

ព្រះ
ព្រ័តបិដកច្បារសី
និង
សេចក្តីប្រយោគាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស
បឋមភាគ

៦៧

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុត្តាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ ក្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

CŪḶANIDDESA

PAṬHAMABHĀGA

67

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជានិបតិ បួរ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ នៃគណៈបច្ចុប្បន្និកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំមកហើយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធ ចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ន នេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេស ម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើប យើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុប មិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំ ក្នុងគួរនាំជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួល ពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខ ទៀតផង ជាភិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

រត្តបទុមធម៌ ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: សមុល ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ ល គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈ ម ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ សម្ម ។

-ពាក្យបាលី: តសុស គឺ តស្ស ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាតន្ត្រីណេណា (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ សន្លឹកច្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បឋមភាគ

៦៧

ព. ស. ២៥០៤

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បឋមោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

បារាយនវគ្គោ

វគ្គតាថា

- [១] កោសលានំ បុរា រម្មា អភមា ទត្តិណាបចំ
 អាតិញ្ចញ្ញំ បត្តយានោ ព្រាហ្មណោ មន្តចារត្ថ ។
- [២] សោ អស្សកស្ស វិសយេ មុឡកស្ស^(១) សមាសនេ
 វសី កោធាវីក្ខុលេ ឧញ្ជេន ច ផលេន ច ។
- [៣] តស្សវ ឧបនិស្សាយ តាមោ ច វិបុលោ អហុ
 តតោ ជាតេន អាយេន មហាយញ្ញំ អកប្បយិ ។
- [៤] មហាយញ្ញំ យទិត្យាន បុន ចារិសិ អស្សមំ
 តស្មី បដិបវិដ្ឋមិ អញ្ញោ អាកញ្ញិ ព្រាហ្មណោ ។

១ ម. មឡកស្ស ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បឋមភាគ

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះអរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធព្រះអង្គនោះ ។

បារាយនវគ្គ

វគ្គតាថា

- [១] ពារវីព្រាហ្មណ៍ អ្នកដល់ត្រើយនៃមន្ត ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនមាន កង្វល់ ចេញចាកបុរីជាទីរីករាយ នៃពួកអ្នកដែនកោសល ទៅ កាន់ទក្ខិណាបថជនបទ ។
- [២] គាត់អាស្រ័យនៅ ទៀបច្រាំងស្ទឹងគោធារី ក្នុងទីព្រំដែនអស្សុកៈ និងមុឡុកៈ (ចិញ្ចឹមជីវិត) ដោយការស្វែងរកមើមនិងផលាផល ។
- [៣] ស្រុកអាស្រ័យជិតស្ទឹងគោធារីនោះ ជាស្រុកសម្បូរ ព្រាហ្មណ៍ ក៏បានបរិច្ចាគមហាយ័ញ្ញ ដោយស្នូយ ដែលកើតអំពីស្រុកនោះ ។
- [៤] លុះពារវីព្រាហ្មណ៍ បរិច្ចាគមហាយ័ញ្ញរួចហើយ ក៏ចូលមកកាន់ អាស្រមវិញ កាលគាត់ត្រឡប់ចូលមកហើយ ព្រាហ្មណ៍ដទៃ បាន មកដល់ដែរ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

- [៥] ឧត្តរដ្ឋចាទោ តសិកោ បង្គំទន្តោ រជស្សិរោ
 សោ ច នំ ឧបសង្កម្ម សតានិ បញ្ច យាចតិ ។
- [៦] តមេនំ ពារី ទិស្វា អាសនេន និមន្តយិ
 សុខញ្ច កុសលំ បុច្ឆិ ឥទំ រចនមព្រិ ។
- [៧] យំ ខោ មមំ ទេយ្យធម្មំ សព្វំ វិសង្ខិតំ មយា
 អនុជាធាហិ មេ ព្រហ្មេ នត្តិ បញ្ច សតានិ មេ ។
- [៨] សចេ មេ យាចមានស្ស ភវំ នានុប្បទស្សតិ
 សត្តមេ ទិវសេ តុយ្ហំ មុទ្ធា ផលតុ សត្តទា ។
- [៩] អភិសង្ខរិត្វា កុហាកោ ភេរំ សោ អភិត្តយិ
 តស្ស តំ រចនំ សុត្វា ពារី ទុក្ខិតោ អហុ ។
- [១០] ឧស្សស្សតិ អនាហារោ សោកសលូសមប្បិតោ
 អថោបិ វរំ ចិត្តស្ស ជហានេ ន^(១) រមតី មនោ ។

១ ឱ. ម. ណានេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

- [៥] ព្រាហ្មណ៍នោះ មានជើងឯងឡើង សស្កក់សស្នើត មានធ្មេញព័ណ៍ ភក់ ក្បាលប្រឡាក់ធូលី ចូលមករកពារវីព្រាហ្មណ៍នោះ ហើយ សូមទ្រព្យ ចំនួន ៥០០ ។
- [៦] ពារវីព្រាហ្មណ៍ លុះឃើញព្រាហ្មណ៍យាចកនោះហើយ ក៏អញ្ជើញ ដោយអាសនៈ ហើយសាកសួរសេចក្តីសប្បាយស្រួល ទើបពោល នូវពាក្យនេះថា
- [៧] ទេយ្យធម៌ណា ដែលខ្ញុំគប្បីឲ្យ ទេយ្យធម៌ទាំងអស់នោះ ខ្ញុំបរិច្ចាគ អស់រលីងហើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរអនុញ្ញាត ដល់ខ្ញុំផងចុះ ខ្ញុំមិនមានទ្រព្យ ៥០០ ទេ ។
- [៨] (ព្រាហ្មណ៍យាចកពោលថា) អ្នកដ៏ចម្រើន កាលបើខ្ញុំសូម ប្រសិន បើ អ្នកដ៏ចម្រើន មិនឲ្យ សូមឲ្យក្បាលអ្នក បែកជា ៧ ភាគ ក្នុងថ្ងៃជាគម្រប់ ៧ ។
- [៩] ព្រាហ្មណ៍ អ្នកកុហកនោះ បានក្លែងក្លាយ ពោលពាក្យគួរខ្លាច ពារវីព្រាហ្មណ៍ បានឮពាក្យនៃព្រាហ្មណ៍នោះហើយ ក៏កើតទុក្ខ ។
- [១០] គាត់អត់អាហារ ដោតដោយសរ គឺសោកក្រៀមក្រំ មួយទៀត កាលព្រាហ្មណ៍មានចិត្តយ៉ាងនេះហើយ ចិត្តក៏មិនរីករាយ ក្នុងការ លះបង់^(១) ។

១ បានដល់ចិត្តដែលមិនរីករាយ ក្នុងការចម្រើនឈាន ។ អដ្ឋកថា ។

វត្តគាថា

[១១] ឧត្តស្គំ ឧត្តិកំ ទិស្វា	ទេវតា អត្តកាមិដី
ពារី ឧបសង្កម្ម	ឥទំ វចនមព្រិ ។
[១២] ន សោ មុទ្ធំ បដាណតិ	កុហាកោ សោ ជនត្តិកោ
មុទ្ធនិ មុទ្ធាធិបាតេ វា	ញាណំ តស្ស ន វិជ្ជតិ ។
[១៣] បហោតិ ^(១) ចរហិ ជាណតិ	តម្មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតា
មុទ្ធំ មុទ្ធាធិបាតព្វ	តំ សុណោម វចោ តវ ។
[១៤] អហម្យេតំ ន ជាណមិ	ញាណាម្មត្ត ន វិជ្ជតិ
មុទ្ធំ មុទ្ធាធិបាតោ ច ^(២)	ជិនានំ ហោតទស្សនំ ^(៣) ។
[១៥] អថ កោ ចរហិ ជាណតិ	អស្មី បបរិមណ្ឌាលេ
មុទ្ធំ មុទ្ធាធិបាតព្វ	តម្មេ អក្ខាហិ ទេវតេ ។
[១៦] បុរា កបិលវត្តម្ហា	និក្ខុញោ លោកនាយកោ
អបច្ចោ ឱក្កាករាជស្ស	សក្យបុត្តោ បក្កដ្ឋហេ ។

១ ឱ. ភោតិ ។ ម. ភោតិ ។ ២ ម. មុទ្ធាធិបាតេ ។ ៣ ម. ជិនានញោត្ត ទស្សនំ ។

វត្តតាថា

- [១១] ទេវតា អ្នកប្រាថ្នាប្រយោជន៍ បានឃើញពារវីព្រាហ្មណ៍ កំពុង មានសេចក្តីតក់ស្លុត កើតទុក្ខ ទើបចូលទៅរក ពារវីព្រាហ្មណ៍ ហើយពោលពាក្យនេះថា
- [១២] (ព្រាហ្មណ៍នោះ) មិនដឹងប្រាកដនូវអំបែងក្បាល ព្រាហ្មណ៍នោះ ជាអ្នកកុហក ប្រាថ្នាទ្រព្យ ញាណសម្រាប់ដឹងនូវក្បាល ឬធម៌ធ្វើ ក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ របស់គាត់នោះ មិនមានទេ ។
- [១៣] (ពារវីព្រាហ្មណ៍សួរថា) នរណា អាចដឹងនូវក្បាល ដឹងធម៌ធ្វើ ក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់ដំណើរនោះដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំ នឹងស្តាប់ពាក្យរបស់អ្នកនោះ ។
- [១៤] (ទេវតាតបថា) ខ្ញុំក៏មិនដឹងដំណើរនោះដែរ ការដឹងក្នុងដំណើរនេះ របស់ខ្ញុំមិនមានទេ លុះតែព្រះជិនៈ ទើបទ្រង់ជ្រាបនូវក្បាល និង ធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ ។
- [១៥] (ពារវីព្រាហ្មណ៍សួរថា) លើប្រិថពីមណ្ឌលនេះ តើនរណា ទើប ដឹងនូវក្បាល និងធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ ម្ចាស់ទេវតា អ្នកចូរ ប្រាប់បុគ្គលអ្នកដឹងនោះ ដល់ខ្ញុំ ។
- [១៦] (ទេវតាតបថា) ព្រះលោកនាយក ជាពូជពង្សរបស់ព្រះបាទឱក្កាកៈ ជាសក្យបុត្រ ជាអ្នកធ្វើនូវពន្លឺ ព្រះអង្គស្តេចចេញចាកកបិលវត្តបុរី (ទ្រង់ព្រះផ្លូវ) ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

- [១៧] សោ ហិ ព្រាហ្មណា សម្ពុទ្ធា សព្វធម្មាន ចារក្ខ
 សញ្ញាភិញ្ញាពលប្បត្តោ សព្វធម្មេសុ ចក្កុមា
 សព្វធម្មក្ខយំ បត្តោ វិមុត្តោ ឧបទិក្ខយេ ។
- [១៨] ពុទ្ធា សោ ភគវា លោកេ ធម្មំ ទេសេតិ ចក្កុមា
 តំ ត្វំ កត្វាន បុច្ឆស្ស សោ តេ តំ ព្យាករិស្សតិ ។
- [១៩] សម្ពុទ្ធាតិ វេចា សុត្វា ឧទត្តោ ពារី អហុ
 សោកស្ស តនុកោ អាសិ បីតិញ្ច វិបុលំ លភិ ។
- [២០] សោ ពារី អត្តមនោ ឧទត្តោ
 តំ ទេវតំ បុច្ឆតិ វេទជាតោ
 កតមម្ហិ កាមេ និកមម្ហិ វា បន
 កតមម្ហិ វា ជនបទេ លោកនាថោ
 យត្ត កត្វា នមស្សេម្ម^(១)
 សម្ពុទ្ធិំ ទិបទុត្តមំ ។
- [២១] សាវត្ថិយំ កោសលមន្ទិវេ ជិនោ
 បហូតបញ្ញោ វក្ខិមេធសោ
 សោ សក្យបុត្តោ វិជុរោ អនាសរោ
 មុទ្ធាទិចាតស្ស វិទ្ធិ នរាសកោ ។

១ ម. បស្សេម្ម ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

- [១៧] ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រះលោកនាយកនោះ ជាអ្នកត្រាស់ដឹង ដល់នូវ ត្រើយនៃធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ដល់ហើយនូវអភិញ្ញានិងពលៈសព្វគ្រប់ ប្រកបដោយសមន្តចក្ខុ ក្នុងធម៌ទាំងពួង ទ្រង់ដល់នូវធម៌ទាំងពួងជា ទីអស់កិលេស ទ្រង់ផុតវិសេសហើយ និមិត្តធម៌ជាទីក្ស័យនៃឧបធិ ។
- [១៨] ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងលោក មានបញ្ញា- ចក្ខុ តែងសម្តែងធម៌ អ្នកចូរទៅក្រាបទូលសួរព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះចុះ ទ្រង់នឹងព្យាករនូវធម៌នោះ ដល់អ្នក ។
- [១៩] ពារវីព្រាហ្មណ៍ ឮពាក្យថា សម្មាសម្ពុទ្ធ ដូច្នោះហើយ ក៏មានចិត្ត អណ្តែតឡើង មានសោកស្រាល ទាំងបានបីតិដ៏ខ្លាំងក្លា ។
- [២០] ពារវីព្រាហ្មណ៍នោះ មានចិត្តត្រេកអរ មានចិត្តអណ្តែតឡើង មានចិត្តរីករាយ សួរទេវតានោះថា ព្រះលោកនាថ ទ្រង់ គង់នៅ ក្នុងស្រុកណា និគមណា ឬក្នុងជនបទណា យើងនឹង ទៅនមស្ការព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរនោះក្នុងទីណា ។
- [២១] (ទេវតាតបថា) ព្រះជិនៈ ទ្រង់សម្រេចសម្រាន្តព្រះឥរិយាបថ ក្នុងកោសលមន្ទីរ ជិតក្រុងសាវត្ថី ទ្រង់មានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញា ដូចផែនដីដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គជាសក្យបុត្រ ទ្រង់ មិនមានធុរៈ មិនមានអាសវៈ ជាឧត្តមបុរស ប្រសើរជាងជន ជ្រាបច្បាស់នូវក្បាល និងធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ ។

វត្តភាថា

- [២២] តតោ អាមន្តយី សិស្សេ ព្រាហ្មណោ មន្តចារកេ
 ឯថ មាលារា អក្ខិស្សំ សុណោថ វចនំ មម ។
- [២៣] យស្សេសោ ទុល្លកោ លោកេ ចាតុកាវោ អភិណ្ណាសោ
 ស្វាជ្ជ លោកម្ហិ ឧប្បន្នោ សម្ពុទ្ធា ឥតិ វិស្សតោ
 ទិប្បំ កន្ធាន សារត្ថិ បស្សហ្មោ ទិបទុត្តមំ ។
- [២៤] កថំ ចរហិ ជានេមុ ទិស្វា ពុទ្ធាតិ ព្រាហ្មណ
 អជានតំ នោ បព្រិហិ យថា ជានេមុ តំ មយំ ។
- [២៥] អាកតានិ ហិ មន្តេសុ មហាបុរិសលក្ខណា
 ទ្ធត្ថិសា ច ព្យាឡាតា^(១) សមត្តា អនុបុព្វសោ ។
- [២៦] យស្សេតេ ហោន្តិ កត្តេសុ មហាបុរិសលក្ខណា
 ទុវេ វ^(២) តស្ស កតិយោ តតិយា ហិ ន វិជ្ជតិ ។

១ ឱ. ម. ព្យាក្ខតា ។ ២ ឱ. ម. ទ្វេយេវ ។

វត្តគាថា

[២២] លំដាប់នោះ ពារវីព្រាហ្មណ៍ ហោពួកព្រាហ្មណ៍ជាសិស្ស អ្នក
ដល់នូវត្រើយនៃមន្ត ថា ម្ចាស់មាណពទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
ចូរមក យើងនឹងប្រាប់ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់ពាក្យរបស់យើង ។

[២៣] ការកើតប្រាកដរឿយៗ ក្នុងលោក នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គណា ដែល
រកកម្របាន ថ្ងៃនេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់អង្គនោះ ទ្រង់កើតហើយ
ក្នុងលោក គេដឹងឮល្បីល្បាញប្រាកដថា ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងឯង
អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រញាប់ទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី គាល់ព្រះអង្គ
ទ្រង់ឧត្តមជាងសត្វជើងពីរនោះ ។

[២៤] (ព្រាហ្មណ៍ជាសិស្សច្បងសួរថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ធ្វើម្តេចយើង
ទាំងឡាយ ឃើញហើយ ទើបស្គាល់ថាជាព្រះពុទ្ធ សូមលោក
ប្រាប់ឧបាយ ជាហេតុឲ្យយើងស្គាល់ នូវព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ ដល់
យើងទាំងឡាយ ដែលមិនធ្លាប់ស្គាល់ ។

[២៥] (ពារវីព្រាហ្មណ៍តបថា) មហាបុរិសលក្ខណៈទាំងឡាយ ៣២
ប្រការ មានមកក្នុងមន្តទាំងឡាយ (ដែលពួកព្រាហ្មណាចារ្យ)
ព្យាករគ្រប់គ្រាន់ហើយ តាមលំដាប់ ។

[២៦] មហាបុរិសលក្ខណៈទាំងនុ៎ះ រមែងមានក្នុងកាយរបស់មហាបុរស
ណា មហាបុរសនោះ មានគតិទៀងតែ ២ មិនមានគតិទៅ
ជាគម្រប់បីទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

- [២៧] សចេ អការំ អារសតិ វិជេយ្យ បឋវី ឥមំ
 អនណ្ណោន អសត្តេន ធម្មេនមនុសាសតិ ។
- [២៨] សចេ ច សោ បព្វជតិ អតារា អនការិយំ ។
 វិជច្ឆនោ សម្ពុទ្ធា អរហា ភវតិ អនុត្តរោ ។
- [២៩] ជាតី កោត្តញ្ច លក្ខណំ មន្តេ សិស្សេ បុណបរេ
 មុទ្ធិំ មុទ្ធាធិចាតញ្ច មនសាយេវ បុច្ឆថ ។
- [៣០] អនារណាទស្សារី យទិ ពុទ្ធា ភវិស្សតិ
 មនសា បុច្ឆិតេ បញ្ញោ វាចាយ វិសន្នេស្សតិ ។
- [៣១] ពារិស្ស វចោ សុត្វា សិស្សា សោឡស ព្រាហ្មណា
 អធិតោ តិស្សមេត្តេយ្យោ បុណ្ណាកោ អថ មេត្តក្ខ
 ធាតកោ ឧបសីរោ ច នន្នោ ច អថ មោមកោ
 តោទេយ្យកប្បា ឧកយោ ជតុកណ្ណិ ច បណ្ឌិតោ
 ភព្រារុដោ ឧទយោ ច ចោសាលោចាបិ ព្រាហ្មណោ
 មោយរាជា ច មេធារី បិដ្ឋិយោ ច មហាឥសិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២៧] បើមហាបុរសនោះ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ គប្បីឈ្នះប្រឹថពីមណ្ឌលនេះ
ដោយមិនមានប្រើអាជ្ញា សស្ត្រារុដ ទាំងគ្រប់គ្រងតាមច្បាប់ ។

[២៨] ប្រសិនបើ មហាបុរសនោះ (ចេញ) ចាកផ្ទះហើយ បួសក្នុង
ភេទនៃបុគ្គលមិនមានផ្ទះ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ មានដំបូលគឺកិលេស
បើកហើយ ជាអរហន្ត ឥតមានបុគ្គលដទៃប្រសើរដូច ។

[២៩] អ្នកទាំងឡាយ ចូរសួរនូវជាតិ គោត្ត លក្ខណៈ មន្ត និងសិស្ស
ទាំងឡាយដទៃទៀតផង នូវក្បាល និងធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះផង
ដោយចិត្តតែម្យ៉ាង ។

[៣០] ប្រសិនបើ ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធ មានកិរិយាឃើញ ឥតមានអ្វី
ទើសទាល់ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ សួរប្រស្នា ដោយចិត្តហើយ
ទ្រង់នឹងវិសជ្ជនា ដោយវាចា ។

[៣១] លុះស្តាប់ពាក្យពារវិព្រាហ្មណ៍ហើយ ព្រាហ្មណ៍ជាសិស្ស ១៦
នាក់គឺ អជិតៈ ១ តិស្សមេត្តេយ្យៈ ១ បុណ្ណកៈ ១ មេត្តគូ ១
ឆោតកៈ ១ ឧបសីវៈ ១ នន្ទៈ ១ ហេមកៈ ១ តោទេយ្យៈ ១
កប្បៈ ១ ជតុកណ្ឌីបណ្ឌិត ១ ភិទ្រាវុធ ១ ឧទយៈ ១
បោសាលព្រាហ្មណ៍ ១ មោយរាជមេធាវី ១ បិដ្ឋិយមហាបូសី ១ ។

វត្តកថា

- [៣២] បច្ចេកកណ្តិដោ សព្វ សព្វលោកស្ស វិស្សតា
 ឈាយី ឈានរតា ធិរា បុព្វវាសនវាសិតា ។
- [៣៣] ពារី អភិវាទេត្វា កត្វា ច ទំ បទក្ខិណំ
 ជជាជិនជរា សព្វ បក្កាមុំ ឧត្តរាមុខា ។
- [៣៤] មុឡកស្ស បតិដ្ឋានំ បុរិមំ^(១) មាហិស្សតី តទា
 ឧទ្ទេនិញាបិ កោនទ្ធុំ វេទិសំ វេនស្សយំ
 កោសម្ពិញាបិ សាកេតំ សាវត្តិញ បុរត្តមំ
 សេតព្យំ កបិលវត្តំ កុសិណារញ មន្ទិរំ
 ចារញ កោកនករំ វេសាលី មាតធិ បុរំ
 ចាសាលាកំ ចេតិយញ វេណិយំ មនោរមំ ។
- [៣៥] តសិតោ វុទកំ សីតំ មហាលាភំវ វាណិដោ
 ឆាយំ យម្មាភិតត្តោវ តុរិតា បព្វតមារុហំ
- [៣៦] ភកវា ច តម្ហិ សមយេ ភិក្ខុសង្ឃបុរក្ខតោ
 ភិក្ខុនំ ជម្ហំ ទេសេតិ សីហោវ នទតី វេន ។

១ បុរន្តិ បាថោ ទិស្សតិ អដ្ឋកថាយំ ។

វត្តតាថា

[៣២] អ្នកទាំងអស់គ្នា ជាគណាចារ្យមួយៗ ល្បីទូទៅពេញលោកថា ជាអ្នកមានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន ជាអ្នកប្រាជ្ញ សឹងមានវាសនា អប់រំមកហើយ ក្នុងបុព្វជាតិ ។

[៣៣] (ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) ក៏ក្រាបអភិវាទ ធ្វើប្រទក្សិណ នូវពារី- ព្រាហ្មណ៍នោះ ទាំងអស់គ្នា ជាអ្នកមានជជា ទ្រទ្រង់អជិនចម្មា- ភរណៈ មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់ឧត្តរទិស ដើរចេញទៅ ។

[៣៤] ក្នុងកាលនោះ តាបសទាំងនោះ ទៅកាន់ក្រុងឈ្មោះ មហិស្សតិ ជាទីប្រតិស្ឋាននៃដែនមុឡុកៈ ១ ក្រុងឧជ្ជេនី ១ ក្រុងគោនទ្ធុៈ ១ ព្រៃវេទិសៈ ១ ក្រុងកោសម្ពី ១ ក្រុងសាកេត ១ ក្រុងសាវត្ថីដ៏ឧត្តម ១ ក្រុងសេតព្យៈ ១ ក្រុងកបិលវត្ត ១ ក្រុងកុសិនារា ១ ក្រុងបារាវា ១ កោគនគរ ១ ក្រុងវេសាលី ១ ក្រុងក្នុងដែនមគធៈ ១ និងបាសាណា- កចេតិយស្ថាន ជាទីត្រេកអរ រីករាយចិត្ត ១ ។

[៣៥] (ពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ) នាំគ្នាឡើងកាន់ភ្នំ ប្រញាប់ប្រញាល់ ដូចជាបុគ្គលស្រេក បានទឹកត្រជាក់ ដូចជាពាណិជ បានលាភធំ ឬ ដូចជាបុគ្គលដែលត្រូវក្តៅ បានម្លប់ ។

[៣៦] សម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម កំពុង សម្តែងធម៌ដល់ពួកភិក្ខុ ដូចសីហៈកំពុងបន្លឺ ក្នុងព្រៃ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

- [៣៧] អជិតោ អទ្ទស សម្ពុទ្ធំ វីតវសីវ កាលុមំ
 ចន្ទំ យថា បណ្ណារសេ ចារិប្បវី ឧចាគតំ ។
- [៣៨] អថស្ស កត្តេ ទិស្វាន បរិប្បញ្ច ព្យញ្ញនំ
 ឯកមន្តំ បិតោ ហដ្ឋោ មនោបញ្ចេ អបុច្ឆថ
- [៣៩] អាទិស្ស ជម្ពុនំ ព្រហ្មិ កោត្តំ ព្រហ្មិ សលក្ខណំ
 មន្តេសុ ចារមី ព្រហ្មិ កតិ វាចេតិ ព្រាហ្មណោ ។
- [៤០] វីសំ វស្សសតំ អាយុ សោ ច កោត្តេន ពារី
 តិណាស្ស លក្ខណាកត្តេ តិណ្ណំ វេទាន ចារក្ខ
- [៤១] លក្ខណោ ឥតិហាសេ ច សនិយណ្ណា សកេដុកេ
 បញ្ចសតានិ វាចេតិ សធម្មេ ចារមី កតោ ។
- [៤២] លក្ខណានំ បរិចយំ ពារិស្ស ទុត្តម
 តណ្ហាច្ឆិទ^(១) បកាសេហិ មា នោ កដ្ឋាយិតំ អហុ ។

១ ម. តណ្ហាច្ឆិទ្ធំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

- [៣៧] អជិតមាណាព បានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ហាក់ដូចព្រះអាទិត្យកំពុង
ផ្សាយចេញនូវរស្មី ពុំនោះសោត ដូចព្រះចន្ទពេញរង្វង់ រះឡើង
ក្នុងថ្ងៃពេញបូណ៌មី ។
- [៣៨] លុះអជិតមាណាព ឃើញព្រះកាយ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដ៏បរិបូណ៌
ដោយព្យញ្ជនៈ ក៏មានចិត្តរីករាយ បិតនៅក្នុងទីសមគួរ ហើយ
សួររូបញ្ជា ដោយចិត្តនឹកថា
- [៣៩] សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សម្តែងអាង នូវចំណាស់ សម្តែងនូវគោត្ត
ព្រមទាំងលក្ខណៈ សម្តែងនូវសេចក្តីសម្រេច ក្នុងមន្តទាំងឡាយ
តើព្រាហ្មណ៍ (ជាអាចារ្យរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) បង្រៀនសិស្សប៉ុន្មាន ។
- [៤០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍ ជាអាចារ្យរបស់អ្នកនោះ
ឈ្មោះពារី ដោយគោត្ត មានអាយុ ១២០ វស្សា កាយរបស់
គាត់មានលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង អ្នកដល់នូវត្រើយនៃវេទទាំងបី ។
- [៤១] គាត់បង្រៀនលក្ខណៈ និងឥតិហាសសាស្ត្រ ព្រមទាំងនិយណ្ត-
សាស្ត្រ និងកេដុកសាស្ត្រ ដល់សិស្ស ៥០០ នាក់ ដល់នូវការ
សម្រេច ក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ។
- [៤២] (អជិតមាណាពទូលសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គឧត្តមជាងជន ជាអ្នក
ផ្តាច់បង្អស់នូវតណ្ហា សូមព្រះអង្គ ជ្រើសរើសលក្ខណៈទាំងឡាយ
របស់ពារីព្រាហ្មណ៍ហើយប្រកាស កុំឲ្យយើងខ្ញុំសង្ស័យឡើយ ។

វត្តភាថា

- [៤៣] មុខំ ជិវ្ហាយ ឆានេតិ ឧណ្ណស្ស ភមុកន្តវេ
 កោសោ ហិតំ វត្តកុយ្ហំ ឯវំ ជាធាហិ មាលាវ ។
- [៤៤] បុច្ឆំ ហិ កញ្ចិ អសុណាឆោ សុត្វា បញ្ញោ វិយាកតេ
 វិចិទ្ធពតិ ជនោ សញ្ញោ វេទជាតោ កតញ្ញសិ
- [៤៥] កោ នុ ទេវោវ ព្រហ្មា វា ឥឆោ វាបិ សុជម្បតិ
 មនសា បុច្ឆិតេ បញ្ញោ កមេតំ បដិកាសតិ ។
- [៤៦] មុច្ឆំ មុទ្ធាធិចាតព្វា ពារី បរិបុច្ឆតិ
 តំ ព្យាករោហិ ភកវា កង្ខំ វិនយ ឆោ ឥសេ ។
- [៤៧] អវិជ្ជា មុទ្ធាតិ ជាធាហិ វិជ្ជា មុទ្ធាធិចាតិដិ
 សទ្ធាសតិសមាធិហិ ឆន្ទវិយេន សំយុតា ។
- [៤៨] តតោ វេទេន មហតា សន្តម្ពិត្វាន មាលាវោ
 ឯកំសំ អជិនំ កត្វា ចានេសុ សិវសា បតិ

វត្តតាថា

[២៣](ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ពារវីព្រាហ្មណ៍បិទបាំងមុខ ដោយ
ដំរាបបាន មានឧណ្ណាលោម ត្រង់ចន្លោះចិញ្ចើម មានវត្តគុយ្យៈនៅ
ក្នុងស្រោម ម្នាលមាណាព អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

[២៤] ពួកជនទាំងពួង មិនឮនូវការសួរនីមួយសោះ លុះឮបញ្ហាដែល
ព្រះមានព្រះភាគព្យាករហើយ ក៏កើតសេចក្តីរីករាយ ប្រណាម្យ
អញ្ជាបី គិតផ្សេងៗ ថា

[២៥] នរណាហ្ន៎ ជាទេវតា ឬជាព្រាហ្ម ឬជាព្រះឥន្ទ្រឈ្មោះសុដម្យតិ កាល
បើគេសួរប្រស្នាដោយចិត្ត ម្តេចក៏ទ្រង់ឆ្លើយតបប្រស្នានោះបាន ។

[២៦] (អធិតមាណាព ទូលសួរដោយចិត្តតទៅទៀតថា) បពិត្រព្រះមាន
ព្រះភាគ ពារវីព្រាហ្មណ៍សួរនូវក្បាល និងធម៌ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ
សូមព្រះអង្គព្យាករប្រស្នានោះ បពិត្រព្រះអង្គជាតសី សូមព្រះអង្គ
កម្ចាត់បង់នូវកង្ខារបស់យើងទាំងឡាយ ។

[២៧](ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) អ្នកចូរដឹងថា អវិជ្ជា ជាក្បាល វិជ្ជា
ដែលប្រកបដោយ សទ្ធា សតិ សមាធិ ឆន្ទៈ វិរិយៈ ជាធម៌
ធ្វើក្បាលឲ្យធ្លាក់ចុះ ។

[២៨] លំដាប់នោះ (អធិតមាណាព) មានបីតិ មានកម្លាំងក្លាខ្លាំងកើត
ហើយ ទើបធ្វើអធិនចម្មាករណៈ ធៀងស្នាម្នាង ក្រាបទៀប
ព្រះបាទដោយសិរសា ទូលថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៤៩] ពារី ព្រាហ្មណោ កោតោ សហា សិស្សេហិ មារិស

ឧទក្កចិត្តោ សុមនោ ចានេ វន្ទតិ ចក្កុម ។

[៥០] សុខិតោ ពារី ហោតុ សហា សិស្សេហិ ព្រាហ្មណោ

ត្វញ្ញាបិ សុខិតោ ហោហិ ចិរំ ដីវាហិ មាលាវ ។

[៥១] ពារីស្ស ច តុយ្ហំ វា សព្វេសំ សព្វសំសយំ

កតាវកាសា បុច្ឆហ្នោ យដ្ឋិត្តិ មនសិច្ឆថ ។

[៥២] សម្ពុទ្ធន កតោកាសោ និសីទិត្វាន បញ្ចលិ

អទិតោ បបមំ បញ្ញំ តត្ថ បុច្ឆិ តថាកតំ ។

វគ្គតថា និដ្ឋិតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៤៩] បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខមានចក្ខុ ពារវីព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងពួក
សិស្ស មានចិត្តរីករាយសោមនស្ស ថ្វាយបង្គំព្រះបាទ នៃព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ។

[៥០] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់តបថា) ពារវីព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងពួក
សិស្ស ចូរបានសុខ ម្ចាស់មាណាព ទាំងអ្នកក៏ចូរបានសុខ ចូរមាន
ជន្មាយុយ័នយូរ ។

[៥១] អ្នកទាំងឡាយ តថាគតបើកឱកាសឲ្យហើយ ប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត
(ដើម្បីសួរ) នូវប្រស្នាណាមួយ ចូរសួរមកចុះ ដើម្បីកម្ចាត់បង់
សេចក្តីសង្ស័យគ្រប់ប្រការ របស់ពារវីព្រាហ្មណ៍ផង របស់អ្នក
ផង ទាំងអស់គ្នា ។

[៥២] អធិតមាណាព ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បើកឱកាសឲ្យហើយ ក៏អង្គុយ
ប្រណាម្យអញ្ជូលី សួរប្រស្នាជាបឋម ចំពោះព្រះតថាគត ក្នុង
បាសាណាកថេតិយនោះ ។

ចប់ វគ្គតាថា ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៥៣] កេនស្សុ និរុតោ លោកោ (ឥច្ចាយស្មា អធិតោ)

កេនស្សុ នប្បកាសតិ

កិស្សាភិលេបនំ ព្រហ្មិ^(១)

កឹសុ តស្សុ មហាព្ពយំ ។

[៥៤] កេនស្សុ^(២) និរុតោ លោកោតិ និរយ-

លោកោ តិរច្ឆានលោកោ បិត្តិវិសយលោកោ

មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ជាតុ-

លោកោ អាយតនលោកោ អយំ លោកោ បរោ

លោកោ ព្រហ្មលោកោ សទេវលោកោ អយំ វុច្ចតិ

លោកោ ។ អយំ លោកោ កេន អារុតោ និរុតោ

ឱដុដោ បិហិតោ បដិច្ចន្នោ បដិកុដ្ឋិតោតិ កេនស្សុ

និរុតោ លោកោ ។

[៥៥] ឥច្ចាយស្មា អធិតោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ បទសំ-

សក្កោ បទចារិប្បិ អក្ករសមវាយោ ព្យញ្ញនសិលិដ្ឋតា

បទានុប្បកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ ករុ-

កាវចនំ សការវសប្បតិស្សាជិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

១ ឱ. ម. ព្រុសិ ។ ២ ឱ. ម. ឥមេ បាថា កេនស្សុ និរុតោត្យាទិកា នត្តិ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៥៣] (អធិតមាណាព មានអាយុ សួរដូច្នោះថា)

លោក ត្រូវអ្វី បិទបាំង

លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះហេតុអ្វី

សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវធម៌អ្វី ថាជាគ្រឿងលាប

លោកនោះ អ្វីជាក៏យំ របស់លោកនោះ ។

[៥៤] ពាក្យថា លោក ត្រូវអ្វីបិទបាំង សេចក្តីថា និរយលោក
តិរច្ឆានលោក បិត្តិវិសយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក
ជាតុលោក អាយតនលោក លោកនេះ លោកខាងមុខ ព្រហ្មលោក
ព្រមទាំងទេវលោក នេះហៅថា លោក ។ លោកនេះ ត្រូវអ្វីបិទបាំង
បិទទាំងខាងក្រោម បិទទាំងខាងលើ បិទភ្លិត គ្រប ហេតុនោះ (លោក
សួរថា) លោក ត្រូវអ្វីបិទបាំង ។

[៥៥] ពាក្យថា ដូច្នោះ នៃពាក្យថា អធិតៈ មានអាយុ សួរ ដូច្នោះ
គឺជាពាក្យតបទ ជាពាក្យភ្ជាប់បទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាទីប្រជុំ
នៃអក្ខរៈ ជាសេចក្តីពីរោះដោយព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នោះ នុ៎ះ ជាលំដាប់
នៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព
ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតក្រែង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អដិភោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ឆាមំ សង្ខា សមញ្ញា
បញ្ញត្តិ វេហាវោ ឆាមំ ឆាមកម្មំ ឆាមធម្យំ និរុត្តិ
ព្យញ្ជនំ អភិលាចោតិ ឥច្ចាយស្មា អដិភោ ។

[៥៦] កេនស្ស នប្បកាសតីតិ កេន លោកោ
នប្បកាសតិ ន កាសតិ ន តបតិ ន វិរោចតិ ន
សញ្ញាយតិ ន បញ្ញាយតីតិ កេនស្ស នប្បកាសតិ ។

[៥៧] កិស្សាកិលេបនំ ព្រូហីតិ កិ អស្ស លោ-
កស្ស អភិលេបនំ លក្កនំ ពន្ធនំ ឧបក្កិលេសោ
កេន លោកោ លិត្តោ បលិត្តោ កិលិដ្ឋោ សង្កិ-
លិដ្ឋោ មក្ខិតោ សំសដ្ឋោ លក្កោ លក្កិតោ បលិ-
ពុទ្ធា ព្រូហិ អាចិត្តាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ
បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេ-
ហីតិ កិស្សាកិលេបនំ ព្រូហិ ។

[៥៨] កិសុ តស្ស មហាព្ពយន្តិ កិ តស្ស
លោកស្ស មហាព្ពយំ បីឡនំ យដ្ឋនំ ឧបទ្ធកោ
ឧបសក្កោតិ កិសុ តស្ស មហាព្ពយំ ។

តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា អធិតៈ គឺជានាម ជាសង្ខារ ជាឈ្មោះ ជាបញ្ញត្តិ ជារោហារ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមធម្ម ជាភាសា ជាព្យញ្ជនៈ ជាពាក្យហៅ របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ មានពាក្យថា អធិតមាណាពមាន អាយុ សួរ ដូច្នោះ ។

[៥៦] ពាក្យថា លោកមិនភ្លឺស្វាងព្រោះហេតុអ្វី គឺលោកមិនភ្លឺស្វាង មិនមានរស្មី មិនមានពន្លឺ មិនរុងរឿង មិនយល់ច្បាស់ មិនប្រាកដ ព្រោះហេតុអ្វី ហេតុនោះ លោកសួរថា លោកមិនភ្លឺស្វាងព្រោះហេតុអ្វី ។

[៥៧] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវធម៌អ្វីជាគ្រឿងលាប លោកនោះ គឺអ្វីជាគ្រឿងលាប ជាគ្រឿងចំពាក់ ជាគ្រឿងចង ជាឧបក្កិ- លេស របស់លោកនោះ លោក ត្រូវអ្វីលាប ស្រឡាប ធ្វើឲ្យសៅហ្មង ឲ្យសៅហ្មងព្រម ឲ្យប្រឡាក់ ឲ្យច្រឡំព្រម ឲ្យជាប់ ឲ្យចំពាក់ ឲ្យជាប់ ស្អិត សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ សម្តែងបញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក រំលែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវអ្វី ជា គ្រឿងលាបលោកនោះ ។

[៥៨] ពាក្យថា អ្វីជាក៏យធំ របស់លោកនោះ គឺអ្វីជាក៏យធំ ជា គ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងគាប ជាឧបទ្រព ជាឧបស័ក្ត របស់លោក នោះ ហេតុនោះ លោកសួរថា អ្វីជាក៏យធំ របស់លោកនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលហើយថា

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កេនស្សុ និរុតោ លោកោ (ឥច្ចាយស្មា អធិតោ)

កេនស្សុ នប្បកាសតិ

កិស្សាកិលេបនំ ព្រហ្មិ

កិសុ តស្សុ មហាព្ពយន្តិ ។

[៥៩] អវិជ្ជាយ និរុតោ លោកោ (អធិតាតិ ភគវា)

វេរិច្ឆា (បមាទា) នប្បកាសតិ

ជប្បាកិលេបនំ ព្រមិ

ទុក្ខមស្សុ មហាព្ពយំ ។

[៦០] អវិជ្ជាយ និរុតោ លោកោតិ អវិជ្ជាតិ ទុក្ខេ

អញ្ញាលំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាលំ ទុក្ខនិរោធ�េ អញ្ញា-

លំ ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាលំ បុព្វន្តេ

អញ្ញាលំ អបរន្តេ អញ្ញាលំ បុព្វន្តាបរន្តេ អញ្ញាលំ

ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អញ្ញាលំ

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

លោក ត្រូវអ្វី បិទបាំង

លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះហេតុអ្វី

សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវធម៌អ្វី ជាគ្រឿងលាប

លោកនោះ អ្វីជាក៏យធំ របស់លោកនោះ ។

[៥៩] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់អធិតៈ)

លោកត្រូវអវិជ្ជាបិទបាំង លោក មិនភ្លឺស្វាង

ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ (និងសេចក្តីប្រ-

ហែស) តថាគពោលនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ថាជា

គ្រឿងលាប ទុក្ខជាក៏យធំ របស់លោកនោះ ។

[៦០] អធិប្បាយពាក្យថា លោក ត្រូវអវិជ្ជាបិទបាំង ត្រង់ពាក្យថាអវិជ្ជា បានន័យថា សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងតណ្ហា ជាហេតុឲ្យ កើតទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងកិរិយារលត់ទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងបដិបទាជា ដំណើរទៅកាន់ទិវលត់ទុក្ខ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងដើម សេចក្តីមិន ដឹងក្នុងទីបំផុតខាងចុង សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងដើម និងទីបំផុតខាង ចុង សេចក្តីមិនដឹងក្នុងធម៌ដែលកើតឡើងហើយ អាស្រ័យធម៌នេះជាបច្ច័យ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យំ ឯវ្យុបំ អញ្ញាលំ អនស្សនំ អនភិសមយោ
អននុពោណោ អសម្ពោណោ អប្បជិវេណោ អសង្កាហ-
ណោ អបរិយោកាហណោ អសមបេក្ខណោ អប្បច្ចវេក្ខណោ
អប្បច្ចក្ខកម្មំ ទុម្មេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្បជញ្ញំ បមោហោ
សម្បមោហោ អវិជ្ជោយោ អវិជ្ជោយោកោ អវិជ្ជានុស-
យោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាជាលំ មោហោ អកុស-
លម្បលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ លោកោតិ និរយលោ-
កោ តិរច្ឆានលោកោ បិត្តិវិសយលោកោ មនុស្ស-
លោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ
អាយតនលោកោ អយំ លោកោ បរោ លោកោ
ព្រហ្មលោកោ សទេវលោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។
ឥមាយ អវិជ្ជាយ អារុតោ និរុតោ ឱដុដោ បិហិតោ
បដិច្ចន្នោ បដិកុដ្ឋិតោតិ អវិជ្ជាយ និរុតោ លោកោ ។

[៦១] អទិតាតិ ភក្កវា តំ ព្រហ្មលំ ធាមេន
អាលបតិ ។ ភក្កវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ អបិច
ភក្កវាតោតិ ភក្កវា ។ ភក្កុទោសោតិ ភក្កវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

កិរិយាមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនត្រាស់ដឹង ការមិនត្រាស់ដឹងតាម
 ការមិនត្រាស់ដឹងព្រម ការមិនចាក់ធ្នូ ការមិនចុះចិត្ត ការមិនចុះ
 ចិត្តស៊ប់ ការមិនមានការរំពៃ ការមិនមានការពិចារណា ការមិន
 មានការយល់ច្បាស់ ការយល់បានដោយត្រ ភាពជាពាល ភាពមិន
 មានសម្បជញ្ញៈ សេចក្តីវង្វេងទូទៅ សេចក្តីវង្វេងព្រម ឱយៈគឺអវិជ្ជា
 យោគៈគឺអវិជ្ជា អនុស័យគឺអវិជ្ជា ការស្នាក់ដំណើរគឺអវិជ្ជា បណ្តាញ
 គឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅ
 ថា អវិជ្ជា ។ ពាក្យថា លោក គឺនិរយលោក តិរច្ឆានលោក បិត្តិ-
 វិសយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយ-
 តនលោក លោកនេះ លោកខាងមុខ ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក
 នេះហៅថា លោក ។ លោក ត្រូវអវិជ្ជានេះ បិទបាំង បិទ បិទខាង
 ក្រោម បិទខាងលើ បិទក្នុង គ្រប ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោក
 ត្រូវអវិជ្ជាបិទបាំង ។

[៦១] ពាក្យថា អជិតៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅ នូវ
 ព្រាហ្មណ៍នោះចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ ជាពាក្យពោល
 ដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់
 បង់រាគៈ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់ទោសៈ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ភក្កមោហោតិ ភក្កវា ។ ភក្កមាណោតិ ភក្កវា ។
 ភក្កទិដ្ឋិតិ ភក្កវា ។ ភក្កកណ្តោតិ ភក្កវា ។ ភក្ក-
 ក្កិលេសោតិ ភក្កវា ។ ភក្កិ វិភក្កិ បដិវិភក្កិ ធម្ម-
 រតនន្តិ ភក្កវា ។ ភក្កវំ អន្តករោតិ ភក្កវា ។ ភា-
 វិតកាយោតិ ភក្កវា ។ ភាវិតសីលោតិ ភាវិតចិត្តោតិ
 ភាវិតប្បញ្ញោតិ ភក្កវា ។ ភក្កិ វា ភក្កវា អញ្ញវន-
 បត្តានិ បន្តានិ សេនាសនានិ អប្បសន្ធានិ អប្បនិ-
 ត្យោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហាសេយ្យកានិ បដិ-
 សល្លានសារូចានីតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា
 ចីវរបិណ្ឌាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចុយកេសដ្ឋបរិក្ខារានន្តិ
 ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា អត្តរសស្ស ធម្មរសស្ស
 វិមុត្តិរសស្ស អធិសីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិប្បញ្ញា-
 យោតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ចតុន្តំ ឈានានំ
 ចតុន្តំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្តំ អរូបសមាបត្តីនន្តិ ភក្កវា ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់មោហៈ ។ ព្រះនាមថា
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់មានៈ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់ទិដ្ឋិ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់
 បំបាក់បង់បន្ទាតីកាម ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់បំបាក់
 បង់កិលេស ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ចែកបែងរំលែក
 នូវធម្មរតនៈ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ធ្វើនូវទី
 បំផុតភព ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់មានកាយចម្រើន ។
 ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់មានសីលចម្រើន ព្រោះទ្រង់
 មានចិត្តចម្រើន ព្រោះទ្រង់មានបញ្ញាចម្រើន ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់គប់រកសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ដែលតាំងនៅក្នុង
 ព្រៃតូចព្រៃធំ មិនមានសូរសព្ទ មិនមានគឺកកង ជាទីប្រាសចាកខ្យល់ដែល
 កើតអំពីសរីរៈនៃមនុស្ស គួរជាទីកំបាំងនៃមនុស្ស គួរដល់កិរិយាសម្ងំនៅ ។
 មួយទៀត ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យទ្រង់មានភាគ
 នៃចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគ្រឿងបរិក្ខារគឺថ្នាំកែរោគ ។ ព្រះនាម
 ថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃអត្ថរស ធម្មរស
 វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត និងអធិប្បញ្ញា ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រោះព្រះមានបុណ្យមានភាគនៃឈាន៤ អប្បមញ្ញា៤ និងអរូបសមាបត្តិ៤ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ភាគី វា ភក្កវា អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិកាយ-
 តនានំ នវន្នំ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិនន្តិ ភក្កវា ។
 ភាគី វា ភក្កវា ទសន្នំ សញ្ញាការនានំ ទសន្នំ កសិណ-
 សមាបត្តិនំ អាណាចានស្សតិសមាជិស្ស អសុភសមា-
 បត្តិយាតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ចតុន្នំ
 សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិចា-
 នានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ
 ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មក្កស្សាតិ ភក្កវា ។
 ភាគី វា ភក្កវា ទសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសា-
 រដ្ឋានំ ចតុន្នំ បដិសម្ពិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ
 ពុទ្ធជម្ពានន្តិ ភក្កវា ។ ភក្កវាតិ នេតំ នាមំ មាតវា
 កតំ ន បិតវា កតំ ន ភាតវា កតំ ន ភតិជិយា
 កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិ-
 តេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន
 ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភក្កវា
 ពោជិយា មូលេ សហា សព្វញ្ញតញ្ញាណស្ស បដិលាភា
 សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភក្កវាតិ អជិតាតិ ភក្កវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ
 នៃវិមោក្ខ ៨ អភិកាយតនៈ ៨ និងអនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។
 ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃសញ្ញា-
 ភាវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិសមាធិ និងអសុក-
 សមាបត្តិ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មាន
 ភាគនៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥
 ពោជ្ឈង្គ ៧ និងមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃតថាគតពល ១០ វេសារជ្ជៈ
 ៤ បដិសម្ពិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ និងពុទ្ធធម៌ ៦ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ
 នេះ មិនមែនព្រះមាតាថ្វាយ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនប្រុស
 ថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនស្រីថ្វាយ មិនមែនមិត្តនិងអាមាត្យថ្វាយ មិនមែន
 ញាតិសាលោហិតថ្វាយ មិនមែនសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ថ្វាយ មិនមែន
 ទេវតាទាំងឡាយថ្វាយទេ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ កើតក្នុងទីបំផុត
 វិមោក្ខរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានភាគ ។ បញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះ-
 ភាគនេះ (កើតហើយ) ដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមទាំងការបាន
 ចំពោះនូវសព្វញ្ញតញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ ទើបមាន
 ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់អធិតៈ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៦២] វេរិច្ឆា (បមាណ) នប្បកាសតីតិ វេរិច្ឆំ វុច្ចតិ
 បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាក-
 មច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ ។ យំ ឯវរុបំ
 មច្ឆរិយំ មច្ឆរាយនា មច្ឆរាយិតត្ថំ វេរិច្ឆំ កេនិយំ
 កដុកញ្ចកតា អក្កហិតត្ថំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ
 មច្ឆរិយំ ។ អបិច ខន្ធមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ ជាតុមច្ឆរិ-
 យំបិ មច្ឆរិយំ អាយតនមច្ឆរិយំបិ មច្ឆរិយំ កាហោ
 វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ បមាណោ វត្តញោ កាយទុច្ឆរិតេន វា
 វចីទុច្ឆរិតេន វា មនោទុច្ឆរិតេន វា បញ្ចសុ វា
 កាមគុណោសុ ចិត្តស្ស វោស្សក្តោ វោស្សក្តានុប្ប-
 នានំ វា កុសលានំ វា ធម្មានំ ការោយ អស-
 ក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតតា ឱលី-
 នវុត្តិតា និក្ខិត្តច្ឆន្ទតា និក្ខិត្តជុរតា អនាសេវនា
 អការវនា អពហុលីកម្មំ អនទិដ្ឋានំ អននុយោកោ
 បមាណោ យោ ឯវរុចោ បមាណោ បមជ្ជនា បមជ្ជិ-
 តត្ថំ អយំ វុច្ចតិ បមាណោ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៦២] ពាក្យថា លោក មិនភ្លឺស្វាងព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ(និងសេចក្តីប្រហែស) អធិប្បាយថា សេចក្តីកំណាញ់ ៥ គឺ កំណាញ់អាវាស កំណាញ់ត្រកូល កំណាញ់លាភ កំណាញ់វណ្ណៈ កំណាញ់ធម៌ ហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ ។ សេចក្តីកំណាញ់ អាការនៃសេចក្តីកំណាញ់ ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ផ្សេងៗ សេចក្តីកំណាញ់រឹង ភាពនៃសេចក្តីកំណាញ់ក្តៅ ភាពនៃចិត្តហ្នងហែងមាំ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា សេចក្តីកំណាញ់ ។ មួយទៀត សេចក្តីកំណាញ់ខន្ធ ហៅថា កំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ធាតុ ហៅថា កំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់អាយតនៈ ហៅថា កំណាញ់ សេចក្តីកាន់ (ក្តាប់ទុក) ហៅថា កំណាញ់ ។ សេចក្តីប្រហែស ខ្ញុំគប្បីពោលដូចតទៅនេះ ការបណ្តែតបណ្តោយចិត្ត ការឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្តែតបណ្តោយចិត្ត ទៅក្នុងកាយ-ទុច្ចរិតក្តី ក្នុងវចិទុច្ចរិតក្តី ក្នុងមនោទុច្ចរិតក្តី ក្នុងកាមគុណប្រាំក្តី ឬភាពនៃការធ្វើមិនគោរព ភាពនៃកិរិយាមិនធ្វើព្យាយាមរឿយៗ ភាពនៃចិត្តមិនតាំងនៅមាំ ភាពនៃចិត្តប្រព្រឹត្តរញ្ជា ភាពនៃសេចក្តីប្រាថ្នាដាក់ចុះ ភាពនៃធុរៈដាក់ចុះ ការមិនសេព ការមិនចម្រើន អំពើមិនសន្សំរឿយៗ ការមិនតាំងចិត្ត ការមិនប្រកបព្យាយាមរឿយៗ សេចក្តីប្រហែសក្នុងការចម្រើននូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ សេចក្តីប្រហែស អាការនៃសេចក្តីប្រហែស ភាពនៃសេចក្តីប្រហែសណាមានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថាសេចក្តីប្រហែស ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

វេរិច្ឆា (បមាណ) នប្បកាសតីតិ ឥមិណ មច្ឆរិយេន
ឥមិណ បមាណេន លោកោ នប្បកាសតិ ន កាសតិ
ន តបតិ ន វិរោចតិ ន សញ្ញាយតិ ន បញ្ញាយ-
តីតិ វេរិច្ឆា (បមាណ) នប្បកាសតិ ។

[៦៣] ជប្បាភិលេបនំ ព្រមីតិ ជប្បា រុច្ចតិ តណ្ហា
យោ រាគោ សារាគោ អនុនយោ អនុរោដោ នន្ទិ
នន្ទិរាគោ ចិត្តស្ស សារាគោ ឥច្ឆា មុច្ឆា អដ្ឋោ-
សានំ គេដោ បលិគេដោ សដ្ឋោ បដ្ឋោ ឯជា មាយា
ជនិកា សញ្ញនដី សិព្វីដី ជាលិដី សវិតា វិសត្តិកា
សោត្តំ វិសតា អាយុហដី ទុតិយា បណិដិ ភវនេត្តិ វនំ
វនថោ សន្តរោ សិទេហោ អបេក្កា បដិពទ្ធា អាសា
អាសីសនា អាសីសិតត្តំ រូចាសា សទ្ធាសា កទ្ធាសា
រសាសា ដោដ្ឋព្វាសា លាភាសា ធនាសា បុត្តាសា
ដីវិតាសា ជប្បា បជប្បា អភិជប្បា ជប្បនា ជប្បិតត្តំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ (និងសេចក្តីប្រហែស) បានសេចក្តីថា លោក មិនភ្លឺស្វាង មិនមានរស្មី មិនមានពន្លឺ មិនរុងរឿង មិនយល់ច្បាស់ មិនប្រាកដ ព្រោះសេចក្តីកំណាញ់នេះ ព្រោះសេចក្តីប្រហែសនេះ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ (និងសេចក្តីប្រហែស) ។

[៦៣] ពាក្យថា តថាគត ពោលនូវសេចក្តីប្រាថ្នាថាជាគ្រឿងលាប អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់តម្រេក តម្រេកខ្លាំង សេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរខ្លាំង សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីត្រេកត្រអាលខ្លាំង គឺតម្រេក ចិត្តត្រេកខ្លាំង សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីជ្រប់ចុះ កិរិយាលង់ចុះ ចំណង់ ចំណង់ខ្លាំង ការជាប់ភក់ញាប់ញ័រ ការលាក់ ពុត ធម្មជាតិញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត គ្រឿងញ៉ាំងទុក្ខឲ្យកើត គ្រឿងចាក់ស្រេះ បណ្តាញ គ្រឿងហូរទៅ ធម្មជាតិដូចពិស ខ្សែតណ្ហា គ្រឿងផ្សព្វផ្សាយ គ្រឿងញ៉ាំងអាយុឲ្យវិនាស សម្លាញ់ ប្រណិធាន គ្រឿងនាំសត្វទៅ កាន់ភព ព្រៃតូច ព្រៃធំ សន្តវៈ ស្នេហា អាស័យ សេចក្តីជាប់ចំពាក់ បំណង សេចក្តីប៉ុនប៉ង ភាពនៃសេចក្តីប៉ុនប៉ង បំណងរូប បំណងសំឡេង បំណងក្លិន បំណងរស បំណងផ្សព្វ បំណងលាភ បំណងទ្រព្យ បំណងបុត្រ បំណងជីវិត ការជាប់ចិត្ត ការជាប់ចិត្តខ្លាំង ការជាប់ចិត្តក្រៃលែង អាការជាប់ចិត្ត ភាពនៃការជាប់ចិត្ត

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

លោលុប្បា លោលុប្បាយនា លោលុប្បាយិតត្ថំ បុច្ឆ-
 ញ្ចិកតា សាធុកម្យតា អធម្មរកោ វិសមលោកោ
 និកន្តិ និកាមនា បត្តនា បិហនា សម្បត្តនា កាម-
 តណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា
 និរោធិតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា រស-
 តណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ឱយោ យោកោ
 កន្តោ ឧបាទានំ អារវលំ ជីវវលំ ឆទនំ ពន្ធនំ
 ឧបក្កិលេសោ អនុសយោ បរិយុដ្ឋានំ លតា វេរិច្ឆំ
 ទុក្ខមូលំ ទុក្ខនិទានំ ទុក្ខប្បករោ មារចាសោ
 មារពលិសំ មារវិសយោ មារកោចរោ មារពន្ធនំ
 តណ្ហានទី តណ្ហាជាលំ តណ្ហាកទ្ធាលំ តណ្ហាសមុទ្រោ
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ អយំ រុច្ឆតិ ជប្បា ។
 លោកស្ស លេបនំ លក្កនំ ពន្ធនំ ឧបក្កិលេសោ
 ឥមាយ ជប្បាយ លោកោ លិត្តោ បលិត្តោ
 កិលិដ្ឋោ សន្តិលិដ្ឋោ មត្តិតោ សំសដ្ឋោ លក្កោ
 លក្កិតោ បលិតុទ្រោ ។ ព្រហ្មិ អាចិត្តាមិ ទេសេមិ
 បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ឧត្តានិ-
 ករោមិ បកាសេមីតិ ជប្បាភិលេបនំ ព្រមិ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

សេចក្តីលោភលន់ អាការលោភលន់ ភាពនៃសេចក្តីលោភលន់ សេចក្តី
 ប្រាថ្នាអន្ទះអន្ទែង សេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ស្រួល តម្រេកខុសធម៌
 លោភខុសទំនង អាស័យ អាការអាស័យ ការប្រាថ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់
 ការប្រាថ្នាខ្លាំង ចំណង់កាម ចំណង់ភព ចំណង់វិភព ចំណង់រូប
 ចំណង់អរូប ចំណង់និរោធិ ចំណង់រូប ចំណង់សំឡេង ចំណង់ក្លិន ចំណង់
 រស ចំណង់ផ្សព្វ ចំណង់ធម្មារម្មណ៍ អន្ទង់ គ្រឿងប្រកប គ្រឿង
 សាំញាំ គ្រកងប្រកាន់ គ្រឿងរារាំង គ្រឿងហាម គ្រឿងប្រក់ គ្រឿង
 ចង គ្រឿងចូលទៅឲ្យសៅហ្មង គ្រឿងដេកត្រាំ គ្រឿងស្នាក់ដំណើរ
 រលី សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ ឫសនៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ កំណើតទុក្ខ
 អន្ទាក់មារ សន្ទូចមារ វិស័យមារ គោចរមារ ចំណង់មារ ស្ទឹងគឺ
 តណ្ហា បណ្តាញគឺតណ្ហា ទន្ទឹងគឺតណ្ហា សមុទ្រគឺតណ្ហា សេចក្តីសម្លឹង
 លោភ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា ។ គ្រឿងលាប
 គ្រឿងជាប់ គ្រឿងចង គ្រឿងចូលទៅឲ្យសៅហ្មង របស់លោភ លោភ
 លាប លាបស្រឡាប សៅហ្មង សៅហ្មងព្រម ប្រឡាក់ ប្រឡំព្រម
 ជាប់ ចំពាក់ ជាប់ស្អិតហើយ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នានេះ ។ តថាគត
 ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក រំលែក ធ្វើឱ្យងាយ
 ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោល នូវសេចក្តីប្រាថ្នា
 ថាជាគ្រឿងលាប ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៦៤] ទុក្ខមស្ស មហាព្វយន្តិ ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ
 ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ មរណាទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខ-
 ទោមនស្សទាយាសទុក្ខំ នេរយីកំ ទុក្ខំ តិរច្ឆាន-
 យោនិកំ ទុក្ខំ បិត្តិវិសយីកំ ទុក្ខំ មាណុសិកំ ទុក្ខំ
 ភព្ពាញ្ញន្តិមូលកំ ទុក្ខំ ភព្ពដ្ឋិតិមូលកំ ទុក្ខំ ភព្ព-
 វុដ្ឋានមូលកំ ទុក្ខំ ជាតស្សបនិពន្ធកំ ទុក្ខំ ជាតស្ស
 បរាធម្យកំ ទុក្ខំ អត្តបក្កមំ ទុក្ខំ បរុបក្កមំ ទុក្ខំ
 ទុក្ខទុក្ខំ សង្ខារទុក្ខំ វិបរិណាមទុក្ខំ ចក្កុរោកោ
 សោតរោកោ យានរោកោ ដិព្វារោកោ កាយរោកោ
 សីសរោកោ កណ្ណរោកោ មុខរោកោ ទន្ធរោកោ កា-
 សោ សាសោ បិណសោ ឧហោ ជរោ កុច្ឆិរោកោ មុច្ឆា
 បក្ខុទ្ធិកា សុលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ ភណ្ណោ កិលាសោ
 សោសោ អបមារោ ទទុ កណ្ណុ កច្ចុ រខសា វិត្តិកា
 លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិធាកា ភកន្ធលា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៦២] អធិប្បាយពាក្យថា ទុក្ខជាភ័យធំរបស់លោកនោះ ត្រង់ពាក្យ
 ថា ទុក្ខ គឺទុក្ខព្រោះកំណើត ទុក្ខព្រោះសេចក្តីចាស់ ទុក្ខព្រោះជំងឺ ទុក្ខ
 ព្រោះសេចក្តីស្លាប់ ទុក្ខព្រោះសេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តី
 លំបាកកាយ សេចក្តីតូចចិត្ត សេចក្តីក្រៀមក្រំ ទុក្ខក្នុងកំណើតនរក
 ទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ទុក្ខក្នុងកំណើតបេតវិស័យ ទុក្ខក្នុងកំណើត
 មនុស្ស ទុក្ខមានការចុះកាន់គក់ជាមូល ទុក្ខមានការបិតនៅក្នុងគក់ជាមូល
 ទុក្ខមានកិរិយាចេញចាកគក់ជាមូល ទុក្ខជាបំណងរបស់^(១)សត្វ ដែល
 កើតហើយ ទុក្ខទាក់ទងដោយបុគ្គលដទៃនៃសត្វ ដែលកើតហើយ ទុក្ខ
 កើត ព្រោះព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខកើត ព្រោះព្យាយាមរបស់បុគ្គលដទៃ
 ទុក្ខគឺទុក្ខវេទនា (ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយនិងចិត្ត) ទុក្ខព្រោះសង្ខារ ទុក្ខព្រោះ
 ការផ្លាស់ប្តូរ រោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគ
 កាយ រោគក្បាល រោគស្លឹកត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ
 ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ ស្តាំងស្តម រោគផ្ទៃ វិលមុខ
 ធ្លាក់ឈាម ចុកស្បែក ចុះរាក ឃ្នង ពក ស្រែង រឹងវៃ ឆ្អុតជ្រូក
 ដំណូចពិស រមាស់ កម រោគក្នុងទីខ្វះដោយក្រចក កមរលាយ
 ប្រមាត់ក្រហម ទឹកនោមផ្អែម ឫសដូងដុះ រលកកែវ ឫសដូងបាត

១ បានដល់សេចក្តីទុក្ខដោយការថែទាំ គឺ ងូតទឹក លាបប្រេង ទំពាស៊ី ហុត ផឹក ជាដើម ។
 អដ្ឋកថា ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

បិត្តសមុជ្ជាណា អាពាណា សេម្ហសមុជ្ជាណា អាពាណា
 វាតសមុជ្ជាណា អាពាណា សន្និចាតិកា អាពាណា ឧត្ត-
 បរិណាមជា អាពាណា វិសមបរិហារជា អាពាណា ឱប-
 ក្កមិកា អាពាណា កម្មវិចាកជា អាពាណា សីតំ
 ឧណ្ណំ ធិយច្ឆា បិចាសា ឧច្ឆារោ បស្សារោ ខំសម-
 កសវាតាតបសិរីសបសម្មស្សុទុក្ខំ មាតុមរណំ ទុក្ខំ
 បិតុមរណំ ទុក្ខំ ភាតុមរណំ ទុក្ខំ ភតិដីមរណំ ទុក្ខំ
 បុត្តមរណំ ទុក្ខំ ដីតុមរណំ ទុក្ខំ ញាតិព្យសនំ ទុក្ខំ
 កោតព្យសនំ ទុក្ខំ រោតព្យសនំ ទុក្ខំ សីលព្យសនំ
 ទុក្ខំ ទិដ្ឋិព្យសនំ ទុក្ខំ យេសំ ធម្មានំ អាទិតោ សមុ-
 ទាតមនំ បញ្ញាយតិ អត្តជ្ជមតោ និរោដោ បញ្ញាយតិ
 កម្មសន្និស្សិតោ វិចាកោ វិចាកសន្និស្សិតំ កម្មំ
 នាមសន្និស្សិតំ រូបំ រូបសន្និស្សិតំ នាមំ ជាតិយា អនុ-
 កតំ ជរាយ អនុសនំ ព្យាធិណា អភិក្ខតំ មរណោន
 អព្ពាហតំ ទុក្ខោ បតិដ្ឋិតំ អតារណំ អលេណំ អសរណំ
 អសរណីក្ខតំ ឥទំ រុច្ឆតិ ទុក្ខំ ។ អស្សុ លោកស្សុ
 ទុក្ខំ មហាព្ពយំ បីឡនំ យដ្ឋនំ ឧបទ្ធកោ ឧប-
 សក្កោតិ ទុក្ខមស្សុ មហាព្ពយំ ។ តេនាហា ភក្កវា

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្មេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់
អាពាធកើតអំពីការប្រជុំ (ខ្យល់ប្រមាត់ស្មេស្ម) អាពាធកើតអំពីការផ្លាស់ប្តូរ
រដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាវិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីព្យាយាម
(មានការសម្លាប់និងចងជាដើម) អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ
សេចក្តីឃ្នាន សេចក្តីស្រែក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ ទុក្ខកើតអំពីសម្មស្សនៃរបោម
មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ និងពស់ ការស្លាប់មាតាជាទុក្ខ ការស្លាប់បិតា
ជាទុក្ខ ការស្លាប់បងប្អូនប្រុសជាទុក្ខ ការស្លាប់បងប្អូនស្រីជាទុក្ខ ការស្លាប់
កូនប្រុស ជាទុក្ខ ការស្លាប់កូនស្រីជាទុក្ខ ការព្រាត់ប្រាសញាតិជាទុក្ខ
ការវិនាសភោគៈជាទុក្ខ វិនាសគឺរោគជាទុក្ខ វិនាសសីលជាទុក្ខ វិនាសទិដ្ឋិ
ជាទុក្ខ ការកើតឡើងនៃធម៌ទាំងឡាយណា រមែងប្រាកដក្នុងខាងដើម ការ
រលត់ទៅ (នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ) រមែងប្រាកដដោយការវិនាស វិបាក
អាស្រ័យកម្ម កម្មអាស្រ័យវិបាក រូបអាស្រ័យនាម នាមអាស្រ័យរូប
ត្រូវជាតិទៅតាមហើយ ត្រូវជរាផ្តុកផ្តិតហើយ ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ហើយ
ត្រូវមរណៈកម្ចាត់ហើយ តាំងនៅស៊ប់ក្នុងសេចក្តីទុក្ខ ឥតមានទីពឹង ឥត
មានទីជ្រក ឥតមានទីព្យាបាល ឥតមានទីសង្ឃឹម នេះហៅថា ទុក្ខ ។
ទុក្ខជាភ័យធំ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងគាប ជាគ្រឿងឧបទ្រព ជា
ឧបស័ក្ត របស់លោកនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទុក្ខជាភ័យធំ
របស់លោកនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អវិជ្ជាយ និរុតោ លោកោ (អធិតាតិ ភកា)

វេរិច្ឆា (បមាទា) នប្បកាសតិ

ជប្បាភិលេបនំ ព្រមិ

ទុក្ខមស្ស មហាព្ពយន្តិ ។

[៦៥] សវន្តិ សព្វធិ សោតា (ឥច្ចាយស្មា អធិតោ)

សោតានំ កិណ្ឌិវារណំ

សោតានំ សំវំ ព្រហិ

កេន សោតា បិចិយ្យេ ។

[៦៦] សវន្តិ សព្វធិ សោតាតិ សោតាតិ តណ្ហា-
សោតោ ទិដ្ឋិសោតោ កិលេសសោតោ ទុច្ចរិតសោ-
តោ អវិជ្ជាសោតោ ។ សព្វធិតិ សព្វេសុ អាយតនេ-
សុ ។ សវន្តិតិ សវន្តិ អាសវន្តិ សន្នន្តិ បវត្តន្តិ ចក្កុ-
តោ រូបេ សវន្តិ អាសវន្តិ សន្នន្តិ បវត្តន្តិ សោតតោ
សទ្ធិ សវន្តិ យានតោ កន្ធិ សវន្តិ ដិវ្ហាតោ រសេ
សវន្តិ កាយតោ ដោដ្ឋព្វេ សវន្តិ មនតោ ធម្មេ
សវន្តិ អាសវន្តិ សន្នន្តិ បវត្តន្តិ ចក្កុតោ រូបតណ្ហា
សវន្តិ អាសវន្តិ សន្នន្តិ បវត្តន្តិ សោតតោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់អធិតៈ លោក ត្រូវអវិជ្ជា
បិទបាំង លោក មិនភ្លឺស្វាង ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។
(និងសេចក្តីប្រហែស) តថាគត ពោលនូវសេចក្តីប្រាថ្នាថា
ជាគ្រឿងលាប ទុក្ខជាក៏យំ របស់លោកនោះ ។

[៦៥] (អធិតមាណាពមានអាយុ ក្រាបបង្គំទូលសួរដូច្នោះថា) ខ្សែ
ទាំងឡាយ រមែងហូរទៅ ក្នុងទីទាំងពួង អ្វីជាគ្រឿងរារាំង
នូវខ្សែទាំងឡាយ សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សម្តែងធម៌ជាគ្រឿងបិទ
ខ្សែទាំងឡាយ បុគ្គលបិទខ្សែទាំងឡាយ ដោយអ្វី ។

[៦៦] អធិប្បាយពាក្យថា ខ្សែទាំងឡាយ រមែងហូរទៅក្នុងទីទាំង
ពួង ត្រង់ពាក្យថា ខ្សែទាំងឡាយ បានដល់ខ្សែគឺតណ្ហា ខ្សែគឺទិដ្ឋិ ខ្សែ
គឺកិលេស ខ្សែគឺទុច្ចរិត ខ្សែគឺអវិជ្ជា ។ ពាក្យថា ក្នុងទីទាំងពួង គឺក្នុង
អាយតនៈទាំងពួង ។ ពាក្យថា ហូរទៅ សេចក្តីថា ហូរទៅ ហូរសំយុង
ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ គឺហូរទៅ ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ
អំពីភ្នែកទៅកាន់រូប ហូរអំពីត្រចៀកទៅកាន់សំឡេង ហូរអំពីច្រមុះទៅ
កាន់ក្លិន ហូរអំពីអណ្តាតទៅកាន់រស ហូរអំពីកាយទៅកាន់ផ្សព្វ ហូរទៅ
ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីចិត្តទៅកាន់ធម្មារម្មណ៍ រូប-
តណ្ហា ហូរទៅ ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីភ្នែក

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សទ្ធកត្តណ្ណា សវន្តិ អាសវន្តិ សទ្ធន្តិ បវត្តន្តិ ឃា-
 នតោ កទ្ធកត្តណ្ណា សវន្តិ ដិវ្យតោ រសតណ្ណា សវន្តិ
 កាយតោ ដោដ្ឋព្វតណ្ណា សវន្តិ មនតោ ធម្មតណ្ណា
 សវន្តិ អាសវន្តិ សទ្ធន្តិ បវត្តន្តិតិ សវន្តិ សព្វដិ-
 សោតា ។

[៦៧] ឥច្ចាយស្មា អធិតោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្តិ
 បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ជន-
 សិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ
 បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ
 អាយស្មាតិ ។ អធិតោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ធាមំ
 សទ្ធា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហាហោ ធាមំ ធាមកម្មំ
 ធាមធម្យំ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាចោតិ ឥច្ចាយស្មា
 អធិតោ ។

[៦៨] សោតានំ កិណ្ឌិវរណាន្តិ សោតានំ កិ
 អារវណំ ជីវរណំ សំវរណំ រក្ខនំ កោបនន្តិ
 សោតានំ កិណ្ឌិវរណំ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញាសិទ្ធកេស

សទ្ធតណ្ណា ហូរទៅ ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីត្រចៀក
គន្ធតណ្ណា ហូរទៅអំពីច្រមុះ រសតណ្ណា ហូរទៅអំពីអណ្តាត ដោដ្ឋព្វ-
តណ្ណា ហូរទៅអំពីកាយ ធម្មតណ្ណាហូរទៅ ហូរសំយុង ហូរមិនដាច់
ប្រព្រឹត្តទៅ អំពីចិត្ត ហេតុនោះ លោកសួរថា ខ្សែទាំងឡាយ រមែង
ហូរទៅ ក្នុងទីទាំងពួង ។

[៦៧] ពាក្យថា ដូច្នោះនៃបទថា អធិតៈមានអាយុ (ទូលសួរ)
ដូច្នោះ គឺជាការតបទ ជាការជាប់ដោយបទ ជាការបំពេញបទ ជា
ការប្រជុំនៃអក្ខរៈ ជាសេចក្តីពីរោះ ដោយព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នោះ នេះ
ជាលំដាប់នៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជា
ពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុនេះ ជាពាក្យពោល ដោយគោរព
កោតក្រែង ។ ពាក្យថា អធិតៈ គឺជានាម ជាសង្ខារ ជាឈ្មោះ
ជាបញ្ញត្តិ ជាវេហារ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមធម្ម ជាភាសា
ជាព្យញ្ជនៈ ជាពាក្យហៅ របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ មានពាក្យ
ថា អធិតៈមានអាយុ (ទូលសួរ) ដូច្នោះ ។

[៦៨] ពាក្យថា អ្វីជាគ្រឿងរារាំងនូវខ្សែទាំងឡាយ គឺអ្វីជាគ្រឿង
យាត់ខាំង ជាគ្រឿងរារាំង ជាគ្រឿងបិទ ជាគ្រឿងរក្សា ជាគ្រឿង
គ្រប់គ្រង នូវខ្សែទាំងឡាយ ហេតុនោះ លោកសួរថា អ្វីជាគ្រឿង
រារាំង នូវខ្សែទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៦៩] សោតានំ សំរំ ព្រហ្មីតិ សោតានំ អា-
 រណំ នីរណំ សំរណំ រក្ខនំ កោបនំ ព្រហ្មិ
 អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវាហិ
 វិភជាហិ ឧត្តានីកោហិ បកាសេហីតិ សោតានំ
 សំរំ ព្រហ្មិ ។

[៧០] កេន សោតា បិចិយ្យវេតិ កេន សោតា
 បិចិយ្យន្តិ បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្តន្តិ
 នប្បវត្តន្តីតិ កេន សោតា បិចិយ្យវេ ។ តេនាហ
 សោ ព្រាហ្មណោ

សវន្តិ សព្វដិ សោតា (ឥច្ចាយស្មា អដិតោ)
 សោតានំ កិណ្ឌិវរណំ
 សោតានំ សំរំ ព្រហ្មិ
 កេន សោតា បិចិយ្យវេតិ ។

[៧១] យានិ សោតានិ លោកស្មី (អដិតាតិ ភគវា)
 សតិ តេសំ និវរណំ
 សោតានំ សំរំ ព្រមិ
 បញ្ញាយេតេ បិចិយ្យវេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៦៧] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សម្តែងធម៌ជាគ្រឿងបិទខ្សែ
ទាំងឡាយ គឺសូមព្រះអង្គ ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក
បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស នូវធម៌ជាគ្រឿងឃាត់ខាំង គ្រឿង
រារាំង គ្រឿងបិទ គ្រឿងរក្សា គ្រឿងគ្រប់គ្រង ខ្សែទាំងឡាយ ហេតុនោះ
លោកសួរថា សូមព្រះអង្គ ទ្រង់សម្តែងធម៌ជាគ្រឿងបិទខ្សែទាំងឡាយ ។

[៧០] ពាក្យថា បុគ្គលបិទខ្សែទាំងឡាយ ដោយអ្វី គឺខ្សែ
ទាំងឡាយ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិន
ហូររឿយៗ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអ្វី ហេតុនោះ លោកសួរថា បុគ្គល
បិទខ្សែទាំងឡាយ ដោយអ្វី ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

ខ្សែទាំងឡាយ រមែងហូរទៅ ក្នុងទីទាំងពួង អ្វីជា
គ្រឿងរារាំង នូវខ្សែទាំងឡាយ សូមព្រះអង្គទ្រង់សម្តែង
ធម៌ ជាគ្រឿងបិទខ្សែទាំងឡាយ បុគ្គលបិទខ្សែទាំងឡាយ
ដោយអ្វី ។

[៧១] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលអធិតៈ) ខ្សែទាំងឡាយ
ណា ក្នុងលោក សតិ ជាគ្រឿងបិទខ្សែទាំងនោះ តថាគត
ពោលនូវការបិទខ្សែទាំងឡាយ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ
បាន ដោយបញ្ញា ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[៧២] យានិ សោតានិ លោកស្មិន្ទិ យានិ វ-
 តានិ សោតានិ មយា កិត្តិតានិ អាចិត្តិតានិ ទេ-
 សិតានិ បញ្ញាបិតានិ បដ្ឋបិតានិ វិវិតានិ វិភជិតានិ
 ឧត្តានិកតានិ បកាសិតានិ សេយ្យដីទំ តណ្ហាសោ-
 តោ ទិដ្ឋិសោតោ កិលេសសោតោ ទុច្ចរិតសោតោ
 អវិជ្ជាសោតោ ។ លោកស្មិន្ទិ អចាយលោកេ ម-
 នុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ជាតុលោ-
 កេ អាយតនលោកេតិ យានិ សោតានិ លោ-
 កស្មី ។ អធិតាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន
 អាលបតិ ។

[៧៣] សតិ តេសំ និវារណាន្តិ សតីតិ យា
 សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ចារណា-
 តា អបិលាបនតា អសម្មុស្សនតា សតិ សតិទ្ធិយំ
 សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ វកាយនមក្កោ អយំ រុច្ចតិ សតិ ។
 និវារណាន្តិ អារវណំ នីវរណំ សំរវណំ រក្ខនំ កោ-
 បនន្តិ សតិ តេសំ និវារណំ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៧២] ពាក្យថា ខ្សែទាំងឡាយណា ក្នុងលោក សេចក្តីថា ខ្សែទាំងឡាយណា ដែលតថាគត ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក ញែក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាសហើយថា ខ្សែគឺតណ្ហា ខ្សែគឺទិដ្ឋិ ខ្សែគឺកិលេស ខ្សែគឺទុច្ចរិត ខ្សែគឺអវិជ្ជា ។ ពាក្យថា ក្នុង លោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខ្សែទាំងឡាយណា ក្នុងលោក ។ ពាក្យថា អធិតៈ គឺ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះចំឈ្មោះ ។

[៧៣] ពាក្យថា សតិជាគ្រឿងបិទទាំងនោះ ត្រង់ពាក្យថា សតិ បានដល់សេចក្តីរព្វក សេចក្តីរព្វករឿយ ។ សេចក្តីរព្វកចំពោះ សេចក្តី រព្វក អាការនៃសេចក្តីរព្វក សេចក្តីចាំ សេចក្តីជ្រួតជ្រាប សេចក្តីមិន វង្វេង សេចក្តីរព្វក ឥន្ទ្រិយគឺសតិ អង្គនៃធម៌ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងគឺសតិ ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលតែមួយ នេះហៅថា សតិ ។ ពាក្យថា ជាគ្រឿង បិទ គឺជាគ្រឿងរារាំង ជាគ្រឿងបិទ ជាគ្រឿងឃាត់ខាំង ជាគ្រឿង រក្សា ជាគ្រឿងគ្រប់គ្រង ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា សតិ ជាគ្រឿង បិទខ្សែទាំងនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៧៤] សោតានំ សំវរំ ព្រូមិតិ សោតានំ អារ-
រណំ នីររណំ សំវរណំ រក្ខនំ កោបនំ ព្រូមិ អា-
ចិត្តាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិភជាមិ
ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ សោតានំ សំវរំ ព្រូមិ ។

[៧៥] បញ្ញាយេតេ បិចិយ្យវេតិ បញ្ញាតិ យា
បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ
សម្មាទិដ្ឋិ ។ បញ្ញាយេតេ បិចិយ្យវេតិ បញ្ញាយ
ឯតេ សោតា បិចិយ្យន្តិ បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន
អាសវន្តិ ន សន្តន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ សព្វេ សដ្ឋាវា
អនិច្ចាតិ ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោ-
តា បិចិយ្យន្តិ បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ
ន សន្តន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ សព្វេ សដ្ឋាវា ទុក្ខាតិ ជា-
នតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិចិយ្យន្តិ
បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្តន្តិ នប្ប-
វត្តន្តិ ។ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ជានតោ បស្សតោ
បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិចិយ្យន្តិ បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន
សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្តន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៧៤] ពាក្យថា តថាគតពោល នូវការបិទខ្សែទាំងឡាយ គឺ តថាគតពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្តិ តាំងទុក ញែក ចែក ធ្វើ ឲ្យងាយ ប្រកាសនូវការរារាំង ឃាត់ខាំង បិទរក្សា គ្រប់គ្រងនូវ ខ្សែទាំងឡាយ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា តថាគតពោល នូវការ បិទខ្សែទាំងឡាយ ។

[៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទបាន ដោយ បញ្ញា ត្រង់ពាក្យថា បញ្ញា បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តី មិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។ ពាក្យថា ខ្សែទាំង នុ៎ះ បុគ្គលបិទបាន ដោយបញ្ញា គឺខ្សែទាំងនោះ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូរ រឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះបុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គល អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

អវិជ្ជាបច្ចុយា សង្ខារាតិ ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ
 ឯតេ សោតា មិចិយ្យន្តិ បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន
 អាសវន្តិ ន សន្ធិន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ សង្ខារប្បច្ចុយា
 វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណាប្បច្ចុយា ធាមរូបន្តិ ធាមរូបប្ប-
 ច្ចុយា សន្យាយតនន្តិ សន្យាយតនប្បច្ចុយា ផស្សោ-
 តិ ផស្សប្បច្ចុយា វេទនាតិ វេទនាបច្ចុយា តណ្ហាតិ
 តណ្ហាបច្ចុយា ឧបាទានន្តិ ឧបាទានប្បច្ចុយា ភវេតិ
 ភវប្បច្ចុយា ជាតីតិ ជាតិប្បច្ចុយា ជរាមរណាន្តិ ជាន-
 តោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា មិចិយ្យន្តិ
 បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្ធិន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។
 អវិជ្ជានិរោធិ សង្ខារនិរោធិតិ សង្ខារនិរោធិ វិញ្ញាណ-
 និរោធិតិ វិញ្ញាណនិរោធិ ធាមរូបនិរោធិតិ ធាម-
 រូបនិរោធិ សន្យាយតននិរោធិតិ សន្យាយតននិ-
 រោធិ ផស្សនិរោធិតិ ផស្សនិរោធិ វេទនានិរោធិតិ

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូរ
 រឿយៗ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា
 សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គល
 បិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយៗ មិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះ
 សង្ខារជាបច្ច័យ ថានាមនិងរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ
 ថាអាយតនៈប្រាំមួយ (កើតមាន) ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ថាផស្សៈ
 (កើតមាន) ព្រោះអាយតនៈប្រាំមួយជាបច្ច័យ ថាវេទនា (កើតមាន)
 ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ថាតណ្ហា (កើតមាន) ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ថា
 ឧបាទាន (កើតមាន) ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ថាកត (កើតមាន) ព្រោះ
 ឧបាទានជាបច្ច័យ ថាជាតិ (កើតមាន) ព្រោះកតជាបច្ច័យ, ថាជរានិង
 មរណៈ(កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ ដាច់
 សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយៗ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយ
 បញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា សេចក្តីរលត់សង្ខារ ព្រោះការ
 រលត់អវិជ្ជា ថាសេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ព្រោះការរលត់សង្ខារ ថាសេចក្តី
 រលត់នាមនិងរូប ព្រោះការរលត់វិញ្ញាណ ថាសេចក្តីរលត់ អាយតនៈ
 ប្រាំមួយ ព្រោះការរលត់នាមនិងរូប ថាសេចក្តីរលត់ផស្សៈ ព្រោះការ
 រលត់អាយតនៈប្រាំមួយ ថាសេចក្តីរលត់វេទនា ព្រោះការរលត់ផស្សៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

វេទនានិរោធិ តណ្ហានិរោធិ តណ្ហានិរោធិ ឧបាទាន-
 និរោធិ ឧបាទាននិរោធិ កវនិរោធិ កវនិរោធិ
 ជាតិនិរោធិ ជាតិនិរោធិ ជរាមរណានិរោធិ
 ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិច្ចិយ្យន្តិ
 បច្ចិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។
 ឥទំ ទុក្ខន្តិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ អយំ ទុក្ខនិរោ-
 ធាតិ អយំ ទុក្ខនិរោធិតាមិដី បដិបទាតិ ជានតោ
 បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិច្ចិយ្យន្តិ បច្ចិដ្ឋន្តិ
 ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ ឥមេ
 អាសវាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ អយំ អាសវ-
 និរោធាតិ អយំ អាសវនិរោធិតាមិដី បដិបទាតិ
 ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិច្ចិយ្យន្តិ
 បច្ចិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្តិ នប្ប-
 វត្តន្តិ ។ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ ឥមេ ធម្មា
 បរិញ្ញេយ្យាតិ ឥមេ ធម្មា បហាតព្វាតិ ឥមេ ធម្មា
 កាវេតព្វាតិ ឥមេ ធម្មា សច្ចិកាតព្វាតិ ជានតោ
 បស្សតោ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិច្ចិយ្យន្តិ បច្ចិដ្ឋន្តិ
 ន សវន្តិ ន អាសវន្តិ ន សន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ថាសេចក្តីរលត់តណ្ហា ព្រោះការរលត់វេទនា ថា សេចក្តីរលត់ឧបាទាន
 ព្រោះការរលត់តណ្ហា ថាសេចក្តីរលត់ភព ព្រោះការរលត់ឧបាទាន ថា
 សេចក្តីរលត់ជាតិ ព្រោះការរលត់ភព ថា សេចក្តីរលត់ជរានិងមរណៈ
 ព្រោះការរលត់ជាតិ ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិន
 ហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នក
 ដឹង អ្នកឃើញថា នេះទុក្ខ ថានេះហេតុឲ្យកើតទុក្ខ ថា នេះសេចក្តីរលត់
 ទុក្ខ ថានេះបដិបទាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ
 ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ដោយបញ្ញា របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញថា នេះពួកអាសវៈ ថានេះ
 ហេតុឲ្យកើតអាសវៈ ថា នេះសេចក្តីរលត់អាសវៈ ថានេះបដិបទាដំណើរ
 ទៅកាន់ទីរលត់អាសវៈ ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ
 មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នក
 ដឹង អ្នកឃើញថា ធម៌ទាំងនេះ គប្បីត្រាស់ដឹង ថាធម៌ទាំងនេះ គប្បីកំណត់
 ដឹង ថាធម៌ទាំងនេះ គប្បីលះ ថាធម៌ទាំងឡាយនេះ គប្បីចម្រើន ថាធម៌
 ទាំងឡាយនេះ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ខ្សែទាំងនុ៎ះ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ
 មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយ ។ មិនប្រព្រឹត្តទៅដោយបញ្ញា
 របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញសេចក្តីកើតឡើង វិនាសទៅ អានិសង្ស
 ទោស និងកិរិយារលាស់ចេញ នូវផស្ស្សយតនៈទាំងប្រាំមួយ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឆន្ទំ ធម្មាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្តង្គមញ្ច អស្សា-
 ទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច ជានតោ បស្សតោ
 បញ្ញាយ ឯតេ សោតា បិចិយ្យន្តិ បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ
 ន អាសវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តិ ។ បញ្ចន្ទំ ឧបាទា-
 នក្ខន្ធានំ សមុទយញ្ច អត្តង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទី-
 នវញ្ច និស្សរណញ្ច ជានតោ បស្សតោ ចតុន្ទំ មហា-
 ភូតានំ សមុទយញ្ច អត្តង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច
 និស្សរណញ្ច ជានតោ បស្សតោ យន្តិញ្ចិ សមុទយ-
 ធម្មំ សព្វន្ទំ និរោធម្មន្តិ ជានតោ បស្សតោ បញ្ញាយ
 ឯតេ សោតា បិចិយ្យន្តិ បច្ឆិដ្ឋន្តិ ន សវន្តិ ន អា-
 សវន្តិ ន សន្ទន្តិ នប្បវត្តន្តិតិ បញ្ញាយ ឯតេ សោតា
 បិចិយ្យេ ។ តេនាហ ភក្កវា

យានិ សោតានិ លោកស្មី (អធិតាតិ ភក្កវា)

សតិ តេសំ និវារណំ
 សោតានំ សំវំ ព្រិមិ
 បញ្ញាយេតេ បិចិយ្យេតិ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ខ្សែទាំងនុំ៖ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិនហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូរ
 រឿយៗ មិនប្រព្រឹត្តទៅដោយបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញ
 សេចក្តីកើតឡើង វិនាសទៅ អានិសង្ស ទោស និងកិរិយារលាស់ចេញ
 នូវផស្សាយតនៈទាំងប្រាំមួយ ។ ខ្សែទាំងនុំ៖ បុគ្គលបិទ ដាច់សូន្យ មិន
 ហូរទៅ មិនហូរសំយុង មិនហូររឿយៗ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដោយបញ្ញា
 របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញ សេចក្តីកើតឡើង វិនាសទៅ អានិសង្ស
 ទោស និងកិរិយារលាស់ចេញ នូវឧបាទានកូន្ទ ៥ អ្នកដឹង អ្នកឃើញ
 នូវការកើតឡើង វិនាសទៅ អានិសង្ស ទោស និងកិរិយារលាស់ចេញនូវ
 មហាកូតទាំង ៤ អ្នកដឹង អ្នកឃើញថា ធម៌ណាមួយមានសភាពកើតឡើង
 ហើយ ធម៌ទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា (ហេតុនោះ
 ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខ្សែទាំងនុំ៖ បុគ្គលបិទបាន ដោយបញ្ញា ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្ចាស់អធិតៈ ខ្សែទាំងឡាយណា ក្នុងលោក សតិជាគ្រឿង
 បិទ ខ្សែទាំងនោះ តថាគតពោល នូវការបិទខ្សែទាំងឡាយ
 ខ្សែទាំងនុំ៖ បុគ្គល បិទបានដោយបញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៧៦] បញ្ញា ចេវ សតិ ចាបិ (ឥច្ចាយស្មា អជិតោ)

នាមរូបញ្ច មារិស

ឯតម្មេ បុដ្ឋោ បព្រហ្មិ

កត្តេតំ ឧបរុដ្ឋតិ ។

[៧៧] បញ្ញា ចេវ សតិ ចាបីតិ បញ្ញាតិ យា

បញ្ញា បដាននា វិចយោ បរិចយោ សលុក្ខណា

ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិតំ កោសលំ

នេបុញ្ញំ វេកព្យា ចិន្ដា ឧបបរិក្ខា ភូរិ មេធា បរិ-

ណាយិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ បញ្ញា

បញ្ញាទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាចាសានោ

បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱកាសោ បញ្ញាបដ្ឋោតោ

បញ្ញាវតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។

សតីតិ យា សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតីតិ

បញ្ញា ចេវ សតិ ចាបិ ឥច្ចាយស្មា អជិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៧៦] (អជិតៈមានអាយុក្រាបបង្គំទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ
បញ្ញា ១ សតិ ១ នាមនិងរូប ១ ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូម
ទ្រង់សម្តែងប្រាប់ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ តើធម៌នុ៎ះ
រលត់ទៅក្នុងទីណា ។

[៧៧] ពាក្យថា បញ្ញា ១ សតិ ១ ត្រង់ពាក្យថា បញ្ញា បានខាង
ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការពិចារណា ការពិចារណាយើញ ការ
កំណត់ ការកំណត់ដឹង ការកំណត់ដឹងសព្វ ភាពនៃការឈ្លាសវៃ ភាព
នៃការវាងវៃ ភាពនៃបញ្ញាដ៏ពេញលេញ សេចក្តីយល់ច្បាស់ ការ
គិត ការរំពឹង ប្រាជ្ញាក្រាស់ ប្រាជ្ញាសម្រាប់ទម្លាយបង់នូវកិលេស
ប្រាជ្ញាសម្រាប់ដឹកនាំ ប្រាជ្ញាសម្រាប់យើញច្បាស់ សេចក្តីដឹងច្បាស់
សភាពនៃការទម្លុះបញ្ញា ឥន្ទ្រិយគឺបញ្ញា កម្លាំងគឺបញ្ញា សស្រ្តាគឺ
បញ្ញា ប្រាសាទគឺបញ្ញា ពន្លឺគឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា ការរុងរឿងគឺបញ្ញា
កែវគឺបញ្ញា សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។
ពាក្យថា សតិ បានដល់សេចក្តីរព្វក សេចក្តីរព្វករឿយៗ ។ បេ ។
សេចក្តីរព្វកត្រូវ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) អជិតមាណាពដ៏មានអាយុ
ពោលថា បញ្ញា ១ សតិ ១ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៧៨] នាមរូបញ្ច មារិសាតិ នាមន្តិ ចត្តារោ
 អរូបិដោ ខន្ធា ។ រូបន្តិ ចត្តារោ ច មហាក្វតា
 ចតុន្ទញ្ច មហាក្វតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ មារិសាតិ
 បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ
 មារិសាតិ នាមរូបញ្ច មារិស ។

[៧៩] ឯតម្មេ បុដ្ឋោ បព្រហ្មីតិ ឯតម្មេតិ យំ
 បុច្ឆាមិ យំ យាចាមិ យំ អន្សេសាមិ យំ បសា-
 ទេមិ ។ បុដ្ឋាតិ បុច្ឆិតោ យាចិតោ អន្សេសិតោ
 បសាទិតោ ។ បព្រហ្មីតិ ព្រហ្មិ អាចិត្តាហិ ទេ-
 សេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជាហិ ឧត្តា-
 ដីករោហិ បកាសេហីតិ ឯតម្មេ បុដ្ឋោ បព្រហ្មិ ។

[៨០] កត្តេតំ ឧបរុដ្ឋតីតិ កត្តេតំ និរុដ្ឋតិ រូប-
 សមតិ អត្ថំ កច្ចតិ បដិប្បស្សម្ហតីតិ កត្តេតំ ឧប-
 រុដ្ឋតិ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៧៨] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជានិរទុក្ខ នាមនិងរូប ១ ត្រង់ ពាក្យថា នាម បានដល់អរូបក្ខន្ធរូប ៤ ។ ពាក្យថា រូប គឺមហាកូត្ររូប ៤ និង រូបដែលអាស្រ័យមហាកូត្ររូបទាំង ៤ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជានិរទុក្ខ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជានិរទុក្ខ ជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គជានិរទុក្ខ នាមនិងរូប ១ ។

[៧៩] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់សម្តែងប្រាប់ នូវសេចក្តីនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា នូវសេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គសួរសេចក្តីណា សូមសេចក្តីណា អាវាធនាសេចក្តីណា ជ្រះថ្លាសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ គឺខ្ញុំព្រះអង្គសួរ សូម អាវាធនា ជ្រះថ្លាហើយ ។ ពាក្យថា សូមទ្រង់សម្តែងប្រាប់ គឺសូមទ្រង់ ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក ញែក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់ សម្តែងប្រាប់នូវសេចក្តីនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៨០] ពាក្យថា តើធម៌នុ៎ះ រលត់ទៅក្នុងទីណា គឺធម៌នុ៎ះ រលត់ទៅ រម្ងាប់ទៅ ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ទៅក្នុងទីណា ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ធម៌នុ៎ះរលត់ទៅក្នុងណា ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា:

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បញ្ញា ចេវ សតិ ចាបិ (ឥច្ចាយស្មា អធិតោ)

នាមរូបញ្ច មារិស

ឯតម្មេ បុដ្ឋោ បព្រហ្មិ

កត្ថេតំ ឧបរុដ្ឋតីតិ ។

[៨១] យមេតំ បញ្ញា អបុច្ឆិ អធិត តំ វទាមិ តេ

យត្ថ នាមញ្ច រូបញ្ច អសេសំ ឧបរុដ្ឋតិ

វិញ្ញាណស្ស និរោធន ឯត្ថេតំ ឧបរុដ្ឋតិ ។

[៨២] យមេតំ បញ្ញា អបុច្ឆិ យមេតន្តិ បញ្ញញ្ច

សតិញ្ច នាមរូបញ្ច ។ អបុច្ឆិ អាបុច្ឆសិ អាយាចសិ

អរុដ្ឋសសិ បសាទេសីតិ យមេតំ បញ្ញា អបុច្ឆិ ។

[៨៣] អធិត តំ វទាមិ តេតិ អធិតាតិ ភក្កា

តំ ព្រាហ្មណំ នាមេន អាលបតិ ។ តន្តិ បញ្ញញ្ច

សតិញ្ច នាមរូបញ្ច ។ វទាមីតិ តំ វទាមិ អាចិ-

ក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិភជាមិ

ឧត្តានីករាមិ បកាសេមីតិ អធិត តំ វទាមិ តេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បពិត្រព្រះអង្គជានិរទុក្ខ បញ្ញា ១ សតិ ១ នាមនិងរូប ១ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់សម្តែងប្រាប់នូវសេចក្តីនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំ
ព្រះអង្គ តើធម៌នុ៎ះ រលត់ទៅក្នុងទីណា ។

[៨១] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់អធិតៈ អ្នកបានសួរហើយ
នូវប្រស្នាណា តថាគតនឹងពោលនូវប្រស្នានោះដល់អ្នក នាម
និងរូប រលត់មិនមានសេសសល់ក្នុងទីណា នាមនិងរូបនុ៎ះរលត់
ក្នុងទីនុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់វិញ្ញាណ ។

[៨២] ពាក្យថា អ្នកបានសួរហើយ នូវប្រស្នាណា ត្រង់ពាក្យ
ថា នូវប្រស្នាណា គឺ នូវបញ្ញា សតិនិងនាមរូប ។ ពាក្យថា បានសួរ
ហើយ គឺសួរ សូម អារាធនា ជ្រះថ្លាហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
ថា) អ្នកបានសួរហើយ នូវប្រស្នាណា ។

[៨៣] ពាក្យថា អធិតៈ នៃបទថា ម្ចាស់អធិតៈ តថាគតនឹង
ពោលប្រស្នានោះដល់អ្នក គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ
ចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា នូវប្រស្នានោះ គឺនូវបញ្ញាផង សតិផង នាម
និងរូបផង ។ ពាក្យថា នឹងពោល គឺ នឹងពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត
តាំងទុក ញែក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស នូវប្រស្នានោះ ហេតុ
នោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្ចាស់អធិតៈ តថាគត នឹងពោលនូវប្រស្នានោះ
ដល់អ្នក ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៨៤] យត្ថ ឆាមញ្ច រូបញ្ច អសេសំ ឧបរុដ្ឋ-
 តីតិ ឆាមន្តិ ចត្តារោ អរូបិណោ ខន្ធ ។ រូបន្តិ
 ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ចតុន្តញ្ច មហាក្ខតានំ ឧបា-
 ទាយរូបំ ។ អសេសន្តិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា
 សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ
 អសេសន្តិ ។ ឧបរុដ្ឋតីតិ និរុដ្ឋតិ រូបសមតិ អត្ថំ
 កច្ឆតិ បដិប្បស្សម្ពតីតិ យត្ថ ឆាមញ្ច រូបញ្ច អសេសំ
 ឧបរុដ្ឋតិ ។

[៨៥] វិញ្ញាណស្ស និរោធន ឯត្ថេតំ ឧបរុដ្ឋតីតិ
 សោតាបត្តិមក្កញ្ញាណោន អភិសង្ការវិញ្ញាណស្ស និរោ-
 ធន សត្ត ភវេ បមេត្វា អនមតក្កេ សំសារេ យេ
 ឧប្បរុដ្ឋយ្យំ ឆាមញ្ច រូបញ្ច ឯត្ថេតេ និរុដ្ឋន្តិ រូបសមន្តិ
 អត្ថំ កច្ឆន្តិ បដិប្បស្សម្ពតីតិ ។ សកទាកាមិមក្កញ្ញាណោន
 អភិសង្ការវិញ្ញាណស្ស និរោធន ទ្វេ ភវេ បមេត្វា
 បញ្ចសុ ភវេសុ យេ ឧប្បរុដ្ឋយ្យំ ឆាមញ្ច រូបញ្ច ឯត្ថេ-
 តេ និរុដ្ឋន្តិ រូបសមន្តិ អត្ថំ កច្ឆន្តិ បដិប្បស្សម្ពតីតិ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៨២] ពាក្យថា នាមនិងរូប រលត់ មិនមានសេសសល់ ក្នុងទីណា ត្រង់ពាក្យថា នាម បានដល់ អរូបក្ខន្ធន ២ ។ ពាក្យថា រូប គឺ មហាក្ខត- រូប ២ និងរូបអាស្រ័យមហាក្ខតរូប ២ ។ ពាក្យថា មិនមានសេស សល់ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនមានសេសសល់ រកសេស សល់គ្មាន ពាក្យថា មិនមានសេសសល់ នេះជាពាក្យរួមយក ។ ពាក្យថា រលត់ គឺរលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមនិងរូប រលត់ មិនមានសេសសល់ ក្នុងទីណា ។

[៨៥] ពាក្យថា នាមនិងរូបនុ៎ះ រលត់ ក្នុងទីនុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់ វិញ្ញាណ អធិប្បាយថា ធម៌ទាំងឡាយណា គឺនាមនិងរូប គប្បីកើត ក្នុងសង្សារ មានទីបំផុតខាងដើម ដែលគេមិនអាចដឹងបាន វៀរលែងតែ កំណើតប្រាំពីរចេញ ធម៌ទាំងនុ៎ះ រលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់ រម្ងាប់ ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គនុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់ អភិសង្ខារវិញ្ញាណ^(១) ដោយសោតាបត្តិមគ្គញ្ញាណ ។ ធម៌ទាំងឡាយណា គឺនាមនិងរូប គប្បីកើតក្នុងកំណើតប្រាំ វៀរលែងតែកំណើតពីរ ធម៌ទាំងនុ៎ះ រលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងសកទាតាមិមគ្គនុ៎ះ ព្រោះ កិរិយា រលត់ អភិសង្ខារវិញ្ញាណ ដោយសកទាតាមិមគ្គញ្ញាណ ។

១ បានដល់ចិត្តដ៏សម្បយុត្ត ដោយកុសលាកុសលចេតនា ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អនាគាមិមគ្គញ្ញាលោន អភិសង្ខារវិញ្ញាណាស្ស និរោ-
 ជេន ឯកំ ភវំ បមេត្វា កាមធាតុយា វា រូបធាតុ-
 យា វា អរូបធាតុយា វា យេ ឧប្បន្នេយ្យំ នាមញ្ច
 រូបញ្ច ឯត្ថេតេ និរុជ្ឈន្តិ រូបសមន្តិ អត្ថំ កច្ឆន្តិ
 បដិប្បស្សម្ពន្តិ ។ អរហត្តមគ្គញ្ញាលោន អភិសង្ខារ-
 វិញ្ញាណាស្ស និរោជេន យេ ឧប្បន្នេយ្យំ នាមញ្ច រូបញ្ច
 ឯត្ថេតេ និរុជ្ឈន្តិ រូបសមន្តិ អត្ថំ កច្ឆន្តិ បដិប្ប-
 ស្សម្ពន្តិ ។ អរហតោ អនុចាទិសេសាយ បរិនិព្វាន-
 ធាតុយា បរិនិព្វាយន្តស្ស បុរិមវិញ្ញាណាស្ស និរោជេន
 បញ្ញា ច សតិ ច នាមញ្ច រូបញ្ច ឯត្ថេតេ និរុជ្ឈន្តិ
 រូបសមន្តិ អត្ថំ កច្ឆន្តិ បដិប្បស្សម្ពន្តិតិ វិញ្ញាណាស្ស
 និរោជេន ឯត្ថេតំ ឧបរុជ្ឈតិ ។ តេនាហ ភកវា
 យមេតំ បញ្ញា អបុច្ឆិ អទិត តំ វនាមិ តេ
 យត្ថ នាមញ្ច រូបញ្ច អសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ
 វិញ្ញាណាស្ស និរោជេន ឯត្ថេតំ ឧបរុជ្ឈតិតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ធម៌ទាំងឡាយណា គឺនាមនិងរូប គប្បីកើតក្នុងកាមធាតុក្តី រូបធាតុ
 ក្តី អរូបធាតុក្តី រៀរលែងតែកំណើតមួយ ធម៌ទាំងនុ៎ះ រលត់
 រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងអនាគាមិមគ្គនុ៎ះ ព្រោះ
 កិរិយារលត់អភិសង្ខារវិញ្ញាណ ដោយអនាគាមិមគ្គញ្ញាណ ។ ធម៌
 ទាំងឡាយណា គឺនាមនិងរូប គប្បីកើត ធម៌ទាំងនុ៎ះ រលត់ រម្ងាប់
 ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងអរហត្តមគ្គនុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់
 អភិសង្ខារវិញ្ញាណ ដោយអរហត្តមគ្គញ្ញាណ ។ ព្រះអរហន្ត កាល
 បរិនិព្វាន ដោយអនុបាទិសេសបរិនិព្វានធាតុ បញ្ញាផង សតិផង
 នាមនិងរូបផង ធម៌ទាំងនុ៎ះ តែងរលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស
 ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងអរហត្តមគ្គនុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់វិញ្ញាណមុន ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នាមនិងរូបនុ៎ះ រលត់ក្នុងទីនុ៎ះ ព្រោះកិរិយារលត់
 វិញ្ញាណ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ម្នាលអធិតៈ អ្នកបានសួរហើយ នូវប្រស្នាណា តថាគត
 នឹងពោលនូវប្រស្នានោះដល់អ្នក នាមនិងរូប រលត់មិនមាន
 សេសសល់ ក្នុងទីណា នាមនិងរូបនុ៎ះ រលត់ក្នុងទីនុ៎ះ
 ព្រោះកិរិយារលត់វិញ្ញាណ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញាណិទ្ទេសោ

[៨៦] យេ ច សង្ខាតធម្មា សេ យេ ច សេក្ខា បុច្ច ឥធម

តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ បុដ្ឋោ បព្រហ្មិ មារិស ។

[៨៧] យេ ច សង្ខាតធម្មា សេតិ សង្ខាតធម្មា

វុច្ចន្តិ អរហន្តោ វិណាសវា ។ កីការណា សង្ខា-

តធម្មា វុច្ចន្តិ អរហន្តោ វិណាសវា ។ តេ សង្ខា-

តធម្មា ញាតធម្មា តុលិតធម្មា តិរិតធម្មា វិភូតធម្មា

វិភាវិតធម្មា សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ សង្ខាតធម្មា

ញាតធម្មា តុលិតធម្មា តិរិតធម្មា វិភូតធម្មា វិភាត-

ធម្មា សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សង្ខាតធម្មា ។ បេ ។

សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ សង្ខាតធម្មា ។ បេ ។

អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ សង្ខាតធម្មា ។ បេ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៨៦] (អធិតៈសួរថា) បុគ្គលទាំងឡាយណា មានធម៌ពិចារណា ឃើញហើយ និងបុគ្គលទាំងឡាយណា ជាសេក្ខៈ មានប្រមាណ ច្រើន ក្នុងទីនេះ បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ ព្រះអង្គជាបុគ្គលមាន បញ្ញាចាស់ក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់ត្រាស់ ប្រាប់ នូវសេចក្តីប្រព្រឹត្ត របស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៨៧] ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយណា មានធម៌ពិចារណាឃើញ ហើយ អធិប្បាយថា អរហន្តខ្លីណាស្រពទាំងឡាយ លោកហៅថា អ្នកមានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ។ ព្រោះហេតុអ្វី អរហន្តខ្លីណាស្រព ទាំងឡាយ លោកហៅថា អ្នកមានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ។ អរហន្តខ្លីណាស្រពទាំងនោះ មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ មាន ធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ពិនិត្យហើយ មានធម៌ ប្រាកដហើយ មានធម៌ចម្រើនច្បាស់ហើយ គឺមានធម៌ពិចារណាឃើញ ហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ពិនិត្យ ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយ មានធម៌ចម្រើនច្បាស់ហើយថា សង្ខារ ទាំងពួង មិនទៀង មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ។ បេ ។ ថា សង្ខារ ទាំងពួង ជាទុក្ខ មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ។ បេ ។ ថា ធម៌ទាំងពួង ជាអនត្តា មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យដ្ឋីញ៉ា សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធងម្មន្តិ សដ្ឋាតធម្មា
ញាតធម្មា តុសិតធម្មា តិរិតធម្មា វិភូតធម្មា វិការិតធម្មា
អថវា តេសំ ខន្ធា សដ្ឋាតា ធាតុយោ សដ្ឋាតា
អាយតនានិ សដ្ឋាតានិ កតិយោ សដ្ឋាតា ឧបបត្តិយោ
សដ្ឋាតា បដិសន្ធិយោ សដ្ឋាតា ភវា សដ្ឋាតា
សំសារា សដ្ឋាតា វជ្ជា សដ្ឋាតា ។ អថវា តេ
ខន្ធហរិយន្តេ បិតា ធាតុបរិយន្តេ បិតា អាយតន-
បរិយន្តេ បិតា កតិបរិយន្តេ បិតា ឧបបត្តិបរិយន្តេ
បិតា បដិសន្ធិបរិយន្តេ បិតា ភវបរិយន្តេ បិតា សំសា-
រិយន្តេ បិតា វជ្ជបរិយន្តេ បិតា អន្តិមភវេ បិតា
អន្តិមសមុស្សយេ បិតា អន្តិមទេហាធា អរហន្តោ ។

តេសំ ចាយំ បច្ឆិមកោ ចរិមោយំ សមុស្សយោ

ជាតិមរណសំសារោ នត្តិ នេសំ បុណព្ពរោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ថា សង្ខារទាំងឡាយកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ មានធម៌ពិចារណា
 ឃើញហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ពិនិត្យ
 ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយ មានធម៌ចម្រើនច្បាស់ហើយថា ធម្មជាតិ
 ណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មាន
 កិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ មួយទៀតថា ព្រះអរហន្តទាំងនោះ
 មានខន្ធពិចារណាឃើញហើយ មានធាតុពិចារណាឃើញហើយ មាន
 អាយតនៈពិចារណាឃើញហើយ មានគតិពិចារណាឃើញហើយ មាន
 ឧបបត្តិពិចារណាឃើញហើយ មានបដិសន្ធិពិចារណាឃើញហើយ
 មានភពពិចារណាឃើញហើយ មានសង្សារពិចារណាឃើញហើយ
 មានវដ្តៈពិចារណាឃើញហើយ ។ មួយទៀតថា ព្រះអរហន្តខ្លីណា-
 ស្រពទាំងឡាយនោះ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតខន្ធ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតធាតុ
 តាំងនៅក្នុងទីបំផុតអាយតនៈ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតគតិ តាំងនៅក្នុងទី
 បំផុតឧបបត្តិ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតបដិសន្ធិ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតភព តាំង
 នៅក្នុងទីបំផុតសង្សារ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតវដ្តៈ តាំងនៅក្នុងភពជាទីបំផុត
 តាំងនៅក្នុងសរីរៈជាទីបំផុត មានកិរិយាទ្រទ្រង់នូវរាងកាយជាទីបំផុត ។

នេះ រាងកាយ ជាទីបំផុត នេះរាងកាយខាងក្រោយរបស់
 ព្រះអរហន្តទាំងនោះ ការអន្ទោលទៅកាន់ជាតិនិងមរណៈ
 និងការកើតក្នុងភពថ្មី របស់ព្រះអរហន្តទាំងនោះមិនមានទេ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

តំការណា សង្ខាតធម្មា វុច្ចន្តិ អរហន្តោ ខីណាសវាតិ
យេ ច សង្ខាតធម្មា សេ ។

[៨៨] យេ ច សេក្ខា បុច្ច ឥនាតិ សេក្ខាតិ
កីការណា វុច្ចន្តិ សេក្ខា ។ សិក្ខន្តីតិ សេក្ខា ។
កី សិក្ខន្តិ ។ អធិសីលម្បិ សិក្ខន្តិ អធិចិត្តម្បិ
សិក្ខន្តិ អធិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខន្តិ ។

កតមា ច អធិសីលសិក្ខា ។ ឥធិ ភិក្ខុ សីលវា
ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហារតិ អាចារកោ-
ចរសម្បន្តោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សវី
សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ទកោបិ សី-
លក្ខន្តោ មហាន្តោបិ សីលក្ខន្តោ សីលំ បតិដ្ឋា
អារវណំ សំយមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ
ធម្មានំ សម្មាបត្តិយា អយំ អធិសីលសិក្ខា ។

កតមា ច អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធិ ភិក្ខុ វិច្ឆេរ
កាមេហិ វិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បបមំ ឈានំ ទុតិយំ
ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហារតិ អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះអរហន្តខ្លីណាស្រពទាំងឡាយ លោកហៅថា អ្នក
មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ហេតុនោះ លោកសួរថា បុគ្គលទាំង-
ឡាយណា មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ ។

[៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាសេក្ខៈ
មានប្រមាណច្រើនក្នុងទីនេះ បុច្ឆាត្រង់ពាក្យថា សេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយ
ដែលលោកហៅថា សេក្ខៈ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ឈ្មោះថា សេក្ខៈ
ព្រោះនៅសិក្សា ។ នៅសិក្សាអ្វី ។ នៅសិក្សាអធិសីលខ្លះ សិក្សា
អធិចិត្តខ្លះ សិក្សាអធិប្បញ្ញាខ្លះ ។

អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ជា
អ្នកមានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំរេសីល បរិបូណ៌ដោយអាចារៈ
និងគោចរៈ ឃើញភ័យ ក្នុងទោសបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុង
សិក្ខាបទទាំងឡាយ សីលក្ខន្ធតូចក្តី សីលក្ខន្ធធាតុក្តី សីលជាទីពឹង ជា
គ្រឿងរារាំង ជាការសង្រួម ជាការបិទ ជាប្រធាន ជាប្រមុខនៃការបាន
នូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ នេះជា អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ស្ងាត់
ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ចូលបឋមជ្ឈាន
ប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ និងបីតិ សុខៈ ដែលកើតអំពីវិវេក ទុតិយ-
ជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន នេះជា អធិចិត្តសិក្ខា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កតមា ច អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធិ ភិក្ខុ
 បញ្ញាវា ហោតិ ឧទយត្ថកាមិនិយា បញ្ញាយ ស-
 មន្តាភតោ អរិយាយ និព្វេដិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយ-
 កាមិនិយា សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាក្ខតំ បដានាតិ
 អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ អយំ ទុក្ខនិរោធាតិ អយំ
 ទុក្ខនិរោធកាមិនី បដិបទាតិ យថាក្ខតំ បដានាតិ
 ឥមេ អាសវាតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ អយំ អា-
 សវនិរោធាតិ អយំ អាសវនិរោធកាមិនី បដិបទាតិ
 យថាក្ខតំ បដានាតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារដ្ឋេន្តា សិក្ខន្តិ ជា-
 នន្តា សិក្ខន្តិ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តា សិក្ខន្តិ សទ្ធាយ
 អធិមុច្ឆន្តា សិក្ខន្តិ រិយំ បត្តណ្ណន្តា សិក្ខន្តិ សតិ
 ឧបដ្ឋបេន្តា សិក្ខន្តិ ចិត្តំ សម្មាទហន្តា សិក្ខន្តិ
 បញ្ញាយ បដានន្តា សិក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តា
 សិក្ខន្តិ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តា សិក្ខន្តិ បហាតព្វំ
 បដហន្តា សិក្ខន្តិ កាវេតព្វំ កាវេន្តា សិក្ខន្តិ សច្ចិ-
 កាតព្វំ សច្ចិកហន្តា សិក្ខន្តិ ចរន្តិ អាចរន្តិ ស-
 មាចរន្តិ សមាទាយ វត្តន្តិ តំការណា វុច្ឆន្តិ សេក្ខា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ជាអ្នក
 មានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ទៅក្នុងសេចក្តីចម្រើននិងសេចក្តីវិនាស
 ជាប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ចាក់ធ្លុះដល់នូវសេចក្តីអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ
 ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះហេតុឲ្យកើតទុក្ខ
 នេះសេចក្តីរលត់ទុក្ខ នេះបដិបទាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់
 តាមពិតថា នេះអាសវៈ នេះហេតុឲ្យកើតអាសវៈ នេះសេចក្តីរលត់អាសវៈ
 នេះបដិបទាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់អាសវៈ នេះជា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

សេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយ ពិចារណាសិក្សាសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ដឹង
 សិក្សា តាំងចិត្តសិក្សា ចុះចិត្តស៊ប់ដោយសទ្ធាសិក្សា ផ្តងព្យាយាមសិក្សា
 តាំងសតិសិក្សា តាំងចិត្ត ដោយប្រពៃសិក្សា ដឹងច្បាស់ ដោយបញ្ញា
 សិក្សា ដឹងប្រាកដនូវធម៌ ដែលគួរដឹងប្រាកដសិក្សា កំណត់ដឹងធម៌
 ដែលគួរកំណត់ដឹងសិក្សា លះបង់ធម៌ដែលគួរលះបង់សិក្សា ចម្រើនធម៌
 ដែលគួរចម្រើនសិក្សា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់សិក្សា ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តដោយគោរព ប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ
 សមាទាន ប្រព្រឹត្ត ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា សេក្ខៈ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

បុច្ចុតិ ពហុកា ឯតេ សេក្ខា សោតាបន្នា ច បដិ-
បន្នា ច សកទាតាមិណោ ច បដិបន្នា ច អនាតាមិ-
ណោ ច បដិបន្នា ច អរហន្តា ច បដិបន្នា ច ។

ឥនាតិ ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា
រុចិយា ឥមស្មី អាទាយេ ឥមស្មី វិនយេ ឥមស្មី ធម្មេ
ឥមស្មី ធម្មវិនយេ ឥមស្មី ចារចនេ ឥមស្មី ព្រហ្មចរិ-
យេ ឥមស្មី សត្តសាសនេ ឥមស្មី អត្តការេ ឥមស្មី
មនុស្សលោកេតិ យេ ច សេក្ខា បុច្ចុ ឥធិ ។

[៨៩] តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ បុដ្ឋា បព្រូហិ
មារិសាតិ តំបិ និបកោ បណ្ឌិតោ បញ្ញាវា ពុទ្ធិមា ញាណំ
វិការី មេធារី តេសំ សដ្ឋាតធម្មានព្វា សេក្ខានព្វា
ឥរិយំ ចរិយំ រុត្តិ អាចារំ កោចរំ វិហារំ បដិបទំ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា មានប្រមាណច្រើន សេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយនុ៎ះ មានប្រមាណ
 ច្រើន គឺសោតាបន្នបុគ្គល ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិ (ដើម្បីសោតា: ១) សកទា-
 តាមិបុគ្គល ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិ (ដើម្បីសកទាតាមិ ១) អនាតាមិបុគ្គល ១
 បុគ្គលប្រតិបត្តិ (ដើម្បីអនាតាមិ ១) អរហន្ត ១ បុគ្គលប្រតិបត្តិ (ដើម្បីព្រះ
 អរហត្ត ១) ។ ពាក្យថា ក្នុងទីនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងការគួរនេះ
 ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះ ក្នុងសេចក្តីប្រកាន់នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុងធម៌
 នេះ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ក្នុងសាសនានេះ ក្នុងព្រហ្មចរិយៈនេះ ក្នុងសត្តុ-
 សាសនានេះ ក្នុងអត្តភាពនេះ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ហេតុនោះ(លោក
 សួរថា) បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាសេក្ខៈ មានប្រមាណច្រើន ក្នុងទីនេះ ។

[៨៧] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ ព្រះអង្គជាបុគ្គលមាន
 បញ្ញាចាស់ក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមព្រះអង្គត្រាស់សម្តែង សេចក្តី
 ប្រព្រឹត្តរបស់បុគ្គលទាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ សេចក្តីថា ព្រះអង្គ
 ជាបុគ្គលមានបញ្ញាចាស់ក្លា ជាបណ្ឌិតមានបញ្ញា មានបញ្ញាជាគ្រឿង
 ត្រាស់ដឹង មានញាណ មានបញ្ញា ជាគ្រឿងជ្រាបច្បាស់ មានបញ្ញា
 ជាគ្រឿងទម្លាយកិលេស (សូមទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់) នូវសេចក្តី
 ប្រព្រឹត្ត ចរិយា ការប្រព្រឹត្ត មារយាទ គោចរ ឥរិយាបថ
 បដិបទានៃអរហន្តនិងសេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បុដ្ឋាតិ បុដ្ឋា បុច្ឆិតោ យាចិតោ អដ្ឋេ-

សិតោ បសាទិតោ ។ បព្រហ្មីតិ ព្រហ្មិ

អាចិត្តាហិ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវាហិ

វិភជាហិ ឧត្តានីកោហិ បកាសេហិ ។ មារិសាតិ

បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាទិវចនមេតំ

មារិសាតិ តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ បុដ្ឋា បព្រ-

ហិ មារិស ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ

យេ ច សដ្ឋាតទម្ហា សេ យេ ច សេក្ខា បុច្ឆ ឥធម

តេសំ មេ និបកោ ឥរិយំ បុដ្ឋា បព្រហ្មិ មារិសាតិ ។

[៩០] កាមេសុ នាភិកិដ្ឋេយ្យ មនសាជារិលោ សិយា

កុសលោ សព្វធម្មានំ សតោ ភិក្ខុ បរិព្វដេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

សួរហើយ គឺសួរ ដណ្តឹង សូមអាណាធនា ជ្រះថ្លាហើយ ។ ពាក្យថា
 សូមទ្រង់ ត្រាស់ប្រាប់ គឺសូមទ្រង់ពោល ត្រាស់បញ្ចេញ សម្តែង
 បញ្ញត្ត តាំងទុក វែកញែក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ។ ពាក្យថា
 បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះជាពាក្យ ជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព
 ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះជាពាក្យពោល ដោយគោរព
 កោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ ព្រះអង្គជា
 បុគ្គលមានបញ្ញាចាស់ក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់
 សេចក្តីប្រព្រឹត្ត នៃបុគ្គលទាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុ
 នោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

បុគ្គលទាំងឡាយ មានធម៌ពិចារណាឃើញហើយ និង
 បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាសេក្ខៈ មានប្រមាណច្រើន
 ក្នុងទីនេះ បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ ព្រះអង្គជាបុគ្គលមានបញ្ញា
 ចាស់ក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ សូមទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់សេចក្តី
 ប្រព្រឹត្ត នៃបុគ្គលទាំងឡាយនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៩០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នាក្នុងកាម
 ទាំងឡាយ មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ ជាបុគ្គលឈ្លាសវៃ ក្នុង
 ធម៌ទាំងពួង គប្បីប្រព្រឹត្ត មានសតិ ជាភិក្ខុ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៩០] កាមេសុ នាភិតិជ្ឈេយ្យាតិ កាមាតិ ឧទ្ធា-
 នតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។
 កតមេ វត្ថុកាមា ។ មនាបិកា រូចា មនាបិកា
 សទ្ធា មនាបិកា ភន្ធា មនាបិកា វសា មនាបិកា ដោ-
 ដ្ឋព្វា អត្តរណា ចាបុរណា ទាសីទាសា អដេឡុកា
 កុក្កុជសូកា ហត្ថិកាស្សវឡុកា ខេត្តំ វត្ថុ ហិរញ្ញំ សុ-
 វណ្ណំ តាមនិកមរាជទានិយោ រដ្ឋព្វា ជនបទោ ច កោ-
 សោ ច កោដ្ឋាការព្វា យដ្ឋិញ្ចិ រជនីយវត្ថុ វត្ថុកាមា ។
 អបិច អតីតា កាមា អនាគតា កាមា បច្ចុប្បន្នា កាមា
 អន្សត្តា កាមា ពហិទ្ធា កាមា អន្សត្តពហិទ្ធា កាមា
 ហីនា កាមា មជ្ឈិមា កាមា បណីតា កាមា អាទាយិ-
 កា កាមា មាណសិកា កាមា ទិព្វា កាមា បច្ចុប្បន្និកា
 កាមា ទិម្មិតា កាមា បរទិម្មិតា កាមា បរិក្ខហិ-
 តា កាមា អបរិក្ខហិតា កាមា មមាយិតា កាមា
 អមមាយិតា កាមា សព្វេបិ កាមាវចរា ធម្មា
 សព្វេបិ រូចាវចរា ធម្មា សព្វេបិ អរូចាវចរា ធម្មា
 តណ្ហាវត្ថុកា តណ្ហារម្មណា កាមនីយដ្ឋេន រជនីយ-
 ដ្ឋេន មទនីយដ្ឋេន កាមា ឥមេ វច្ឆន្តិ វត្ថុកាមា ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៧១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គល មិនគប្បីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំង-
ឡាយ ត្រង់ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ
វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។

វត្ថុកាម តើដូចម្តេច ។ រូបជាទីគាប់ចិត្ត សំឡេងជាទីគាប់ចិត្ត ក្លិន
ជាទីគាប់ចិត្ត រសជាទីគាប់ចិត្ត ផុស្សជាទីគាប់ចិត្ត កម្រាល គ្រឿង
ស្ងៀកពាក់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ
សេះឈ្មោល-ញី ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជ-
ធានី ដែន ជនបទ សេនាទិករ ឃ្នាំង វត្ថុជាទីតាំងនៃសេចក្តី
ត្រេកអរណាមួយ ឈ្មោះថា វត្ថុកាម ។ មួយទៀត កាមជាអតីត
កាមជាអនាគត កាមជាបច្ចុប្បន្ន កាមខាងក្នុង កាមខាងក្រៅ កាម
ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ កាមថោកទាប កាមយ៉ាងកណ្តាល កាម
ខ្ពង់ខ្ពស់ កាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអបាយ កាមជារបស់មនុស្ស កាមជាទិព្វ
កាមដែលតាំងឡើងឯង កាមដែលនិម្មិត កាមដែលបុគ្គលដទៃនិម្មិត កាម
ដែលហ្នងហែង កាមដែលមិនហ្នងហែង កាមដែលរាប់អាន កាមដែល
មិនរាប់អាន ធម៌ជាកាមរចរទាំងអស់ក្តី ធម៌ជាអរុបារចរទាំងអស់ក្តី ធម៌
ជាអរុបារចរទាំងអស់ក្តី ជាវត្ថុនៃតណ្ហា ជាអារម្មណ៍នៃតណ្ហា ឈ្មោះ
ថាកាម ដោយសេចក្តីថា គប្បីប្រាថ្នា ដោយសេចក្តីថា គប្បីត្រេកអរ
ដោយសេចក្តីថា គប្បីស្រវឹង ទាំងនេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កតមេ កិលេសកាមា ។ ឆន្ទោ កាមោ រា-
 កោ កាមោ ឆន្ទារកោ កាមោ សង្កប្បោ កាមោ
 រាគោ កាមោ សង្កប្បរាគោ កាមោ យោ កាមេសុ
 កាមច្ចន្ទោ កាមរាគោ កាមនច្ចិ កាមតណ្ហោ កាម-
 សីនេហោ កាមបិទាសា កាមបរិទ្យាហោ កាមកេ-
 ដោ កាមមុច្ឆា កាមជ្ឈោសានំ កាមោយោ កាម-
 យោកោ កាមុចាទានំ កាមច្ចន្ទនីវរណំ ។

អន្ធិសំ កាម តេ មូលំ សង្កប្បោ កាម ជាយសិ

ន តំ សង្កប្បយិស្សាមិ ឯវំ កាម ន ហេហិសីតិ ។

ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ កេដោ វុច្ចតិ តណ្ហោ
 យោ រាគោ សារាគោ ។ មេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ
 អកុសលមូលំ ។ កាមេសុ ធាភិកិដ្ឋេយ្យាតិ កិ-
 លេសកាមេសុ វត្ថុកាមេសុ ធាភិកិដ្ឋេយ្យ ១ ប-
 លិពុដ្ឋេយ្យ អតិទ្វោ^(១) អកធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោ-
 បន្ទោ វិតកេដោ^(២) ចត្តកេដោ វន្តកេដោ មុត្តកេដោ
 បហីនកេដោ បដិទិស្សដ្ឋកេដោ វិតរាគោ ចត្តរាគោ
 វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិទិស្សដ្ឋរាគោ

១ ម. អតិទ្វោ អស្ស ។ ២ ម. វិតកេដោ វិតតកេដោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

កិលេសកាម តើដូចម្តេច ។ ចំណង់ឈ្មោះថា កាម តម្រេកឈ្មោះ
ថា កាម ចំណង់និងតម្រេក ឈ្មោះថា កាម តម្រិះឈ្មោះថា កាម តម្រេក
ឈ្មោះថា កាម តម្រិះនិងតម្រេក ឈ្មោះថា កាម បានដល់ចំណង់ គឺកាម
ក្នុងកាមទាំងឡាយ តម្រេកគឺកាម សេចក្តីរីករាយគឺកាម តណ្ហាគឺកាម
សេចក្តីស្នេហាគឺកាម សេចក្តីស្រេកឃ្នានគឺកាម សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង គឺកាម
សេចក្តីប្រាថ្នាគឺកាម សេចក្តីជ្រប់គឺកាម កិរិយាលង់ចុះគឺ កាម អន្ទង់
គឺកាម គ្រឿងប្រកបគឺកាម សេចក្តីប្រកាន់គឺកាម នីវរណៈគឺកាមច្នូន្ទៈ ។

ម្នាលកាម តថាគតឃើញ ទីតាំងរបស់អ្នកហើយ ម្នាល
កាម អ្នកកើតអំពីសេចក្តីត្រិះរិះ តថាគត នឹងលែងត្រិះរិះ
រកអ្នក ម្នាលកាម អ្នកនឹងមិនមានដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ពួកនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។ តណ្ហា លោកហៅថា
សេចក្តីប្រាថ្នា បានខាង តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ
អកុសលមូល ។ ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយ
បានសេចក្តីថា បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នា មិនគប្បីជាប់នៅ ក្នុងកិលេសកាម
និងវត្ថុកាមទាំងឡាយ គឺជាអ្នកមិនប្រាថ្នា មិនលង់ចុះ មិនជ្រប់
មិនងប់ ប្រាសចាកប្រាថ្នា ចោលប្រាថ្នា ខ្ចាក់ប្រាថ្នា លែងប្រាថ្នា
លះប្រាថ្នា លះចោលប្រាថ្នា ប្រាសចាករាគៈ ចោលរាគៈ ខ្ចាក់រាគៈ
លែងរាគៈ លះរាគៈ រលាស់ចោលរាគៈ ចេញចាកតណ្ហា

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

និច្ឆាតោ និព្វតោ សីតិភូតោ សុខប្បនិសំវេទី ព្រហ្ម-
ភូតេន អត្តនា វិហារេយ្យាតិ កាមេសុ ឆារិកិដ្ឋេយ្យ ។

[៩២] មនសាធាវិលោ សិយាតិ មនោតិ យំ ចិត្តំ
មនោ មាណសំ ហធយំ បណ្ណារំ^(១) មនាយតនំ មនិទ្ធិ-
យំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធន្តោ^(២) មនោវិញ្ញាណធាតុ ។
កាយទុច្ចរិតេន ចិត្តំ អារិលំ ហោតិ លុទ្ធិតំ ឯវិតំ
យដ្ឋិតំ ចលិតំ ភន្តំ អរូបសន្តំ វចីទុច្ចរិតេន មនោ-
ទុច្ចរិតេន រាគេន ទោសេន មោហេន កោដេន ឧបនា-
ហេន មក្ខេន បណ្ណាសេន ឥស្សាយ មច្ចរិយេន
មាយាយ សាថេយ្យេន ថម្កេន សារម្កេន មាទេន
អតិមាទេន មទេន បមាទេន សព្វក្ខិលេសេហិ សព្វ-
ទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិណ្ណាហេហិ សព្វសន្តា-
ហេហិ សព្វាកុសលាកិសដ្ឋិហេហិ ចិត្តំ អារិលំ ហោតិ
លុទ្ធិតំ ឯវិតំ យដ្ឋិតំ ចលិតំ ភន្តំ អរូបសន្តំ ។

១ ម. បណ្ណារំ មនោ ។ ២ ម. ឯត្តន្តរេ តដ្ឋំ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មានសភាពរលត់ មានត្រជាក់កើតហើយ មានកិរិយាបានចំពោះនូវសុខ
គប្បីនៅដោយខ្លួនដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលមិនគប្បី
ប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។

[៩២] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ ត្រង់ពាក្យ
ថា ចិត្ត បានដល់ធម្មជាតិសម្រាប់ត្រិះរិះ សម្រាប់ដឹង សម្រាប់ប្រាថ្នា
ហឡើយ កវង្គចិត្ត មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ ចិត្ត ជាធម្មជាតិល្អក់ រីករវ ញាប់ញ័រ
ចង្អៀតចង្អល់ ឃ្មេងឃ្មោង ភ្ញាក់ផ្អើល មិនស្ងប់ ដោយកាយទុច្ច-
រិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ក្រោធ
ការចងក្រោធទុក ការលុបលាងគុណ ការវាយបូកស្មើ សេចក្តីឃ្នា-
នីស សេចក្តីកំណាញ់ ការលាក់ពុត ការអួតអាង ការចចៃស ការ
ប្រណាំងវាសនា មានៈ ការមើលងាយ សេចក្តីស្រវឹង និងសេចក្តី
ប្រហែស ចិត្តនោះ ជាធម្មជាតិល្អក់ រីករវ ញាប់ញ័រ ចង្អៀត
ចង្អល់ ឃ្មេងឃ្មោង ភ្ញាក់ផ្អើល មិនស្ងប់ ដោយកិលេសទាំងពួង
ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំង
ពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកុសលភិសង្ខារទាំងពួង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

មនសាធាវិលោ សិយាតិ ចិត្តេន អធាវិលោ សិយា
 អលុទ្ធិតោ អនេវិតោ អយដ្ឋិតោ អចលិតោ អភន្តោ
 រូបសន្តោ អារិលកេវេ កិលេសេ ជហោយ្យ បជហោយ្យ
 វិជោទេយ្យ ព្យដ្ឋិតេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ អារិល-
 កេហិ កិលេសេហិ ច អារតោ វិរតោ^(៣) បដិវិរតោ
 និក្ខន្តោ និស្សន្តោ រូបសន្តោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
 វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យាតិ មនសាធា-
 វិលោ សិយា ។

[៩៣] កុសលោ សព្វធម្មានន្តិ សព្វេ សដ្ឋិកា
 អនិច្ចាតិ កុសលោ សព្វធម្មានំ សព្វេ សដ្ឋិកា
 ទុក្ខាតិ កុសលោ សព្វធម្មានំ សព្វេ ធម្មា អ-
 នត្តាតិ កុសលោ សព្វធម្មានំ អវិជ្ជាបច្ចយា សដ្ឋិ-
 កាតិ កុសលោ សព្វធម្មានំ ។ បេ ។ យដ្ឋិញ្ចិ
 សមុទយធម្មំ សព្វនំ និរោធធម្មន្តិ កុសលោ
 សព្វធម្មានំ ឯវម្បិ កុសលោ សព្វធម្មានំ ។

៣ ម. អស្ស វិរតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ បានន័យថា មិនគប្បីមានចិត្តល្អក់
 មិនរឹករវ មិនញាប់ញ័រ មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនឃ្មេងឃ្មោង មិនភ្ញាក់
 ផ្អើល ស្ងប់ គប្បីលះបង់ លះបង់ផ្តាច់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើ
 មិនឲ្យមានបែបភាពនូវកិលេសទាំងឡាយជាគ្រឿងធ្វើឲ្យល្អក់ មួយទៀត
 ជាបុគ្គលត្រាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ចេញផុត ស្ងប់ រួចស្រឡះ ប្រកប
 ប្រាស ចាកកិលេសទាំងឡាយជាគ្រឿងធ្វើឲ្យល្អក់ គប្បីទៅដោយចិត្ត
 ប្រាសចាកសេចក្តីសល់រើល់ (ហេតុនោះទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើចិត្ត
 ឲ្យល្អក់ ។

[៩៣] ពាក្យថា ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួង អធិប្បាយថា ឈ្លាស
 វៃក្នុងធម៌ទាំងពួងថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំង
 ពួងថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួងថា ធម៌ទាំង
 ពួងជាអនត្តា ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួងថា សង្ខារទាំងឡាយ (មាន)
 ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួងថា ធម្មជាតិ
 ណាមួយ មានសភាពកើតឡើង ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានសភាព
 រលត់ទៅជាធម្មតា បុគ្គលឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួង យ៉ាងនេះឯង ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

អថវា អនិច្ចតោ កុសលោ សព្វធម្មានំ ទុក្ខតោ រោគ-
តោ កល្យាណោ សល្លតោ អយតោ អាពាធតោ បរតោ
បលោកតោ ឡតិតោ ឧបទ្ធករតោ អសាតតោ ភយតោ
ឧបសក្កតោ ចលតោ បក្កុតោ អទ្ធករតោ អតាណា-
តោ អលេណាតោ អសរណាតោ អសរណីក្ខតតោ វិត្ត-
តោ តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទីនរតោ វិបរិណា-
មធម្មតោ អសារកតោ អយមូលតោ រេធកតោ វិករ-
តោ សាសរតោ សង្កតតោ មារាមិសតោ ជាតិធម្មតោ
ជរាធម្មតោ ព្យាទិធម្មតោ មរណាធម្មតោ សោកបរិ-
ទេវទុក្ខទោមនស្សុចាយាសធម្មតោ សង្កិលេសធម្ម-
តោ សមុទយតោ អត្តង្គមតោ អនស្សាទតោ^(១) អាទី-
នរតោ អនិស្សរណាតោ កុសលោ សព្វធម្មានំ ឯវម្បិ
កុសលោ សព្វធម្មានំ ។ អថវា ខន្ធកុសលោ ជាតុ-
កុសលោ អាយតនកុសលោ បដិច្ចសមុប្បាទកុស-
លោ សតិប្បដ្ឋានកុសលោ សម្មប្បធានកុសលោ
ឥទ្ធិចានកុសលោ ឥន្ទ្រិយកុសលោ ពលកុសលោ
ពោជ្ឈង្គកុសលោ មក្កកុសលោ ផលកុសលោ
និព្វានកុសលោ ឯវម្បិ កុសលោ សព្វធម្មានំ ។

១ ម. អស្សាទតោ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មួយទៀតឈ្មោះស្រីក្នុងធម៌ទាំងពួង ថាមិនទៀង ថាជាទុក្ខ ជាភោគ ជាបូស
 ជាសរ ជាអន្តរាយ ជាដំងី ជារបស់ដទៃ ជារបស់វិនាស ជាចង្រៃ
 ជាឧបទ្រព ជារបស់មិនគួរប្រាថ្នា ជាក៏យ ជាឧបស័ក្ត ជារបស់ញាប់ញ័រ
 ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនបិតថេរ ជារបស់ពឹងមិនបាន ជារបស់ពួន
 មិនបាន ជារបស់មិនមែនជាទីរព្វក ជារបស់សង្ឃឹមមិនបាន ជារបស់
 ឥតអំពើ ជារបស់ទទេ ជារបស់សូន្យ ជារបស់មិនមែនខ្លួន ជាទោស
 ជារបស់តែងប្រែប្រួល ជារបស់ឥតខ្ចីម ជាទីតាំងនៃទុក្ខ ជាអ្នកសម្លាប់
 ជារបស់ប្រាសចាកសេចក្តីចម្រើន ជារបស់ប្រកបដោយអាសវៈ ជារបស់
 ដែលបង្ខំយតាក់តែង ជានុយរបស់មារ ជារបស់មានជាតិជាធម្មតា មាន
 ជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានមរណៈជាធម្មតា មានសោកខ្សឹក
 ខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីតានតឹងជាធម្មតា មានគ្រឿងសៅហ្មង
 ជាធម្មតា មានការកើត មានការវិនាស មានសភាពមិនគួរជ្រះថ្លា
 ជាទោស មានការរើចេញមិនបាន បុគ្គលឈ្មោះស្រីក្នុងធម៌ទាំងពួង យ៉ាង
 នេះឯង ។ មួយទៀត ឈ្មោះស្រីក្នុងខន្ធ ឈ្មោះស្រីក្នុងធាតុ ឈ្មោះស្រីក្នុង
 អាយតនៈ ឈ្មោះស្រីក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ឈ្មោះស្រីក្នុងសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះ
 ស្រី ក្នុងសមុប្បធាន ឈ្មោះស្រីក្នុងឥទ្ធិបាទ ឈ្មោះស្រីក្នុងឥន្ទ្រិយ ឈ្មោះស្រី
 ក្នុងពលៈ ឈ្មោះស្រីក្នុងពោជ្ឈង្គ ឈ្មោះស្រីក្នុងមគ្គ ឈ្មោះស្រីក្នុងផល
 ឈ្មោះស្រីក្នុងនិព្វាន បុគ្គលជាអ្នកឈ្មោះស្រីក្នុងធម៌ទាំងពួងយ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អថវា សព្វធម្មា រុច្ឆន្តិ ទ្វាទសាយតនានិ ចក្កុ ចេវ រូចា
 ច សោតញ្ច សទ្ធា ច យានញ្ច កន្ធា ច ជិវ្ហា ច រសា
 ច កាយោ ច ដោដ្ឋញ្ច ច មនោ ច ធម្មា ច ។ យតោ
 ច អជ្ឈត្តិកពាហិវេសុ អាយតនេសុ រាគោ^(១) បហី-
 នោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធម្មលោ តាលាវត្តកតោ អនកា-
 វុទ្ធតោ អាយតី អនុប្បាទធម្មោ ឯត្តាវតាបិ កុសលោ
 សព្វធម្មានត្តិ កុសលោ សព្វធម្មានំ ។

[៩៤] សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ សតោតិ ចត្វហិ
 ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិ-
 ប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ វេទនានុបស្ស-
 នាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្ស-
 នាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ ធម្មេសុ ធម្មានុ-
 បស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ ។ អប-
 ហេហិមិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ អសតិបរិវេដ្ឋ-
 នាយ សតោ សតិករណីយានំ ធម្មានំ កតត្តា
 សតោ សតិប្បដិបក្ខានំ ធម្មានំ ហតត្តា សតោ
 សតិនិមិត្តានំ ធម្មានំ អប្បមុដ្ឋត្តា សតោ ។

១ ម. ឆន្ទរាគោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

មួយទៀត អាយតនៈ ១២ គឺភ្នែកនិងរូប ត្រចៀកនិងសំឡេង ច្រមុះ
 និងក្លិន អណ្តាតនិងរស កាយនិងផ្សព្វ ចិត្តនិងធម៌ ហៅថា ធម៌ទាំងពួង ។
 តម្រេកក្នុងអាយតនៈ ជាខាងក្នុងខាងក្រៅទាំងឡាយ ជាកិលេសដែល
 បុគ្គលនោះលះបង់ មានឫសផ្តាច់ចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីតាំង
 ដូចជាដើមឆ្នោត មិនឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យមានសភាពកើតឡើងតទៅ
 ដោយហេតុណា បុគ្គលនោះឈ្មោះថា ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួងដោយ
 ហេតុប៉ុណ្ណោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួង ។

[៧២] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីប្រព្រឹត្ត មានសតិជាកិក្ខុ ត្រង់
 ពាក្យថា មានសតិ គឺឈ្មោះថា មានសតិ ដោយហេតុ ៤ គឺ ចម្រើន
 កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងកាយ ឈ្មោះថា មានសតិ ចម្រើន
 វេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ឈ្មោះថា មានសតិ
 ចម្រើន ចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា មានសតិ
 ចម្រើន ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា មាន
 សតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀតគឺ ឈ្មោះថា មានសតិ
 ព្រោះរៀនចាកការមិនមានសតិ មានសតិ ព្រោះបានធ្វើធម៌ ដែល
 គប្បីធ្វើដោយសតិ មានសតិ ព្រោះកម្ចាត់ចោលធម៌ ដែលជាសត្រូវ
 ដល់សតិ មានសតិ ព្រោះមិនភ្លេចធម៌ ជានិមិត្តរបស់សតិ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

អបរេហិមិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ សតិយា
សមដ្ឋាកតត្តា សតោ សតិយា វសិតត្តា សតោ សតិ-
យា ចាកុញ្ញតាយ^(១) សតោ សតិយា អបច្ចោរោហា-
ណតាយ សតោ ។ អបរេហិមិ ចត្វហិ ការណេហិ
សតោ សតត្តា សតោ សន្តត្តា សតោ សមិតត្តា
សតោ សន្តធម្មសមដ្ឋាកតត្តា សតោ ។ ពុទ្ធានុស្សតិ-
យា សតោ ធម្មានុស្សតិយា សតោ សង្ឃានុស្សតិយា
សតោ សីលានុស្សតិយា សតោ ចាកានុស្សតិយា
សតោ ទេវតានុស្សតិយា សតោ អាណាចានុស្សតិយា
សតោ មរណានុស្សតិយា សតោ កាយកតាសតិយា
សតោ ឧបសមាទានុស្សតិយា សតោ ។ យា សតិ
។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយន-
មក្កោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមាយ ឧបេតោ
ហោតិ សមុបេតោ ឧចាកតោ សមុចាកតោ ឧប-
បន្នោ សមុបបន្នោ សមដ្ឋាកតោ សោ វុច្ចតិ សតោ ។

១ ម. បាគុញ្ញេន ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀតគឺ ឈ្មោះថា មានសតិ ព្រោះ
 ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយសតិ មានសតិ ព្រោះថ្មីកដោយសតិ មានសតិ
 ព្រោះស្អាតជំនាញដោយសតិ មានសតិ ព្រោះមិនងាកចោលសតិ ។
 មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀតគឺ ឈ្មោះថា មានសតិ ព្រោះ
 ជាអ្នកមានសតិ មានសតិ ព្រោះជាអ្នកស្ងប់ មានសតិ ព្រោះជាអ្នក
 រម្ងាប់ មានសតិ ព្រោះបរិបូណ៌ ដោយសប្បុរិសធម៌ ។ ឈ្មោះថា
 មានសតិ ព្រោះការរព្វករឿយ ។ នូវព្រះពុទ្ធ មានសតិ ព្រោះ
 ការរព្វករឿយ ។ នូវព្រះធម៌ មានសតិ ព្រោះការរព្វករឿយ ។ នូវព្រះ
 សង្ឃ មានសតិ ព្រោះការរព្វករឿយ ។ នូវសីល មានសតិ ព្រោះ
 ការរព្វករឿយ ។ នូវចាតៈ មានសតិ ព្រោះការរព្វករឿយ ។ នូវធម៌
 ដែលធ្វើឲ្យជាទេវតា មានសតិ ព្រោះការរព្វករឿយ ។ នូវខ្យល់ដង្ហើម
 ចេញចូល មានសតិ ព្រោះការរព្វករឿយ ។ នូវសេចក្តីស្ងប់ មាន
 សតិ ដោយការរព្វក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ មានសតិ ព្រោះការរព្វក
 រឿយ ។ នូវព្រះនិព្វាន ។ ការរព្វក ។ បេ ។ ការរព្វកត្រូវ ការរព្វក
 ជាអង្គនៃធម៌ ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ជាផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯងណា
 នេះលោកហៅថា សតិ ។ ភិក្ខុប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅ ចូល
 ទៅជិតព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រមហើយ
 ដោយសតិនោះ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា មានសតិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ភិក្ខុតិ សត្តន្តំ ធម្មានំ ភិទ្ធុត្តា ភិក្ខុ សក្កាយទិដ្ឋិ ភិដ្ឋា
ហោតិ វិចិកិច្ឆា ភិដ្ឋា ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ ភិដ្ឋា
ហោតិ រាតោ ភិដ្ឋា ហោតិ ទោសោ ភិដ្ឋា ហោតិ មោ-
ហោ ភិដ្ឋា ហោតិ មាណោ ភិដ្ឋា ហោតិ ភិទ្ធុស្ស ហោ-
ន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា ចោណេព្ព-
វិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជរាមរណីយា ។

បដ្ឋេន កតេន^(១) អត្តនា (សភិយាតិ ភគវា)

បរិទិញានកតោ វិតិណ្ណកដ្ឋោ

វិកវញ្ច កវញ្ច វិប្បហាយ

រុសិតវា ខីណាបុនព្ពរោ^(២) ស ភិក្ខុតិ ។

សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេ សតោ
កច្ឆេយ្យ សតោ តិដ្ឋេយ្យ សតោ និសីទេយ្យ សតោ
សេយ្យំ កប្បេយ្យ សតោ អភិក្កមេយ្យ សតោ បដិ-
ក្កមេយ្យ សតោ អាណោកេយ្យ សតោ វិណោកេយ្យ
សតោ សម្មិញ្ជេយ្យ សតោ បសារេយ្យ សតោ សដ្ឋ្យា-
ទិបត្តចីវរំ ធារេយ្យ សតោ ចរេយ្យ សតោ វិហារេយ្យ
វត្តេយ្យ ឥរិយេយ្យ ចាលេយ្យ យមេយ្យ យាមេយ្យាតិ
សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេ ។ តេនាហ ភគវា

១ ម. បដោតកតេន ។ ២ ម. ខីណាជាតិបុនព្ពរោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថាភិក្ខុ គឺថាភិក្ខុ ព្រោះជាអ្នកទម្ងាយធម៌ប្រាំពីរគឺ ទម្ងាយ
សក្កាយទិដ្ឋិ ទម្ងាយវិចិកិច្ចា ទម្ងាយសីលព្វតបរាមាស ទម្ងាយរាគៈ
ទម្ងាយទោសៈ ទម្ងាយមោហាៈ ទម្ងាយមានៈ ទម្ងាយអកុសលដ៏
លាមកទាំងឡាយ ប្រកបដោយគ្រឿងសៅហ្មងព្រម ដែលឲ្យបដិសន្ធិ
ក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាផល ជាបច្ច័យ
នៃជាតិ ជរា មរណៈ ក្នុងអនាគត ។

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់សភិយៈ បុគ្គលដល់នូវបរិ-
និព្វាន ដោយមគ្គដែលខ្លួនចម្រើនហើយ មានសេចក្តីសង្ស័យ
ធ្ងន់ហើយ លះបង់នូវសេចក្តីវិនាសនិងសេចក្តីចម្រើន មានមគ្គ
អប់រំហើយ មានភពថ្មីអស់ហើយ បុគ្គលនោះហៅថា ភិក្ខុ ។

ពាក្យថា គប្បីប្រព្រឹត្តមានសតិជាភិក្ខុ បានន័យថា គប្បីប្រព្រឹត្តមាន
ស្មារតីជាភិក្ខុ គឺគប្បីមានសតិដើរទៅ មានសតិឈរ មានសតិអង្គុយ
មានសតិសម្រេចនូវសេយ្យាសន៍ មានសតិឈានទៅ មានសតិឈានថយ
មានសតិក្រឡេកមើល មានសតិក្រឡេកមើលផ្សេងៗ មានសតិបត់
ចូល (នូវអវយវៈ) មានសតិលា (នូវអវយវៈ) មានសតិទ្រទ្រង់
សង្ស័យ បាត្រ និងចីវរ មានសតិត្រាប់ទៅ គប្បីមានសតិសម្រាន្តនៅ
ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះទ្រង់ត្រាស់ថា គប្បី
ប្រព្រឹត្តមានសតិជាភិក្ខុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កាមេសុ ធាកិតិជ្ឈេយ្យ មនសាធាវិលោ សិយា
កុសលោ សព្វធម្មានំ សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ ។

[៩៥] សហ កាថាបរិយោសាធា តេន ព្រាហ្មណោន
សទ្ធិ ឯកច្ឆន្ទា ឯកប្បយោកា ឯកាធិប្បាយា ឯក-
វាសនវាសិតា តេសំ អនេកចាណាសហស្សានំ វិវដំ
វិតមលំ ធម្មចក្កំ ឧទចាទិ យន្តិញ្ចំ សមុទយធម្មំ សព្វ-
នំ និរោធធម្មន្តិ តស្ស ច ព្រាហ្មណស្ស អនុចាទាយ
អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិ ។ សហ អរហត្តប្បត្តា អធិ-
នជជាវាកចីវនណ្ហាកមណ្ហាលុកេសា ច មស្ស ច
អន្តរហិតា ។ កណ្ហាកាសាយវត្តវសនោ សង្ឃាធិបត្ត-
ចីវរេវេ ភិក្ខុ អន្តត្ថប្បធិបត្តិយា បញ្ចលិកោ ភកវន្តំ
នមស្សមាណោ និសិដ្ឋោ ហោតិ សត្តា មេ ភន្តេ ភក-
វា សាវកោហមស្មិតិ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ បឋមោ ។

អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំងឡាយ មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់
 ជាបុគ្គលឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួង គប្បីប្រព្រឹត្ត មានសតិ ជាភិក្ខុ ។

[៩៥] ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ មានអធ្យាស្រ័យតែមួយ មានបយោគ
 តែមួយ^(១) មានសេចក្តីប៉ុនប៉ងតែមួយ មានធម៌ជាគ្រឿងអប់រំតែមួយ
 អប់រំហើយ (ក្នុងពុទ្ធសាសនាជាអតីត) ជាមួយគ្នា មួយអន្លើដោយ
 ព្រាហ្មណ៍ (ឈ្មោះអធិតៈ) នោះ ធម្មចក្ខុ គឺសោតាបត្តិមគ្គ មានធ្វើ
 ទៅប្រាសហើយ មានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ កើតឡើងដល់ពាន់នៃ
 សត្វដ៏ច្រើនទាំងនោះថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា
 ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ឯ(អធិតៈ)
 ព្រាហ្មណ៍នោះ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ ចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះ
 មិនប្រកាន់មាំ ដំណាលគ្នាដោយការចប់គាថា ។ (លំដាប់នោះ) ស្បែកខ្លា
 ដង្កា សំពត់សំបកឈើ ឈើច្រត់ កុណ្ឌីទឹក និងសក់ពុកមាត់ពុកចង្កា
 ក៏បាត់ទៅជាមួយនឹងពេលដែលដល់ នូវភាពនៃខ្លួនជាព្រះអរហន្ត ។ (អធិត-
 ព្រាហ្មណ៍) ជាឯហិកិក្ខុ ស្ងៀកដណ្តប់នូវកណ្តុគឺសំពត់កាសាយៈ ទ្រទ្រង់នូវ
 សង្សារដ៏ បាត្រ និងចីវរ អង្គុយប្រណាម្យអញ្ជូលី នមស្ការព្រះមានព្រះភាគ
 ដោយប្រតិបត្តិសមគួរដល់ប្រយោជន៍ (ហើយប្រកាសថា) បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ១

១ បយោគមាន ៣ យ៉ាងគឺ កាយប្បយោគ ១ វចីបយោគ ១ មនោបយោគ ១ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៩៦] កោធសន្តសិតោ លោកេ (ឥច្ចាយស្មា តិស្សមេត្តេយ្យោ)

កស្សុ នោ សន្តិ ឥញ្ចិតា

កោ ឧកន្តមភិញ្ញាយ

មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ

កំ ព្រុសិ មហាបុរិសោតិ

កោ ឥធសិព្វនិមជ្ជតាតិ^(១) ។

[៩៧] កោធសន្តសិតោ លោកេតិ សន្តដ្ឋោ

អត្តមនោ បរិបុណ្ណសង្កហ្មេតិ កោធសន្តសិតោ

លោកេ ។ ឥច្ចាយស្មា តិស្សមេត្តេយ្យោតិ ឥច្ចាតិ

បទសន្តិ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ អក្ករសមវាយោ

ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អា-

យស្មាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាធិវ-

ចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ តិស្សាតិ តស្ស ព្រាហ្ម-

ណាស្ស ធាមំ សដ្ឋា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហាវោ ធាមំ

ធាមកម្មំ ធាមធម្យំ និរុត្តិ ព្យញ្ជនំ អភិលាថោ ។

១ ម. សិព្វនិមជ្ជតាតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៧៦] (តិស្សមេត្តេយ្យ មានអាយុ ទូលស្លរ ដូច្នោះថា)

បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រេកអរពេញលេញ
បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ បុគ្គលណាដឹងច្បាស់
នូវទីបំផុតទាំងពីរនិងកណ្តាល ដោយប្រាជ្ញាហើយព្រះអង្គ
ទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស បុគ្គលណា បានកន្លង
នូវតណ្ហា ជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងលោកនេះ ។

[៧៧] ពាក្យថា បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រេកអរពេញ
លេញ គឺជាអ្នកត្រេកអរពេញហើយ មានចិត្តរីករាយ មានសេចក្តីត្រិះរិះ
ពេញលេញ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ
ជាអ្នកត្រេកអរ ពេញលេញ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ ក្នុងបទថា
តិស្សមេត្តេយ្យមានអាយុ (ទូលស្លរ) ដូច្នោះ គឺជាបទភ្ជាប់ ជាពាក្យ
ភ្ជាប់បទ បំពេញបទ ប្រជុំអក្ខរៈ សម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នោះ
នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជា
ពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យពោល ដោយគោរព
កោតក្រែង ។ ពាក្យថា តិស្សៈ គឺជាឈ្មោះ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ
សម្រាប់សម្គាល់ ជាបញ្ញត្តិ ជាវេហារ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមបញ្ញត្តិ
ជាសម្តី ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ ជាគ្រឿងប្រកាស នៃព្រាហ្មណ៍នោះ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

មេត្តេយ្យាតិ កស្ស ព្រាហ្មណស្ស កោត្តំ សង្ខា
សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហារោតិ ឥច្ចាយស្មា តិស្ស-
មេត្តេយ្យោ ។

[៩៨] កស្ស ឆោ សន្តិ ឥញ្ញតាតិ តណ្ហាញ្ញតំ
ទិដ្ឋិញ្ញតំ មាទិញ្ញតំ កិលេសិញ្ញតំ កម្មិញ្ញតំ កស្សិ-
មេ ឥញ្ញតា នត្តិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ ទូបលព្ពន្តិ
បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិ-
កា ញ្ញាណក្កិណ ទឡាតិ កស្ស ឆោ សន្តិ ឥញ្ញតា ។

[៩៩] កោ ឧភន្តមភិញ្ញាយាតិ កោ ឧភោ
អន្តេ អភិញ្ញាយ ជាទិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិកា-
រយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ កោ ឧភន្តមភិញ្ញាយ ។

[១០០] មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតីតិ^(១) អលិត្តោ
អនូបលិត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ
វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ មជ្ឈេ មន្តា ន
លិម្បតិ ។

១ ម.ឯត្តន្តេ មជ្ឈេ មន្តាយ ន លិម្បតីតិ ទិស្សតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា មេត្តេយ្យ គឺជាគោត្រ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ ជាពាក្យសម្រាប់សម្គាល់ ជាបញ្ញត្តិ ជាវេហារ នៃព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) តិស្សមេត្តេយ្យ មានអាយុ (ទូលស្លូវ) ដូច្នោះ ។

[៩៨] ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ សេចក្តីថា ការញាប់ញ័រ ដោយតណ្ហា ញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិ ញាប់ញ័រដោយមានៈ ញាប់ញ័រដោយកិលេស ញាប់ញ័រដោយកម្ម សេចក្តីញាប់ញ័រទាំងនេះ របស់បុគ្គលណា គ្មាន មិនមាន មិនមានព្រម មិនបាន គឺបុគ្គលណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ ចូលទៅរម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ ។

[៩៩] ពាក្យថា បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវទីបំផុតទាំងពីរ គឺបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ ដឹង ថ្វីង ពិចារណា សម្តែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវទីបំផុតទាំងពីរ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវទីបំផុតទាំងពីរ ។

[១០០] ពាក្យថា នឹងកណ្តាល ដោយប្រាជ្ញា ហើយមិនជាប់ គឺមិនជាប់ មិនចូលទៅជិតជាប់ ចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ នៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកទំនប់គឺកិលេស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) នឹងកណ្តាលដោយប្រាជ្ញា ហើយមិនជាប់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១០១] កំ ព្រូសិ មហាបុរិសោតិ មហាបុរិសោ
 អត្តបុរិសោ សេដ្ឋបុរិសោ វិសេដ្ឋបុរិសោ ចាមោក្ខបុរិ-
 សោ ឧត្តមបុរិសោ បរវបុរិសោតិ កំ ព្រូសិ កំ
 កថេសិ កំ មញ្ញសិ កំ ភណសិ កំ បស្សសិ កំ
 វោហារេសីតិ កំ ព្រូសិ មហាបុរិសោតិ ។

[១០២] កោ ឥធិ សិព្វនិមច្ចកាតិ កោ សិព្វនី
 តណ្ហា អច្ចកា ឧបច្ចកា អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វិ-
 តិវត្តោតិ កោ ឥធិ សិព្វនិមច្ចកា ។ តេនាហ សោ
 ព្រាហ្មណោ

កោធិ សន្តុសិតោ លោកេ (ឥច្ចាយស្មា តិស្សមេត្តេយ្យោ)
 កស្ស ជោ សន្តិ ឥញ្ជិតា
 កោ ឧភន្តមភិញ្ញាយ
 មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ
 កំ ព្រូសិ មហាបុរិសោតិ
 កោ ឥធិ សិព្វនិមច្ចកាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១០០] ពាក្យថា ព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស គឺព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណា ទ្រង់សម្តែងបុគ្គលណា ទ្រង់សម្គាល់ បុគ្គលណា ទ្រង់ត្រាស់បុគ្គលណា ទ្រង់ឃើញបុគ្គលណា ទ្រង់ប្រកាស បុគ្គលណាថា មហាបុរស បុរសលើស បុរសប្រសើរ បុរសវិសេស ផុត បុរសចម្បង បុរសឧត្តម បុរសថ្លៃថ្លា ហេតុនោះ (លោក សួរថា) ព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស ។

[១០២] ពាក្យថា បុគ្គលណាបានកន្លងនូវតណ្ហា ជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងលោកនេះ គឺបុគ្គលណា បានកន្លង កន្លងបង្កំ ឈានកន្លង កន្លង ព្រម ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ហេតុនោះ (លោក សួរថា) បុគ្គលណា បានកន្លងនូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងលោក នេះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលហើយថា

(តិស្សមេត្តេយ្យ មានអាយុ ទូលសួរ ដូច្នោះថា)

បុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រេកអរពេញលេញ បុគ្គលណា មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ នូវទីបំផុតទាំងពីរ និងកណ្តាល ដោយប្រាជ្ញា ហើយមិនជាប់ ព្រះអង្គទ្រង់ហៅបុគ្គលណាថា មហាបុរស បុគ្គលណា បានកន្លងនូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងលោកនេះ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១០៣] កាមេសុ ព្រហ្មចរិយវា (មេត្តេយ្យាតិ ភកវា)
 វីតតណ្ហោ សទា សតោ
 សង្ខាយ និព្វតោ ភិក្ខុ
 តស្ស ឆោ សន្តិ ឥញ្ញិតា
 សោ ឧភន្តមភិញ្ញាយ
 មជ្ឈេ មន្តា ន សិម្បតិ
 តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ
 សោ ឥធិ សិព្វនិមច្ចកាតិ ។

[១០៤] កាមេសុ ព្រហ្មចរិយវាតិ កាមាតិ ឧទ្ធាន-
 តោ ទ្វេ កាមា វត្តកាមា ច កិលេសកាមា ច
 ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្តកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ
 កិលេសកាមា ។ ព្រហ្មចរិយវាតិ ព្រហ្មចរិយំ វុច្ចតិ
 អស្សន្ធម្មសមាបត្តិយា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេមណំ
 អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ ។
 អបិច និប្បិយាយេន ព្រហ្មចរិយំ វុច្ចតិ អរិយោ
 អង្គុកោ មក្កោ សេយ្យដីទំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-
 សង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ
 សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាទិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១០៣] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តេយ្យ) ភិក្ខុណា
 មានព្រហ្មចរិយៈ សង្រួមក្នុងកាមទាំងឡាយ ប្រាសចាកតណ្ហា
 មានស្មារតីសព្វកាល ដឹងហើយ រលត់ហើយ ឯសេចក្តី
 ញាប់ញ័រ របស់ភិក្ខុនោះ មិនមានទេ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់
 ទីបំផុតទាំងពីរ និងកណ្តាល ដោយការដឹង ហើយមិនជាប់
 តថាគតហៅភិក្ខុនោះថា មហាបុរស ភិក្ខុនោះ បានកន្លង
 នូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងលោកនេះ ។

[១០៤] អធិប្បាយពាក្យថា មានព្រហ្មចរិយៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ
 ត្រង់ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ បើតាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១
 កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថាវត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ ហៅថា
 កិលេសកាម ។ ពាក្យថា មានព្រហ្មចរិយៈ សេចក្តីថាការរៀរ ការចៀស
 វាង ការរៀរស្រឡះ ការបណ្តេញបង់នូវពៀរ កិរិយាមិនធ្វើ ការ
 មិនធ្វើ ការមិនត្រូវ ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវដែន ចាកការដល់ព្រម នៃ
 អស្សន្ធម្ម លោកហៅថា ព្រហ្មចរិយៈ ។ មួយទៀត ដោយនិប្បវិយាយ
 មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ គឺប្រាជ្ញាយល់ត្រូវ សេចក្តីត្រិះរិះ
 ត្រូវ វាចាត្រូវ ការងារត្រូវ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ព្យាយាមត្រូវ
 សេចក្តីរព្វកត្រូវ ការតាំងចិត្តនឹងត្រូវ លោកហៅថា ព្រហ្មចរិយៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យោ ឥមិណា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មក្កេន ឧបេតោ
 សមុបេតោ ឧចាកតោ សមុចាកតោ ឧបបណ្ណោ សមុ-
 បបណ្ណោ សមណ្ឌាកតោ សោ វុច្ចតិ ព្រហ្មចរិយវា ។
 យថា ច ធនេន ធនវាតិ វុច្ចតិ កោកេន កោក-
 វាតិ វុច្ចតិ យសេន យសវាតិ វុច្ចតិ សិប្បេន
 សិប្បវាតិ វុច្ចតិ សីលេន សីលវាតិ វុច្ចតិ វិរិយេន
 វិរិយវាតិ វុច្ចតិ បញ្ញាយ បញ្ញាវាតិ វុច្ចតិ វិជ្ជាយ
 វិជ្ជាវាតិ វុច្ចតិ ឯវមេវ យោ ឥមិណា អរិយេន
 អដ្ឋង្គិកេន មក្កេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧចាក-
 តោ សមុចាកតោ ឧបបណ្ណោ សមុបបណ្ណោ សមណ្ឌា-
 កតោ សោ វុច្ចតិ ព្រហ្មចរិយវាតិ កាមេសុ ព្រហ្ម-
 ចរិយវា ។ មេត្តេយ្យាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ កោត្តេន
 អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។
 សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ មេត្តេយ្យាតិ ភកវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បុគ្គលណាប្រកប ប្រកបព្រម ចូលមកជិត ចូលមកជិតព្រម ចូលទៅ
 ដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រម ដោយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨
 ដ៏ប្រសើរនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានព្រហ្មចរិយៈ ។
 ឧបមាដូចជា បុគ្គលដែលលោកហៅថា អ្នកមានទ្រព្យ ព្រោះទ្រព្យ
 ហៅថា អ្នកមានភោគៈ ព្រោះភោគៈ ហៅថាអ្នកមានយស ព្រោះ
 យស ហៅថាអ្នកមានសិល្បៈ ព្រោះសិល្បៈ ហៅថាអ្នកមានសីល ព្រោះ
 សីល ហៅថាអ្នកមានព្យាយាម ព្រោះព្យាយាម ហៅថាអ្នកមានប្រាជ្ញា
 ព្រោះប្រាជ្ញា ហៅថាអ្នកមានវិជ្ជា ព្រោះវិជ្ជា យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលណា
 ប្រកប ប្រកបព្រម ចូលមកជិត ចូលមកជិតព្រម ចូលទៅដល់ ចូល
 ទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រម ដោយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះ
 បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នកមានព្រហ្មចរិយៈ យ៉ាងនោះឯង ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមានព្រហ្មចរិយៈក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា
 ម្ចាស់មេត្តេយ្យ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយ
 គោត្រ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះគឺជាពាក្យសម្រាប់ហៅដោយ
 គោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការ
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តេយ្យ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១០៥] វីតតល្លោកា សទា សតោតិ តល្លោកាតិ រូប-
តល្លោកា សទ្ធិតល្លោកា កទ្ធិតល្លោកា រសតល្លោកា ដោដ្ឋព្វ-
តល្លោកា ធម្មតល្លោកា ។ យស្សេសា តល្លោកា បហីនា
សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា
ញាណក្តីនា ទន្សា សោ វុច្ចតិ វីតតល្លោកា ចត្ត-
តល្លោកា វន្តតល្លោកា មុត្តតល្លោកា បហីនតល្លោកា បដិ-
និស្សដ្ឋតល្លោកា វីតរាគោ ចត្តរាគោ វន្តរាគោ មុត្តរា-
គោ បហីនរាគោ បដិនិស្សដ្ឋរាគោ ជិច្ឆាតោ ជិព្វតោ
សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេដី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហា-
តិ ។ សទាតិ សទា សព្វទា សព្វកាលំ និច្ចកាលំ
ធុរកាលំ សតតំ សមិតំ អញ្ចោកិណ្ណំ ចោខានុ-
ចោទំ អវិចិ សមដ្ឋិសហិតំ ធុសិតំ^(១) បុរេភត្តំ បច្ឆា-
ភត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិមយាមំ បច្ឆិមយាមំ កា-
ឡេ ជុល្លោ វស្សេ ហោមន្តេ កិម្មេ បុរិមេ វយោ-
ខន្ទេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ទេ បច្ឆិមេ វយោខន្ទេ ។

១ ម. ឱទកុម្មិកជាតំ អវិចិ សន្តាសហិតំ បស្សតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១០៥] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រាសចាកតណ្ហា មានស្មារតីសព្វ-
 កាល ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា
 រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហានេះ បុគ្គលណា
 បានលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើង
 បាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នក
 ប្រាសចាកតណ្ហា អ្នកលះបង់តណ្ហា មានតណ្ហាខ្ចាក់ចោល មានតណ្ហា
 លែងហើយ អ្នកលះតណ្ហា អ្នករលាស់ចោលតណ្ហា អ្នកប្រាសចាក
 រាគៈ អ្នកលះរាគៈ អ្នកខ្ចាក់រាគៈ អ្នកលែងរាគៈ អ្នកលះបង់រាគៈ
 អ្នករលាស់ចោលរាគៈ មិនមានសេចក្តីស្រែកឃ្មាន មានទុក្ខរលត់
 ហើយ មានសេចក្តីត្រជាក់កើតហើយ អ្នកសោយសុខ មានខ្លួន
 ដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យថា សព្វកាល គឺក្នុងកាលទាំងពួង ក្នុងកាល
 ទាំងអស់ អស់កាលទាំងស្រុង អស់កាលជានិច្ច អស់កាលដ៏ទៀង
 រឿយៗ ប្រព្រឹត្តទៅព្រម ច្រឡំក្រឡំ មិនឃ្នាត គ្មានចន្លោះ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីព្រមព្រៀង ពាល់ត្រូវ កាលមុននៃភក្តី កាលជាខាង
 ក្រោយនៃភក្តី យាមខាងដើម យាមកណ្តាល យាមខាងក្រោយ
 រនោច ខ្នើត រដូវភ្លៀង រដូវវស្សា រដូវក្តៅ ខន្ធអស់ទៅ ក្នុង
 ខាងដើម ខន្ធអស់ទៅ ក្នុងកណ្តាល ខន្ធអស់ទៅ ក្នុងខាងក្រោយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ
 កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ការិតត្តា^(១) សតោ
 វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ការិតត្តា
 សតោ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ការិតត្តា
 សតោ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ការិតត្តា
 សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោតិ វិតតល្លោកា
 សទា សតោ ។

[១០៦] សង្ខាយ និព្វតោ ភិក្ខុតិ សង្ខាតិ^(២) ញាណំ
 យា បញ្ញា បដាននា វិចយោ ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម-
 វិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ សង្ខាយាតិ សង្ខាយ ជានិត្វា តុល-
 យិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា
 អនិច្ចាតិ សង្ខាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិកា-
 រយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សព្វេ ធម្មា
 អនត្តាតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ។ បេ ។ យដ្ឋិតិ
 សមុទយធម្មំ សព្វនំ និរោធធម្មន្តិ សង្ខាយ ជា-
 និត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។

១ ម. ភាវេន្តោ ។ ២ ម. សង្ខា វុច្ចតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា មានស្មារតី គឺឈ្មោះថា អ្នកមានស្មារតីដោយហេតុ ៤ គឺ មានស្មារតី ព្រោះបានចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការពិចារណារឿយៗ នូវកាយ ក្នុងកាយ ១ មានស្មារតី ព្រោះបានចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការ ពិចារណារឿយៗ នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ១ មានស្មារតីព្រោះ បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការពិចារណារឿយៗ នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ១ មានស្មារតី ព្រោះបានចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន គឺការពិចារណារឿយៗនូវធម៌ ក្នុងធម៌ ១ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាសចាកតណ្ហា មានស្មារតី សព្វកាល ។

[១០៦] ពាក្យថា ដឹងហើយ រលត់ហើយ ជាភិក្ខុ អធិប្បាយថា ញាណឈ្មោះថា ការដឹង បានដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការពិចារណា ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីឃើញត្រូវ ។ ពាក្យថា ដឹង ហើយ គឺបានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សម្តែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺថាដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សម្តែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ថា សង្ខារ ទាំងពួងមិនទៀង បានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សម្តែង ធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងពួង ជាអនត្តា ថា សង្ខារ (កើត) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ថាធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើត ឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅជាធម្មតា ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

អថវា អនិច្ចតោ សង្ខាយ ជានិត្តា តុលយិត្តា តិរយិត្តា
 វិការយិត្តា វិភូតំ កត្តា ទុក្ខតោ រោគតោ កណ្ណតោ
 សល្លតោ ។ បេ ។ អនិស្សរណតោ សង្ខាយ ជានិត្តា តុល-
 យិត្តា តិរយិត្តា វិការយិត្តា វិភូតំ កត្តា ។ និព្វតោតិ រាគ-
 ស្ស និព្វាបិតត្តា និព្វតោ ទោសស្ស និព្វាបិតត្តា និ-
 ព្វតោ មោហស្ស និព្វាបិតត្តា និព្វតោ កោធស្ស ឧប-
 ទាហស្ស មក្ខស្ស បណ្ណសស្ស ឥស្សាយ មច្ឆរិយស្ស
 មាយាយ សាថេយ្យស្ស ចម្កស្ស សារម្កស្ស មាណស្ស
 អតិមាណស្ស មទស្ស បមាណស្ស សព្វក្ខិលេសានំ
 សព្វទុច្ចរិតានំ សព្វទរថានំ សព្វបរិណ្ណាហានំ សព្វ-
 សន្តានំ សព្វាកុសលាកិសង្ខារានំ និព្វាបិតត្តា និព្វ-
 តោ ។ ភិក្ខុតិ សត្តន្ធិ ធម្មានំ ភិន្ទត្តា ភិក្ខុ ។ បេ ។
 វុសិតវា វិណាបុណព្ពវោ ស ភិក្ខុតិ សង្ខាយ និព្វតោ
 ភិក្ខុ ។

[១០៧] តស្ស ទោ សន្តិ ឥញ្ញតាតិ តស្សាតិ
 អរហតោ វិណាសវស្ស ឥញ្ញតា តណ្ហាញ្ញតំ
 ទិដ្ឋិញ្ញតំ មាណិញ្ញតំ កិលេសិញ្ញតំ កម្មិញ្ញតំ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មួយទៀត បានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សម្តែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ថា
 មិនទៀង បានដឹង យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សម្តែង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ថា ជាទុក្ខ ជាអោគ ជាបួស ជាសរ ។ បេ ។ ថាមិនមែនជាគ្រឿងរលាស់
 ខ្លួនចេញចាកទុក្ខ ។ ពាក្យថា រលត់ហើយ គឺរលត់ហើយព្រោះលោក
 ញ៉ាំងរាគៈឲ្យរលត់ រលត់ហើយ ព្រោះញ៉ាំងទោសៈឲ្យរលត់ រលត់ហើយ
 ព្រោះញ៉ាំងមោហៈឲ្យរលត់ រលត់ហើយ ព្រោះញ៉ាំងក្រោធ ការចង់ក្រោធ
 ទុក សេចក្តីលុបគុណ ការវាយបូកស្មើ សេចក្តីប្រណែន សេចក្តីកំណាញ់
 ការបិទបាំងទោសរបស់ខ្លួន សេចក្តីអួតអាង សេចក្តីរឹងត្អឹង ការ
 ប្រណាំងប្រជែង មានៈ សេចក្តីមើលងាយ សេចក្តីស្រវឹង សេចក្តីធ្វេស
 កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តី
 រោលរាលទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អភិសង្ខារជាអកុសល
 ទាំងពួងឲ្យរលត់ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺឈ្មោះថា ភិក្ខុ ព្រោះទម្ងាយបង់ធម៌
 ប្រាំពីរ ។ បេ ។ មានមគ្គអប់រំ មានភពថ្មីអស់ បុគ្គលនោះលោកហៅ
 ថាភិក្ខុ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងហើយ រលត់ហើយ ជាភិក្ខុ ។

[១០៧] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីញាប់ញ័រ របស់ភិក្ខុនោះ មិនមាន
 ត្រង់ពាក្យថា របស់ភិក្ខុនោះបានដល់ការញាប់ញ័រទាំងឡាយ គឺការញាប់
 ញ័រដោយតណ្ហា ញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិ ញាប់ញ័រដោយមានៈ ញាប់ញ័រ
 ដោយកិលេស ញាប់ញ័រដោយកម្ម របស់ព្រះអរហន្តខ្លីណាស្រេច ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តស្សិមេ ឥញ្ចិតា នត្តិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នូបលព្ពន្តិ
បហីនា សមុច្ឆិន្ទា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្ទា អភព្ភប្បត្តិកា
ញាណគ្គីនា ទឡាតិ តស្ស នោ សន្តិ ឥញ្ចិតា^(១) ។

[១០៨] សោ ឧកន្តមភិញ្ញាយ មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្ប-
តីតិ អន្តោតិ ជស្សោ ឯកោ អន្តោ ជស្សសមុទយោ
ទុតិយោ អន្តោ ជស្សនិរោនោ មជ្ឈេ អតីតំ ឯកោ
អន្តោ អនាគតំ ទុតិយោ អន្តោ បច្ចុប្បន្នំ មជ្ឈេ សុខា
វេទនា ឯកោ អន្តោ ទុក្ខា វេទនា ទុតិយោ អន្តោ
អទុក្ខមសុខា វេទនា មជ្ឈេ នាមំ ឯកោ អន្តោ រូបំ
ទុតិយោ អន្តោ វិញ្ញាណំ មជ្ឈេ ន អជ្ឈត្តិកានិ អា-
យតនានិ ឯកោ អន្តោ ន ពាហិរានិ អាយតនានិ
ទុតិយោ អន្តោ វិញ្ញាណំ មជ្ឈេ សក្កាយោ ឯកោ
អន្តោ សក្កាយសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោ សក្កាយ-
និរោនោ មជ្ឈេ ។ មន្តា រុច្ចតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បដា-
ននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ លេ-
ចាតិ ទ្វេ លេចា តណ្ហាលេចោ ច ទិដ្ឋិលេចោ ច ។

១ ម. ឥតោ បរំ តេនាហា ភគវា កាមេសុ ព្រហ្មចរិយវា មេត្តេយ្យាតិ ភគវា វីតតណ្ហា
សទា សតោ សង្ខាយ និព្ពតោ ភិក្ខុ តស្ស នោ សន្តិ ឥច្ឆិតាតិ ។ សោ ឧកន្តមភិញ្ញាយ
មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ តំ ព្រមិ មហាបុរិសោតិ សោ ឥធិ សិព្វនិមជ្ឈតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

សេចក្តីញាប់ញ័រទាំងនេះ របស់ព្រះខីណាស្រពនោះ គ្មាន មិនមាន មិនមានព្រម មិនបាន (គឺលោក) បានលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីញាប់ញ័ររបស់ភិក្ខុនោះ មិនមាន ។

[១០៨] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់នូវទីបំផុតទាំងពីរ និងកណ្តាលដោយការដឹង ហើយមិនជាប់ ត្រង់ពាក្យថា ទីបំផុត គឺ ផស្សៈជាទីបំផុតមួយ ការកើតឡើងនៃផស្សៈ ជាទីបំផុតទីពីរ ការរលត់ នៃផស្សៈ ទុកជាកណ្តាល អតីតជាទីបំផុតមួយ អនាគតជាទីបំផុតទីពីរ បច្ចុប្បន្នទុកជាកណ្តាល សុខវេទនាជាទីបំផុតមួយ ទុក្ខវេទនាជាទីបំផុត ទីពីរ អទុក្ខមសុខវេទនា ទុកជាកណ្តាល នាមជាទីបំផុតមួយ រូប ជាទីបំផុតទីពីរ វិញ្ញាណទុកជាកណ្តាល អាយតនៈ ខាងក្នុង ៦ ជាទីបំផុតមួយ អាយតនៈ ខាងក្រៅ ៦ ជាទីបំផុតទីពីរ វិញ្ញាណទុកជាកណ្តាល សក្កាយៈ ជាទីបំផុតមួយ ការកើតឡើងនៃសក្កាយៈ ជាទីបំផុតទីពីរ ការ រលត់នៃសក្កាយៈ ទុកជាកណ្តាល ។ បញ្ញា លោកហៅថា ការដឹង គឺ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តី ឃើញត្រូវ ។ ពាក្យថា ការជាប់ បានដល់ការជាប់ជំពាក់ពីរគឺ ការជាប់ជំពាក់ ដោយតណ្ហា ១ ការជាប់ជំពាក់ ដោយទិដ្ឋិ ១ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កតមោ តណ្ហាលេចោ ។ យាវតា តណ្ហាសដ្ឋា-
 តេន សីមកតំ មរិយាទិកតំ ឱទិកតំ បរិយន្តិកតំ
 បរិត្តហិតំ មមាយិតំ ឥទំ មមំ ឯតំ មមំ ឯត្តកំ មមំ
 ឯត្តាវតា មមំ មម រូចា សទ្ធា កទ្ធា រសា ដោដ្ឋញ្ច
 អត្តរណា ចាបុរណា^(១) ទាសីទាសា អដេឡកា
 កុក្កុដសូករា ហត្ថិតវាស្សវឡរា ខេត្តំ វត្ត ហិរញ្ញំ
 សុវណ្ណំ កាមនិកមរាជទានិយោ រដ្ឋញ្ច ជនបទោ
 ច កោសោ ច កោដ្ឋាការញ្ច កេវលម្បិ មហាបបរី
 តណ្ហាវសេន មមាយតិ យាវតា អដ្ឋសតតណ្ហាវិចរិតំ^(២)
 អយំ តណ្ហាលេចោ ។ កតមោ ទិដ្ឋិលេចោ ។ វីសតិ-
 វត្តកា សក្កាយទិដ្ឋិ ទសវត្តកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្តកា
 អន្តក្កាហិកា ទិដ្ឋិ យា ឯវរូចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហនំ
 ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិសូកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បន្តិតំ ទិដ្ឋិស-
 ញ្ញោជនំ កាហោ បទិត្តាហោ អភិនិវេសោ បរា-
 មាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិត្តាយតនំ
 វិបរិយេសត្តាហោ វិបរិត្តាហោ វិបល្លាសត្តាហោ
 មិច្ឆាកាហោ អយាថាវកស្មី យាថាវកន្តិ កាហោ

១ ម. បារុណា ។ ២ ម. អដ្ឋសតតណ្ហាវិចរិតំ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ការជាប់ចំពាក់ដោយតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីហ្នឹងហែង សេចក្តី
 ប្រកាន់ដែលធ្វើឲ្យជាដែន ធ្វើឲ្យជាទំនប់ ធ្វើឲ្យជាចំណែក ធ្វើឲ្យជា
 ទីបំផុត ដោយចំណែកនៃតណ្ហាជាកំណត់ថា នេះរបស់អញ នុះរបស់អញ
 វត្ថុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ របស់អញ ធម្មជាតិមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ
 របស់អញ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ កម្រាល សំពត់ដណ្តាប់
 ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះឈ្មោល-ញី
 ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់ មាស ស្រុក និគម រាជធានី ដែន ជនបទ
 ឃ្នាំង ជង្រក របស់អញ មួយវិញទៀត បុគ្គលប្រកាន់មហាប្រិចពីទាំង
 មូល ដោយអំណាចនៃតណ្ហា តណ្ហារិបរិត យ៉ាងពិស្តារ ១០៨
 ជាកំណត់ នេះឈ្មោះថា ការជាប់ចំពាក់ដោយតណ្ហា ។ ការជាប់ចំពាក់
 ដោយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មាន
 វត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ព្រៃស្យាតគឺទិដ្ឋិ
 ផ្លូវលំបាកគឺទិដ្ឋិ ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ សេចក្តីញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ សញ្ញាជនៈ គឺទិដ្ឋិ
 ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ចំពោះ ការផ្អែកផ្អិត ការស្ទាបអង្រែល ផ្លូវខុស
 ផ្លូវអាក្រក់ ភាពនៃសេចក្តីខុស លទ្ធិដូចជាកំពង់ សេចក្តីប្រកាន់ដោយការ
 ស្វែងខុស សេចក្តីប្រកាន់រិបរិត សេចក្តីប្រកាន់រិបល្វាស សេចក្តី
 ប្រកាន់ខុស សេចក្តីប្រកាន់ថា ជារបស់ពិត ក្នុងរបស់ដែលមិនពិត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យាវតា ទ្វាសដ្ឋំ ទិដ្ឋិតតានិ អយំ ទិដ្ឋិលេខោ ។ សោ
 ឧកន្តមភិញ្ញាយ មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតីតិ សោ ឧកោ
 ច អន្តេ មជ្ឈញ្ច មន្តាយ អភិញ្ញាយ ជានិត្វា
 តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ន
 លិម្បតិ^(១) អន្តបលិម្បតិ អសិក្ខោ^(២) អន្តបសិក្ខោ
 ទិក្ខុន្តោ ទិស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយា-
 ទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ សោ ឧកន្តមភិញ្ញាយ
 មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ ។

[១០៧] តំ ព្រមិ មហាបុរិសោតិ អត្តបុរិសោ
 សេដ្ឋបុរិសោ វិសេដ្ឋបុរិសោ ចាមោក្ខបុរិសោ ឧត្តម-
 បុរិសោ បរវបុរិសោតិ តំ ព្រមិ តំ កថេមិ តំ មញ្ញាមិ តំ
 ភណាមិ តំ បស្សាមិ^(៣) តំ វោហារេមិ ។ អាយស្មា
 សារីបុត្តោ ភកវន្តំ ឯតទវោច មហាបុរិសោតិ កន្តេ
 វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ កន្តេ មហាបុរិសោ ហោតីតិ ។

១ ម. ឯត្តន្តេ ន ច បលិម្បតីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឯត្តន្តេ អសំលិក្ខោ ។ ៣ ម. ទីបេមិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ទិដ្ឋិ ៦២ ទាំងប៉ុន្មាន ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះឈ្មោះថា
 ការជាប់ចំពាក់ដោយទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់ទីបំផុត
 ទាំងពីរនិងកណ្តាល ដោយការដឹង ហើយមិនជាប់ បានន័យថា
 ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់ យល់ ពិចារណា ត្រិះរិះ សម្តែង ធ្វើឲ្យប្រាកដ
 ទីបំផុតទាំងពីរនិងកណ្តាល ដោយការដឹងហើយ មិនចូលទៅជិតជាប់
 គឺជាអ្នកមិនជាប់ចំពាក់ មិនចូលទៅជិតជាប់ ចេញ រលាស់ ចេញ
 ផុតស្រឡះ មិនប្រកបព្រម នៅដោយចិត្តដែលធ្វើកិលេសដូចជាទំនប់
 ទៅប្រាសហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់
 ទីបំផុតទាំងពីរនិងកណ្តាល ដោយការដឹងហើយ ។

[១០៧] ពាក្យថា តថាគតហៅបុគ្គលនោះថា មហាបុរស អធិប្បាយថា
 តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ប្រាប់បុគ្គលនោះ សម្គាល់បុគ្គលនោះ ពោល
 បុគ្គលនោះ ឃើញបុគ្គលនោះ ហៅបុគ្គលនោះថា មហាបុរស បុរសដ៏លើស
 បុរសដ៏ប្រសើរ បុរសវិសេសបំផុត បុរសជាប្រធាន បុរសឧត្តម បុរសថ្លៃថ្លា ។
 ឧទាហរណ៍ដូចព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ទូលសួរពាក្យនេះ នឹងព្រះមានបុណ្យ
 ថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស បុគ្គលដែលគេហៅថា មហាបុរស សូម
 ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស បុគ្គលដែលជាមហាបុរស តើដោយហេតុប៉ុន្មាន ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

វិមុត្តចិត្តត្តា ខ្វាហំ សារីបុត្ត មហាបុរិសោតិ វេទមិ
 អធិមុត្តចិត្តត្តា ដោ មហាបុរិសោតិ វេទមិ កថព្វ
 សារីបុត្ត វិមុត្តចិត្តត្តា ហោតិ ឥធិ សារីបុត្ត ភិក្ខុ
 អជ្ឈត្តំ កាយេ កាយានុបស្សី វិហារតិ អាតាបិ
 សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈា-
 ទោមនស្សំ តស្ស កាយេ កាយានុបស្សីនោ
 វិហារតោ ចិត្តំ វិវេជ្ជតិ វិមុច្ចតិ អនុចាទាយ អាសវេហិ
 វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហារតិ អាតាបិ
 សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈា-
 ទោមនស្សំ តស្ស ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សីនោ វិហារតោ
 ចិត្តំ វិវេជ្ជតិ វិមុច្ចតិ អនុចាទាយ អាសវេហិ ឯវំ
 ខោ សារីបុត្ត ភិក្ខុ វិមុត្តចិត្តោ វិមុត្តចិត្តត្តា ខ្វាហំ
 សារីបុត្ត មហាបុរិសោតិ វេទមិ អធិមុត្តចិត្តត្តា ដោ
 មហាបុរិសោតិ វេទមីតិ តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតហៅថា មហាបុរស ព្រោះបុគ្គលនោះ
មានចិត្តរួចស្រឡះហើយ មិនហៅថា មហាបុរស ព្រោះបុគ្គលនោះ
មានចិត្តគ្រាន់តែជឿទេ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលមានចិត្តរួចស្រឡះហើយ
ដោយប្រការដូចម្តេច ម្នាលសារីបុត្ត ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណា
ឃើញរឿយៗ នូវកាយក្នុងកាយជាខាងក្នុង ជាអ្នកមានព្យាយាមដុត
កម្តៅកិលេស ដឹងច្បាស់ មានស្មារតី បន្ទោបង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស
ក្នុងលោក ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវកាយក្នុងកាយ ចិត្ត
ក៏ប្រាសចាកតម្រេក រួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់
មាំ ជាអ្នកពិចារណាឃើញរឿយៗ (នូវវេទនា) ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ
ពិចារណាឃើញរឿយៗ (នូវចិត្ត) ក្នុងចិត្ត ពិចារណាឃើញរឿយៗ
នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាអ្នកមានព្យាយាម ដុតកម្តៅកិលេស
ដឹងច្បាស់ មានស្មារតី បន្ទោបង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្សក្នុងលោក ភិក្ខុ
នោះ កាលពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ចិត្តក៏
ប្រាសចាកតម្រេក រួចស្រឡះចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់
មាំ ម្នាលសារីបុត្ត ភិក្ខុមានចិត្តរួចស្រឡះហើយ យ៉ាងនេះឯង ម្នាល
សារីបុត្ត តថាគតហៅថា មហាបុរស ព្រោះភិក្ខុនោះមានចិត្តផុតស្រឡះ
ហើយ មិនហៅថា មហាបុរស ព្រោះភិក្ខុនោះមានចិត្តគ្រាន់តែជឿទេ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតហៅបុគ្គលនោះថា មហាបុរស ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១១០] សោ ឥធិ សិព្វនិមច្ចកាតិ សិព្វនី វុច្ចតិ
 តណ្ហា យោ វាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា សិព្វនី
 តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិន្តា វ្រុបសន្តា បដិប្បស្សន្តា
 អភព្វប្បត្តិកា ញាណាត្តិនា ទឡា សោ សិព្វនី
 តណ្ហា អច្ចកា ឧបច្ចកា អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ
 វីតិវត្តោតិ សោ ឥធិ សិព្វនិមច្ចកា ។ តេនាហ
 ភកវា

កាមេសុ^(១) ព្រហ្មចរិយវា (មេត្តេយ្យាតិ ភកវា)
 វីតតណ្ហោ សទា សតោ
 សង្ខាយ និព្វតោ ភិក្ខុ
 តស្ស ជោ សន្តិ ឥញ្ញិតា
 សោ ឧកន្តមភិញ្ញាយ
 មជ្ឈេ មន្តា ន លិម្បតិ
 តំ ព្រិមិ មហាបុរិសោតិ
 សោ ឥធិ សិព្វនិមច្ចកាតិ ។

១ ម. ឥធិ កាមេសុត្យាទិ នត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១១០] ពាក្យថា ភិក្ខុនោះបានកន្លងតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះក្នុង
 លោកនេះ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា ធម្មជាតិជាគ្រឿង
 ចាក់ស្រែះ បានខាងសេចក្តីត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះនេះ ដែលបុគ្គល
 ណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើង
 បាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះបានកន្លង ចូលទៅកន្លង
 ឈានកន្លង ឈានកន្លងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់
 ស្រែះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះបានកន្លងតណ្ហាជា
 គ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងលោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តេយ្យ)

(ភិក្ខុណា) មានព្រហ្មចរិយៈ (សង្រួម) ក្នុងកាមទាំងឡាយ
 ប្រាសចាកតណ្ហា មានស្មារតី សព្វកាល ដឹងហើយ
 រលត់ហើយ សេចក្តីញាប់ញ័ររបស់ភិក្ខុនោះ មិនមានទេ
 ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់ទីបំផុតទាំងពីរនិងកណ្តាល ដោយការដឹង
 ហើយមិនជាប់ តថាគតហៅភិក្ខុនោះថា មហាបុរស ភិក្ខុនោះ
 បានកន្លងតណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ក្នុងលោកនេះ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១១១] សហ តាថាបរិយោសាណ^(១) តេន ព្រាហ្ម-
 ណោន សទ្ធិ ឯកច្ឆន្ទា ឯកប្បយោកា ឯកាធិប្បា-
 យា ឯកវាសនវាសិតា តេសំ អនេកចាណាស-
 ហស្សានំ វិរដំ វីតមលំ ធម្មចក្កំ ឧទចាទិ យដ្ឋិត្តិ
 សមុទយធម្មំ សព្វនំ និរោធធម្មន្តិ តស្ស ច ព្រាហ្ម-
 ណាស្ស អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិ ។ សហ
 អរហត្តប្បត្តា អជិនដជាវកចីរេនណ្ឌាកមណ្ឌាលុកេសា
 ច មស្ស ច អន្តរហិតា ។ កណ្ឌាកាសាយវត្តវសនោ
 សដ្ឋិវាជិបត្តចីរេនោ អន្តត្ថប្បជិបត្តិយា បញ្ចសិកោ
 ភកវន្តំ នមស្សមាណោ និសិដ្ឋោ ហោតិ សត្តា មេ
 ភន្តេ ភកវា សាវកោហមស្មិតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ ទុតិយោ ។

១ ម. ឯត្ថន្តវេ យេ ទិស្សតិ ។

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១១១] ព្រាហ្មណ៍មាណពទាំងឡាយ មានអធ្យាស្រ័យតែមួយ
 មានប្រយោគតែមួយ មានសេចក្តីប៉ុនប៉ងតែមួយ មានធម៌ជាគ្រឿងអប់
 រំតែមួយ បានអប់រំហើយ (ក្នុងពុទ្ធសាសនាជាអតីត) ជាមួយគ្នា មួយអន្លើ
 ដោយព្រាហ្មណ៍ (ឈ្មោះតិស្សមេត្តេយ្យ) នោះ ធម្មចក្ខុ (សោតាបត្តិ-
 មគ្គ) មានធូលីទៅប្រាសហើយ មានមន្ទិលទៅប្រាសហើយ កើត
 ឡើងដល់ពាន់នៃសត្វដ៏ច្រើនទាំងនោះថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយា-
 កើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជា
 ធម្មតា ឯ (តិស្សមេត្តេយ្យព្រាហ្មណ៍នោះ) មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ
 ចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់ ដំណាលគ្នានឹងការចប់គាថា ។
 (លំដាប់នោះ) ស្បែកខ្លា ដង្កា សំពត់សម្បកឈើ ឈើច្រត់ កុណ្ឌីទឹក
 និងសក់ ពុកមាត់ ពុកចង្កា ក៏បាត់ទៅ ជាមួយនឹងពេលដែលដល់
 នូវភាពនៃខ្លួនជាព្រះអរហន្ត ។ (តិស្សមេត្តេយ្យព្រាហ្មណ៍បានជាឯហិកិក្ខុ)
 ស្ងៀកដណ្តប់នូវភណ្ឌៈ គឺសំពត់កាសាយៈ ទ្រទ្រង់នូវសង្សារដី បាត្រ
 និងចីវរ អង្គុយប្រណាម្យអញ្ជូលីនមស្សការព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
 ប្រតិបត្តិសមគួរដល់ប្រយោជន៍ (ហើយប្រកាសថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ២ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១១២] អនេជំ មូលទស្សវី (ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណកោ)

អត្ថិ បញ្ចេន អាភមំ

កី និស្សតា ឥសយោ មនុជា

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ

យញ្ញមកប្បិសុ^(១) បុច្ឆេ លោកេ

បុច្ឆាមិ តំ ភកវា ព្រហ្មិ មេ តំ ។

[១១៣] អនេជំ មូលទស្សវិន្តិ ឯជា វុច្ឆតិ តណ្ហា

យោ វាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ

អកុសលមូលំ ។ សា ឯជា តណ្ហា ពុទ្ធស្ស

ភកវតោ បហីនា ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវត្ថុកតា

អនការដ្ឋតា អាយតីអនុប្បាទធម្មា តស្មា ពុទ្ធា

អនេដោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេដោ ។

១ ម. យញ្ញមកប្បិសុ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១១២] (បុណ្ណកៈមានអាយុ ក្រាបទូលសួរថា) យើងខ្ញុំមកដោយ
ត្រូវការសួរប្រស្នា ចំពោះព្រះអង្គ ជាបុគ្គលមិនមានការ
ញាប់ញ័រ ទ្រង់ឃើញនូវមូល ចុះពួកមនុស្ស គឺឥសី ក្សត្រ
និងព្រាហ្មណ៍ ច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យអ្វី ទើប
បានសម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះ
មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ
ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[១១៣] ពាក្យថា ជាបុគ្គលមិនមានការញាប់ញ័រ ទ្រង់ឃើញនូវ
មូល អធិប្បាយថា តណ្ហាលោកហៅថាការញាប់ញ័រ បានដល់សេចក្តី
ត្រេកអរ សេចក្តីត្រេកអរខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។
ការញាប់ញ័រ គឺតណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់ហើយ
មានឫសផ្តាច់ផ្តួលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត
ធ្វើឲ្យដល់នូវការមិនមានបែបភាព មិនឲ្យមានការកើតឡើងតទៅជា
ធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថា មិនមានការញាប់ញ័រ ។
ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនញាប់ញ័រ ព្រោះព្រះអង្គលះនូវការញាប់ញ័រ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

ភក្កវា លាភេបិ ន ឥញ្ញតិ អលាភេបិ ន ឥញ្ញតិ យ-
 សេបិ ន ឥញ្ញតិ អយសេបិ ន ឥញ្ញតិ បសំសាយបិ
 ន ឥញ្ញតិ ជិជ្ជាយបិ ន ឥញ្ញតិ សុខេបិ ន ឥញ្ញតិ
 ទុក្ខេបិ ន ឥញ្ញតិ ន ចលតិ ន វេទតិ ន ប្បវេ-
 ទតីតិ អនេជំ ។ មូលទស្សវិន្តិ ភក្កវា មូលទស្សវិ
 ហេតុទស្សវិ ជិទានទស្សវិ សម្ពុទ្ធស្សវិ សមុជ្ជា-
 នទស្សវិ អាហារទស្សវិ អាម្ពណទស្សវិ បច្ចុយ-
 ទស្សវិ សមុទយទស្សវិ ។ តីណិ អកុសលមូលានិ
 លោភោ អកុសលមូលំ ទោសោ អកុសលមូលំ
 មោហោ អកុសលមូលំ ។ វុត្តញ្ញោតំ ភក្កវតា តី-
 ណិមាណិ ភិក្ខុវេ ជិទានានិ កម្មានំ សមុទយាយ
 លោភោ ជិទានំ កម្មានំ សមុទយាយ ទោសោ ជិទានំ
 កម្មានំ សមុទយាយ មោហោ ជិទានំ កម្មានំ សមុ-
 ទយាយ ន ភិក្ខុវេ លោភជេន កម្មេន ទោសជេន
 កម្មេន មោហជេន កម្មេន ទេវា បញ្ញាយន្តិ មនុស្សា
 បញ្ញាយន្តិ យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ សុតតិយោ

តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ទុកជាក្នុងលោក ព្រះមានព្រះភាគក៏មិនញាប់ញ័រ ទុកជាក្នុងអលោកក៏មិន
ញាប់ញ័រ ទុកជាក្នុងយសក៏មិនញាប់ញ័រ ទុកជាក្នុងអយសក៏មិនញាប់ញ័រ
ទុកជាក្នុងសេចក្តីសរសើរក៏មិនញាប់ញ័រ ទុកជាក្នុងសេចក្តីតិះដៀលក៏មិន
ញាប់ញ័រ ទុកជាក្នុងសុខក៏មិនញាប់ញ័រ ទុកជាក្នុងទុក្ខក៏មិនញាប់ញ័រ មិន
កម្រើក មិនរំភើប មិនរន្ធត់ ហេតុនោះ(លោកសួរថា) ជាបុគ្គលមិនមានការ
ញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា ឃើញមូល គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញបុស-
គល់ ឃើញហេតុ ឃើញនិទាន ឃើញសម្ភវៈ ឃើញសមុដ្ឋាន ឃើញ
អាហារ ឃើញអារម្មណ៍ ឃើញបច្ច័យ ឃើញសមុទ័យ ។ អកុសលមូល
៣ គឺ លោភៈ ជាអកុសលមូល ទោសៈ ជាអកុសលមូល មោហៈ
ជាអកុសលមូល ។ សមដូចព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិ ៣ នេះ ជាហេតុឲ្យកើតកម្មទាំងឡាយ
គឺលោភៈ ជាហេតុឲ្យកើតកម្ម ទោសៈជាហេតុឲ្យកើតកម្ម មោហៈជាហេតុ
ឲ្យកើតកម្ម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនដោយកម្មកើតអំពីលោភៈ ដោយ
កម្មកើតអំពីទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីមោហៈទេ ដែល(ធ្វើឲ្យ) ពួកទេវតា
ប្រាកដ ពួកមនុស្សប្រាកដ ឬក៏ពួកសុគតិណានីមួយសូម្បីដទៃ (ប្រាកដ)

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អថខោ ភិក្ខុវេ លោកដេន កម្មេន ទោសដេន
 កម្មេន មោហាដេន កម្មេន និរយោ បញ្ញាយតិ
 តិរច្ឆានយោនិ បញ្ញាយតិ បិត្តិវិសយោ បញ្ញាយតិ
 យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ ទុក្កតិយោ និរយេ តិរច្ឆាន-
 យោនិយំ បិត្តិវិសយេ អត្តកាវាភិនិព្វត្តិយា ឥមាជិ
 តីណិ អកុសលមូលានីតិ ភកវា ជាធាតិ បស្សតិ ។
 ឯវម្បិ ភកវា មូលទស្សារី ។ បេ ។ សមុទយទស្សារី ។
 តីណិ កុសលមូលានិ អលោកោ កុសលមូលំ អទោ-
 សោ កុសលមូលំ អមោហោ កុសលមូលំ ។ វុត្តញ្ញតំ
 ភកវតា តីណិមាជិ ។ បេ ។ ន ភិក្ខុវេ អលោកដេន
 កម្មេន អទោសដេន កម្មេន អមោហាដេន កម្មេន
 និរយោ បញ្ញាយតិ តិរច្ឆានយោនិ បញ្ញាយតិ បិត្តិវិស-
 យោ បញ្ញាយតិ យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ ទុក្កតិយោ
 អថខោ ភិក្ខុវេ អលោកដេន កម្មេន អទោសដេន
 កម្មេន អមោហាដេន កម្មេន ទេវា បញ្ញាយន្តិ
 មនុស្សា បញ្ញាយន្តិ យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ សុកតិ-
 យោ ទេវេ ច មនុស្សេ ច អត្តកាវាភិនិព្វត្តិយា ឥមាជិ
 តីណិ កុសលមូលានីតិ ភកវា ជាធាតិ បស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តាមពិត ដោយកម្មកើតអំពីលោកៈ ដោយកម្មកើត
អំពីទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីមោហៈ នរកទើបប្រាកដ កំណើតតិរច្ឆាន
ប្រាកដ វិស័យនៃប្រេតប្រាកដ ឬក៏ពួកទុគ្គតិឯណានីមួយសូម្បីដទៃ ដើម្បី
ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យកើតក្នុងនរក ក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ក្នុងវិស័យនៃប្រេត
(ក៏ប្រាកដ) នេះអកុសលមូល ៣ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់
ឃើញដូច្នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គឃើញឫសគល់ ។ បេ ។ ឃើញ
សមុទ័យ យ៉ាងនេះឯង ។ កុសលមូល មាន៣គឺ អលោកៈ ជាកុសលមូល
អទោសៈ ជាកុសលមូល អមោហៈ ជាកុសលមូល ។ ដូចព្រះមាន
ព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា កុសលមូលទាំង ៣ នេះ ។ បេ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនដោយកម្មកើតអំពីអលោកៈ ដោយកម្ម
កើតអំពីអទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីអមោហៈទេ ដែលនរកប្រាកដ
កំណើតតិរច្ឆានប្រាកដ វិស័យនៃប្រេតប្រាកដ ឬក៏ពួកទុគ្គតិឯណានីមួយ
សូម្បីដទៃ(ប្រាកដ) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តាមពិត ដោយកម្មកើតអំពី
អលោកៈ ដោយកម្មកើតអំពីអទោសៈ ដោយកម្មកើតអំពីអមោហៈ ពួក
ទេវតាទើបប្រាកដ ពួកមនុស្សប្រាកដ ឬក៏ពួកសុគតិ ឯណានីមួយ
សូម្បីដទៃ ដើម្បីញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យកើត ក្នុងទេវតានិងមនុស្ស (ក៏ប្រាកដ)
នេះ កុសលមូល ៣ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នោះ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ ភកវា មូលទស្សវី ។ បេ ។ សមុទយទស្សវី ។
 វត្តញ្ញោតំ ភកវតា យេកេចិ ភិក្ខុវេ ធម្មា អកុសលា
 អកុសលភាគិយា អកុសលបក្ខិកា សព្វេ តេ
 អវិជ្ជាមូលកា អវិជ្ជាសមោសរណា អវិជ្ជាសមុត្តាតា
 សព្វេ តេ សមុត្តាតំ កច្ចង្គីតិ ភកវា ជាតាតិ បស្សតិ ។
 ឯវម្បិ ភកវា មូលទស្សវី ។ បេ ។ សមុទយទស្សវី ។
 វត្តញ្ញោតំ ភកវតា យេកេចិ ភិក្ខុវេ ធម្មា កុសលា
 កុសលភាគិយា កុសលបក្ខិកា សព្វេ តេ អប្បមា-
 ទមូលកា អប្បមាទសមោសរណា អប្បមាទោ តេសំ
 ធម្មានំ អក្កមក្ខាយតីតិ ភកវា ជាតាតិ បស្សតិ ។ ឯវម្បិ
 ភកវា មូលទស្សវី ។ បេ ។ សមុទយទស្សវី ។ អថវា ភកវា
 ជាតាតិ បស្សតិ អវិជ្ជា មូលំ សដ្ឋារានំ សដ្ឋារា មូលំ
 វិញ្ញាណស្ស វិញ្ញាណំ មូលំ ធាមរូបស្ស ធាមរូបំ មូលំ
 សទ្ធាយតទស្ស សទ្ធាយតទំ មូលំ ជស្សស្ស ជស្សោ
 មូលំ វេទនាយ វេទនា មូលំ តណ្ហាយ តណ្ហា មូលំ
 ឧបាទានស្ស ឧបាទានំ មូលំ កវស្ស កវោ មូលំ ជាតិយា
 ជាតិ មូលំ ជរាមរណស្សាតិ ភកវា ជាតាតិ បស្សតិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឃើញបូសគល់ ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យយ៉ាងនេះ
 ឯង ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយណានីមួយ ជាអកុសល ជាចំណែកអកុសល
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកអកុសល ធម៌ទាំងអស់នោះ មានអវិជ្ជាជាបូស ប្រជុំចុះ
 ក្នុងអវិជ្ជា ធម៌ទាំងអស់នោះ ដល់នូវការរលើកឡើង ព្រោះរលើកឡើងនៃ
 អវិជ្ជាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ឃើញបូសគល់ ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យយ៉ាងនេះឯង ។ មួយវិញទៀត
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំង-
 ឡាយណានីមួយ ជាអកុសល ជាចំណែកអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកអកុសល
 ធម៌ទាំងអស់នោះ មានសេចក្តីមិនប្រហែសជាបូស ប្រជុំចុះក្នុងសេចក្តីមិន
 ប្រហែស សេចក្តីមិនប្រហែសប្រាកដជាកំពូលធម៌ទាំងនោះ ព្រះមានព្រះ
 ភាគទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញបូសគល់
 ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យ យ៉ាងនេះឯង ។ ន័យមួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ជ្រាបទ្រង់ឃើញថា អវិជ្ជាជាមូលនៃសង្ខារ សង្ខារជាមូលនៃវិញ្ញាណ
 វិញ្ញាណ ជាមូលនៃនាមរូប នាមរូប ជាមូលនៃសឡាយតនៈ សឡាយតនៈ
 ជាមូលនៃផស្សៈ ផស្សៈ ជាមូលនៃវេទនា វេទនា ជាមូលនៃតណ្ហា តណ្ហា
 ជាមូលនៃឧបាទាន ឧបាទាន ជាមូលនៃភព ភព ជាមូលនៃជាតិ ជាតិ
 ជាមូលនៃជរាមរណៈ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញដូច្នោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ ភគវា មូលទស្សវី ។ បេ ។ សមុទយទស្សវី^(១) ។
 វុត្តញ្ចេតំ^(២) ភគវតា យេកេចិ ភិក្ខុវេ ធម្មា អកុសលា
 អកុសលភាតិយា អកុសលបក្ខិកា សព្វេ តេ អវិជ្ជា-
 មូលកា អវិជ្ជាសមោសរណា អវិជ្ជាសមុត្ត្យាតា សព្វេ
 តេ សមុត្ត្យាតំ ភិក្ខុនីតិ ភគវា ជាតាតិ បស្សតិ ។ ឯវម្បិ
 ភគវា មូលទស្សវី ហេតុទស្សវី និទានទស្សវី សម្ពុទ-
 ស្សវី សមុជ្ជានទស្សវី អាហារទស្សវី អារម្មណទស្សវី
 បច្ចយទស្សវី សមុទយទស្សវីតិ អនេជំ មូលទស្សវី ។
 ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណកោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតិ
 បិយវចនំ ។ បុណ្ណកោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ធាមំ ។

[១១៤] អត្ថិ បញ្ចេន អាកមន្តិ បញ្ញត្តិកម្មា អា-
 កតា បញ្ញំ បុច្ឆិតុកាមម្ហា អាកតា បញ្ញំ សោតុ-
 កាមា អាកតម្ហាតិ ឯវម្បិ អត្ថិ បញ្ចេន អាកមំ ។

១ ម. ឥតោ បរិ អថវា ជាតាតិ បស្សតិ ចក្ខុ មូលំ ចក្ខុវេតានំ សោតំ មូលំ សោត-
 វេតានំ យានំ មូលំ យានវេតានំ ជិវ្ហា មូលំ ជិវ្ហាវេតានំ កាយោ មូលំ កាយវេតានំ
 មនោ មូលំ ចេតសិកានំ ទុក្ខានន្តិ ភគវា ជាតាតិ បស្សតិ ។ ឯវម្បិ ភគវា មូល-
 ទស្សវី ហេតុទស្សវី ។ ល ។ នាមន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. វុត្តញ្ចេតំ ភគវា ។ ល ។ ភិក្ខុនីតិ
 ភគវា ជាតាតិ បស្សតីតិ នត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញបួសគល់ ។ បេ ។ ឃើញសមុទ័យយ៉ាង
 នេះឯង ។ ហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយណានីមួយ ជាអកុសល ជា
 ចំណែកនៃអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងពួកនៃអកុសល ធម៌ទាំងអស់នោះ
 មានអវិជ្ជាជាបួស ប្រជុំចុះក្នុងអវិជ្ជា ធម៌ទាំងអស់នេះ ដល់នូវការ
 រលើកឡើង ព្រោះរលើកឡើងនៃអវិជ្ជា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប
 ទ្រង់ឃើញ ដូច្នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញបួសគល់ ឃើញ
 ហេតុ ឃើញនិទាន ឃើញសម្ភវៈ ឃើញសមុដ្ឋាន ឃើញអាហារ
 ឃើញអារម្មណ៍ ឃើញបច្ច័យ ឃើញសមុទ័យ យ៉ាងនេះឯង ហេតុ
 នោះ (លោកសួរថា) មិនមានការញាប់ញ័រ ទ្រង់ឃើញនូវមូល ។ ពាក្យ
 ថា ដូច្នោះ ក្នុងបទថា ព្រះបុណ្ណិកៈមានអាយុ (ក្រាបទូលសួរ) ដូច្នោះ
 គឺជាពាក្យតបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យ
 ថា បុណ្ណិកៈ ជាឈ្មោះនៃព្រាហ្មណ៍នោះ ។

[១១២] ពាក្យថា យើងខ្ញុំ មក ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា
 អធិប្បាយថា យើងខ្ញុំ មក មានសេចក្តីត្រូវការដោយប្រស្នា មក មាន
 ប្រាថ្នាសួរប្រស្នា មក មានប្រាថ្នានឹងស្តាប់ប្រស្នា ហេតុនោះ
 (លោកសួរថា) យើងខ្ញុំ មក ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះឯង ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

អថវា បញ្ចត្តិកាណំ បញ្ចំ បុច្ឆិតុកាមាណំ បញ្ចំ

សោតុកាមាណំ អាភមំ អភិក្កមណំ ឧបសង្កមណំ

បយិរូចាសណំ អត្ថិតិ វេស្សិ អត្ថិ បញ្ចេន អាភមំ ។

អថវា បញ្ញាតមោ តុយ្ហំ អត្ថិ តូម្បិ បហុ វិសរិ^(១)

អលមត្តោ មយា បុច្ឆិតំ កថេតំ វិសដ្ឋេតំ សន្ទ-

ស្សេតំ ភណិកុត្តិ វេស្សិ អត្ថិ បញ្ចេន អាភមំ ។

[១១៥] កីនិស្សិតា ឥសយោ មនុជាតិ កីនិស្សិ-

តាតិ កី និស្សិតា អាសិតា អស្មីនា ឧបកតា

អដ្ឋោសិតា អធិមុត្តា ។ ឥសយោតិ ឥសិនាមកា

យេកេចិ ឥសិប្បព្វដ្ឋំ បព្វជិតា អាដីវកា និក្ខន្តា

ជជិលា តាបសា ។ មនុជាតិ មនុស្សា វុច្ឆន្តិតិ

កីនិស្សិតា ឥសយោ មនុជា ។

១ ម. ត្ងំបិ ពហុ វិសតិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មួយទៀត ការមក ការឈានមកចំពោះ ការចូលទៅរក ការចូលទៅ
អង្គុយជិត (នៃយើងខ្ញុំ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រូវការដោយប្រស្នា ជាអ្នក
ប្រាថ្នានឹងសួរប្រស្នា ជាអ្នកប្រាថ្នានឹងស្តាប់ប្រស្នា ហេតុនោះ (លោក
សួរថា) យើងខ្ញុំមក ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះឯង ។ មួយវិញ
ទៀត ការមកដោយប្រស្នាមានចំពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គមានបញ្ញាច្រើន
មានព្យាយាម អាចដើម្បីសម្តែង ដោះស្រាយ ពន្យល់ ពោលប្រស្នា
ដែលខ្ញុំព្រះអង្គសួរហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) យើងខ្ញុំមក
ដោយត្រូវការសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះឯង ។

[១១៥] ពាក្យថា ចុះពួកមនុស្ស គឺឥសី អាស្រ័យអ្វី ត្រង់
ពាក្យថា អាស្រ័យអ្វី គឺអាស្រ័យ ផ្នែកផ្តួល ភ្ជាប់ ចូលទៅជិតដល់
ស្របចុះ ជឿនូវអ្វី ។ ពាក្យថា ឥសី គឺជនទាំងឡាយណានីមួយ
ជាអាជីវករ និគ្រន្ត ជដិល តាបស ដែលបួសជាឥសី ជនទាំងនោះ
ឈ្មោះថា ឥសី ។ ពួកមនុស្ស លោកហៅថា មនុស្ស ហេតុនោះ
(លោកសួរថា) ចុះពួកមនុស្ស គឺឥសី អាស្រ័យអ្វី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១១៦] ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានន្តិ ខត្តិយាតិ
 យេកេចិ ខត្តិយជាតិកា ។ ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ
 កោវាទិកា ។ ទេវតានន្តិ អាដីវកសាវកានំ អាដីវ-
 កា ទេវតា និក្ខន្ធសាវកានំ និក្ខន្ធា ទេវតា ជជិ-
 លសាវកានំ ជជិលា ទេវតា បរិព្វាជកសាវកានំ
 បរិព្វាជកា ទេវតា អវុទ្ធកសាវកានំ អវុទ្ធកា
 ទេវតា ហត្ថិវតិកានំ ហត្ថិ ទេវតា អស្សវតិកានំ
 អស្សា ទេវតា កោវតិកានំ កាវោ ទេវតា កុក្កុវតិ-
 កានំ កុក្កុវា ទេវតា កាកាវតិកានំ កាកា ទេវតា
 វាសុទេវតិកានំ វាសទេវោ ទេវតា ពលទេវតិកានំ
 ពលទេវោ ទេវតា បុណ្ណាភទ្ធវតិកានំ បុណ្ណាភទ្ធា
 ទេវតា មណិភទ្ធវតិកានំ មណិភទ្ធា ទេវតា
 អត្ថិវតិកានំ អត្ថិ ទេវតា ធាតវតិកានំ ធាតា
 ទេវតា សុវណ្ណវតិកានំ សុវណ្ណា ទេវតា
 យក្ខវតិកានំ យក្ខា ទេវតា អស្សវតិកានំ
 អស្សា ទេវតា កន្ធាវតិកានំ កន្ធា ទេវតា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១១៦] អធិប្បាយពាក្យថា ក្សត្រនិងព្រាហ្មណ៍ ទើបបានសម្រេច
 យញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្សត្រ គឺជនទាំងឡាយ
 ណានីមួយ មានជាតិជាក្សត្រ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺជនទាំងឡាយ
 ណានីមួយ ជាគោវាទី ។ ពាក្យថា ដល់ទេវតាទាំងឡាយ
 គឺពួកអាជីវក ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃអាជីវក ពួកនិគ្រន្ត ជាទេវតា
 របស់ពួកសាវ័កនៃនិគ្រន្ត ពួកជដិល ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃជដិល ពួក
 បរិព្វាជក ជាទេវតារបស់ពួកសាវ័កនៃបរិព្វាជក ពួកអវុទ្ធកៈ ជាទេវតា
 របស់ពួកសាវ័កនៃអវុទ្ធកៈ ពួកដំរី ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុដំរី ពួក
 សេះ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុសេះ ពួកគោ ជាទេវតារបស់អ្នក
 អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុគោ ពួកឆ្កែ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុឆ្កែ ពួកក្អែក ជា
 ទេវតារបស់ពួកអ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុក្អែក វាសុទេព ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្ត
 វត្ថុវាសុទេព ពលទេព ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុពលទេព បុណ្ណ-
 ភទ្ធៈ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុបុណ្ណភទ្ធៈ មណិកទ្ធៈ ជាទេវតា
 របស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុមណិកទ្ធៈ ភឿងជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុភឿង ពួក
 នាគ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុនាគ ពួកគ្រុឌ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្ត
 វត្ថុគ្រុឌ ពួកយក្ស ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុយក្ស ពួកអសុរ ជាទេវតា
 របស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុអសុរ ពួកគន្ធា ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុគន្ធា

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

មហារាជវតិកានំ មហារាជា ទេវតា ចន្ទវតិកានំ
 ចន្ទោ ទេវតា សុរិយវតិកានំ សុរិយោ ទេវតា
 ឥន្ទវតិកានំ ឥន្ទោ ទេវតា ព្រហ្មវតិកានំ ព្រហ្មា
 ទេវតា ទេវវតិកានំ ទេវា ទេវតា ទិសាវតិកានំ
 ទិសា ទេវតា យេ យេសំ ទក្ខិណោយ្យា តេ តេសំ
 ទេវតាតិ ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ ។

[១១៧] យញ្ញមកប្បីសុ^(១) បុថុធ លោកេតិ
 យញ្ញោ វុច្ចតិ ទេយ្យធម្មោ ចីវរិបិណ្ណាទាតសេនាសន-
 តិលានប្បច្ចយភេសន្តបរិក្ការំ អន្ទំ ទានំ វត្ថំ យានំ
 មាលា កន្ទំ វិលេបនំ សេយ្យាវសនំ បដិបេយ្យំ ។
 យញ្ញមកប្បីសុតិ យេមិ យញ្ញំ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេ-
 សន្តិ ចីវរិបិណ្ណាទាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសន្ត-
 បរិក្ការំ អន្ទំ ទានំ វត្ថំ យានំ មាលា កន្ទំ វិលេបនំ
 សេយ្យាវសនំ បដិបេយ្យំ តេមិ យញ្ញំ កប្បេន្តិ ។

១ ម. យញ្ញមកប្បីសុ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មហារាជ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុមហារាជ ព្រះចន្ទ្រ ជាទេវតា
 របស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុព្រះចន្ទ្រ ព្រះអាទិត្យ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុព្រះ
 អាទិត្យ ព្រះឥន្ទ្រ ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុព្រះឥន្ទ្រ ព្រហ្ម ជាទេវតា
 របស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុព្រហ្ម ពួកទេវតា ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុទេវតា
 ទិស ជាទេវតារបស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុទិស ជនទាំងឡាយណា ជាទក្ខិ-
 ណោយ្យបុគ្គលរបស់ពួកជនណា ជនទាំងនោះ ជាទេវតារបស់ពួកជន
 នោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ក្សត្រនិងព្រាហ្មណ៍ ទើបបាន
 សម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ ។

[១១៧] ពាក្យថា ច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ ទើបបានសម្រេច
 យញ្ញៈ សេចក្តីថា ទេយ្យធម៌ គឺបីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលា-
 នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង
 គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប
 លោកហៅថា យញ្ញៈ ។ ពាក្យថា ទើបបានសម្រេចយញ្ញៈ គឺពួក
 ជនណា ស្វែងរក ស្វះស្វែងរក ដើររកនូវយញ្ញៈ គឺបីវរ បិណ្ឌបាត
 សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន
 ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ
 គ្រឿងប្រទីប ពួកជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា សម្រេចយញ្ញៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យេហិ យញ្ញំ អភិសង្ការោនិ ចីវរវិណ្ណាចាតសេនាសន-
 តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការំ អន្ទំ ចានំ វត្ថំ យានំ
 មាលា កន្ទំ វិលេបនំ សេយ្យាវសនំ បដិមេយ្យំ
 តេហិ យញ្ញំ កហ្មេន្តិ ។ យេហិ យញ្ញំ ទេន្តិ យជន្តិ
 បរិច្ចជន្តិ ចីវរវិណ្ណាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយ-
 កេសជ្ជបរិក្ការំ អន្ទំ ចានំ វត្ថំ យានំ មាលា
 កន្ទំ វិលេបនំ សេយ្យាវសនំ បដិមេយ្យំ តេហិ យញ្ញំ
 កហ្មេន្តិ ។ បុច្ចតិ យញ្ញា វា ឯតេ បុច្ច យញ្ញយជកា^(១)
 វា ឯតេ បុច្ច ទត្តិណោយ្យា វា ឯតេ បុច្ច ។ កថំ
 យញ្ញា វា ឯតេ បុច្ច^(២) ។ ឯតេ យញ្ញា បុច្ច
 ចីវរវិណ្ណាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការា
 អន្ទំ ចានំ វត្ថំ យានំ មាលា កន្ទំ វិលេបនំ
 សេយ្យាវសនំ បដិមេយ្យំ ឯវំ យញ្ញា វា ឯតេ
 បុច្ច ។ កថំ យញ្ញយជកា វា ឯតេ បុច្ច ។ ឯតេ
 យញ្ញយជកា បុច្ច ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា
 ច សុទ្ធា ច កហដ្ឋា ច បព្វជិតា ច ទេវា ច
 មនុស្សា ច ឯវំ យញ្ញយជកា វា ឯតេ បុច្ច ។

១ ម. យញ្ញយជកា ។ ២ ម. បុច្ច ពហុកានំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

សូម្បីពួកជនណា តាក់តែងនូវយញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង ក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ពួកជន ទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថា សម្រេចយញ្ញៈ ។ ពួកជនណា ឲ្យ បូជា លះបង់នូវយញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយ- ភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ជនទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថា សម្រេចយញ្ញៈ ។ ពាក្យថា ច្រើន គឺពួកយញ្ញនុ៎ះច្រើន ឬពួកអ្នកបូជាយញ្ញៈនុ៎ះច្រើន ឬក៏ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណានុ៎ះ ច្រើន ។ ពួកយញ្ញៈនុ៎ះ ច្រើន តើដូចម្តេច ។ ពួកយញ្ញៈនុ៎ះ មានច្រើន គឺ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទី សម្នាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ពួកយញ្ញៈនុ៎ះ មានច្រើន យ៉ាងនេះ ។ ពួកអ្នកបូជាយញ្ញៈនុ៎ះ មានច្រើន តើដូចម្តេច ។ ពួកអ្នកបូជាយញ្ញៈនុ៎ះ មានច្រើន គឺក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ អ្នកជំនួញ អ្នកគ្រូ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និងមនុស្ស ពួកអ្នកបូជាយញ្ញៈនុ៎ះ មានច្រើន យ៉ាងនេះ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

កថំ ទក្ខិណោយ្យា វា ឯតេ បុច្ច ។ ឯតេ ទក្ខិណោយ្យា

បុច្ច សមណព្រាហ្មណា យាចករណីពូកសាវកា

ឯវំ ទក្ខិណោយ្យា វា ឯតេ បុច្ច ។ ឥធិ លោកេតិ

មនុស្សលោកេតិ យញ្ញមកប្បីសុ បុច្ចធិ លោកេ ។

[១១៨] បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រហ្មិ មេ តន្តិ បុច្ឆាតិ

តិស្សោ បុច្ឆា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ទិដ្ឋសំសន្ធិនា

បុច្ឆា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។

កតមា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ។ បកតិយា

លក្ខណំ អញ្ញាតំ ហោតិ អទិដ្ឋំ អតុលិតំ អតិវិតំ

អវិការិតំ អវិក្ខតំ តស្ស ញ្ញាណាយ ទស្សនាយ

តុលនាយ តិរណាយ វិការនត្តាយ វិក្ខតត្តាយ បញ្ញំ

បុច្ឆតិ អយំ អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណានុ៎ះ មានច្រើន តើដូចម្តេច ។ ពួកជនដែល
គួរដល់ទក្ខិណានុ៎ះ មានច្រើន គឺសមណព្រាហ្មណ៍ សូម ជនអ្នកពណ៌នា
ហើយសូម និងសាវ័ក ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណានុ៎ះ មានច្រើន
យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ
លោកសួរថា ច្រើនគ្នា ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ ។

[១១៨] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ
ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់
ពាក្យថា សួរ បានដល់ ការសួរ ៣ គឺការសួរសម្រាប់បំភ្លឺសេចក្តី
ដែលមិនយល់ ១ ការសួរសម្រាប់ប្រៀបធៀបផ្ទឹមសេចក្តីដែលខ្លួនយល់ហើយ ១
ការសួរសម្រាប់កាត់សេចក្តីសង្ស័យ ១ ។

ការសួរសម្រាប់បំភ្លឺសេចក្តីដែលមិនយល់ តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈ
ជាធម្មជាតិ ដែលបុគ្គលមិនបានដឹង មិនបានឃើញ មិនបានថ្លឹង
មិនបានពិចារណា មិនបានយល់ច្បាស់ មិនបានប្រាកដដោយប្រក្រតី
បុគ្គលសួរប្រស្នាដើម្បីដឹង ឃើញ ថ្លឹង ពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍
ដល់ការយល់ច្បាស់ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យប្រាកដ នូវលក្ខណៈនោះ
នេះ ការសួរសម្រាប់បំភ្លឺសេចក្តីដែលមិនយល់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កតមា ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា
លក្ខណំ ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ តុលិតំ តិរិតំ វិការិតំ
វិភូតំ អញ្ញេហិ បណ្ឌិតេហិ សន្តិំ សំសន្ទនត្ថាយ
បញ្ចំ បុច្ឆតិ អយំ ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។

កតមា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា សំ-
សយំ បក្ខុន្នោ ហោតិ វិមតិំ បក្ខុន្នោ ទ្វេទ្បក-
ជាតោ ឯវំ នុ ខោ ន នុ ខោ កិណ្ណុ ខោ កថំ
នុខោតិ សោ វិមតិច្ឆេទនត្ថាយ បញ្ចំ បុច្ឆតិ អយំ
វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា មនុស្សបុច្ឆា អមនុស្ស-
បុច្ឆា និម្មិតបុច្ឆា ។

កតមា មនុស្សបុច្ឆា ។ មនុស្សា ពុទ្ធីំ ភកវន្តំ
ឧបសន្តិមិត្តា បញ្ចំ បុច្ឆន្តិំ ភិក្ខុ បុច្ឆន្តិំ ភិក្ខុនិយោ
បុច្ឆន្តិំ ឧបាសកា បុច្ឆន្តិំ ឧបាសិកាយោ បុច្ឆន្តិំ
រាជាដោ បុច្ឆន្តិំ ខតិយា បុច្ឆន្តិំ ព្រាហ្មណា បុច្ឆន្តិំ
វេស្សា បុច្ឆន្តិំ សុទ្ធា បុច្ឆន្តិំ កហដ្ឋា បុច្ឆន្តិំ បព្វ-
ជិតា បុច្ឆន្តិំ អយំ មនុស្សបុច្ឆា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ការសួរសម្រាប់ប្រៀបធៀបផ្ទឹមសេចក្តីដែលខ្លួនយល់ហើយ តើដូចម្តេច ។
លក្ខណៈ ជាធម្មជាតិ ដែលបុគ្គលបានដឹង បានឃើញ បានប្តឹង
បានពិចារណា បានយល់ច្បាស់ ប្រាកដដោយប្រក្រតី បុគ្គលសួរ
ប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រៀបធៀបផ្ទឹម ជាមួយនឹងបណ្ឌិតទាំងឡាយ
ឯទៀត នេះ ការសួរសម្រាប់ប្រៀបធៀបផ្ទឹមសេចក្តីដែលខ្លួនយល់ហើយ ។

ការសួរសម្រាប់កាត់សេចក្តីសង្ស័យ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលសុ្កៈ
ទៅកាន់សេចក្តីសង្ស័យដោយប្រក្រតី សុ្កៈទៅកាន់សេចក្តីជឿជឿងច្បាស់ មាន
ចិត្តបែកជាពីរថា យ៉ាងនេះទេឬ ឬមិនមែនទេ ហេតុដូចម្តេចហ្ន៎ ប្រការ
ដូចម្តេចហ្ន៎ បុគ្គលនោះ សួរប្រស្នាដើម្បីកាត់សេចក្តីសង្ស័យ នេះ
ការសួរសម្រាប់កាត់សេចក្តីសង្ស័យ ។ នេះ ការសួរ ៣ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួររបស់មនុស្ស ១ ការសួររបស់
អមនុស្ស ១ ការសួររបស់ពុទ្ធនិម្មិត ១ ។

ការសួររបស់មនុស្ស តើដូចម្តេច ។ មនុស្សទាំងឡាយចូលទៅ
គាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគសួរប្រស្នា គឺពួកភិក្ខុសួរ ពួកភិក្ខុនីសួរ ពួក
ឧបាសកសួរ ពួកឧបាសិកាសួរ ពួកព្រះរាជាសួរ ពួកក្សត្រសួរ ពួក
ព្រាហ្មណ៍សួរ ពួកអ្នកជំនួញសួរ ពួកអ្នកគ្រួសួរ ពួកគ្រហស្ថសួរ ពួក
បព្វជិតសួរ នេះ ការសួររបស់មនុស្ស ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កតមា អមនុស្សបុច្ឆា ។ អមនុស្សា ពុទ្ធិ
 ភកវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ចំ បុច្ឆន្តិ ឆាកា បុច្ឆន្តិ
 សុបណ្ណា បុច្ឆន្តិ យក្ខា បុច្ឆន្តិ អសុរា បុច្ឆន្តិ
 កន្ធព្វា បុច្ឆន្តិ មហារាជានោ បុច្ឆន្តិ ឥន្ទ្រា បុច្ឆន្តិ
 ព្រហ្មានោ បុច្ឆន្តិ ទេវតាយោ បុច្ឆន្តិ អយំ អមនុ-
 ស្សបុច្ឆា ។

កតមា និម្មិតបុច្ឆា ។ យំ ភកវា រូបំ អភិនិម្មិ-
 ធាតិ មនោមយំ សព្វុដ្ឋប្បច្ចុដ្ឋំ អហីនិទ្ធិយំ សោ
 និម្មិតោ ពុទ្ធិ ភកវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ចំ បុច្ឆតិ ភកវា
 វិសដ្ឋេតិ អយំ និម្មិតបុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។
 អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា អត្តត្ថបុច្ឆា បរត្ថបុច្ឆា
 ឧកយត្តបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា ទិដ្ឋជម្មិកត្ថបុច្ឆា សម្ប-
 រាយិកត្ថបុច្ឆា បរមត្ថបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា អនវដ្ឋត្ថបុច្ឆា និក្ខិលេ-
 សបុច្ឆា វោទានត្ថបុច្ឆា ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ការសួររបស់អមនុស្ស តើដូចម្តេច ។ អមនុស្សទាំងឡាយចូល
ទៅគាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ សួរប្រស្នា គឺពួកនាគសួរ ពួកគ្រុឌសួរ
ពួកយក្សសួរ ពួកអសុរសួរ ពួកគន្ធាសួរ ពួកមហារាជសួរ ពួកព្រះ
ឥន្ទ្រសួរ ពួកព្រហ្មសួរ ពួកទេវតាសួរ នេះ ការសួររបស់អមនុស្ស ។

ការសួររបស់ពុទ្ធនិម្មិត តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគនិម្មិតរូបណា
ដ៏សម្រេចដោយព្រះទ័យ មានអវយវៈតូចធំគ្រប់សព្វ មានឥន្ទ្រិយមិន
ខ្វះខាត ពុទ្ធនិម្មិតនោះចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគសួរប្រស្នា ព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ នេះ ការសួររបស់ពុទ្ធនិម្មិត ។ នេះ
ការសួរ ៣ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ១ ការសួរ
ប្រយោជន៍របស់បុគ្គលដទៃ ១ ការសួរប្រយោជន៍ទាំងពីរ ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ ការសួរ
ប្រយោជន៍ក្នុងបរលោក ១ ការសួរប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង គឺព្រះនិព្វាន ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍មិនមានទោស ១ ការ
សួរប្រយោជន៍មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ១ ការសួរប្រយោជន៍ដ៏ផ្លូវផង ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អតីតបុត្តា អនាគតបុត្តា
បច្ចុប្បន្នបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អជ្ឈតបុត្តា ពហិទ្ធាបុត្តា
អជ្ឈត្តពហិទ្ធាបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា កុសលបុត្តា អកុស-
លបុត្តា អព្យាកតបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា ខន្ធបុត្តា ធាតុបុត្តា
អាយតនបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា សតិប្បដ្ឋានបុត្តា សម្ម-
ប្បធានបុត្តា ឥទ្ធិចានបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា ឥន្ទ្រិយបុត្តា ពលបុត្តា
ពោជ្ឈង្គបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា មក្កបុត្តា ផលបុត្តា
និព្វានបុត្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរហេតុជាអតីត ១ ការសួរហេតុជា
អនាគត ១ ការសួរហេតុជាបច្ចុប្បន្ន ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរធម៌ខាងក្នុង ១ ការសួរធម៌ខាងក្រៅ ១
ការសួរធម៌ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរធម៌ជាកុសល ១ ការសួរធម៌
ជាអកុសល ១ ការសួរធម៌ជាអព្យាកត ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរខន្ធ ១ ការសួរធាតុ ១ ការសួរ
អាយតនៈ ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរសតិប្បដ្ឋាន ១ ការសួរសម្មប្បដ្ឋាន ១
ការសួរឥន្ទ្រិបាទ ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរតន្ត្រិយ ១ ការសួរពលៈ ១
ការសួរពោជ្ឈង្គៈ ១ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរមគ្គ ១ ការសួរផល ១ ការសួរ
និព្វាន ១ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

បុច្ឆាមិ តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អន្លេសាមិ
 តំ បសាទេមិ តំ កថស្ស មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។
 ភក្កវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
 យទិទំ ភក្កវាតិ ។ ព្រូហិ មេ តន្តិ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ
 ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវាហិ វិភជាហិ
 ឧត្តានីករោហិ បកាសេហិតិ បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា
 ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ

អនេជំ មូលទស្សរិ (ឥច្ចាយស្នា បុណ្ណកោ)

អត្ថិ បញ្ចេន អាគមំ

កីនិស្សិតា ឥសយោ មនុជា

ខត្តិយា ព្រាហ្មណោ ទេវតានំ

យញ្ញមកប្បិសុ បុម្ភេន លោកេ

បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រូហិ មេ តន្តិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ
 អង្គព្រះអង្គ អារាធនាព្រះអង្គ ញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លា សូមព្រះអង្គ
 ប្រាប់ (សេចក្តីនោះ) ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នេះ គឺ
 ពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ
 នេះ កើតហើយ ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។

ពាក្យថា សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូម
 ព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្តិ ផ្តើម បើក ចែករលែក ធ្វើឲ្យរាក់
 ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះ
 អង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។
 ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(ព្រះបុណ្ណកៈមានអាយុ ក្រាបទូលសួរថា) យើងខ្ញុំមកដោយ
 ត្រូវការសួរប្រស្នាចំពោះព្រះអង្គ ជាបុគ្គលមិនមានការញាប់
 ញ័រ ឃើញនូវមូល ចុះពួកមនុស្ស គឺតសី ក្សត្រនិង
 ព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យអ្វី
 ទើបបានសម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះ
 មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គប្រាប់
 សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១១៩] យេកេចិមេ ឥសយោ មនុជា

(បុណ្ណកាតិ ភកវា)

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ

យញ្ញមកប្បិសុ បុម្ភេ លោកេ

អាសីសមាណា បុណ្ណក ឥត្តតំ^(១)

ជំ សិវា យញ្ញមកប្បិសុ ។

[១២០] យេកេចិមេ ឥសយោ មនុជាតិ យេ-

កេចិមេតិ^(២) សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ

និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យេកេចិមេតិ ។

ឥសយោតិ ឥសិទាមកា យេកេចិ ឥសិប្បព្វដ្ឋំ

បព្វទិវា អាជីវកា និក្កន្តា ជជិលា តាបសា ។ មនុ-

ជាតិ មនុស្សា វុច្ឆន្តិតិ យេកេចិមេ ឥសយោ មនុ-

ជា ។ បុណ្ណកាតិ ភកវា តំ^(៣) ព្រាហ្មណំ ទាមេន

អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាទិវចនមេតំ ។ បេ ។

សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ បុណ្ណកាតិ ភកវា ។

១ ម. ឥត្តិការំ ។ ២ ម. យេកេចីតិ ។ ៣ ម. ឥតោ បរំ តំ ព្រាហ្មណន្យាតិ នត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១១៩] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ) ពួកមនុស្ស
ណានីមួយ គឺឥសី ក្សត្រ និងព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់
ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ
ម្ចាស់បុណ្ណកៈ ពួកសត្វទាំងនោះ ប្រាថ្នាភាពនេះ អាស្រ័យ
ជរាទើបបានសម្រេចយញ្ញៈឡើង ។

[១២០] ពាក្យថា ពួកមនុស្ស ណានីមួយ គឺឥសី ត្រង់ពាក្យថា
ណានីមួយ គឺ សព្វគ្រប់ សព្វទាំងអស់ ឥតសេសសល់ គ្មាន
សេសសល់ ពាក្យថា ណានីមួយ នេះជាពាក្យរូបរួម ។ ពាក្យថា ឥសី
គឺជនទាំងឡាយ ណានីមួយ ជាអាជីវក និគ្រន្ត ជដិល តាបស
បួសជាឥសី (ជនទាំងនោះ) ឈ្មោះថា ឥសី ។ ពួកមនុស្ស
លោកហៅថា មនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកមនុស្ស
ណានីមួយ គឺឥសី ។ ពាក្យថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ
នេះ ជាពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ
នេះ (កើតហើយ) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា)
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[១២១] ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានន្តិ ខត្តិយាតិ
 យេកេចិ ខត្តិយជាតិកា ។ ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ
 កោវាទិកា ។ ទេវតានន្តិ អាដីវកសាវកានំ អាដិ-
 វកា ទេវតា ។ បេ ។ ទិសាវតិកានំ ទិសា ទេវតា
 យេ យេសំ ទត្តិណោយ្យា តេ តេសំ ទេវតាតិ
 ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ ។

[១២២] យញ្ញមកប្បិសុ បុច្ឆេ លោកេតិ យញ្ញោ
 វុច្ឆតិ ទេយ្យធម្មោ ចីវរិបិណ្ណាចាតសេនាសនកិលានប្ប-
 ចូយកេសជ្ជបរិក្ការំ អន្តំ ចានំ វត្ថំ យានំ មាលា
 កន្តំ វិលេបនំ សេយ្យាវសចំ បទីបេយ្យំ ។ យញ្ញម-
 កប្បិសុតិ យេបិ យញ្ញំ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេសន្តិ
 ចីវរិបិណ្ណា ចាតសេនាសនកិលានប្បចូយកេសជ្ជបរិក្ការំ
 អន្តំ ចានំ វត្ថំ យានំ មាលា កន្តំ វិលេបនំ
 សេយ្យាវសចំ បទីបេយ្យំ តេបិ យញ្ញំ កប្បន្តិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១២១] ពាក្យថា ក្សត្រនិងព្រាហ្មណ៍ (សម្រេចយញ្ញៈ) ដល់
 ទេវតាទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្សត្រ គឺជនទាំងឡាយ ណានីមួយ
 មានជាតិជាក្សត្រិយ៍ ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺជនទាំងឡាយណា
 នីមួយ ជាភោវាទី ។ ពាក្យថា ដល់ទេវតាទាំងឡាយ គឺពួកអាជីវក
 ជាទេវតា របស់ពួកសាវ័កនៃអាជីវក ។ បេ ។ ទិសទាំងឡាយ ជាទេវតា
 របស់អ្នកប្រព្រឹត្តវត្ថុទិស ពួកជនណា ជាទក្ខិណោយ្យបុគ្គល របស់ពួក
 ជនណា ជនទាំងនោះ ជាទេវតារបស់ពួកជននោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) ក្សត្រនិងព្រាហ្មណ៍ (សម្រេចយញ្ញៈ) ដល់ទេវតាទាំងឡាយ ។

[១២២] ពាក្យថា ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ
 សេចក្តីថា ទេយ្យធម៌ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយ-
 ភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប
 គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្លាក់អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប លោកហៅ
 ថា យញ្ញៈ ។ ពាក្យថា សម្រេចយញ្ញៈ សេចក្តីថា សូម្បីជន
 ទាំងឡាយណា ប្រាថ្នារក ស្វែងរក ស្វះស្វែងរក នូវយញ្ញៈ គឺចីវរ
 បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់
 យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្លាក់-
 អាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា សម្រេចយញ្ញៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បុច្ឆតិ យញ្ញា វា ឯតេ បុច្ឆ យញ្ញយជកា វា ឯតេ
បុច្ឆ ទក្ខិណោយ្យា វា ឯតេ បុច្ឆ ។ កចំ យញ្ញា វា
ឯតេ បុច្ឆ ។ មេ ។ ឯវំ ទក្ខិណោយ្យា វា ឯតេ
បុច្ឆ ។ ឥធិ លោកេតិ មនុស្សលោកេតិ យញ្ញម-
កប្បិសុ បុច្ឆេ លោកេ ។

[១២៣] អាសីសមាណ បុណ្ណក ឥត្តតន្តិ អាសី-
សមាណតិ រូបប្បដិលាភំ អាសីសមាណ សទ្ធិប្បដិ-
លាភំ អាសីសមាណ កទ្ធិប្បដិលាភំ អាសីសមាណ
រសប្បដិលាភំ អាសីសមាណ ដោដ្ឋព្វប្បដិលាភំ អា-
សីសមាណ បុត្តប្បដិលាភំ អាសីសមាណ ទារប្បដិ-
លាភំ អាសីសមាណ ធនប្បដិលាភំ អាសីសមាណ
យសប្បដិលាភំ អាសីសមាណ ឥស្សរិយប្បដិលាភំ
អាសីសមាណ ខត្តិយមហាសាលកុលេ អត្តការប្ប-
ដិលាភំ អាសីសមាណ ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ
អត្តការប្បដិលាភំ អាសីសមាណ កហាបតិមហា-
សាលកុលេ អត្តការប្បដិលាភំ អាសីសមាណ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ជាច្រើននាក់ គឺយញ្ញៈទាំងនុំ៖ច្រើន ឬពួកអ្នកស្វែងរកយញ្ញៈនោះ
 ច្រើន ឬក៏ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណានុំ៖ ច្រើន ។ ពួកយញ្ញៈទាំងនុំ៖
 ច្រើន តើដោយប្រការដូចម្តេច ។ បេ ។ ពួកជនដែលគួរដល់ទក្ខិណា
 ទាំងនោះច្រើន យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងមនុស្ស
 លោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ
 សម្រេចយញ្ញៈ ។

[១២៣] អធិប្បាយពាក្យថា ម្នាលបុណ្ណិកៈ (ជនទាំងនោះ) ប្រាថ្នានូវ
 ភាពនេះ ត្រង់ពាក្យថា ប្រាថ្នា គឺប្រាថ្នាការបានចំពោះរូប ប្រាថ្នាការបាន
 ចំពោះសំឡេង ប្រាថ្នាការបានចំពោះក្លិន ប្រាថ្នាការបានចំពោះរស ប្រាថ្នា
 ការបានចំពោះផ្សព្វ ប្រាថ្នាការបានចំពោះកូន ប្រាថ្នាការបានចំពោះប្រពន្ធ
 ប្រាថ្នាការបានចំពោះទ្រព្យ ប្រាថ្នាការបានចំពោះយស ប្រាថ្នាការបាន
 ចំពោះភាពជាឥស្សរៈ ប្រាថ្នាការបានចំពោះអត្តភាព ក្នុងត្រកូលនៃខត្តិយ-
 មហាសាល ប្រាថ្នាការបានចំពោះអត្តភាព ក្នុងត្រកូលនៃព្រាហ្មណមហា-
 សាល ប្រាថ្នាការបានចំពោះអត្តភាពក្នុងត្រកូល នៃគហបតិមហាសាល

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ចាតុម្ពហារាជិកេសុ ទេវេសុ អត្តការប្បដិលាភំ អាសី-
 សមាណា តារត្តិសេសុ ទេវេសុ យាមេសុ ទេវេសុ តុសិ-
 តេសុ ទេវេសុ ជិម្ពានតិសុ ទេវេសុ បរជិម្ពិតវសវត្តិសុ
 ទេវេសុ ព្រហ្មកាយិកេសុ ទេវេសុ អត្តការប្បដិលាភំ
 អាសីសមាណា ឥច្ឆមាណា សាទិយមាណា បត្តយមាណា
 បិហាយមាណា អភិជប្បមាណាតិ អាសីសមាណា ។

បុណ្ណក ឥត្តតន្តិ ឯត្ត អត្តការាភិជិព្វត្តិ អាសីសមាណា
 ឯត្ត ខត្តិយមហាសាលកុលេ អត្តការាភិជិព្វត្តិ
 អាសីសមាណា ឯត្ត ព្រហ្មណមហាសាលកុលេ
 អត្តការាភិជិព្វត្តិ អាសីសមាណា ឯត្ត តហបតិ-
 មហាសាលកុលេ អត្តការាភិជិព្វត្តិ អាសីសមាណា
 ឯត្ត ចាតុម្ពហារាជិកេសុ ទេវេសុ អត្តការាភិជិព្វត្តិ
 អាសីសមាណា ឯត្ត តារត្តិសេសុ ទេវេសុ ឯត្ត
 យាមេសុ ទេវេសុ ឯត្ត តុសិតេសុ ទេវេសុ ឯត្ត
 ជិម្ពានតិសុ ទេវេសុ ឯត្ត បរជិម្ពិតវសវត្តិសុ ទេវេសុ

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ប្រាថ្នាការបានចំពោះអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតា ជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ
 ប្រាថ្នាចង់បាន ត្រេកអរ បំណង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវការបាន
 ចំពោះអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាជាន់តាវត្តិវ្យ ក្នុងពួកទេវតាជាន់យាមៈ
 ក្នុងពួកទេវតាជាន់តុសិត ក្នុងពួកទេវតាជាន់និម្មានរតី ក្នុងពួកទេវតាជាន់
 បរនិម្មិតវសវត្តី ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកនៃព្រហ្ម ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា ម្នាលបុណ្ណកៈ (ជនទាំងនោះ
 ប្រាថ្នា) នូវភាពនេះ សេចក្តីថា ប្រាថ្នាការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូល
 ទាំងនេះ គឺ ប្រាថ្នាការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូលខត្តិយមហាសាលនេះ
 ប្រាថ្នាការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណមហាសាលនេះ ប្រាថ្នា
 ការកើតអត្តភាព ក្នុងត្រកូលគហបតិមហាសាលនេះ ប្រាថ្នាការកើត
 អត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈនេះ ប្រាថ្នា ចង់បាន
 ត្រេកអរ បំណង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវការកើតអត្តភាពក្នុងពួកទេវតា
 ជាន់តាវត្តិវ្យនេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់យាមៈនេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់តុសិត
 នេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់និម្មានរតីនេះ ក្នុងពួកទេវតាជាន់បរនិម្មិតវសវត្តីនេះ

ឯត្ថ ព្រហ្មកាយិកេសុ ទេវេសុ អត្តកាវាភិនិព្វត្តិ អាសី-
សមាណ ឥន្ទ្រមាណ សាទិយមាណ បត្តយមាណ បិហាយ-
មាណ អភិជប្បមាណតិ អាសីសមាណ បុណ្ណក ឥត្តតំ ។

[១២៤] ជំ សិតា យញ្ញមកប្បយីស្វតិ ជំ សិ-
តាតិ ជំនិស្សិតា ព្យាធិនិស្សិតា មរណានិស្សិតា
សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សទាយាសនិស្សិតា យទេវ
តេ ជាតិនិស្សិតា វា តទេវ តេ ជរានិស្សិតា យ-
ទេវ តេ ជរានិស្សិតា វា តទេវ តេ ព្យាធិនិស្សិ-
តា យទេវ តេ ព្យាធិនិស្សិតា វា តទេវ តេ មរ-
ណានិស្សិតា យទេវ តេ មរណានិស្សិតា វា តទេវ
តេ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សទាយាសនិស្សិតា យ-
ទេវ តេ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សទាយាសនិស្សិ-
តា វា តទេវ តេ កតិនិស្សិតា យទេវ តេ កតិ-
និស្សិតា វា តទេវ តេ ឧបបត្តិនិស្សិតា យទេវ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្មនេះ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ម្ចាស់បុណ្ណកៈ (ពួកជនទាំងនោះ) ប្រាថ្នាកាពនេះ ។

[១២២] អធិប្បាយពាក្យថា អាស្រ័យជរា ទើបបានសម្រេច
យំញ្ញឡើង ត្រង់ពាក្យថា អាស្រ័យជរា គឺអាស្រ័យជរា អាស្រ័យព្យាធិ
អាស្រ័យមរណៈ អាស្រ័យសោក សេចក្តីឱ្យកខ្វល ទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត
និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យជាតិ ក្នុងកាលណា
សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យជរា ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
ជរា ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យព្យាធិ ក្នុងកាលនោះ
សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យព្យាធិ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
មរណៈ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យមរណៈ ក្នុងកាលណា
សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសោក សេចក្តីឱ្យកខ្វល ទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត
និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសោក
សេចក្តីឱ្យកខ្វល ទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ក្នុង
កាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យគតិ ក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ
អាស្រ័យគតិក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យឧបបត្តិក្នុងកាលនោះ

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

តេ ឧបបត្តិនិស្សិតា វា តទេវ តេ បដិសន្ធិនិស្សិតា
 យទេវ តេ បដិសន្ធិនិស្សិតា វា តទេវ តេ កវនិស្សិ-
 តា យទេវ តេ កវនិស្សិតា វា តទេវ តេ សំសារ-
 និស្សិតា យទេវ តេ សំសារនិស្សិតា វា តទេវ តេ
 វដ្ឋនិស្សិតា អាសិតា អស្មីនា ឧបកតា អដ្ឋោសិតា
 អធិមុត្តាតិ^(១) ជំរំ សិតា យញ្ញមកប្បយីសុ ។ តេនាហ
 ភកវា

យេកេចិមេ ឥសយោ មនុជា

(បុណ្ណកាតិ ភកវា)

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ

យញ្ញមកប្បយីសុ បុម្ភុជ លោកេ

អាសីសមាណា បុណ្ណក ឥត្តតំ

ជំរំ សិតា យញ្ញមកប្បយីសុតិ ។

១ ម. ឥមេ បាហា មរម្មបោត្តកេន អហេហិ សោធិតា ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យឧបបត្តិក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
 បដិសន្ធិក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យបដិសន្ធិ ក្នុងកាលណា
 សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យភពក្នុងកាលនោះ សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
 ភព ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសង្សារ ក្នុងកាលនោះ
 សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យសង្សារ ក្នុងកាលណា សត្វទាំងនោះ អាស្រ័យ
 វដ្តៈ អាស្រ័យនៅ ជាប់នៅ ចូលទៅជិតដល់ លិចចុះ ចុះសិប
 ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យជរា ទើបសម្រេច
 យញ្ញៈឡើង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ) ពួកមនុស្ស
 ណានីមួយ គឺតសី ក្សត្រ និងព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់
 ក្នុងលោកនេះ សម្រេចយញ្ញៈ ដល់ទេវតាទាំងឡាយ
 ម្ចាស់បុណ្ណកៈ ពួកសត្វទាំងនោះ ប្រាថ្នាភាពនេះ អាស្រ័យ
 ជរា ទើបសម្រេចយញ្ញៈឡើង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១២៥] យេកេចិមេ ឥសយោ មនុជា

(ឥច្ឆាយស្មា បុណ្ណកោ)

ខត្តិយា ព្រាហ្មណា ទេវតានំ

យញ្ញមកប្បីសុ បុថុជ លោកេ

កច្ចិស្សុ តេ ភកវា យញ្ញបថេ អប្បមត្តា

អតារុំ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស

បុច្ឆាមិ តំ ភកវា ព្រហ្មិ មេ តំ ។

[១២៦] យេកេចិ មេ ឥសយោ មនុជាតិ យេ-

កេចិមេតិ ។ បេ ។ កច្ចិស្សុ តេ ភកវា យញ្ញប-

ថេ អប្បមត្តាតិ កច្ចិស្សុតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា

ទ្វេទ្ឋកបុច្ឆា អនេកំសបុច្ឆា ឯវំ នុ ខោ ន នុ ខោ

កិណ្ណុ ខោ កចំ នុ ខោតិ កច្ចិស្សុ ។ តេតិ យញ្ញយ-

ជកា^(១) ។ ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិ-

កា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ កច្ចិស្សុ តេ ភកវា ។

១ ម. យញ្ញយាជកា បុច្ឆន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១២៥] (បុណ្ណកៈ មានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) ពួកមនុស្សណា
 នីមួយ គឺតសី ក្សត្រ និងព្រាហ្មណ៍ជាច្រើននាក់ក្នុងលោកនេះ
 សម្រេចយំញាដល់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ពួកមនុស្សទាំងនោះ មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវយំញា បពិត្រព្រះអង្គ
 និរទុក្ខ (មនុស្សទាំងនោះ) ធ្វើជាតិ និងជរាបានដែរឬ បពិត្រ
 ព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ
 ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[១២៦] ពាក្យថា ណានីមួយ ក្នុងបទថា ពួកមនុស្សណានីមួយ
 គឺតសី ។ បេ ។ អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ពួកមនុស្ស
 ទាំងនោះ មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវយំញា ធ្វើជាតិ និងជរាបានដែរឬ ត្រង់ពាក្យថា
 ដែរឬ គឺការសួរដោយសង្ស័យ ការសួរដោយសេចក្តីជឿនលឿន ការសួរ
 ដោយចិត្តបែកជាពីរ ការសួរដោយចំណែកច្រើនថា យ៉ាងនេះឬ មិនមែន
 ទេឬ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
 ដែរឬ ។ ពាក្យថា មនុស្សទាំងនោះ បានដល់ពួកមនុស្សអ្នកបូជាយំញា ។
 ពាក្យថា មានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។
 ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ
 (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ មនុស្សទាំងនោះ ដែរឬ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

យញ្ញបថេ អប្បមត្តាតិ យញ្ញោយេវ វុច្ចតិ យញ្ញបថោ ។
 យថា អរិយមក្កោ អរិយបថោ ទេវមក្កោ ទេវបថោ
 ព្រហ្មមក្កោ ព្រហ្មបថោ ឯវមេវ យញ្ញោយេវ វុច្ចតិ យញ្ញ-
 បថោ ។ អប្បមត្តាតិ យញ្ញបថេ អប្បមត្តា សក្កច្ចការិ-
 រិណោ សាតច្ចការិណោ អដ្ឋិតការិណោ អនោលីនវុត្តិ-
 ណោ^(១) អនិក្ខិត្តច្ចដ្ឋា អនិក្ខិត្តជុរា តច្ចវិតា តព្វហុលា
 តត្តុរុកា តដ្ឋិដ្ឋា តប្បោណា តប្បញ្ញា តទទិមត្តា
 តទទិបតេយ្យាតិ^(២) យញ្ញបថេ អប្បមត្តា ។ យេបិ
 យញ្ញំ ឯសន្តិ កវេសន្តិ បរិយេសន្តិ ចីវរវិណ្ឌាចាត-
 សេនាសនគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារំ អន្ទំ ចានំ
 វត្ថំ យានំ មាលា កន្ទំ វិលេបនំ សេយ្យាវសមំ
 បដិមេយ្យំ សក្កច្ចការិណោ ។ មេ ។ តទទិបតេយ្យា
 តេបិ យញ្ញបថេ អប្បមត្តា ។ យេបិ យញ្ញំ អភិសដ្ឋ-
 រោន្តិ^(៣) ចីវរវិណ្ឌាចាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជ-
 បរិក្ខារំ អន្ទំ ចានំ វត្ថំ យានំ មាលា កន្ទំ វិលេ-
 បនំ សេយ្យាវសមំ បដិមេយ្យំ សក្កច្ចការិណោ ។ មេ ។

១ ម. អនោលីនវុត្តិកា ។ ២ ម. តទទិបតេយ្យាតិ តេបិ ។ ៣ ម. ឯត្តន្តវេ យជន្តិ បរិច្ឆេដន្តិកិ
 ទិស្សតិ ។

បុណ្ណកមណារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវយញ្ញៈ សេចក្តីថា យញ្ញៈហ្នឹងឯង លោកហៅថា ផ្លូវយញ្ញៈ ។ មគ្គប្រសើរ ផ្លូវប្រសើរ មាគ៌ាទេវតា ផ្លូវទេវតា មាគ៌ាព្រហ្ម ផ្លូវព្រហ្មយ៉ាងណា យញ្ញៈហ្នឹងឯង លោកហៅថា ផ្លូវយញ្ញៈ យ៉ាងនោះ ឯង ។ ពាក្យថា មិនធ្វេស គឺមិនធ្វេស ធ្វើដោយគោរព ធ្វើរឿយៗ មានកិរិយាធ្វើតាំងមាំ មានកិរិយាប្រព្រឹត្តមិនរញ្ជា មានឆន្ទៈមិនដាក់ចុះ មានធុរៈមិនដាក់ចុះ ប្រព្រឹត្តក្នុងផ្លូវយញ្ញៈនោះ ច្រើនក្នុងផ្លូវយញ្ញៈនោះ ធ្ងន់ក្នុងផ្លូវយញ្ញៈនោះ ឱនទៅក្នុងផ្លូវយញ្ញៈនោះ ទោរទៅក្នុងផ្លូវយញ្ញៈនោះ ញោចទៅក្នុងផ្លូវយញ្ញៈនោះ ចុះស៊ប់ក្នុងផ្លូវយញ្ញៈនោះ មានផ្លូវយញ្ញៈនោះ ជាអធិបតី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវយញ្ញៈ ។ សូម្បីពួក ជនណា ស្វែង ស្វែងស្វែង ស្វែងរកនូវយញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្អាតអាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ជាអ្នកធ្វើដោយគោរព ។ បេ ។ មានផ្លូវយញ្ញៈនោះជាអធិបតី ជនទាំង នោះ ឈ្មោះថា មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវយញ្ញៈ ។ សូម្បីពួកជនណា តាក់តែង យញ្ញៈ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្អាតអាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប ជាអ្នកធ្វើដោយគោរព ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តនាធិបតេយ្យា តេបិ យញ្ញបថេ អប្បមត្តា ។

យេបិ យញ្ញំ ទេន្តិ យជន្តិ បរិច្ចជន្តិ ចីរវបិណ្ណាចាត-

សេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ការំ អន្តំ ចានំ

វត្ថំ យានំ មាលា កន្លំ វិលេបនំ សេយ្យាវសមំ

បដិបេយ្យំ សក្កច្ចការិណោ ។ មេ ។ តនាធិបតេយ្យា

តេបិ យញ្ញបថេ អប្បមត្តាតិ កច្ចិស្ស តេ ភកវា

យញ្ញបថេ អប្បមត្តា ។

[១២៧] អតារុំ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិសាតិ ជាតិជវា-

មរណំ អតារីសុ ឧត្តរីសុ បតរីសុ សមតិក្កមីសុ វីតិ-

វត្ថីសុ ។ មារិសាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្ប-

តិស្សាធិវចនមេតំ មារិសាតិ អតារុំ ជាតិញ្ច ជវញ្ច

មារិស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

មានផ្លូវយ័ញ្ញនោះ ជាអធិបតី ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវ
 យញ្ញៈ សូម្បីពួកជនណា ឲ្យ បូជា លះបង់នូវយ័ញ្ញ គឺបីវេ បិណ្ឌបាត
 សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន
 ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ
 គ្រឿងប្រទីប ជាអ្នកធ្វើដោយគោរព ។ បេ ។ មានផ្លូវយ័ញ្ញនោះ ជា
 អធិបតី ជនទាំងនោះ ឈ្មោះថា មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវយ័ញ្ញ ហេតុនោះ
 (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ មនុស្សទាំងនោះ មិនធ្វេសក្នុង
 ផ្លូវយ័ញ្ញ (ឆ្លងជាតិនិងជរាបាន) ដែរឬ ។

[១២៧] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ មនុស្សទាំងនោះឆ្លង
 ជាតិនិងជរាបាន (ដែរឬ) គឺឆ្លង ឆ្លងឡើង ឆ្លងទូទៅ កន្លងព្រម
 ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវជាតិ ជរា និងមរណៈ បាន (ដែរឬ) ។ ពាក្យថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះគឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា
 បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះ ជាពាក្យហៅ ដោយគោរព កោតក្រែង ហេតុ
 នោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ មនុស្សទាំងនោះ ឆ្លងជាតិ
 និងជរាបាន (ដែរឬ) ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

[១២៨] បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រូហិ មេ តន្តិ បុច្ឆា-
 មិ តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អដ្ឋេសាមិ តំ
 បសាទេមិ តំ កេសស្ស មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភក-
 វាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
 យទិទំ ភក្កវាតិ ។ ព្រូហិ មេ តន្តិ ព្រូហិ អាចិក្ខា-
 ហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជា-
 ហិ ឧត្តាជីកោហិ បកាសេហិតិ បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា
 ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ
 យេកេចិមេ ឥសយោ មនុជា (ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណាកោ)

ខត្តិយា ព្រាហ្មណោ ទេវតានំ
 យញ្ញមកប្បិសុ បុថុជ លោកេ
 កច្ចិស្ស តេ ភក្កវា យញ្ញបថេ អប្បមត្តា
 អតារុំ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស
 បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រូហិ មេ តន្តិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១២៨] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូល
 សួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា
 ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គ ទូលសួរព្រះអង្គ អង្វរព្រះអង្គ
 អាណាធនាព្រះអង្គ ញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លា សូមព្រះអង្គប្រាប់(សេចក្តីនោះ)
 ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ ។
 ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះជាពាក្យហៅដោយគោរព ។ បេ ។
 ការបញ្ញត្តិថា មានព្រះភាគនេះ(កើត)ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា សូម
 ព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ បង្ហាញ សម្តែង
 បញ្ញត្តិ តាំងផ្តើម បើក ចែករំលែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ(លោក
 សួរថា)បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គប្រាប់
 សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(បុណ្ណកៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) ពួកមនុស្សណាមួយ
 គឺតសី ក្សត្រ និងព្រាហ្មណ៍ ជាច្រើននាក់ ក្នុងលោកនេះ
 សម្រេចយញ្ញៈដល់ទេវតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ពួកមនុស្សទាំងនោះ មិនធ្វេសក្នុងផ្លូវយញ្ញៈ បពិត្រព្រះអង្គ
 និរទុក្ខ (មនុស្សទាំងនោះ) ធ្លុងជាតិនិងជរាបានដែរឬ បពិត្រ
 ព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ
 ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១២៩] អាសីសន្តិ^(១) ថោមយន្តិ (អភិជប្បន្តិ) ធុហន្តិ
(បុណ្ណកាតិ ភកវា)

កាមាភិជប្បន្តិ បដិច្ច លាក់
តេ យាជយោកា ភវាភត្តា
នាតវីសុ ជាតិជវន្តិ ព្រម ។

[១៣០] អាសីសន្តិ ថោមយន្តិ អភិជប្បន្តិ ធុហន្តិ-
តិ អាសីសន្តិ រូបប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ សទ្ធិប្ប-
ដិលាក់ អាសីសន្តិ កន្ធិប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ រសប្ប-
ដិលាក់ អាសីសន្តិ ដោដ្ឋព្វប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ
បុត្តប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ ទារប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ
ធនប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ យសប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ
ឥស្សរិយប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ ខត្តិយមហាសាល-
កុលេ អត្តការប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ ព្រហ្មណាម-
ហាសាលកុលេ កហាបតិមហាសាលកុលេ ចាតុ-
ម្មហារាជិកេសុ ទេវេសុ ។ យេ ។ ព្រហ្មកាយិកេសុ
ទេវេសុ អត្តការប្បដិលាក់ អាសីសន្តិ សាទិយន្តិ
បត្តយន្តិ បិហាយន្តិ អាសីសន្តិ ។

១ ម. អាសីសន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១២៧] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ) ជនទាំងឡាយ

ណា ប្រាថ្នា សរសើរ (ជាប់ចិត្ត) បូជា ជាប់ចិត្តក្នុងកាម

ព្រោះអាស្រ័យលោភ តថាគតពោលថា ជនទាំងនោះ ប្រកប

ក្នុងបូជា ត្រេកអរក្នុងកវរភាពៈ ធ្វើជាតិនិងជរាមិនបានទេ ។

[១៣០] អធិប្បាយពាក្យថា ប្រាថ្នា សរសើរ (ជាប់ចិត្ត) បូជា

ត្រង់ពាក្យថា ប្រាថ្នា គឺប្រាថ្នាការបាននូវរូប ប្រាថ្នាការបាននូវ

សំឡេង ប្រាថ្នាការបាននូវក្លិន ប្រាថ្នាការបាននូវរស ប្រាថ្នាការ

បាននូវផុស្ស ប្រាថ្នាការបាននូវកូន ប្រាថ្នាការបាននូវប្រពន្ធ

ប្រាថ្នាការបាននូវទ្រព្យ ប្រាថ្នាការបាននូវយស ប្រាថ្នាការបាន

នូវភាពជាឥស្សរៈ ប្រាថ្នាការបាននូវអត្តភាព ក្នុងត្រកូលខត្តិយ-

មហាសាល ប្រាថ្នា ត្រេកអរ បំណង ស្រឡាញ់ នូវការបាន

ចំពោះអត្តភាព ក្នុងត្រកូលនៃព្រាហ្មណ៍មហាសាល ក្នុងត្រកូលនៃគហ-

បតិមហាសាល ក្នុងពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ ។ លេ ។ ក្នុងពួកទេវតា

ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រាហ្ម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

ថោមយន្តីតិ យញ្ញំ វា ថោមេន្តិ ផលំ វា ថោ-
 មេន្តិ ទក្ខិណោយ្យំ វា ថោមេន្តិ ។ កថំ យញ្ញំ ថោ-
 មេន្តិ ។ បិយំ ទិដ្ឋំ មនាបំ ទិដ្ឋំ បណ្ឌិតំ ទិដ្ឋំ កប្បិ-
 យំ ទិដ្ឋំ វិចេយ្យំ ទិដ្ឋំ អនវដ្ឋំ ទិដ្ឋំ អភិស្គំ ទិដ្ឋំ ទទំ
 ចិត្តំ បសាទិតន្តិ ថោមេន្តិ កិក្ខេន្តិ វណ្ណេន្តិ បសំសន្តិ
 ឯវំ យញ្ញំ ថោមេន្តិ ។ កថំ ផលំ ថោមេន្តិ ។
 ឥតោនិទានំ រូបប្បដិលាកោ ភវិស្សតិ សទ្ធប្បដិលាកោ
 ភវិស្សតិ កន្ធប្បដិលាកោ ភវិស្សតិ រសប្បដិលាកោ
 ភវិស្សតិ ដោដ្ឋព្វប្បដិលាកោ ភវិស្សតិ ខត្តិយមហា-
 សាលកុលេ ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ ។ មេ ។
 ព្រហ្មកាយិកេសុ ទេវេសុ អត្តការប្បដិលាកោ
 ភវិស្សតីតិ ថោមេន្តិ កិក្ខេន្តិ វណ្ណេន្តិ បសំសន្តិ ឯវំ
 ផលំ ថោមេន្តិ ។ កថំ ទក្ខិណោយ្យំ ថោមេន្តិ ។
 ទក្ខិណោយ្យា ជាតិសម្បដ្ឋា កោត្តសម្បដ្ឋា អដ្ឋាយ-
 កា មន្តេន្តរា តិស្គំ វេទានំ ចារក្ខ វេទិយណ្ណកេតុ-
 កានំ អក្ខរាប្បកេទានំ ឥតិហាសបញ្ចមាណំ បទកា
 វេយ្យាករណា លោកាយតមហាបុរិសលក្ខណោសុ

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា សរសើរ គឺសរសើរយញ្ញៈក្តី សរសើរផលក្តី សរសើរ
 ទក្ខិណោយ្យបុគ្គលក្តី ។ សរសើរយញ្ញៈ តើដូចម្តេច ។ ជនទាំងឡាយ
 សរសើរ សម្តែង ពណ៌នា ស្នើថា បុគ្គលឲ្យវត្តជាទីស្រឡាញ់
 ឲ្យវត្តជាទីគាប់ចិត្ត ឲ្យវត្តដ៏ថ្លៃថ្លា ឲ្យវត្តដ៏គួរ ឲ្យវត្តដែលពិចារណារួច
 ហើយ ឲ្យវត្តមិនមានទោស ឲ្យរឿយ ។ កាលឲ្យក៏ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា
 សរសើរយញ្ញៈយ៉ាងនេះ ។ សរសើរផល តើដូចម្តេច ។ ជនទាំងឡាយ
 សរសើរ សម្តែង ពណ៌នា ស្នើថា ព្រោះការឲ្យនេះជាហេតុ
 នឹងបានរូប នឹងបានសំឡេង នឹងបានក្លិន នឹងបានរស នឹងបានផ្សព្វ
 នឹងបានអត្តភាពក្នុងត្រកូលនៃខត្តិយមហាសាល ក្នុងត្រកូលនៃព្រាហ្មណ៍-
 មហាសាល ។ បេ ។ ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រាហ្ម សរ-
 សើរផល យ៉ាងនេះ ។ សរសើរទក្ខិណោយ្យបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ ជនទាំង
 ឡាយ សរសើរ សម្តែង ពណ៌នា ស្នើថា ទក្ខិណោយ្យបុគ្គលទាំងឡាយ
 ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយជាតិ បរិបូណ៌ដោយគោត្រ ជាអ្នកស្វាធារ្យ
 ទ្រទ្រង់មន្ត ដល់នូវត្រើយនៃវេទ ៣ ព្រមទាំងគម្ពីរនិយណ្ឌ និងគម្ពីរកេតុកៈ
 អក្ខរវ្យកភេទ មានគម្ពីរឥតិហាសៈជាគម្រប់ ៥ ជាអ្នកចេះបទ ជាអ្នកចេះ
 វេយ្យាករណ៍ មិនខ្វះខាត ក្នុងគម្ពីរលោកាយតៈ និងមហាបុរិសលក្ខណៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អនវយា វីតរាតា រាតវិនយាយ វា បដិបដ្ឋា វីតនោសា
នោសវិនយាយ វា បដិបដ្ឋា វីតមោហា មោហវិន-
យាយ វា បដិបដ្ឋា សន្ទាសម្មដ្ឋា សីលសម្មដ្ឋា សមាធិ-
សម្មដ្ឋា បញ្ញាសម្មដ្ឋា វិមុត្តិសម្មដ្ឋា វិមុត្តិញ្ញាណាទ-
ស្សនសម្មដ្ឋាតិ ថោមេន្តិ កិត្តេន្តិ វណ្ណេន្តិ បសំសន្តិ
ឯវំ ទក្ខិណោយ្យំ ថោមេន្តិតិ អាសីសន្តិ ថោមយន្តិ ។

អភិជប្បន្តិតិ រូបប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ សទ្ធិប្ប-
ដិលាភំ អភិជប្បន្តិ កន្ធិប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ រស-
ប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ ដោដ្ឋព្វប្បដិលាភំ អភិជប្បន្តិ
ខត្តិយមហាសាលកុលេ អត្តការប្បដិលាភំ អភិជប្ប-
ន្តិ ។ បេ ។ ព្រហ្មកាយិកេសុ ទេវេសុ អត្តការប្ប-
ដិលាភំ អភិជប្បន្តិ អាសីសន្តិ ថោមយន្តិ អភិ-
ជប្បន្តិ ។

ជុហន្តិតិ ជុហន្តិ ទេន្តិ យជន្តិ បរិច្ឆេន្តិ ចីវរិបិណ្ណា-
ចាតសេនាសនកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារំ អន្តំ ចានំ
វត្ថំ យានំ មាលា កន្តំ វិលេបនំ សេយ្យាវសនំ
បដិបេយ្យន្តិ អាសីសន្តិ ថោមយន្តិ អភិជប្បន្តិ ជុហន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ជាអ្នកមានរាគៈទៅប្រាសហើយ ឬប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់រាគៈជាអ្នកមាន
ទោសៈទៅប្រាសហើយ ឬប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់ទោសៈ មានមោហៈ
ទៅប្រាសហើយ ឬប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទោបង់មោហៈ ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយ
សទ្ធា បរិបូណ៌ដោយសីល បរិបូណ៌ដោយសមាធិ បរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា
បរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិ បរិបូណ៌ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈ សរសើរទក្ខិ-
ណោយ្យបុគ្គល យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា សរសើរ ។

ពាក្យថា ជាប់ចិត្ត គឺជាប់ចិត្តត្រង់ការបានរូប ជាប់ចិត្តត្រង់ការ
បានសំឡេង ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានក្លិន ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានរស ជាប់
ចិត្តត្រង់ការបានផ្សព្វ ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានអត្តភាព ក្នុងត្រកូលនៃខត្តិយ-
មហាសាល ។ បេ ។ ជាប់ចិត្តត្រង់ការបានអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាដែល
ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្ម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា សរសើរ
ជាប់ចិត្ត ។

ពាក្យថា បូជា គឺបូជា ឲ្យ លះ បរិច្ចាគ នូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនា-
សនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង
គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីសម្អាតអាស្រ័យ គ្រឿងប្រទីប
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រាថ្នា សរសើរ ជាប់ចិត្ត បូជា ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

បុណ្ណកាតិ ភកវាតិ បុណ្ណកាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ
នាមេន អាសបតិ ។ ភកវាតិ ការាវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។
យទិទំ ភកវាតិ បុណ្ណកាតិ ភកវា ។

[១៣១] កាមាភិជប្បន្តិ បដិច្ច លាកន្តិ រូបប្បដិ-
លាក់ បដិច្ច កាមេ អភិជប្បន្តិ សទ្ធិប្បដិលាក់
បដិច្ច កាមេ អភិជប្បន្តិ ។ បេ ។ ព្រហ្មកាយិកេសុ
ទេវេសុ អត្តការប្បដិលាក់ បដិច្ច កាមេ អភិជប្បន្តិ
ជប្បន្តិ បដប្បន្តិតិ កាមាភិជប្បន្តិ បដិច្ច លាក់ ។

[១៣២] តេ យាជយោកា ភវរាគវត្តា នាតវីសុ
ជាតិជវន្តិ ព្រមីតិ តេតិ យញ្ញយជកា ។ យាជយោ-
កាតិ យាកេសុ យុត្តា អាយុត្តា សមាយុត្តា តច្ច-
រិតា តព្វហុលា តក្កុកា តន្តិដ្ឋា តប្បោណា តប្ប-
ញ្ញាវា តទទិមុត្តា តនាទិបតេយ្យាតិ តេ យាជយោកា ។

បុណ្ណកមណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ (ត្រាស់ថា) ម្ចាស់បុណ្ណកៈ ត្រង់ពាក្យថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា មានព្រះភាគ នេះជាពាក្យហៅ ដោយគោរព ។ បេ ។ ថាព្រះមានព្រះភាគនេះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ ។

[១៣១] ពាក្យថា ជាប់ចិត្តក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យលាភ គឺ ជាប់ ចិត្តក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យការបានរូប ជាប់ចិត្តក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យ ការបានសំឡេង ។ បេ ។ ជាប់ចិត្ត ជាប់ចិត្តសិប ជាប់ចំពាក់ក្នុងកាម ព្រោះអាស្រ័យការបានអត្តភាព ក្នុងពួកទេវតាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកព្រហ្ម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាប់ចិត្តក្នុងកាមព្រោះអាស្រ័យលាភ ។

[១៣២] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងបូជា ត្រេកអរក្នុងភវរាគៈ ធ្ងន់ជាតិនិងជរាមិនបានទេ ត្រង់ពាក្យថា ជនទាំងនោះ គឺពួកជនអ្នកបូជាយញ្ញៈ ។ ពាក្យថា ប្រកបក្នុងបូជា គឺជាអ្នកប្រកប ប្រកបទូទៅ ប្រកបព្រម ក្នុងបូជា ទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តក្នុងបូជានោះ ច្រើនក្នុងបូជានោះ ធ្ងន់ក្នុង បូជានោះ ឱនទៅក្នុងបូជានោះ ទោរទៅក្នុងបូជានោះ ញោចទៅ ក្នុងបូជានោះ ចុះសិបក្នុងបូជានោះ មានបូជានោះ ជាអធិបតី ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងបូជា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ករវាគរត្តាតិ ករវាគោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ កវេសុ កវច្ច-
 ឆោ ករវាគោ កវនទ្ធិ កវតណ្ហា កវសិទេហោ កវបិទាសា
 កវបរិទ្យាហោ កវមុច្ឆា កវជ្ឈោសានំ កវវាគេន កវេសុ
 វត្តា^(១) កតិកា មុច្ឆិកា អជ្ឈោបដ្ឋា លត្តា លត្តិកា
 បលិពុទ្ធាតិ តេ យាជយោកា ករវាគរត្តា ។ ឆាតវីសុ
 ជាតិជវន្តិ ព្រឹមិ តេ យាជយោកា ករវាគរត្តា ជាតិជ-
 រាមរណំ ន តវីសុ ន ឧត្តវីសុ ន បតវីសុ ន សម-
 តិក្កមីសុ ន វីតិវត្តិសុ ជាតិជរាមរណា អនិក្ខន្ធា
 អនិស្សដ្ឋា អនតិក្កន្ធា អសមតិក្កន្ធា អវីតិវត្តា អន្តោ-
 ជាតិជរាមរណោ បរិវត្តន្តិ អន្តោសំសារបថេ បរិវត្តន្តិ
 ជាតិយា អនុកតា ជរាយ អនុសជា ព្យាដិណា អភិក្ខតា
 មរណេន អញ្ញាហតា អតាណា អលេណា អសរណា
 អសរណីក្ខតាតិ ព្រឹមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញបេមិ
 បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ តេ
 យាជយោកា ករវាគរត្តា ឆាតវីសុ ជាតិជវន្តិ ព្រឹមិ ។

១ ម. វត្តា គិទ្ធា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ត្រេកអរក្នុងភវរាគៈ សេចក្តីថា តណ្ហា ហៅថា ភវរាគៈ បាន
 ខាងសេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងភព សេចក្តីត្រេកអរក្នុងភព សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងភព
 ការស្នេហាក្នុងភព សេចក្តីស្រេកឃ្លានក្នុងភព សេចក្តីក្តៅក្រហាយក្នុងភព
 សេចក្តីជ្រប់ក្នុងភព សេចក្តីចូលចិត្តមាំក្នុងភព ក្នុងភពទាំងឡាយ ជន
 ទាំងឡាយ ត្រេកអរ ធ្លាក់ចុះ ជ្រុលជ្រប់ ងុលងប់ ជាប់ ចំពាក់
 ព័ន្ធព័ន្ធ ក្នុងភពទាំងឡាយ ដោយសេចក្តីរីករាយក្នុងភព ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងការបូជា ត្រេកអរក្នុងភវ-
 រាគៈ ។ ពាក្យថា តថាគតពោលថា ជនទាំងនោះ ធ្លុងជាតិនិង
 ជរាមិនបានទេ គឺជនទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបក្នុងបូជា ត្រេកអរក្នុងភវរាគៈ
 ធ្លុងមិនបាន ធ្លុងឡើងមិនបាន ធ្លុងទូទៅមិនបាន កន្លងព្រមមិនបាន
 ប្រព្រឹត្តកន្លងមិនបាន នូវជាតិជរានិងមរណៈ មិនចេញ មិនរលាស់ចេញ
 មិនឈានកន្លង មិនឈានកន្លងព្រម មិនប្រព្រឹត្តកន្លង ចាកជាតិជរានិង
 មរណៈ រមែងវិលវល់នៅតែខាងក្នុង នៃជាតិ ជរា និងមរណៈ វិលវល់ខាង
 ក្នុងផ្លូវសង្សារ ប្រព្រឹត្តទៅតាមជាតិ ត្រូវជរាជាប់តាម ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់
 ត្រូវមរណៈកម្ចាត់ហើយ គ្មានទីពឹង គ្មានទីជ្រកកោន គ្មានទីពឹង
 គ្មានទីផ្អែក តថាគតពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងផ្តើម បើក ចែក
 រលែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសដូច្នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងនោះ
 ជាអ្នកប្រកបក្នុងបូជា ត្រេកអរក្នុងភវរាគៈ ធ្លុងជាតិនិងជរាមិនបានទេ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

តេជាហ ភក្កវា

អាសីសន្តិ ថោមយន្តិ (អភិជប្បន្តិ) ធុហន្តិ (បុណ្ណាកាតិ ភក្កវា)

កាមាភិជប្បន្តិ បដិច្ច លាភំ

តេ យាជយោកា កវរាគត្តា

នាតវីសុ ជាតិជន្តិ ព្រឹមតិ ។

[១៣៣] តេ ចេ នាតវីសុ យាជយោកា (ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណាកោ)

យញ្ញេហិ ជាតិពុ ជវពុ មារិស

អថ កោ ចរហិ ទេវមនុស្សលោកេ

អតារិ ជាតិពុ ជវពុ មារិស

បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រឹហិ មេ តំ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ) ជនទាំងឡាយ
ណា ប្រាថ្នា សរសើរ (ជាប់ចិត្ត) លះបង់ ប្រាថ្នាចំពោះ
នូវកាម ព្រោះអាស្រ័យលោភ តថាគតពោលថា ជនទាំង
នោះ ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការបូជា ត្រេកអរ ក្នុងភវរាគៈ ធ្ងន់
ជាតិនិងជរា មិនបានទេ ។

[១៣៣] (បុណ្ណកៈមានអាយុ ក្រាបទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រ
ព្រះអង្គនិរទុក្ខ បើជន ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការបូជាទាំងនោះ
ធ្ងន់ជាតិនិងជរា ដោយយំញាមិនបានទេ បពិត្រព្រះអង្គ
និរទុក្ខ តើអ្នកណា ក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក អាចធ្ងន់
ជាតិនិងជរាបាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ សម្តែងសេចក្តីនោះ
ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៣៤] តេ ចេ នាតវីសុ យាជយោកាតិ តេ
 យញ្ញយជកា យាជយោកា កវរាគរត្តា ជាតិជរាមរ-
 ណំ នាតវីសុ ន ឧត្តវីសុ ន បតវីសុ ន សមតិក្ក-
 មីសុ ន វីតិវត្តីសុ ជាតិជរាមរណា អនិក្ខន្តា អនិ-
 ស្សដ្ឋា អនតិក្កន្តា អសមតិក្កន្តា អវីតិវត្តា អន្តោ-
 ជាតិជរាមរណោ បរិវត្តន្តិ អន្តោសំសារបថេ បរិវត្តន្តិ
 ជាតិយា អនុគតា ជរាយ អនុសជា ព្យាធិនា អភិ-
 ភូតា មរណោន អញ្ញាហតា អតារណា អលេណា អ-
 សរណា អសរណីភូតាតិ^(១) តេ ចេ នាតវីសុ យាជ-
 យោកា ។ ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណកោតិ ឥច្ចាតិ បទ-
 សន្តិ ។ ថេ ។ អាយស្មា បុណ្ណកោតិ ។

[១៣៥] យញ្ញេហិ ជាតិពូ ជរពូ មារិសាតិ យញ្ញេហិ
 បហុតេហិ យញ្ញេហិ វិវិដេហិ យញ្ញេហិ បុម្ភហិ ។

១ ម. ឯត្តន្តេ ព្រូសិ អាចិក្ខុសិ ទេសេសិ បញ្ញបេសិ បដ្ឋបេសិ វិវេសិ វិភជសិ
 ឧត្តានីករោសិ បកាសេសីតិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១៣២] ពាក្យថា បើជន ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការបូជាទាំងនោះ ធ្ងន់មិនបានទេ សេចក្តីថា ជន ជាអ្នកបូជាយ័ញ្ញ ប្រកបក្នុងការបូជា ត្រេកអរក្នុងភវរាគៈ ទាំងនោះ មិនធ្ងន់ចុះ មិនធ្ងន់ឡើង មិនធ្ងន់ទូទៅ មិនកន្លងព្រម មិនប្រព្រឹត្តកន្លងបាន នូវជាតិជរានិងមរណៈ ជនទាំងនោះ មិនចេញ មិនរលាស់ចេញ មិនឈានកន្លង មិនឈានកន្លងព្រម មិន ប្រព្រឹត្តកន្លង ចាកជាតិជរានិងមរណៈ វិលវល់ខាងក្នុង នៃជាតិជរានិង មរណៈ វិលវល់ខាងក្នុងផ្លូវនៃសង្សារ ប្រព្រឹត្តទៅតាមជាតិ ត្រូវជរា ជាប់តាម ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈកម្ចាត់ហើយ គ្មានទីពំនាក់ គ្មានទីជ្រកកោន គ្មានទីពឹង គ្មានទីផ្អែក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បើជន ជាអ្នកប្រកប ក្នុងការបូជាទាំងនោះ ធ្ងន់មិនបានទេ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ ក្នុងបទថា បុណ្ណកៈមានអាយុ ក្រាបទូលសួរ ដូច្នោះ គឺជាបទ តភ្ជាប់ ។ បេ ។ បុណ្ណកៈមានអាយុ ។

[១៣៥] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ (បើជនទាំងឡាយធ្ងន់) ជាតិនិងជរាដោយយ័ញ្ញមិនបានទេ សេចក្តីថា ដោយយ័ញ្ញទាំងឡាយដ៏ ច្រើន ដោយយ័ញ្ញទាំងឡាយផ្សេងៗ ដោយយ័ញ្ញដ៏ក្រាស់ក្រែល ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

មារិសាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាជិ-
វចនមេតំ មារិសាតិ យញ្ញេហិ ជាតិញ្ច ជវញ្ច
មារិស ។

[១៣៦] អថ កោ ចរហិ ទេវមនុស្សលោកេ
អតារិ^(១) ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិសាតិ អថ កោ ឯសោ
សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្ស-
មណព្រហ្មណិយា បដាយ សទេវមនុស្សាយ ជាតិជ-
រាមរណំ អតារិ ឧត្តរិ បតរិ សមតិក្កមិ វីតវត្តយិ ។ មារិ-
សាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាជិវចន-
មេតំ មារិសាតិ អថ កោ ចរហិ ទេវមនុស្សលោកេ
អតារិ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស ។

១ ម. អតរិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព
ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នុ៎ះជាពាក្យសម្រាប់ហៅ ដោយគោរព
កោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ (បើជន
ទាំងឡាយធ្លុង) ជាតិ និងជរាដោយយំញា មិនបានទេ ។

[១៣៦] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ តើអ្នកណា ក្នុងទេវលោក
និងមនុស្សលោក ធ្លុងជាតិ និងជរាបាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ សេចក្តីថា
តើអ្នកណា ក្នុងលោកព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក
ក្នុងពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្ស ជាសម្មតិទេព
និងមនុស្សដ៏សេស ធ្លុងចុះ ធ្លុងឡើង ធ្លុងទូទៅ កន្លងព្រម ប្រព្រឹត្ត
កន្លង នូវជាតិជរានិងមរណៈបាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ គឺ
ពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ
នុ៎ះ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ ដោយគោរពកោតក្រែង ហេតុនោះ
(លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ តើអ្នកណា ក្នុងទេវលោកនិង
មនុស្សលោក ធ្លុងជាតិ និងជរាបាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៣៧] បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រូហិ មេ តន្តិ បុច្ឆាមិ
តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អន្លេសាមិ តំ បសា-
ទេមិ តំ កថស្ស មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភក្កវាតិ ស-
ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
ភក្កវាតិ ។ ព្រូហិ មេ តន្តិ ព្រូហិ អាចិត្តាហិ
ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវាហិ វិកជាហិ
ឧត្តានីកោហិ បកាសេហិតិ បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា
ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ
តេ ចេ នាតវីសុ យាជយោកា

(ឥច្ចាយស្មា បុណ្ណាកោ)

យញ្ញេហិ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស
អថ កោ ចរហិ ទេវមនុស្សលោកេ
អតារិ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស
បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រូហិ មេ តន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១៣៧] ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរ
 ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា
 ខ្ញុំព្រះអង្គ ទូលសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ អង្វរព្រះអង្គ
 អារាធនាព្រះអង្គ ញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លា សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ
 ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ ។
 ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះជាពាក្យសម្រាប់ហៅដោយគោរព
 ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់
 ដឹង ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូម
 ព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្តិ តាំងផ្តើម វែកញែក ធ្វើ
 ឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមានព្រះ
 ភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

(បុណ្ណិកៈមានអាយុ ក្រាបទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះអង្គ
 និរទុក្ខ បើជន ជាអ្នកប្រកបក្នុងការបូជាទាំងនោះ ធ្លុងជាតិនិង
 ជរាដោយយ័ញ្ញមិនបានទេ បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ តើអ្នក
 ណា ក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក ធ្លុងជាតិនិងជរាបាន
 ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរ
 ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៣៨] សង្ខាយ លោកស្មី បរោបរាជិ

(បុណ្ណកាតិ ភគវា)

យស្សិញ្ចិតំ នត្ថិ កុហិត្វិ លោកេ

សន្តោ វិទូមោ អនិយោ និរាសោ

អតារិ សោ ជាតិជរន្តិ ព្រូមិ ។

[១៣៩] សង្ខាយ លោកស្មី បរោបរាជីតិ សង្ខា

វុច្ចតិ ញ្ញាណំ យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អ-

មោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បរោបរាជីតិ ឱចារំ

វុច្ចតិ^(១) មនុស្សលោកោ ចារំ វុច្ចតិ ទេវលោកោ ឱចារំ

វុច្ចតិ កាមធាតុ ចារំ វុច្ចតិ រូបធាតុ អរូបធាតុ ឱចារំ

វុច្ចតិ កាមធាតុ រូបធាតុ ចារំ វុច្ចតិ អរូបធាតុ ។

សង្ខាយ លោកស្មី បរោបរាជីតិ បរោបរាជិ អនិច្ចតោ

សង្ខាយ ទុក្ខតោ រោគតោ ភិណ្ណតោ សលូតោ ។ បេ ។

១ ម. បរោបរាជីតិ ឱរំ វុច្ចតិ សកត្តភារោ បរំ វុច្ចតិ បរត្តភារោ ឱរំ វុច្ចតិ សក-
រូបវេទនា សញ្ញា សង្ខារវិញ្ញាណំ បរំ វុច្ចតិ បររូបវេទនា សញ្ញា សង្ខារវិញ្ញាណំ
ឱរំ វុច្ចតិ ឆ អដ្ឋត្តិកានិ អាយតនានិ បរំ វុច្ចតិ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ឱរំ
វុច្ចតីតីតិ ទិស្សន្តិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៣៨] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ) សេចក្តីញាប់
ញ័រ ក្នុងទីនីមួយ ក្នុងលោក នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ
ព្រោះដឹងនូវត្រឹមនាយនិងត្រឹមអាយ ក្នុងលោក តថាគត
ពោលថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកម្ចាត់បង់ អ្នកមិន
មានទុក្ខ អ្នកមិនមានប្រាថ្នា អាចធ្ងន់ជាតិ និងជរាបាន ។

[១៣៩] ពាក្យថា ព្រោះដឹង នូវត្រឹមនាយនិងត្រឹមអាយក្នុង
លោក សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា ការដឹង បានខាងបញ្ញា
ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីឃើញ
ត្រូវ ។ ពាក្យថា ត្រឹមនាយនិងត្រឹមអាយ គឺមនុស្សលោក ហៅ
ថា ត្រឹមអាយ ទេវលោក ហៅថា ត្រឹមនាយ កាមធាតុ ហៅថា
ត្រឹមអាយ រូបធាតុនិងអរូបធាតុ ហៅថា ត្រឹមនាយ កាមធាតុ និង
រូបធាតុ ហៅថា ត្រឹមអាយ អរូបធាតុ ហៅថា ត្រឹមនាយ ។ ពាក្យថា
ព្រោះដឹងនូវត្រឹមនាយនិងត្រឹមអាយ ក្នុងលោក គឺព្រោះដឹងនូវត្រឹម-
នាយនិងត្រឹមអាយ ថា មិនទៀង ព្រោះដឹង យល់ ថ្លឹង ពិចារណា
សម្តែង ធ្វើឲ្យប្រាកដ ថាជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ជាសរ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អនិស្សរណតោ^(១) សង្ខាយ ជាតិត្វា តុលយិត្វា តិរយិ-
ត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ សង្ខាយ លោកស្មី
បរោបរាជិ ។ បុណ្ណកាតិ ភកវាតិ បុណ្ណកាតិ ភកវា
តំ ព្រាហ្មណំ ធាមេន អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាជិវ-
ចនមេតំ ។ បេ ។ យទិទំ ភកវាតិ បុណ្ណកាតិ ភកវា។

[១៤០] យស្សិញ្ចិតំ នត្ថិ កុហិត្វិ លោកេតិ
យស្សាតិ អរហតោ ទីណាសវស្ស ។ ឥញ្ចិតន្តិ តណ្ហិ-
ញ្ចិតំ ទិដ្ឋិញ្ចិតំ កិលេសិញ្ចិតំ មាទិញ្ចិតំ កម្មិញ្ចិតំ ។
យស្សិមេ ឥញ្ចិតា នត្ថិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ពន្តិ
បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្ភ-
ប្បត្តិកា ញាណក្កិណា ទឡា ។ កុហិត្វិតិ កុហិត្វិ
កិម្មិចិ^(២) កត្តចិ អជ្ឈតំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា
វា ។ លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតន-
លោកេតិ យស្សិញ្ចិតំ នត្ថិ កុហិត្វិ លោកេ ។

១ ម. និស្សរណតោ ។ ២ ម. កិស្មិញ្ចិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ថា រលាស់ចេញមិនបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះដឹងនូវត្រើយ
 នាយនឹងត្រើយអាយ ក្នុងលោក ។ ពាក្យថា ម្នាលបុណ្ណកៈ ក្នុងបទថា
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅ
 ព្រាហ្មណ៍នោះដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុះជាពាក្យ
 ហៅដោយគោរព ។ បេ ។ (ការបញ្ញត្ត)ថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ
 ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណកៈ ។

[១៤០] ពាក្យថា សេចក្តីញាប់ញ័រ ក្នុងទីនីមួយ ក្នុងលោក នៃ
 បុគ្គលណា មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្ត
 ខីណាស្រព ។ ពាក្យថា សេចក្តីញាប់ញ័រ គឺការញាប់ញ័រដោយតណ្ហា
 ការញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិ ការញាប់ញ័រដោយកិលេស ការញាប់ញ័រដោយ
 មានៈ ការញាប់ញ័រដោយកម្ម ។ ការញាប់ញ័រទាំងនេះ នៃបុគ្គលណា
 មិនមាន មិនមានព្រម (បុគ្គលនោះ) មិនបាន បានលះបង់
 កាត់ផ្តាច់ ចូលទៅរម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន
 ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ។ ពាក្យថា ក្នុងទីនីមួយ គឺក្នុងទីនីមួយ
 តិចតួច ដូចម្តេចខ្លះ ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ។
 ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីញាប់ញ័រ ក្នុងទីនីមួយ ក្នុងលោក
 នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញាទិទ្វេសោ

[១៤១] សន្តោ វិជ្ជមោ អនីយោ និរាសោ អតារិ
សោ ជាតិជវន្តិ ព្រមិតិ សន្តោតិ រាគស្ស សន្តត្តា
សន្តោ នោសស្ស សន្តត្តា សន្តោ មោហាស្ស សន្តត្តា
សន្តោ កោដស្ស ឧបនាហស្ស មក្ខស្ស បណ្ណា-
សស្ស តស្សាយ មច្ឆរិយស្ស មាយាយ សាថេយ្យ-
ស្ស ថម្កស្ស សារម្កស្ស មាណស្ស អតិមាណស្ស
មនស្ស បមាណស្ស សព្វក្កិលេសានំ សព្វទុច្ចរិតានំ
សព្វទរថានំ សព្វបរិណ្ណាហានំ សព្វសន្តាចានំ សព្វា-
កុសលាភិសដ្ឋារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា រូបសមិតត្តា
វិជ្ជាតត្តា និព្វតត្តា វិកតត្តា បដិប្បស្សន្តត្តា សន្តោ
ឧបសន្តោ រូបសន្តោ និព្វតោ បដិប្បស្សន្តោតិ សន្តោ ។
វិជ្ជមោតិ កាយទុច្ចរិតំ វិជ្ជមិតំ វិធមិតំ វិសោសិតំ
ព្យន្តិកតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ វិជ្ជមិតំ វិធមិតំ
វិសោសិតំ ព្យន្តិកតំ រាគោ វិជ្ជមិតោ វិធមិតោ
វិសោសិតោ ព្យន្តិកតោ នោសោ មោហោ កោដោ

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១២១] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះជាអ្នកស្ងប់
អ្នកកម្ចាត់បង់ អ្នកមិនមានទុក្ខ អ្នកមិនមានប្រាថ្នា អាចធ្វើជាតិ និងជរាបាន
ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកស្ងប់ គឺឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់រាគៈ ឈ្មោះថា
អ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់ទោសៈ ឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់មោហៈ
ឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ អ្នករម្ងាប់ អ្នករម្ងាប់ឈឹង អ្នករំលត់ អ្នករម្ងាប់ចំពោះ
ព្រោះស្ងប់ រម្ងាប់ រម្ងាប់ឈឹង រលត់ រំលត់ ទៅប្រាស រម្ងាប់ចំពោះ នូវ
ក្រោធ ការចងក្រោធទុក សេចក្តីលុបគុណ ការវៃប្លកស្មើ សេចក្តីច្រណែន
កំណាញ់ កិច្ចកល សេចក្តីអួតអាង សេចក្តីរឹងត្អឹង ការប្រណាំងប្រជែង
មានៈ សេចក្តីមើលងាយ សេចក្តីស្រវឹង សេចក្តីប្រហែស កិលេស
ទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្រហល់
ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អភិសង្ខារជាអកុសល
ទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកស្ងប់ ។ ពាក្យថា
អ្នកកម្ចាត់បង់ គឺអ្នកកម្ចាត់បង់ ផ្តុំចេញ ធ្វើឲ្យរឹងស្អិត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវកាយ-
ទុច្ចរិត អ្នកកម្ចាត់បង់ ផ្តុំចេញ ធ្វើឲ្យរឹងស្អិត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវវចីទុច្ចរិត នូវ
មនោទុច្ចរិត អ្នកកម្ចាត់បង់ ផ្តុំចេញ ធ្វើឲ្យរឹងស្អិត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវរាគៈ អ្នក
កម្ចាត់បង់ ផ្តុំចេញ ធ្វើឲ្យរឹងស្អិត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវទោសៈ មោហៈ ក្រោធ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឧបនាហោ មក្ខោ បណ្ណាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា
 សាថយ្យំ ថម្ពោ សារម្ពោ មាណោ អតិមាណោ មណោ
 បមាណោ វិជ្ជមិតោ វិធមិតោ វិសោសិតោ ព្យង្គិកតោ
 សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ឆរិតោ សព្វេ ទរថា សព្វេ
 បរិណ្ណាហា សព្វេ សន្តាថា សព្វាកុសលាកិសដ្ឋារា
 វិជ្ជមិតោ វិធមិតោ វិសោសិតោ ព្យង្គិកតោ ។ អបិច
 កោណោ វុច្ឆតិ ធូមោ

មាណោ ហិ តេ ព្រាហ្មណោ ខារិកាហោ

កោណោ ធូមោ ភម្មនិ^(១) មោសវដ្ឋំ

ជិវ្ហា សុជា តប្បវស្ស ជោតិដ្ឋានំ^(២)

អត្តា សុទន្តោ បុរិសស្ស ជាតិ ។

១ ម. ភស្មា ។ ២ ម. ហទយំ ជោតិដ្ឋានន្តិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ការចង់ក្រោធទុក សេចក្តីលុបគុណ ការវៃប្លកស្មើ សេចក្តីច្រណែន
 សេចក្តីកំណាញ់ កិច្ចកល សេចក្តីអួតអាង សេចក្តីរឹងត្អឹង ការប្រ-
 ណាំងប្រជែង មានៈ សេចក្តីមើលងាយ សេចក្តីស្រវឹង និងសេចក្តី
 ប្រហែស អ្នកកម្ចាត់បង់ ផ្ទុំចេញ ធ្វើឲ្យរឹងស្អុត ធ្វើឲ្យវិនាសនូវ
 កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង
 សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អភិសង្ខារ
 ជាអកុសលទាំងពួង ។ មួយទៀត ក្រោធ លោកពោលថាផ្សេង
 ម្នាលព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីពិតថា មានៈរបស់អ្នក ទុកជា
 អម្រែកដ៏ធ្ងន់ សេចក្តីក្រោធ ទុកជាផ្សេង ការពោលពាក្យកុហក
 ទុកជាផេះ អណ្តាត ទុកជាវែក ហឫទ័យរបស់អ្នកដែល
 យកចិត្តទុកដាក់ ទុកជាកន្លែងភ្លើង ខ្លួនដែលទូន្មានល្អហើយ
 ទុកជាជាតិរបស់បុរស ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

អបិច ទសហាការេហិ កោដោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ
 អចរីតិ កោដោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរតីតិ កោដោ
 ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតីតិ កោដោ ជាយតិ បិ-
 យស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរីតិ អនត្ថំ ចរតីតិ
 អនត្ថំ ចរិស្សតីតិ កោដោ ជាយតិ អប្បិយស្ស មេ
 អមនាបស្ស អត្ថំ អចរីតិ អត្ថំ ចរតីតិ អត្ថំ ចរិ-
 ស្សតីតិ កោដោ ជាយតិ អដ្ឋានេ វា បន កោដោ
 ជាយតិ ។ យោ ឯវរូទោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ
 បដិឃាតោ បដិឃោ បដិវិរោដោ កោទោ បកោទោ
 សម្បកោទោ ទោសោ បទោសោ សម្បទោសោ
 ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបទោសោ កោដោ កុដ្ឋនា
 កុដ្ឋិតត្ថំ ទោសោ ទុស្សនា ទុស្សិតត្ថំ ព្យាបត្តិ
 ព្យាបដ្ឋនា ព្យាបដ្ឋិតត្ថំ វិរោដោ បដិវិរោដោ ចណ្ឌិត្តំ
 អស្សវោទោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ កោ-
 ដោ ។ អបិច កោធស្ស អធិមត្តបរិត្តតា វេទិតព្វា ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មួយទៀត ការក្រោធ កើតដោយអាការ ១០ គឺក្រោធកើតដោយ
 គិតថា គេបានប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ ក្រោធកើតដោយ
 គិតថា គេកំពុងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ១ ក្រោធកើតដោយ
 គិតថា គេនឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ១ ក្រោធកើតដោយ
 គិតថា គេបានប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ១ ថា កំពុងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជា-
 ប្រយោជន៍ ១ ថានឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់សត្វនិងសង្ខារ
 ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ១ ក្រោធកើតដោយគិតថា គេបាន
 ប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ១ ថាកំពុងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ១ ថានឹងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍
 ដល់សត្វនិងសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់មិនជាទីពេញចិត្តនៃអញ ១ ឬសេចក្តី
 ក្រោធកើតក្នុងទីមិនគួរ ១ ។ សេចក្តីគំនុំ ការគុំកូន ការប្តឹងប្តាក់ ការតានតឹង
 នៃចិត្ត សេចក្តីខឹង ការខឹងខ្លាំង ការខឹងក្រៃលែង ទោសៈ ទោសៈខ្លាំង
 ទោសៈក្រៃលែង ការព្យាបាទនៃចិត្ត ការប្រទូសវាយក្នុងចិត្ត ការក្រោធ
 អាការក្រោធ ភាពនៃការក្រោធ ការប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត ភាពនៃការ
 ប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃការព្យាបាទ សេចក្តីខឹង
 ការខឹងខ្លាំង សេចក្តីកាច ការញ្ជាំងទឹកភ្នែកឲ្យហូរធ្លាក់ សេចក្តីមិន
 រីករាយនៃចិត្ត ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា ការក្រោធ ។
 មួយទៀត បណ្ឌិតគប្បីដឹងថា ក្រោធប្រមាណច្រើននិងតិច ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អត្ថិ កញ្ចំ កាលំ កោដោ ចិត្តាវិលករណាមត្តោ
 ហោតិ ន ច តាវ មុខកុលានិកុលានោ^(១) ហោតិ ។

អត្ថិ កញ្ចំ កាលំ កោដោ មុខកុលានិកុលាន-
 មត្តោ ហោតិ ន ច តាវ ហនុសញ្ចោបដោ ហោតិ ។

អត្ថិ កញ្ចំ កាលំ កោដោ ហនុសញ្ចោបនមត្តោ
 ហោតិ ន ច តាវ ធរុសវាចនិច្ឆារណោ ហោតិ ។

អត្ថិ កញ្ចំ កាលំ កោដោ ធរុសវាចនិច្ឆារណាមត្តោ
 ហោតិ ន ច តាវ ទិសាវិទិសំ អនុវិលោកដោ ហោតិ ។

អត្ថិ កញ្ចំ កាលំ កោដោ ទិសាវិទិសំ អនុវិ-
 លោកនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ ទណ្ឌាសត្តបរាម-
 សដោ ហោតិ ។ អត្ថិ កញ្ចំ កាលំ កោដោ
 ទណ្ឌាសត្តបរាមសនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ
 ទណ្ឌាសត្តអព្ពក្កិរណោ ហោតិ ។ អត្ថិ កញ្ចំ កាលំ
 កោដោ ទណ្ឌាសត្តអព្ពក្កិរណាមត្តោ ហោតិ ន
 ច តាវ ទណ្ឌាសត្តអភិទិចាតដោ ហោតិ ។ អត្ថិ
 កញ្ចំ កាលំ កោដោ ទណ្ឌាសត្តអភិទិចាតនមត្តោ
 ហោតិ ន ច តាវ ទិដ្ឋវិទិដ្ឋករណោ ហោតិ ។

១ ម. មុខកុលានិកុលានំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ តែមិនទាន់ធ្វើមុខឲ្យក្រញូវ
 នៅឡើយក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែធ្វើមុខឲ្យក្រញូវ តែមិន
 ទាន់ញាំងចង្កាឲ្យកម្រើកនៅឡើយក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែ
 ញាំងចង្កាឲ្យកម្រើក តែមិនទាន់បញ្ចេញវាចាអាក្រក់នៅឡើយ ក៏មិន ។
 ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែបញ្ចេញវាចាអាក្រក់ តែមិនទាន់ក្រឡេកមើល
 ទិសតូចនិងទិសធំនៅឡើយ ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែក្រឡេក
 មើលទិសតូចនិងទិសធំ តែមិនទាន់ចាប់កាន់ដំបងនិងកាំបិតនៅឡើយ
 ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែចាប់កាន់ដំបងនិងកាំបិត តែមិនទាន់
 ងាឡើងនូវដំបងនិងកាំបិតនៅឡើយ ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់
 តែងាឡើងនូវដំបងនិងកាំបិត តែមិនទាន់សំពង់កាប់ដោយដំបងនិងកាំបិត
 នៅឡើយ ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែសំពង់កាប់ដោយដំបង
 និងកាំបិត តែមិនទាន់ធ្វើឲ្យធ្លុះធ្លាយដាច់ដាច់នៅឡើយ ក៏មាន ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

អត្ថិ កក្កិ កាលំ កោដោ ធិន្ធវិធិន្ធករណាមត្តោ
 ហោតិ ន ច តាវ សម្ពញ្ញនបរិកញ្ញោ ហោតិ ។
 អត្ថិ កក្កិ កាលំ កោដោ សម្ពញ្ញនបរិកញ្ញ-
 នមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ អង្គមដ្ឋាបកឡនោ
 ហោតិ ។ អត្ថិ កក្កិ កាលំ កោដោ អង្គមដ្ឋា-
 បកឡនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ ដីវិតបនាសនោ
 ហោតិ ។ អត្ថិ កក្កិ កាលំ កោដោ ដីវិតប-
 នាសនមត្តោ ហោតិ ន ច តាវ សព្វច្ចាតបរិច្ចាត-
 សណ្ឌិតោ ហោតិ ។ យតោ កោដោ បរំ បុគ្គលំ
 យាតេត្វា អត្តានំ យាតេតិ ឯត្តាវតា កោដោ
 បរមុស្សនតតោ បរមវេបុលុប្បត្តោ ហោតិ ។
 យស្សេសោ កោដោ បហីនោ សមុច្ឆិន្នោ រូប-
 សន្តោ បដិប្បស្សន្តោ អភព្វប្បត្តិកោ ញាណត្តិជា
 នឡោ សោ រុច្ចតិ វិជ្ជមោ ។ កោដស្ស បហី-
 នត្តា វិជ្ជមោ កោដវតុស្ស បរិញ្ញាតត្តា វិជ្ជមោ
 កោដហេតុស្ស ឧច្ឆិន្តត្តា វិជ្ជមោតិ វិជ្ជមោ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែធ្វើឲ្យចុះឆ្ងាយដាច់ដាច តែមិនទាន់បំបាក់
 បំបែកនៅឡើយ ក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែបំបាក់បំបែក
 តែមិនទាន់អូសទាញមក នូវអវយវៈតូចនឹងអវយវៈធំនៅឡើយ ក៏មាន ។
 ក្នុងកាលខ្លះ ក្រោធគ្រាន់តែទាញកន្ត្រាក់មកនូវអវយវៈតូចនឹងអវយវៈធំ
 តែមិនទាន់ញ៉ាំងជីវិតឲ្យវិនាសនៅឡើយក៏មាន ។ ក្នុងកាលខ្លះក្រោធគ្រាន់
 តែញ៉ាំងជីវិតឲ្យវិនាស តែមិនទាន់តាំងនៅក្នុងការលះនិងការបរិច្ចាគ(ជីវិត)
 ទាំងអស់គ្នានៅឡើយក៏មាន ។ ក្នុងកាលណាបុគ្គលអ្នកក្រោធសម្លាប់បុគ្គល
 ដទៃហើយសម្លាប់ខ្លួន ក្នុងកាលនោះ ក្រោធក៏ដល់នូវសភាពដ៏ចម្រើនក្រៃ
 លែង ដល់នូវសភាពដ៏ទូលំទូលាយដ៏ក្រៃលែង ដោយហេតុមានប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រោធនុំ៖ ដែលបុគ្គលណា បានលះបង់ កាត់ផ្តាច់ ចូលទៅ
 រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង
 គឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ ហៅថា អ្នកកម្ចាត់បង់ ។ បុគ្គលនោះ
 ឈ្មោះថា អ្នកកម្ចាត់បង់ ព្រោះលះក្រោធហើយ ឈ្មោះថា អ្នកកម្ចាត់បង់
 ព្រោះកំណត់ដឹងនូវវត្ថុក្រោធហើយ ឈ្មោះថា អ្នកកម្ចាត់បង់ ព្រោះ
 កាត់ផ្តាច់នូវហេតុនៃក្រោធហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកកម្ចាត់បង់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អនិយោតិ រាគោ និយោ ទោសោ និយោ មោហោ
 និយោ កោដោ និយោ ឧបនាហោ និយោ ។ បេ ។
 សញ្ចកុសលាភិសង្ការា និយោ ។ យស្សេតេ និយោ
 បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្ប-
 ត្តិកា ញាណត្តិនា ទន្ធា សោ វុច្ចតិ អនិយោ ។
 និរាសោតិ អាសា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សា-
 រាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។
 យស្សេសា អាសា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូប-
 សន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណត្តិនា
 ទន្ធា សោ វុច្ចតិ និរាសោ ។ ជាតីតិ យា
 តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ
 ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ខន្ធានំ
 ចាតុកាវោ អាយតនានំ បដិលោកោ ។ ជរាតិ
 យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកា-
 យេ ជរា ដីរណាតា ខណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ វលិត្តចតា
 អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា អ្នកមិនមានទុក្ខ សេចក្តីថា រាគៈជាទុក្ខ ទោសៈជាទុក្ខ មោហៈ
 ជាទុក្ខ ក្រោធជាទុក្ខ ការចង់ក្រោធទុកជាទុក្ខ ។ បេ ។ អភិសង្ខារ ជាអកុ-
 សលទាំងពួងជាទុក្ខ ។ ទុក្ខទាំងនុ៎ះ បុគ្គលណា លះបង់ កាត់ផ្តាច់ ចូលទៅ
 រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
 ហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានទុក្ខ ។ ពាក្យថា អ្នកមិន
 មានសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីថា តណ្ហា ហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បាន
 ដល់សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីរីករាយខ្លាំង ។ បេ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសល-
 មូល ។ តណ្ហាគឺការប្រាថ្នានុ៎ះ បុគ្គលណា លះបង់ កាត់ផ្តាច់ ចូលទៅ
 រម្ងាប់ រម្ងាប់ចំពោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
 ហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា
 ជាតិ បានដល់ការកើត ការកើតព្រម កិរិយាយានចុះ ការកើត ការកើត
 ចំពោះ ការកើតប្រាកដទែខន្ធទាំងឡាយ ការបានចំពោះ នូវអាយតនៈ
 ទាំងឡាយ នៃសត្វទាំងឡាយនោះ ។ ក្នុងពួកនៃសត្វនោះៗ ។ ពាក្យថា
 ជរា គឺការចាស់ ភាពនៃសេចក្តីគ្រាំគ្រា ភាពនៃធ្មេញបាក់ ភាព
 នៃសក់ស្កូវ ភាពនៃស្បែកជ្រើរជ្រួញ សេចក្តីសាបសូន្យនៃអាយុ សេចក្តី
 ចាស់ជុំវិញនៃឥន្ទ្រិយ នៃសត្វទាំងឡាយនោះៗ ក្នុងពួកនៃសត្វនោះៗ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សន្តោ វិជ្ជមោ អនីយោ និរាសោ អតារិ សោ ជាតិ-
 ជវន្តិ ព្រឹម្មតិ យោ សន្តោ ច វិជ្ជមោ ច អនីយោ
 ច និរាសោ ច សោ ជាតិជវមរណំ អតារិ ឧត្តារិ បតិ
 សមតិក្កមិ វីតិវត្តយីតិ ព្រឹមិ អាចិត្តាមិ នេសេមិ
 បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ឧត្តានីករោមិ
 បកាសេមីតិ សន្តោ វិជ្ជមោ អនីយោ និរាសោ
 អតារិ សោ ជាតិជវន្តិ ព្រឹមិ ។ តេនាហ ភក្កវា

សដ្ឋាយ លោកស្មី បរោបរាជិ

(បុណ្ណកាតិ ភក្កវា)

យស្សិញ្ចិតំ នត្តិ កុហិត្វិ លោកេ
 សន្តោ វិជ្ជមោ អនីយោ និរាសោ
 អតារិ សោ ជាតិជវន្តិ ព្រឹម្មតិ ។

សហ តាថាបរិយោសាធា ។ បេ ។ បញ្ញាសិកោ
 ភក្កវន្តំ នមស្សមាដោ និសិដ្ឋោ ហោតិ សត្តា
 មេ ភន្តេ ភក្កវា សាវកោហាមស្មីតិ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ តតិយោ ។

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកម្ចាត់បង់ អ្នកមិន
 មានទុក្ខ អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា អាចធ្ងន់ជាតិនិងជរាបាន បានសេចក្តី
 ថា តថាគតពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងផ្អែម បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់
 ប្រកាសថា បុគ្គលណាជាអ្នកស្ងប់ផង អ្នកកម្ចាត់បង់ផង អ្នកមិនមានទុក្ខ
 ផង អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាផង បុគ្គលនោះបានធ្ងន់ ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់រំ-
 លង ផ្ទោះកន្លង លោតរំលង នូវជាតិ ជរា និងមរណៈបាន ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកម្ចាត់បង់
 អ្នកមិនមានទុក្ខ អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា អាចធ្ងន់ជាតិនិងជរាបាន ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណកៈ) សេចក្តី
 ញាប់ញ័រក្នុងទីនីមួយក្នុងលោកនៃបុគ្គលណាមិនមានទេព្រោះ
 ដឹងនូវត្រឹមនាយនិងត្រឹមអាយក្នុងលោក តថាគតពោល
 ថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នកកម្ចាត់បង់ អ្នកមិនមានទុក្ខ
 អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា អាចធ្ងន់ជាតិនិងជរាបាន ។

ក្នុងពេលដែលចប់ព្រះគាថា ។ បេ ។ បុណ្ណកៈមានអាយុ អង្គុយ
 ប្រណាម្យអញ្ញាលីនមស្ការព្រះមានព្រះភាគ ពោលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្ត្រានៃខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ៣ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៤២] បុច្ឆាមិ តំ ភកវា ព្រហ្មិ មេ តំ

(ឥច្ចាយស្មា មេត្តត្ថ)

មញ្ញាមិ តំ វេទកុំ ការិតតំ

កុតោ នុ ទុក្ខា សមុចាគតាមេ

យេកេចិ លោកស្មី អនេករូទា ។

[១៤៣] បុច្ឆាមិ តំ ភកវា ព្រហ្មិ មេ តន្តិ បុច្ឆាតិ

តិស្សោ បុច្ឆា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ទិដ្ឋសំសន្ធិនា

បុច្ឆា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។

កតមា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ។ បកតិយា លក្ខណំ

អញ្ញាតំ ហោតិ អទិដ្ឋំ អតុលិតំ អតិវិតំ អវិការិតំ

អវិក្ខតំ តស្ស ញាណាយ ទស្សនាយ តុលនាយ តិរ-

ណាយ វិការនត្តាយ វិក្ខតត្តាយ បញ្ញំ បុច្ឆតិ អយំ

អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៤២] (មេត្តគូមាណាពមានអាយុទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះ

មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់
ប្រាប់នូវសេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យទាន ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់
ឃើញថា ព្រះអង្គជាអ្នកដល់នូវវេទ ជាអ្នកមានខ្លួនបានអប់រំ
ហើយ សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ
ក្នុងលោក សេចក្តីទុក្ខទាំងនេះ កើតមកអំពីទីណាហ្ន៎ ។

[១៤៣] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូម
ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ
ត្រង់ពាក្យថា សួរ បានដល់សំណួរ ៣ គឺ អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា (សំណួរជា
គ្រឿងបំភ្លឺហេតុដែលមិនទាន់បានឃើញ) ១ ទិដ្ឋសំសន្ទនាបុច្ឆា (សំណួរ
ជាគ្រឿងប្រៀបធៀបហេតុ ដែលធ្លាប់ឃើញហើយ) ១ វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា
(សំណួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្តីជឿងឆ្ងល់) ១ ។

អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈដែលបុគ្គលមិនទាន់ដឹង
មិនទាន់ឃើញ មិនទាន់ថ្លឹង មិនទាន់ពិចារណា មិនទាន់យល់ច្បាស់
មិនទាន់ប្រាកដ ដោយប្រក្រតី បុគ្គលសួរប្រស្នាដើម្បីការដឹង ការឃើញ
ការថ្លឹង ការពិចារណា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការយល់ច្បាស់ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ឲ្យប្រាកដនូវលក្ខណៈនោះ នេះអទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កតមា ទិដ្ឋសំសន្ននា បុច្ឆា ។ បកតិយា លក្ខ-
ណំ ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ តុលិតំ តិវិតំ វិភាវិតំ វិភូតំ
អញ្ញេហិ បណ្ឌិតេហិ សទ្ធិំ សំសន្ននត្ថាយ បញ្ញំ បុច្ឆ-
តិ អយំ ទិដ្ឋសំសន្ននា បុច្ឆា ។

កតមា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា សំ-
សយំ បក្ខុន្នោ^(១) ហោតិ វិមតិំ បក្ខុន្នោ ទ្វេដ្ឋក-
ជាតោ ឯវំ នុខោ ន នុខោ កិណ្ណុខោ កចំ នុខោតិ^(២)
សោ វិមតិច្ឆេទនត្ថាយ បញ្ញំ បុច្ឆតិ អយំ វិមតិច្ឆេទ-
នា បុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។

អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា មនុស្សបុច្ឆា អមនុស្ស-
បុច្ឆា និម្មិតបុច្ឆា ។

កតមា មនុស្សបុច្ឆា ។ មនុស្សា ពុទ្ធី ភកវន្តំ
ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញំ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខុ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខុនិយោ
បុច្ឆន្តិ ឧបាសកា បុច្ឆន្តិ ឧបាសិកាយោ បុច្ឆន្តិ
រាជាណោ បុច្ឆន្តិ ខត្តិយា បុច្ឆន្តិ ព្រាហ្មណា បុច្ឆន្តិ
វេស្សា បុច្ឆន្តិ សុទ្ធា បុច្ឆន្តិ កហដ្ឋា បុច្ឆន្តិ បព្វជិតា
បុច្ឆន្តិ អយំ មនុស្សបុច្ឆា ។

១ ម. បក្ខុន្នោ ។ ២ ម. ននុខោ កតំ នុខោតិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ទិដ្ឋសំសន្ទនាបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ លក្ខណៈដែលបុគ្គលបានដឹង
ឃើញ ថ្វីង ពិចារណា យល់ច្បាស់ ប្រាកដ ដោយប្រក្រតីហើយ
បុគ្គលសួរនូវប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ប្រៀបធៀប ជាមួយនឹងពួកអ្នកប្រាជ្ញ
ដទៃ នេះ ទិដ្ឋសំសន្ទនាបុច្ឆា ។

វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលស្ទុះទៅកាន់សេចក្តីសង្ស័យ
ស្ទុះទៅកាន់សេចក្តីជឿងច្បល់ មានគំនិតបែកជាពីរ ដោយប្រក្រតីថា
យ៉ាងនេះទេឬ ឬមិនមែនទេ ដូចម្តេចហ្ន៎ ប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ បុគ្គលនោះ
សួរប្រស្នា ដើម្បីកាត់សេចក្តីជឿងច្បល់ នេះ វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា ។
នេះ បុច្ឆា ៣ ។ បុច្ឆា (សំសួរ) ៣ ដទៃទៀត គឺ មនុស្សបុច្ឆា
អមនុស្សបុច្ឆា និម្មិតបុច្ឆា ។

មនុស្សបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ ពួកមនុស្សចូលទៅគាល់ ព្រះ
ពុទ្ធមានព្រះភាគ ហើយសួរប្រស្នា គឺ ពួកភិក្ខុសួរ ពួកភិក្ខុនីសួរ ពួក
ឧបាសកសួរ ពួកឧបាសិកាសួរ ពួកព្រះរាជាសួរ ពួកក្សត្រិសួរ ពួក
ព្រាហ្មណ៍សួរ ពួកវេស្សៈសួរ ពួកសុទ្ទៈសួរ ពួកគ្រហស្ថសួរ ពួក
បព្វជិតសួរ នេះ មនុស្សបុច្ឆា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កតមា អមនុស្សបុត្តា ។ អមនុស្សា ពុទ្ធិ
 ភកវន្តំ ឧបសង្កមិត្តា បញ្ចា បុច្ឆន្តិ ណាកា បុច្ឆន្តិ
 សុបណ្ណា បុច្ឆន្តិ យក្ខា បុច្ឆន្តិ អសុរា បុច្ឆន្តិ កន្ធា
 បុច្ឆន្តិ មហារាជាណោ បុច្ឆន្តិ ឥន្ទ្រា បុច្ឆន្តិ ព្រហ្មាណោ
 បុច្ឆន្តិ ទេវតាយោ បុច្ឆន្តិ អយំ អមនុស្សបុត្តា ។

កតមា និម្មិតបុត្តា ។ យំ ភកវា រូបំ អភិ-
 និម្មិតាតិ មនោមយំ សព្វដ្ឋប្បច្ចដ្ឋំ អនិទ្ធិយំ ។
 សោ និម្មិតោ ពុទ្ធិ ភកវន្តំ ឧបសង្កមិត្តា បញ្ចា
 បុច្ឆតិ ភកវា វិស្សជ្ជេតិ អយំ និម្មិតបុត្តា ។ ឥមា
 តិស្សោ បុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អត្តត្ថបុត្តា បរត្ថបុត្តា
 ឧភយត្ថបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា ទិដ្ឋធម្មិកត្ថបុត្តា សម្ម-
 រាយិកត្ថបុត្តា បរមត្ថបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អនវដ្ឋត្ថបុត្តា និក្ខិលេ-
 សត្ថបុត្តា វោទានត្ថបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អតីតបុត្តា អនាគតបុត្តា
 បច្ចុប្បន្នបុត្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

អមនុស្សបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ ពួកអមនុស្ស ចូលទៅគាល់ព្រះ
ពុទ្ធមានព្រះភាគ ហើយសួរប្រស្នា គឺ ពួកនាគសួរ ពួកគ្រុឌសួរ ពួក
យក្ខសួរ ពួកអសុរសួរ ពួកគន្ធាសួរ ពួកមហារាជសួរ ពួកព្រះឥន្ទសួរ
ពួកព្រហ្មសួរ ពួកទេវតាសួរ នេះ អមនុស្សបុច្ឆា ។

និម្មិតបុច្ឆា តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់និម្មិតរូបណា
មានអវយវៈសព្វគ្រប់ មានឥន្ទ្រិយមិនខ្វះខាត ដែលសម្រេចអំពីចិត្ត ។
រូបនិម្មិតនោះ ចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ហើយសួរប្រស្នា ព្រះ
មានព្រះភាគក៏ទ្រង់ដោះស្រាយ នេះ និម្មិតបុច្ឆា ។ នេះ បុច្ឆា ៣ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀតគឺ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍នៃខ្លួន ១ បុច្ឆាចំពោះ
ប្រយោជន៍បុគ្គលដទៃ ១ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍ទាំងពីរ ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន ១ បុច្ឆាចំពោះ
ប្រយោជន៍បរលោក ១ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍មិនមានទោស ១
បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍មិនមានកិលេស ១ បុច្ឆាចំពោះប្រយោជន៍ដ៏ផ្លូវផង ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ អតីតបុច្ឆា ១ អនាគតបុច្ឆា ១ បច្ចុប្បន្នបុច្ឆា ១ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា អដ្ឋត្តបុច្ឆា ពហិទ្ធាបុច្ឆា
អដ្ឋត្តពហិទ្ធាបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា កុសលបុច្ឆា អកុសល-
បុច្ឆា អព្យាកតបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា ខន្ធបុច្ឆា ជាតុបុច្ឆា អា-
យតនបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា សតិប្បដ្ឋានបុច្ឆា សម្ម-
ប្បដ្ឋានបុច្ឆា ឥទ្ធិចានបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា ឥន្ទ្រិយបុច្ឆា ពលបុច្ឆា
ពោជ្ឈង្គបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា មគ្គបុច្ឆា ផលបុច្ឆា
និព្វានបុច្ឆា ។

បុច្ឆាមិ តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អដ្ឋេសាមិ
តំ បសាទេមិ តំ កថស្សុ មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភក្កវាតិ
ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
ភក្កវាតិ ។ ព្រហ្មិ មេ តន្តិ ព្រហ្មិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ
បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជាហិ ឧត្តាជីកោហិ
បកាសេហិតិ បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តំ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ បុច្ឆាធម៌ក្នុង ១ បុច្ឆាធម៌ក្រៅ ១ បុច្ឆាធម៌ទាំង
ក្នុងទាំងក្រៅ ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ កុសលបុច្ឆា ១ អកុសលបុច្ឆា ១ អព្យាកតបុច្ឆា ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ ខន្ធបុច្ឆា ១ ធាតុបុច្ឆា ១ អាយតនបុច្ឆា ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ ១ សតិប្បដ្ឋានបុច្ឆា ១ សម្មប្បដ្ឋានបុច្ឆា ១
ឥទ្ធិបាទបុច្ឆា ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ ឥន្ទ្រិយបុច្ឆា ១ ពលបុច្ឆា ១ ពោជ្ឈង្គបុច្ឆា ១ ។

បុច្ឆា ៣ ដទៃទៀត គឺ មគ្គបុច្ឆា ១ ផលបុច្ឆា ១ និព្វានបុច្ឆា ១ ។

ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះ
អង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ អារាធនាព្រះអង្គ ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ
ត្រាស់ប្រាប់ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរ
ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ រ៉ុះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព
។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។
ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺ សូមព្រះ
អង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្តិ តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូម
ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឥច្ចាយស្មា មេត្តក្ខតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។

ឥច្ចាយស្មា មេត្តក្ខ ។

[១៤៤] មញ្ញាមិ តំ វេទកុំ ការិតត្តន្តិ វេទក្ខតិ
តំ មញ្ញាមិ ការិតត្តោតិ តំ មញ្ញាមិ ឯវំ មញ្ញាមិ
ឯវំ ជាតាមិ ឯវំ អាជាតាមិ ឯវំ វិជាតាមិ ឯវំ
បដិវិជាតាមិ ឯវំ បដិវិជ្ឈាមិ វេទក្ខ ការិតត្តោតិ ។

កថញ្ច ភក្ខវា វេទក្ខ ។ វេទោ រុច្ឆតិ ចត្វុសុ
មក្កេសុ ញ្ញាណំ បញ្ញា បញ្ញិទ្ធិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិ-
ចយសម្ពោជ្ឈង្កោ វីមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ។
ភក្ខវា តេហិ វេទេហិ ជាតិជរាមរណាស្ស អន្តកតោ
អន្តប្បត្តោ កោដិកតោ កោដិប្បត្តោ បរិយន្ត-
កតោ បរិយន្តប្បត្តោ វោសានកតោ វោសានប្បត្តោ
តាលាកតោ តាលាប្បត្តោ លេណាកតោ លេណាប្ប-
ត្តោ សរណាកតោ សរណាប្បត្តោ អភយកតោ
អភយប្បត្តោ អច្ចុតកតោ អច្ចុតប្បត្តោ អមតកតោ
អមតប្បត្តោ ជិញ្ញានកតោ ជិញ្ញានប្បត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ដូច្នោះ របស់បទថា មេត្តគូមានអាយុ (ទូលស្លរ) ដូច្នោះ គឺជាបទតភ្ជាប់ ។ បេ ។ មេត្តគូមានអាយុ (ទូលស្លរ) ដូច្នោះ ។

[១៤៤] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ឃើញថា ព្រះអង្គជាអ្នកដល់ នូវវេទ ជាអ្នកមានខ្លួនបានអប់រំហើយ អធិប្បាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ ព្រះអង្គថា ជាអ្នកដល់នូវវេទ សម្គាល់ព្រះអង្គថា ជាអ្នកមានខ្លួនអប់រំ ហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់យ៉ាងនេះ ដឹងយ៉ាងនេះ យល់យ៉ាងនេះ ដឹង ច្បាស់យ៉ាងនេះ ដឹងចំពោះយ៉ាងនេះ ចាក់ធ្លុះយ៉ាងនេះថា ព្រះអង្គដល់ នូវវេទ មានខ្លួនបានអប់រំហើយ ។

ព្រះមានព្រះភាគឈ្មោះថាទ្រង់ដល់នូវវេទ តើដូចម្តេច ។ ញាណ ប្រាជ្ញា បញ្ញត្តិយ បញ្ញាពលៈ ធម្មវិចយសម្តោជ្ឈង្គ វីមសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា វេទ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទៅកាន់ទីបំផុត ដល់នូវទីបំផុតនៃជាតិជរានិងមរណៈ ដោយវេទទាំង ឡាយនោះ ទៅកាន់ទីខាងចុង ដល់ទីខាងចុង ទៅកាន់ទីបំផុតជុំវិញ ដល់ទីបំផុតជុំវិញ ទៅកាន់ទីចប់ ដល់ទីចប់ ទៅកាន់ទីពំនាក់ ដល់ទីពំនាក់ ទៅកាន់ទីជ្រកកោន ដល់ទីជ្រកកោន ទៅកាន់ទីពឹង ដល់ទីពឹង ទៅ កាន់ទីមិនមានភ័យ ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់អមតៈ ដល់អមតៈ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដល់ព្រះនិព្វាន ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

វេទានំ វា អន្តតតោតិ វេទកូ ។ វេទេហិ វា អន្តត-
 តោតិ វេទកូ ។ សត្តន្នំ វា ធម្មានំ វិទិតត្តា វេទកូ ។
 សក្កាយទិដ្ឋិ វិទិតា ហោតិ វិចិកិច្ចា វិទិតា ហោតិ
 សីលព្វតបរាមាសោ វិទិតោ ហោតិ រាគោ ទោសោ
 មោហោ មាណោ វិទិតោ ហោតិ ។ វិទិតស្ស ហោន្តិ
 ចាបកា អកុសលា ធម្មា សង្កិលេសិកា ចោណោព្វវិកា
 សទរា^(១) ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិជរាមរណីយា ។
 វោទានិ វិចេយ្យ កេវលានិ (សភិយាតិ ភក្កវា)
 សមណានំ យានិ បត្តិ^(២) ព្រាហ្មណានំ
 សព្វវេទនាសុ^(៣) វិតរាគោ
 សព្វំ វេទមតិច្ច^(៤) វេទកូ សោ ។

១ ម. សទរថា ។ ២ ម. អត្តិ ។ ៣ ម. សព្វវេរាសុ ។ ៤ ម. សព្វវេរី បដិច្ច ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មួយទៀត ព្រះអង្គឈ្មោះថា ទ្រង់ដល់នូវវេទ ព្រោះទ្រង់ដល់ទីបំផុតនៃវេទ
 ទាំងឡាយ ។ មួយទៀត ព្រះអង្គឈ្មោះថាទ្រង់ដល់នូវវេទ ព្រោះទ្រង់
 ដល់ទីបំផុតដោយវេទទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ព្រះអង្គ ឈ្មោះថា ទ្រង់
 ដល់នូវវេទ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំង ៧ ។ គឺព្រះអង្គទ្រង់
 ដឹងច្បាស់សក្កាយទិដ្ឋិ ដឹងច្បាស់វិចិកិច្ចា ដឹងច្បាស់សីលពូតបរាមាសៈ
 ដឹងច្បាស់រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ។ ធម៌ជាអកុសល ដ៏លាមក
 ជាគ្រឿងសៅហ្មង នាំឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់
 ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ មានជាតិ ជរា មរណៈ ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ
 ជាធម៌គឺព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ហើយ ។

(ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់សភិយៈ) បុគ្គលណា
 ពិនិត្យច្បាស់នូវវេទទាំងអស់ ដែលជារបស់សមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងឡាយ ជាអ្នកមានតម្រេកទៅប្រាស ក្នុងវេទនាទាំងពួង
 កន្លងផុតនូវវេទទាំងពួង បុគ្គលនោះឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវវេទ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កថំ ភគវា ភារិតត្តោ ។ ភគវា ភារិតកាយោ
 ភារិតសីលោ ភារិតចិត្តោ ភារិតប្បញ្ញោ ភារិតស្ស-
 តិប្បដ្ឋានោ ភារិតសម្មប្បដានោ ភារិតឥន្ទ្រិចានោ ភារិ-
 តិទ្រិយោ ភារិតពលោ ភារិតពោជ្ឈដ្ឋោ ភារិតមក្កោ
 បហីនក្កិលេសោ បដិវិទ្ធាកុប្បោ សច្ចិកតនិរោដោ ។
 ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាតំ^(១) សមុទយោ បហីនោ មក្កោ
 ភារិតោ និរោដោ សច្ចិកតោ អភិញ្ញេយ្យំ អភិញ្ញាតំ
 បរិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញាតំ បហាតព្វំ បហីនំ ភាវេតព្វំ
 ភារិតំ សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិកតំ ។ អបរិត្តោ មហាន្តោ
 កម្ពីរោ អប្បមេយ្យោ ទុប្បរិយោកាទ្កោ ពហុរតនោ
 សាកុបមោ ឆន្ទ្យុដ្ឋិយេក្ខាយ សមន្នាគតោ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានខ្លួនបានអប់រំហើយ តើដូចម្តេច ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះកាយអប់រំហើយ មានសីលអប់រំហើយ
 មានព្រះទ័យអប់រំហើយ មានប្រាជ្ញាអប់រំហើយ មានសតិប្បដ្ឋាន
 អប់រំហើយ មានសម្មប្បធានអប់រំហើយ មានឥទ្ធិបាទអប់រំហើយ
 មានឥន្ទ្រិយអប់រំហើយ មានពលៈអប់រំហើយ មានពោជ្ឈង្គអប់រំ
 ហើយ មានមគ្គអប់រំហើយ មានកិលេសលះបង់ហើយ មានអកុប្បធម៌
 ត្រាស់ដឹងហើយ មាននិរោធធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។ ទុក្ខក៏ព្រះមាន
 ព្រះភាគនោះ កំណត់ដឹងហើយ សមុទយៈ ទ្រង់លះបង់ហើយ មគ្គ
 ព្រះអង្គចម្រើនហើយ និរោធព្រះអង្គធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ គុណជាត
 ដែលគប្បីជ្រាបច្បាស់ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ ធម្មជាតិដែលគួរកំណត់
 ដឹង ព្រះអង្គកំណត់ដឹងហើយ កិលេសជាតិ ដែលត្រូវលះ ព្រះអង្គលះ
 បង់ហើយ គុណជាតិដែលត្រូវចម្រើន ព្រះអង្គចម្រើនហើយ គុណជាត
 ដែលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះអង្គធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ មិនមែនជាបុគ្គលតូចតាចទេ ជាបុគ្គលធំ ជាបុគ្គលជ្រៅ
 មានប្រមាណមិនបាន ដែលអ្នកផងស្តង់មើលបានដោយក្រ មាន
 រតនៈច្រើន ប្រៀបដូចសាគរ ជាបុគ្គលប្រកបដោយធាតុផ្សំបេក្ខា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្ម-
 នោ ឧបេក្ខកោ វិហារតិ សតោ សម្បជានោ
 សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា យានេន កន្ធិំ យាយិត្វា
 ដ្ឋិរាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ដោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា
 មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន
 ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ វិហារតិ សតោ សម្បជានោ ។
 ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា មនាបំ^(១) នាកិតិជ្ឈតិ នាកិបិ-
 ហាយតិ^(២) ន រាគំ ជនេតិ ។ តស្ស បិតោ វ កា-
 យោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឌិតំ សុវិ-
 មុត្តំ ។ ចក្កុនា ខោ បនេតំ រូបំ ទិស្វា អមនាបំ
 ន មន្តំ ហោតិ អប្បតិដ្ឋិនចិត្តោ អទិនមនសោ^(៣) អព្យា-
 បន្នចេតសោ ។ តស្ស បិតោ វ កាយោ ហោតិ
 បិតំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សុសណ្ឌិតំ សុវិមុត្តំ ។

១ ម. មនាបំ រូបំ ។ ២ ម. នាកិបិសតិ ។ ៣ កត្តចិ បោត្តកេ អាទិនមនសោតិ
 ទិស្សតិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ព្រះអង្គទតឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនត្រេកអរ មិនអាក់អន់ ទ្រង់គង់
 ព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីជ្រាបច្បាស់ ព្រះអង្គឮសំឡេងដោយសោតៈ
 ជុំក្លិនដោយឃានៈ លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ជ្រាប
 ធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ មិនត្រេកអរ មិនអាក់អន់ ទ្រង់គង់ព្រងើយ
 កន្តើយ មានស្មារតីជ្រាបច្បាស់ ។ ព្រះអង្គទតឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ
 មិនជាប់ មិនស្រឡាញ់ ចំពោះរូបជាទីពេញចិត្ត មិនញ៉ាំងរាគៈឲ្យកើត
 ឡើង ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យ
 បិតនៅដោយល្អខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ព្រះអង្គ
 ទតឃើញរូបនុ៎ះ ដោយចក្ខុហើយ ក៏មិនស្អប់ចំពោះរូបមិនជាទីពេញចិត្ត
 ព្រះអង្គមានព្រះទ័យមិនអាក់អន់ មានព្រះទ័យមិនរួញរា មានព្រះទ័យមិន
 គុំក្លិន ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យ
 បិតនៅដោយល្អ ខាងក្នុងសន្តាន ជាព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា ឃានេន កន្ធិំ ឃាយិត្វា
 ដិញ្ញាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ដោដ្ឋព្វំ ដុសិ-
 ត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ មនាបំ នាកិកិដ្ឋតិ
 នាកិបិហាយតិ ន រាតំ ជនេតិ តស្ស បិតោ វ
 កាយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អដ្ឋត្តំ សុសណ្ឌិតំ
 សុវិមុត្តំ ។ មនសា ខោ បននេតំ ធម្មំ វិញ្ញាយ
 អមនាបំ ន មន្តំ ហោតិ អប្បតិដ្ឋិនចិត្តោ អទិនមនសោ
 អព្យាបន្នចេតសោ ។ តស្ស បិតោ វ កាយោ
 ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អដ្ឋត្តំ សុសណ្ឌិតំ សុវិមុត្តំ ។
 ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា មនាទាមនាបេសុ រូបេសុ
 បិតោ វ កាយោ ហោតិ បិតំ ចិត្តំ អដ្ឋត្តំ សុ-
 សណ្ឌិតំ សុវិមុត្តំ ។ សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា ឃានេន
 កន្ធិំ ឃាយិត្វា ដិញ្ញាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន
 ដោដ្ឋព្វំ ដុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ មនាទាម-
 នាបេសុ ធម្មេសុ បិតោ វ កាយោ ហោតិ
 បិតំ ចិត្តំ អដ្ឋត្តំ សុសណ្ឌិតំ សុវិមុត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះអង្គឮសំឡេងដោយសោតៈ ជុំក្លិនដោយឃានៈ លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា
 ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ជ្រាបច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ
 មិនជាប់ មិនស្រឡាញ់ ចំពោះអារម្មណ៍ជាទីពេញចិត្ត មិនញ៉ាំងរាគៈ
 ឲ្យកើតឡើង ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន
 ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អ ខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។
 ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍នុ៎ះ ដោយព្រះទ័យហើយ មិនស្អប់
 ចំពោះអារម្មណ៍មិនជាទីពេញចិត្ត មានព្រះទ័យមិនថ្នាំងថ្នាក់ មានព្រះទ័យ
 មិនរួញរា មានព្រះទ័យមិនគុំក្លិន ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មាន
 ព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះ
 ដោយប្រពៃ ។ ព្រះអង្គទតឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មានព្រះកាយ
 ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងរូបទាំងឡាយ ជាទីពេញចិត្តនិងមិនជាទីពេញចិត្ត ព្រះអង្គ
 មានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួន មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អ
 ខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ព្រះអង្គឮសំឡេងដោយសោតៈ
 ជុំក្លិនដោយឃានៈ លិទ្ធរសដោយជិវ្ហា ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយព្រះកាយ ជ្រាប
 ធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ មានព្រះកាយខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងធម្មារម្មណ៍
 ទាំងឡាយជាទីពេញចិត្ត និងមិនជាទីពេញចិត្ត មានព្រះទ័យខ្ជាប់ខ្ជួន
 ជាព្រះទ័យបិតនៅដោយល្អខាងក្នុងសន្តាន រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា រជនីយេ ន រដ្ឋតិ ទោសនីយេ ន
 ទុស្សតិ មោហានីយេ ន មុយ្ហតិ កោបនីយេ ន
 កុប្បតិ មទនីយេ ន មដ្ឋតិ កិលេសនីយេ ន កិ-
 លិស្សតិ ។ សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា យានេន កដ្ឋំ
 យាយិត្វា ជិហ្គាយ រសំ សាយិត្វា កាយេន ដោដ្ឋព្វំ
 ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ រជនីយេ ន រដ្ឋតិ
 ទោសនីយេ ន ទុស្សតិ មោហានីយេ ន មុយ្ហតិ
 កោបនីយេ ន កុប្បតិ មទនីយេ ន មដ្ឋតិ កិលេ-
 សនីយេ ន កិលិស្សតិ ។ ទិដ្ឋេ ទិដ្ឋមត្តោ សុតេ
 សុតមត្តោ មុតេ មុតមត្តោ វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តោ
 ទិដ្ឋេ ន លិម្បតិ សុតេ ន លិម្បតិ
 មុតេ ន លិម្បតិ វិញ្ញាតេ ន លិម្បតិ

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ព្រះអង្គទតឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនត្រេកអរក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរ
ត្រេកអរ មិនប្រទូស្តក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរប្រទូស្ត មិនវង្វេងក្នុងអារម្មណ៍
ដែលគួរវង្វេង មិនកម្រើកក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរកម្រើក មិនស្រវឹងក្នុង
អារម្មណ៍ដែលគួរស្រវឹង មិនសៅហ្មងក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរសៅហ្មង ។

ព្រះអង្គឮសំឡេងដោយសោតៈ ជុំភ្លិនដោយឃានៈ លិទ្ធករដោយជិវ្ហា
ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ជ្រាបច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះទ័យហើយ
មិនត្រេកអរក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរត្រេកអរ មិនប្រទូស្តក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរ
ប្រទូស្ត មិនវង្វេងក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរវង្វេង មិនកម្រើកក្នុងអារម្មណ៍
ដែលគួរកម្រើក មិនស្រវឹងក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរស្រវឹង មិនសៅហ្មង
ក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរសៅហ្មង ។ ព្រះអង្គគ្រាន់តែទតឃើញ ចំពោះរូប
ដែលឃើញ គ្រាន់តែឮចំពោះសំឡេងដែលឮ គ្រាន់តែប៉ះពាល់ចំពោះ
អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ គ្រាន់តែជ្រាបចំពោះធម្មារម្មណ៍ដែលជ្រាប មិន
ប្រឡាក់ក្នុងរូបដែលឃើញ មិនប្រឡាក់ក្នុងសំឡេងដែលឮ មិនប្រឡាក់
ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ មិនប្រឡាក់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលជ្រាបហើយ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋេ អនុបយោ^(១) អនិស្សិតោ អប្បដិពទ្ធោ វិប្បមុត្តោ
 វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន^(២) ចេតសា វិហារតិ
 សុតេ មុតេ វិញ្ញាតេ អនុបយោ អនិស្សិតោ
 អប្បដិពទ្ធោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន
 ចេតសា វិហារតិ ។ សំវិជ្ជតិ ភកវតោ ចក្កុ បស្សតិ
 ភកវា ចក្កុនា រូបំ ឆន្ទរាគោ ភកវតោ នត្តិ
 សុរិមុត្តចិត្តោ ភកវា ។ សំវិជ្ជតិ ភកវតោ សោតំ
 សុណាតិ ភកវា សោតេន សទ្ធិំ ឆន្ទរាគោ
 ភកវតោ នត្តិ សុរិមុត្តចិត្តោ ភកវា ។ សំវិជ្ជតិ
 ភកវតោ យាជំ យាយតិ ភកវា យានេន កដ្ឋំ ឆន្ទ-
 រាគោ ភកវតោ នត្តិ សុរិមុត្តចិត្តោ ភកវា ។ សំ-
 វិជ្ជតិ ភកវតោ ជិវ្ហា សាយតិ ភកវា ជិវ្ហាយ រសំ
 ឆន្ទរាគោ ភកវតោ នត្តិ សុរិមុត្តចិត្តោ ភកវា ។

១ ម. អនុសយោ អនបាយោ ។ ២ ម. វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះអង្គមិនស្រើបស្រាល មិនអាស្រ័យ មិនជាប់ចំពាក់ ក្នុងរូបដែល
 ឃើញ ទ្រង់រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានព្រះទ័យប្រាសចាកសេចក្តី
 សល់រល់ ព្រះអង្គមិនស្រើបស្រាល មិនអាស្រ័យ មិនជាប់ចំពាក់
 ក្នុងសំឡេងដែលឮ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែល
 ជ្រាបច្បាស់ ព្រះអង្គរួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានព្រះទ័យប្រាសចាក
 សេចក្តីសល់រល់ ។ ចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់
 ព្រះមានព្រះភាគ ទតឃើញរូបដោយចក្ខុ តែឆន្ទរាគ នៃព្រះមាន
 ព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យ
 រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។ សោតៈរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់
 គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឮសំឡេង ដោយសោតៈ តែឆន្ទរាគ
 នៃព្រះមានព្រះភាគមិនមានទេ(ព្រោះ)ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួច
 ស្រឡះហើយដោយប្រពៃ ។ ឃានៈរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់
 គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជុំភ្លិនដោយឃានៈ តែឆន្ទរាគ នៃព្រះមាន
 ព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះ
 ដោយប្រពៃ ។ ជិវ្ហារបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់លិទ្ធករសដោយជិវ្ហា តែឆន្ទរាគ នៃព្រះមានព្រះភាគមិន
 មានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សំវិជ្ជតិ ភកវតោ កាយោ ដុសតិ ភកវា កាយេន
 ដោដ្ឋព្វំ ឆន្ទរកោ ភកវតោ នត្តិ សុវិមុត្តចិត្តោ
 ភកវា ។ សំវិជ្ជតិ ភកវតោ មនោ វិជានតិ ភកវា
 មនសា ធម្មំ ឆន្ទរកោ ភកវតោ នត្តិ សុវិមុត្ត-
 ចិត្តោ ភកវា ។ ចក្កុ^(១) រូចារាមំ រូបរតំ រូបសម្ម-
 ទិតំ^(២) ភកវតោ ទន្ធិ កុត្តំ រក្ខិតំ សំរុតំ តស្ស ច សំ-
 រាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។ សោតំ សន្ទារាមំ សន្ទរតំ
 យានំ កន្ទារាមំ កន្ទរតំ ជិវ្ហា រសារាមា រសរតោ រស-
 សម្មទិតោ ភកវតោ^(៣) ទន្ធិ កុត្តោ រក្ខិតោ សំរុតោ តស្ស
 ច សំរាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។ កាយោ ដោដ្ឋញ្ញារា-
 មោ^(៤) មនោ ធម្មារាមោ ធម្មរតោ ធម្មសម្មទិតោ ភ-
 កវតោ^(៥) ទន្ធិ កុត្តោ រក្ខិតោ សំរុតោ តស្ស ច
 សំរាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។

១ ម. ចក្កុំ ។ ២ ម. រូបសម្មទិតំ តំ ភកវតោ ។ ៣ ម. សា ភកវតោ ។ ៤ ម. ដោដ្ឋ-
 ញ្ញារាមោ ដោដ្ឋញ្ញរតោ ដោដ្ឋញ្ញសម្មទិតោ ។ ៥ ម. សោ ភកវតោ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

កាយ របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ប៉ះពាល់ផ្សព្វ ដោយកាយ តែឆន្ទរាគ នៃព្រះមានព្រះភាគ មិន
 មានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។
 ព្រះទ័យ របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានគ្រប់គ្រាន់ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ ដោយព្រះទ័យ តែឆន្ទរាគ នៃព្រះមាន
 ព្រះភាគមិនមានទេ (ព្រោះ) ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះទ័យរួចស្រឡះ
 ដោយប្រពៃ ។ ភ្នែកមានរូប ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងរូប
 រីករាយព្រមចំពោះរូប ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា
 សង្រួមហើយ ទាំងទ្រង់សម្តែងធម៌ ដើម្បីការសង្រួមភ្នែកនោះ ។
 ត្រចៀកមានសំឡេងជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងសំឡេង ច្រមុះ
 មានក្លិនជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងក្លិន អណ្តាតមានរសជាទីត្រេក
 អរ ត្រេកអរហើយក្នុងរស រីករាយព្រមចំពោះរស ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា សង្រួមហើយ ទាំងទ្រង់សម្តែង
 ធម៌ដើម្បីការសង្រួមអណ្តាតនោះ ។ កាយមានផ្សព្វជាទីត្រេកអរ ចិត្ត
 មានធម្មារម្មណ៍ជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងធម្មារម្មណ៍ រីករាយព្រម
 ចំពោះធម្មារម្មណ៍ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានទូន្មាន គ្រប់គ្រង រក្សា
 សង្រួមហើយ ទាំងទ្រង់សម្តែងធម៌ដើម្បីការសង្រួមកាយនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ទន្ធនំ នយន្តិ សមិធិ ទន្ធនំ រាជាកិរ្យហតិ
 ទន្ធា សេដ្ឋោ មនុស្សេសុ យោតិវាក្យំ តិធិក្ខតិ ។
 រមស្សតរា ទន្ធា អាជានិយារ សិទ្ធារា
 កុញ្ញារា មហានាតា អត្តទន្ធា តតោ វំ ។
 ន ហិ ឯតេហិ យានេហិ កច្ឆេយ្យ អកតំ ទិសំ
 យថាត្ថនា សុទន្តេន ទន្ធា ទន្តេន កច្ឆតិ ។
 វិទាសុ ន វិកម្មន្តិ វិប្បមុត្តា បុនព្ពរា
 ទន្ធក្ខមី អនុប្បត្តា តេ លោកេ វិទិតាវិទោ ។

យស្សិន្ទិយានិ ការិតានិ

អដ្ឋត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច សព្វលោកេ

និព្វិដ្ឋិមំ បរញ្ច លោកំ

កាលំ កដ្ឋតិ ការិតោ សុទន្តេតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពួកជនរមែងនាំនូវពាហនៈ ដែលហាត់ហើយទៅកាន់ទីប្រជុំ ព្រះ
 រាជារមែងឡើងគង់ពាហនៈដែលហាត់ហើយ បណ្តាមនុស្សទាំង-
 ឡាយ មនុស្សណា អត់ធន់នឹងពាក្យពោលទ្រគោះ មនុស្សនោះ
 ឈ្មោះថាជាអ្នកហាត់ហើយ ជាបុគ្គលប្រសើរផុត ។ សេះអស្សុតរក្តី
 សេះសិន្ទពអាជានេយ្យក្តី ដំរីដំប្រសើរជាកុញ្ញរជាតិក្តី ដែលគេបង្ហាត់
 ហើយ ឈ្មោះថាជាសត្វប្រសើរ តែបុគ្គលអ្នកមានខ្លួនទូន្មានហើយ
 ប្រសើរជាងសត្វទាំងនោះ ។ បុគ្គលមិនគប្បីទៅកាន់ទិសដែលមិន
 ដែលទៅ គឺព្រះនិព្វាន ដោយយានទាំងឡាយនោះបានទេ លុះតែ
 បុគ្គលអ្នកមានខ្លួនទូន្មានហើយ ទើបទៅ(កាន់ទិស គឺព្រះនិព្វាន)
 ដោយខ្លួនដែលទូន្មានហើយ ទូន្មានល្អហើយ ។ ព្រះអរហន្ត
 ទាំងឡាយ រួចចាកកតថ្មី ដល់ហើយនូវទន្តភូមិ គឺអរហត្តផល រមែង
 មិនកម្រើកក្នុងតណ្ហានិងទិដ្ឋិផ្សេងៗ ព្រះអរហន្តទាំងនោះ ឈ្មោះ
 ថា ជាអ្នកមានជ័យជម្នះ ក្នុងលោក ។

ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដែលព្រះខីណាស្រពណា ចម្រើនហើយ
 ព្រះខីណាស្រពនោះ ឈ្មោះថាមានធម៌ចម្រើនហើយ មាន
 ខ្លួនទូន្មានល្អហើយ ដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងខាង
 ក្រៅ ក្នុងលោកទាំងពួងផង នូវលោកនេះផង នូវលោក
 ខាងមុខផង រមែងរង់ចាំនូវកាលកិរិយា តែប៉ុណ្ណោះ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឯវំ ភក្កវា ភារិតត្តោតិ មញ្ញាមិ តំ វេទកំ ភារិតតំ ។

[១៤៥] កុតោនុ ទុក្ខា សមុចាគតាមេតិ កុតោ-
 នូតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេដ្ឋកបុច្ឆា អនេកំ-
 សបុច្ឆា ឯវំ នុខោ ន នុខោ កី នុខោ កមំ នុខោតិ
 កុតោនុ ។ ទុក្ខាតិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិ-
 ទុក្ខំ មរណាទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខោមនស្សចា-
 យាសទុក្ខំ^(១) នេរយិកំ ទុក្ខំ តិរច្ឆានយោនិកំ ទុក្ខំ
 បិត្តិវិសយិកំ ទុក្ខំ មាណុសិកំ ទុក្ខំ កញ្ញោក្កន្តិ-
 មូលកំ^(២) ទុក្ខំ កញ្ញេបិតិមូលកំ ទុក្ខំ កញ្ញេវជ្ជានមូ-
 លកំ ទុក្ខំ ជាតស្សុបនិពន្ធកំ ទុក្ខំ ជាតស្សុ
 បរាធម្យកំ ទុក្ខំ អត្តបក្កមំ ទុក្ខំ បរុប-
 ក្កមំ ទុក្ខំ ទុក្ខទុក្ខំ សដ្ឋារទុក្ខំ វិបរិណាមទុក្ខំ
 ចក្ខុហោតោ សោតហោតោ យានហោតោ ដិដ្ឋាហោតោ

១ ម. ឯត្ថន្តរេ ព្យសនំ ទុក្ខន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. តិរច្ឆានយោនិទុក្ខំ បេត្តិវិសយទុក្ខំ មាណុសិ-
 កកញ្ញេ ឱក្កន្តិ ។

មេត្តាគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានខ្លួនបានអប់រំហើយ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ឃើញថា ព្រះអង្គជាអ្នកដល់នូវវេទ ជាអ្នកមានខ្លួនបានអប់រំហើយ ។

[១៤៥] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខទាំងនេះ កើតអំពីទីណាហ្ន៎ ត្រង់ពាក្យថា អំពីទីណាហ្ន៎ គឺ ជាសំណួរចំពោះសេចក្តីសង្ស័យ សំណួរចំពោះសេចក្តីជឿវិជ្ជាច្បាស់ សំណួរចំពោះហេតុដែលបែកជាចំពាមពីរ សំណួរចំពោះហេតុច្រើនយ៉ាង ថាយ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនទេឬហ្ន៎ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) អំពីណាហ្ន៎ ។ ពាក្យថា ទុក្ខ បានដល់ ជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណាទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបុណ្យាយាសទុក្ខ ទុក្ខក្នុងនរក ទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យ ទុក្ខជារបស់មនុស្ស ទុក្ខមានការចុះកាន់គភ៌ជាមូល ទុក្ខមានការតាំងនៅក្នុងគភ៌ជាមូល ទុក្ខមានការចេញចាកគភ៌ជាមូល ទុក្ខដែលជាប់ចំពាក់របស់សត្វកើតហើយ ទុក្ខទាក់ទងអំពីអ្នកដទៃ របស់សត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខកើតអំពីការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខកើតអំពីការព្យាយាម របស់បុគ្គលដទៃ ទុក្ខទុក្ខ^(១) សង្ឃារទុក្ខ^(២) វិបរិណាមទុក្ខ^(៣) រោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត

១ បានដល់ទុក្ខវេទនា ។ ២ ឧបេក្ខាវេទនា ។ ៣ សុខវេទនា ។ អដ្ឋកថានាមសុត្តនិទ្ទេស ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កាយពោកោ សីសពោកោ កណ្ណពោកោ មុខពោកោ
 ទន្ធពោកោ កាសោ សាសោ បិណសោ ឧហោ ជពោ
 កុច្ឆិពោកោ មុច្ឆា បក្ខុច្ឆិកា សុលា វិស្វចិកា
 កុដ្ឋំ កណ្ណោ កិលាសោ សោសោ អបមាពោ ទន្ធុ
 កណ្ណោ កច្ឆុ រាសា វិត្តិកា លោហិតំ បិត្តំ ម-
 ធុមេហោ អំសា បិឡុកា ភកន្ទុលា បិត្តសមុដ្ឋាណ
 អាពាណ សេម្ហសមុដ្ឋាណ អាពាណ វាតសមុដ្ឋាណ
 អាពាណ សន្និចាតិកា អាពាណ ឧត្ថបរិណាមជា
 អាពាណ វិសមបរិហារជា អាពាណ ឱបក្កមិកា អា-
 ពាណ កម្មវិចាកជា អាពាណ សីតំ ឧណ្ណំ ជិយច្ឆា
 បិចាសា ឧច្ឆាពោ បស្សាពោ ខំសមកសវាតាតប-
 សិរីសបសម្មស្សទុក្ខំ មាតុមរណំ ទុក្ខំ បិតុមរណំ
 ទុក្ខំ ភាតុមរណំ ទុក្ខំ ភតិទិមរណំ ទុក្ខំ បុត្តមរណំ
 ទុក្ខំ ដីតុមរណំ ទុក្ខំ ញាតិព្យសនំ ទុក្ខំ^(១) កោតព្យ-
 សនំ ទុក្ខំ សីលព្យសនំ ទុក្ខំ ទិដ្ឋិព្យសនំ ទុក្ខំ ។

១ ម. ឯត្តន្តវេ កោតព្យសនំ ទុក្ខន្តិ អត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

រោគកាយ រោគក្បាល រោគត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត
 រោគច្រមុះ រោគក្តៅក្រហាយ រោគស្តាំងស្តម រោគផ្ទៃ រោគខ្យល់ចាប់
 វិលមុខ រោគធ្លាក់ឈាម រោគចុកសៀត រោគចុះរាក យូង បូស ស្រែង
 រឹងវៃ ឆ្អួតជ្រូក ដំណ្លាចពិស រមាស់ កម រោគកើតក្នុងទី ដែលខ្វារ
 ដោយក្រចក យូងដែក ប្រមាត់ក្រហម ប្រមេះទឹកបាយ ឫសដូងដុះ
 រលកកែវ ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្នែស្ន
 អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីសន្ធិបាត (គឺការកម្រើកប្រមាត់
 ស្នែស្ននិងខ្យល់ប្រជុំគ្នា) អាពាធកើតអំពីការប្រែប្រួលរដូវ អាពាធកើត
 អំពីការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថមិនស្មើ អាពាធកើតអំពីការព្យាយាមរបស់អ្នក
 ឯទៀត អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ សម្រេក គម្លាន ឧច្ចារៈ
 បស្សាវៈ ទុក្ខព្រោះសម្មស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ និងពស់
 ទុក្ខគឺមរណៈមាតា ទុក្ខគឺមរណៈបិតា ទុក្ខគឺមរណៈបងប្អូនប្រុស ទុក្ខគឺ
 មរណៈបងប្អូនស្រី ទុក្ខគឺមរណៈបុត្ត ទុក្ខគឺមរណៈជីតា ទុក្ខគឺការវិនាស
 ញាតិ ទុក្ខគឺការវិនាសភោគៈ ទុក្ខគឺការវិនាសសីល ទុក្ខគឺការវិនាសទិដ្ឋិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

យេសំ ធម្មានំ អាទិតោ សមុទាគមនំ បញ្ញាយតិ
 អត្តជ្ជមតោ និរោធា បញ្ញាយតិ ។ កម្មសន្និស្សិតោ
 វិចារកោ វិចារកសន្និស្សិតំ កម្មំ ធាមសន្និស្សិតំ រូបំ
 រូបសន្និស្សិតំ ធាមំ ជាតិយា អនុគតំ ជរាយ អនុ-
 សនំ ព្យាធិនា អភិក្ខតំ មរណោន អញ្ញាហតំ ទុក្ខោ
 បតិដ្ឋិតំ អតាលំ អលេលំ អសរលំ អសរណីក្ខតំ
 ឥមេ វុច្ឆន្តិ ទុក្ខា ។ ឥមេ ទុក្ខា កុតោ សមុ-
 ចារកតា កុតោ ជាតា កុតោ សញ្ញាតា កុតោ និព្វត្តា
 កុតោ អភិទិព្វត្តា កុតោ ចារុក្ខតា កិដ្ឋិនាណា
 កិសមុទយា កិបកវាតិ ឥមេសំ ទុក្ខានំ មូលំ
 បុច្ឆតិ ហេតុំ បុច្ឆតិ និទានំ បុច្ឆតិ សម្មវំ បុច្ឆតិ បកវំ
 បុច្ឆតិ សមុដ្ឋានំ បុច្ឆតិ អាហារំ បុច្ឆតិ អាម្មណំ
 បុច្ឆតិ បច្ចយំ បុច្ឆតិ សមុទយំ បុច្ឆតិ យាចតិ
 អដ្ឋេសតិ បសាទេតីតិ កុតោនុ ទុក្ខា សមុចា-
 កតាមេ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ការកើតឡើង អំពីខាងដើមនៃធម៌ទាំងឡាយណា ប្រាកដ ការរលត់
 ដោយការវិនាស (នៃធម៌ទាំងនោះ) ក៏ប្រាកដ ។ ផលអាស្រ័យកម្ម
 កម្មអាស្រ័យផល រូបអាស្រ័យនាម នាមអាស្រ័យរូប ជាប់គ្នាជាតិ
 ជាប់តាម ត្រូវជរារូបវិត ត្រូវព្យាធិញ្ញាំញី ត្រូវមរណៈគ្របសង្កត់
 តាំងនៅក្នុងទុក្ខ ឥតមានទីពំនាក់ ឥតមានទីជ្រក ឥតមានទីពឹង
 ឥតមានទីពឹង ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា ទុក្ខ ។ ទុក្ខទាំងនេះ
 ផ្សំផ្គុំមកអំពីណា កើតមកអំពីណា កើតព្រមអំពីណា លូតលាស់
 អំពីណា ដុះដាលអំពីណា កើតប្រាកដអំពីណា មានអ្វីជានិទាន
 មានអ្វីជាទីប្រជុំកើត មានអ្វីជាដែនផ្ដើមកើត (មេត្តគូមាណា៧)
 សួរឫសគល់ សួរហេតុ សួរនិទាន សួរកំណើត សួរហេតុជា
 ដែនផ្ដើមកើត សួរសមុដ្ឋាន សួរអាហារ សួរអារម្មណ៍ សួរបច្ច័យ
 សួរ សូម អារាធនា ជ្រះថ្លា ចំពោះទីប្រជុំកើត នៃទុក្ខទាំងនេះ
 ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សេចក្ដីទុក្ខទាំងនេះ កើតអំពីទីណាហ្ន៎ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៤៦] យេកេចិ លោកស្មី អនេករូចាតិ យេ-
 កេចីតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ^(១) អសេសំ
 និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យេកេចីតិ ។ លោ-
 កស្មិន្ទិ អទាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ
 ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេ ។ អនេ-
 ករូចាតិ អនេកវិទា ធានប្បការា ទុក្ខាតិ យេកេចិ
 លោកស្មី អនេករូចា ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ
 បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តំ

(ឥច្ឆាយស្មា មេត្តក្ខ)

មញ្ញាមិ តំ វេទកុំ ការិតត្ថំ
 កុតោ នុ ទុក្ខា សមុចាគតាមេ
 យេកេចិ លោកស្មី អនេករូចាតិ ។

[១៤៧] ទុក្ខស្ស វេ មំ បកវំ អបុច្ឆសិ (មេត្តក្ខតិ ភក្កវា)
 តន្តេ បវក្ខាមិ យថា បដានំ
 ឧបទិ និទានា បកវន្តិ ទុក្ខា
 យេកេចិ លោកស្មី អនេករូចា ។

១ ម. សព្វំ សញ្ញវន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១២៦] ពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថាឯណាមួយ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិន មានសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ឯណាមួយ នុ៎ះជាពាក្យរួម ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ជាតុ- លោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ជាច្រើនប្រការ គឺទុក្ខទាំងឡាយផ្សេងៗ ជាច្រើន មានប្រការផ្សេងៗ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ទុក្ខទាំងឡាយ ណាមួយ ជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះសួរថា (មេត្តាគូមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវ សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យទាន ខ្ញុំព្រះអង្គសម្គាល់ ឃើញថា ព្រះអង្គជាអ្នកដល់នូវវេទ ជាអ្នកមានខ្លួនបានអប់រំ ហើយ សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក សេចក្តីទុក្ខទាំងនេះ កើតមកអំពីទីណាហ្ន៎ ។

[១២៧] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តាគូ) អ្នកសួរហេតុជាដែន ផ្អែមកើតនៃសេចក្តីទុក្ខ នឹងតថាគត តថាគតដឹងយ៉ាងណា នឹង ប្រាប់ហេតុជាដែនផ្អែមកើតនៃសេចក្តីទុក្ខនោះ ដល់អ្នក យ៉ាង នោះ សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក សេចក្តីទុក្ខ (ទាំងនោះ) ផ្អែមកើតឡើងព្រោះឧបធិជានិទាន ។

មេត្តក្ខណ៍កប្បញ្ញាណិទ្ទេសោ

[១២៨] ទុក្ខស្ស វេ មំ បកវំ អបុច្ឆសីតិ ទុក្ខស្សាតិ
 ជាតិទុក្ខស្ស ជរាទុក្ខស្ស ព្យាធិទុក្ខស្ស មរណាទុ-
 ក្ខស្ស សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបាយាសទុក្ខស្សាតិ
 ទុក្ខស្ស ។ វេ មំ បកវំ អបុច្ឆសីតិ មំ
 ទុក្ខស្ស មូលំ បុច្ឆសិ ហេតុំ បុច្ឆសិ និទានំ បុច្ឆសិ
 សម្ភវំ បុច្ឆសិ បកវំ បុច្ឆសិ សមុដ្ឋានំ បុច្ឆសិ អា-
 ហារំ បុច្ឆសិ អារម្មណំ បុច្ឆសិ បច្ចយំ បុច្ឆសិ
 សមុទយំ បុច្ឆសិ យាចសិ អន្លេសសិ បសាទេសីតិ
 ទុក្ខស្ស វេ មំ បកវំ អបុច្ឆសិ ។ មេត្តក្ខតិ ភក្ខវា
 តំ ព្រាហ្មណំ នាមេន អាលបតិ ។ ភក្ខវាតិ ការវា-
 ធិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
 ភក្ខវាតិ មេត្តក្ខតិ ភក្ខវា ។

[១២៩] តន្តេ បវក្ខាមិ យថា បដានន្តិ តន្តេ
 បវក្ខាមីតិ តំ តេ ទុក្ខស្ស មូលំ បវក្ខាមិ

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១២៨] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកសួរហេតុជាដែនផ្អើមកើតនៃ
 សេចក្តីទុក្ខនឹងតថាគត ត្រង់ពាក្យថា នៃសេចក្តីទុក្ខ គឺ នៃជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ
 ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបុប្ផាយាសទុក្ខ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នៃសេចក្តីទុក្ខ ។ ពាក្យថា អ្នកសួរហេតុជាដែន
 ផ្អើមកើត (នៃសេចក្តីទុក្ខ) នឹងតថាគត គឺអ្នកសួរបុសគល់នៃទុក្ខ នឹង
 តថាគត សួរហេតុ សួរនិទាន សួរកំណើត សួរការផ្អើមកើត សួរ
 សមុដ្ឋាន សួរអាហារ សួរអារម្មណ៍ សួរបច្ច័យនៃទុក្ខ សួរ សូម អារាជនា
 ជ្រះថ្លា ចំពោះហេតុជាទីប្រជុំកើត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកសួរ
 ហេតុជាដែនផ្អើមកើតនៃសេចក្តីទុក្ខនឹងតថាគត ។ ពាក្យថា មេត្តគូ គឺព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមាន
 ព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា
 ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មាន
 ពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ ។

[១២៩] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតដឹងយ៉ាងណា នឹងប្រាប់ហេតុ
 ជាដែនផ្អើមកើតនោះ ដល់អ្នក យ៉ាងនោះ ត្រង់ពាក្យថា តថាគតនឹងប្រាប់
 ហេតុជាដែនផ្អើមកើតនុ៎ះ គឺ តថាគតនឹងប្រាប់បុសគល់ នៃទុក្ខនោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ហេតុំ បរក្ខាមិ និទានំ បរក្ខាមិ សម្ពុំ បរក្ខាមិ
 បកវំ បរក្ខាមិ សមុដ្ឋានំ បរក្ខាមិ អាហារំ បរក្ខាមិ
 អារម្មណំ បរក្ខាមិ បច្ចុយំ បរក្ខាមិ សមុទយំ
 បរក្ខាមិ អាចិត្តិស្សាមិ ទេសេស្សាមិ បញ្ញាបេស្សាមិ
 បដ្ឋបេស្សាមិ វិវិស្សាមិ វិភជិស្សាមិ ឧត្តានីករិស្សាមិ
 បកាសេស្សាមីតិ តន្តេ បរក្ខាមិ ។ យថា បដានន្តិ
 យថា បដានន្តោ អាដានន្តោ វិដានន្តោ បដិវិដានន្តោ
 បដិវិជ្ឈន្តោ ន ឥតិហិតិហំ ន ឥតិកិរាយ ន បរម្ប-
 រាយ ន បិដកសម្បទាយ ន តក្កហេតុ ន នយហេតុ
 ន អាការបរិវតក្កេន ន ទិដ្ឋិទិដ្ឋានក្ខន្ធិយា សាមំ
 សយមភិញ្ញាតំ អត្តប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ កថយិស្សាមីតិ^(១)
 យថា បដានំ ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ តំ បរក្ខាមីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ដល់អ្នក នឹងប្រាប់ហេតុ នឹងប្រាប់និទាន នឹងប្រាប់កំណើត នឹងប្រាប់ហេតុ
 ជាដែនផ្អើមកើត នឹងប្រាប់សមុដ្ឋាន នឹងប្រាប់អាហារ នឹងប្រាប់អារម្មណ៍
 នឹងប្រាប់បច្ច័យ គឺនឹងប្រាប់ នឹងបង្ហាញ នឹងសម្តែង នឹងបញ្ញត្ត នឹងតាំងទុក
 នឹងបើក នឹងចែក នឹងធ្វើឲ្យរាក់ នឹងប្រកាសនូវហេតុជាទីប្រជុំកើត ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នឹងប្រាប់ហេតុ ជាដែនផ្អើមកើតនោះ ដល់អ្នក ។
 ពាក្យថា តថាគតដឹងយ៉ាងណា គឺតថាគតដឹង ដឹងទូទៅ ដឹងច្បាស់ ដឹង
 ចំពោះ ចាក់ធ្លុះ ដោយប្រការយ៉ាងណា គឺមិនមែនដោយអាងថាដូច្នោះ ។
 មិនមែនដោយពួកថាដូច្នោះ មិនមែនដោយតៗ គ្នា មិនមែនដោយការ
 ផ្សំតាមតម្រា មិនមែនដោយហេតុនៃសេចក្តីត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុ
 នៃការយល់ មិនមែនដោយសេចក្តីរិះគិតតាមអាការ មិនមែនតាម
 សេចក្តីយល់ឃើញ ការពិនិត្យ និងសេចក្តីចូលចិត្តទេ តថាគតសម្តែងធម៌
 ដែលតថាគតត្រាស់ដឹងឯង ដោយខ្លួនឯង ជាធម៌ជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតដឹង យ៉ាងណា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៥០] ឧបដិណិទានា បកវន្តិ ទុក្ខាតិ ឧបដិតិ
 ទស ឧបដិ តណ្ហាបដិ ទិដ្ឋបដិ កិលេសូបដិ កម្មបដិ
 ទុច្ចរិត្តបដិ អាហារូបដិ បដិយូបដិ ចតស្សោ ឧទាទិន្ទ-
 ទាតុយោ ឧបដិ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ឧបដិ
 ឆ វិញ្ញាណកាយា ឧបដិ សព្វំបិ ទុក្ខំ ទុក្ខដ្ឋេន ឧបដិ
 ឥមេ វុច្ចន្តិ ទស ឧបដិ ។ ទុក្ខាតិ ជាតិទុក្ខំ
 ជរាទុក្ខំ ព្យាទិទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខ-
 ទោមនស្សទាយាសទុក្ខំ ។ បេ ។ ព្យាទិណ អភិក្ខតំ
 មរណោ អញ្ញាហតំ ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតំ អតាលំ អលេលំ
 អសរលំ អសរណីក្ខតំ ឥមេ វុច្ចន្តិ ទុក្ខា ។ ឥមេ
 ទុក្ខា ឧបដិណិទានា ឧបដិហេតុកា ឧបដិប្បច្ចយា
 ឧបដិការណា ហោន្តិ សម្ពុន្តិ បកវន្តិ ជាយន្តិ
 សញ្ញាយន្តិ និព្វត្តន្តិ ចាតុកវន្តិតិ ឧបដិណិទានា បកវន្តិ
 ទុក្ខា ។

[១៥១] យេកេចិ លោកស្មី អនេក្សចាតិ
 យេកេចីតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ
 និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យេកេចីតិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៥០] ពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខ (ទាំងនោះ) ផ្អែមកើតឡើងព្រោះឧបធិ
 ជានិទាន ត្រង់ពាក្យថា ឧបធិ បានដល់ឧបធិ ១០ គឺតណ្ហាបធិ ទិដ្ឋបធិ
 កិលេសុបធិ កម្មបធិ ទុច្ចរិតុបធិ អាហារូបធិ បដិយូបធិ ឧបាទិណ្ណ-
 ធាតុ ២ ជាឧបធិ អាយតនៈខាងក្នុង ៦ ជាឧបធិ វិញ្ញាណកាយ ៦
 ជាឧបធិ សូម្បីទុក្ខទាំងអស់ ឈ្មោះថា ឧបធិ ដោយសេចក្តីថាជាទុក្ខ
 ទាំងនេះ លោកហៅថា ឧបធិ ១០ ។ ពាក្យថា ទុក្ខ បានដល់ជាតិទុក្ខ
 ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបុយាស-
 ទុក្ខ ។ បេ ។ ការត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ ការត្រូវមរណៈកម្ចាត់បង់ ការតាំងនៅ
 ក្នុងទុក្ខ ការឥតទីពឹង ការឥតមានទីជ្រកកោន ការឥតទីពឹង ការឥតទីពិ-
 នឹង ទាំងនេះ ហៅថា ទុក្ខ ។ ទុក្ខទាំងនេះ មាន កើតមាន ផ្អែមកើត
 កើតឡើង លូតលាស់ ដុះជាល ព្រោះឧបធិជានិទាន ព្រោះឧបធិជាហេតុ
 ព្រោះឧបធិជាបច្ច័យ ព្រោះឧបធិជាការណ៍ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 សេចក្តីទុក្ខ (ទាំងនោះ) ផ្អែមកើតឡើង ព្រោះឧបធិជានិទាន ។

[១៥១] ពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយជាច្រើនប្រការ
 ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺ គ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់
 មិនមានសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នុ៎ះជាពាក្យប្រមូល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

លោកស្មិន្តិ អទាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវ-
 លោកេ ខន្ធលោកេ ជាតុលោកេ អាយតន-
 លោកេ ។ អនេករូចាតិ អនេកវិជា ធានប្បការា
 ទុក្ខាតិ យេកេចិ លោកស្មី អនេករូចា ។
 តេនាហ ភកា

ទុក្ខស្ស វេ មំ បកវំ អបុច្ឆសិ
 (មេត្តកូតិ ភកា)

តន្តេ បវក្ខាមិ យថា បដានំ
 ឧបដិណិទានា បកវន្តិ ទុក្ខា
 យេកេចិ លោកស្មី អនេករូចាតិ ។

[១៥២] យេ វេ អវិទ្ធា ឧបដី ករោតិ
 បុនប្បនំ ទុក្ខមុបេតិ មន្វោ
 តស្មា បដានំ ឧបដី ន កយិរា
 ទុក្ខស្ស ជាតិប្បកវានុបស្សី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវ-
 លោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា
 ជាច្រើនប្រការ គឺ ទុក្ខទាំងឡាយផ្សេងៗ ជាច្រើន មានប្រការផ្សេងៗ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ ជាច្រើន
 ប្រការ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា
 (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) អ្នកសួរហេតុជា
 ដែនផ្អែមកើត នៃសេចក្តីទុក្ខ នឹងតថាគត តថាគតដឹង
 យ៉ាងណា នឹងប្រាប់ហេតុ ជាដែនផ្អែមកើត នៃសេចក្តីទុក្ខ
 នោះ ដល់អ្នក យ៉ាងនោះ សេចក្តីទុក្ខទាំងឡាយណាមួយ
 ជាច្រើនប្រការ ក្នុងលោក សេចក្តីទុក្ខ (ទាំងនោះ) ផ្អែម
 កើតឡើង ព្រោះឧបធិជានិទាន ។

[១៥២] បុគ្គលណា មិនចេះ តែងធ្វើឧបធិឲ្យកើតឡើង បុគ្គលល្ងង់
 ខ្លៅនោះ រមែងបានទុក្ខរឿយៗ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល
 កាលដឹងច្បាស់ ជាអ្នកពិចារណាឃើញ នូវជាតិជាដែនផ្អែម
 កើតនៃទុក្ខ មិនគប្បីធ្វើនូវឧបធិឡើយ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៥៣] យោ វេ អវិទ្ធា ឧបដី ករោតីតិ យោតិ
 យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ យថាវិហិតោ យថាប-
 កាភោ យំហានប្បត្តោ យំធម្មសមន្នាគតោ ខត្តិយោ វា
 ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ វា សុទ្ធោ វា កហដ្ឋោ វា
 បព្វដិតោ វា ទេវោ វា មនុស្សោ វា ។ អវិទ្ធាតិ អវិទ្ធា
 អវិជ្ជាគតោ អញ្ញាណំ អវិការី ទុប្បញ្ញោ ។ ឧបដី ក-
 រោតីតិ តណ្ហាបដី ករោតិ ទិដ្ឋបដី ករោតិ កិលេសុ-
 បដី ករោតិ កម្មបដី ករោតិ ទុច្ចរិតុបដី ករោតិ
 អាហារុបដី ករោតិ បដិយុបដី ករោតិ ចតស្សោ
 ឧចាទិន្នជាតុយោ ឧបដី ករោតិ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ
 អាយតនានិ ឧបដី ករោតិ ឆ វិញ្ញាណកាយេ ឧបដី
 ករោតិ ជនេតិ សញ្ញនេតិ និព្វត្តេតីតិ អវិទ្ធា ឧបដី
 ករោតិ ។

[១៥៤] បុណប្បុនំ ទុក្ខមុបេតិ មន្ទោតិ បុណប្បុនំ
 ទុក្ខមុបេតីតិ បុណប្បុនំ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិ-
 ទុក្ខំ មរណទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុចា-
 យាសទុក្ខំ ឯតិ ឧបេតិ ឧបកច្ចតិ កណ្ណាតិ
 បរាមសតិ អភិទិវិសតីតិ បុណប្បុនំ ទុក្ខមុបេតិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៥៣] ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនចេះ តែងធ្វើឧបធិឲ្យកើត
 ឡើង ត្រង់ពាក្យថា ណា គឺ ឯណា បែបណា ប្រកបយ៉ាងណា មាន
 បែបផែនយ៉ាងណា មានប្រការយ៉ាងណា ដល់នូវឋានៈយ៉ាងណា
 ប្រកបដោយធម៌ណា ទោះជាក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សៈក្តី សុទ្ធាក្តី
 គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា មិនចេះ គឺ
 បុគ្គលជាអ្នកមិនចេះ តាំងនៅក្នុងអវិជ្ជា ជាអ្នកគ្មានញាណ មិនឈ្ងន់
 យល់ អាប័ត្តប្រាជ្ញា ។ ពាក្យថា ធ្វើឧបធិ គឺធ្វើតណ្ហូបធិ ធ្វើទិដ្ឋុ-
 បធិ ធ្វើកិលេសូបធិ ធ្វើកម្មូបធិ ធ្វើទុច្ចរិតូបធិ ធ្វើអាហារូបធិ
 ធ្វើបដិយូបធិ ធ្វើឧបធិ គឺឧបាទិទ្ធិធាតុ ៤ ធ្វើឧបធិ គឺអាយតនៈខាង
 ក្នុង ៦ ធ្វើ ឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម បង្កើតនូវឧបធិ គឺពួកវិញ្ញាណ ៦
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណា មិនចេះ តែងធ្វើឧបធិ
 ឲ្យកើតឡើង ។

[១៥៤] ពាក្យថា បុគ្គល ល្ងង់ខ្លៅ (នោះ) រមែងបានទុក្ខ
 រឿយ ។ ត្រង់ពាក្យថា រមែងបានទុក្ខរឿយៗ គឺ ដល់ ចូលដល់
 ចូលទៅដល់ កាន់យក ស្ថាបអង្គែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះជាតិទុក្ខ
 ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបុយាសទុក្ខ
 រឿយៗ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងបានទុក្ខរឿយៗ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

មន្ទោតិ មន្ទោ មូឡោ អវិទ្ធា អវិជ្ជាតតោ អញ្ញាណំ

អវិការី ទុប្បញ្ញាតិ បុនប្បនំ ទុក្ខមុហេតិ មន្ទោ ។

[១៥៥] តស្មា បដានំ ឧបដី ន កយិរាតិ តស្មាតិ

តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា

ឯតំ អាទីនវំ សម្បស្សមាណោ ឧបដីសូតិ តស្មា ។

បដានន្តិ បដានន្តោ អាដានន្តោ វិដានន្តោ បដិវិដា-

នន្តោ បដិវិជ្ឈន្តោ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ បដានន្តោ

អាដានន្តោ វិដានន្តោ បដិវិដានន្តោ បដិវិជ្ឈន្តោ សព្វេ

សង្ខារា ទុក្ខាតិ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។

យន្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ បដានន្តោ

អាដានន្តោ វិដានន្តោ បដិវិដានន្តោ បដិវិជ្ឈន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ល្ងង់ខ្លៅ គឺជាអ្នកល្ងង់ វង្វេង មិនចេះ តាំងនៅក្នុងអវិជ្ជា ជាអ្នកគ្មានញាណ មិនឈ្នួលយល់ ឥតប្រាជ្ញា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ (នោះ) រមែងបានទុក្ខរឿយៗ ។

[១៥៥] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលកាលដឹង ច្បាស់ មិនគប្បីធ្វើនូវឧបធិឡើយ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺ ព្រោះ ហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ បុគ្គលកាលឃើញច្បាស់នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងឧបធិទាំង ឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ។ ពាក្យថា កាលដឹងច្បាស់ គឺ កាលដឹងច្បាស់ កាលដឹងទូទៅ កាលដឹង វិសេស កាលដឹងចំពោះ កាលចាក់ធ្លុះថា សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង កាលដឹងច្បាស់ កាលដឹងទូទៅ កាលដឹងវិសេស កាលដឹងចំពោះ កាលចាក់ធ្លុះថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងពួង ជាអនត្តា ។ បេ ។ កាលដឹងច្បាស់ កាលដឹងទូទៅ កាលដឹងវិសេស កាល ដឹងចំពោះ កាលចាក់ធ្លុះថា ធម្មជាតណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើង ជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឧបដី ន កយិរាតិ តណ្ហាបដី ន ករេយ្យ ទិដ្ឋបដី
 ន ករេយ្យ កិលេសូបដី ន ករេយ្យ កម្មបដី
 ន ករេយ្យ ទុច្ចរិត្តបដី ន ករេយ្យ អាហារ-
 រូបដី ន ករេយ្យ បដិយូបដី ន ករេយ្យ ចតស្សោ
 ឧទាទិន្នជាតុយោ ឧបដី ន ករេយ្យ ន អដ្ឋត្តិកានិ
 អាយតនានិ ឧបដី ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន
 សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យាតិ តស្មា បដានំ ឧបដី
 ន កយិរា ។

[១៥៦] ទុក្ខស្សាតិ ជាតិទុក្ខស្ស ជរាទុក្ខស្ស
 ព្យាធិទុក្ខស្ស មរណាទុក្ខស្ស សោកបរិទេវទុក្ខ-
 ទោមនស្សទាយាសទុក្ខស្ស បភវានុបស្សី មូលា-
 នុបស្សី ហោតានុបស្សី និទានានុបស្សី សម្ភវានុ-
 បស្សី សមុដ្ឋានានុបស្សី អាហារានុបស្សី អារម្មណា-
 នុបស្សី បច្ចយានុបស្សី សមុទយានុបស្សី ។
 អនុបស្សនា រុច្ចតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បដាននា
 ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើឧបធិឡើយ គឺមិនគប្បីធ្វើតណ្ហូបធិ មិនគប្បី
 ធ្វើទិដ្ឋុបធិ មិនគប្បីធ្វើកិលេសុបធិ មិនគប្បីធ្វើកម្មុបធិ មិនគប្បីធ្វើ
 ទុច្ចរិតុបធិ មិនគប្បីធ្វើអាហារុបធិ មិនគប្បីធ្វើបដិយូបធិ មិនគប្បី
 ធ្វើឧបធិ គឺឧបាទិទ្ធជាតុ ៤ មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បី
 ឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីបង្កើតនូវឧបធិ គឺអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ មិន
 គប្បីធ្វើឧបធិឡើយ ។

[១៥៦] ពាក្យថា នៃទុក្ខ សេចក្តីថា បុគ្គលពិចារណាឃើញ
 ហេតុជាដែនផ្ដើមកើត ពិចារណាឃើញបូសគល់ ពិចារណាឃើញហេតុ
 ពិចារណាឃើញនិទាន ពិចារណាឃើញកំណើត ពិចារណាឃើញ
 សមុដ្ឋាន ពិចារណាឃើញអាហារ ពិចារណាឃើញអារម្មណ៍ ពិចារ-
 ណាឃើញបច្ច័យ ពិចារណាឃើញទីប្រជុំកើតឡើង នៃជាតិទុក្ខ ជរា-
 ទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបាយាសទុក្ខ ។
 បញ្ញា លោកហៅថា ការពិចារណាឃើញ បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹង
 ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឥមាយ អនុបស្សនាយ បញ្ញាយ ឧបេតោ ហោតិ
 សមុបេតោ ឧចាកតោ សមុចាកតោ ឧបបន្នោ
 សមុបបន្នោ សមន្នាកតោ សោ វុច្ចតិ អនុបស្សីតិ
 ទុក្ខស្ស ជាតិប្បកវានុបស្សី ។ តេនាហ ភកវា

យោ វេ អវិទ្ធា ឧបដី កហេតិ
 បុណប្បនំ ទុក្ខមុបេតិ មន្នោ
 តស្មា បដានំ ឧបដី ន កយិរា
 ទុក្ខស្ស ជាតិប្បកវានុបស្សីតិ ។

[១៥៧] យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី នោ
 អញ្ញំ តំ បុច្ឆាម តទិដ្ឋ្យ ព្រហ្មិ
 កថំ នុ ដីរា វិតរន្តិ ឱយំ
 ជាតិដ្ឋរំ សោកបវិទ្ធករញ្ច
 តម្មេ មុនី សាធុ វិយាករោហិ
 តថា ហិ តេ វិទិតោ វស ធម្មោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បុគ្គលជាអ្នកអែបនែប មូលមិត្រ ជិតដិត កៀកកើយ ផ្នែកផ្គូផ្គង
កើតឡើងជាមួយ ប្រកបដោយការពិចារណាយើញ គឺបញ្ញានោះ បុគ្គល
នោះ លោកហៅថា អ្នកពិចារណាយើញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់
ត្រាស់ថា ជាអ្នកពិចារណាយើញនូវជាតិ ជាដែនផ្ដើមកើតនៃទុក្ខ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនចេះ តែងធ្វើនូវឧបធិឲ្យកើតឡើង បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ
នោះ រមែងបានទុក្ខរឿយៗ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលកាល
ដឹងច្បាស់ ជាអ្នកពិចារណាយើញ នូវជាតិជាដែនផ្ដើមកើត
នៃទុក្ខ មិនគប្បីធ្វើនូវឧបធិឡើយ ។

[១៥៧] (មេត្តគូទូលថា) យើងខ្ញុំ បានទូលសួរសេចក្ដីណា
ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់សេចក្ដីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ យើងខ្ញុំសូម
សួរសេចក្ដីឯទៀត ចំពោះព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្ដែងសេចក្ដី
នោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ឆ្លងឱយៈផង ជាតិជរាផង សោកៈ
និងបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្ដេចហ្ន៎ សូមព្រះអង្គជាមុនិ
ដោះស្រាយនូវឧបាយជាគ្រឿងឆ្លងនោះ ដល់យើងខ្ញុំ ព្រោះ
ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ធម៌នោះហើយ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៥៨] យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី ណោតិ យំ តំ
អបុច្ឆិម្ហ អយាចិម្ហ អជ្ឈេសិម្ហ បសាទិម្ហ ។ អកិត្ត-
យី ណោតិ ណោ អកិត្តិ តំ អាចិក្ខិ តំ ទេសេសិ
តំ បញ្ញាបិ តំ បដ្ឋបិ តំ វិវិ តំ វិភជិ តំ ឧត្តា-
និមកាសិ តំ បកាសីតិ យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី
ណោ ។

[១៥៩] អញ្ញំ តំ បុច្ឆាម តទិដ្ឋុ ព្រហ្មិ កថំ នុ
ដីរា វិតរន្តិ ឱយំ ជាតិដ្ឋុរំ សោកបរិទ្ធករញ្ញាតិ កថំ
នូតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេទ្ធកបុច្ឆា អនេកំ-
សបុច្ឆា ឃំរំ នុ ខោ ន នុ ខោ កិ នុ ខោ កថំ
នុ ខោតិ កថំ នុ ។ ដីរាតិ ដីរា បណ្ឌិតា បញ្ញា-
វន្តោ ពុទ្ធិមន្តោ ញាណិណោ វិការិណោ មេធាវិណោ ។

មេត្តត្តមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៥៨] ពាក្យថា យើងខ្ញុំបានទូលសួរនូវសេចក្តីណា ព្រះអង្គបាន
ត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់យើងខ្ញុំ គឺយើងខ្ញុំបានសួរ បានសូម បាន
អារាធនា បានជ្រះថ្លាចំពោះសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា ព្រះអង្គបានត្រាស់
ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ គឺ ព្រះអង្គបានសម្តែងប្រាប់សេចក្តីនោះ
ពន្យល់សេចក្តីនោះ បញ្ញត្តិសេចក្តីនោះ ផ្តួចផ្តើមនូវសេចក្តីនោះ បើក
សេចក្តីនោះ ចែកសេចក្តីនោះ ធ្វើឲ្យរាក់សេចក្តីនោះ ប្រកាសសេចក្តី
នោះ ដល់យើងខ្ញុំ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) យើងខ្ញុំបានទូលសួរនូវ
សេចក្តីណា ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ ។

[១៥៩] អធិប្បាយពាក្យថា យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីឯទៀតចំពោះ
ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ធ្វើឱ្យយះផង
ជាតិជរាផង សោកៈនិងបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ត្រង់ពាក្យថា
ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ គឺជាសំណួរចំពោះសេចក្តីសង្ស័យ សំណួរចំពោះ
សេចក្តីជឿងច្ងល់ សំណួរចំពោះផ្លូវបែកជាចំពាមពីរ សំណួរចំពោះហេតុ
ច្រើនយ៉ាង ថា យ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនទេឬហ្ន៎ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការ
ដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ។ ពាក្យថា
អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ គឺអ្នកប្រាជ្ញ បណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា អ្នកមានយោបល់
អ្នកមានញាណ អ្នកមានការឈ្នួលយល់ អ្នកមានប្រាជ្ញាជុះជួយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឱយន្តិ កាមោយំ ភរោយំ ទិដ្ឋោយំ អរិដ្ឋោយំ ។
 ជាតីតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្មិ តម្មិ
 សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ញាតិ ឱក្កន្តិ និព្វត្តិ
 អភិទិព្វត្តិ ខន្ធានំ ចាតុកាវោ អាយតនានំ បដិលា-
 កោ ។ ជរាតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្មិ
 មម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជិវណាតា ខណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ
 វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចា-
 កោ ។ សោកោតិ ញាតិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 កោកព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស រោកព្យសនេន វា
 ធុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន
 វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតរញ្ញាតវេន វា ព្យសនេន សមដ្ឋា-
 កតស្ស អញ្ញាតរញ្ញាតវេន វា ទុក្ខុជម្មេន ធុដ្ឋស្ស
 សោកោ សោចនា សោចិត្តំ អន្តោសោកោ
 អន្តោបរិសោកោ អន្តោខាហោ អន្តោបរិខាហោ
 ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា នោមនស្សំ សោកសល្លំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ឱយៈ បានដល់ ឱយៈគឺកាម ឱយៈគឺភព ឱយៈគឺទិដ្ឋិ ឱយៈគឺអវិជ្ជា ។ ពាក្យថា ជាតិ បានដល់កំណើត ការកើតព្រម ការចុះកាន់គភ៌ ការផ្គូផ្គងឡើង ការកើតឡើងចំពោះ ការប្រាកដឡើងនៃខន្ធ ការបានចំពោះនូវអាយតនៈ នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសុត្តនិកាយនោះ ។ ។ ពាក្យថា ជរា បានដល់ ការចាស់ ការគ្រាំគ្រា ការរង្គោះធ្មេញ ការស្លុវសក់ ការជ្រួញជ្រើវស្បែក ការរួញថយអាយុ ការចាស់ទុំ នៃឥន្ទ្រិយ របស់ពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសុត្តនិកាយនោះ ។ ។ ពាក្យថា សោក គឺ ការសោកស្តាយ អាការជាទីសោកស្តាយ ភាពនៃការសោកស្តាយ ការស្ងួតខាងក្នុង ការស្រពោនខាងក្នុង ការក្តៅខាងក្នុង ការរោលរាលខាងក្នុង អាការជាទីសញ្ញប់សញ្ជឹងនៃចិត្ត ការអាក់អន់ចិត្ត សរគឺការសោក របស់បុគ្គល ដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិ ប៉ះពាល់ ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសនៃភោគៈ ប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺរោគ ប៉ះពាល់ ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសសីល ប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺទិដ្ឋិ ប៉ះពាល់ ឬប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬក៏ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

បរិទេវោតិ ញាតិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោកព្យស-
 នេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោកព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស សីល-
 ព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ព្យសនេន សមដ្ឋាកតស្ស អញ្ញា-
 តវញ្ញាតវេន វា ទុក្ខធម្មេន ធុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេ-
 វោ អាទេវេនា បរិទេវេនា អាទេវិតត្ថំ បរិទេវិតត្ថំ លា-
 ទោ បលាទោ វិប្បលាទោ លាលប្បោ លាលប្បា-
 យនា លាលប្បាយិតត្ថំ ។ កថំ នុ ដីរា វិតរន្តិ
 ឱយំ ជាតិជ្ជវំ សោកបរិទ្ធករញ្ញាតិ កថំ ដីរា ឱយញ្ច
 ជាតិជ្ជវញ្ច សោកញ្ច បរិទ្ធករញ្ច តរន្តិ ឧត្តរន្តិ បតរន្តិ
 សមតិក្កមន្តិ វិតិវត្តន្តិ កថំ នុ ដីរា វិតរន្តិ ឱយំ
 ជាតិជ្ជវំ សោកបរិទ្ធករញ្ច ។

[១៦០] តម្មេ មុនី សាធុ វិយាករោហិតិ តន្តិ យំ
 បុត្តាមិ យំ យាទាមិ យំ អន្លេសាមិ យំ បសាទេមិ ។
 មុនីតិ មោនំ រុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល គឺ ការខ្សឹកខ្សួល អាការយំ អាការខ្សឹកខ្សួល ភាពនៃការយំ ភាពនៃការខ្សឹកខ្សួល ការទ្ធាញ្ជ្រៀបរាប់ ការពោលរៀបរាប់ ការរៀបរាប់ដែល ។ ការពោលរំលឹក អាការនៃការពោលរំលឹក ភាពនៃការពោលរំលឹក នៃបុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសរោគប៉ះពាល់ ឬត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ ឬប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬក៏ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ ។ ពាក្យថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយធ្ងន់ឱយៈផង ជាតិជរាផង សោកៈនិងបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ បានសេចក្តីថា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់កាត់ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវឱយៈផង នូវជាតិជរាផង នូវសោកបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេច ហេតុនោះ (លោកសួរថា) អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ធ្ងន់ឱយៈផង ជាតិជរាផង សោកៈនិងបរិទេវៈផង ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ។

[១៦០] អធិប្បាយពាក្យថា សូមព្រះអង្គ ជាមុនិ ដោះស្រាយនូវឧបាយជាគ្រឿងធ្ងន់នោះ ត្រង់ពាក្យថា នោះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គទូលសួរសេចក្តីណា សូមសេចក្តីណា អារាធនាសេចក្តីណា ជ្រះថ្លាចំពោះសេចក្តីណា ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណលោកហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ភក្កវា តេន
ញ្ញាលោន សមន្តាភតោ មុនិ មោនប្បត្តោ ។ តីណិ
មោនេយ្យានិ កាយមោនេយ្យំ វេទីមោនេយ្យំ មនោ-
មោនេយ្យំ ។

កតមំ កាយមោនេយ្យំ ។ តិវិណំ កាយទុច្ចរិ-
តានំ បហានំ កាយមោនេយ្យំ តិវិដំ កាយសុចរិតំ
កាយមោនេយ្យំ កាយារម្មណំ ញ្ញាណំ កាយមោនេ-
យ្យំ កាយបរិញ្ញា កាយមោនេយ្យំ បរិញ្ញាសហភតោ
មត្តោ កាយមោនេយ្យំ កាយេ ធន្ធភកស្ស បហានំ
កាយមោនេយ្យំ កាយសម្ព័រនិរោដោ ចតុត្ថជ្ឈាន-
សមាបត្តិ កាយមោនេយ្យំ ឥទំ កាយមោនេយ្យំ ។

កតមំ វេទីមោនេយ្យំ ។ ចតុត្ថិណំ វេទីទុច្ចរិ-
តានំ បហានំ វេទីមោនេយ្យំ ចតុត្ថិដំ វេទីសុចរិតំ
វេទីមោនេយ្យំ វាចារម្មណំ ញ្ញាណំ វេទីមោនេយ្យំ
វាចាបរិញ្ញា វេទីមោនេយ្យំ បរិញ្ញាសហភតោ មត្តោ
វេទីមោនេយ្យំ វាចាយ ធន្ធភកស្ស បហានំ វេទីមោ-
នេយ្យ វេទីសម្ព័រនិរោដោ ទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិ វេទី-
មោនេយ្យំ ឥទំ វេទីមោនេយ្យំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ប្រកបដោយញាណនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា មុនិ ព្រះអង្គដល់នូវ
មោនៈ ។ មោនេយ្យៈ ៣ គឺ កាយមោនេយ្យៈ វចីមោនេយ្យៈ មនោ-
មោនេយ្យៈ ។

កាយមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់កាយទុច្ចរិត ៣
ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ កាយសុចរិត ៣ ឈ្មោះថា កាយមោ-
នេយ្យៈ ញាណមានកាយជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ការ
កំណត់ដឹងនូវកាយ ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ មគ្គប្រកបដោយការ
កំណត់ដឹង ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងកាយ
ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ ការរលត់កាយសង្ខារគឺចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ
ឈ្មោះថា កាយមោនេយ្យៈ នេះ កាយមោនេយ្យៈ ។

វចីមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់វចីទុច្ចរិត ២ ឈ្មោះថា
វចីមោនេយ្យៈ វចីសុចរិត ២ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ញាណមានវាចា
ជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ការកំណត់ដឹងនូវវាចា ឈ្មោះថា
វចីមោនេយ្យៈ មគ្គប្រកបដោយការកំណត់ដឹង ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ
ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងវាចា ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ ការរលត់វចីសង្ខារ
និងទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ឈ្មោះថា វចីមោនេយ្យៈ នេះ វចីមោនេយ្យៈ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កតមំ មនោមោនេយ្យំ ។ តិវិជានំ មនោទុច្ច-
 រិតានំ បហានំ មនោមោនេយ្យំ តិវិជំ មនោសុចរិតំ
 មនោមោនេយ្យំ ចិត្តារម្មណំ ញ្ញាណំ មនោមោនេ-
 យ្យំ ចិត្តបរិញ្ញា មនោមោនេយ្យំ បរិញ្ញាសហគតោ
 មក្កោ មនោមោនេយ្យំ ចិត្តេ ឆន្ទរាគស្ស បហានំ
 មនោមោនេយ្យំ ចិត្តសង្ខារនិរោធ�ោ សញ្ញាវេទយិត-
 និរោធសមាបត្តិ មនោមោនេយ្យំ ឥទំ មនោមោ-
 នេយ្យំ ។

កាយមុនី វាចាមុនី មនោមុនិមនាសរំ
 មុនី មោនេយ្យសម្បន្នំ អាហុ សព្វប្បហាយិទំ
 កាយមុនី វាចាមុនី មនោមុនិមនាសរំ
 មុនី មោនេយ្យសម្បន្នំ អាហុ និព្វាតនាបកត្តិ ។
 ឥមេហិ មោនេយ្យេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឆ មុន-
 យោ^(១) អាការមុនយោ អនាការមុនយោ សេក្ខមុនយោ
 អសេក្ខមុនយោ បច្ចេកមុនយោ មុនិមុនយោ ។
 កតមេ អាការមុនយោ ។ យេ តេ អាការិកា
 ទិដ្ឋបទា វិញ្ញាតសាសនា ឥមេ អាការមុនយោ ។

១ ម. មុនិនោតិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មនោមោនេយ្យៈ តើដូចម្តេច ។ ការលះបង់មនោទុច្ចរិត ៣
 ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ មនោសុចរិត ៣ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ
 ញាណមានចិត្តជាអារម្មណ៍ ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ការកំណត់
 ដឹងចិត្ត ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ មគ្គប្រកបដោយការកំណត់ដឹង
 ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ ការលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងចិត្ត ឈ្មោះថា
 មនោមោនេយ្យៈ ការរលត់ចិត្តសង្ខារគឺសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ
 ឈ្មោះថា មនោមោនេយ្យៈ នេះ មនោមោនេយ្យៈ ។

អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវបុគ្គល ជាកាយមុនិ ជា
 វាចាមុនិ ជាមនោមុនិ ជាអនាសវមុនិ ដែលបរិបូណ៌ដោយ
 មោនេយ្យៈ ថាជាអ្នកលះបង់នូវកិលេសទាំងពួង អ្នកប្រាជ្ញ
 ទាំងឡាយបានពោលនូវបុគ្គល ជាកាយមុនិ ជាវាចាមុនិ
 ជាមនោមុនិ ជាអនាសវមុនិ ដែលបរិបូណ៌ដោយមោនេយ្យៈ
 ថាជាអ្នកលាងបាបហើយ ។

មុនិ មាន ៦ ពួក ដែលប្រកបដោយមោនេយ្យធម៌ ទាំងនេះ គឺ
 អាគារមុនិ ១ អនាគារមុនិ ១ សេក្ខមុនិ ១ អសេក្ខមុនិ ១ បច្ចេក-
 មុនិ ១ មុនិមុនិ ១ ។ អាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ ពួកជន
 ណា ជាអ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះទេ តែមានព្រះនិព្វានឃើញហើយ មាន
 សាសនធម៌ដឹងច្បាស់ហើយ ពួកជននេះ ឈ្មោះថា អាគារមុនិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កតមេ អនាភារមុនយោ ។ យេ តេ បព្វជិតា ទិដ្ឋ-
 បទា វិញ្ញាតសាសនា ឥមេ អនាភារមុនយោ ។
 សត្តិ សេក្ខា សេក្ខមុនយោ ។ អរហន្តោ អសេ-
 ក្ខមុនយោ ។ បច្ចេកសម្ពុទ្ធា បច្ចេកមុនយោ ។
 តថាគតា អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា មុនិមុនយោ ។

ន មោនេន មុនិ ហោតិ មុន្យ្យោ អវិទ្ធុសុ
 យោ ច តុលំវ បក្កយ្ហ វរមាទាយ បណ្ឌិតោ
 ចាចានិ បរិវេដ្ឋតិ ស មុនិ តេន សោ មុនិ
 យោ មុនាតិ ឧកោ លោកេ មុនិ តេន បវុច្ឆតិ ។

អសតញ្ច សតញ្ច ញត្វា ធម្មំ

អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច សព្វលោកេ

នេវមនុស្សហិ បូជិតោ

យោ សោ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

អនាគារមុនិ តើដូចម្តេច ។ ពួកបុគ្គលណា ជាបព្វជិត មានព្រះ
និព្វានឃើញហើយ មានសាសនធម៌ដឹងច្បាស់ហើយ ពួកបុគ្គលនេះ
ឈ្មោះថា អនាគារមុនិ ។ សេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយ ៧ ពួក ឈ្មោះថា
សេក្ខមុនិ ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បច្ចេកមុនិ ។ ព្រះតថា-
គតទាំងឡាយ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឈ្មោះថា មុនិមុនិ ។

បុគ្គលល្ងង់ខ្លៅ ជាអ្នកមិនចេះ មិនឈ្មោះថា មុនិ ដោយការស្ងៀមទេ
លុះតែបុគ្គលណា ជាបណ្ឌិត កាន់យកធម៌ដ៏ប្រសើរ រៀនរូបបាប
ទាំងឡាយ ដូចបុគ្គលអ្នកថ្លឹងរូបរបស់ដោយដញ្ជឹង បុគ្គលនោះ
ឈ្មោះថា មុនិ បុគ្គលនោះទើបឈ្មោះថា មុនិ ដោយហេតុនោះ
បុគ្គលណា ដឹងនូវប្រយោជន៍ទាំង ២ ក្នុងលោក បុគ្គលនោះ
លោកហៅថា មុនិ ដោយហេតុនោះ ។

បុគ្គលណា ដឹងនូវធម៌របស់ពួកអសប្បុរសផង របស់ពួក
សប្បុរសផង ដឹងនូវអាយតនៈខាងក្នុងផង ខាងក្រៅផង
ក្នុងលោកទាំងពួង ជាបុគ្គលដែលទេវតានិងមនុស្សទាំង-
ឡាយបូជាហើយ កន្លងផុតនូវបណ្តាញគឺកិលេសជាគ្រឿង
ជាប់ចំពាក់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មុនិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សាធុ វិយាករោហិតិ សាធុ អាចិត្តាហិ ទេ-
សេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជាហិ ឧត្តា-
ដីករោហិ បកាសេហិតិ តម្មេ មុដី សាធុ វិយា-
ករោហិ ។

[១៦១] តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោតិ
តថា ហិ តេ វិទិតោ ញាតោ តុសិតោ តិរិតោ
វិការិតោ វិក្ខិតោ ឯស ធម្មោតិ តថា ហិ តេ វិ-
ទិតោ ឯស ធម្មោ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ

យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី ទោ
អញ្ញំ តំ បុច្ឆាម តទិដ្ឋ្យ ព្រូហិ
កថំ នុ ដីរា វិតរន្តិ ឱយំ
ជាតិជ្ជរំ សោកបរិទ្ធរព្វា

តម្មេ មុដី សាធុ វិយាករោហិ
តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោតិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា សូមព្រះអង្គដោះស្រាយ គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សម្តែង
បញ្ញត្តិ តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរ
ថា) សូមព្រះអង្គជាមុនិ ដោះស្រាយនូវឧបាយជាគ្រឿងឆ្នងនោះ ។

[១៦១] ពាក្យថា ព្រោះព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ធម៌នោះហើយ គឺ
ព្រោះព្រះអង្គជ្រាប ស្គាល់ ថ្វីង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ប្រាកដនូវធម៌
នោះហើយ ហេតុនោះ(លោកសួរថា) ព្រោះព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ធម៌នោះ
ហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

យើងខ្ញុំបានទូលសួរសេចក្តីណា ព្រះអង្គបានត្រាស់ប្រាប់
សេចក្តីនោះ ដល់យើងខ្ញុំ យើងខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីឯទៀត
ចំពោះព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំង-
ឡាយឆ្នងឱ្យផង ជាតិជរាផង សោកៈ និងបរិទេវៈផង
ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ សូមព្រះអង្គជាមុនិ ដោះស្រាយនូវ
ឧបាយជាគ្រឿងឆ្នងនោះ ដល់យើងខ្ញុំ ព្រោះព្រះអង្គ
ជ្រាបធម៌នោះហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៦២] កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មំ (មេត្តក្ខតិ ភក្កវា)

ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហំ

យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ

តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។

[១៦៣] កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មន្តិ អាទិកល្យាណំ

មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្តំ

សព្វញ្ចនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធីំ ព្រហ្មចរិយំ

ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានេ ចត្តារោ សម្មប្បធានេ ចត្តារោ

ឥទ្ធិទានេ បញ្ចុទ្ធិយានិ បញ្ចុ ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈ-

ន្តេ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មត្តំ និព្វានញ្ចុ និព្វានកាមិនិព្វ-

បនិបទំ កិត្តយិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ បញ្ញាបេស្សាមិ

បដ្ឋបេស្សាមិ វិវិស្សាមិ វិភជិស្សាមិ ឧត្តានីករិស្សាមិ

បកាសិស្សាមីតិ កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មំ ។ មេត្តក្ខ-

តិ ភក្កវា តំ ព្រហ្មណំ ធាមេន អាលបតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១៦២] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តិគូ) តថាគតនឹង

សម្តែងធម៌ដល់អ្នក ដែលជាធម៌ ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះ

ធម៌ដែលឃើញហើយ ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ ដឹង

ហើយប្រព្រឹត្ត គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។

[១៦៣] ពាក្យថា តថាគតនឹងសម្តែងធម៌ ដល់អ្នក គឺតថាគតនឹង

សម្តែង នឹងពន្យល់ នឹងបញ្ញត្ត នឹងតាំងទុក នឹងបើក នឹងចែក

នឹងធ្វើឲ្យរាក់ នឹងប្រកាស នូវព្រហ្មចរិយធម៌ ដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ទាំងអស់

ព្រមទាំងអត្ថនិងព្យញ្ជនៈ មានលម្អក្នុងខាងដើម មានលម្អត្រង់កណ្តាល

មានលម្អក្នុងទីបំផុតផង នូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ ផង នូវសម្មប្បធាន ៤ ផង

នូវឥន្ទ្រិបាទ ៤ ផង នូវឥន្ទ្រិយ ៥ ផង នូវពលៈ ៥ ផង នូវពោជ្ឈង្គៈ ៧

ផង នូវមគ្គដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ផង នូវព្រះនិព្វាន

ផង នូវបដិបទាដ៏ដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វានផង ហេតុនោះ ទ្រង់

ត្រាស់ថា តថាគតនឹងសម្តែងធម៌ ដល់អ្នក ។ ពាក្យថា មេត្តិគូ

គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៦៤] ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហន្តិ ទិដ្ឋេ ធម្មេតិ ទិដ្ឋេ
 ធម្មេ ញាតេ ធម្មេ តុលិតេ ធម្មេ តិរិតេ ធម្មេ វិកា-
 រិតេ ធម្មេ វិក្ខិតេ ធម្មេ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ
 ។ បេ ។ យទ្គិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធ�ធម្មន្តិ
 ទិដ្ឋេ ធម្មេ ញាតេ ធម្មេ តុលិតេ ធម្មេ តិរិតេ ធម្មេ
 វិការិតេ ធម្មេ វិក្ខិតេ ធម្មេតិ ឯវម្បិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ
 កថយិស្សាមិ ។ អថវា ទុក្ខេ ទិដ្ឋេ ទុក្ខំ កថ-
 យិស្សាមិ សមុទយេ ទិដ្ឋេ សមុទយំ កថយិស្សាមិ
 មក្កេ ទិដ្ឋេ មក្កំ កថយិស្សាមិ និរោធ�េ ទិដ្ឋេ និ-
 រោធំ កថយិស្សាមីតិ ឯវម្បិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ កថយិ-
 ស្សាមិ ។ អថវា ទិដ្ឋេ ធម្មេ សន្និដ្ឋិកំ អកាលិកំ
 ឯហិបស្សិកំ ឱបនយិកំ បច្ចុត្តំ វេទិតព្វំ វិញ្ញហ័តិ
 ឯវម្បិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ កថយិស្សាមីតិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ ។

មេត្តគូមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៦២] អធិប្បាយពាក្យថា ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួនចំពោះធម៌
ដែលឃើញហើយ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ គឺចំពោះ
ធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលពិចារណា ធម៌ដែល
ឈ្នួលយល់ ធម៌ដែលច្បាស់ហើយថា សង្ខារធម៌ទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។
ចំពោះធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលពិចារណា ធម៌ដែល
ឈ្នួលយល់ ធម៌ដែលច្បាស់ហើយថា ធម្មជាតិណាមួយមានកិរិយាកើត
ឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា
ហេតុនោះ តថាគតនឹងសម្តែងធម៌ ដែលឃើញហើយ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
មួយទៀត តថាគតនឹងសម្តែងទុក្ខ ចំពោះទុក្ខដែលឃើញហើយ នឹងសម្តែង
សមុទ័យ ចំពោះសមុទ័យដែលឃើញហើយ នឹងសម្តែងមគ្គ ចំពោះមគ្គ
ដែលឃើញហើយ នឹងសម្តែងនិរោធ ចំពោះនិរោធដែលឃើញហើយ
ហេតុនោះ តថាគតនឹងសម្តែង ចំពោះធម៌ ដែលឃើញហើយ
យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត គុណជាតិដែលបុគ្គលគប្បីឃើញជាក់
ច្បាស់ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន ជាគុណឲ្យផលមិនរង់ចាំកាល ជាធម៌
ហាក់ដូចជានឹងហៅថា អ្នកចូរមកមើលចុះ ជាធម៌គួរបង្ហោនមកទុកក្នុង
ខ្លួនបាន ជាធម៌ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ គប្បីដឹងជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន
ហេតុនោះ តថាគតនឹងសម្តែងចំពោះធម៌ ដែលឃើញហើយ យ៉ាងនេះ
ខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អនីតិហន្តិ ន ឥតិហំ ន ឥតិកិរាយ ន បរម្ម-
រាយ ន បិដកសម្មទាយ ន តក្កហេតុ ន ន-
យហេតុ ន អាការបរិវិតក្កេន ន និដ្ឋិនិដ្ឋានក្ក-
ន្តិយា សាមំ សយមភិញ្ញាតំ អត្ថបច្ចក្កំ ធម្មំ ក-
ថយិស្សាមីតិ និដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហំ ។

[១៦៥] យំ វិទិត្វា សតោ ចរន្តិ យំ វិទិតំ
កត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ
កត្វា សព្វេ សដ្ឋារា អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យដ្ឋិត្វា
សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ វិទិតំ កត្វា
តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។
សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ
កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ការេន្តោ សតោ ។ បេ ។
សោ រុច្ចតិ សតោ ។ ចរន្តិ ចរន្តោ វិចរន្តោ
ឥរិយន្តោ វត្តន្តោ ចាលេន្តោ យមេន្តោ យាមេ-
ន្តោតិ យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន គឺតថាគតសម្តែងធម៌ ដែល
ត្រាស់ដឹងឯងដោយខ្លួនឯង ជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន មិនមែនដោយអាងថា
ដូច្នោះ ។ មិនមែនដោយពួថាដូច្នោះ។ មិនមែនដោយទំនៀម មិនមែនដោយ
ការផ្សំតាមតម្រា មិនមែនដោយហេតុនៃសេចក្តីត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុ
នៃការយល់ មិនមែនដោយសេចក្តីរិះគិតតាមអាការៈ មិនមែនតាមសេចក្តី
ឃើញការពិនិត្យនិងសេចក្តីចូលចិត្តទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែល
ជាធម៌ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។

[១៦៥] ពាក្យថា ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ ដឹងហើយប្រព្រឹត្ត
សេចក្តីថា បុគ្គលធ្វើ ថ្វីង ពិចារណា ឈ្ងងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដនូវធម៌
ណា ឲ្យច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើ ថ្វីង ពិចារ-
ណា ឈ្ងងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដនូវធម៌ឲ្យច្បាស់ថា ធម្មជាតិណាមួយ មាន
កិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅ
វិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺបុគ្គលមានសតិដោយហេតុ ៤ គឺ
បុគ្គលចម្រើននូវកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថា មានសតិ
។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត
គឺបុគ្គលកាលត្រាច់ រង្គាត់ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា
យាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ
ដឹងហើយប្រព្រឹត្ត ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៦៦] តវេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា
 រុច្ចតិ តណ្ហា យោ វាកោ សាវាកោ ។ មេ ។
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ
 កោនត្ថេន វិសត្តិកា ។ វិសតាតិ វិសត្តិកា ។
 វិសាលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសជាតិ វិសត្តិកា ។
 វិសក្កតីតិ វិសត្តិកា ។ វិសំហារតីតិ វិសត្តិកា ។
 វិសំវាទិកាតិ វិសត្តិកា ។ វិសមូលាតិ វិសត្តិកា ។
 វិសដលាតិ វិសត្តិកា ។ វិសបរិកោកាតិ វិសត្តិកា ។
 វិសាលា វា បន សា តណ្ហា រូបេ សន្ទេ កន្ទេ
 រសេ ដោដ្ឋព្វេ កុលេ កលោ អាវាសេ លាកេ
 យសេ បសំសេ សុខេ ចីវេ បិណ្ឌាចាតេ សេនាស-
 នេ តិលានប្បច្ចយកេសដ្ឋបរិក្ខារេ កាមធាតុយា
 រូបធាតុយា អរូបធាតុយា កាមភវេ រូបភវេ អរូបភវេ
 សញ្ញាភវេ អសញ្ញាភវេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវេ
 ឯកវេការភវេ ចតុវេការភវេ បញ្ចវេការភវេ
 អតីតេ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ ទិដ្ឋសុតមុតិវិញ្ញាត-
 ព្វេសុ ធម្មេសុ វិសជា វិត្តតាតិ វិសត្តិកា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៦៦] ពាក្យថា គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន
 សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានដល់រាគៈ រាគៈមាន
 កម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ សំណួរត្រង់ពាក្យ
 ថា វិសត្តិកា ដែលឈ្មោះថាវិសត្តិកា តើដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ឈ្មោះ
 វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិផ្សាយទៅ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះ
 ទូលាយ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះលាទៅ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះ
 រួញរា ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះពោលខុស ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះមាន
 បួសគល់ជាពិស ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះមានផ្ទៃជាពិស ។ ឈ្មោះ
 វិសត្តិកា ព្រោះមានគ្រឿងបរិភោគជាពិស ។ មួយទៀត ឈ្មោះវិសត្តិកា
 ព្រោះតណ្ហានោះ ជាកិលេសជាតិដ៏ទូលាយ ផ្សាយទៅ ត្រដាងទៅ
 ក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ត្រកូល គណៈ អាវាស លាភ
 យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលា-
 នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព
 រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព
 ឯកវេការភព ចតុវេការភព បញ្ចវេការភព អតីត អនាគត
 បច្ចុប្បន្ន ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

លោកេតិ អចាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវ-

លោកេ ខន្ធលោកេ ជាតុលោកេ អាយតន-

លោកេ ។ តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ យា សា

លោកេ វិសត្តិកា លោកេ តំ វិសត្តិកំ សតោ

តវយ្យ ឧត្តវយ្យ បតវយ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវ-

ត្ថេយ្យាតិ តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។ តេនាហា ភកវា

កិត្តយិស្សាមិ តេ ធម្មំ (មេត្តក្ខតិ ភកវា)

ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហំ

យំ វិទិត្យា សតោ ចរំ

តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

[១៦៧] តញ្ចាហំ អភិទន្ធាមិ មហេសី ធម្មមុត្តមំ

យំ វិទិត្យា សតោ ចរំ តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក
 ខន្ធលោក ជាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា គប្បីធ្វើវិសត្តិកា-
 តណ្ហា ក្នុងលោកបាន បានសេចក្តីថា តណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា
 ក្នុងលោក បុគ្គលមានសតិ គប្បីធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើកាត់ ឈានកន្លង
 ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវតណ្ហាឈ្មោះវិសត្តិកានោះ ក្នុងលោក ព្រោះហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) តថាគតនឹង
 សម្តែងធម៌ដល់អ្នក ដែលជាធម៌ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះ
 ធម៌ដែលឃើញហើយ ជាធម៌ដែលបុគ្គលមានសតិ ដឹង
 ហើយប្រព្រឹត្ត គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។

[១៦៧] (មេត្តគូទូលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គស្វែងរក
 គុណដ៏ធំ មានសតិ ទ្រង់ជ្រាបនូវធម៌ណា ជាធម៌ដ៏ឧត្តម
 ហើយប្រព្រឹត្ត គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន
 ចំណែកខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរ ចំពោះធម៌នោះ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៦៨] តញ្ចាហំ អភិណ្ឌាមីតិ តន្តិ តុយ្ហំ វេចនំ
 ព្យបទំ ទេសនំ អនុសន្តិ^(១) ។ អភិណ្ឌាមីតិ នន្ទាមិ
 អភិណ្ឌាមិ មោទាមិ អនុមោទាមិ ឥច្ឆាមិ សាទិ-
 យាមិ យាចាមិ បត្តយាមិ បិហាយាមិ អភិជប្បាមីតិ
 តញ្ចាហំ អភិណ្ឌាមិ ។

[១៦៩] មហេសី ធម្មមុត្តមន្តិ មហេសីតិ កេ-
 នត្ថេន មហេសី ។ ភកវា មហាន្តំ សីលក្ខន្ធន្តំ ឯសិ
 កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាន្តំ សមាទិក្ខន្ធន្តំ
 មហាន្តំ បញ្ញាខន្ធន្តំ មហាន្តំ វិមុត្តិក្ខន្ធន្តំ មហាន្តំ វិមុត្តិញ្ញា-
 ណទស្សនក្ខន្ធន្តំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។
 មហាតោ វា តមោកាយស្ស បទាលនំ ឯសិ កវេសិ
 បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហាតោ វិប្បល្លាសស្ស ប-
 កេទនំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។ មហា-
 តោ តណ្ហាសល្លស្ស អព្វហានំ ឯសិ កវេសិ បរិយេ-
 សីតិ មហេសី ។ មហាតោ ទិដ្ឋិសង្ក្យាតស្ស វិនិព្វេ-
 ធនំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។

១ ម. អនុសាសនំ អនុសិដ្ឋំ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៦៨] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះធម៌នោះ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះធម៌នោះ គឺ ចំពោះពាក្យ គន្លងពាក្យ ទេសនា អនុសន្និ របស់ព្រះ អង្គ ។ ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរ គឺខ្ញុំព្រះអង្គស្រស់ស្រាយ ត្រេកអរ រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា ចង់បាន សូម ត្រូវការ ស្រឡាញ់ ជាប់ ចិត្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះធម៌នោះ ។

[១៦៩] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គស្វែងរកគុណដ៏ធំ... ជាធម៌ ដ៏ឧត្តម សំណួរត្រង់ពាក្យថា ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ចុះឈ្មោះថាស្វែងរកគុណ ដ៏ធំ តើដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះព្រះមាន ព្រះភាគ ទ្រង់រក ស្វែង ស្វះស្វែង នូវសីលក្ខន្ធដ៏ធំ ឈ្មោះថាស្វែងរក គុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង ស្វះស្វែង នូវសមាធិក្ខន្ធដ៏ធំ បញ្ញា- ខន្ធដ៏ធំ វិមុត្តិក្ខន្ធដ៏ធំ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធដ៏ធំ ។ មួយទៀត ឈ្មោះ ថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង ស្វះស្វែង នូវការទម្ងាយ នូវគំនរនៃងងឹតដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង ស្វះស្វែង នូវការបំបែកនូវវិប្បល្លាសដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែង រកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង ស្វះស្វែង នូវការដកឡើង នូវសរគឺតណ្ហាដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថា ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង ស្វះស្វែង នូវការទម្ងុះទម្ងាយ នូវឃ្នាបគឺទិដ្ឋិដ៏ធំ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

មហាតោ មាណទ្ធជស្ស ចាតនំ ឯសិ កវេសិ បរិយេ-
សីតិ មហោសី ។ មហាតោ អភិសង្ការស្ស រូបសមំ
ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។ មហាតោ ឱយស្ស
និត្តរណំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។ មហាតោ
ការស្ស និក្ខិបនំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។
មហាតោ សំសារវដ្ឋស្ស ឧច្ឆេទំ ឯសិ កវេសិ បរិយេ-
សីតិ មហោសី ។ មហាតោ សន្តាបស្ស និព្វាបនំ ឯសិ
កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។ មហាតោ បរិណ្ណាហស្ស
បដិប្បស្សន្តី ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។
មហាតោ ធម្មទ្ធជស្ស ឧស្សាបនំ ឯសិ កវេសិ បរិយេ-
សីតិ មហោសី ។ មហាន្តេ សតិប្បដ្ឋានេ មហាន្តេ សម្មប្ប-
ធានេ មហាន្តេ ឥទ្ធិចានេ មហាន្តានិ ឥន្ទ្រិយានិ មហាន្តា-
និ ពលានិ មហាន្តេ ពោជ្ឈន្តេ មហាន្តំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ
មត្តំ មហាន្តំ បរមត្តំ អមតំ និព្វានំ ឯសិ កវេសិ
បរិយេសីតិ មហោសី ។ មហោសក្ខេហិ វា សត្តេហិ
ឯសិតោ កវេសិតោ បរិយេសិតោ កហំ ពុទ្ធា កហំ
ភក្ខវា កហំ ទេវទេវោ កហំ នរាសកោតិ មហោសី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវការទម្លាក់
 ចុះនូវទង់គឺមានដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង
 សូន្យស្វែង នូវការរម្ងាប់នូវអភិសង្ខារដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ
 ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវការរើឡើងនូវឱយៈដ៏ធំ ។ ឈ្មោះ
 ថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវការដាក់ចុះនូវភារៈ
 ដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវការ
 ផ្តាច់បង់នូវសំសារវដ្តដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក
 ស្វែង សូន្យស្វែង នូវការរំលត់នូវកម្តៅដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ
 ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវការរម្ងាប់សេចក្តីរោលរាលដ៏ធំ ។
 ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវការ
 លើកឡើងនូវទង់គឺធម៌ដ៏ធំ ។ ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់
 រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវសតិប្បដ្ឋានដ៏ធំ សម្មប្បធានដ៏ធំ ឥទ្ធិបាទដ៏ធំ
 ឥន្ទ្រិយដ៏ធំ ពលៈដ៏ធំ ពោជ្ឈង្គៈធំ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ធំ
 អមតនិព្វានមានអត្ថដ៏ក្រៃលែងដ៏ធំ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាស្វែងរកគុណ
 ដ៏ធំ ព្រោះពួកសត្វ មានសក្តិដ៏ធំ រក ស្វែង សូន្យស្វែងថា ព្រះ
 ពុទ្ធគង់ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ គង់ក្នុងទីណា ព្រះអង្គជាទេវតា
 ប្រសើរជាងទេវតាគង់ក្នុងទីណា ព្រះអង្គជានរៈដ៏ក្លៀវក្លាគង់ក្នុងទីណា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ធម្មមុត្តមន្តិ ធម្មមុត្តមំ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ
 សព្វសង្ខារសមថោ សព្វបដិប្បដិទិស្សក្តោ តណ្ហាខ-
 យោ វិរាគោ និរោធា និព្វានំ ។ ឧត្តមន្តិ អក្កំ
 សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ ធម្មន្តិ មហេសី
 ធម្មមុត្តមំ ។

[១៧០] យំ វិទិត្វា សតោ ចរន្តិ វិទិតំ កត្វា តុល-
 យិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខា-
 រា អនិច្ចាតិ ។ មេ ។ យដ្ឋិត្វិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ
 និរោធធម្មន្តិ វិទិតំ កត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការ-
 យិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ
 សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវន្តោ
 សតោ ។ មេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោ ។ ចរន្តិ ចរន្តោ
 វិចរន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តេន្តោ ចាលេន្តោ យមេន្តោ
 យាមេន្តោតិ យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ជាធម៌ដ៏ឧត្តម សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ធម៌
 ដ៏ឧត្តម បានខាង ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចោលឧបធិទាំង
 ពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ។
 ពាក្យថា ឧត្តម គឺធម៌ជាកំពូល ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន
 ខ្ពង់ខ្ពស់ ថ្លៃថ្លា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គស្វែងរក
 គុណដ៏ធំ... ជាធម៌ដ៏ឧត្តម ។

[១៧០] ពាក្យថា មានសតិ ជ្រាបច្បាស់ នូវធម៌ណា ហើយ
 ប្រព្រឹត្ត គឺធ្វើឲ្យច្បាស់ ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា
 សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យច្បាស់ ថ្លឹង ពិចារណា
 ឈ្វេងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា ធម្មជាតិណានីមួយ មានកិរិយា
 កើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញ
 ជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានសតិ សេចក្តីថា មានសតិដោយហេតុ ៤ គឺ
 បុគ្គលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថា អ្នកមានសតិ
 ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត
 គឺប្រព្រឹត្ត ត្រួតត្រា សម្រេច ទៅ រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានសតិ ជ្រាបច្បាស់ នូវធម៌ណា
 ហើយប្រព្រឹត្ត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៧១] តវេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា វុច្ចតិ
តណ្ហា យោ វាកោ សារាកោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
លោកោ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ កេនត្ថេន
វិសត្តិកា ។ បេ ។ វិសជា វិត្តតាតិ វិសត្តិកា ។ លោ-
កេតិ អមាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ ។
តវេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ យា សា លោកេ វិ-
សត្តិកា លោកេ តំ វិសត្តិកំ សតោ តវេយ្យ
ឧត្តវេយ្យ បតវេយ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ
តវេ លោកេ វិសត្តិកំ ។ តេនាហា សោ ព្រា-
ហ្មណោ

តញ្ចាហំ អភិនជ្ជាមិ មហេសី ធម្មមុត្តមំ
យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តវេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១៧១] ពាក្យថា គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន សេចក្តី
 ថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានដល់ រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង
 ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ សំណួរត្រង់ពាក្យថា
 វិសត្តិកា ចុះឈ្មោះវិសត្តិកា តើដោយអត្តដូចម្តេច ។ បេ ។ ឈ្មោះវិសត្តិកា
 ព្រោះផ្សាយទៅ ត្រដាងទៅ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកៈ គឺក្នុងអបាយលោក
 ។ បេ ។ អាយតនលោក ។ ពាក្យថា គប្បីធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហាក្នុងលោក
 បានសេចក្តីថា តណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា ក្នុងលោក ព្រះមហេសី
 មានសតិ គប្បីធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង
 នូវវិសត្តិកាតណ្ហានោះ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) គប្បី
 ធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំ មានសតិ
 ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ នូវធម៌ណា ជាធម៌ដ៏ឧត្តមហើយប្រព្រឹត្ត
 គប្បីធ្វើធម្មវិសត្តិកាតណ្ហាក្នុងលោកបាន ចំណែកខ្ញុំព្រះអង្គ
 ត្រេកអរ ចំពោះធម៌នោះ ។

មេត្តក្ខណៈកប្បញ្ញាណិទ្ធកោ

[១៧២] យដ្ឋីញ៉ា សម្បជានាសិ (មេត្តក្ខតិ ភក្ខវា)

ឧទ្ធុ អនោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ

ឯតេសុ នន្ទិញ្ចា និវេសនញ្ចា

បនុជ្ជ វិញ្ញាណំ ភវេ ន តិដ្ឋេ ។

[១៧៣] យដ្ឋីញ៉ា សម្បជានាសីតិ យដ្ឋីញ៉ា បជា-
នាសិ អាជានាសិ វិជានាសិ បដិវិជានាសិ បដិ-
វិជ្ឈសីតិ យដ្ឋីញ៉ា សម្បជានាសិ ។ មេត្តក្ខតិ ភក-
វា តំ ព្រាហ្មណំ នាមេន អាលបតិ ។ ភក្ខវាតិ
ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
ភក្ខវាតិ មេត្តក្ខ ភក្ខវា ។

[១៧៤] ឧទ្ធុ អនោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ ឧទ្ធុន្តិ
វុច្ចតិ អនាតតំ ។ អនោតិ អតីតំ ។ តិរិយញ្ចាបិ
មជ្ឈេតិ បច្ចុប្បន្នំ ។ ឧទ្ធុន្តិ វុច្ចតិ ទេវលោកោ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៧២] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តគូ) អ្នកបើ
ដឹងច្បាស់ នូវធម្មជាតិណាមួយ ទាំងខាងលើ ខាងក្រោម
និងទទឹងគឺកណ្តាលហើយ អ្នកចូរបន្ទាបង់ នូវសេចក្តី
ត្រេកត្រអាលផង សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង
ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះចេញ ទើបមិនបិតនៅក្នុងភព ។

[១៧៣] ពាក្យថា អ្នកបើដឹងច្បាស់នូវធម្មជាតិណាមួយ គឺបើអ្នក
ដឹងច្បាស់ ដឹងទូទៅ ដឹងវិសេស ដឹងចំពោះ យល់ច្បាស់ នូវ
ធម្មជាតិណាមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកបើដឹងច្បាស់នូវ
ធម្មជាតិណាមួយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាម
ឈ្មោះ ថាមេត្តគូ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ គឺជាពាក្យហៅ
ដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត)
ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា ម្ចាស់មេត្តគូ ។

[១៧៤] ពាក្យថា ទាំងខាងលើ ខាងក្រោម និងទទឹង គឺ
កណ្តាល អធិប្បាយថា អនាគត លោកហៅថា ខាងលើ ។
អតីត លោកហៅថា ខាងក្រោម ។ បច្ចុប្បន្ន លោកហៅថា ទទឹង
គឺកណ្តាល ។ ទេវលោក លោកហៅថា ខាងលើ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អនោតិ និរយលោកោ ។ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ

មនុស្សលោកោ ។ ឧទ្ធច្ឆិ កុសលា ធម្មា ។

អនោតិ អកុសលា ធម្មា ។ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ

អព្យាកតា ធម្មា ។ ឧទ្ធច្ឆិ អរូបជាតុ ។ អនោតិ

កាមជាតុ ។ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ រូបជាតុ ។

ឧទ្ធច្ឆិ សុខា វេទនា ។ អនោតិ ទុក្ខា វេទនា ។

តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ អនុក្ខមសុខា វេទនា ។ ឧទ្ធច្ឆិ

ឧទ្ធច្ឆិ ចានតលា ។ អនោតិ អនោ កេសមត្តកា ។

តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ វេមជ្ឈេតិ ឧទ្ធច្ឆិ អនោ

តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ ។

[១៧៥] ឯតេសុ នន្ទិញ្ចា និវេសនញ្ចា បនុជ្ជ

វិញ្ញាណំ ភវេ ន តិដ្ឋេតិ ឯតេសូតិ អាចិក្ខិតេ-

សុ ទេសិតេសុ បញ្ញាបិតេសុ បដ្ឋបិតេសុ វិវិតេ-

សុ វិភជិតេសុ ឧត្តានីកតេសុ បកាសិតេសុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

និរយលោក លោកហៅថា ខាងក្រោម ។ មនុស្សលោក លោកហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល ។ ពាក្យថា ខាងលើ បានដល់ កុសលធម៌ ។ ពាក្យ ថា ខាងក្រោម បានដល់ អកុសលធម៌ ។ ពាក្យថា ទទឹងគឺកណ្តាល បានដល់ អព្យាកតធម៌ ។ ពាក្យថា ខាងលើ បានដល់ អរូបធាតុ ។ ពាក្យថា ខាងក្រោម បានដល់ កាមធាតុ ។ ពាក្យថា ទទឹងគឺកណ្តាល បានដល់ រូបធាតុ ។ ពាក្យថា ខាងលើ បានដល់ សុខវេទនា ។ ពាក្យថា ខាងក្រោម បានដល់ទុក្ខវេទនា ។ ពាក្យថា ទទឹងគឺកណ្តាល បានដល់ អទុក្ខមសុខវេទនា ។ ពាក្យថា ខាងលើ គឺខាងលើអំពីបាត ជើងឡើងទៅ ។ ពាក្យថា ខាងក្រោម គឺខាងក្រោមតាំងពីចុងសក់ ចុះមក ។ ពាក្យថា ទទឹង គឺកណ្តាលបានដល់ ក្នុងទីពាក់កណ្តាលខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខាងលើ ខាងក្រោម និងទទឹងគឺកណ្តាល ។

[១៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកចូររូបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីត្រេក ត្រអាលផង សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង ក្នុងធម៌ទាំង- ឡាយនុ៎ះចេញ ទើបមិនបិតនៅ ក្នុងភព ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងធម៌ ទាំងឡាយនុ៎ះ គឺក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលតថាគតប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសហើយ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

នន្ទិ រុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។
 អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ និវេសនន្ទិ ទ្វេ
 និវេសនា តណ្ហានិវេសនា ច ទិដ្ឋិនិវេសនា ច ។
 កតមា តណ្ហានិវេសនា ។ យាវតា តណ្ហាសង្ខាតេន
 ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិវេសនា ។ កតមា ទិដ្ឋិនិវេសនា ។
 វិសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិវេស-
 នា ។ បនុជ្ជ វិញ្ញាណន្តិ បុញ្ញាភិសង្ខារសហគតំ វិញ្ញា-
 ណំ អបុញ្ញាភិសង្ខារសហគតំ វិញ្ញាណំ អនេញ្ញាភិស-
 ង្ខារសហគតំ វិញ្ញាណំ ។ ឯតេសុ នន្ទិញ្ច និវេស-
 នញ្ច អភិសង្ខារសហគតញ្ច វិញ្ញាណំ នុជ្ជ បនុជ្ជ
 នុន បនុន ជហ បជហ វិនោទេហិ ព្យន្តីករោហិ
 អនការដ្ឋមេហិតិ ឯតេសុ នន្ទិញ្ច និវេសនញ្ច បនុជ្ជ
 វិញ្ញាណំ ។ ភវេ ន តិដ្ឋេតិ ភវាតិ ទ្វេ ភវា កម្មករោ
 ច បដិសន្ធិកោ ច បុនព្ពរោ ។ កតមោ កម្មករោ ។
 បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ អនេញ្ញាភិសង្ខារោ
 អយំ កម្មករោ ។ កតមោ បដិសន្ធិកោ បុនព្ពរោ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីត្រេកត្រអាល បានដល់រាគៈ រាគៈមាន
 កម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា
 សេចក្តីប្រកាន់ បានដល់សេចក្តីប្រកាន់ ២ គឺ ការប្រកាន់គឺតណ្ហា ១
 ការប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ ការប្រកាន់ គឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ ពោល
 គឺតណ្ហា មានកំណត់ត្រឹមណា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់
 គឺតណ្ហា ។ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិមានវត្ថុ ២០
 ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ចូរបន្ទាបង់វិញ្ញាណ
 សេចក្តីថា វិញ្ញាណប្រកប ដោយបុញ្ញាភិសង្ខារ វិញ្ញាណប្រកបដោយ
 អបុញ្ញាភិសង្ខារ វិញ្ញាណប្រកប ដោយអានេញ្ញាភិសង្ខារ ។ អ្នកចូរ
 ខ្ជាក់ រលាស់ បន្យាត់ ផាត់ លះ ច្រាន បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស
 ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាលផង នូវសេចក្តីប្រកាន់
 ផង នូវវិញ្ញាណ ប្រកបដោយអភិសង្ខារផង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរបន្ទាបង់ សេចក្តីត្រេកត្រអាលផង
 សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ ។ ពាក្យថា ភព
 របស់បទថា មិនបិតនៅក្នុងភព បានដល់ភព ២ គឺកម្មភព ១ បុនព្ពព
 គឺបដិសន្ធិ ១ ។ កម្មភព តើដូចម្តេច ។ គឺបុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ
 អនេញ្ញាភិសង្ខារ នេះ កម្មភព ។ បុនព្ពពគឺបដិសន្ធិ តើដូចម្តេច ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បដិសន្ធិកា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ
 អយំ បដិសន្ធិកោ បុណព្ពវោ ។ ភវេ ន តិដ្ឋេតិ នន្ទិញ្ច
 និវេសនញ្ច អភិសង្ខារសហគតញ្ច វិញ្ញាណំ កម្ម-
 ភវញ្ច បដិសន្ធិកញ្ច បុណព្ពំ បដហន្តោ វិនោទេន្តោ
 ព្យន្តិកហេន្តោ អនការដ្ឋមេន្តោ កម្មភវេ ន តិដ្ឋេយ្យ
 បដិសន្ធិកេ បុណព្ពវេ ន តិដ្ឋេយ្យ ន សន្តិដ្ឋេយ្យាតិ
 បនុដ្ឋ វិញ្ញាណំ ភវេ ន តិដ្ឋេ ។ តេនាហ ភក្កវា

យដ្ឋិញ្ចិ សម្មជាតាសិ (មេត្តក្ខតិ ភក្កវា)

ឧទ្ធុំ អនោ តិវិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ

ឯតេសុ នន្ទិញ្ច និវេសនញ្ច

បនុដ្ឋ វិញ្ញាណំ ភវេ ន តិដ្ឋេតិ ។

[១៧៦] ឯវិហារី សតោ អប្បមត្តោ

ភិក្ខុ ចរំ ហិត្វា មមាយិតានិ

ជាតិជ្ជំ សោកបវិទ្ធាញ្ច

តនេវ វិទ្ធា បដហេយ្យ ទុក្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលប្រកបដោយបដិសន្ធិ
 នេះ បុនព្ពពគឺបដិសន្ធិ ។ ពាក្យថា មិនបិតនៅក្នុងភព គឺបុគ្គល
 កាលលះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យមានបែបភាព នូវសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាលផង នូវសេចក្តីប្រកាន់ផង នូវវិញ្ញាណដែលប្រកប ដោយ
 អភិសង្ខារផង នូវកម្មភពផង នូវបុនព្ពពគឺបដិសន្ធិផង ទើបមិនគប្បី
 បិតក្នុងកម្មភព មិនគប្បីបិតនៅ មិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងបុនព្ពពគឺបដិសន្ធិ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរបន្ទាបង់វិញ្ញាណ ទើបមិនបិត
 នៅក្នុងភព ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលមេត្តគូ) អ្នកបើដឹងច្បាស់នូវ
 ធម្មជាតិណាមួយ ទាំងខាងលើ ខាងក្រោម និងទទឹង
 គឺកណ្តាលហើយ អ្នកចូរបន្ទាបង់ នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាល
 ផង សេចក្តីប្រកាន់ផង វិញ្ញាណផង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនុ៎ះ
 ចេញ ទើបមិនបិតនៅក្នុងភព ។

[១៧៦] ភិក្ខុមានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នកមិនប្រហែស
 លះបង់សេចក្តីប្រកាន់ ហើយប្រព្រឹត្ត ជាអ្នកចេះដឹង គប្បី
 លះបង់ នូវទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោកៈ និងបរិទេវៈ ក្នុង
 លោកនេះបាន ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៧៧] ឯវិហារី សតោ អប្បមត្តោតិ ឯវិហារីតិ
 នន្ទិញ្ច និវេសនញ្ច អភិសង្ការសហគតញ្ច វិញ្ញាណំ
 កម្មករញ្ច បដិសន្ធិកញ្ច បុណព្ភរំ បដហន្តោ វិដោ-
 ទេន្តោ ព្យន្តិកវេន្តោ អនការង្គមេន្តោតិ ឯវិហារី ។
 សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កា-
 យានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ ។ មេ ។ សោ
 វុច្ចតិ សតោ ។ អប្បមត្តោតិ សក្កច្ចការី សាតច្ចការី
 អដ្ឋិតការី អនោលីនុវត្តិ អនិក្ខិត្តច្ចន្តោ អនិក្ខិត្តធុរោ
 អប្បមត្តោ កុសលេសុ ធម្មេសុ កទាហំ អបរិប្បំ វា
 សីលក្ខន្ធនំ បរិប្បយេយ្យំ បរិប្បំ វា សីលក្ខន្ធនំ តត្ថ^(១) ប-
 ញ្ញាយ អនុក្កល្លោយ្យន្តិ យោ តត្ថ ឆន្នោ ច វាយា-
 មោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោធិ្សី ច អប្បដិវាដិ ច
 សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បដានំ អដិដ្ឋានំ
 អនុយោកោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ

១ ម. តត្ថ តត្ថ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា មានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នក
មិនប្រហែស ត្រង់ពាក្យថា មានការនៅយ៉ាងនេះ គឺភិក្ខុកាលលះបង់
បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវសេចក្តីត្រេកត្រអាល
ផង នូវសេចក្តីប្រកាន់ផង នូវវិញ្ញាណដែលប្រកបដោយអភិសង្ខារផង
នូវកម្មភពផង នូវបុណ្ណគឺបដិសន្ធិផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់) ថា មាន
ការនៅយ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺបុគ្គលមានសតិដោយហេតុ ៤
គឺបុគ្គលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ក្នុងកាយ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ
លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា អ្នកមិនប្រហែស គឺអ្នក
ធ្វើដោយគោរព អ្នកធ្វើមិនឈប់ អ្នកប្រព្រឹត្តមិនរួញរា មានបំណងមិន
ដាក់ចុះ មានធុរៈមិនដាក់ចុះ អ្នកមិនប្រហែសក្នុងកុសលធម៌ គឺបានខាង
បំណង ការព្យាយាម សេចក្តីឌីឃ្មាត ការប្រឹងប្រែង ការមិនថយក្រោយ
សតិនិងសម្បជញ្ញៈ ការខ្លះខ្លែង ការតម្កល់ទុក ការអធិដ្ឋាន ការប្រកប
រឿយៗ ការមិនធ្វេសប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងនោះថា អង្គាល់
ណា អាត្មាអញនឹងបំពេញសីលក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញ ឬជ្រាម
ជ្រែងទុកនូវសីលក្ខន្ធ ដែលពេញហើយ ដោយប្រាជ្ញា ក្នុងធម៌នោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កតាហំ^(១) អបរិបូរំ វា សមាធិក្ខន្ធនំ វិមុត្តិក្ខន្ធនំ^(២) វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនក្ខន្ធនំ បរិបូរេយ្យំ បរិបូរំ វា វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនក្ខន្ធនំ តត្ថ បញ្ញាយ អនុក្កល្លោយ្យន្តិយោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡិ ច អប្បដិវាជី ច សតិ ច សម្មជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បដានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោកោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ កតាហំ អបរិញ្ញាតំ^(៣) វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ^(៤) អប្បហីនេ វា កិលេសេ ជហេយ្យំ អការិតំ វា មត្តំ កាវេយ្យំ អសច្ចិកតំ វា និរោធំ សច្ចិកវេយ្យន្តិយោ តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡិ ច អប្បដិវាជី ច សតិ ច សម្មជញ្ញញ្ច អាតប្បំ បដានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោកោ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុតិ ឯវីហារី សតោ អប្បមត្តោ ។

[១៧៨] ភិក្ខុ ចរំ ហិត្វា មមាយិតានីតិ ភិក្ខុតិ កល្យាណបុថុដ្ឋនោ វា ភិក្ខុ សេក្ខោ វា ភិក្ខុ ។

១ ម. កថាហំ ។ ២ ម. បញ្ចក្ខន្ធនំ ។ ៣ ម. អភិញ្ញាតំ ។ ៤ ម. បរិញ្ញេយ្យំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(ឬ) បំណង ការព្យាយាម សេចក្តីខ្ចីឃ្នាត សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការមិន
 ថយក្រោយ សតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈ ការខ្លះខ្លែង ការតម្កល់ទុក ការអធិដ្ឋាន
 ការប្រកបរឿយៗ ការមិនធ្វេសប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងនោះថា
 អង្កាលំណា អាត្មាអញនឹងបំពេញសមាធិក្ខន្ធ វិមុត្តិក្ខន្ធ វិមុត្តិញ្ញាណ-
 ទស្សនក្ខន្ធ ដែលមិនទាន់ពេញ នឹងជ្រោមជ្រែងទុក នូវវិមុត្តិញ្ញាណ-
 ទស្សនក្ខន្ធ ដែលពេញហើយ ដោយបញ្ញា ក្នុងធម៌ទាំងនោះ (ឬក៏)
 បំណង ការព្យាយាម សេចក្តីខ្ចីឃ្នាត សេចក្តីប្រឹងប្រែង ការមិនថយ
 ក្រោយ សតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈ ការខ្លះខ្លែង ការតម្កល់ទុក ការអធិដ្ឋាន
 ការប្រកបរឿយៗ ការមិនធ្វេសប្រហែស ក្នុងកុសលធម៌ទាំងនោះថា
 អង្កាលំណា អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ ដែលមិនទាន់បានកំណត់ដឹង
 ឬនឹងលះនូវកិលេសដែលមិនទាន់លះ នឹងចម្រើនមគ្គដែលមិនទាន់ចម្រើន
 នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ដែលមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នកមិនប្រហែស ។

[១៧៨] ពាក្យថា ភិក្ខុ របស់បទថា ភិក្ខុលះបង់នូវសេចក្តីប្រកាន់
 ហើយប្រព្រឹត្ត បានដល់ ភិក្ខុជាភិក្ខុណាបុថុជ្ជន ឬភិក្ខុជាសេក្ខៈ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ចរន្តិ ចរន្តោ វិចរន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តេន្តោ ចាលេ-
 ន្តោ យេន្តោ យាយេន្តោ ។ មមត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា
 តណ្ហាមមត្តំ ច ទិដ្ឋិមមត្តំ ច ។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហា-
 មមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ តណ្ហាមមត្តំ
 បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិទិស្សន្តិកា មមត្តេ ហិត្វា
 បរិច្ឆេទិត្វា^(១) វិទោទេត្វា ព្យដ្ឋិកត្វា អនការដ្ឋមេត្វាតិ
 ភិក្ខុ ចរំ ហិត្វា មមាយិតានិ ។

[១៧៧] ជាតិជ្ជវំ សោកបរិទ្ធករោ ឥដេវ វិទ្វា ប-
 ជហោយ្យ ទុក្ខន្តិ ជាតិតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ
 តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ញាតិ ឱក្កន្តិ និព្វ-
 ត្តិ អភិទិព្វត្តិ ខន្ធានំ ចាតុកាវោ អាយតនានំ បដិលា-
 កោ ។ ជរាតិ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ
 សត្តនិកាយេ ជរា ជិវណាតា ខណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ វលិត្ត-
 ចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាគោ ។

១ ម. ជហិត្វា ចហិត្វា បជហិត្វា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ត្រួតត្រាមើល សម្រេច ទៅ រក្សា
 យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ។ ពាក្យថា សេចក្តីប្រកាន់ បានដល់
 សេចក្តីប្រកាន់ ២ គឺ សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា ១ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១
 ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់
 គឺទិដ្ឋិ ។ ភិក្ខុលះបង់ សេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា រលាស់ចោល សេចក្តី
 ប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ លះបង់ លះចោល បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យ
 មានបែបភាព នូវសេចក្តីប្រកាន់ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 ភិក្ខុលះបង់សេចក្តីប្រកាន់ ហើយប្រព្រឹត្ត ។

[១៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកចេះដឹង គប្បីលះបង់ទុក្ខ គឺ
 ជាតិ ជរា សោកៈ និងបរិទេវៈ ក្នុងលោកនេះបាន ត្រង់ពាក្យ
 ថា ជាតិ បានដល់ កំណើត ការកើតព្រម ការចុះកាន់គភ៌ ការ
 ផ្គូផ្គងឡើង ការកើតឡើងចំពោះ ការប្រាកដឡើងនៃខន្ធ ការ
 បានចំពោះអាយតនៈ នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ។
 ពាក្យថា ជរា បានដល់ ការចាស់ ការគ្រាំគ្រា ការរង្គោះធ្មេញ
 ការស្លុវសក់ ការជ្រួញជ្រើវស្បែក ការរួញថយនៃអាយុ ការចាស់ទុំ
 នៃឥន្ទ្រិយ របស់ពួកសត្វនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សោកោតិ ញាតិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោក-
 ព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ហេតព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 សីលព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ព្យសនេន សមដ្ឋាភតស្ស អញ្ញា-
 តវញ្ញាតវេន វា ទុក្ខធម្មេន ធុដ្ឋស្ស សោកោ សោ-
 ចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ
 អន្តោខាហោ អន្តោបរិខាហោ ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា
 ទោមនស្សំ សោកសល្លំ ។ បរិទេវោតិ ញាតិព្យស-
 នេន វា ធុដ្ឋស្ស ភោកព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ហេត-
 ព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ព្យ-
 សនេន សមដ្ឋាភតស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ទុក្ខធម្មេ-
 ន ធុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា បរិទេវនា
 អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ លាទោ បលាទោ វិប្បលាទោ
 លាលប្បោ លាលប្បាយនា លាលប្បាយិតត្តំ ។
 ឥនាតិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ។ បេ ។ ឥមស្មី មនុស្សលោ-
 កេ ។ វិទ្ធាតិ វិទ្ធា វិទ្ធាតតោ ញាណំ វិការី មេធារី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា សោក គឺសោក អាការសោក ភាពនៃសោក ការស្អប់ស្អាត
 ក្នុងសន្តាន ការស្រពោនក្នុងសន្តាន ការក្តៅក្នុងសន្តាន ការរោល
 រាលក្នុងសន្តាន អាការជាទីសញ្ចប់សញ្ជឹងចិត្ត ការអាក់អន់ចិត្ត សរ
 គឺសោក របស់បុគ្គលដែលត្រូវវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសភោគៈ
 ប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
 វិនាស គឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបដោយវិនាសណាមួយក្តី ត្រូវទុក្ខធម៌
 ណាមួយប៉ះពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល គឺការយំ ការ
 ខ្សឹកខ្សួល អាការយំ អាការខ្សឹកខ្សួល ភាពនៃការយំ ភាពនៃការ
 ខ្សឹកខ្សួល ការទូញរៀបរាប់ ការពោលរៀបរាប់ ការរៀបរាប់ដដែលៗ
 ការពោលរំលឹក អាការពោលរៀបរាប់ ភាពនៃការពោលរៀបរាប់
 របស់បុគ្គល ដែលត្រូវវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី
 ត្រូវវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសគឺ
 ទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ប្រកបដោយវិនាសណាមួយក្តី ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះ
 ពាល់ក្តី ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ។ បេ ។ ក្នុងមនុស្ស-
 លោកនេះ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកចេះដឹង បានដល់អ្នកចេះ អ្នកតាំងនៅ
 ក្នុងវិជ្ជា មានញាណ មានការឈ្វេងយល់ មានប្រាជ្ញាធ្លុះធ្លាយ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ ។ បេ ។ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-
 មនស្សុទាយាសទុក្ខំ ។ ជាតិជ្ជវំ សោកបរិទ្ធវញ្ញុច
 ឥដេវ វិទ្ធា បដហោយ្យ ទុក្ខន្តិ វិទ្ធា វិជ្ជាតតោ
 ញាណំ វិការី មេធារី ឥដេវ ជាតិជ្ជវញ្ញុ សោក-
 បរិទ្ធវញ្ញុ បដហោយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តិកវេយ្យ
 អនការដ្ឋមេយ្យាតិ ជាតិជ្ជវំ សោកបរិទ្ធវញ្ញុ ឥដេវ
 វិទ្ធា បដហោយ្យ ទុក្ខំ ។ តេនាហ ភកវា

ឯវីហារី សតោ អប្បមត្តោ
 ភិក្ខុ ចរំ ហិត្វា មមាយិតានិ
 ជាតិជ្ជវំ សោកបរិទ្ធវញ្ញុ
 ឥដេវ វិទ្ធា បដហោយ្យ ទុក្ខន្តិ ។

[១៨០] ឯតាកិនន្ទាមិ វចោ មហោសិទោ

សុកិត្តិតំ កោតម ទូបដីកំ
 អន្ធា ហិ ភកវា បហាសិ ទុក្ខំ
 តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ទុក្ខ បានដល់ជាតិទុក្ខ ។ បេ ។ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្ស-
 បាយាសទុក្ខ ។ ពាក្យថា អ្នកចេះដឹង គប្បីលះបង់ទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោកៈ
 និងបរិទេវៈ ក្នុងលោកនេះ បានន័យថា បុគ្គលអ្នកចេះ អ្នកតាំងនៅក្នុង
 វិជ្ជា មានញាណ មានការឈ្ងុយឈ្ងល់ មានប្រាជ្ញាធូរធូរ គប្បី
 លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យមានបែបភាព នូវជាតិនិងជរាផង
 លោកៈ និងបរិទេវៈផង ក្នុងលោកនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 ជាអ្នកចេះដឹង គប្បីលះបង់ទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោកៈនិងបរិទេវៈ ក្នុង
 លោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុមានការនៅយ៉ាងនេះ មានសតិ អ្នកមិនប្រហែស លះបង់
 សេចក្តីប្រកាន់ហើយប្រព្រឹត្ត ជាអ្នកចេះដឹង គប្បីលះបង់ នូវ
 ទុក្ខ គឺជាតិ ជរា សោកៈ និងបរិទេវៈ ក្នុងលោកនេះបាន ។

[១៨០] (មេត្តគូមាណាពទូលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះព្រះ
 វាចានុ៎ះ របស់ព្រះមហេសី បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានជា
 គុណជាតិ មិនមានឧបធិ ព្រះអង្គបានសម្តែងហើយ ដោយ
 ប្រពៃ ព្រះមានព្រះភាគ លះទុក្ខបានដោយពិត ព្រោះធម៌នុ៎ះ
 ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៨១] ឯតាកិនធាមិ វេទោ មហោសិនោតិ ឯតន្តិ
តុយ្ហំ វេទនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសន្តិ^(១) ។ អភិនធាមីតិ
នធាមិ អភិនធាមិ មោទាមិ អនុមោទាមិ ឥច្ឆាមិ
សាទិយាមិ យាចាមិ បត្តយាមិ បិហាយាមិ អភិជប្បាមិ ។
មហោសិនោតិ^(២) ភក្កវា មហាន្តំ សីលក្ខន្ធន្តំ ឯសិ
តវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។ បេ ។ កហំ នរាស-
កោតិ មហោសីតិ ឯតាកិនធាមិ វេទោ មហោសិនោ ។

[១៨២] សុកិត្តិតំ កោតម ទូបដីកន្តិ សុកិត្តិតន្តិ
សុកិត្តិតំ សុអាចិក្ខិតំ សុទេសិតំ សុប្បញ្ញាបិតំ សុ-
បដ្ឋបិតំ សុវិវិតំ សុវិភជិតំ សុឧត្តានីកតំ សុប្ប-
កាសិតន្តិ សុកិត្តិតំ ។ កោតម ទូបដីកន្តិ ឧបដិ
វុច្ឆន្តិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសម្ព័រា ច ។

១ ម. អនុសិដ្ឋំ ។ ២ ម. មហោសិនោតិ មហោហិនោតិ មហោសី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១៨១] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរចំពោះព្រះវាចានុ៎ះ របស់
 ព្រះមហេសី ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះព្រះវាចានុ៎ះ គឺចំពោះពាក្យ គន្លងនៃពាក្យ
 ទេសនា អនុសន្និ របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ត្រេកអរចំពោះ គឺខ្ញុំ
 ព្រះអង្គស្រស់ស្រាយ ត្រេកអរ រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា ចង់
 បាន សូម ត្រូវការ ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត ។ ពាក្យថា របស់ព្រះមហេសី
 គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមមហេសី ព្រោះទ្រង់ស្វែង ស្វែងរក
 ស្វះស្វែងនូវសីលក្ខន្ធដ៏ធំ ។ បេ ។ ទ្រង់ព្រះនាមមហេសី ព្រោះព្រះអង្គជា
 នរៈដ៏អង្គអាច តាមតែក្នុងទីណា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ត្រេកអរចំពោះព្រះវាចានុ៎ះ របស់ព្រះមហេសី ។

[១៨២] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានជា
 គុណជាតមិទមានឧបធិ ព្រះអង្គសម្តែងហើយដោយប្រពៃ ត្រង់ពាក្យថា
 ព្រះអង្គសម្តែងហើយដោយប្រពៃ គឺព្រះអង្គសម្តែងដោយល្អ ប្រាប់ដោយ
 ល្អ ពន្យល់ដោយល្អ សម្តែងដោយប្រពៃ បញ្ញត្តទុកដោយល្អ តាំង
 ទុកដោយល្អ បើកដោយល្អ ចែកដោយល្អ ធ្វើឲ្យរាក់ដោយល្អ ប្រកាស
 ទុកហើយដោយល្អ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គសម្តែងហើយ
 ដោយប្រពៃ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានជាគុណជាតមិទមាន
 ឧបធិ សេចក្តីថា ពួកកិលេស ខន្ធ និងអភិសង្ខារ លោកហៅថា ឧបធិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឧបទិប្បហានំ ឧបទិប្បសមំ ឧបទិប្បជិនិស្សត្តំ ឧប-
ទិប្បទិប្បស្សន្តិ អមតំ ជិញ្ញានន្តិ សុកិត្តិតំ កោតម
នូបដីកំ ។

[១៨៣] អន្ធា ហិ ភកវា បហាសិ ទុក្ខន្តិ អន្ធាតិ
ឯកំសវចនំ ជិន្យុសយវចនំ ជិក្កុដ្ឋវចនំ អទ្ទេជ្ឈវ-
ចនំ អទ្ទេឡុកវចនំ ជិយ្យានវចនំ អបណ្ណកវចនំ
អវត្តានវចនមេតំ អន្ធាតិ ។ ភកវាតិ ការវាជីវចន-
មេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ ។
បហាសិ ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាទិទុក្ខំ មរ-
ណាទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុចាយាសទុក្ខំ
បហាសិ បដហិ វិទោទេសិ ព្យន្តិកោសិ អនការដ្ត-
មេសីតិ អន្ធា ហិ ភកវា បហាសិ ទុក្ខំ ។

[១៨៤] តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោតិ តថា
ហិ តេ វិទិតោ ញាតោ តុលិតោ តិរិតោ វិការិតោ
វិក្ខុតោ ឯស ធម្មោតិ តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស
ធម្មោ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

មេត្តត្តមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ការលះឧបធំ ការរម្ងាប់ឧបធំ ការរលាស់ចោលឧបធំ ការស្ងប់រម្ងាប់ឧបធំ
ឈ្មោះថា អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះគោតម
ព្រះនិព្វានជាគុណជាតមិនមានឧបធំ ព្រះអង្គសម្តែងហើយដោយប្រពៃ ។

[១៨៣] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លះបង់ទុក្ខ
ដោយពិត ត្រង់ពាក្យថា ដោយពិត គឺជាពាក្យដាច់ខាត ជាពាក្យឥត
សង្ស័យ ជាពាក្យឥតជឿងឆ្ងល់ ជាពាក្យមិនបែកជាពីរ ជាពាក្យមិនមាន
ចំពាមពីរ ជាពាក្យស្រោចស្រង់ ជាពាក្យមិនខុស ពាក្យថា ដោយពិត
ជាពាក្យតាំងមាំ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយ
គោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះ
ការត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា ទ្រង់លះទុក្ខ គឺលះបង់ លះចេញ បន្ទោបង់
ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យមានបែបភាព នូវជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ
មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សបាយាសទុក្ខ ហេតុនោះ (លោក
សួរថា) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លះទុក្ខបានដោយពិត ។

[១៨៤] ពាក្យថា ព្រោះធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ គឺ
ព្រោះធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ ដឹង ប្តឹង ពិចារណា ឈ្ងងយល់
ប្រាកដ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ព្រោះធម៌នុ៎ះព្រះអង្គជ្រាប
ច្បាស់ហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឯតាកិនន្ទាមិ វេទោ មហោសិណោ

សុកិត្តិតំ កោតម នូបដីកំ

អន្ទា ហិ ភកវា បហាសិ ទុក្ខំ

តថា ហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោតិ ។

[១៥៥] តេ ចាបិ នូន បជហោយ្យ ទុក្ខំ

យេ ត្វំ មុនី អន្ទិតំ ឱវទេយ្យ

តន្តំ នមស្សាមិ សមេច្ច ណកំ

អប្បេវ មំ ភកវា អន្ទិតំ ឱវទេយ្យ ។

[១៥៦] តេ ចាបិ នូន បជហោយ្យ ទុក្ខន្តិ តេ

ចាបីតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ធា

ច កហដ្ឋា ច បព្វជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ប-

ជហោយ្យំ ។ ទុក្ខន្តិ ជាតិទុក្ខំ ជរាទុក្ខំ ព្យាធិទុក្ខំ

មរណាទុក្ខំ សោកបរិទេវទុក្ខំទោមនស្សទាយាសទុ-

ក្ខំ បជហោយ្យំ វិទោទេយ្យំ ព្យន្តិកវេយ្យំ អនការដ្ត-

មេយ្យន្តិ តេ ចាបិ នូន បជហោយ្យ ទុក្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រេកអរចំពោះព្រះវាចានុំ៖ របស់ព្រះមហេសី
បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វាន ជាគុណជាតមិនមានឧបធិ
ព្រះអង្គសម្តែងហើយដោយប្រពៃ ព្រះមានព្រះភាគ លះ
ទុក្ខបានដោយពិត ព្រោះធម៌នុំព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ហើយ ។

[១៨៥] បពិត្រព្រះមុនី ព្រះអង្គទូន្មានពួកជនណា ដោយត្រឹមត្រូវ
ពួកជនទាំងនោះ ក៏លះទុក្ខបានដោយពិត ព្រោះហេតុនោះ
ខ្ញុំព្រះអង្គចូលមក នមស្ការចំពោះព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធនាគ
សូមព្រះមានព្រះភាគទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយត្រឹមត្រូវចុះ ។

[១៨៦] ពាក្យថា ពួកជនទាំងនោះ របស់បទថា ពួកជនទាំង
នោះ ក៏លះទុក្ខបានដោយពិត បានដល់ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ
សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និងមនុស្ស ក៏លះបង់ (ទុក្ខបាន) ។ ពាក្យ
ថា ទុក្ខ គឺ គប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែប
ភាព នូវជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ មរណទុក្ខ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-
មនស្សបាយាសទុក្ខ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពួកជនទាំងនោះ
ក៏លះទុក្ខបានដោយពិត ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៨៧] យេ ត្ថំ មុនី អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យាតិ យេតិ
 ខត្តិយេ ច ព្រាហ្មណោ ច វេស្សេ ច សុទ្ធេ ច
 កហដ្ឋេ ច បព្វជិតេ ច ទេវេ ច មនុស្សេ ច ។
 ត្វន្តិ ភកវន្តំ ភណាតិ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញា-
 ណំ ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ អដ្ឋិ-
 តំ ឱវទេយ្យាតិ^(១) សក្កច្ចំ ឱវទេយ្យ អភិណ្ណំ ឱវទេ-
 យ្យ បុនប្បនំ ឱវទេយ្យ អនុសាសេយ្យាតិ យេ ត្ថំ
 មុនី អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យ ។

[១៨៨] តន្តំ នមស្សាមិ សមេច្ច ឆាតន្តិ តន្តិ ភកវន្តំ
 ភណាតិ ។ នមស្សាមីតិ កាយេន វា នមស្សាមិ ចិត្តេន វា
 នមស្សាមិ អន្ធតប្បដិបត្តិយា វា នមស្សាមិ ធម្មានុធម្ម-
 ប្បដិបត្តិយា វា នមស្សាមិ សក្ករោមិ កុករោមិ មាណេមិ
 បូជេមិ ។ សមេច្ចាតិ សមេច្ច អភិសមេច្ច សមាភន្តា អភិ-
 សមាភន្តា សមុខា តំ នមស្សាមិ ។ ឆាតន្តិ ឆាកោ ។

១ ម. អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យាតិ អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៨៧] ពាក្យថា ណា របស់បទថា បពិត្រព្រះមុនិ ព្រះអង្គ ទូន្មានពួកជនណា ដោយត្រឹមត្រូវ បានដល់ ពួកជនជាក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតានិងមនុស្ស ។ ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺព្រាហ្មណ៍ពោលចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ ព្រះមុនិនោះ កន្លងនូវបណ្តាញគឺកិលេសជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ទូន្មាន ដោយត្រឹមត្រូវ គឺគប្បីទូន្មាន ទូន្មានដោយគោរព ទូន្មានរឿយៗ ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅញាយៗ ជាសំឡេង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមុនិ ព្រះអង្គទូន្មានពួកជនណា ដោយត្រឹមត្រូវ ។

[១៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គចូលមក នមស្ការចំពោះ ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធនាគ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះព្រះអង្គ គឺព្រាហ្មណ៍ពោល ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា នមស្ការ គឺខ្ញុំព្រះអង្គសូមថ្វាយបង្គំ ដោយកាយក្តី ថ្វាយបង្គំដោយចិត្តក្តី ថ្វាយបង្គំដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏ សមគួរដល់អត្តក្តី ថ្វាយបង្គំដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏សមគួរដល់ធម៌ក្តី ធ្វើ សក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជា ។ ពាក្យថា ចូលមក គឺខ្ញុំព្រះអង្គសំដៅ មក សំដៅមកចំពោះ មកត្រង់ ឆ្ពោះមក នមស្ការព្រះអង្គចំពោះ ព្រះភក្ត្រ ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធនាគ គឺព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលដ៏ប្រសើរ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ភគវា អាកុំ ន កហេតីតិ ណកោ ។ ន កច្ចតីតិ

ណកោ ។ ន អាកច្ចតីតិ ណកោ ។

កថំ ភគវា អាកុំ ន កហេតីតិ ណកោ ។ អា-
ត្ថុ វុច្ចន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សន្តិលេសិកា
ចោណោព្វវិកា សទរា^(១) ទុក្ខវិចារកា អាយតី ជាតិ-
ជរាមរណីយា ។

អាកុំ ន កហេតិ កិញ្ចិ លោកេ

សព្វសំយោកេ វិសដ្ឋ ពន្ធនានិ

សព្វត្ថ ន សដ្ឋតី វិមុត្តោ

ណកោ តានិ បុច្ចតេ តថត្តាតិ ។

ឯវំ ភគវា អាកុំ ន កហេតីតិ ណកោ ។

១ ឱ. ម. នន្ទិរាតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្វើអំពើអាក្រក់ ។ ព្រះនាម

ថា នាគ ព្រោះទ្រង់មិនលុះ ។ ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះទ្រង់មិនមក ។

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគមិនធ្វើអំពើអាក្រក់ តើដូច
ម្តេច ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
នាំមកនូវភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានផលជាទុក្ខ
គួរដល់ជាតិ ជរា មរណៈតទៅ លោកពោលថា អំពើអាក្រក់ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្វើអំពើអាក្រក់ណាមួយ ក្នុងលោក
ទ្រង់ស្រាយចំណងគឺកិលេស ក្នុងការប្រកបទុកនូវសត្វទាំង
ពួង ព្រះអង្គរួចហើយ មិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងពួង ព្រះ
អង្គជាបុគ្គលនឹងជឿន ទើបហៅថា នាគ ព្រោះព្រះអង្គជា
បុគ្គលទៀង ។

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្វើអំពើអាក្រក់យ៉ាង
នេះឯង ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កថំ ភក្ខវា ន កច្ចតីតិ ជាតោ ។ ភក្ខវា ន ឆដ្ឋា-
 កតី កច្ចតិ ន ទោសាកតី កច្ចតិ ន មោហាកតី កច្ចតិ
 ន ភយាកតី កច្ចតិ ន រាគវសេន កច្ចតិ ន ទោសវ-
 សេន កច្ចតិ ន មោហវសេន កច្ចតិ ន ទិដ្ឋិវសេន
 កច្ចតិ ន មាណវសេន កច្ចតិ ន ឧទ្ធច្ចវសេន កច្ចតិ ន
 វិចិកិច្ចាវសេន កច្ចតិ ន អនុសយវសេន កច្ចតិ ន
 វក្កេហិ ធម្មេហិ យាយតិ និយ្យតិ វុយ្ហតិ សំហារិយតិ
 ឯវំ ភក្ខវា ន កច្ចតីតិ ជាតោ ។

កថំ ភក្ខវា ន អាភក្ខតីតិ ជាតោ ។
 សោតាបត្តិមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា តេ
 កិលេសេ ន បុណេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាកច្ចតិ សក-
 ទាតាមិមក្កេន អនាតាមិមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា
 តេ កិលេសេ ន បុណេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាកច្ចតិ
 អវហត្តមក្កេន យេ កិលេសា បហីនា តេ កិ-
 លេសេ ន បុណេតិ ន បច្ចេតិ ន បច្ចាកច្ចតិ

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះទ្រង់មិនលុះ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគមិនលុះឆន្ទាគតិ មិនលុះទោសាគតិ មិនលុះមោហាគតិ មិនលុះ
 ភយាគតិ មិនលុះដោយអំណាចរាគៈ មិនលុះដោយអំណាចទោសៈ
 មិនលុះដោយអំណាចមោហៈ មិនលុះដោយអំណាចទិដ្ឋិ មិនលុះដោយ
 អំណាចមានៈ មិនលុះដោយអំណាចឧទ្ធច្ចៈ មិនលុះដោយអំណាចវិចិ-
 កិច្ចា មិនលុះដោយអំណាចអនុស័យ គឺព្រះអង្គមិនទៅ មិនឃ្នាត
 មិនរសាត់ មិនដោយតាមធម៌ជាពួកទាំងឡាយ ព្រះនាមថា នាគ
 ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនលុះ យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនមក តើដូច
 ម្តេច ។ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលព្រះអង្គលះហើយ ដោយ
 សោតាបត្តិមគ្គ ព្រះអង្គមិនមក មិនបែរមក មិនត្រឡប់មក កាន់
 កិលេសទាំងនោះវិញ កិលេសទាំងឡាយណា ដែលព្រះអង្គលះ
 ហើយ ដោយសកទាតាមិមគ្គ អនាតាមិមគ្គ ព្រះអង្គមិនមក មិន
 បែរមក មិនត្រឡប់មក កាន់កិលេសទាំងនោះវិញ កិលេសទាំង-
 ឡាយណា ដែលព្រះអង្គលះហើយ ដោយអរហត្តមគ្គ ព្រះអង្គ
 មិនមក មិនបែរមក មិនត្រឡប់មក កាន់កិលេសទាំងនោះវិញទេ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឯវំ ភក្កវា ន អាភច្ចតីតិ ឆាតោតិ តន្តំ នមស្សាមិ
សមេច្ច ឆាកំ ។

[១៨៩] អប្បេវ មំ ភក្កវា អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យាតិ អប្បេ-
វ មំ ភក្កវា អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យ សក្កច្ចំ ឱវទេយ្យ អ-
ភិណ្ណំ ឱវទេយ្យ បុណ្ណំ ឱវទេយ្យ អនុសាសេយ្យាតិ
អប្បេវ មំ ភក្កវា អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យ ។ តេនាហ សោ
ព្រាហ្មណោ

តេ ចាបិ នូន បជហោយ្យ ទុក្ខំ
យេ ត្វំ មុនី អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យ
តន្តំ នមស្សាមិ សមេច្ច ឆាកំ
អប្បេវ មំ ភក្កវា អដ្ឋិតំ ឱវទេយ្យាតិ ។

[១៩០] យំ ព្រាហ្មណំ វេទកុំ អភិជញ្ញា
អភិញ្ចំ កាមភវេ អសត្តំ
អន្តា ហិ សោ ឱយមិមំ អតារិ
តិណ្ណោ ច ចារំ អទិលោ អកដ្ឋោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគមិនមក យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ ចូលមកនមស្ការ ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធនាគ ។

[១៨៩] ពាក្យថា សូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយ
ត្រឹមត្រូវចុះ គឺសូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយត្រឹមត្រូវ
សូមទូន្មានដោយគោរព ទូន្មានរឿយៗ ទូន្មាន ប្រៀបប្រដៅញាយៗ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះ
អង្គ ដោយត្រឹមត្រូវចុះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា

បពិត្រព្រះមុនី ព្រះអង្គទូន្មានពួកជនណា ដោយត្រឹមត្រូវ ពួក
ជនទាំងនោះ ក៏លះទុក្ខបានដោយពិត ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គចូលមក នមស្ការចំពោះព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធនាគ សូម
ព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយត្រឹមត្រូវចុះ ។

[១៩០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់តបថា) បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់នូវ
ព្រាហ្មណ៍ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ អ្នកមិនមានកង្វល់
មិនជាប់នៅក្នុងកាមភព ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បានឆ្លង
ឱយៈនេះ ដោយពិត ទាំងឆ្លងដល់ត្រើយ ជាអ្នកមិនមាន
បង្គោល មិនមានសេចក្តីជឿជឿដល់ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៩១] យំ ព្រាហ្មណំ វេទកំ អភិជញ្ញាតិ ព្រាហ្ម-
 ណានិ សត្តន្តំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ។
 សក្កាយទិដ្ឋិ ពាហិតា ហោតិ វិចិត្តិច្ឆា ពាហិតា
 ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ ពាហិតោ ហោតិ រាគោ
 ពាហិតោ ហោតិ ទោសោ ពាហិតោ ហោតិ មោ-
 ហោ ពាហិតោ ហោតិ មាដោ ពាហិតោ ហោតិ ។
 ពាហិតស្ស ហោនិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សន្តិ-
 លេសិកា ចោដោព្ពវិកា សទរា ទុក្ខវិចាកា អា-
 យតី ជាតិជរាមរណីយា ។

ពាហិតា សព្វចាបកានិ (សភិយាតិ ភគវា)
 ភគវា វិមលោ សាធុសមាហិតោ ចិតត្តោ^(១)
 សំសារមតិច្ច កេវលី សោ
 អនិស្សិតោ តាទិ បុច្ចតេ ព្រហ្មា ។

វេទកុនិ វេទោ វុច្ចតិ ចត្វុសុ មក្កេសុ ញ្ញាណំ
 ។ បេ ។ សព្វវេទមតិច្ច វេទកូ សោតិ ។ អភិជញ្ញាតិ
 អភិជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិជានេយ្យ
 បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ យំ ព្រាហ្មណំ វេទកំ អភិជញ្ញា ។

១ ម. ជិតត្តោ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៩១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ នូវព្រាហ្មណ៍
 ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ ត្រង់ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីថា
 ដែលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះបន្យាត់បង់ធម៌ ៧ ។ គឺបន្យាត់បង់
 សក្កាយទិដ្ឋិ បន្យាត់បង់វិចិត្រិកិច្ចា បន្យាត់បង់សីលព្វត្តបរាមាសៈ បន្យាត់
 បង់រាគៈ បន្យាត់បង់ទោសៈ បន្យាត់បង់មោហៈ បន្យាត់បង់មានៈ ។
 លោកបានលះបង់ នូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង នាំមកនូវភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ
 មានផលជាទុក្ខ ជាទីនាំនៃជាតិ ជរា មរណៈតទៅ ។

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលសភិយៈ) ព្រះមានព្រះភាគ
 បន្យាត់បង់នូវបាបទាំងពួង ជាបុគ្គលប្រាសចាកមន្ទិល មាន
 ព្រះហឫទ័យតម្កល់នៅដោយល្អ មានខ្លួនខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រះមាន
 ព្រះភាគនោះ ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធ កន្លងនូវសំសារ មិនអាស្រ័យ
 (តណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ជាបុគ្គលនឹងដឹង លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។

ពាក្យថា អ្នកដល់នូវវេទ សេចក្តីថា ញាណក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា
 វេទ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះដល់នូវវេទ កន្លងនូវវេទទាំងពួង ។ ពាក្យថា
 គប្បីដឹងច្បាស់ គឺគប្បីដឹងចំពោះ ដឹងទូទៅ ដឹងវិសេស ដឹងច្បាស់
 យល់ច្បាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹងច្បាស់នូវព្រាហ្មណ៍
 ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៩២] អភិញ្ចំ កាមភវេ អសត្តន្តិ អភិញ្ច-
 នន្តិ រាគភិញ្ចំ ទោសភិញ្ចំ មោហភិញ្ចំ មា-
 នភិញ្ចំ ទិដ្ឋិភិញ្ចំ កិលេសភិញ្ចំ ទុច្ចរិតភិញ្ច-
 ំ ។ យស្សេតេ ភិញ្ចនា បហំនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូប-
 សន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណត្តិណា ទន្សា
 សោ វុច្ចតិ អភិញ្ចនោ ។ កាមាតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ
 កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។
 ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ
 កិលេសកាមា ។ ភវាតិ ទ្វេ ភវា កម្មភវោ
 ច បដិសន្ធិកោ ច បុណព្ពវោ ។ បេ ។ អយំ កម្ម-
 ភវោ ។ បេ ។ អយំ បដិសន្ធិកោ បុណព្ពវោ ។ អ-
 ភិញ្ចំ កាមភវេ អសត្តន្តិ អភិញ្ចំ^(១) កាមភវេ
 អសត្តំ អលត្តំ អលត្តិតំ អបលិពុទ្ធន្តិ^(២) អភិញ្ចំ
 កាមភវេ អសត្តំ ។

[១៩៣] អន្ធា ហិ សោ ឱយមិមំ អតារីតិ អន្ធាតិ
 ឯកំសវេចំ ។ បេ ។ អវត្តានវេចនមេតំ អន្ធាតិ ។

១ ម. អភិញ្ចនំ បុគ្គលំ ។ ២ ម. ឯត្តន្តេវ និក្ខន្តំ និស្សដំ វិប្បមុត្តំ វិសញ្ញត្តំ
 វិមវិយាទិកតេន ចេតសា វិហារន្តន្តីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១៩២] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅ ក្នុង កាមភព ត្រង់ពាក្យថា អ្នកមិនមានកង្វល់ សេចក្តីថា កង្វល់គឺរាគៈ កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានៈ កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់ គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត ។ គ្រឿងកង្វល់ទាំងឡាយនុ៎ះ ព្រះខីណា- ស្រពណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរ ឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ព្រះខីណាស្រពនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានកង្វល់ ។ ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ធាន បានដល់ កាម ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ ហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា ភព បានដល់ភព ២ គឺ កម្មភព ១ បុនព្ពតគឺបដិសន្ធិ ១ ។ បេ ។ នេះ កម្មភព ។ បេ ។ នេះ បុនព្ពតគឺបដិសន្ធិ ។ ពាក្យថា អ្នកមិន មានកង្វល់ មិនជាប់នៅក្នុងកាមភព គឺអ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅ មិនថ្លក់នៅ មិនស្អិតនៅ មិនចាក់កណ្តាញ់នៅ ក្នុងកាមភព ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅ ក្នុងកាមភព ។

[១៩៣] ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បានឆ្លង ឱរៈនេះ ដោយពិត ត្រង់ពាក្យថា ដោយពិត គឺជាពាក្យដាច់ ខាត ។ បេ ។ ពាក្យថា ដោយពិត នុ៎ះ ជាពាក្យប្រាកដ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឱយន្តិ កាមោយំ ភរោយំ ទិដ្ឋោយំ អវិដ្ឋោយំ ។

អតារីតិ អតារិ ឧត្តរិ បតរិ សមតិក្កមិ វីតិវត្តិ

អន្ធា ហិ សោ ឱយមិមំ អតារិ ។

[១៩៤] តិល្លោ ច ចារំ អទិលោ អកដ្ឋោតិ

តិល្លោតិ កាមោយំ តិល្លោ ភរោយំ តិល្លោ ទិដ្ឋោយំ

តិល្លោ អវិដ្ឋោយំ តិល្លោ ឧត្តិល្លោ និត្តិល្លោ អតិក្ក-

ន្តោ វីតិវត្តោ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិល្លាចរលោ កតន្តោ

កតទិសោ កតកោទិតោ ចាលិតព្រហ្មចរិយោ ឧត្តម-

ទិដ្ឋិប្បត្តោ ការិតមត្តោ បហីនក្កិលេសោ បដិវិទ្ធាកុប្បោ

សច្ចិកតនិរោដោ ។ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាតំ សមុទយោ

បហីនោ មត្តោ ការិតោ និរោដោ សច្ចិកតោ អភិ-

ញ្ញេយ្យំ អភិញ្ញាតំ បរិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញាតំ បហាតព្វំ ប-

ហីនំ ភាវេតព្វំ ការិតំ សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិកតំ ។

មេត្តត្ថមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ឱយៈ បានដល់ ឱយៈគឺកាម ឱយៈគឺភព ឱយៈគឺទិដ្ឋិ ឱយៈគឺអវិជ្ជា ។ ពាក្យថា បានឆ្លង គឺបានឆ្លងឡើង ឆ្លងកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បានឆ្លងឱយៈនេះ ដោយពិត ។

[១៧២] អធិប្បាយពាក្យថា ទាំងឆ្លងដល់ត្រើយ ជាអ្នកមិនមាន បង្គោល មិនមានសេចក្តីឆ្លើងឆ្លល់ ត្រង់ពាក្យថា ឆ្លង គឺព្រាហ្មណ៍ណា ឆ្លងកាមោយៈ ឆ្លងភវោយៈ ឆ្លងទិដ្ឋោយៈ ឆ្លងអវិជ្ជោយៈ ឆ្លងឡើង ឆ្លង ចេញ កន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានព្រហ្មចរិយ- ធម៌អប់រំហើយ មានចរណធម៌ប្រព្រឹត្តហើយ មានកាលវែងកន្លងហើយ មានទិសគឺនិព្វានដល់ហើយ មានទីបំផុតដល់ហើយ មានព្រហ្មចរិយ- ធម៌រក្សាហើយ ដល់នូវសម្មាទិដ្ឋិដ៏ឧត្តម មានមគ្គចម្រើនហើយ មាន កិលេសលះបង់ហើយ មានអកុប្បធម៌ត្រាស់ដឹងហើយ មាននិរោធធម៌ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។ ព្រះអរិយបុគ្គលនោះ កំណត់ដឹងទុក្ខហើយ លះបង់សមុទយៈហើយ ចម្រើនមគ្គហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធហើយ ត្រាស់ដឹងនូវគុណជាតិ ដែលគប្បីត្រាស់ដឹង កំណត់ដឹងទុក្ខដែលគប្បី កំណត់ដឹង លះបង់នូវកិលេសជាតិដែលគប្បីលះ ចម្រើននូវធម្មជាតិដែល គប្បីចម្រើន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណជាតិដែលគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សោ ឧត្តិត្តបលិយោ សង្កិណ្ណបរិក្ខោ អព្វន្ទេសិកោ និ-
 រត្តន្ទោ អរិយោ បន្ទុទ្ធជោ បន្ទុកាពោ វិសំយុត្តោ បញ្ចុដ្ឋ-
 វិប្បហំនោ ធន្យុដ្ឋសមន្មាគតោ ឯការក្ខោ ចតុរាប-
 ស្សេនោ បនុណ្ណប្បច្ចេកសច្ចោ សមវាយសង្ខេសនោ
 អនាវិលសង្ក័យោ បស្សន្ធកាយសង្ខារោ សុវិមុត្តចិត្តោ
 សុវិមុត្តប្បញ្ញោ កោវលី រុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិ-
 សោ បរមប្បត្តិប្បត្តោ ។ សោ នេវ អាចិនិតិ ន អបចិនា-
 តិ អបចិនិត្តា បិតោ នេវ បជហិតិ ន ឧចាទិយតិ បជហិ-
 ត្តា បិតោ នេវ វិសិនេតិ ន ឧស្សិនេតិ វិសិនេត្តា បិតោ
 នេវ វិជ្ជបេតិ ន សន្ទុបេតិ ជ្ជបេត្តា បិតោ អសេក្ខេន
 សីលក្ខេន សមន្មាគតត្តា បិតោ អសេក្ខេន សមា-
 ធិក្ខេន អសេក្ខេន បញ្ញាខន្ធន អសេក្ខេន វិមុត្តិ-
 ក្ខេន អសេក្ខេន វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខេន
 សមន្មាគតត្តា បិតោ សព្វំ^(១) បដិចាទយិត្តា^(២) បិតោ

១ ម. សច្ចន្តិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ២ ម. សំបដិបាទិយិត្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះអរិយបុគ្គលនោះ មានសសរគោល (គឺអវិជ្ជា) ដកចេញហើយ
 មានស្នាមភ្លោះគឺសំសារលុបចោលហើយ មានសសរគឺតណ្ហាដកចេញ
 ហើយ មានសន្ទះទ្វារគឺនិវរណៈបើកចេញហើយ មានទង់គឺមានៈដកចេញ
 ហើយ មានការៈដាក់ចេញហើយ ជាអ្នកប្រាសចាក (វដ្តៈ) ជាអ្នកមាន
 អង្គ ៥ លះបង់ហើយ ជាអ្នកប្រកបដោយអង្គ ៦ មានការរក្សាតែមួយគឺសតិ
 មានធម៌ជាគ្រឿងពឹងផ្អែក ៤ យ៉ាង មានសច្ចធម៌ផ្សេងបន្ទាប់បង់ហើយ
 មានការស្វែងរកទាំងអស់លះបង់ហើយ មានការត្រិះរិះមិនល្អក៏ មាន
 កាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តរួចស្រឡះដោយប្រពៃ មានប្រាជ្ញារួច
 ស្រឡះប្រពៃ ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធ មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តចប់ហើយ
 ជាឧត្តមបុរស ជាបរមបុរស ជាអ្នកដល់នូវគុណជាតិជាគ្រឿងដល់ដ៏ក្រៃ-
 លែង ។ អរិយបុគ្គលនោះ មិនសន្សំ មិនប្រមូល ឈ្មោះថាខ្ជាប់ខ្ជួនព្រោះ
 មិនប្រមូល មិនលះបង់ មិនប្រកាន់ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះលះបង់
 មិនចាក់ស្រែៈ មិនក្រអឺតក្រអោង ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួនព្រោះលែង
 ចាក់ស្រែៈ មិនលត់ មិនបង្កាត់ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះរលត់
 ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកបដោយសីលក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ឈ្មោះ
 ថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះប្រកបដោយសមាធិក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយបញ្ញា-
 ខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយវិមុត្តិក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ដោយវិមុត្តិញ្ញាណទស្សន-
 ក្ខន្ធជាអសេក្ខៈ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះសម្រេចនូវកិច្ចទាំងពួង

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឯវំ សមតិក្កមិត្តា បិតោ កិលេសក្តី បរិយាទយិត្តា
 បិតោ អបរិកមនតាយ បិតោ កង្កំ^(១) សមាទាយ បិ-
 តោ វិមុត្តិប្បជិសេវនតាយ បិតោ មេត្តាយ ចារិសុទ្ធិយា
 បិតោ ករុណាយ មុទិតាយ ឧបេក្ខាយ ចារិសុទ្ធិ-
 យា បិតោ អច្ចន្តចារិសុទ្ធិយា បិតោ អកម្មញ្ញតាយ^(២)
 បិតោ វិមុត្តតា បិតោ សន្តចិត្តតាយ បិតោ ខន្ធបរិ-
 យន្តេ បិតោ ជាតុបរិយន្តេ បិតោ អាយតនបរិយន្តេ
 បិតោ កតិបរិយន្តេ បិតោ ឧបបត្តិបរិយន្តេ បិតោ បដិ-
 សន្ធិបរិយន្តេ បិតោ កវបរិយន្តេ បិតោ សំសារបរិ-
 យន្តេ បិតោ វជ្ជបរិយន្តេ បិតោ អន្តិមភវេ បិតោ អន្តិ-
 មសមុស្សយេ បិតោ អន្តិមទេហាជរោ អរហា ។

តស្សាយំ បច្ឆិមកោ ភវោ ចរិមោយំ សមុស្សយោ
 ជាតិជរាមរណសំសារោ នត្តិ តស្ស បុណ្ណោតិ ។

១ ម. កុដន្តិ អ.ទិ ។ ២ ម. អកម្មយតាយាតិ ភវិតព្វំ ។ អកម្មយតាយាតិ តណ្ហា
 ទិដ្ឋិ មានា កម្មយាតិ វុច្ឆន្តិ តេសំ អភារោ អកម្មតា ។ កាមសុត្តនិទ្ទេសវណ្ណនាយំ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកន្លង់(តណ្ហា) យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន
 ព្រោះរំលត់ភ្លើងគឺកិលេស ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកិរិយាមិនត្រឡប់
 មកវិញ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកាន់យកនូវជ័យជម្នះ ឈ្មោះថា
 អ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះកិរិយាសេពនូវវិមុត្តិ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះការ
 បរិសុទ្ធដោយមេត្តា ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះការបរិសុទ្ធដោយករុណា
 មុទិតា ឧបេក្ខា ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះសេចក្តីបរិសុទ្ធដ៏ក្រៃលែង
 ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះភាពនៃលោក មិនគួរដល់ការងារ^១ ឈ្មោះ
 ថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះលោករួចស្រឡះ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួន ព្រោះ
 ភាពនៃលោកមានចិត្តស្ងប់ ឈ្មោះថាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតខន្ធ ខ្ជាប់ខ្ជួន
 ក្នុងទីបំផុតធាតុ ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតអាយតនៈ ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុត
 គតិ ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតការកើត ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតបដិសន្ធិ ខ្ជាប់ខ្ជួន
 ក្នុងទីបំផុតភព ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតសំសារ ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងទីបំផុតវដ្តៈ ខ្ជាប់
 ខ្ជួនក្នុងភពទីបំផុត ខ្ជាប់ខ្ជួនក្នុងរាងកាយជាទីបំផុត ឈ្មោះថាព្រះអរហន្ត
 ទ្រទ្រង់នូវអត្តភាពជាទីបំផុត ។

ភពនេះនៃព្រះអរហន្តនោះ ចាត់ថាមានក្នុងទីបំផុត រាងកាយ
 នេះ ចាត់ថាមានជាខាងក្រោយបង្អស់ ភពថ្មីគឺការអន្ទោល
 ទៅដោយជាតិ ជរា និងមរណៈ នៃព្រះអរហន្តនោះមិនមាន ។

១ ពាក្យថា ការងារ ក្នុងទីនេះ បានដល់ តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានៈ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តិណ្ណោ ច ចារន្តិ ចារំ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ
សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វបដិប្បដិទិស្សត្តោ ត-
ណ្ណាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា និព្វានំ ។ សោ ចារ-
កតោ ចារប្បត្តោ អន្តកតោ អន្តប្បត្តោ កោដិកតោ
កោដិប្បត្តោ បរិយន្តកតោ បរិយន្តប្បត្តោ វោសាន-
កតោ វោសានប្បត្តោ តាណកតោ តាណប្បត្តោ
លេណកតោ លេណប្បត្តោ សរណកតោ សរណ-
ប្បត្តោ អភយកតោ អភយប្បត្តោ អច្ចុតកតោ អច្ចុ-
តប្បត្តោ អមតកតោ អមតប្បត្តោ និព្វានកតោ និព្វា-
នប្បត្តោ សោ វុដ្ឋវាសោ ចិន្ទ្យាចរណោ ។ បេ ។ ជា-
តិជរាមរណសំសារោ នត្ថិ តស្ស បុណ្ណោតិ តិណ្ណោ
ច ចារំ ។ អទិលោតិ រាគោ ទិលោ ធាសោ ទិលោ
មោហោ ទិលោ កោធា ទិលោ ឧបដាយោ
ទិលោ ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារោ ទិលោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ទាំងឡាយដែលត្រើយ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា
ត្រើយ បានដល់ ការរម្ងាប់នូវសង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចេញនូវឧបធិ
ទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ទីរលត់ និព្វាន ។
ព្រះអរហន្តនោះ ទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ ទៅកាន់ទីបំផុត ដល់
ទីបំផុត ទៅកាន់ទីខាងចុង ដល់ខាងចុង ទៅកាន់ទីបំផុតជុំវិញ ដល់
ទីបំផុតជុំវិញ ទៅកាន់ទីចប់ ដល់ទីចប់ ទៅកាន់ទីពំនាក់ ដល់ទីពំ-
នាក់ ទៅកាន់ទីជ្រកកោន ដល់ទីជ្រកកោន ទៅកាន់ទីពឹង ដល់ទី
ពឹង ទៅកាន់ទីមិនមានភ័យ ដល់ទីមិនមានភ័យ ទៅកាន់ទីមិនច្យុត
ដល់ទីមិនច្យុត ទៅកាន់អមតៈ ដល់អមតៈ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដល់
ព្រះនិព្វាន ព្រះអរហន្តនោះ មានការអប់រំនៅស្រេចហើយ មានចរណ-
ធម៌ប្រព្រឹត្តហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីគឺការអន្ទោលទៅ ដោយជាតិជរា
និងមរណៈរបស់ព្រះអរហន្តនោះមិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ទាំងឡាយទៅដល់ត្រើយ ។ ពាក្យថា មិនមានបង្គោល សេចក្តីថា
បង្គោលគឺភគៈ បង្គោលគឺទោសៈ បង្គោលគឺមោហៈ បង្គោលគឺកោធនៈ
បង្គោលគឺឧបនាហៈ ។ បេ ។ បង្គោលគឺការតាក់តែងអកុសលទាំងពួង ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

យស្សេតេ ទិលា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា
 បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណក្តិនា ទន្សា
 សោ រុច្ចតិ អទិលោ ។ អកដ្ឋោតិ ទុក្ខេ កដ្ឋា
 ទុក្ខសមុទយេ កដ្ឋា ទុក្ខនិរោដេ កដ្ឋា ទុក្ខនិរោ-
 ដតាមិនិយា បដិបទាយ កដ្ឋា បុព្វន្តេ កដ្ឋា
 អបរន្តេ កដ្ឋា បុព្វន្តាបរន្តេ កដ្ឋា ឥទប្បច្ចយ-
 តាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កដ្ឋា យា ឯវរូចា
 កដ្ឋា កដ្ឋាយនា កដ្ឋាយិតត្ថំ វិមតិ វិចិតិច្ឆា
 ទ្វេទ្ធកំ ទ្វេនាបថោ សំសយោ អនេកំសក្កាហោ
 អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោកាហនា ធម្មិតត្ថំ
 ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ។ យស្សេតា កដ្ឋា បហីនា
 សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា
 ញាណក្តិនា ទន្សា សោ រុច្ចតិ អកដ្ឋោតិ តិល្លោ
 ច ចារំ អទិលោ អកដ្ឋោ ។ តេនាហ ភកវា

មេត្តគូមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

បង្គោលទាំងនោះ ព្រះអរហន្តណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់
 ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ
 ព្រះអរហន្តនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានបង្គោល ។ ពាក្យថា មិន
 មានសេចក្តីជឿងធ្ងល់ សេចក្តីថា ការជឿងធ្ងល់ក្នុងទុក្ខ ការជឿងធ្ងល់
 ក្នុងសមុទយ ការជឿងធ្ងល់ក្នុងទុក្ខនិរោធ ការជឿងធ្ងល់ក្នុងទុក្ខនិរោធគា-
 មិនីបដិបទា ការជឿងធ្ងល់ក្នុងទីបំផុតខាងដើម ការជឿងធ្ងល់ក្នុងទីបំផុត
 ខាងចុង ការជឿងធ្ងល់ ក្នុងទីបំផុតខាងដើមនិងខាងចុង ការជឿងធ្ងល់
 ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យឥទ្ធិប្បច្ច័យ គឺបាន
 ដល់សេចក្តីជឿងធ្ងល់ អាការជឿងធ្ងល់ ភាពនៃសេចក្តីជឿងធ្ងល់ ការ
 ប្រាសចាកគំនិត សេចក្តីសង្ស័យ ហេតុបែកជាពីរ ផ្លូវបែកជាពីរ ការ
 អល់ឯក ការកាន់យកច្រើនយ៉ាង ការកន្លះៗ ការអង្គីអង្គៃ ការមិនចុះ
 ស៊ប់ ភាពនៃចិត្តស្ងប់ស្ងា ការប្រេះរាវនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ។
 សេចក្តីជឿងធ្ងល់ទាំងនុ៎ះ ព្រះអរហន្តណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ស្ងប់
 រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
 ហើយ ព្រះអរហន្តនោះ លោកពោលថា អ្នកមិនមានសេចក្តីជឿងធ្ងល់
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាំងធ្ងន់ដល់ត្រើយ ជាអ្នកមិនមានបង្គោល
 មិនមានសេចក្តីជឿងធ្ងល់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យំ ព្រាហ្មណំ វេទកុំ អភិជញ្ញា
អភិញ្ចានំ កាមភវេ អសក្កំ
អន្ទា ហិ សោ ឱយមិមំ អតារិ
តិល្លោកា ច ចារំ អទិលោ អកកេដ្ឋាតិ ។

[១៧៥] វិទ្ធោ ច យោ វេទកូ នរោ ឥធន
កវាភវេ សង្កមិមំ វិសង្ក
សោ វិតតល្លោកា អនិយោ និរាសោ
អត្តារិ សោ ជាតិជវន្តិ ព្រមិ ។

[១៧៦] វិទ្ធោ ច យោ វេទកូ នរោ ឥធាតិ
វិជ្ជាតតោ ញាណំ វិការី មេធារី ។ យោតិ យោ
យាទិសោ ។ បេ ។ មនុស្សោ^(១) វា ។ វេទកូតិ វេនោ
វុច្ចតិ ចតុសុ មក្កេសុ ញាណំ ។ បេ ។ សព្វវេទមតិច្ច
វេទកូ សោតិ ។ នរោតិ សត្តោ នរោ មាណវោ
ចោសោ បុគ្គលោ ដីរោ ជាតុ ជន្តុ ឥន្ទកូ មនុដោ ។
ឥធាតិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ។ បេ ។ ឥមស្មី មនុស្ស-
លោកេតិ វិទ្ធោ ច យោ វេទកូ នរោ ឥធន ។

១ ម. យោតិ យោ យាទិសោ ។ បេ ។ មនុស្សោ វាតិ នត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ នូវព្រាហ្មណ៍ណា ដែលជាអ្នកដល់នូវវេទ
អ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅក្នុងកាមភព ព្រាហ្មណ៍នោះ
ឈ្មោះថា បានឆ្លងឱយៈនេះ ដោយពិត ទាំងឆ្លងដល់ត្រើយ
ជាអ្នកមិនមានបង្គោល មិនមានសេចក្តីជឿងឆ្ងល់ ។

[១៩៥] នរណា ជាអ្នកចេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទ ក្នុងលោកនេះ បាន
ស្រាយនូវការជាប់ចំពាក់នេះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ តថាគតពោលថា
នរណោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តីតានតឹង មិនមាន
សេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរណោះ បានឆ្លងនូវជាតិនិងជរា ។

[១៩៦] ពាក្យថា នរណា ជាអ្នកចេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទក្នុង
លោកនេះ សេចក្តីថា នរណែលសម្រេចវិជ្ជា មានញាណ មានការឈ្ងុង
យល់ មានប្រាជ្ញាជុះឆ្ងាយ (ឈ្មោះថា ជាអ្នកចេះដឹង) ។ ពាក្យថា ណា គឺ
អ្នកណា បែបណា ។ បេ ។ ទោះជាមនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា អ្នកដល់នូវ
វេទ សេចក្តីថា ញាណក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា វេទ ។ បេ ។
បុគ្គលនោះដល់នូវវេទ ព្រោះកន្លងនូវវេទទាំងពួង ។ ពាក្យថា នរណៈ
បានដល់ សត្វ នរណា មាណា បុរស បុគ្គល ជីវៈ ជនជាតិ សត្វ
ធាតុ សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ។ ពាក្យថា ក្នុង
លោកនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ។ បេ ។ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) នរណា ជាអ្នកចេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទក្នុងលោកនេះ

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៩៧] ភវាកវេ សង្កមិមំ វិសង្ខាតិ ភវាកវេតិ
 ភវាកវេ កម្មកវេ បុណ្ណវេ កាមកវេ កម្មកវេ
 កាមកវេ បុណ្ណវេ រូបកវេ កម្មកវេ រូបកវេ បុណ្ណ-
 វេ អរូបកវេ កម្មកវេ អរូបកវេ បុណ្ណវេ បុណ្ណប្ប-
 កវេ បុណ្ណប្បនំ តតិយា បុណ្ណប្បនំ ឧបបត្តិយា បុណ្ណ-
 ប្បនំ បដិសន្ធិយា បុណ្ណប្បនំ អត្តភាវាភិទិព្វត្តិយា ។
 សង្កត្តិ សត្ត សង្កា វាគសង្កោ ទោសសង្កោ មោ-
 ហសង្កោ មាណសង្កោ ទិដ្ឋិសង្កោ កិលេសសង្កោ
 ទុច្ចរិតសង្កោ ។ វិសង្ខាតិ សង្កេ វោស្សដ្ឋិត្វា វា
 វិសង្ខ ។ អថវា សង្កេ ពន្លេ^(១) អាពន្លេ លក្កេ
 លក្កិតេ បលិតុន្លេ ពន្លេនេ មោចយិត្វា^(២) វា វិសង្ខ
 យថា ច យានំ វា វយ្ហំ វា រថំ វា សកដំ វា
 សន្ទមាណិកំ វា សង្កំ វិសង្កំ កហេន្តិ វិកោបេន្តិ
 ឯវមេវ តេ សង្កេ វោស្សដ្ឋិត្វា វា វិសង្ខ អថវា
 សង្កេ ពន្លេ អាពន្លេ លក្កេ លក្កិតេ បលិតុន្លេ ពន្លេនេ
 មោចយិត្វា វា វិសង្ខាតិ ភវាកវេ សង្កមិមំ វិសង្ខ ។

១ ម. ពន្លេ វិពន្លេ ។ ២ ម. ពោជយិត្វា ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[១៩៧] ពាក្យថា បានស្រាយនូវការជាប់ចំពាក់នេះ ក្នុងភពតូច និងភពធំ ត្រង់ពាក្យថាក្នុងភពតូចនិងភពធំ គឺក្នុងកម្មភព បុនព្ពព ឈ្មោះថា ភពតូចនិងភពធំ កាមភព ឈ្មោះថាកម្មភព កាមភព ឈ្មោះថាបុនព្ពព រូបភព ឈ្មោះថាកម្មភព រូបភព ឈ្មោះថាបុនព្ពព អរូបភព ឈ្មោះថា កម្មភព អរូបភពឈ្មោះថាបុនព្ពព គឺក្នុងការកើតរឿយៗ ក្នុងការទៅ រឿយៗ ក្នុងការចូលទៅរឿយ ៗ ក្នុងបដិសន្ធិរឿយ ៗ ក្នុងការ កើតអត្តភាពរឿយ ៗ ។ ពាក្យថា ការជាប់ចំពាក់ បានដល់ ការ ជាប់ចំពាក់ ៧ គឺការជាប់ចំពាក់គឺរាគៈ ការជាប់ចំពាក់គឺទោសៈ ការជាប់ ចំពាក់គឺមោហៈ ការជាប់ចំពាក់គឺមានៈ ការជាប់ចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ការជាប់ ចំពាក់គឺកិលេស ការជាប់ចំពាក់គឺទុច្ចរិត ។ ពាក្យថា ស្រាយ គឺ រលាស់ចោលឬដោះ នូវការជាប់ចំពាក់ទាំងឡាយ ។ មួយទៀត បុគ្គល ដោះឬស្រាយ នូវការជាប់ចំពាក់ គឺ ចំណងដែលចង ចងទូទៅ ថ្នក់ ទាក់ ចំពាក់ ពួកជនរុះរើ ធ្វើឲ្យខ្ទេចខ្ទី នូវយានក្តី វក្តី រថក្តី រទេះក្តី រថទ្រង់គ្រឿងក្តី យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលរលាស់ចោលឬលះ ចេញ នូវការជាប់ចំពាក់ទាំងនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មួយវិញទៀត បុគ្គលដោះចេញ ឬស្រាយ នូវការជាប់ចំពាក់ គឺចំណង ដែលចង ចងទូទៅ ថ្នក់ ទាក់ ចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បាន ស្រាយនូវការជាប់ចំពាក់នេះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[១៩៨] សោ វីតតណ្ហោ អនិយោ និរាសោ អត្តាវិ
សោ ជាតិជវន្តិ ព្រមីតិ តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា
កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោជ្ជពូតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។
យស្សេសា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា
បដិប្បស្សន្តា អភពុប្បត្តិកា ញាណក្តីនា ទន្សា សោ
វុច្ចតិ វីតតណ្ហោ ចត្តតណ្ហោ វន្តតណ្ហោ មុត្តតណ្ហោ
បហីនតណ្ហោ បដិទិស្សជ្ជតណ្ហោ វីតរាគោ ចត្ត-
រាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិទិស្ស-
ជ្ជរាគោ និច្ឆាតោ និព្វតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិ-
សំវេទី ព្រហ្មភូតេន អត្តនា វិហារតីតិ សោ វីត-
តណ្ហោ ។ អនិយោតិ រាគោ នីយោ នោសោ នីយោ
មោហោ នីយោ កោណោ នីយោ ឧបនាហោ
នីយោ ។ បេ ។ សព្វាកុសលាកិសដ្ឋារា នីយោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[១៩៨] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា នរៈនោះជាអ្នកប្រាស
 ចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តីតានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា
 នរៈនោះ បានឆ្លងនូវជាតិនិងជរា ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូប-
 តណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។
 តណ្ហានុ៎ះ នរៈណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិន
 គួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ នរៈនោះលោក
 ហៅថា អ្នកប្រាសចាកតណ្ហា លះចោលតណ្ហា ខ្ចាក់ចោលតណ្ហា
 ផុតចាកតណ្ហា បន្សាត់ចោលតណ្ហា រលាស់ចេញចាកតណ្ហា ប្រាស
 ចាករាគៈ លះចោលរាគៈ ខ្ចាក់ចោលរាគៈ ផុតចាករាគៈ បន្សាត់
 ចោលរាគៈ រលាស់ចេញចាករាគៈ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា រលត់ទុក្ខ
 មានចិត្តត្រជាក់ សោយសុខ មានចិត្តត្រជាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) នរៈនោះប្រាសចាកតណ្ហា ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តី
 តានតឹង សេចក្តីថា រាគៈ ជាសេចក្តីតានតឹង ទោសៈ ជាការតានតឹង
 មោហៈ ជាការតានតឹង កោធនៈ ជាការតានតឹង ឧបនាហៈ ជាការតាន
 តឹង ។ បេ ។ ការតាក់តែង នូវអកុសលទាំងពួង ជាការតានតឹង ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

យស្សេតេ ជីយា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្ប-
 ស្សន្ទា អភព្វប្បត្តិកា ញាណក្តិនា ទឡ្យា សោ វុច្ចតិ
 អនីយោ ។ និរាសោតិ អាសា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ
 រាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អកុស-
 លមូលំ ។ យស្សេសា អាសា តណ្ហា បហីនា
 សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្ទា អភព្វប្បត្តិកា ញាណ-
 ក្តិនា ទឡ្យា សោ វុច្ចតិ និរាសោ ។ ជាតីតិ យា តេសំ
 តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ
 សញ្ញាតិ ឱក្កន្តិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ខន្ធានំ ចាតុ-
 កាវោ អាយតនានំ បដិលោកោ ។ ជរាតិ យា
 តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា
 ដិរណាតា ខណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ
 សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាកោ ។ មរណានិ
 យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិ-
 កាយា ចុតិ ចរណតា ភេនោ អន្តរដានំ មច្ចុ
 មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេនោ កឡេវ-
 រស្ស ជិត្តោចោ ដីវិតិទ្រិយស្ស ឧបច្ឆេនោ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

សេចក្តីតានតឹងទាំងនុ៎ះ នរណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់
 រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ នរណា
 នោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីតានតឹង ។ ពាក្យថា មិនមាន
 សេចក្តីប៉ុនប៉ង សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប៉ុនប៉ង បានដល់
 រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា
 គឺសេចក្តីប៉ុនប៉ងនោះ នរណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់
 ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងញាណហើយ នរណោះ
 លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ។ ពាក្យថា ជាតិ បានដល់
 កំណើត ការកើតព្រម ការចុះកាន់គភ៌ ការផ្តួចផ្តើម ការចម្រើនឡើង
 ការកើតប្រាកដនៃខន្ធ ការបានចំពោះនូវអាយតនៈ នៃពួកសត្វនោះៗ
 ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ។ ពាក្យថា ជរា បានដល់ ការចាស់ ការគ្រាំ
 គ្រា ការបាក់ធ្មេញ ការស្លុវស្លក់ ការជ្រួញជ្រើវស្បែក ការរួញថយនៃ
 អាយុ ការចាស់ត្រឡប់ នៃពួកសត្វនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ។
 ពាក្យថា មរណៈ បានដល់ ការចុតិ ការឃ្នាត ការបែកធ្លាយ ការអន្តរធាន
 មច្ចុ មរណៈ កាលកិរិយា ការបែកធ្លាយខន្ធ ការដាក់ចោលនូវសាកសព
 ការដាច់សូន្យជីវិតិទ្ធិយ នៃពួកសត្វនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សោ វិតតល្លោកា អនិយោ និរាសោ អត្តារិ សោ ជាតិ-

ជវន្តិ ព្រមីតិ យោ សោ វិតតល្លោកា ច អនិយោ ច

និរាសោ ច សោ ជាតិជវាមរណំ អត្តារិ បតិ

សមតិក្កមិ វិតិវត្តិ ព្រមិ អាចិក្កាមិ ទេសេមិ

បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ឧត្តានិកោមិ

បកាសេមីតិ សោ វិតតល្លោកា អនិយោ និរាសោ

អត្តារិ សោ ជាតិជវន្តិ ព្រមិ ។ តេនាហ ភកា

វិទ្ធា ច យោ វេទកុ នរោ ឥធម

ភវាភវេ សង្កមិមំ វិសង្ក

សោ វិតតល្លោកា អនិយោ និរាសោ

អត្តារិ សោ ជាតិជវន្តិ ព្រមីតិ ។

សហ កាថាបរិយោសាណា ។ បេ ។ សត្តា មេ ភន្តេ

ភកា សារកោហមស្មីតិ ។

មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ ចតុត្ថោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា តថាគតពោលថា នរៈនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមាន
 សេចក្តីតានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរៈនោះបានឆ្លងនូវ
 ជាតិ និងជរា បានសេចក្តីថា តថាគត ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំង
 ទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសថា នរៈណានោះ ប្រាសចាកតណ្ហាផង
 មិនមានសេចក្តីតានតឹងផង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ងផង នរៈនោះ បាន
 ឆ្លង ឆ្លងកាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវជាតិជរានិងមរណៈ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា នរៈនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា
 មិនមានសេចក្តីតានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរៈនោះ
 បានឆ្លងនូវជាតិនិងជរា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

នរៈណា ជាអ្នកចេះដឹង អ្នកដល់នូវវេទ ក្នុងលោកនេះ បាន
 ស្រាយ នូវការជាប់ចំពាក់នេះ ក្នុងភពតូចនិងភពធំ តថាគត
 ពោលថា នរៈនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានសេចក្តី
 តានតឹង មិនមានសេចក្តីប៉ុនប៉ង ទាំងពោលថា នរៈនោះ
 បានឆ្លងនូវជាតិនិងជរា ។

(មេត្តាគូបានប្រកាសខ្លួន) ដំណាលគ្នានឹងកាលជាទីចប់គាថា ។ បេ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ មេត្តាគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ៤ ។

ធោតិកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[១៩៩] បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តំ

(ឥច្ចាយស្មា ធោតិកោ)

វាចាភិក្កដ្ឋាមិ មហេសិ តុយ្ហំ

តវ សុត្វាន និក្ខេសំ

សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ ។

[២០០] បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តន្តិ បុច្ឆា-

មីតិ តិស្សោ បុច្ឆា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ទិដ្ឋសំ-

សន្ធា បុច្ឆា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ បេ ។ ឥមា

តិស្សោ បុច្ឆា ។ បេ ។ និព្វានបុច្ឆា ។ បុច្ឆាមិ តន្តិ

បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អន្លេសាមិ តំ បសាទេមិ

តំ កថស្សុ^(១) មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភក្កវាតិ ការវាជិវ-

ចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភក្កវាតិ ។

១ ម. កថយស្ស ។

ឆោតកមាលាវកប្បញ្ញាទិទ្វេស

[១៩៧] ឆោតកៈមានអាយុ (ទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះមាន
ព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែង
សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះមហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គ
ប្រាថ្នា (ស្តាប់) ព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះអង្គ (ព្រោះថា)
បុគ្គលស្តាប់ទេសនា របស់ព្រះអង្គហើយ នឹងសិក្សានូវ
ការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។

[២០០] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គ សម្តែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ
ត្រង់ពាក្យថា សូមសួរ បានដល់បុច្ឆា ៣ គឺ អទិដ្ឋជោតនាបុច្ឆា ១
ទិដ្ឋសំសន្ធនាបុច្ឆា ១ វិមតិច្ឆេទនាបុច្ឆា ១ ។ បេ ។ នេះ បុច្ឆា ៣
។ បេ ។ និព្វានបុច្ឆា ។ ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមទូលសួរព្រះអង្គ
គឺខ្ញុំព្រះអង្គ សូមសួរចំពោះព្រះអង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ សូមអារាធនា
ព្រះអង្គ សូមជ្រះថ្លានឹងព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យ
ថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការ
បញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ព្រហ្មិ មេ តន្តិ ព្រហ្មិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ
 បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជាហិ ឧត្តានី-
 កោហិ បកាសេហិតិ បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ
 មេ តំ ។ ឥច្ចាយស្មា ធាតកោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។
 អាយស្មាតិ បិយវចនំ^(១) ។ ធាតកោតិ តស្ស
 ព្រាហ្មណស្ស ធាមំ ។ បេ ។ អភិលាចោតិ ឥច្ចាយស្មា
 ធាតកោ ។

[២០១] វាចាកិកដ្ឋាមិ មហោសិ តុយ្ហន្តិ តុយ្ហំ វចនំ
 ព្យបទំ ទេសនំ អនុសន្ធិ កដ្ឋាមិ អភិកដ្ឋាមិ ឥច្ឆាមិ
 សាទិយាមិ បត្តយាមិ បិហោមិ អភិជប្បាមិ ។ មហោ-
 សីតិ កេនត្តេន មហោសី ។ ភក្កវា មហាន្តំ សីលក្ខន្ធី
 ឯសិ តវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។ បេ ។ កហំ ន-
 វាសកោតិ មហោសីតិ វាចាកិកដ្ឋាមិ មហោសិ តុយ្ហំ ។

១ ម. បិយវចនំ គុវចនំ សគារវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះអង្គ
 ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូម
 ទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនេះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា
 ដូច្នោះ នៃបទថា ឆោតកៈមានអាយុ ពោលដូច្នោះ គឺជាបទតភ្ជាប់ ។
 ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឆោតក-
 មាណា ជាឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅ របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។
 ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ឆោតកៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះ ។

[២០១] ពាក្យថា បពិត្រព្រះមហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នា (ស្តាប់)
 ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ ប្រាថ្នា ប្រាថ្នាចំពោះ បឹង ជ្រះ
 ថ្នា ផ្តង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត នូវព្រះពុទ្ធដីកា គន្លងនៃព្រះពុទ្ធដីកា
 ទេសនា អនុសន្តិ របស់ព្រះអង្គ ។ សំណួរត្រង់ពាក្យថា មហេសី ចុះ
 ឈ្មោះថា មហេសី ដោយអត្តដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថា មហេសី ព្រោះ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រក ស្វែង ស្វែង នូវកងសីលដ៏ធំ ។ បេ ។
 ឈ្មោះថា មហេសី ព្រោះព្រះអង្គ ជានរៈប្រសើរ គង់ក្នុងទីណា
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គ ប្រាថ្នា
 (ស្តាប់) ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះអង្គ ។

គោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២០២] តវ សុត្វាន និក្ខេបសន្តិ តុយ្ហំ វេទនំ ព្យបថំ
ទេសនំ អនុសន្តិ សុត្វាន សុណិត្វា ឧត្តណ្ហិត្វា ឧប-
ដារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វាតិ តវ សុត្វាន និក្ខេបសំ ។

[២០៣] សិក្ខេ និព្វានមត្តនោតិ សិក្ខេតិ តិស្សោ
សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា
។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ និព្វានមត្តនោតិ^(១)
រាគស្សុ និព្វាបនាយ នោសស្សុ និព្វាបនាយ មោហា-
ស្សុ និព្វាបនាយ កោធស្សុ និព្វាបនាយ ឧបនាហស្សុ
និព្វាបនាយ ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សមាយ
ឧបសមាយ រូបសមាយ និព្វាបនាយ បដិទិស្សក្កាយ
បដិប្បស្សន្តិយា អធិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្បិ
សិក្ខេយ្យ អធិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា
អារម្ភន្តោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បស្សន្តោ
សិក្ខេយ្យ បច្ចុវេក្ខន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ^(២)
សិក្ខេយ្យ សន្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខេយ្យ វីរិយំ បក្កណ្ណា-
ន្តោ សិក្ខេយ្យ សតី ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខេយ្យ ចិត្តំ ស-
មាទហន្តោ សិក្ខេយ្យ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខេយ្យ

១ ម. ឯត្តន្តរេ អត្តនោ អត្ថិ ។ ២ ម. បទហន្តោ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២០២] ពាក្យថា បុគ្គលស្តាប់ទេសនា របស់ព្រះអង្គហើយ គឺ បុគ្គលស្តាប់ ឮ រៀន ទ្រទ្រង់ កំណត់ទុកហើយ នូវព្រះពុទ្ធដីកា គន្លងព្រះពុទ្ធដីកា ទេសនា អនុសន្និ របស់ព្រះអង្គ ហេតុនោះ (លោក ពោលថា) បុគ្គលស្តាប់ទេសនា របស់ព្រះអង្គហើយ ។

[២០៣] អធិប្បាយពាក្យថា សិក្សា នូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ត្រង់ពាក្យថា សិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។ បេ ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា នូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន គឺនឹងសិក្សាអធិសីលផង នឹងសិក្សាអធិចិត្តផង នឹងសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីការរំលត់រាគៈ រំលត់ ទោសៈ រំលត់មោហៈ រំលត់កោធនៈ រំលត់ឧបនាហៈ ។ បេ ។ ដើម្បី សេចក្តីស្ងប់ រម្ងាប់ ចូលទៅជិតស្ងប់ រំលត់ លះបង់ លះបង់ផ្តាច់ នូវ អភិសង្ខារ ជាអកុសលទាំងពួង គឺ នឹងពិចារណាសិក្សា នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ នឹងដឹងសិក្សា នឹងឃើញសិក្សា នឹងពិចារណាសិក្សា នឹងតាំងចិត្ត សិក្សា នឹងចុះចិត្តស្ងប់ដោយសទ្ធាសិក្សា នឹងផ្តងព្យាយាមសិក្សា នឹង ប្រុងសតិសិក្សា នឹងតម្កល់ចិត្តឲ្យស្រួលសិក្សា នឹងដឹងដោយប្រាជ្ញាសិក្សា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អភិញ្ញាយ អភិជានន្តោ សិក្ខេយ្យ បរិញ្ញាយ បរិជាន-
ន្តោ សិក្ខេយ្យ បហាតព្វំ បដហន្តោ សិក្ខេយ្យ កា-
វេតព្វំ កាវេន្តោ សិក្ខេយ្យ សង្ខិកាតព្វំ សង្ខិកវេន្តោ
សិក្ខេយ្យ សមាទាយ ចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ
សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តំ

(ឥច្ចាយស្នា ធាតកោ)

វាចាភិក្ខុជ្ជាមិ មហេសិ តុយ្ហំ

តវ សុត្វាន និក្ខេសំ

សិក្ខេ និព្វានមត្តនោតិ ។

[២០៤] តេនហាតប្បំ កវេហិ

(ធាតកាតិ ភក្កវា)

ឥដេវ និបកោ សតោ

ឥតោ សុត្វាន និក្ខេសំ

សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

នឹងដឹងជាក់ដោយអភិញ្ញាសិក្សា នឹងកំណត់ដឹងដោយបរិញ្ញាសិក្សា នឹង
លះបង់នូវធម៌ដែលគួរលះបង់សិក្សា នឹងចម្រើននូវធម៌ដែលគួរចម្រើនសិក្សា
នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សិក្សា នឹងប្រព្រឹត្ត
សមាទាននឹងប្រតិបត្តិសមាទាន ហេតុនោះ លោកពោលថាសិក្សា នូវការ
រំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមទូលសួរព្រះអង្គ
សូមព្រះអង្គសម្តែងសេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះ
មហេសី ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នា(ស្តាប់) ព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះ
អង្គ (ព្រោះថា) បុគ្គលស្តាប់ទេសនារបស់ព្រះអង្គហើយ
នឹងសិក្សានូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។

[២០២] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា) ម្ចាស់ឆោតកៈ បើដូច្នោះ
ចូរអ្នកធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមាន
បញ្ញាចាស់ក្លា មានស្មារតី ស្តាប់ទេសនាអំពីទីនេះហើយ នឹង
សិក្សានូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។

ធោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២០៥] តេនហាតប្បំ កកោហិតិ អាតប្បំ កកោ-
 ហិ ឧស្សាហំ កកោហិ ឧស្សាឡិ កកោហិ វា-
 យាមំ^(១) កកោហិ ទិតិ កកោហិ វិយំ កកោហិ
 ឆន្ទំ ជនេហិ សញ្ញនេហិ ឧបដ្ឋបេហិ^(២) និព្វត្តេហិ
 អភិនិព្វត្តេហិតិ តេនហាតប្បំ កកោហិ ។ ធោតកាតិ
 ភកាតិ ធោតកាតិ ភកា តំ ព្រាហ្មណំ ធាមេន
 អាសបតិ ។ ភកាតិ ការាជិវចនមេតំ ។ បេ ។
 សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកាតិ ធោតកាតិ ភកា ។

[២០៦] ឥយេវ និបកោ សតោតិ ឥធាតិ ឥមិស្សា
 ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា ឥមស្មី អា-
 ទាយេ ឥមស្មី ធម្មេ ឥមស្មី វិនយេ ឥមស្មី ធម្មវិនយេ
 ឥមស្មី ចារចនេ ឥមស្មី ព្រាហ្មចរិយេ ឥមស្មី សត្តសា-
 សនេ ឥមស្មី អត្តការេ ឥមស្មី មនុស្សុលោកេ ។

១ ម. ថាមំ ។ ២ ម. ឧបដ្ឋបេហិ សមុដ្ឋបេហិ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២០៥] ពាក្យថា បើដូច្នោះ ចូរអ្នកធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ គឺអ្នក
 ចូរធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ចូរធ្វើឧស្សាហ៍ ចូរធ្វើសេចក្តីប្រឹងប្រែង ចូរធ្វើ
 សេចក្តីសង្វាត ចូរធ្វើសេចក្តីឱហាត ចូរធ្វើសេចក្តីខ្លះខ្លែង ចូរធ្វើសេចក្តី
 ខ្ជិញ្ញាត ចូរញ៉ាំងសេចក្តីពេញចិត្តឲ្យកើត ឲ្យកើតព្រម ឲ្យតាំងនៅស៊ប់
 សួន ឲ្យដុះ ឲ្យដុះចំពោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើដូច្នោះ អ្នក
 ចូរធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ ។ ពាក្យថា ឆោតកៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ឆោតកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ
 ដោយចំណេះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ ជាពាក្យពោលដោយ
 គោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
 ម្ចាស់ឆោតកៈ ។

[២០៦] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញា
 ចាស់ក្លា មានស្មារតី ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងលោកនេះ គឺក្នុងទិដ្ឋិនេះ ក្នុងសេចក្តី
 ពេញចិត្តនេះ ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្តនេះ ក្នុងការកាន់យកនេះ ក្នុងធម៌នេះ
 ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ក្នុងពាក្យជាប្រធាននេះ ក្នុងព្រាហ្មចារ្យនេះ
 ក្នុងសាសនាព្រះសាស្តានេះ ក្នុងអត្តភាពនេះ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

និបកោតិ និបកោ បណ្ឌិតោ បញ្ញាវា ពុទ្ធិមា ញា-
ណី វិការី មេធារី ។ សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ
សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវន្តោ
សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោតិ ឥយេវ និបកោ
សតោ ។

[២០៧] ឥតោ សុត្វាន និក្ខេសន្តិ ឥតោ មយ្ហំ វចនំ
ព្យបទំ នេសនំ អនុសន្តិ សុត្វាន សុណិត្វា ឧត្តហិ-
ត្វា ឧបដារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វាតិ ឥតោ សុត្វាន
និក្ខេសំ ។

[២០៨] សិក្ខេ និព្វានមត្តនោតិ សិក្ខេតិ តិ-
ស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិ-
ប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។
និព្វានមត្តនោតិ រាគស្ស និព្វាបនាយ នោសស្ស
និព្វាបនាយ មោហស្ស និព្វាបនាយ កោធស្ស
និព្វាបនាយ ឧបនាហស្ស និព្វាបនាយ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា មានបញ្ញាចាស់ក្លា គឺ មានបញ្ញាភ្និន ជាបណ្ឌិតមាន
 ប្រាជ្ញា មានការចេះដឹង មានញាណ ជាអ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿង
 ទម្ងាយបង្អែកិលេស ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយ
 ហេតុ ៤ គឺ បុគ្គលកំពុងចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះ
 ថា អ្នកមានស្មារតី ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញាចាស់ក្លា
 មានស្មារតី ។

[២០៧] ពាក្យថា ស្តាប់ទេសនា អំពីទីនេះហើយ គឺស្តាប់ ត្រង់
 ត្រាប់ រៀន ទ្រទ្រង់ កំណត់ទុក នូវពាក្យ គន្លងពាក្យ ទេសនា
 អនុសន្និ របស់តថាគត អំពីទីនេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 ស្តាប់នូវទេសនា អំពីទីនេះហើយ ។

[២០៨] អធិប្បាយពាក្យថា នឹងសិក្សានូវការរំលត់ (កិលេស)
 របស់ខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា នឹងសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១
 អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។ បេ ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យ
 ថា ការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួន គឺនឹងសិក្សាអធិសីលផង នឹង
 សិក្សាអធិចិត្តផង នឹងសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីការរំលត់រាគៈ ការរំលត់
 ទោសៈ ការរំលត់មោហៈ ការរំលត់កោធុៈ ការរំលត់ឧបនាហៈ ។ បេ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សព្វាកុសលាកិសង្ការានំ សមាយ ឧបសមាយ រូបស-
 មាយ និព្វាបនាយ បដិទិស្សក្កាយ បដិប្បស្សន្តិយា
 អទិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អទិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ អទិ-
 ប្បញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារដ្ឋេន្តោ
 សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វំ
 សច្ចិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ សមាទាយ^(១) ចរេយ្យ សមា-
 ទាយ វត្តេយ្យាតិ សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ ។ តេនាហ ភកវា
 តេនហាតប្បំ ករោហិ [ឆោតកាតិ ភកវា]
 ឥដេវ និបកោ សតោ
 ឥតោ សុត្វាន និក្ខេសំ សិក្ខេ និព្វានមត្តនោតិ ។

[២០៩] បស្សាមហំ ទេវ មនុស្សលោកេ
 អភិញ្ចនំ ព្រាហ្មណំ ឥរិយមានំ
 តន្តំ នមស្សាមិ សមន្តចក្កំ
 បមុញ្ច មំ សក្កំ កមំកថាហិ ។

១ ម. អាទាយ សមាទាយ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ដើម្បីការស្ងប់ រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ រំលត់ លះបង់ រម្ងាប់ នូវអភិសង្ខារ
 ជាអកុសលទាំងពួង នឹងពិចារណាសិក្សា នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ នឹង
 ដឹងសិក្សា ។ បេ ។ នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់សិក្សា នឹងប្រព្រឹត្តសមាទាន នឹងប្រតិបត្តិសមាទាន ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) នឹងសិក្សានូវការរំលត់ (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្ចាស់ឆោតកៈ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកធ្វើសេចក្តីព្យាយាមចុះ
 បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានបញ្ញាចាស់ក្លា មានស្មារតី
 ស្តាប់ទេសនាអំពីទីនេះហើយ នឹងសិក្សា នូវការរំលត់
 (កិលេស) របស់ខ្លួនបាន ។

[២០៧] (ឆោតកៈពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គ ជាទេវតា
 ក្នុងមនុស្សលោក ព្រះអង្គមិនមានកង្វល់ ជាព្រាហ្មណ៍កំពុង
 ប្រព្រឹត្ត បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការ
 ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គដោះខ្ញុំព្រះអង្គ
 ឲ្យផុតចាកសេចក្តីសង្ស័យទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២១០] បស្សាមហំ ទេវ មនុស្សលោកេតិ ទេវ-
តិ តយោ ទេវ សម្មតិទេវា ច ឧបបត្តិទេវា ច
វិសុទ្ធិទេវា ច ។ កតមេ សម្មតិទេវា ។ សម្មតិទេវា
វុច្ឆន្តិ រាជានោ ច រាជកុមារា ច ទេវិយោ ច ។
កតមេ ឧបបត្តិទេវា ។ ឧបបត្តិទេវា វុច្ឆន្តិ ចាតុម្មហា-
រាជិកា ទេវា តាវត្តីសា ទេវា យាមា ទេវា តុសិតា
ទេវា និម្មានវតី ទេវា បរិនិម្មិតវសវត្តិ ទេវា ព្រហ្មកា-
យិកា ទេវា យេ ច ទេវា តត្រុបរិ ។ កតមេ វិសុទ្ធិ-
ទេវា ។ វិសុទ្ធិទេវា វុច្ឆន្តិ តថាគតសាវកា អរហ-
ន្តោ វិណាសវា យេ ច បច្ចេកសម្ពុទ្ធា ។ ភកវា
សម្មតិទេវានព្វា ឧបបត្តិទេវានព្វា វិសុទ្ធិទេវានព្វា
ទេវោ ច អតិទេវោ ច ទេវតិទេវោ ច សីហសី-
ហោ ឆាគឆាគោ កណ៌កណ៌ មុនិមុនី រាជរាជា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២១០] អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គ ជា
 ទេវតាក្នុងមនុស្សលោក ត្រង់ពាក្យថា ទេវតា បានដល់ ពួកទេព ៣ គឺ
 សម្មតិទេព ១ ឧបបត្តិទេព ១ វិសុទ្ធិទេព ១ ។ សម្មតិទេព តើដូចម្តេច ។
 ពួកព្រះរាជា ព្រះរាជកុមារ និងព្រះទេពី លោកហៅថា សម្មតិទេព ។
 ឧបបត្តិទេព តើដូចម្តេច ។ ពួកទេពបិតនៅ ក្នុងចាតុម្មហារាជិកា ពួក
 ទេពបិតនៅក្នុងតាវត្តិវ្យ ពួកទេពបិតនៅក្នុងយាមា ពួកទេពបិតនៅក្នុង
 តុសិត ពួកទេពបិតនៅ ក្នុងនិម្មានរតី ពួកទេពបិតនៅក្នុងបរនិម្មិត-
 វសវត្តិ និងពួកទេពជាពួកនៃព្រហ្ម ជាពួកទេពដែលបិតនៅខាងលើពួក
 ទេពទាំងនុ៎ះ លោកហៅថា ឧបបត្តិទេព ។ វិសុទ្ធិទេព តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកព្រះអរហន្ត ខីណាស្រេត ជាសាវ័ករបស់ព្រះតថាគត
 និងពួកព្រះខីណាស្រេត ដែលជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធ លោកហៅថា វិសុទ្ធិ-
 ទេព ។ ព្រះមានព្រះភាគ ជាទេពរបស់ពួកសម្មតិទេព ឧបបត្តិទេព និង
 វិសុទ្ធិទេព ជាទេពដ៏ក្រៃលែងផង ជាទេពធំក្នុងជាន់ពួកទេពផង
 ជាសីហៈធំជាន់សីហៈផង ជានាគធំជាន់នាគផង ជាមេគណៈធំជាន់
 មេគណៈផង ជាមុនីធំជាន់មុនីផង ជាព្រះរាជាធំជាន់ព្រះរាជាផង ។

ពោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

បស្សមហំ ទេវ មនុស្សលោកេតិ មនុស្សលោកេ
ទេវំ បស្សមិ អតិទេវំ បស្សមិ ទេវតិទេវំ បស្ស-
មិ ទក្ខាមិ ឱលោកេមិ ជិដ្ឋាយាមិ ឧបបរិក្ខាមីតិ
បស្សមហំ ទេវ មនុស្សលោកេ ។

[២១១] អតិញ្ចនំ ព្រាហ្មណំ ឥរិយមាណន្តិ អតិញ្ច-
នន្តិ រាគតិញ្ចនំ ទោសតិញ្ចនំ មោហតិញ្ចនំ មា-
នតិញ្ចនំ ទិដ្ឋិតិញ្ចនំ កិលេសតិញ្ចនំ ទុច្ចរិតតិ-
ញ្ចនំ តេ កិញ្ចនា ពុទ្ធស្ស ភកវតោ បហីនា
ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវត្តកតា អនការដ្ឋតា អាយតី-
អនុប្បាទធម្មា តស្មា ពុទ្ធា អតិញ្ចនោ ។ ព្រាហ្ម-
ណន្តិ ភកវា សត្តន្តំ ធម្មានំ ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ
សក្កាយទិដ្ឋិ ពាហិតា ហោតិ វិចិតិច្ឆា ពាហិតា
ហោតិ សីលព្វតបរាមាសោ ពាហិតោ ហោតិ រាគោ
ពាហិតោ ហោតិ ទោសោ ពាហិតោ ហោតិ មោហោ
ពាហិតោ ហោតិ មាណោ ពាហិតោ ហោតិ ពាហិ-
តស្ស ហោន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សន្តិលេសិ-
កា ទោនោព្ពរិកា សទរា ទុក្ខវិចារកា អាយតីជាតិ-
ជរាមរណីយា ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គជាទេវតា ក្នុងមនុស្សលោក
បានន័យថា ខ្ញុំព្រះអង្គឃើញព្រះអង្គជាទេវតា គឺខ្ញុំព្រះអង្គឃើញព្រះអង្គ
ជាទេវតាកន្លងទេវតា ឃើញ ប្រទះឃើញ រមិលឃើញ សម្លឹងមើល
ពិចារណាមើល នូវព្រះអង្គជាទេពធំជាងពួកទេព ហេតុនោះ លោក
ពោលថា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គជាទេវតា ក្នុងមនុស្សលោក ។

[២១១] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គមិនមានកង្វល់ ជាព្រាហ្មណ៍
កំពុងប្រព្រឹត្ត ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គមិនមានកង្វល់ បានដល់ កង្វល់គឺរាគៈ
កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានៈ កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់
គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត កង្វល់ទាំងនុ៎ះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ទ្រង់លះ
បង់ ផ្តាច់ផ្តិលបូសគល់ ធ្វើឲ្យនៅតែទីកើតដូចដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យ
មានបែបភាព ឲ្យជារបស់មានសភាពមិនកើតតទៅទៀត ហេតុនោះ
ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនមានកង្វល់ ។ ពាក្យថា ជាព្រាហ្មណ៍ គឺព្រះ
មានព្រះភាគ ឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះទ្រង់បន្សាត់ចោលធម៌ ៧
គឺ បន្សាត់សក្កាយទិដ្ឋិ បន្សាត់វិចិកិច្ចា បន្សាត់សីលពូតបរាមាសៈ បន្សាត់
រាគៈ បន្សាត់ទោសៈ បន្សាត់មោហៈ បន្សាត់មានៈ ទាំងអកុសលធម៌
ដ៏លាមកទាំងឡាយ ច្រឡកច្រឡំដោយសេចក្តីសៅហ្មង នាំឲ្យកើត
ក្នុងភពថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាផល ជាទីតាំង
នៃជាតិ ជរា និងមរណៈទៅខាងមុខ ព្រះអង្គបន្សាត់ចោលហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ពាហេត្វា សព្វចាបកានិ (សភិយាតិ ភក្កវា)

ភក្កវា វិមលោ សាធុសមាហិតោ បិតត្តោ^(១)

សំសារមតិច្ច កេវលី សោ

អនិស្សិតោ តាទិ បរុច្ចតេ ព្រហ្មា ។

ឥរិយមាណន្តិ ចរន្តំ វិចរន្តំ ឥរិយន្តំ វត្តន្តំ ចាលេន្តំ
យមេន្តំ យាមេន្តន្តិ អតិញ្ចនំ ព្រាហ្មណំ ឥរិយមាណំ ។

[២១២] តន្តំ នមស្សាមិ សមន្តចក្ខុតិ តន្តិ ភ-
កវន្តំ ភណាតិ ។ នមស្សាមីតិ កាយេន វា នមស្សាមិ
វាចាយ វា នមស្សាមិ ចិត្តេន វា នមស្សាមិ អ-
ន្ទត្ថប្បដិបត្តិយា វា នមស្សាមិ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា
វា នមស្សាមិ សក្កហេមិ ករុកហេមិ មាណេមិ បូជេ-
មិ ។ សមន្តចក្ខុតិ សមន្តចក្ខុ រុច្ចតិ សព្វញ្ញត-
ញ្ញាណំ ។ ភក្កវា តេន សព្វញ្ញតញ្ញាណេន ឧបេតោ
សមុបេតោ ឧចាគតោ សមុចាគតោ ឧបបដ្ឋោ សមុ-
បបដ្ឋោ សមដ្ឋាគតោ ។

១ ម. ធីតត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់សភិយៈ ព្រះមាន
ព្រះភាគ បន្សាត់បង់នូវបាបទាំងពួង ទ្រង់មិនមានមន្ទិល មាន
ព្រះទ័យតម្កល់ដោយប្រពៃ មានព្រះទ័យនឹងនួន ព្រះមាន
ព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយគុណគ្រប់យ៉ាង កន្លង
បង់នូវសំសារ មិនអាស្រ័យ (តណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ទ្រង់មិនញាប់
ញ័រ (ដោយលោកធម៌) ទើបលោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។

ពាក្យថា កំពុងប្រព្រឹត្ត គឺកំពុងត្រាច់ទៅ ត្រាច់ទៅផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្ត-
ទៅ រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
ព្រះអង្គមិនមានកង្វល់ ជាព្រាហ្មណ៍ កំពុងប្រព្រឹត្ត ។

[២១២] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គសូម
នមស្ការព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺលោកហៅ ព្រះមានព្រះភាគ ។
ពាក្យថា សូមនមស្ការ គឺសូមនមស្ការដោយកាយក្តី សូមនមស្ការ
ដោយវាចាក្តី សូមនមស្ការដោយចិត្តក្តី សូមនមស្ការដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិ
ដែលមានប្រយោជន៍ជាលំដាប់ៗ ក្តី សូមនមស្ការ ធ្វើសក្ការៈ ធ្វើគោរព
រាប់អាន ឬជា ដោយធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិក្តី ។ ពាក្យថា សមន្តចក្ខុ សេចក្តី
ថា សព្វញ្ញតញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ដល់ ដល់ព្រម មកដល់ មកដល់ព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិត
ព្រម ប្រកបហើយដោយសព្វញ្ញតញ្ញាណនោះ ។

គោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

ន តស្ស អនិដ្ឋមិទត្តិ កិញ្ចិ

អថា អវិញ្ញាតមជានិតព្វំ

សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្តិ នេយ្យំ

តថាកតោ តេន សមន្តចក្ខុតិ ។

តន្តំ នមស្សាមិ សមន្តចក្ខុ ។

[២១៣] បមុញ្ច មំ សក្ក កថង្គ្គថាហីតិ សក្កាតិ

ភកវា សក្យកុលា បព្វជិតោតិបិ សក្កោ ។ អថវា

អន្ទោ មហាន្ទនោ ធនវាតិបិ សក្កោ ។ តស្សិមាទិ

ធនាទិ សេយ្យថីទំ សន្ទាទទំ សីលទទំ ហិរិទទំ ឱត្ត-

ប្បទទំ សុតទទំ ចាកទទំ បញ្ញាទទំ សតិប្បដ្ឋានទទំ

សម្មប្បដ្ឋានទទំ ឥទ្ធិចាទទំ ឥន្ទ្រិយទទំ ពលទទំ

ពោជ្ឈង្គទទំ មក្កទទំ ផលទទំ និព្វានទទំ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

វត្ថុនីមួយក្នុងលោកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគមិនឃើញ ឬ
មិនដឹង មិនគប្បីដឹង មិនមានទេ ព្រះតថាគត ទ្រង់ជ្រាប
ច្បាស់នូវវត្ថុទាំងអស់ ដែលគួរជ្រាប ហេតុនោះ ព្រះតថា-
គត ឈ្មោះថា សមន្តចក្ខុ ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមនមស្ការព្រះអង្គ ។

[២១៣] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គ
ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យផុតចាកសេចក្តីសង្ស័យទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា
បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ចេញចាកសក្យ-
ត្រកូល ហើយទ្រង់បព្វជ្ជា ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សក្កៈ
ក៏មាន ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន
មានទ្រព្យធន ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សក្កៈ ក៏មាន ។
ទ្រព្យទាំងនោះ របស់ព្រះអង្គ គឺ ទ្រព្យសទ្ធា ទ្រព្យសីល ទ្រព្យ
ហិរិ ទ្រព្យឱត្តប្បៈ ទ្រព្យសុតៈ ទ្រព្យចាតៈ ទ្រព្យបញ្ញា ទ្រព្យ
សតិប្បដ្ឋាន ទ្រព្យសម្មប្បធាន ទ្រព្យតទ្ធិបាទ ទ្រព្យតន្ត្រិយ ទ្រព្យ
ពលៈ ទ្រព្យពោជ្ឈង្គៈ ទ្រព្យមគ្គៈ ទ្រព្យផល ទ្រព្យព្រះនិព្វាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឥមេហិ អនេកវិធមហិ ជនរតនេហិ អន្ទោ មហាទ្ធិ-
 ដោ ជនវាតិបិ សក្កោ ។ អថវា សក្កោ បហុ
 វិសរី អលមត្តោ សូរោ វីរោ^(១) វិក្កន្តោ អភិរុ
 អច្ឆម្ពី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនភយកេរវោ វិតត-
 លោមហំសោតិបិ សក្កោ ។ កថង្គ័ថា រុច្ឆតិ វិចិ-
 កិច្ចា ទុក្ខេ កង្ខា ទុក្ខសមុទយេ កង្ខា ទុក្ខ-
 និរោធម កង្ខា ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ
 កង្ខា បុព្វន្តេ កង្ខា អបរន្តេ កង្ខា បុព្វន្តាប-
 រន្តេ កង្ខា ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
 កង្ខា យា ឯវរុចា កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិ-
 តត្ថំ វិមតិ វិចិកិច្ចា ទ្វេទ្បកំ ទ្វេទាយថោ សំសយោ
 អនេកំសក្កាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិ-
 យោកាហនា ធម្មិតត្ថំ ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ។

១ ម. ធីរោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យធន ដោយទ្រព្យ
 ប្រសើរទាំងឡាយ ច្រើនប្រការនេះ ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាម
 ថា សក្កៈក៏មាន ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អង្គអាច
 អាចហ៊ាន ក្លាហាន មោះមុត ភ្លៀវភ្លា មានព្យាយាម ធ្លាប់
 ចូលកាន់សង្រ្គាម មិនខ្លាច មិនរន្ធត់ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ចោល
 លះភ័យគួរខ្លាច ទ្រង់មិនព្រឺរោម ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា
 សក្កៈ ក៏មាន ។ សេចក្តីស្នាក់ស្នើរ លោកហៅថា សេចក្តីសង្ស័យ
 គឺសង្ស័យក្នុងទុក្ខ សង្ស័យក្នុងតណ្ហា ជាហេតុឲ្យកើតទុក្ខ សង្ស័យ
 ក្នុងសេចក្តីរំលត់ទុក្ខ សង្ស័យក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅដើម្បីរំលត់
 ទុក្ខ សង្ស័យក្នុងចំណែកខាងដើម សង្ស័យក្នុងចំណែកខាងចុង សង្ស័យ
 ទាំងចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង សង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើត
 ឡើងអាស្រ័យព្រោះបច្ច័យនេះ គឺបានខាងការសង្ស័យ អាការនៃការ
 សង្ស័យ ភាពនៃការសង្ស័យ ការឡើងចូល ការស្នាក់ស្នើរ ការ
 យល់ជាពីរយ៉ាង ការបែកគំនិតជាពីរផ្លូវ ការសន្ធិះសង្ស័យ ការប្រ-
 កាន់ច្រើនចំណែក ការរសេមរសាម ការស្មុគស្មាញ ការប្រកាន់
 ធ្វើ ភាពនៃចិត្តញាប់ញ័រ គំនូសនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ។

ធោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

បមុញ្ច មំ សក្ក កថង្គ័ថាហីតិ មុញ្ច មំ មោចេហិ
 មំ បមោចេហិ មំ ឧទ្ធរ មំ សមុទ្ធរ មំ វុដ្ឋាបេហិ
 មំ កថង្គ័ថាសលូតោតិ បមុញ្ច មំ សក្ក កថង្គ័-
 ថាហិ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

បស្សាមហំ ទេវ មនុស្សលោកេ

អតិញ្ចនំ ព្រាហ្មណំ ឥរិយមានំ

តន្តំ នមស្សាមិ សមន្តចក្កុ

បមុញ្ច មំ សក្ក កថង្គ័ថាហីតិ ។

[២១៤] នាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ

កថង្គ័ថី ធោតក កញ្ចំ លោកេ

ធម្មញ្ច សេដ្ឋំ អាជានមាធោ

ឯវំ តុវំ ឱយមិមំ តវេសិ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យផុតចាក
 សេចក្តីសង្ស័យទាំងឡាយ បានន័យថា សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ
 សូមស្រាយខ្ញុំព្រះអង្គ សូមលែងខ្ញុំព្រះអង្គ សូមជ្រោងឡើងនូវខ្ញុំព្រះអង្គ
 សូមស្រង់ឡើងនូវខ្ញុំព្រះអង្គ សូមញ៉ាំងខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យរួចផុតស្រឡះអំពីសរ
 គឺសេចក្តីសង្ស័យ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ
 សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យផុតចាកសេចក្តីសង្ស័យទាំងឡាយ ។
 ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

ខ្ញុំព្រះអង្គ បានឃើញព្រះអង្គ ជាទេវតាក្នុងមនុស្សលោក
 ព្រះអង្គមិនមានកង្វល់ ជាព្រាហ្មណ៍ កំពុងប្រព្រឹត្ត បពិត្រ
 ព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមនមស្ការព្រះអង្គ បពិត្រ
 ព្រះអង្គជាសក្កៈ សូមព្រះអង្គ ដោះខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យផុតចាក
 សេចក្តីសង្ស័យទាំងឡាយ ។

[២១២] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់ឆោតកៈ តថាគត
 មិនអាចដើម្បីដោះអ្នកណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលមាន
 សេចក្តីសង្ស័យបានទេ ប៉ុន្តែកាលបើអ្នកបានដឹងច្បាស់ នូវ
 ធម៌ដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះ នឹងឆ្លងឱ្យនេះបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២១៥] ឆាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយាតិ ឆាហន្តំ
 សក្កោមិ មុញ្ជិតំ បមុញ្ជិតំ មោចេតំ បមោចេតំ ឧទ្ធវិតំ
 ឧទ្ធវាបេតំ រុដ្ឋាបេតំ^(១) កថន្ត្រ័ថាសលូតោតិ ឯវម្បិ ឆា-
 ហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ ។ អថវា ន ឡាហាមិ ន
 សហាមិ ន ឧស្សហាមិ ន វាយមាមិ ន ឧស្សហំ
 ករោមិ ន ឧស្សោទ្ធិ្ហិ ករោមិ ន ថាមំ ករោមិ ន ទិតិ
 ករោមិ ន វិយំ ករោមិ ន ឆន្ទំ ជនេមិ ន សញ្ញនេមិ
 ន និព្វត្តេមិ ន អភិនិព្វត្តេមិ អស្សន្ទេ បុគ្គលេ អច្ឆន្ទិកេ
 កុសីតេ ហីនវិយេ អប្បដិបដ្ឋមាទេ ធម្មទេសនាយាតិ
 ឯវម្បិ ឆាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ ។ អថវា នត្ថ-
 ញ្ញោ កោចិ មោចេតំ^(២) តេ យទិ មុញោយ្យំ សកេន
 ថាមេន សកេន ពលេន សកេន វិយេន សកេន
 បរក្កាមេន សកេន បុរិសត្តាមេន សកេន បុរិសព-
 លេន សកេន បុរិសវិយេន សកេន បុរិសបរក្កាមេន
 អត្តនា សម្មាបដិបទំ អនុលោមប្បដិបទំ^(៣) អន្ធត្ថ-
 ប្បដិបទំ ធម្មានុធម្មប្បដិបទំ បដិបដ្ឋមាទា មុញោយ្យន្តិ

១ ម. សមុទ្ធវិតំ ឧដ្ឋាបេតំ សមុដ្ឋាបេតំ ។ ២ កត្តចិ ស្សាមបោត្តកេ មោចេតាតិបិ បាហោ ។ ម. មោចេតា ។ ៣ ម. ឯត្តន្តរេ អបច្ឆនីកបដិបទំ អត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២១៥] ពាក្យថា តថាគត មិនអាចដើម្បីដោះ អធិប្បាយ
 ថា តថាគត មិនអាចដោះអ្នក ស្រាយចេញ ស្រាយលែង ដោះ
 លែង ជ្រាងឡើង ស្រង់ឡើង ឲ្យក្រោកចេញ អំពីសរគឺសេចក្តី
 សង្ស័យបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត មិនអាច
 ដើម្បីដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត តថាគត មិនខ្វល់ខ្វាយ មិន
 ខ្វល់ខ្វាយខ្លាំង មិនឧស្សាហ៍ មិនព្យាយាម មិនធ្វើឧស្សាហ៍ មិន
 ធ្វើសេចក្តីប្រឹងប្រែង មិនធ្វើនូវសេចក្តីខ្លះខ្លាំង មិនធ្វើសេចក្តីឱហាត
 មិនធ្វើព្យាយាម មិនញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត មិនឲ្យកើតព្រម មិនឲ្យដុះ
 មិនឲ្យដុះជាល (ដើម្បីដោះ) នូវពួកបុគ្គល មិនមានឆន្ទៈ ខ្ជិលច្រអូស
 ថយព្យាយាម មិនប្រតិបត្តិតាម ដោយធម្មទេសនាបានទេ ព្រោះហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត មិនអាចដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 មួយទៀត បុគ្គលដទៃណាមួយ ញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យរួចបានមិនមានទេ
 ត្រូវតែបុគ្គលទាំងនោះ រួចដោយសេចក្តីព្យាយាមដ៏តឹងរ៉ឹងរបស់ខ្លួន
 ដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួន ដោយការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែង
 របស់ខ្លួន ដោយការព្យាយាមដ៏តឹងរ៉ឹងនៃបុរសរបស់ខ្លួន ដោយកម្លាំង
 បុរសរបស់ខ្លួន ដោយការព្យាយាមបុរសរបស់ខ្លួន ដោយសេចក្តីប្រឹង
 ប្រែងបុរសរបស់ខ្លួន គឺប្រតិបត្តិនូវសម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា
 អនុត្តប្បដិបទា ធម្មានុធម្មប្បដិបទា ដោយខ្លួនឯង ទើបរួចបាន

គោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ ធាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ ។ វុត្តញ្ញតំ
 ភកវតា សោ វត ចុន្ទ អត្តនា បលិបបលិបន្នោ បរំ
 បលិបបលិបន្នំ ឧទ្ធុវិស្សតីតិ នេតំ ហានំ វិជ្ជតិ សោ
 វត ចុន្ទ អត្តនា អនន្តោ អវិជិតោ អបរិទិតុតោ បរំ
 ទមេស្សតិ វិនេស្សតិ បរិទិតុតោ វេស្សតីតិ នេតំ ហានំ
 វិជ្ជតីតិ ឯវម្បិ ធាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ ។

វុត្តញ្ញតំ ភកវតា

អត្តនាវ កតំ ចាបំ អត្តនា សង្កិលិស្សតិ
 អត្តនា អកតំ ចាបំ អត្តនាវ វិសុជ្ឈតិ
 សុទ្ធិ អសុទ្ធិ បច្ចត្តំ ជាញ្ញោ អញ្ញោ វិសោធយេតិ^(១) ។

ឯវម្បិ ធាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ ។ វុត្តញ្ញតំ
 ភកវតា ឯវមេវ ខោ ព្រាហ្មណ តិដ្ឋតេវ និព្វានំ
 តិដ្ឋតិ និព្វានមគ្គោ^(២) តិដ្ឋាមហំ សមាទបេតា

១ វិមោចយេតិបិ បាហោ ។ ២ ម. និព្វានគាមិមគ្គោ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា តថាគត មិនអាចដើម្បីដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 សមដូចព្រះពុទ្ធតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាល
 ចុន្ទៈ បុគ្គលនោះ លិចចុះក្នុងភក់ខ្លួនឯង នឹងស្រង់បុគ្គលដទៃ ដែល
 លិចចុះក្នុងភក់បាន ហេតុនេះមិនដែលមានទេ ម្នាលចុន្ទៈ បុគ្គលនោះ
 មិនបានទូន្មាន មិនបានប្រៀនប្រដៅ មិនបានរំលត់កិលេសដោយខ្លួនឯង
 នឹងទូន្មានប្រៀនប្រដៅបុគ្គលដទៃ ឬថា ញ៉ាំងកិលេសរបស់បុគ្គលដទៃ
 ឲ្យរលត់បាន ហេតុនេះ មិនដែលមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 តថាគត មិនអាចដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត សមដូចព្រះពុទ្ធ-
 តម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

បុគ្គលធ្វើបាប ដោយខ្លួនឯង រមែងសៅហ្មងដោយខ្លួនឯង
 មិនធ្វើបាបដោយខ្លួនឯង រមែងស្អាតដោយខ្លួនឯង សេចក្តី
 បរិសុទ្ធ និងសេចក្តីមិនបរិសុទ្ធ មានចំពោះខ្លួន បុគ្គលដទៃ
 មិនគប្បីញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យស្អាតបានទេ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត មិនអាចដោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយ
 ទៀត សមដូចព្រះពុទ្ធតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះនិព្វាន ក៏មាននៅស្រាប់ ទាំងផ្លូវទៅកាន់ព្រះ
 និព្វាន ក៏មាននៅស្រាប់ តថាគតជាអ្នកបបួល ក៏មាននៅស្រាប់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អថ ច បន មម សាវកា មយា ឯវំឱវទិយមាណា
ឯវំអនុសាសិយមាណា អប្បេកច្ចេ អច្ចន្តនិដ្ឋំ និព្វានំ
អារាជេន្តិ ឯកច្ចេ នារាជេន្តិ ឯត្ថ ក្សាហំ ព្រាហ្មណ
ករោមិ មក្កក្ខាយី ព្រាហ្មណ តថាគតោ មក្កំ
បុដ្ឋោ^(១) អាទិក្ខតិ អត្តនា បដិបដ្ឋមាណា មុញោយ្យន្តិ
ឯវម្បិ នាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ ។

[២១៦] កថដ្ឋង្គី ធាតក កក្កិ លោកេតិ ក-
ថដ្ឋង្គី បុគ្គលំ សកដ្ឋំ សខិលំ ទ្វេឡ្ហកំ^(២) សវិចិកិច្ចំ ។
កក្កិតិ កក្កិ ខត្តិយំ វា ព្រាហ្មណំ វា វេស្សំ វា
សុទ្ធាំ វា តហដ្ឋំ វា បព្វជិតំ វា ទេវំ វា មនុស្សំ វា ។
លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេតិ
កថដ្ឋង្គី ធាតក កក្កិ លោកេ ។

១ ម. ពុទ្ធា ។ ២ ម. សទ្ធិឡ្ហកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

តែថា ពួកសាវ័ករបស់តថាគត ដែលតថាគតទូន្មានយ៉ាងនេះ ប្រៀន
 ប្រដៅយ៉ាងនេះ ពួកខ្លះ បានសម្រេចព្រះនិព្វានជាទីបំផុតដោយពិត ពួក
 ខ្លះក៏មិនបានសម្រេច ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតនឹងធ្វើដូចម្តេចក្នុងបុគ្គល
 ពួកនេះ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះតថាគត ជាអ្នកប្រាប់ផ្លូវ បើគេសួរ
 ផ្លូវហើយ ទើបព្រះតថាគតប្រាប់បាន បុគ្គលកាលប្រតិបត្តិដោយខ្លួនឯង
 គប្បីរួចបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតមិនអាចដោះ យ៉ាង
 នេះខ្លះ ។

[២១៦] ពាក្យថា ម្នាលឆោតកៈ (តថាគតមិនអាចដើម្បីដោះ)
 អ្នកណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យបានទេ គឺ
 បុគ្គលដែលមានសេចក្តីសង្ស័យ ប្រកបដោយសេចក្តីជឿងឆ្ងល់ មាន
 សេចក្តីវិជ្ជរូស មានការយល់ជាពីរផ្លូវ មានសេចក្តីស្នាក់ស្នើរ ។ ពាក្យ
 ថា អ្នកណាមួយ គឺក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សៈក្តី សុទ្ធាក្តី
 គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ណាមួយ ។ ពាក្យថា
 ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលឆោតកៈ តថាគតមិនអាចដើម្បីដោះ
 អ្នកណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យបានទេ ។

ធោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

[២១៧] ធម្មញ្ច សេដ្ឋំ អាជានមាណេតិ ធម្មំ
 សេដ្ឋំ រុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសម្មារ-
 សមថោ សព្វបទិប្បដិទិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិកា-
 កោ និរោធា និព្វានំ ។ សេដ្ឋន្តិ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេ-
 ដ្ឋំ ចាមោក្ខំ ឧត្តមំ បរំ ធម្មំ ។ អាជានមាណេតិ
 អាជានមាណោ វិជានមាណោ បដិវិជានមាណោ បដិវិជ្ឈ-
 មាណេតិ ធម្មញ្ច សេដ្ឋំ អាជានមាណោ ។

[២១៨] ឯវំ តុវំ ឱយមិមំ តវេសីតិ ឯវំ តុវំ កា-
 មោយំ ភវោយំ ទិដ្ឋោយំ អវិដ្ឋោយំ តវេយ្យាសិ^(១)
 សមតិក្ក្តមេយ្យាសិ វីតិវត្តេយ្យាសីតិ ឯវំ តុវំ ឱយមិមំ
 តវេសី ។ តេនាហា ភក្កវា

នាហំ សមិស្សាមិ បមោចនាយ
 កថដ្ឋីដី ធោតក កញ្ចំ លោកេ
 ធម្មញ្ច សេដ្ឋំ អាជានមាណោ
 ឯវំ តុវំ ឱយមិមំ តវេសីតិ ។

១ ឯត្តន្តរេ ឧត្តរេយ្យាសិ តវេយ្យាសីតិ ទិស្សតិ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២១៧] ពាក្យថា ប៉ុន្តែ កាលបើអ្នកបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ធម៌ដ៏ប្រសើរ បានខាង ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការ ប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ប្រសើរ គឺធម៌ ដ៏លើស ដ៏ប្រសើរ ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ថ្លៃថ្លា ។ ពាក្យថា ដឹងច្បាស់ គឺដឹងប្រាកដ យល់ច្បាស់ ជ្រាបច្បាស់ ចាក់ ធ្លុះចំពោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប៉ុន្តែ កាលបើអ្នកបានដឹង ច្បាស់ នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

[២១៨] ពាក្យថា យ៉ាងនេះ នឹងធ្ងន់នូវឱយៈនេះបាន គឺអ្នកគប្បី ធ្ងន់ គប្បីឈានកន្លង គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង នូវកាមោយៈ ភវោយៈ ទិដ្ឋោយៈ អវិជ្ជោយៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) យ៉ាងនេះ នឹងធ្ងន់ ឱយៈនេះបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលឆោតកៈ តថាគតមិនអាចដើម្បីដោះអ្នកណាមួយ ក្នុង លោកនេះ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យបានទេ ប៉ុន្តែ កាល បើអ្នកបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ យ៉ាងនេះ នឹងធ្ងន់ឱយៈ នេះបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២១៩] អនុសាស ព្រហ្មេ ករុណាយមាណោ
វិវេកធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ
យថាហំ អាគាសោ ច អព្យាបជ្ឈមាណោ
ឥធរេ សន្តោ អសីតោ ចរេយ្យំ ។

[២២០] អនុសាស ព្រហ្មេ ករុណាយមាណោតិ
អនុសាស ព្រហ្មេតិ អនុសាស ព្រហ្មេ អនុត្តណ្ណា
ព្រហ្មេ អនុកម្ម ព្រហ្មេតិ អនុសាស ព្រហ្មេ ។
ករុណាយមាណោតិ ករុណាយមាណោ អនុទ្ធិយមា-
ណោ អនុរក្ខមាណោ អនុត្តណ្ណមាណោ អនុកម្មមាណោ-
តិ អនុសាស ព្រហ្មេ ករុណាយមាណោ ។

[២២១] វិវេកធម្មំ យមហំ វិជញ្ញន្តិ វិវេកធម្មំ រុច្ច-
តិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ ស-
ព្វបទិប្បទិនិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា
និព្វានំ ។ យមហំ វិជញ្ញន្តិ យំ អហំ ជានេយ្យំ វិជា-
នេយ្យំ បដិវិជានេយ្យំ បដិវិជ្ឈេយ្យន្តិ^(១) វិវេកធម្មំ
យមហំ វិជញ្ញំ ។

១ ម. ជានេយ្យំ អាជានេយ្យំ វិជានេយ្យំ បដិវិជានេយ្យំ បដិវិជ្ឈេយ្យំ អធិគច្ឆេយ្យំ
បស្សេយ្យំ សច្ចិកេយ្យន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២១៩] (លោកកៈក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀនប្រដៅ នូវវិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ ដើម្បីកុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គទើសទាក់ ដូចអាកាស ជាបុគ្គលស្ងប់ មិនអាស្រ័យនៅ (ដោយកិលេស)ប្រព្រឹត្តក្នុងទីនេះឯង ។

[២២០] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅ នៃបទថា បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀនប្រដៅ គឺ បពិត្រព្រហ្ម សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅ បពិត្រព្រហ្ម សូមព្រះអង្គអនុគ្រោះ បពិត្រព្រហ្ម សូមព្រះអង្គស្រោចស្រង់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅ ។ ពាក្យថា ទ្រង់ព្រះករុណា គឺទ្រង់ព្រះករុណា ទ្រង់អាណិត ទ្រង់អាសូរ ទ្រង់អនុគ្រោះ ទ្រង់ស្រោចស្រង់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀនប្រដៅ ។

[២២១] ពាក្យថា វិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា វិវេកធម៌ បានដល់ ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ គឺឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គចេះដឹងដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ ចាក់ធ្លុះចំពោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) នូវវិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

[២២២] យថាបំ អាកាសោ ច អព្យាបជ្ឈមាណោ-
 តិ យថា អាកាសោ នប្បជ្ឈតិ ន ពជ្ឈតិ^(១) ន ប-
 លិតជ្ឈតិ ឯវំ អបជ្ឈមាណោ អពជ្ឈមាណោ^(២) អប-
 លិបជ្ឈមាណោតិ ឯវម្បិ អាកាសោ ច^(៣) អព្យាបជ្ឈ-
 មាណោ ។ យថា អាកាសោ នរជ្ឈតិ លាខាយ វា
 ហាលិទ្ធេន វា នីលេន វា មញ្ជេដ្ឋាយ វា ឯវំ អរជ្ឈមា-
 ណោ អនុស្សមាណោ អមុយ្ហមាណោ អកិលីយមាណោតិ
 ឯវម្បិ អាកាសោ ច អព្យាបជ្ឈមាណោ ។ យថា
 អាកាសោ ន កុប្បតិ ន ព្យាបជ្ឈតិ ន បដិលី-
 យតិ ន បដិហញ្ញតិ ឯវំ អកុប្បមាណោ អព្យា-
 បជ្ឈមាណោ អប្បដិលីយមាណោ អប្បដិហញ្ញមាណោតិ^(៤)
 ឯវម្បិ អាកាសោ ច អព្យាបជ្ឈមាណោ ។

[២២៣] ឥធរេ សន្តោ អសិតោ ចរេយ្យន្តិ ឥធរេ
 សន្តោតិ ឥធរេ សន្តោ សមាណោ ឥធរេ និសីទន្តោ
 សមាណោ ឥមស្មីយេវ អាសនេ និសិទ្ធោ សមាណោ

១ ម. ន គណ្ណតិ ន ពជ្ឈតិ ។ ២ ម. អគណ្ណមាណោ អពជ្ឈមាណោ ។ ៣ ម. វ ។
 ៤ ម. អប្បដិហញ្ញមាណោ ។ អប្បដិហតមាណោតិ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២២២] ពាក្យថា ដើម្បីកុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គទើសទាក់ ដូចអាកាស គឺឲ្យ
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនទើសទាល់ មិនជាប់ចំពាក់ មិនជាប់ស្អិត ដូចអាកាស មិន
 ទើសទាល់ មិនជាប់ចំពាក់ មិនជាប់ស្អិត ដូច្នោះឯង ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) មិនទើសទាក់ ដូចអាកាស ដោយប្រការដូច្នោះខ្លះ ។
 ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គ មិនត្រេកអរ មិនប្រទូស្ត មិនវង្វេង មិនលំបាកដូចអាកាស
 មិនដិតដោយល្មែ ឬដោយល្បឿត ដោយវត្តពណ៌ខៀវ ឬដោយវត្ត
 ពណ៌ហង្សបាទ ដូច្នោះឯង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មិនទើស
 ទាក់ ដូចអាកាស ដោយប្រការដូច្នោះខ្លះ ។ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គ មិនក្រោធ
 មិនបៀតបៀន មិនវិលវល់នៅ មិនលំបាក ដូចអាកាស មិនកម្រើក
 មិនបៀតបៀន មិនវិលវល់នៅ មិនលំបាក ដូច្នោះឯង ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) មិនទើសទាក់ដូចអាកាស ដោយប្រការដូច្នោះខ្លះ ។

[២២៣] អធិប្បាយពាក្យថា ជាបុគ្គលស្ងប់ មិនអាស្រ័យនៅ
 (ដោយកិលេស) ប្រព្រឹត្ត ក្នុងទីនេះឯង ត្រង់ពាក្យថា ជាបុគ្គលស្ងប់
 ក្នុងទីនេះឯង គឺជាអ្នកនៅក្នុងទីនេះឯង ជាអ្នកកំពុងអង្គុយក្នុងទីនេះឯង
 ជាអ្នកអង្គុយ លើអាសនៈនេះឯង ជាអ្នកអង្គុយក្នុងបរិស័ទនេះឯង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឥមិស្សារយេវ បរិសាយ និសិទ្ធា សមាជោតិ ឯវម្បិ
 ឥដេវ សន្តោ ។ អថវា ឥដេវ សន្តោ ឧបសន្តោ
 រូបសន្តោ និព្វតោ បដិប្បស្សន្តោតិ ឯវម្បិ ឥដេវ
 សន្តោ ។ អសិកោតិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ
 ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិស្សយោ
 ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ តណ្ហានិស្សយំ បហា-
 យ ទិដ្ឋិនិស្សយំ បដិនិស្សន្តិត្វា ចក្កំ អនិស្សិតោ
 សោតំ អនិស្សិតោ យានំ អនិស្សិតោ ជិវ្ហំ អនិស្សិ-
 តោ កាយំ អនិស្សិតោ មនំ អនិស្សិតោ រូបេ សទ្ធ
 កន្ធ រសេ ដោដ្ឋព្វេ កុលំ កលំ អាវាសំ លាភំ
 យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌាចាតំ សេនាសនំ
 តិលានប្បច្ចយភេសន្តបរិក្ការំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ
 អរូបធាតុំ កាមភវំ រូបភវំ អរូបភវំ សញ្ញាភវំ អសញ្ញា-
 ភវំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯកវោការភវំ ចតុវោការ-
 ភវំ បញ្ចវោការភវំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ^(១)

១ ម. កុលេ គណេ អាវាសេ ។ ល ។ អតីតេ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាបុគ្គលស្ងប់ក្នុងទីនេះឯង ដោយប្រការ
ដូច្នោះខ្លះ ។ មួយទៀត ជាអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់
មានចិត្តរលត់ មានចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ក្នុងទីនេះឯង ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ជាអ្នកស្ងប់ក្នុងទីនេះឯង ដោយប្រការដូច្នោះខ្លះ ។
ពាក្យថា មិនអាស្រ័យ សេចក្តីថា ការអាស្រ័យ ២ គឺ ការអាស្រ័យ
គឺតណ្ហា ១ ការអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ ការអាស្រ័យ
គឺតណ្ហា ។ បេ ។ នេះ ការអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលលះបង់ នូវ
ការអាស្រ័យគឺតណ្ហា លះលែងនូវការអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ មិនអាស្រ័យភ្នែក
មិនអាស្រ័យត្រចៀក មិនអាស្រ័យច្រមុះ មិនអាស្រ័យអណ្តាត
មិនអាស្រ័យកាយ មិនអាស្រ័យចិត្ត រូប សំឡេង ក្លិន រស
ដោដ្ឋព្វៈ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ
សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ
កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព
សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវេការភព
ចតុវេការភព បញ្ចវេការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន

ធោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋសុតមុតិវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ អនិស្សិតោ^(១) អនល្លិដោ អ-
 នុបកតោ អនន្ទោសិតោ អនទិមុត្តោ ទិក្ខុត្តោ ទិស្ស-
 ដោ វិប្បមុត្តោ វិមរិយាទិកតេន^(២) ចេតសា វិហារតីតិ
 អសិតោ ។ ចរេយ្យន្តិ ចរេយ្យំ វិចរេយ្យំ ឥរិយេយ្យំ
 វត្តេយ្យំ ចាលេយ្យំ យមេយ្យំ យាមេយ្យន្តិ ឥដេវ
 សន្តោ អសិតោ ចរេយ្យំ ។ តេនាហ សោ ព្រា-
 ហ្មណោ

អនុសាស ព្រហ្មេ ករុណាយមាដោ

វិវេកធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ

យថាហំ អាកាសោ ច អព្យាបជ្ឈមាដោ

ឥដេវ សន្តោ អសិតោ ចរេយ្យន្តិ ។

[២២៤] កិត្តយិស្សាមិ តេ សន្តិ [ដោតកាតិ ភកវា]

ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហំ

យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តវេ លោកេ វិសត្តិកំ ។

១ ម. អសិតោ អនិស្សិតោ ។ ២ ម. និស្សដោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មិនអាស្រ័យ មិនផ្ដោតផ្ដិត មិនចូលទៅជិត មិនងប់ចុះ មិនលង់ចុះ ងាក
 ចេញ មិនជាប់ រលាស់ចេញ នូវធម៌ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬ
 គប្បីដឹង ជាបុគ្គលមានចិត្តមិនសល់វល់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
 មិនអាស្រ័យ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺនៅ ត្រាច់ទៅផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជា
 អ្នកស្ងប់ មិនអាស្រ័យនៅ (ដោយកិលេស) ប្រព្រឹត្ត ក្នុងទីនេះឯង ។
 ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

បពិត្រព្រះអង្គជាព្រហ្ម សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះករុណា ប្រៀន
 ប្រដៅនូវវិវេកធម៌ ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គដឹងច្បាស់ ដើម្បីកុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គ
 ទើសទាក់ ដូចអាកាស ជាបុគ្គលស្ងប់ មិនអាស្រ័យនៅ
 (ដោយកិលេស) ប្រព្រឹត្ត ក្នុងទីនេះឯង ។

[២២២] (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្ចាស់ឆោតកៈ បុគ្គល
 មានស្មារតី ដឹងច្បាស់នូវសន្តិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តទ្វងនូវ
 វិសត្តិកាតណ្ណា ក្នុងលោកបាន តថាគត នឹងសម្តែងប្រាប់អ្នក
 នូវសន្តិបទនោះ ដែលតថាគតជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះធម៌
 ដែលឃើញហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២២៥] កិត្តយិស្សាមិ តេ សន្តិទ្ធិ រាគស្ស រាគស្ស
 ទោសស្ស សន្តិ មោហស្ស សន្តិ កោធនស្ស ឧ-
 បនាហស្ស មក្ខស្ស បណ្ឌសស្ស ឥស្សាយ មច្ច-
 រិយស្ស មាយាយ សាថេយ្យស្ស ថម្កស្ស សារម្កស្ស
 មាណស្ស អតិមាណស្ស មទស្ស បមាណស្ស សព្វក្កិលេ-
 សានំ សព្វទុច្ចរិតានំ សព្វទរថានំ សព្វបរិណ្ណាហានំ
 សព្វសន្តាទានំ សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារានំ សន្តិ ឧប-
 សន្តិ រូបសន្តិ និព្វតិ បដិប្បស្សន្តិ កិត្តយិស្សាមិ អា-
 ចិក្ខិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ បញ្ញាបេស្សាមិ បដ្ឋបេស្សា-
 មិ វិវិស្សាមិ វិភទិស្សាមិ ឧត្តានីករិស្សាមិ បកា-
 សិស្សាមិ កិត្តយិស្សាមិ តេ សន្តិ ។ ធាតកាតិ
 ភកវាតិ ធាតកាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន
 អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។
 សច្ចិកា បញ្ញតិ យទិទំ ភកវាតិ ធាតកាតិ ភ-
 កវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២២៥] ពាក្យថា តថាគតនឹងសម្តែងប្រាប់អ្នកនូវសន្តិបទនោះ គឺតថា-
 គត នឹងត្រាស់ ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ
 ប្រកាសនូវការស្ងប់រាគៈ ការស្ងប់ទោសៈ ការស្ងប់មោហៈ នូវការរម្ងាប់
 ការស្ងប់ ការរំលត់ ការស្ងប់ស្ងាត់នៃកោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ
 ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាថេយ្យៈ ចម្ពៈ សារម្ពៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ
 បមាទៈ ពួកកិលេសទាំងពួង ទុច្ឆរិតទាំងពួង ការក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង
 ការក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង ការក្តៅក្រហាយទាំងពួង អកុសលាភិសង្ខារ
 ទាំងពួង ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតនឹងសម្តែងប្រាប់អ្នកនូវ
 សន្តិបទនោះ ។ ពាក្យថា ម្នាលធាតកៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 ត្រាស់ថា ម្នាលធាតកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍
 នោះដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោល
 ដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត)
 ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្នាលធាតកៈ ។

គោតកមាណវកប្បញ្ញាណិទ្ទេសោ

[២២៦] ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហន្តិ ទិដ្ឋេ ធម្មេតិ
 ទិដ្ឋេ ធម្មេ ញាតេ ធម្មេ តុលិតេ ធម្មេ តិរិតេ
 ធម្មេ វិការិតេ ធម្មេ វិភូតេ ធម្មេ សព្វេ^(១) សង្ខារា
 អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យន្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ
 និរោធ�ធម្មន្តិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ ញាតេ ធម្មេ តុលិតេ ធម្មេ
 តិរិតេ ធម្មេ វិការិតេ ធម្មេ វិភូតេ ធម្មេតិ ឯវម្បិ
 ទិដ្ឋេ ធម្មេ ។ អថវា ទុក្ខេ ទិដ្ឋេ ទុក្ខំ កថយិ-
 ស្សាមិ សមុទយេ ទិដ្ឋេ សមុទយំ កថយិស្សាមិ
 មក្កេ ទិដ្ឋេ មក្កំ កថយិស្សាមិ និរោធ�េ ទិដ្ឋេ និ-
 រោធំ កថយិស្សាមីតិ ឯវម្បិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ ។
 អថវា ទិដ្ឋេ ធម្មេ^(២) សន្និដ្ឋិតំ អកាលិតំ ឯហិ-
 បស្សិតំ ឱបនយិតំ បច្ចត្តំ វេទិតព្វំ វិញ្ញហិតិ

១ ម. សព្វេ សង្ខារា ។ បេ ។ ធម្មេតិ នត្តិ ។ ២ ម. ទិដ្ឋេ ធម្មេតិ នត្តិ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២២៦] អធិប្បាយពាក្យថា ដែលតថាគតជាក់ច្បាស់ ក្នុងខ្លួន
 ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ
 គឺ ចំពោះធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលប្តឹង ធម៌ដែលពិចារណា
 ធម៌ដែលចម្រើន ធម៌ដែលកើតប្រាកដហើយថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង
 ។ បេ ។ ចំពោះធម៌ដែលឃើញ ធម៌ដែលដឹង ធម៌ដែលប្តឹង ធម៌ដែល
 ពិចារណា ធម៌ដែលចម្រើន ធម៌ដែលប្រាកដហើយថា ធម្មជាតិណាមួយ
 មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងពួងនោះ មានការរលត់ទៅ
 វិញជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ
 ដោយប្រការដូច្នោះខ្លះ ។ មួយទៀត តថាគត នឹងសម្តែងនូវសេចក្តី
 ទុក្ខ ក្នុងទុក្ខដែលឃើញហើយ សម្តែងនូវសមុទ័យ ក្នុងសមុទ័យដែល
 ឃើញហើយ សម្តែងនូវមគ្គ ក្នុងមគ្គដែលឃើញហើយ សម្តែងនិរោធ
 ក្នុងនិរោធដែលឃើញហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌
 ដែលឃើញហើយ ដោយប្រការដូច្នោះខ្លះ ។ មួយទៀត (តថាគតនឹង
 សម្តែងធម៌) ដែលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ដែលឲ្យផលមិនរង់ចាំកាល
 ដែលគួរនឹងហៅថា អ្នកចូរមកមើលចុះ ដែលគួរបង្ហោនចូលមក ដែលពួក
 វិញ្ញាណជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលតថាគតឃើញហើយ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ដោយប្រការដូច្នោះខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ ទិដ្ឋេ ធម្មតិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ ។ អនីតិហន្តិ ន
 ឥតិហំ ន ឥតិកិរាយ^(១) ន បរម្យរាយ ន
 បិដកសម្បទាយ ន តក្កហេតុ ន នយហេតុ ន
 អាការបរិវិតក្កេន ន ទិដ្ឋិទិដ្ឋានក្ខន្ធិយា សាមំ
 សយមភិញ្ញាតំ អត្តប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ^(២) កថយិស្សាមីតិ
 ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហំ ។

[២២៧] យំ វិទិត្វា សតោ ចរន្តិ យំ វិទិតំ កត្វា
 តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ
 សម្ពាវា អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យទ្កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ
 សព្វន្តំ និរោធងធម្មន្តិ វិទិតំ កត្វា តុលយិត្វា តិរ-
 យិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ សតោតិ ចត្វហិ
 ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិ-
 ប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោ ។
 ចរន្តិ ចរន្តោ វិចរន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តន្តោ ចាលេន្តោ
 យបេន្តោ យាបេន្តោតិ យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ ។

១ ម. ន កិរិយាយ ។ ២ ម. អត្តប្បច្ចក្ខន្ធម្មំ តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។ ពាក្យថា ដែលតថាគតជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន គឺ តថាគតនឹងសម្តែងធម៌ដែលដឹងច្បាស់ ចំពោះខ្លួនឯង ជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន មិនមែនដោយជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ មិនមែនជឿដោយអាងថាពួកដូច្នោះ មិនមែនដោយពូត ។ គ្នា មិនមែនដោយការផ្សំផ្សំនឹងក្បួន មិនមែនដោយហេតុនៃការត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុនៃការគ្រោតគ្រាន់ មិនមែនដោយការជញ្ជឹងនូវអាការៈ មិនមែនដោយហេតុដែលខ្លួនយល់ ខ្លួនពិនិត្យ ខ្លួនចូលចិត្តហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលតថាគតជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។

[២២៧] ពាក្យថា បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងច្បាស់នូវសន្តិបទណាហើយគប្បីប្រព្រឹត្ត សេចក្តីថា បុគ្គលធ្វើឲ្យដឹង ថ្វីង ពិចារណា ចម្រើន ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ណា ថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យដឹង ថ្វីង ពិចារណា ចម្រើន ធ្វើឲ្យប្រាកដថា ធម្មជាតិណាមួយមានការកើត ឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតីដោយហេតុ ២ គឺ បុគ្គលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថាអ្នកមានស្មារតី ។ បេ ។ បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រតិបត្តិ ប្រព្រឹត្តផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមានស្មារតី គួរដឹងច្បាស់នូវសន្តិបទណា ហើយប្រព្រឹត្ត ។

ធាតុកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២២៨] តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា វុច្ចតិ
តណ្ហា យោ វាកោ សារាកោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោ-
កោ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ កេនត្ថេន វិស-
ត្តិកា ។ បេ ។ វិសជា វិត្តតាតិ វិសត្តិកា ។ លោកេ-
តិ អមាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ ។ តវ
លោកេ វិសត្តិកន្តិ យា សា លោកេ វិសត្តិកា
លោកេ តំ វិសត្តិកំ សតោ តវយ្យ ឧត្តវយ្យ ប-
តវយ្យ សមតិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តវ លោកេ
វិសត្តិកំ ។ តេនាហ ភកា

កិត្តយិស្សាមិ តេ សន្តិ [ធាតុកាតិ ភកា]

ទិដ្ឋេ ធម្មេ អនីតិហំ

យំ វិទិត្យា សតោ ចរំ តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

ធោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២២៨] ពាក្យថា ធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក បាន
 សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានខាង តម្រេក
 តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ សំណួរ
 ត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះតណ្ហាល្មោះថា វិសត្តិកា ដោយអត្តដូចម្តេច
 ។ បេ ។ ល្មោះថា វិសត្តិកា ព្រោះជាធម្មជាតិផ្សាយទូទៅ ផ្សព្វផ្សាយ
 ទៅ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយ-
 តនលោក ។ ពាក្យថា ធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន មាន
 ន័យថា តណ្ហាណា ដែលផ្សាយទៅកាន់អារម្មណ៍ផ្សេងៗ ក្នុងលោក
 បុគ្គលមានស្មារតី គប្បីធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើរំលង ធ្វើកាត់ ផ្ទោះរំលង
 នូវតណ្ហាដែលផ្សាយទៅកាន់អារម្មណ៍ផ្សេងនោះៗ ក្នុងលោកបាន ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធ្វើនូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។ ហេតុ
 នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ម្នាលធោតកៈ បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងច្បាស់នូវសន្តិ-
 បទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក
 បាន តថាគតនឹងសម្តែងប្រាប់អ្នក នូវសន្តិបទនោះ ដែល
 តថាគតជាក់ច្បាស់ក្នុងខ្លួន ចំពោះធម៌ដែលឃើញហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២២៩] តញ្ចាហំ អភិណ្ណាមិ មហេសី សន្តិមុត្តមំ

យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តវេ លោកេ វិសត្តិកំ ។

[២៣០] តញ្ចាហំ អភិណ្ណាមីតិ តន្តិ តុយ្ហំ វចនំ

ព្យបថំ ទេសនំ អនុសន្និ ។ អភិណ្ណាមីតិ នន្ទាមិ

អភិណ្ណាមិ មោទាមិ អនុមោទាមិ សាទិយាមិ បត្ត-

យាមិ បិហាយាមិ អភិជប្បាមីតិ តញ្ចាហំ អភិណ្ណាមិ

មហេសី សន្តិមុត្តមន្តិ មហេសីតិ ភក្កវា មហាន្តំ

សីលក្ខន្ធន្តំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហេសី ។

មហាន្តំ សមាទិត្តន្តំ ។ បេ ។ កហំ ទេវទេវោ កហំ

នវាសកោតិ មហេសី ។ សន្តិមុត្តមន្តិ សន្តិ វុច្ចតិ

អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ

សព្វបទិប្បទិនិស្សក្កោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា

និព្វានំ ។ ឧត្តមន្តិ អក្កំ សេដ្ឋំ វិសេដ្ឋំ ចាមោក្ខំ

ឧត្តមំ បវរន្តិ មហេសី សន្តិមុត្តមំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២២៩] (ឆោតកៈ ក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះមហេសី បុគ្គលមាន
ស្មារតី ដឹងនូវសន្តិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តទ្វងនូវវិសត្តិកាតណ្ហា
ក្នុងលោកបាន ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរចំពោះសន្តិបទដ៏ឧត្តមនោះ ។

[២៣០] អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរ ចំពោះសន្តិបទ
នោះ ត្រង់ពាក្យថា ចំពោះសន្តិបទនោះ គឺចំពោះព្រះពុទ្ធដីកា គន្លងព្រះ
ពុទ្ធដីកា ទេសនា អនុសន្តិរបស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា នឹងត្រេកអរ គឺខ្ញុំព្រះ
អង្គនឹងត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ជ្រះថ្លា ប្រាថ្នា
ស្រឡាញ់ជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរ
ចំពោះសន្តិបទនោះ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមហេសី... សន្តិបទដ៏ឧត្តម
ត្រង់ពាក្យថា ព្រះមហេសី សេចក្តីថា ព្រះនាមថា មហេសីព្រោះព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់រក ស្វែង ស្វែង ស្វែង នូវកងសីលដ៏ធំ ។ ព្រះនាមថាមហេសី
(ព្រោះព្រះមានព្រះភាគស្វែងរក) នូវកងសមាធិដ៏ធំ ។ បេ ។ ព្រះពុទ្ធជាទេវតា
កន្លងជាងទេវតា គង់ ក្នុងទីណា ព្រះពុទ្ធជានរះអង្គអាច គង់ ក្នុងទីណា ។
ពាក្យថា សន្តិបទដ៏ឧត្តម សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា សន្តិបទ
បានខាងការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា
ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ដ៏ឧត្តម គឺ ប្រសើរ
ប្រសើរផុត ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ថ្លៃថ្លា ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមហេសី.....សន្តិបទដ៏ឧត្តម ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២៣១] យំ វិទិត្វា សតោ ចរន្តិ យំ វិទិតំ កត្វា
 តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខតំ កត្វា សព្វេ
 សង្ខារា អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យន្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ
 សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ យំ វិទិតំ កត្វា តុលយិត្វា តិ-
 រយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខតំ កត្វា ។ សតោតិ ចត្វហិ
 ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាសតិ-
 ប្បដ្ឋានំ ភាវន្តោ សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោ ។
 ចរន្តិ ចរន្តោ វិចរន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តន្តោ ចាលន្តោ
 យបេន្តោ យាបេន្តោតិ យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ ។

[២៣២] តវេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា
 វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ
 កេនត្ថេន វិសត្តិកា ។ បេ ។ វិសជា វិត្តតាតិ
 វិសត្តិកា ។ លោកេតិ អចាយលោកេ ។ បេ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២៣១] ពាក្យថា បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងនូវសន្តិបទណា ហើយ គប្បីប្រព្រឹត្ត គឺបុគ្គលធ្វើឲ្យដឹង ថ្វីង ពិចារណា ចម្រើន ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវធម៌ណាថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យដឹង ថ្វីង ពិចារណា ចម្រើន ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវធម៌ណាថា ធម្មជាតិណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅ វិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយហេតុ ៤ គឺ បុគ្គលចម្រើនកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានក្នុងកាយ ឈ្មោះថា អ្នកមាន ស្មារតី ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ត្រាច់ទៅផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានស្មារតី ដឹងនូវ សន្តិបទណា ហើយគប្បីប្រព្រឹត្ត ។

[២៣២] អធិប្បាយពាក្យថា ឆ្លងវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានខាង តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ សំណួរ ត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះតណ្ហាឈ្មោះថា វិសត្តិកា ដោយអត្ត ដូចម្តេច ។ បេ ។ តណ្ហាឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះផ្សាយទូទៅ ផ្សព្វ ផ្សាយទៅ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អាយតនលោកេ ។ តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ យា
 សា លោកេ វិសត្តិកា លោកេ តំ វិសត្តិកំ
 សតោ តវយ្យ ឧត្តវយ្យ បតវយ្យ សមតិក្ក្ត-
 មេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។
 តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តញ្ចាហំ អភិណន្ទាមិ មហោសី សន្តិមុត្តមំ

យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

[២៣៣] យន្តិញ្ចិ សម្មជាតាសិ (ធាតកាតិ ភក្កវា)

ឧទ្ធុំ អនោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ

ឯតំ វិទិត្វា សដ្ឋោតិ លោកេ

ភវាភវាយ មាកាសិ តណ្ហំ ។

[២៣៤] យន្តិញ្ចិ សម្មជាតាសីតិ យន្តិញ្ចិ សម្ម-

ជាតាសិ វិជាតាសិ បដិវិជាតាសិ បដិវិជ្ឈសីតិ យន្តិញ្ចិ

សម្មជាតាសិ ។ ធាតកាតិ ភក្កវាតិ ធាតកាតិ

ភក្កវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាលបតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ក្នុងអាយតនលោក ។ ពាក្យថា ធ្វើនូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន
 សេចក្តីថា តណ្ហាលឿនៈ វិសត្តិកា ណា ក្នុងលោក បុគ្គលមានស្មារតី
 គប្បីធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើរំលង ធ្វើកាត់ ផ្ទោះរំលង នូវតណ្ហាលឿនៈ
 វិសត្តិកានោះ ក្នុងលោកបាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ធ្វើនូវ
 វិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា
 បពិត្រព្រះមហេសី បុគ្គលមានស្មារតី ដឹងនូវសន្តិបទណា
 ហើយគប្បីប្រព្រឹត្តធ្វើ នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោកបាន ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គនឹងត្រេកអរ ចំពោះសន្តិបទដ៏ឧត្តមនោះ ។

[២៣៣] (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្ចាស់ធាតកៈ បើអ្នក
 ដឹងច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ណាមួយ ក្នុងចំណែកខាងលើ ក្នុង
 ចំណែកខាងក្រោម និងក្នុងចំណែកទទឹងគឺកណ្តាល លុះអ្នក
 បានដឹងនូវអារម្មណ៍នុ៎ះ ថាជាគ្រឿងជាប់នៅក្នុងលោកយ៉ាង
 នេះហើយ អ្នកកុំធ្វើនូវចំណង់ ក្នុងភពតូចភពធំឡើយ ។

[២៣៤] ពាក្យថា បើអ្នកដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ណាមួយ គឺបើអ្នក
 ដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ យល់ជាក់ ជ្រាបច្បាស់ នូវអារម្មណ៍ណាមួយ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើអ្នកដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ណាមួយ ។ ពាក្យ
 ថា ម្ចាស់ធាតកៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ធាតកៈ
 គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំណេះ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

ភក្កវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
យទិទំ ភក្កវាតិ ឆោតកាតិ ភក្កវា ។

[២៣៥] ឧទ្ធុំ អនោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ ឧទ្ធុន្តិ
វុច្ចតិ អនាគតំ អនោតិ អតីតំ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ
បច្ចុប្បន្នំ ។ អថវា ឧទ្ធុន្តិ សុខា វេទនា អនោតិ
ទុក្ខា វេទនា តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ អនុក្ខមសុខា
វេទនា ។ ឧទ្ធុន្តិ កុសលា ធម្មា អនោតិ អកុស-
លា ធម្មា តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ អព្យាកតា
ធម្មា ។ ឧទ្ធុន្តិ ទេវលោកោ អនោតិ អចាយ-
លោកោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ មនុស្សលោកោ ។
ឧទ្ធុន្តិ អរូបជាតុ អនោតិ កាមជាតុ តិរិយញ្ចាបិ
មជ្ឈេតិ រូបជាតុ ។ ឧទ្ធុន្តិ ឧទ្ធុំ ចាទតលា អនោតិ
អនោ កេសមត្តកា តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេតិ វេមជ្ឈេតិ
ឧទ្ធុំ អនោ តិរិយញ្ចាបិ មជ្ឈេ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការ
បញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ឆោតកៈ ។

[២៣៥] ពាក្យថា ខាងលើ ខាងក្រោម និងទទឹងគឺកណ្តាល សេចក្តី
ថា អនាគត លោកហៅថា ខាងលើ អតីត លោកហៅថា ខាងក្រោម
បច្ចុប្បន្ន លោកហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល ។ មួយទៀត សុខវេទនា លោក
ហៅថា ខាងលើ ទុក្ខវេទនា លោកហៅថា ខាងក្រោម អទុក្ខមសុខវេទនា
លោកហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល ។ ពួកកុសលធម៌ លោកហៅថា ខាង
លើ ពួកអកុសលធម៌ លោកហៅថា ខាងក្រោម ពួកធម៌អព្យាក្រឹត
លោកហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល ។ ទេវលោក លោកហៅថា ខាងលើ
អបាយលោក លោកហៅថា ខាងក្រោម មនុស្សលោក លោកហៅថា
ទទឹងគឺកណ្តាល ។ អរូបធាតុ លោកហៅថា ខាងលើ កាមធាតុ លោក
ហៅថា ខាងក្រោម រូបធាតុ លោកហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល ។ តាំង
អំពីផ្ទៃបាតជើងឡើងមក ហៅថា ខាងលើ តាំងអំពីចុងសក់ចុះទៅ
ហៅថា ខាងក្រោម ត្រង់ទីពាក់កណ្តាលខ្លួន ហៅថា ទទឹងគឺកណ្តាល
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខាងលើ ខាងក្រោម ទទឹង គឺកណ្តាល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២៣៦] ឯតំ វិទិត្វា សង្ក្កាតិ លោកេតិ សង្ក្កា
ឯសោ លក្កនំ ឯតំ ពន្ធនំ ឯតំ បលិពោដោ ឯ-
សោតិ ញត្វា ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការ-
យិត្វា វិក្ខតំ កត្វាតិ ឯតំ វិទិត្វា សង្ក្កាតិ លោកេ ។

[២៣៧] ភវាភវាយ មាកាសិ តណ្ហានិ រូបតណ្ហា
សទ្ធិតណ្ហា កទ្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្ម-
តណ្ហា ។ ភវាភវាយាតិ ភវាភវាយ កម្មភវាយ បុណ្ណ-
វាយ កាមភវាយ កម្មភវាយ កាមភវាយ បុណ្ណ-
វាយ រូបភវាយ កម្មភវាយ រូបភវាយ បុណ្ណវាយ
អរូបភវាយ កម្មភវាយ អរូបភវាយ បុណ្ណវាយ
បុណ្ណុនំ ភវាយ បុណ្ណុនំ កតិយា បុណ្ណុនំ ឧប-
បត្តិយា បុណ្ណុនំ បដិសន្ធិយា បុណ្ណុនំ អត្តកាវា-
ភិនិព្វត្តិយា តណ្ហា មាកាសិ មា ជនេសិ មា
សញ្ញនេសិ មា និព្វត្តេសិ មា អភិនិព្វត្តេសិ បដ-
ហិ វិនោទេហិ ព្យង្គីកោហិ អនការដ្ឋមេហិតិ ក-
ភវាយ មាកាសិ តណ្ហា ។ តេនាហា ភកវា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២៣៦] ពាក្យថា លុះអ្នកបានដឹង នូវអារម្មណ៍នុ៎ះ ថាជា គ្រឿងជាប់នៅក្នុងលោក គឺបុគ្គលដឹង យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ចម្រើន ធ្វើឲ្យប្រាកដថា នុ៎ះការជាប់ នុ៎ះការចំពាក់ នុ៎ះចំណង នុ៎ះកង្វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លុះអ្នកបានដឹងនូវអារម្មណ៍នុ៎ះ ថាជាគ្រឿង ជាប់នៅក្នុងលោក ។

[២៣៧] ពាក្យថា អ្នកកុំធ្វើនូវចំណង់ ក្នុងភពតូចភពធំឡើយ គឺចំណង់ក្នុងរូប ចំណង់ក្នុងសំឡេង ចំណង់ក្នុងក្លិន ចំណង់ក្នុងរស ចំណង់ក្នុងផ្សព្វ ចំណង់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ។ ពាក្យថា ក្នុងភពតូចភពធំ គឺអ្នកកុំធ្វើ កុំបង្កើត កុំបង្កើតព្រម កុំបង្កើតប្រាកដ កុំបង្កើតឡើង ចំពោះ គឺថា លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព តទៅនូវចំណង់ក្នុងភពតូចភពធំ គឺកម្មភព បុនព្ពព គឺថា ក្នុងកាមភព កម្មភព ក្នុងកាមភព បុនព្ពព ក្នុងរូបភព កម្មភព ក្នុងរូបភព បុនព្ពព ក្នុងអរូបភព កម្មភព ក្នុងអរូបភព បុនព្ពព គឺក្នុងកំណើតរឿយៗ ក្នុង ដំណើររឿយៗ ក្នុងការកើតរឿយៗ ក្នុងបដិសន្ធិរឿយៗ ក្នុងការបាន នូវអត្តភាពរឿយ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកកុំធ្វើនូវ ចំណង់ ក្នុងភពតូចភពធំឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ធេតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

យដ្ឋិញ្ចិ សម្មជាតាសិ (ធេតកាតិ ភក្កវា)

ឧទ្ធុំ អដោ តិរិយញ្ចាមិ មជ្ឈេ

ឯតំ វិទិត្វា សដ្ឋោតិ លោកេ

ភវាភវាយ មាកាសិ តណ្ហានិ ។

សហកាថាបរិយោសាដា ។ បេ ។ សត្វា មេ ភន្តេ

ភក្កវា សាវកោហមស្មីតិ ។

ធេតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ បញ្ចមោ ។

ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ម្នាលឆោតកៈ បើអ្នកដឹងច្បាស់នូវអារម្មណ៍ណាមួយ ក្នុង
 ចំណែកខាងលើ ក្នុងចំណែកខាងក្រោម និងក្នុងចំណែក
 ទទឹង គឺកណ្តាល លុះអ្នកបានដឹងនូវអារម្មណ៍នុ៎ះ ថាជា
 គ្រឿងជាប់នៅក្នុងលោកយ៉ាងនេះហើយ អ្នកកុំធ្វើនូវចំណង់
 ក្នុងភពតូចភពធំឡើយ ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ (ឆោតកៈ ក៏ប្រកាសខ្លួនថា) បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ ឆោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ៥ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២៣៨] ឯកោ អហំ សក្កោ មហាន្តមោយំ

(ឥច្ឆាយស្មា ឧបស័រោ)

អនិស្សិតោ នោ វិសហាមិ តារិត្តំ

អារម្មណំ ព្រហ្មិ សមន្តចក្កុ

យំ និស្សិតោ ឱយមិមំ តរេយ្យំ ។

[២៣៩] ឯកោ អហំ សក្កោ មហាន្តមោយន្តិ

ឯកោតិ បុគ្គលោ វា មេ ទុតិយោ នត្ថិ ធម្មោ វា

មេ ទុតិយោ នត្ថិ យំ វា បុគ្គលំ និស្សាយ ធម្មំ

វា និស្សាយ មហាន្តំ កាមោយំ ភរោយំ ទិដ្ឋោយំ

អវិជ្ជោយំ តរេយ្យំ ឧត្តរេយ្យំ បតរេយ្យំ សមតិក្កមេ-

យ្យំ វីតិរត្តេយ្យន្តិ ឯកោ ។ សក្កាតិ សក្កោ ។

ភកវា សក្យកុលា បព្វជិតោតិបិ សក្កោ ។ អថវា

អន្ទោ មហាន្តនោ ធនវាតិបិ សក្កោ ។ តស្សិមាទិ

ធនាទិ សេយ្យថីទំ សទ្ធាទំ សីលទំ ហិរិទំ ឱត្តប្ប-

ទំ សុតទំ ចាកទំ បញ្ញាទំ សតិប្បដ្ឋានទំ ។ បេ ។

ឧបសិវមាណវកប្បញ្ញាទិទ្វេស

[២៣៨] (ឧបសិវៈ មានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រ
ព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គម្នាក់ឯង មិនបានអាស្រ័យ(បុគ្គល
ឬធម៌) ទើបមិនអាចធ្ងន់អន្ទង់ដ៏ធំបាន បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្ត-
ចក្ខុ សូមព្រះអង្គ សម្តែងនូវអារម្មណ៍ ដែលនាំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គ
អាស្រ័យហើយធ្ងន់នូវអន្ទង់នេះបាន ។

[២៣៩] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ
ម្នាក់ឯង... អន្ទង់ធំបាន ត្រង់ពាក្យថា ម្នាក់ឯង គឺ បុគ្គលជាគម្រប់ពីរ
នឹងខ្ញុំមិនមាន ឬធម៌ជាគម្រប់ពីរនឹងខ្ញុំមិនមាន ដែលជាបុគ្គល ឬជាធម៌
ដែលខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យហើយ គប្បីធ្ងន់ ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់រំលង ធ្ងន់កាត់
ផ្ទោះរំលង នូវអន្ទង់គឺកាម អន្ទង់គឺភព អន្ទង់គឺទិដ្ឋិ អន្ទង់គឺអវិជ្ជាដ៏ធំ
បាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ម្នាក់ឯង ។ ពាក្យថា បពិត្រ
ព្រះអង្គ ជាសក្កៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា សក្កៈ ។ ព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ចេញចាកសក្យត្រកូល ហើយ
បព្វជ្ជា ក៏បាន ។ មួយទៀត ទ្រង់ព្រះនាមសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ
មានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យធន ក៏បាន ។ ទ្រព្យទាំងឡាយនេះ របស់
ព្រះមានព្រះភាគនោះ គឺ ទ្រព្យសទ្ធា ទ្រព្យសីល ទ្រព្យហិរិ ទ្រព្យ
ឱត្តប្បៈ ទ្រព្យសុតៈ ទ្រព្យចាតៈ ទ្រព្យបញ្ញា ទ្រព្យសតិប្បដ្ឋាន ។ លេ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

និព្វានធនំ ។ ឥមេហិ អនេកវិធមហិ ធនរតនេហិ អន្ទោ
មហាន្ទនោ ធនវាតិបិ សក្កោ ។ អថវា សក្កោ បហុ
វិសវី អលមត្តោ សូរោ វីរោ វិក្កន្តោ អភិរុ អច្ចម្ពី អនុ-
ត្រាសី អបលាយី បហីនកយកេរវោ វិតតលោមហំ-
សោតិបិ សក្កាតិ ឯកោ អហំ សក្ក មហាន្ទមោ-
យំ ។ ឥច្ចាយស្មា ឧបសីវោតិ ឥច្ចាតិ^(១) បទសន្និ ។
អាយស្មាតិ បិយវចនំ ។ ឧបសីវោតិ តស្ស ព្រាហ្ម-
ណស្ស ធាមំ ។ បេ ។ អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា
ឧបសីវោ ។

[២៤០] អនិស្សិតោ នោ វិសហាមិ តាវិតុន្តិ អនិ-
ស្សិតោតិ បុគ្គលំ វា អនិស្សិតោ ធម្មំ វា អនិស្សិតោ ។
នោ វិសហាមីតិ ន ឧស្សហាមិ ន សក្កោមិ ន
បដិពលោ ។ តាវិតុន្តិ មហាន្តំ កាមោយំ ភវោយំ ទិ-
ដ្ឋោយំ អវិដ្ឋោយំ តាវិតុំ ឧត្តវិតុំ បតវិតុំ សមតិក្កមិតុំ

១ ម. ឧបសីវោ ឥច្ចាតិ បទសន្និ ។ ល ។ ឧបសីវោតិ នត្តិ ។

ឧបស័វមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ទ្រព្យគឺនិព្វាន ។ ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យ ច្រើន មានទ្រព្យធន ដោយធនរតន៍ទាំងនេះ ច្រើនប្រការ ក៏បាន ។ ឬថា ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អង្គអាច អាចហាន ក្លាហាន មោះមុត ក្លៀវក្លា មានព្យាយាម ធ្លាប់ចូលកាន់សង្រ្គាម មិនខ្លាច មិនរន្ធត់ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ចោល លះភ័យគួរខ្លាច មិន ព្រឺរោម ក៏បាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជា សក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គម្នាក់ឯង... អន្លង់ធំ ក៏បាន ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ នៃបទថា ឧបស័វៈ មានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះ គឺជាពាក្យតភ្ជាប់ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឧបស័វៈ គឺជានាម របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ឧបស័វៈ មានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះ ។

[២៤០] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានអាស្រ័យ (បុគ្គលឬធម៌) ទើបមិន អាចធ្ងន់ ត្រង់ពាក្យថា មិនបានអាស្រ័យ គឺមិនបានអាស្រ័យបុគ្គល ឬមិន បានអាស្រ័យធម៌ ។ ពាក្យថា មិនអាច គឺមិនអាច មិនហ៊ាន មិនប្រតិ- ពល ។ ពាក្យថា ធ្ងន់ គឺរំលង ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់រំលង ធ្ងន់កាត់ ផ្ទោះរំលង នូវអន្លង់គឺកាម^(១) អន្លង់គឺភព^(២) អន្លង់គឺទិដ្ឋិ^(៣) អន្លង់គឺអវិជ្ជា^(៤) ដ៏ធំ

១ ដែលថាឆ្លងអន្លង់ គឺឆ្លងអន្លង់កាម ដោយអនាគាមិមគ្គ ។ ២ ឆ្លងអន្លង់ភពដោយអរហត្តមគ្គ ។ ៣ ឆ្លងអន្លង់ទិដ្ឋិ ដោយសោតាបត្តិមគ្គ ។ ៤ ឆ្លងអន្លង់អវិជ្ជា ដោយអរហត្តមគ្គ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

វិទិតិវត្តិតុន្តិ អនិស្សិតោ ឆោ វិសហាមិ តារិតុំ ។

[២៤១] អារម្មណំ ព្រហ្មិ សមន្តចក្ខុតិ អា-
 រម្មណំ ព្រហ្មីតិ អារម្មណំ អាលម្ពណំ និស្សយំ
 ឧបនិស្សយំ ព្រហ្មិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញា-
 យេហិ បដ្ឋយេហិ វិរាហិ វិកជាហិ ឧត្តាជីករោហិ
 បកាសេហីតិ អារម្មណំ ព្រហ្មិ ។ សមន្តចក្ខុតិ
 សមន្តចក្ខុ វុច្ចតិ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ ។ ភក្កា តេន
 សព្វញ្ញតញ្ញាណោន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧចាគតោ
 សមុចាគតោ ឧបបដ្ឋោ សមុបបដ្ឋោ សមដ្ឋាគតោ ។

ន តស្ស អនិដ្ឋមិធត្តិ កិញ្ចិ
 អថោ អវិញ្ញាតមជាជិតពុំ
 សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្តិ ជានេយ្យំ
 តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខុតិ ។

អារម្មណំ ព្រហ្មិ សមន្តចក្ខុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានអាស្រ័យ (បុគ្គល ឬធម៌) ទើបមិនអាចឆ្លង ។

[២៤១] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គសម្តែង អារម្មណ៍ ត្រង់ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែងអារម្មណ៍ គឺសូមព្រះអង្គ ពោល ប្រាប់ បង្ហាញ បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស នូវសភាពត្រេកអរ ជាទីតោង ជាទីអាស្រ័យ ជាទីពឹងផ្អែក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គសម្តែងអារម្មណ៍ ។ ពាក្យថា សមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា សព្វញ្ញត្តញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ដល់ ដល់ព្រម មកដល់ មកដល់ព្រម ចូលទៅ ជិត ចូលទៅជិតព្រម ប្រកបហើយ ដោយសព្វញ្ញត្តញ្ញាណនោះ ។

អ្វីមួយក្នុងលោក ដែលព្រះតថាគតនោះមិនឃើញ មិនជ្រាប ឬមិនគប្បីជ្រាប មិនមានទេ របស់ណាដែលគួរដឹង ព្រះ តថាគត ទ្រង់ជ្រាបរបស់ទាំងអស់នោះ ហេតុនោះ ព្រះ តថាគត ទ្រង់ព្រះនាមថា សមន្តចក្ខុ ។

ហេតុនោះ (ទើបមានពាក្យថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ សូម ព្រះអង្គសម្តែងអារម្មណ៍ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

[២៤២] យំ និស្សិតោ ឱយមិមំ តរេយ្យន្តិ យំ
 និស្សិតោតិ យំ វា បុគ្គលំ និស្សិតោ ធម្មំ វា និ-
 ស្សិតោ ។ ឱយមិមំ តរេយ្យន្តិ មហាន្តំ កាមោយំ
 ភរោយំ ទិដ្ឋោយំ អវិដ្ឋោយំ តរេយ្យំ ឧត្តរេយ្យំ
 បតរេយ្យំ សមតិក្កមេយ្យំ វីតិវត្តេយ្យន្តិ យំ និស្សិតោ
 ឱយមិមំ តរេយ្យំ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ

ឯកោ អហំ សក្កំ មហាន្តមោយំ

(ឥច្ចាយស្មា ឧបស័រោ)

អនិស្សិតោ នោ វិសហាមិ តាវិត្តំ
 អារម្មណំ ព្រូហិ សមន្តចក្កុ
 យំ និស្សិតោ ឱយមិមំ តរេយ្យន្តិ ។

[២៤៣] អាភិព្ភាញ្ញំ បេក្ខមាណោ សតិមា

(ឧបស័រាតិ ភកវា)

នត្តិតិ និស្សាយ តរស្ស ឱយំ
 កាមេ បហាយ វិរតោ កថាហិ
 តណ្ហាក្ខយំ រត្តមហាកិបស្ស ។

ឧបសម្ព័ន្ធហិរិយាណុកប្បញ្ញាតិទ្វេស

[២២២] ពាក្យថា ដែលនាំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យ ហើយគប្បីធ្ងន់
 អន្ទង់នេះបាន ត្រង់ពាក្យថា ដែលនាំឲ្យអាស្រ័យ គឺអាស្រ័យបុគ្គល
 ឬអាស្រ័យធម៌ ។ ពាក្យថា គប្បីធ្ងន់អន្ទង់នេះបាន គឺគប្បីធ្ងន់
 ធ្ងន់រំលង ធ្ងន់កាត់ ផ្ទោះរំលង នូវអន្ទង់គឺកាម អន្ទង់គឺភព អន្ទង់
 គឺទិដ្ឋិ អន្ទង់គឺអវិជ្ជា ដ៏ធំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដែលនាំឲ្យ
 ខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យ ហើយធ្ងន់អន្ទង់នេះបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍
 នោះ ពោលថា

បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គម្នាក់ឯង មិនបានអាស្រ័យ
 (បុគ្គលឬធម៌) ទើបមិនអាចធ្ងន់នូវអន្ទង់ដ៏ធំបាន បពិត្រ
 ព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គសម្តែងអារម្មណ៍ដែលនាំ
 ឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គអាស្រ័យ ហើយធ្ងន់អន្ទង់នេះ ។

[២២៣] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់ឧបសម្ព័ន្ធៈ អ្នកចូរមានស្មារតី
 សម្តែងអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាន អាស្រ័យ (អាកិញ្ញញ្ញាយតនស-
 មាបត្តិ) ដោយបរិកម្មថាមិនមាន។ ហើយធ្ងន់អន្ទង់ចុះ អ្នកចូរ
 លះបង់កាមទាំងឡាយ ហើយវៀរចាកកថាទាំងឡាយចេញ
 ហើយសម្តែងនូវការអស់តណ្ហា ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២៤៤] អាភិញ្ញាញំ បេក្ខមាណោ សតិមាតិ សោ ព្រា-
 ហ្មណោ បកតិយា អាភិញ្ញាញាយតនសមាបត្តិ លាភី-
 យេវ និស្សយំ ន ជាតាតិ អយំ មេ និស្សយោតិ ។
 តស្ស ភកា និស្សយញ្ច អាចិក្ខតិ ឧត្តវិញ្ច និយ្យា-
 នបទំ អាចិក្ខតិ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនសមាបត្តិ
 សមាបទ្ធិត្វា តតោ វុដ្ឋហិត្វា តត្ថ ជាតេ ចិត្តចេតសិ-
 កេ ធម្មេ អនិច្ចតោ បេក្ខមាណោ ទុក្ខតោ រោគតោ
 ភណ្ណាតោ សល្លតោ អយតោ អាពាធតោ បលោ-
 កតោ ភ្លឺតិតោ ឧបទ្ធពតោ អសាតតោ ភយតោ
 ឧបសក្កតោ ចលតោ បកដ្ឋុតោ អទ្ធពតោ អតាណាតោ
 អលេណាតោ អសរណាតោ អសរណីភូតតោ វិត្តតោ
 តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទីនវតោ វិបរិណា-
 មធម្មតោ អសារកតោ អយមូលតោ វិភវតោ
 សាសវតោ វេជកតោ សទ្ធិតតោ មារាមិសតោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២២២] ពាក្យថា អ្នកចូរមានស្មារតី សម្លឹងអាកិញ្ញញ្ញាយត-
 នជ្ឈាន អធិប្បាយថា ព្រាហ្មណ៍នោះ បានអាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ
 តាមប្រក្រតី តែមិនដឹងការអាស្រ័យថា អាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិនេះ
 ជាទីអាស្រ័យរបស់អាត្មាទេ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាប់ទីអាស្រ័យ
 ផង ទ្រង់ប្រាប់ផ្លូវជាទីស្រោចស្រង់តទៅទៀតផង ដល់ព្រាហ្មណ៍នោះ
 ថា អ្នកចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ហើយចេញអំពី
 សមាបត្តិនោះ ហើយពិចារណាធម៌គឺចិត្តនិងចេតសិកទាំងឡាយ ដែល
 កើតហើយក្នុងសមាបត្តិនោះ ដោយសភាពថាមិនទៀង ពិចារណាមើល
 រំពឹងមើល សម្លឹងមើល រមិលមើល ដោយសភាពថាជាទុក្ខ ជារោគ ជា
 បូស ជាសរ ជាអន្តរាយ ជាជំងឺ ជារបស់អ្នកដទៃ ជារបស់វិនាស ជា
 ចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជារបស់មិនគួរប្រាថ្នា ជាក័យ ជាឧបស័ក្ត ជារបស់
 ញាប់ញ័រ ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនបិតថេរ ជារបស់ឥតទីពឹង
 ផ្អែក ជារបស់ឥតទីពឹង ជារបស់ឥតទីពឹង ជារបស់ឥតទីពឹង
 ជារបស់ឥតអំពើ ជារបស់ទទេ ជារបស់សូន្យ មិនមែនជារបស់
 ខ្លួន ជាទោស ជាសភាវៈប្រែប្រួល ជារបស់ឥតខ្ចឹម ជារបស់
 ជាទីតាំងនៃទោស ជារបស់ប្រាសចាកសេចក្តីចម្រើន ជារបស់ប្រកប
 ដោយអាសវៈ ជាអ្នកសម្លាប់ ជាទីតាក់តែង ជានុយរបស់មារ

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

ជាតិធម្មតោ ជរាធម្មតោ ព្យាធិធម្មតោ មរណាធម្មតោ
 សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុចាយាសធម្មតោ សមុទ-
 យធម្មតោ អត្តជ្ជមតោ អនស្សាទតោ អាទីនវតោ អនិ-
 ស្សរណតោ បេក្ខមាណោ ឱលោកយមាណោ និជ្ឈាយ-
 មាណោ ឧបបរិក្ខមាណោ ។ សតិមាតិ យា សតិ អនុស្សតិ
 បដិស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមា-
 យ សតិយា ឧបេតោ សមុបេតោ ឧចាគតោ សមុចា-
 គតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ សោ វុច្ច-
 តិ សតិមាតិ អាកិញ្ចញ្ញំ បេក្ខមាណោ សតិមា ។
 ឧបសីវាតិ ភកវាតិ ឧបសីវាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ
 នាមេន អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ
 ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ ឧបសីវាតិ
 ភកវា ។

[២៤៥] នត្ថិតិ និស្សាយ តវស្សុ ឱយន្តិ នត្ថិ
 កិញ្ចិតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។ កិការ-
 ណា នត្ថិ កិញ្ចិតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

មានជាតិជាធម្មតា មានជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានមរណៈជា
 ធម្មតា មានសោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ ឧបាយាសៈជាធម្មតា
 ជារបស់មានធម៌ជាគ្រឿងប្រជុំកើត ជាធម្មតា ជារបស់ដល់នូវការវិនាស
 ជាធម្មតា ជារបស់មិនមានអានិសង្ស ជារបស់មានទោស មិនជាទីរលាស់
 ចេញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានស្មារតី សេចក្តីថា ស្មារតី ការរព្វករឿយៗ
 ការរព្វកចំពោះ ។ បេ ។ ការរព្វកប្រពៃ ណា នេះ ហៅថា ស្មារតី ។
 បុគ្គលណាដល់ ដល់ព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ចូលទៅជិត
 ចូលទៅជិតព្រម ប្រកបហើយដោយស្មារតីនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា
 អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរមានស្មារតី សម្លឹងអាកិ-
 ញញាយតនដ្ឋាន ។ ពាក្យថា ម្នាលឧបស័រៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា ម្នាលឧបស័រៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំ
 ឈ្មោះ ។ ពាក្យថាព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។
 ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់
 ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបស័រៈ ។

[២២៥] ពាក្យថា អាស្រ័យ (អាកិញញាយតនសមាបត្តិ) ដោយ
 បរិកម្មថាមិនមាន ។ ហើយធ្វើអន្លង់ចុះ បានដល់ គឺអាកិញញាយតន-
 សមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន ។ ចុះ អាកិញញាយ-
 តនសមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន តើព្រោះហេតុអ្វី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

វិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិ សតោ សមាបដ្ឋិត្វា តតោ
 វុដ្ឋហិត្វា តញ្ញេវ វិញ្ញាណំ អភាវេតិ វិភាវេតិ អន្តរ-
 ធាវេតិ នត្ថិ កិញ្ចិតិ បស្សតិ តំការណា នត្ថិ កិញ្ចិតិ
 អាភិញ្ញញាយតនសមាបត្តិ ។ តំ និស្សាយ ឧបនិ-
 ស្សាយ អារម្មណំ អាលម្ពណំ ករិត្វា កាមោយំ
 ភវោយំ ទិដ្ឋោយំ អវិដ្ឋោយំ តវស្ស ឧត្តវស្ស ប-
 តវស្ស សមតិក្កមស្ស វិតិវត្តស្សតិ នត្ថិតិ និស្សា-
 យ តវស្ស ឱយំ ។

[២៤៦] កាមេ បហាយ វិរតោ កថាហិតិ កា-
 មេតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេ-
 សកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។
 ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ កាមេ បហាយាតិ
 វត្ថុកាមេ បរិដានិត្វា កិលេសកាមេ បហាយ បដហិ-
 ត្វា វិនោទេត្វា ព្យន្តិករិត្វា អនការដ្ឋមេត្វាតិ កាមេ ប-
 ហាយ ។ វិរតោ កថាហិតិ កថដ្ឋតា វុច្ចតិ វិចិកិច្ចា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បុគ្គលមានស្មារតី ចូលវិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិ ចេញអំពីសមាបត្តិ
 នោះហើយ មិនចម្រើន មិនអប់រំ ធ្វើឲ្យវិនាស នូវវិញ្ញាណនោះឯង
 ទើបឃើញថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន ព្រោះហេតុនោះ អាកិញ្ញញាយតន-
 សមាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន ។ អ្នកចូរអាស្រ័យ
 អាស្រ័យសិប្បនូវអាកិញ្ញញាយតនសមាបត្តិនោះ ហើយធ្វើឲ្យជាអារម្មណ៍
 ឲ្យជាទីតោង ហើយធ្ងន់ ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់រំលង ធ្ងន់កាត់ ផ្ទោះរំលង
 នូវអន្ទង់គឺកាម អន្ទង់គឺភព អន្ទង់គឺទិដ្ឋិ អន្ទង់គឺអវិជ្ជា ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាស្រ័យ (អាកិញ្ញញាយតនសមាបត្តិ) ដោយបរិកម្មថា
 មិនមាន។ ហើយធ្ងន់អន្ទង់ចុះ ។

[២៤៦] អធិប្បាយពាក្យថា អ្នកចូរលះបង់កាមទាំងឡាយ ហើយ
 រៀរចាកកថាទាំងឡាយចេញ បើតាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១
 កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ
 លោកហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា អ្នកចូរលះបង់កាមទាំងឡាយ
 គឺអ្នកចូរកំណត់ដឹងវត្ថុកាម ហើយលះបង់ បោះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យ
 វិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាពតទៅ នូវកិលេសកាមទាំងឡាយ ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរលះបង់កាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា រៀរ
 ចាកកថាទាំងឡាយ សេចក្តីថា វិចិកិច្ចា លោកហៅថា កថង្គថា ។

ឧបសម្ពោណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

ទុក្ខេ កង្ខា ។ បេ ។ ធម្មិតតំ ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ។
 កថង្គ័យ អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ
 និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយាទិកតេន
 ចេតសា វិហារតីតិ ឯវម្បិ វិរតោ កថាហិ ។ អថវា
 ទូត្តិសាយ តិរច្ឆានកថាយ អារតោ វិរតោ បដិវិរតោ
 និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសំយុត្តោ វិមរិយា-
 ទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ ឯវម្បិ វិរតោ កថាហិតិ
 កាមេ បហាយ វិរតោ កថាហិ ។

[២៤៧] តណ្ហាក្ខយំ រត្តមហារិកិបស្សាតិ តណ្ហាតិ
 រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វ-
 តណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ រត្តន្តិ រត្តិ ។ អហោតិ ទិវសោ ។
 រត្តិញ្ច ទិវា ច តណ្ហាក្ខយំ រាគក្ខយំ ទោសក្ខយំ មោ-
 ហាក្ខយំ កតិក្ខយំ ឧបបត្តិក្ខយំ បដិសន្ធិក្ខយំ កវ-
 ក្ខយំ សំសារក្ខយំ វដ្តក្ខយំ បស្ស អភិបស្ស ទក្ខ
 ឱលោកយ ជិដ្ឋាយ ឧបបរិក្ខាតិ តណ្ហាក្ខយំ រត្តម-
 ហារិកិបស្ស ។ តេនាហ ភកវា

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

សេចក្តីជឿនច្បាស់ក្នុងទុក្ខ ។ លេ ។ ភាពនៃចិត្តញាប់ញ័រ ការរសេម
 រសាមនៃចិត្ត ។ បុគ្គលវៀរ វៀរស្រឡះ លះបង់ ចេញផុត លះលែង
 រួចស្រឡះ ប្រាសចេញចាកសេចក្តីសង្ស័យ ជាអ្នកមានចិត្តមិនសល់រើល់
 បុគ្គលវៀរចាកកថាទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នោះ ក៏បាន ។ មួយទៀត
 បុគ្គលវៀរ វៀរស្រឡះ លះបង់ ចេញផុត លះលែង រួចស្រឡះ ប្រាស
 ចេញចាកតិរច្ឆានកថា ៣២ ជាបុគ្គលមានចិត្តមិនសល់រើល់ បុគ្គលវៀរចាក
 កថាទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នោះ ក៏បាន ហេតុដូច្នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 អ្នកចូរលះបង់កាមទាំងឡាយ ហើយវៀរចាកកថាទាំងឡាយចេញ ។

[២៤៧] អធិប្បាយពាក្យថា សម្លឹងនូវការអស់តណ្ហាទាំងយប់ទាំង
 ថ្ងៃ ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា គឺរូបតណ្ហា សទ្ធតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា
 ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា យប់ គឺរាត្រី ។ ពាក្យថា ថ្ងៃ គឺ
 វេលាដែលមានពន្លឺព្រះអាទិត្យប្រាកដ ។ អ្នកចូរមើល មើលចំពោះ
 ចូរឃើញ ចូរមើលមើល ចូរសម្លឹងមើល ចូរពិចារណា នូវការអស់តណ្ហា
 ការអស់រាគៈ ការអស់ទោសៈ ការអស់មោហៈ ការអស់គតិ នូវការអស់
 ឧបបត្តិ ការអស់បដិសន្ធិ ការអស់ភព ការអស់សង្សារ ការអស់វដ្តៈ
 ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សម្លឹង នូវការអស់
 តណ្ហា ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ
អាភិព្វញ្ញំ បេក្ខមាណោ សតិមា
(ឧបសីវាតិ ភគវា)

នត្ថិតិ និស្សាយ តរស្ស ឱយំ
កាមេ បហាយ វិរតោ កថាហិ
តណ្ហាក្ខយំ រត្តមហារិបស្សាតិ ។

[២៤៨] សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោ
(ឥច្ចាយស្មា ឧបសីវោ)

អាភិព្វញ្ញំ និស្សិតោ ហិតុមញ្ញំ
សញ្ញារិមោក្ខេ បរមេធិមុត្តោ^(១)
តិដ្ឋេ នុ សោ តត្ថ អនានុយាយី ។

[២៤៩] សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោតិ
សព្វេសុតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ
និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ សព្វេសុតិ ។
កាមេសុតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្តកាមា ច
កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ត-
កាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។

១ ឱ. វិមុត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ឧបសីវៈ) អ្នកចូរមានស្មារតី
សម្លឹងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនស-
មាបត្តិ ដោយបរិកម្មថា មិនមាន។ ហើយធ្ងន់អន្ទង់ចុះ អ្នកចូរ
លះបង់កាមទាំងឡាយ ហើយរៀរចាកកថាទាំងឡាយចេញ
ហើយសម្លឹងនូវការអស់តណ្ហា ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។

[២៤៨] (ឧបសីវៈ មាណព មានអាយុ ទូលស្នូរដូច្នោះថា) បុគ្គល
ណាមិនមានតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង លះបង់
សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ចុះចិត្តស៊ប់
ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្នាត
គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន បានដែរឬទេ ។

[២៤៩] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេកក្នុងកាម
ទាំងឡាយទាំងពួង ត្រង់ពាក្យថា ទាំងពួង គឺសព្វទាំងអស់ គ្រប់ទាំងអស់
មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ទាំងពួង នេះជាពាក្យរូបរួម ។ ពាក្យថា
ក្នុងកាមទាំងឡាយ បើតាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេស-
កាម ១ ។ បេ ។ នេះហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះហៅថា កិលេសកាម ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោតិ សព្វេសុ កាមេសុ
 យោ វីតរាគោ^(១) ចត្តរាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ ប-
 ហ័ណរាគោ បដិទិស្សដ្ឋរាគោ វិក្ខម្ពិតរាគោតិ សព្វេ-
 សុ កាមេសុ យោ វីតរាគោ ។ ឥច្ចាយស្មា ឧ-
 បសីរោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតិ បិយវ-
 ចនំ ។ ឧបសីរោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ធាមំ
 ។ បេ ។ អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា ឧបសីរោ ។

[២៥០] អាភិព្វញ្ញំ ទិស្សិតោ ហិត្វមញ្ញន្តិ ហេ-
 ដ្ឋិមា ឆ សមាបត្តិយោ ហិត្វា វន្តេត្វា^(២) បរិច្ចទិត្វា
 អតិក្កមិត្វា សមតិក្កមិត្វា វិតិវត្តិត្វា អាភិព្វញ្ញាយ-
 តនសមាបត្តិ ទិស្សិតោ អស្មីនោ ឧទាគតោ សមុ-
 ទាគតោ អន្លោសិតោ អទិមុត្តោតិ អាភិព្វញ្ញំ ទិ-
 ស្សិតោ ហិត្វមញ្ញំ ។

[២៥១] សញ្ញាវិមោក្ខោ បរមេទិមុត្តោតិ សញ្ញា-
 វិមោក្ខា វុច្ចន្តិ សត្ត សញ្ញាសមាបត្តិយោ ។

១ ម. វិតតរាគោ ។ ២ ម. ចជិត្វា ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង មាន
 ន័យថា បុគ្គលណា មិនមានរាគៈ ខ្នាក់រាគៈ ខ្នាក់ចោលរាគៈ
 ផុតរាគៈ លះបង់រាគៈ លះបង់ផ្តាច់រាគៈ សង្កត់សង្កិនរាគៈ ក្នុងកាម
 ទាំងឡាយទាំងពួង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលណា មិនមាន
 តម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ នៃបទថា
 ឧបស័រៈមានអាយុសួរដូច្នោះ ជាពាក្យតភ្ជាប់ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺ
 ពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឧបស័រៈ ជាឈ្មោះនៃព្រាហ្មណ៍
 នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នុ៎ះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា)
 ឧបស័រៈមានអាយុសួរដូច្នោះ ។

[២៥០] ពាក្យថា លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនជ្ឈាន គឺលះបង់ រៀបបង់ បោះបង់ កន្លងបង់ កន្លងរំលង
 ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវសមាបត្តិទាំង ៦ ពូជខាងក្រោម ហើយអាស្រ័យ ផ្អែក
 ផ្អិត ចូលមកជិត ចូលមកជិតព្រម មានចិត្តឱនចុះ មានចិត្តឱនចុះ
 ស៊ប់ កាន់អាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
 លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

[២៥១] ពាក្យថា ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ សេចក្តី
 ថា សញ្ញាសមាបត្តិ ទាំង ៧ លោកហៅថា សញ្ញាវិមោក្ខ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តាសំ សញ្ញាសមាបត្តិំ អាភិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ
 វិមោក្ខា អក្កា ច សេដ្ឋា ច វិសេដ្ឋា ច ចាមោក្ខា
 ច ឧត្តមា ច បរា ច ។ បរមេ អក្កេ សេដ្ឋេ វិសេដ្ឋេ
 ចាមោក្ខេ ឧត្តមេ បរេ អធិមុត្តវិមោក្ខេន អធិមុត្តា
 តត្រាធិមុត្តា តទធិមុត្តា តច្ចវិតោ តពូហុលោ
 តក្កុរុកោ តន្និដ្ឋោ តប្បាលោ តប្បញ្ញោ ត-
 ទាធិបតេយ្យាតិ^(១) សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេធិមុត្តា ។

[២៥២] តិដ្ឋេ នុ សោ តត្ថ អនានុយាយីតិ^(២) តិដ្ឋេ
 នូតិ សំសយបុត្តា^(៣) ទ្វេដ្ឋកបុត្តា អនេកំសបុត្តា
 ឯវំ នុ ខោ ន នុ ខោ កី នុ ខោ កមំ នុ
 ខោតិ តិដ្ឋេ នុ ។ តត្ថាតិ អាភិញ្ញញ្ញាយតនេ ។
 អនានុយាយីតិ អនានុយាយី អវេធមានោ អវិតច្ច-
 មាណោ អនន្តរាយមាណោ អបរិហិយមាណោ^(៤) ។

១ ម. តទធិមុត្តា ទទធិបតេយ្យាតិ ។ ២ ម. អនានុយាយីតិ ។ ៣ ម. សំសយ-
 បុត្តា វិមតិបុត្តា ។ ៤ ម. អបរិហាយមាណោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

អាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ ជាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរផង វិសេសផង ប្រសើរ
 វិសេសផង ជាប្រធានផង ឧត្តមផង ថ្ងៃថ្ងាផង ជាងសញ្ញាសមាបត្តិទាំង
 នោះ ។ បុគ្គលចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ ជាកំពូល វិសេស
 ប្រសើរវិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ថ្ងៃថ្ងា ដោយអធិមុត្តវិមោក្ខ ចុះចិត្តស៊ប់
 ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ មានចិត្តឱនចុះ ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ មានចិត្ត
 ជឿស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ត្រាច់ទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ច្រើន
 ដោយសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ធ្ងន់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ឱនទៅកាន់សញ្ញា-
 វិមោក្ខនោះ ទោរទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ឈមទៅកាន់សញ្ញា-
 វិមោក្ខនោះ មានសញ្ញាវិមោក្ខនោះជាអធិបតី ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
 ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខ ដ៏ប្រសើរ ។

[២៥២] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្នាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអា-
 កិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈានបានដែរឬទេ ត្រង់ពាក្យថា គប្បីតាំងនៅបានដែរឬទេ
 គឺជាពាក្យសួរដោយសង្ស័យ សួរដោយចិត្តបែកជាចំពាមពីរ សួរដោយ
 ការយល់ច្រើនយ៉ាងថា យ៉ាងនេះទេឬៗ មិនមែនទេ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយ
 ប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) គប្បីតាំងនៅបានដែរឬទេ ។
 ពាក្យថា ក្នុងនោះ គឺក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនឃ្នាត គឺ
 ជាអ្នកមិនបែកចេញ មិនកម្រើក មិនប្រាស មិនវិនាស មិនសាបសូន្យ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

អថវា អរដ្ឋមាណោ អនុស្សមាណោ អមុយ្ហមាណោ អកិ-
សិយមាណោតិ តិដ្ឋេ នុ សោ តត្ថ អនានុយាយី ។

តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោ

(ឥច្ចាយស្មា ឧបស័រោ)

អាភិញ្ចញ្ញំ និស្សិតោ ហិត្វមញ្ញំ

សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេធិមុត្តោ

តិដ្ឋេ នុ សោ តត្ថ អនានុយាយីតិ ។

[២៥៣] សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោ

(ឧបស័រាតិ ភគវា)

អាភិញ្ចញ្ញំ និស្សិតោ ហិត្វមញ្ញំ

សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេធិមុត្តោ

តិដ្ឋេយ្យ សោ តត្ថ អនានុយាយី ។

[២៥៤] សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោតិ

សព្វេសូតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ

និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ សព្វេសូតិ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ឬថា ជាអ្នកមិនត្រេកអរ មិនប្រទូស្ត មិនវង្វេង មិនលំបាក ហេតុនោះ
(លោកសួរថា) បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្នាត គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញា-
យតនជ្ឈានបានដែរឬទេ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

បុគ្គលណាមិនមានតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង លះបង់
សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ចុះចិត្តស៊ប់
ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្នាត
គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន បានដែរឬទេ ។

[២៥៣] (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ឧបស័រៈ) បុគ្គល
ណា មិនមានតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង លះបង់
សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ចុះចិត្តស៊ប់
ក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្នាត គប្បី
តាំងនៅក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះបាន ។

[២៥៤] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេកក្នុងកាម
ទាំងឡាយទាំងពួង ត្រង់ពាក្យថា ទាំងពួង គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់
មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ទាំងពួង នេះ ជាពាក្យរួបរួម ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កាមេស្មតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិ-
 លេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ វត្ថុកាមា
 ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ កិលេសកាមា ។ សព្វេសុ
 កាមេសុ យោ វីតរាគោតិ សព្វេសុ កាមេសុ យោ
 វីតរាគោ ចត្តរាគោ វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហ័នរាគោ
 បដិទិស្សដ្ឋរាគោ វិក្ខម្ពិតរាគោតិ សព្វេសុ កាមេសុ
 យោ វីតរាគោ ។ ឧបសីវាតិ ភកវាតិ ឧបសីវាតិ
 ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ ឆាមេន អាលបតិ ។ ភកវាតិ
 ការវាទិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
 ភកវាតិ ឧបសីវាតិ ភកវា ។

[២៥៥] អាភិព្វញ្ញំ និស្សិតោ ហិតុមញ្ញន្តិ ហេដ្ឋិ-
 មា ឆ សមាបត្តិយោ ហិត្វា វដ្ឋេត្វា បរិច្ចទិត្វា អតិក្ក-
 មិត្វា សមតិក្កមិត្វា វីតិវត្តិត្វា អាភិព្វញ្ញាយតនស-
 មាបត្តិ និស្សិតោ^(១) អលីដោ ឧបាគតោ សមុបាគ-
 តោ អដ្ឋោសិតោ អទិមុត្តោតិ អាភិព្វញ្ញំ និស្សិ-
 តោ ហិតុមញ្ញំ ។

១ ម. និស្សិតោ អាសិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ក្នុងកាមទាំងឡាយ បើតាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា បុគ្គលណា មិនមានតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង បានសេចក្តីថា បុគ្គលណាមិនមានរាគៈ លះរាគៈ ខ្នាក់រាគៈ លែងរាគៈ ចោលរាគៈ លះបង់រាគៈ សង្កត់សង្កិនរាគៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាមិនមានតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង ។ ពាក្យថា ម្នាលឧបសីវៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ គឺព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគនេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ ។

[២៥៥] ពាក្យថា លះបង់ សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាន គឺលះបង់ រៀបរង បោះបង់ កន្លងបង់ កន្លងរំលង ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសមាបត្តិទាំង ៦ ខាងក្រោម ហើយអាស្រ័យ ផ្អែកផ្អិត ចូលមកជិត ចូលមកជិតព្រម ឱនចុះ ចុះស៊ប់កាន់អាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់សមាបត្តិដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

ឧបសម្ព័ន្ធហោរកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[២៥៦] សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេដិមុត្តោតិ សញ្ញាវិ-
 មោក្ខា វុច្ចន្តិ សត្ត សញ្ញាសមាបត្តិយោ ។ តាសំ
 សញ្ញាសមាបត្តិធំ អាភិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោ-
 ក្ខា អក្កា ច សេដ្ឋា ច វិសេដ្ឋា ច ចាមោក្ខា
 ច ឧត្តមា ច បរា ច ។ បរមេ អក្កេ សេដ្ឋេ
 វិសេដ្ឋេ ចាមោក្ខេ ឧត្តមេ បរេ អដិមុត្តវិមោក្ខេន
 អដិមុត្តោ តត្រាដិមុត្តោ តទដិមុត្តោ តច្ចុរិតោ តព្វ-
 ហុលោ តក្កុកោ តន្និដ្ឋោ តប្បាលោ តប្បញ្ញាហោ
 តនាទិបតេយ្យាតិ សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេដិមុត្តោ ។

[២៥៧] តិដ្ឋេយ្យ សោ តត្ត អនាទុយាយីតិ
 តិដ្ឋេយ្យាតិ តិដ្ឋេយ្យ សដ្ឋីកប្បសហស្សានិ ។
 តត្ថាតិ អាភិញ្ញញ្ញាយតនេ ។ អនាទុយាយីតិ
 អនាទុយាយី អវេធមានោ អវិតច្ឆមាណោ^(១) អនន្តរ-
 ធាយមាណោ អបរិហិយមាណោ ។ អថវា អវដ្ឋមា-
 ណោ អនុស្សមាណោ អមុយ្ហមាណោ អភិលិយមាណោតិ

១ ម. អធិតច្ឆមាណោ ។

ឧបសម្ព័ន្ធនៃកិច្ចការព្រះវិហារ

[២៥៦] ពាក្យថា ចុះចិត្តស៊ីបក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ សេចក្តី
 ថា សញ្ញាសមាបត្តិទាំង ៧ ហៅថា សញ្ញាវិមោក្ខ ។ អាកិញ្ចញ្ញា-
 យតនសមាបត្តិ ជាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរផង វិសេសផង ប្រសើរវិសេសផង
 ជាប្រធានផង ឧត្តមផង ថ្លៃថ្លាផង ជាងសញ្ញាសមាបត្តិទាំងនោះ ។
 បុគ្គលចុះចិត្តស៊ីបក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ ជាកំពូល វិសេស ប្រសើរ
 វិសេស ជាប្រធាន ឧត្តម ថ្លៃថ្លា ដោយអធិមុត្តវិមោក្ខ មានចិត្ត
 ឱនចុះក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ចុះចិត្តស៊ីបក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ត្រាប់
 ទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ច្រើនដោយសញ្ញាវិមោក្ខនោះ ធ្ងន់ក្នុងសញ្ញា-
 វិមោក្ខនោះ ឱនទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ ទោរទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខ
 នោះ ឈមទៅកាន់សញ្ញាវិមោក្ខនោះ មានសញ្ញាវិមោក្ខនោះជាអធិបតី
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចុះចិត្តស៊ីបក្នុងសញ្ញាវិមោក្ខដ៏ប្រសើរ ។

[២៥៧] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនឃ្នាត គប្បីតាំងនៅ
 ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះបាន ត្រង់ពាក្យថា គប្បីតាំងនៅ គឺ
 គប្បីតាំងនៅអស់ពាន់នៃកប្ប ៦០ ។ ពាក្យថា ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន
 នោះ គឺក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនឃ្នាត គឺជាអ្នក
 មិនបោះបង់ មិនកម្រើក មិនទៅប្រាស មិនវិនាស មិនសាប-
 សូន្យ ។ ឬថា មិនត្រេកអរ មិនប្រទូស្ត មិនវង្វេង មិនលំបាក

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តិដ្ឋេយ្យ សោ តត្ថ អនានុយាយី ។ តេនាហា ភក្កវា

សព្វេសុ កាមេសុ យោ វីតរាគោ

(ឧបស័វាតិ ភក្កវា)

អាភិញ្ញាញ្ញំ និស្សិតោ ហិត្វមញ្ញំ

សញ្ញាវិមោក្ខេ បរមេធិមុត្តោ

តិដ្ឋេយ្យ សោ តត្ថ អនានុយាយីតិ ។

[២៥៨] តិដ្ឋេ ចេ សោ តត្ថ អនានុយាយី

បូកម្បិ វស្សានំ^(១) សមន្តចក្កុ

តត្ថេវ សោ សីតិ សិយា វិមុត្តោ

ភវេថ^(២) វិញ្ញាណំ តថាវិធស្ស ។

[២៥៩] តិដ្ឋេ ចេ សោ តត្ថ អនានុយាយីតិ

តិដ្ឋេ ចេ សោតិ សចេ សោ តិដ្ឋេយ្យ សដ្ឋិកប្ប-

សហស្សានិ ។ តត្ថាតិ អាភិញ្ញាញ្ញាយតនេ ។

១ ម. វស្សានិ ។ ២ ម. ចវេថ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្នាត គប្បីតាំងនៅក្នុង
អាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាននោះបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ) បុគ្គលណា
មិនមានតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយទាំងពួង លះបង់សមាបត្តិ
ដទៃ អាស្រ័យអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាន ចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងសញ្ញា-
វិមោក្ខដ៏ប្រសើរ បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនឃ្នាត គប្បីតាំងនៅ
ក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាននោះបាន ។

[២៥៨] (ឧបសីវមាណាពទូលសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ
បើបុគ្គលនោះជាអ្នកសាបសូន្យ គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ញញ្ញា-
យតនជ្ឈាននោះ សូម្បីអស់គំនរនៃឆ្នាំទាំងឡាយ បុគ្គល
នោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួចស្រឡះ ក្នុងអាកិញ្ញញ្ញា-
យតនជ្ឈាននោះឯង ចុះវិញ្ញាណ របស់បុគ្គលមានសភាព
ដូច្នោះ ត្រូវកើតទៀតឬទេ ។

[២៥៩] ពាក្យថា បើបុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនសាបសូន្យ គប្បីតាំង
នៅក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ ត្រង់ពាក្យថា បើបុគ្គលនោះ គប្បី
តាំងនៅ គឺ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ គប្បីតាំងនៅ អស់ពាន់នៃ
កិប្ប ៦០ ។ ពាក្យថា ក្នុងនោះ គឺក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

ឧបសម្ព័ន្ធរមណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

អនានុយាយីតិ អនានុយាយី អវេទមាណោ អវិកច្ចមា-
ណោ អនន្តរាយមាណោ អបរិហិយមាណោ អថវា
អរដ្ឋមាណោ អនុស្សមាណោ អមុយ្ហមាណោ អកិលិយ-
មាណោតិ តិដ្ឋេ ចេ សោ តត្ថ អនានុយាយី ។

[២៦០] បូកម្បិ វស្សានំ សមន្តចក្ខុតិ បូកម្បិ
វស្សានន្តិ បូកម្បិ វស្សានំ^(១) ពហុន្នំ វស្សានំ ពហុន្នំ
វស្សសតានំ ពហុន្នំ វស្សសហស្សានំ ពហុន្នំ វស្ស-
សតសហស្សានំ ពហុន្នំ កប្បសតានំ ពហុន្នំ កប្ប-
សហស្សានំ ពហុន្នំ កប្បសតសហស្សានំ ។ សមន្ត-
ចក្ខុតិ សមន្តចក្ខុ វុច្ចតិ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ ។ បេ ។
តថាកតោ តេន សមន្តចក្ខុតិ បូកម្បិ វស្សានំ សម-
ន្តចក្ខុ ។

[២៦១] តត្ថេវ សោ សីតិ សិយា វិមុត្តោ
ភវេថ វិញ្ញាណំ តថាវិទស្សាតិ តត្ថេវ សោ សីតិ-
ការមនុប្បត្តោ ធុរោ^(២) សស្សតោ អរិបរិណាម-
ធម្មោ សស្សតិសមំ តត្ថេវ តិដ្ឋេយ្យ អថវា

១ ម. វស្សានិ ពហុនិ វស្សានិ ពហុនិ ។ បេ ។ កប្បសតសហស្សានិ ។ ២ ម. និច្ចោ ធុរោ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ជាអ្នកមិនសាបសូន្យ គឺជាអ្នកមិនឃ្នាត មិនកម្រើក មិនទៅប្រាស មិនវិនាស មិនសាបសូន្យ ឬថា ជាអ្នកមិនក្រេកអរ មិនប្រទូស្ត មិនវង្វេង មិនលំបាក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បើបុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនសាបសូន្យ គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាននោះ ។

[២៦០] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ ... សូម្បីអស់គំនរនៃ ឆ្នាំទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា សូម្បីអស់គំនរនៃឆ្នាំទាំងឡាយ គឺសូម្បី អស់ពួកនៃឆ្នាំទាំងឡាយ នៃឆ្នាំដ៏ច្រើន នៃរយឆ្នាំដ៏ច្រើន នៃពាន់ឆ្នាំដ៏ ច្រើន នៃសែនឆ្នាំដ៏ច្រើន នៃរយកប្បដ៏ច្រើន នៃពាន់កប្បដ៏ច្រើន នៃសែនកប្បដ៏ច្រើន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា សព្វញ្ញតញ្ញាណ ហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ បេ ។ ព្រះតថាគត ព្រះនាមថា សមន្តចក្ខុ ដោយហេតុនោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ... សូម្បីអស់គំនរនៃឆ្នាំទាំងឡាយ ។

[២៦១] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួចស្រឡះ ក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនជ្ឈាននោះឯង ចុះវិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសភាព ដូច្នោះ ត្រូវកើតទៀតឬទេ គឺ ព្រះឧបស័រៈ សួរនូវការទៀងទាត់ផង ការជាប់សូន្យផង របស់បុគ្គល ដែលកើតហើយក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ថា បុគ្គលនោះ ដល់នូវភាពជាអ្នកត្រជាក់ ក្នុងអាកិញ្ញញ្ញៈនោះឯង ជាបុគ្គលទៀង បិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា គប្បីនៅក្នុងអាកិញ្ញញ្ញៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តស្ស វិញ្ញាណំ ចវេយ្យ ឧច្ឆិដ្ឋេយ្យ វិនស្សេយ្យ ន
 ភវេយ្យ ន បដិសន្ធិវិញ្ញាណំ និព្វត្តេយ្យ កាមធាតុយា
 វា រូបធាតុយា វា អរូបធាតុយា វាតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ
 ឧប្បន្នស្ស សស្សតញ្ច ឧច្ឆេទញ្ច បុច្ឆតិ ឧទាហុ ត-
 ត្រេវ អនុចាទិសេសាយ និព្វានធាតុយា បរិនិព្វាយេយ្យ
 អថវា តស្ស វិញ្ញាណំ ចវេយ្យ បុន បដិសន្ធិវិញ្ញាណំ
 និព្វត្តេយ្យ កាមធាតុយា វា រូបធាតុយា វា អរូបធាតុ-
 យា វាតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ឧប្បន្នស្ស បរិនិព្វានញ្ច
 បដិសន្ធិញ្ច បុច្ឆតិ ។ តថាវិទស្សាតិ តថាវិទស្ស តាទិ-
 សស្ស តស្សណ្ឌិតស្ស តប្បការស្ស តប្បដិភាកស្ស
 អកិញ្ចញ្ញាយតនេ ឧប្បន្នស្សាតិ តត្រេវ សោ សីតិ
 សិយា វិមុត្តោ ភវេថ វិញ្ញាណំ តថាវិទស្ស ។
 តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តិដ្ឋេ ចេ សោ តត្ថ អនាទុយាយី
 បូកម្បិ វស្សានំ សមន្តចក្កុ
 តត្រេវ សោ សីតិ សិយា វិមុត្តោ
 ភវេថ វិញ្ញាណំ តថាវិទស្សាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

នោះឯង ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ឬថា វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលនោះ គប្បី
 ឃ្នាត ដាច់សូន្យ វិនាស មិនគប្បីកើត គឺបដិសន្ធិវិញ្ញាណ មិនគប្បីកើត
 ក្នុងកាមធាតុក្តី ក្នុងរូបធាតុក្តី ក្នុងអរូបធាតុក្តី មួយទៀត លោកសួរ
 នូវបរិនិព្វានផង បដិសន្ធិផង របស់បុគ្គលដែលកើតហើយក្នុងអាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនៈថា (បុគ្គលនោះ) គប្បីបរិនិព្វានដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ
 ក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈនោះឯង ឬថា វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលនោះ គប្បី
 ឃ្នាត គឺបដិសន្ធិវិញ្ញាណ គប្បីកើតទៀត ក្នុងកាមធាតុក្តី ក្នុងរូបធាតុក្តី
 ក្នុងអរូបធាតុក្តី ។ ពាក្យថា របស់បុគ្គល មានសភាពដូច្នោះ គឺរបស់
 បុគ្គល មានសភាពបែបនោះ ប្រហែលដូច្នោះ ទ្រង់ទ្រាយដូច្នោះ មាន
 ប្រការដូច្នោះ មានចំណែកប្រៀបដូច្នោះ កើតហើយក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ
 ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួចស្រឡះក្នុង
 អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈជ្ជាននោះឯង ចុះវិញ្ញាណរបស់បុគ្គល មានសភាព
 ដូច្នោះ គប្បីកើតទៀតឬទេ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា
 បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ បើបុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនសាប
 សូន្យ គប្បីតាំងនៅក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈជ្ជាននោះ សូម្បី
 អស់គំនរនៃឆ្នាំទាំងឡាយ បុគ្គលនោះ គប្បីជាអ្នកត្រជាក់ រួច
 ស្រឡះក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈជ្ជាននោះឯង ចុះវិញ្ញាណរបស់
 បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ត្រូវកើតទៀតឬទេ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២៦២] អច្ចិ យថា វាតវេកេន ទិត្តំ

(ឧបស័រវាតិ ភកវា)

អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សដ្ឋិ

ឃំ មុនិ ធាមកាយា វិមុត្តោ

អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សដ្ឋិ ។

[២៦៣] អច្ចិ យថា វាតវេកេន ទិត្តន្តិ អច្ចិ វុច្ចតិ

ជាលសិខា ។ វាតាតិ បុរត្តិមា វាតា បច្ឆិមា វាតា

ឧត្តរា វាតា ទត្តិណា វាតា សរជា វាតា អបរ-

ជា វាតា សីតា វាតា ឧណ្ណា វាតា អធិមត្តា^(១)

វាតា វេម្ពវាតា បក្ខវាតា សុបណ្ណាវាតា កាលបណ្ណាវា-

តា វិជ្ជបនវាតា ។ វាតវេកេន ទិត្តន្តិ វាតវេកេន ទិត្តំ

ឧត្តិត្តំ ទុដ្ឋំ បទុដ្ឋំ ខម្ពិតំ វិក្ខម្ពិតន្តិ^(២) អច្ចិ យថា

វាតវេកេន ទិត្តំ ។ ឧបស័រវាតិ ភកវាតិ ឧបស័រវាតិ

ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ ធាមេន អាលបតិ ។

១ ម. បរិត្តា វាតា កាលវាតា ។ ២ ម. ខិត្តា ឧត្តិត្តា នុណ្ណា បនុណ្ណា ខម្ពិតា វិខម្ពិតាតិ ។

ឧបសម្ព័ន្ធរមណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២៦២] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ឧបសម្ព័ន្ធៈ)
 អណ្តាតភ្លើង ដែលត្រូវកម្លាំងខ្យល់ផាត់ហើយ រមែង
 ដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរាប់ (ថាទៅក្នុងទីណា)
 យ៉ាងណា មុនិ រួចស្រឡះហើយចាកនាមកាយ រមែង
 ដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរាប់ (ថាទៅក្នុងទីណា)
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៦៣] ពាក្យថា អណ្តាតភ្លើង ដែលត្រូវកម្លាំងខ្យល់ផាត់
 ហើយ យ៉ាងណា សេចក្តីថា អណ្តាតនៃភ្លើង លោកហៅថា អណ្តាត
 ភ្លើង ។ ពាក្យថា ខ្យល់ គឺ ខ្យល់ទិសខាងកើត ខ្យល់ទិសខាងលិច
 ខ្យល់ទិសខាងជើង ខ្យល់ទិសខាងត្បូង ខ្យល់មានធូលី ខ្យល់មិនមាន
 ធូលី ខ្យល់ត្រជាក់ ខ្យល់ក្តៅ ខ្យល់ខ្លាំងក្លា ខ្យល់កំបុតត្បូង ខ្យល់
 អំពីស្វាបសត្វ ខ្យល់អំពីគ្រុឌ ខ្យល់អំពីស្លឹកឆ្នោត ខ្យល់កើតអំពីការ
 បក់ ។ ពាក្យថា ដែលត្រូវកម្លាំងខ្យល់ផាត់ហើយ គឺកម្លាំងខ្យល់
 ផាត់ហើយ ផាត់ឡើងហើយ បន្ទាបង់ហើយ បន្ទាបង់ចោលហើយ
 ញាំញីហើយ សង្កត់សង្កិនហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អណ្តាត
 ភ្លើង ដែលត្រូវកម្លាំងខ្យល់ផាត់ហើយ យ៉ាងណា ។ ត្រង់ពាក្យថា
 ម្ចាស់ឧបសម្ព័ន្ធៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់ឧបសម្ព័ន្ធៈ
 គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
យទិទំ ភកវាតិ ឧបសីវាតិ ភកវា ។

[២២៤] អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សង្ខត្តិ អត្ថំ ប-
លេតីតិ អត្ថំ បលេតិ អត្ថំ កមេតិ អត្ថំ កច្ចតិ និ-
រុដ្ឋតិ រូបសមតិ បដិប្បស្សម្ពតិ ។ ន ឧបេតិ សង្ខត្តិ
អមកំ ជាម ទិសំ កតោតិ សង្ខំ ន ឧបេតិ ឧទ្ទេ-
សំ ន ឧបេតិ កណាជំ ន ឧបេតិ បណ្ណតី ន
ឧបេតីតិ អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សង្ខំ ។

[២២៥] ឯវំ មុនិ ជាមកាយា វិមុត្តោតិ ឯវន្តិ
ឱបម្មសម្បទិចានជំ ។ មុនីតិ មោជំ រុច្ចតិ ញាណំ
។ បេ ។ សង្កជាលមតិចូ សោ មុនិ ។ ជាមកាយា
វិមុត្តោតិ សោ មុនិ បកតិយា បុព្វេ ជាមកាយា
វិមុត្តោ ច រូបកាយា វិមុត្តោ ច តទង្គសមតិក្ក-
មវិត្តម្ពនប្បហានេន បហីនោ តស្ស មុនិនោ កវន្តំ^(១)

១ ម. ភកវន្តំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការ
បញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុ
នោះ (ទើបមានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ ។

[២៦៤] ពាក្យថា ដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរាប់ ត្រង់ពាក្យ
ថា ដល់នូវការរលត់ គឺដល់នូវការបាត់ ទៅបាត់ ដល់នូវការបាត់
រលត់ រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ។ ពាក្យថា មិនដល់នូវការរាប់ គឺមិន
ដល់នូវការពោល មិនដល់នូវការសម្តែងឡើង មិនដល់នូវការគណនា
មិនដល់នូវការបញ្ញត្តិថា (ភ្លើងនោះ) ទៅកាន់ទិសឯណោះ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរាប់ ។

[២៦៥] ពាក្យថា មុនិរូចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយ ក៏យ៉ាងនោះ
ដែរ ត្រង់ពាក្យ យ៉ាងនោះ គឺជាពាក្យញាំងសេចក្តីឧបមាឲ្យសម្រេច ។
ពាក្យថាមុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ
ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវបណ្តាញនៃសេចក្តីជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា រូចស្រឡះ
ហើយចាកនាមកាយ គឺមុនិនោះ រូចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយ
ក្នុងកាលមុនដោយប្រក្រតីផង រូចស្រឡះហើយ ចាករូបកាយផង
លះបង់ហើយដោយវិក្ខម្ពនប្បហានៈ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវតទ្ធិប្បហានៈ

ឧបសម្ព័ន្ធហោរកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

អាភម្ម ចត្តាហោ អរិយមគ្គា បដិលទ្ធា ហោន្តិ ចតុន្តំ
អរិយមគ្គានំ បដិលទ្ធត្តា ជាមកាយោ ច រូបកា-
យោ ច បរិញ្ញាតា ហោន្តិ ជាមកាយស្ស ច រូប-
កាយស្ស ច បរិញ្ញាតត្តា ជាមកាយា ច រូបកាយា
ច មុត្តោ វិមុត្តោ អច្ចន្តវិមោក្ខេនាតិ ឯវំ មុនិ
ជាមកាយា វិមុត្តោ ។

[២៦៦] អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សង្ខត្តិ អត្ថំ
បលេតីតិ អនុចាទិសេសាយ និព្វានជាតុយា បរិនិព្វា-
យតិ អនុចាទិសេសាយ និព្វានជាតុយា បរិនិព្វតោតិ
ន ឧបេតិ សង្ខត្តិ សង្ខំ ន ឧបេតិ ឧទ្ទេសំ ន ឧបេតិ
កណ្ណំ ន ឧបេតិ បណ្ណត្តិ ន ឧបេតិ ខត្តិយោតិ វា
ព្រាហ្មណោតិ វា វេស្សោតិ វា សុទ្ធោតិ វា កហ-
ដ្ឋោតិ វា បព្វជិតោតិ វា ទេវោតិ វា មនុស្សោតិ
វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា សញ្ញីតិ វា អសញ្ញីតិ វា
នេវសញ្ញីនាសញ្ញីតិ វា សោ ហោតុ នត្តិ បច្ចយោ
នត្តិ ការណំ នត្តិ យេន សង្ខំ កច្ឆេយ្យាតិ

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

អរិយមគ្គទាំង ៤ មុនិនោះ អាស្រ័យ នូវភពទីបំផុត បានហើយ
 ឯនាមកាយនិងរូបកាយ លោកកំណត់ដឹងហើយ ព្រោះបាននូវអរិយមគ្គ
 ទាំង ៤ លោក រួចហើយ រួចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយនិង
 រូបកាយ ព្រោះកំណត់ដឹងនាមកាយ និងរូបកាយ ដោយអច្ចន្តវិមោក្ខ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ រួចស្រឡះហើយ ចាកនាមកាយ
 ក៏យ៉ាងនេះដែរ ។

[២៦៦] ពាក្យថា ដល់នូវការរលត់ មិនដល់ការរាប់ ត្រង់ពាក្យថា
 ដល់នូវការរលត់ គឺមុនិបរិនិព្វាន ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ បរិ-
 និព្វានហើយ ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ។ ពាក្យថា មិនដល់នូវ
 ការរាប់ គឺមិនដល់នូវការពោល មិនដល់នូវការសម្តែងឡើង មិនដល់នូវ
 ការគណនា មិនដល់នូវការបញ្ញត្តិថា ថាក្សត្រិយ៍ក្តី ថាព្រាហ្មណ៍ក្តី
 ថាវេស្សៈក្តី ថាសុទ្ធាក្តី ថាគ្រហស្ថក្តី ថាបព្វជិតក្តី ថាទេវតាក្តី ថា
 មនុស្សក្តី ថាមានរូបក្តី ថាឥតរូបក្តី ថាមានសញ្ញាក្តី ថាឥតសញ្ញាក្តី ថា
 មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី មុនិគប្បីដល់នូវការរាប់
 ដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមាន បច្ច័យមិនមាន សមុដ្ឋានមិនមាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សង្ខំ ។ តេនាហា ភកវា

អច្ចិ យថា វាតវេកេន ទិត្តំ

(ឧបសីវាតិ ភកវា)

អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សង្ខំ

ឯវំ មុនិ ជាមកាយា វិមុត្តោ

អត្ថំ បលេតិ ន ឧបេតិ សង្ខំន្តិ ។

[២៦៧] អដ្ឋង្គតោ សោ ឧទ វា សោ នត្តិ

ឧទាហុ វេ សស្សតិយា អរោកោ

តម្មេ មុនិ សាធុ វិយាករោហិ

តថាហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោ ។

[២៦៨] អដ្ឋង្គតោ សោ ឧទ វា សោ នត្តិតិ

សោ អដ្ឋង្គតោ ឧទាហុ សោ នត្តិ សោ និរុទ្ធា ឧច្ចិ-

ន្តោ វិនិដ្ឋាតិ អដ្ឋង្គតោ សោ ឧទ វា សោ នត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដល់នូវការរលត់ មិនដល់នូវការរាប់ ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបសីវៈ) អណ្តាតភ្លើង
ដែលត្រូវកម្លាំងខ្យល់ផាត់ហើយ រមែងដល់នូវការរលត់
មិនដល់នូវការរាប់ (ថាទៅក្នុងទីណា) យ៉ាងណា មុនិវ្វច
ស្រឡះហើយចាកនាមកាយ រមែងដល់នូវការរលត់ មិន
ដល់នូវការរាប់ (ថាទៅក្នុងទីណា) ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៦៧] (ឧបសីវមាណាព ក្រាបទូលថា) បុគ្គលនោះ ដល់នូវការ
រលត់ ឬថាបុគ្គលនោះ លែងមាន ពុំនោះសោត បុគ្គល
នោះ មិនមានរោគ ប្រៀបដោយសស្សតិវត្ថុ បពិត្រព្រះមុនិ
សូមព្រះអង្គសម្តែងប្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវហេតុនោះ
ដ្បិតថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ។

[២៦៨] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ដល់នូវការរលត់ ឬថាបុគ្គលនោះ
លែងមាន គឺបុគ្គលនោះ ដល់នូវការបាត់ ឬថាបុគ្គលនោះ មិនមាន
គឺថា បុគ្គលនោះរលត់ ដាច់សូន្យ វិនាសហើយ ហេតុនោះ (លោក
សួរថា) បុគ្គលនោះ ដល់នូវការរលត់ ឬថា បុគ្គលនោះ លែងមាន ។

ឧបសម្ព័ន្ធហោរកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[២៦៩] ឧទាហុ វេ សស្សតិយា អរោកោតិ
 ឧទាហុ ធុរោ សស្សតោ អរិបរិណាមធម្មោ សស្សតិ-
 សមំ តត្ថេវ តិដ្ឋយ្យាតិ ឧទាហុ វេ សស្សតិ-
 យា អរោកោ ។

[២៧០] តម្មេ មុនី សាធុ វិយាករោហិតិ តន្តិ
 យំ បុច្ឆាមិ យំ យាចាមិ យំ អន្លៀសាមិ យំ ប-
 សាទេមិ ។ មុនីតិ មោនំ វុច្ឆតិ ញ្ញាណំ ។ មេ ។
 សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។ សាធុ វិយាករោហិតិ
 សាធុ អាចិត្តាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ
 វិរោហិ វិកជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហិ តម្មេ
 មុនី សាធុ វិយាករោហិតិ ។

[២៧១] តថាហិ តេ វិទិតោ វស ធម្មោតិ
 តថាហិ តេ វិទិតោ ញ្ញាតោ តុលិតោ តិរិតោ
 វិការិតោ វិក្ខុតោ វស ធម្មោតិ តថាហិ តេ
 វិទិតោ វស ធម្មោ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២៦៩] ពាក្យថា ពុំនោះសោត បុគ្គលនោះ មិនមានរោគ ប្រៀបដោយសស្សតិវត្ថុ គឺ ពុំនោះសោត បុគ្គលនោះ ទៀងទាត់ បិត ថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា គប្បីបិតនៅក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈនោះឯង ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពុំនោះសោត បុគ្គលនោះ មិនមានរោគ ប្រៀបដោយសស្សតិវត្ថុ ។

[២៧០] ពាក្យថា នោះ នៃបទថា បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គ សម្តែង ប្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវហេតុនោះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ សួរនូវហេតុណា អង្វរនូវហេតុណា អាវាធនានូវហេតុណា ជ្រះថ្លា នូវហេតុណា ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនុ៎ះ ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវបណ្តាញគឺសេចក្តីជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែងឲ្យជាក់ច្បាស់ គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គសម្តែង ប្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវហេតុនោះ ។

[២៧១] ពាក្យថា ដ្បិតថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ គឺ ព្រោះថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាប យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ចម្រើន ធ្វើ ឲ្យប្រាកដហើយ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដ្បិតថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះ អង្គជ្រាបហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អដ្ឋង្គតោ សោ ខុទ វា សោ នត្ថិ
ខុទាហុ វេ សស្សតិយា អរោកោ
តម្មេ មុនី សាធុ វិយាករោហិ
តថាហិ តេ វិទិតោ វេស ធម្មោតិ ។

[២៧២] អត្តង្គតស្ស ន បមាណាមត្ថិ
(ឧបសីវាតិ ភកវា)

យេន នំ វដ្ឋុ តំ តស្ស នត្ថិ
សព្វេសុ ធម្មេសុ សម្មហាតេសុ
សម្មហាតា វាទបថាបិ សព្វេ ។

[២៧៣] អត្តង្គតស្ស ន បមាណាមត្ថិតិ អត្តង្គតស្ស
អនុទានិសេសាយ និព្វានជាតុយា បរិនិព្វតស្ស
រូបប្បមាណំ នត្ថិ វេទនាបមាណំ នត្ថិ សញ្ញាប-
មាណំ នត្ថិ សង្ខារប្បមាណំ នត្ថិ វិញ្ញាណាប្ប-
មាណំ នត្ថិ ន សំវិជ្ជតិ ន ឧបលព្ពតិ បហីនំ សមុ-
ច្ឆិន្ទំ រូបសន្តំ បដិប្បស្សន្តំ អកព្វប្បត្តិកំ ញ្ញាណា-
ក្ខិណា នឡន្តិ អត្តង្គតស្ស ន បមាណាមត្ថិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បុគ្គលនោះ ដល់នូវការរលត់ ឬថា បុគ្គលនោះលែងមាន ពុំ
នោះសោត (បុគ្គលនោះ) មិនមានរោគប្រៀបដោយសស្សតិ-
វត្ថុ បពិត្រព្រះមុនិ សូមព្រះអង្គ សម្តែងប្រាប់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យជាក់
ច្បាស់ នូវហេតុនោះ ដ្បិតថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ។

[២៧២] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់ឧបសីវៈ) បុគ្គល
ដែលរលត់ហើយ ប្រមាណពុំមានទេ បុគ្គលទាំងឡាយ
ពោលចំពោះបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសនុ៎ះ
របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបើធម៌ទាំងពួង បុគ្គល
គាស់រំលើងអស់ហើយ សូម្បីគន្លង នៃវាទៈទាំងពួង ក៏
បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងហើយដែរ ។

[២៧៣] ពាក្យថា បុគ្គលដែលរលត់ហើយ ប្រមាណពុំមានទេ
សេចក្តីថា បុគ្គលដែលរលត់ហើយ គឺដែលបរិនិព្វានហើយ ដោយ
អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ប្រមាណ គឺរូបមិនមាន ប្រមាណ គឺ
វេទនាមិនមាន ប្រមាណ គឺសញ្ញាមិនមាន ប្រមាណ គឺសង្ខារមិន
មាន ប្រមាណ គឺវិញ្ញាណមិនមាន មិនមានសោះ ដែលមិនបាន
គឺលោកលះបង់ហើយ លះបង់ផ្តាច់ហើយ រម្ងាប់ហើយ ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ
ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែលរលត់ហើយ ប្រមាណពុំមានទេ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

ឧបស័រវាតិ ភកវាតិ ឧបស័រវាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ
 ឆាមេន អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាទិវចនមេតំ
 ។ មេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ ឧបស័រវាតិ
 ភកវា ។

[២៧៤] យេន ទំ វន្ត តំ តស្ស ទត្តិ យេន
 វាកេន វាយេយ្យំ យេន ទោសេន វាយេយ្យំ យេន
 មោហេន វាយេយ្យំ យេន មាទេន វាយេយ្យំ យាយ
 ទិដ្ឋិយា វាយេយ្យំ យេន ឧទ្ធច្ចេន វាយេយ្យំ យាយ វិចិ-
 តិច្ឆាយ វាយេយ្យំ យេហិ អនុសយេហិ វាយេយ្យំ វត្តោ-
 តិ វា ទុដ្ឋោតិ វា មូទ្កោតិ វា វិនិពន្ធាតិ វា បរាម-
 ដ្ឋោតិ វា វិក្ខេបកតោតិ វា អនិដ្ឋង្គតោតិ វា ថា-
 មកតោតិ វា តេ អភិសដ្ឋ្វាវា បហីនា អភិសដ្ឋ្វាវាទំ
 បហីនត្តា កតិយា យេន វាយេយ្យំ នេវយិកោតិ
 វា តិវច្ឆានយោទិកោតិ វា បិត្តិវិសយិកោតិ វា
 មនុស្សោតិ វា ទេវោតិ វា រូបីតិ វា អរូបីតិ វា

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ម្នាលឧបស័រៈ នៃបទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថាម្នាលឧបស័រៈ គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ដោយចំឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបស័រៈ ។

[២៧២] ពាក្យថា បុគ្គលទាំងឡាយ ពោលចំពោះបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសនុំ៖ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ អធិប្បាយថា បុគ្គលទាំងឡាយ គប្បីពោលដោយរាគៈណា ពោល ដោយទោសៈណា ពោលដោយមោហៈណា ពោលដោយមានៈណា ពោលដោយទិដ្ឋិណា ពោលដោយឧទ្ធច្ចៈណា ពោលដោយវិចិកិច្ចា ណា ពោលដោយអនុស័យណា ថា បុគ្គលនេះជាអ្នកត្រេកអរ ឬ ជាអ្នកប្រទូស្ត ជាអ្នកវង្វេង ឬជាអ្នកជាប់ចំពាក់ ជាអ្នកស្លាប់អង្អែល ឬជាអ្នកដល់នូវការរាយមាយ ជាអ្នកដល់នូវការមិនសម្រេច ឬជាអ្នកដល់ នូវកម្លាំង អភិសង្ខារទាំងនោះ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ព្រោះលះ បង់អភិសង្ខារទាំងឡាយហើយ ជនទាំងឡាយ គប្បីពោលដោយហេតុ ណា តាមគតិថា បុគ្គលនោះជាសត្វនរក ឬជាអ្នកយកកំណើតជាតិវ- ច្ឆាន ជាបិត្តិវិស័យ ជាមនុស្ស ទេវតា ជារបស់មានរូប ឥតរូប

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សញ្ញតិ វា អសញ្ញតិ វា នេវសញ្ញនាសញ្ញតិ វា
សោ ហេតុ នត្តិ បច្ចយោ នត្តិ ការណំ នត្តិ
យេន វេយ្យំ កថេយ្យំ វោហាយ្យន្តិ យេន
នំ វដ្ឋំ តំ តស្ស នត្តិ ។

[២៧៥] សព្វេសុ ធម្មេសុ សម្មហិតេស្ថិតិ សព្វេសុ
ធម្មេសុ សព្វេសុ ខន្ធសុ សព្វេសុ អាយតនេសុ
សព្វាសុ ធាតុសុ សព្វាសុ កតិសុ សព្វាសុ ឧប-
បត្តិសុ សព្វាសុ បដិសន្ធិសុ សព្វេសុ ភវេសុ
សព្វេសុ សំសារេសុ សព្វេសុ វដ្ឋេសុ ឧហិតេសុ
សម្មហិតេសុ ឧទ្ធតេសុ សមុទ្ធតេសុ ឧប្បាតិតេសុ
សមុប្បាតិតេសុ បហីនេសុ សមុច្ឆិន្ទេសុ រូបសន្តេសុ
បដិប្បស្សន្តេសុ អភព្វប្បត្តិកេសុ ញ្ញាណក្តិនា ទន្ស័-
ស្ថិតិ សព្វេសុ ធម្មេសុ សម្មហិតេសុ ។

[២៧៦] សម្មហិតា វាទបថាបិ សព្វេតិ វាទបថា
វុច្ឆន្តិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសង្ការា ច ។ តស្ស
វាទា ច វាទបថា ច អធិវចនានិ ច អធិវចនបថា ច
និវុត្តិ ច និវុត្តិបថា ច បញ្ញត្តិ ច បញ្ញត្តិបថា ច

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

មានសញ្ញា ឥតសញ្ញា ឬថាជាសត្វមានសញ្ញាក៏មិនមែនឥតសញ្ញាក៏មិនមែន បុគ្គលគប្បីពោល និយាយ ហៅ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ មិនមាន បច្ច័យមិនមាន សមុដ្ឋានមិនមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលទាំងឡាយ ពោលនូវបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសន្តុះ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

[២៧៥] ពាក្យថា កាលបើធម៌ទាំងពួង បុគ្គលនោះគាស់រំលើងអស់ហើយ គឺកាលបើធម៌ទាំងអស់ ខន្ធទាំងអស់ អាយតនៈទាំងអស់ ធាតុទាំងអស់ គតិទាំងអស់ ឧបបត្តិទាំងអស់ បដិសន្ធិទាំងអស់ ភពទាំងអស់ សំសារទាំងអស់ វដ្តៈទាំងអស់ បុគ្គលនោះ គាស់គាស់រំលើង រើ រើឡើង បោចរោច បោចរោចឡើង លះបង់ ក្របែល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលបើធម៌ទាំងពួង បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងអស់ហើយ ។

[២៧៦] ពាក្យថា សូម្បីគន្លងនៃវាទៈទាំងពួង បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងអស់ហើយដែរ សេចក្តីថា កិលេស ខន្ធនិងអភិសង្ខារទាំងឡាយ លោកហៅថា គន្លងនៃវាទៈ ។ វាទៈ គន្លងនៃវាទៈ ឈ្មោះ គន្លងនៃឈ្មោះ សម្តី គន្លងនៃសម្តី បញ្ញត្តិនិងគន្លងនៃបញ្ញត្តិទាំងឡាយ

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឧហតា សម្មហតា ឧទ្ធតា សមុទ្ធតា ឧប្បាតិតា សមុ-
 ប្បាតិតា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា
 អកពុប្បត្តិកា ញាណក្ខិណា ទន្សាតិ សម្មហតា វាទប-
 ថាបិ សព្វេ ។ តេនាហ ភកកា

អដ្ឋង្គតស្ស ន បមាណាមត្តិ (ឧបស័រវាតិ ភកកា)

យេន នំ វជ្ជំ តំ តស្ស នត្តិ

សព្វេសុ ធម្មេសុ សម្មហតេសុ

សម្មហតា វាទបថាបិ សព្វេតិ ។

សហ កាថាបរិយោសាណា ។ បេ ។ សត្តា មេ ភិណ្ណេ

ភកកា សារកោហាមស្មីតិ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ ឆដ្ឋោ ។

ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

បុគ្គលនោះគាស់រំលើង គាស់រំលើងឡើង រើ រើឡើង បោចរោច
បោចរោចឡើង លះបង់ ក្របែល រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរ
ឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) សូម្បីគន្លងនៃវាទៈទាំងពួង បុគ្គលនោះ គាស់រំលើងអស់
ហើយដែរ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលឧបស័រៈ) បុគ្គលដែល
រលត់ហើយ ប្រមាណពុំមានទេ បុគ្គលទាំងឡាយ ពោល
ចំពោះបុគ្គលនោះ ដោយកិលេសណា កិលេសនុ៎ះ របស់
បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបើធម៌ទាំងពួង បុគ្គលនោះ
គាស់រំលើងហើយ សូម្បីគន្លងនៃវាទៈទាំងពួង ក៏បុគ្គលនោះ
គាស់រំលើងហើយដែរ ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ (ឧបស័រមាណាត ប្រកាសខ្លួន) ថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះសាស្តា របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ
ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ ឧបស័រមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសទី ៦ ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២៧៧] សន្តិ លោកេ មុនយោ (ឥច្ចាយស្នា នន្ទោ)
 ជនា វេទន្តិ តយិទំ កកម៌សុ
 ញ្ញាណ្ហបបន្នំ មុនិ នោ វេទន្តិ
 ឧទាហុ វេ ដីវិកេន្ទបបន្នំ ។

[២៧៨] សន្តិ លោកេ មុនយោតិ សន្តិតិ
 សន្តិ សំវិទ្ធុន្តិ^(១) ឧបលត្តន្តិ ។ លោកេតិ អចា-
 យលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេ^(២) ។ មុន-
 យោតិ មុនិទាមកា អាដីវកា និកត្តា ជដិលា
 តាបសាតិ សន្តិ លោកេ មុនយោ^(៣) ។ ឥច្ចា-
 យស្នា នន្ទោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្តិ ។ អាយស្នាតិ
 បិយវចនំ ។ នន្ទោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ
 ។ បេ ។ អភិលាចោតិ^(៤) ឥច្ចាយស្នា នន្ទោ ។

[២៧៩] ជនា វេទន្តិ តយិទំ កកម៌សូតិ ជនា-
 តិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ធា ច

១ ម. ឯត្តន្តរ អត្ថីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. លោកេតិ អបាយលោកេ ។ ល ។ អាយតនលោកេតិ
 ន ទិស្សន្តិ ។ ៣ ម. តាបសា ទេវា លោកេ មុនយោតិ សញ្ញានន្តិ ។ ន ច តេ មុនយោតិ សន្តិ
 លោកេ មុនយោ ទិស្សន្តិ ។ ៤ ម. ឥច្ចាយស្នា នន្ទោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្តិ ។ អាយស្នាតិ
 បិយវចនំ ។ នន្ទោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស នាមំ ។ បេ ។ អភិលាចោតិ តិ ន ទិស្សន្តិ ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២៧៧] (នន្ទៈមានអាយុ ទូលស្នូវដូច្នោះថា) ជនទាំងឡាយតែង
ពោលថា ពួកមុនិរមែងមានក្នុងលោក ដំណើរនោះតើយ៉ាង
ណា ជនទាំងឡាយតែងហៅបុគ្គល ដែលប្រកបដោយ
ញាណ ថាជាមុនិឬ ឬក៏ហៅបុគ្គលដែលប្រកបដោយការ
ចិញ្ចឹមជីវិត (ថាជាមុនិ) ។

[២៧៨] ពាក្យថា ពួកមុនិរមែងមានក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា
រមែងមាន គឺរមែងមាន មានព្រម កើតមាន ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុង
អបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ។ ពាក្យថា ពួកមុនិ គឺ
ពួកអាជីវក និគ្រន្ត ជដិល តាបស មានឈ្មោះថា មុនិ ហេតុ
នោះ (លោកស្នូវថា) ពួកមុនិរមែងមានក្នុងលោក ។ ពាក្យថា
ដូច្នោះ របស់បទថា នន្ទៈមានអាយុទូលស្នូវដូច្នោះ គឺជាតំណាង ។
ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា នន្ទៈ ជា
ឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ
(មានពាក្យថា) នន្ទៈមានអាយុទូលស្នូវដូច្នោះ ។

[២៧៩] ពាក្យថា ជនទាំងឡាយតែងពោល ដំណើរនោះតើយ៉ាងណា
ត្រង់ពាក្យថា ជនទាំងឡាយ បានដល់ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សូទ្រៈ

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កហដ្ឋា ច បព្វជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។
 វេទន្តីតិ^(១) កថេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ទីបយន្តិ វោហារន្តិ ។
 តយំទំ កថំសូតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេដ្ឋ-
 កបុច្ឆា អនេកំសបុច្ឆា ឯវំ នុខោ ន នុខោ កី
 នុខោ កថំ នុខោតិ ជនា វេទន្តិ តយំទំ កថំសុ ។

[២៨០] ញ្ញាណូបបន្នំ មុនិ នោ វេទន្តីតិ អដ្ឋ-
 សមាបត្តិញ្ញាណោន វា បញ្ញាកិញ្ញាញ្ញាណោន វា
 ឧបេតំ សមុបេតំ ឧចាកតំ សមុចាកតំ ឧបបន្នំ
 សមុបបន្នំ^(២) សមដ្ឋាកតំ មុនិ វេទន្តិ កថេន្តិ
 ភណ្ឌន្តិ ទីបយន្តិ វោហារន្តីតិ ញ្ញាណូបបន្នំ មុនិ
 នោ វេទន្តិ ។

[២៨១] ឧទាហុ វេ ជីវិតេន្ទូបបន្នន្តិ ឧទាហុ អនេក-
 វិធអតិបរមទុក្ករការិកល្យខជីវិតានុយោគេន ឧបេតំ
 សមុបេតំ ឧចាកតំ សមុចាកតំ ឧបបន្នំ សមុបបន្នំ ស-
 មដ្ឋាកតំ មុនិ វេទន្តិ កថេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ទីបយន្តិ វោហារន្តីតិ

១ ម. តេ លោកេ មុនយោតិ វេទន្តីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. សម្បន្នំ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតានិងមនុស្ស ។ ពាក្យថា ពោល គឺ សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្ងៃង ។ ពាក្យថា ដំណើរនោះ តើយ៉ាងណា គឺការសួរដោយសង្ស័យ សួរដោយសេចក្តីឆ្លើងច្ងល់ សួរដោយការព្រៃកចិត្ត សួរដោយចំណែក ជាអនេកថា យ៉ាងនេះ ឬឃ្នាំ មិនមែនទេឬឃ្នាំ ដូចម្តេចទៅឃ្នាំ ដោយ ប្រការដូចម្តេចឃ្នាំ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ជនទាំងឡាយតែងពោល ដំណើរនោះ តើយ៉ាងណា ។

[២៨០] ពាក្យថា ជនទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គល ដែលប្រកប ដោយញ្ញាណ ថាជាមុនីឬ សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយ តែងពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្ងៃង នូវបុគ្គលដែលប្រកប ប្រកបព្រម ចូល ទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម បរិបូណ៌ ដោយអដ្ឋសមាបត្តិ- ញ្ញាណក្តី ដោយបញ្ចកិញ្ញាញាណក្តី ថាជាមុនី ឬហេតុនោះ (លោកសួរ ថា) ជនទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយញ្ញាណថាជាមុនីឬ ។

[២៨១] ពាក្យថា ឬក៏ហៅបុគ្គល ដែលប្រកបដោយការចិញ្ចឹម ជីវិត ថាជាមុនី សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយ តែងពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្ងៃង នូវបុគ្គលដែលប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅ ជិត ចូលទៅជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម បរិបូណ៌ ដោយការប្រកប រឿយៗ នូវការចិញ្ចឹមជីវិត ដ៏សៅហ្មង ជាអំពើដែលបុគ្គល គប្បីធ្វើ បានដោយកម្រលើសលុប មានប្រការផ្សេងៗ ជាអនេក ថាជាមុនី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឧទាហរ វេ ដីវិកេន្ទបបដ្ឋំ ។ តេនាហា សោ

ព្រាហ្មណោ

សន្តិ លោកេ មុនយោ

(ឥច្ឆាយស្មា នន្ទោ)

ជនា វេន្តិ តយិទំ កចំសុ

ញាណ្យបបដ្ឋំ មុនិ នោ វេន្តិ

ឧទាហរ វេ ដីវិកេន្ទបបដ្ឋន្តិ ។

[២៨២] ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណោន

មុនីន នន្ទ កុសលា វេន្តិ

វិសេនិកត្វា អនិយា និរាសា

ចរន្តិ យេ តេ មុនយោតិ ព្រមិ ។

[២៨៣] ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណោនាតិ ន ទិដ្ឋិ-

យាតិ ន ទិដ្ឋសុទ្ធិយា ។ ន សុតិយាតិ ន សុតសុទ្ធិយា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ឬក៏ហៅបុគ្គលប្រកបដោយការចិញ្ចឹមជីវិត
ថាជាមុនី ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(នន្ទៈមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) ជនទាំងឡាយ តែង
ពោលថា ពួកមុនិរមែងមានក្នុងលោក ដំណើរនោះតើយ៉ាង
ណា ជនទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គល ដែលប្រកបហើយ
ដោយញាណ ថាជាមុនីឬ ឬក៏ហៅបុគ្គលដែលប្រកបដោយ
ការចិញ្ចឹមជីវិត ថាជាមុនី ។

[២៨២] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់នន្ទៈ ជនអ្នកឈ្លាស
វៃទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គលថាមុនី ក្នុងលោកនេះ មិន
មែនព្រោះការឃើញ មិនមែនព្រោះការឮ មិនមែនព្រោះ
ញាណទេ ពួកបុគ្គលណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ជាអ្នកមិន
មានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តទៅ តថាគតហៅ
ពួកបុគ្គលនោះ ថាមុនី ។

[២៨៣] ពាក្យថា មិនមែន ព្រោះការឃើញ មិនមែន
ព្រោះការឮ មិនមែន ព្រោះញាណទេ ត្រង់ពាក្យថា មិនមែន ព្រោះ
ការឃើញ គឺ មិនមែន ព្រោះស្អាតដោយការឃើញ ។ ពាក្យថា
មិនមែន ព្រោះការឮ គឺ មិនមែន ព្រោះស្អាតដោយការស្តាប់ ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ន ញ្ញាលោនាតិ នបិ អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាលោន នបិ មិច្ឆា-
ញ្ញាលោនាតិ ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញ្ញាលោន ។

[២៨៤] មុនីធន នន្ទ កុសលា វេទន្តិកិ កុសលាតិ
យេ តេ ខន្ធកុសលា ធាតុកុសលា អាយតនកុស-
លា បដិច្ចសមុប្បាទកុសលា សតិប្បដ្ឋានកុសលា
សម្មប្បធានកុសលា ឥទ្ធិចាទកុសលា ឥន្ទ្រិយកុ-
សលា ពលកុសលា ពោជ្ឈង្គកុសលា មក្កកុសលា
ផលកុសលា និព្វានកុសលា តេ កុសលា ទិដ្ឋិសុទ្ធិ-
យា វា សុតសុទ្ធិយា វា អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាលោន វា
មិច្ឆាញ្ញាលោន វា^(១) ឧបេតំ សមុបេតំ ឧចាកតំ ស-
មុចាកតំ ឧបបដ្ឋំ សមុបបដ្ឋំ សមដ្ឋាកតំ មុនី ន វេទន្តិ
ន កេថេន្តិ ន ភិណាទ្តិ ន ទីបយន្តិ ន វោហារន្តិកិ
មុនីធន នន្ទ កុសលា វេទន្តិ ។

១ ម. បញ្ញាភិញ្ញាញ្ញាលោន វា មិច្ឆាញ្ញាលោន វា ទិដ្ឋេន វា សុតេន វាតិ ទិស្សតិ ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា មិនមែន ព្រោះញាណ គឺមិនមែន ព្រោះអដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាណ
ផង មិនមែន ព្រោះមិច្ឆាញាណផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិន
មែនព្រោះការឃើញ មិនមែនព្រោះការឮ មិនមែនព្រោះញាណទេ ។

[២៨២] អធិប្បាយពាក្យថា ម្ចាស់នន្ទៈ ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ
តែងហៅបុគ្គលថាមុនិក្នុងលោកនេះ ត្រង់ពាក្យថាអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ
បានដល់ ពួកបុគ្គលណា ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងខន្ធ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងធាតុ
អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងអាយតនៈ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ អ្នកឈ្លាស
វៃក្នុងសតិប្បដ្ឋាន អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសម្មប្បធាន អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងតទ្ធិ-
បាទ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងតន្រ្តិយ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងពលៈ អ្នកឈ្លាសវៃ
ក្នុងពោជ្ឈង្គ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ អ្នកឈ្លាសវៃក្នុងផល អ្នកឈ្លាស
វៃក្នុងនិព្វាន បុគ្គលអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយនោះ មិនពោល មិនសម្តែង
មិនពណ៌នា មិនបំភ្លឺ មិនថ្លែង នូវបុគ្គល ដែលប្រកប ប្រកបព្រម
ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម បរិបូណ៌ ដោយការ
ស្អាតព្រោះការឃើញក្តី ដោយការស្អាតព្រោះការឮក្តី ដោយអដ្ឋសមា-
បត្តិញ្ញាណក្តី ដោយមិច្ឆាញាណក្តី ថាជាមុនិទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) ម្ចាស់នន្ទៈ ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គលថា
មុនិ ក្នុងលោកនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[២៨៥] វិសេនិកត្វា អនិយា និរាសា ចរន្តិ យេ តេ
 មុនយោតិ ព្រមីតិ សេនា វុច្ចតិ មារសេនា ។ កាយ-
 ទុច្ចរិតំ មារសេនា វចីទុច្ចរិតំ មារសេនា មនោទុច្ចរិតំ
 មារសេនា រាគោ មារសេនា ទោសោ មារសេនា មោ-
 ហោ មារសេនា កោដោ ឧបដាហោ មក្ខោ បណ្ណាសោ
 ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាថេយ្យំ ថម្ពោ សារម្ពោ មា-
 នោ អតិមាណោ មនោ បមាណោ សព្វេ កិលេសា សព្វេ
 ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ បរិណ្ណាហា សព្វេ សន្តាចា
 សព្វាកុសលាកិសិដ្ឋារា មារសេនា ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា

កាមា តេ បឋមា សេនា	ទុតិយារតិ វុច្ចតិ
តតិយា ខុប្បិចាសា តេ	ចតុត្ថី តណ្ហា បវុច្ចតិ
បញ្ចមំ ^(១) ដីនមិទ្ធព្ពេ	ឆដ្ឋា កិរូ បវុច្ចតិ
សត្តមី វិចិកិច្ឆា តេ	មក្ខោ ថម្ពោ តេ អដ្ឋមោ
លាភោ សិលោកោ សក្ការោ	មិច្ឆាលទ្ធា ច យោ យសោ
យោ ចត្តានំ សមុត្តំសេ	បរេ ច អវជានតិ
ឯសា តេ ន មុចិ សេនា	កណ្ហាស្សាភិប្បហារិណី
ន នំ អសូរោ ជិនាតិ	ជេត្វា ច លភតេ សុខន្តិ ។

១ ម. បញ្ចមី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២៨៥] ពាក្យថា ពួកបុគ្គលណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ជាអ្នកមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តនៅ តថាគតហៅពួកបុគ្គលនោះថា មុនិ អធិប្បាយថា មារសេនា លោកហៅថា សេនា ។ កាយទុច្ចរិតជាមារសេនា វចីទុច្ចរិតជាមារសេនា មនោទុច្ចរិតជាមារសេនា រាគៈជាមារសេនា ទោសៈ ជាមារសេនា មោហៈជាមារសេនា កោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាវេយ្យៈ ថម្មៈ សារម្មៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលាកិសង្ខារទាំងពួងជាមារសេនា ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

កាមជាសេនាទី ១ របស់អ្នក សេចក្តីមិនត្រេកអរហៅថាសេនាទី២
 សេចក្តីស្រេកឃ្នានជាសេនាទី៣ របស់អ្នក តណ្ហាហៅថាសេនាទី៤
 បីនមិទ្ធុជាសេនាទី៥ របស់អ្នក សេចក្តីតក់ស្លុតហៅថាសេនាទី៦
 វិចិក្ខុជាសេនាទី៧ របស់អ្នក សេចក្តីលុបគុណ សេចក្តីរឹងត្អឹង
 ជាសេនាទី៨ របស់អ្នក លាភ សេចក្តីសរសើរ សក្ការៈ
 យសដែលបានខុសផង បុគ្គលលើកតម្កើងខ្លួនឯងផង បង្គាប់
 បង្គោនអ្នកដទៃផង ម្ចាស់មារ រ៉ះជាសេនារបស់អ្នក ជាកិលេស
 បំផ្លាញនូវបុគ្គលចិត្តខ្មៅ ឯបុគ្គលអ្នកមិនភ្លៀវភ្លា រមែងមិនឈ្នះ
 នូវកិលេសនោះទេ លុះតែបុគ្គលឈ្នះហើយ ទើបបានសុខ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

យតោ ចត្វហិ អរិយមក្កេហិ សព្វា ច មារសេនា
សព្វេ^(១) ច កិលេសា ជិតា បរាជិតា បកញ្ជិតា
វិប្បលុត្តា បរមុខា តេ វុច្ឆន្តិ វិសេនិកត្វា ។ អ-
និយាតិ រាតោ ជីយោ នោសោ ជីយោ មោហោ
ជីយោ កោណោ ជីយោ ឧបនាហោ ជីយោ ។ បេ ។
សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារា ជីយោ ។ យេសំ ឯតេ ជី-
យា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា វ្រុបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អ-
ភព្វប្បត្តិកា ញ្ញាណក្ខិណា ទឡ្យា តេ វុច្ឆន្តិ អនិយា ។
និរាសាតិ អាសា វុច្ឆតិ តណ្ហា យោ រាតោ សារា-
តោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។
យេសំ ឯសា អាសា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា វ្រុ-
បសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញ្ញាណក្ខិណា
ទឡ្យា តេ វុច្ឆន្តិ និរាសា^(១) ។ វិសេនិកត្វា អនិយា
និរាសា ចរន្តិ យេ តេ មុនយោតិ ព្រមីតិ យេ តេ អរ-
ហន្តោ ខីណាសវា វិសេនិកត្វា ច អនិយា ច និរាសា
ច ចរន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិ

១ ម. សព្វេ ច វិសេនី កត្វា ។ ២ ម. ឯត្តន្តេ យេតិ អរហន្តោ ខីណាសវាតិ ទិស្សតិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

កាលណា មានសេនាទាំងពួងផង កិលេសទាំងពួងផង បុគ្គលបានឈ្នះ
 ហើយ ផ្ទាញ់ហើយ បំបាត់ចោលហើយ លុបលាងចោលហើយ ក្នុងទីកំ-
 បាំងមុខ ដោយអរិយមគ្គទាំង ៤ បុគ្គលទាំងនោះ លោកពោលថាធ្វើ
 សេនាឲ្យវិនាស ។ ពាក្យថា មិនមានទុក្ខ សេចក្តីថា រាគៈជាទុក្ខ ទោសៈ
 ជាទុក្ខ មោហៈជាទុក្ខ កោធជៈជាទុក្ខ ឧបនាហៈជាទុក្ខ ។ បេ ។
 អកុសលភិសង្ខារទាំងអស់ជាទុក្ខ ។ ទុក្ខទាំងនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ
 ណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ គ្របសង្កត់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើង
 បាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នក
 មិនមានទុក្ខ ។ ពាក្យថា មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីថា តណ្ហា
 លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានខាង តម្រេក តម្រេកដ៏មានកម្លាំង
 ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីប្រាថ្នាគឺតណ្ហានុ៎ះ
 បុគ្គលទាំងឡាយណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ គ្របសង្កត់ ធ្វើ
 មិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលទាំងនោះ
 លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។ ពាក្យថា ពួកបុគ្គលណា
 ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តនៅ
 តថាគតហៅពួកបុគ្គលទាំងនោះ ថាមុនិ បានសេចក្តីថា ព្រះអរហន្តខ្ជីណា-
 ស្រពទាំងឡាយណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាសផង មិនមានទុក្ខផង មិន
 មានសេចក្តីប្រាថ្នាផង ត្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តេ លោកេ មុនយោតិ ព្រមិ អាចិត្តាមិ ទេសេមិ
បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវាមិ វិកជាមិ ឧត្តានីកោមិ
បកាសេមីតិ វិសេនិកត្វា អនិយា និរាសា ចរន្តិ យេ
តេ មុនយោតិ ព្រមិ ។ តេនាហា ភក្កវា

ន ទិដ្ឋិយា ន សុតិយា ន ញាណោន

មុនីន នន្ទ កុសលា វេន្តិ

វិសេនិកត្វា អនិយា និរាសា

ចរន្តិ យេ តេ មុនយោតិ ព្រមីតិ ។

[២៨៦] យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណា សេ

(ឥច្ឆាយស្មា នន្ទោ)

ទិដ្ឋសុតេនាបិ^(១) វេន្តិ សុទ្ធិ

សីលព្វតេនាបិ វេន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វេន្តិ សុទ្ធិ

កច្ចិស្ស តេ (ភក្កវា) តត្ថ យតា ចរន្តា

អតារុ ជាតិញ ជវញ មារិស

បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហិ មេ តំ ។

១ ឱ. ទិដ្ឋេន សុតេនាបិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

តថាគត ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវព្រះអរហន្តខីណាស្រពទាំងនោះ ថាមុនិ ក្នុង លោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកបុគ្គលណាធ្វើសេនាឲ្យវិនាស មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តនៅ តថាគត ហៅពួក បុគ្គលទាំងនោះ ថាមុនិ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលនន្ទៈ ជនអ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយ តែងហៅបុគ្គលថាមុនិ ក្នុងលោកនេះ មិនមែនព្រោះការឃើញ មិនមែនព្រោះការឮ មិនមែនព្រោះញាណទេ ពួកបុគ្គលណា ធ្វើសេនាឲ្យវិនាស ជាអ្នកមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ប្រព្រឹត្តនៅ តថាគតហៅពួកបុគ្គលទាំងនោះ ថាមុនិ ។

[២៨៦] (នន្ទៈមានអាយុ ទូលសួរ ដូច្នោះថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង ឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះសីល និងវ័តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ (បពិត្រ ព្រះមានព្រះភាគ) អ្នកនិទុក្ខ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជា អ្នកសង្រួមប្រព្រឹត្តក្នុងវ័តនោះ តើបានធ្លុងផុតជាតិនិងជរាខ្លះដែរឬ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[២៨៧] យេកេចិមេ សមណព្រាហ្មណាសេតិ
 យេកេចីតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ
 និស្សេសំ បរិយាទាយ វេទនមេតំ យេកេចីតិ ។
 សមណាតិ យេកេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បព្វជ្ជបកតា
 បរិព្វាជសមាបន្នា ។ ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ កោវា-
 ទិកាតិ យេកេចិមេ សមណព្រាហ្មណាសេ ។
 ឥច្ចាយស្មា នន្ទោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្និ ។ អាយស្មា-
 តិ បិយវេទនំ ។ នន្ទោតិ តស្ស ព្រាហ្មណាស្ស
 ធាមំ ។ បេ ។ អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា នន្ទោ ។

[២៨៨] ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ ទិដ្ឋនបិ
 សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ
 កថេន្តិ កណាទ្តិ ទីបយន្តិ វោហារន្តិ សុតេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ
 កថេន្តិ កណាទ្តិ ទីបយន្តិ វោហារន្តិ ទិដ្ឋសុតេន-
 បិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ
 វេទន្តិ កថេន្តិ កណាទ្តិ ទីបយន្តិ វោហារន្តិតិ

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២៨៧] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ត្រង់
 ពាក្យថា ណាមួយ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនសល់ ឥតសល់
 ពាក្យថា ណាមួយ នេះជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា សមណៈទាំងឡាយ
 គឺបុគ្គលណាមួយ ចូលកាន់បព្វជ្ជា ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ ឬសជា
 បរិព្វាជក ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ គឺបុគ្គលណាមួយជាភោវាទី
 ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ។
 ពាក្យថា ដូច្នោះ របស់បទថា នន្ទៈមានអាយុទូលសួរដូច្នោះ គឺជាតំណ
 បទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា នន្ទៈ
 ជាឈ្មោះរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍
 នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) នន្ទៈមានអាយុទូលសួរដូច្នោះ ។

[២៨៨] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍
 ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ គឺពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ
 ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួច
 ស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ពោល សម្តែង ពណ៌នា
 បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួច
 វិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮក្តី ពោល សម្តែង
 ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច
 រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឬដែលឮក្តី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋសុតេនាមិ វេទន្តិ សុទ្ធិ ។

[២៨៩] សីលពូតេនាមិ វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ សីលេនបិ
 សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ
 កាថេន្តិ កណាន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ វត្តេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ
 កណាន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ សីលពូតេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ
 កណាន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ សីលពូតេនាមិ វេទន្តិ
 សុទ្ធិ ។

[២៩០] អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ អនេកវិជ-
 វត្តកុត្តហាលមដ្ឋលេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ
 វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ កណាន្តិ ទិបយន្តិ វោ-
 ហារន្តិ អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ ។

[២៩១] កិច្ចិស្ស តេ (ភក្កវា) តត្ថ យតា ចរដ្ឋាតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថា សេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ។

[២៨៧] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវ័ត្ត ខ្លះ គឺពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាត វិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលក្តី ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវ័ត្តក្តី ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលនិងវ័ត្តក្តី ហេតុនោះ (លោក សួរថា) ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវ័ត្តខ្លះ ។

[២៨៨] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាង ខ្លះ គឺពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាត វិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវ័ត្តនិង មង្គលភ្នាក់ផ្អើលមានប្រការផ្សេងៗ ជាអនេក ហេតុនោះ (លោកសួរ ថា) ពោលនូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ ។

[២៨៩] អធិប្បាយពាក្យថា (បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ) សមណ- ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តក្នុងវ័ត្តនោះ ... ដែរឬ

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កច្ចិស្សតិ សំសយបុច្ឆា វិមតិបុច្ឆា ទ្វេជ្ឈកបុច្ឆា
អនេកំសបុច្ឆា ឯវំ នុ ខោ ន នុ ខោ កិណ្ណុ ខោ
កងំ នុ ខោតិ កច្ចិស្ស ។ តេតិ ទិដ្ឋិតតិកា ។
ភក្កវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
យទិទំ ភក្កវាតិ កច្ចិស្ស តេ ភក្កវា ។ តត្ថ យតា
ចរណ្ហាតិ តត្ថាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា សកាយ ខន្តិយា
សកាយ រុចិយា សកាយ លទ្ធិយា ។ យតាតិ យ-
តា បដិយតា កោមិតា រក្ខិតា សំរុតា ។ ចរណ្ហាតិ ច-
រណ្ហា វិចរណ្ហា ឥរិយណ្ហា រត្តេណ្ហា ចាលេណ្ហា យបេណ្ហា
យាបេណ្ហាតិ កច្ចិស្ស តេ (ភក្កវា) តត្ថ យតា ចរណ្ហា ។

[២៩២] អតារុ ជាតិញ ជវញ មារិសាតិ ជាតិជវាមរ-

ណំ អតរិសុ ខត្តរិសុ បតរិសុ សមតិក្កមិសុ វិតិវត្តិសុ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ត្រង់ពាក្យថា ដែរឬ គឺជាសំណួរដោយសេចក្តីសង្ស័យ សំណួរដោយសេចក្តី
 ងឿងធ្ងល់ សំណួរដោយសេចក្តីកន្លែកចិត្ត សំណួរដោយចំណែកជាអនេក
 ថា យ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនទេឬហ្ន៎ ដូចម្តេចទៅហ្ន៎ ដោយប្រការ
 ដូចម្តេចទៅហ្ន៎ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដែរឬ ។ ពាក្យថា បុគ្គល
 ទាំងនោះ បានដល់ពួកបុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះ
 មានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា
 ព្រះមានព្រះភាគ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (លោកសួរ
 ថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ... ដែរឬ ។
 ពាក្យថា ជាអ្នកសង្គ្រម ប្រព្រឹត្តក្នុងវត្តនោះ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងវត្តនោះ
 គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីគួររបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន
 ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកសង្គ្រម គឺជាអ្នកសង្គ្រម សង្គ្រម
 ចំពោះ គ្រប់គ្រង រក្សា រវាំង ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត
 ប្រព្រឹត្តផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុ
 នោះ (លោកសួរថា) (បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង
 នោះ ជាអ្នកសង្គ្រម ប្រព្រឹត្តក្នុងវត្តនោះ... ដែរឬ ។

[២៩២] ពាក្យថា (បពិត្រព្រះអង្គ) អ្នកនិទុក្ខ សមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ តើបានធ្ងន់ជាតិវិនិច្ឆ័យ (ដែរឬ) គឺធ្ងន់ ធ្ងន់ឡើង
 ធ្ងន់ចេញ កន្លងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវជាតិជរានិចមរណៈ ។

មារិសាតិ បិយវចនំ សការវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ

មារិសាតិ អតារុ ជាតិញ ជវញ មារិស ។

[២៩៣] បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តន្តិ បុច្ឆាមិ

តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អន្នេសាមិ តំ បសាទេ-

មិ តំ កថស្ស មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។ ភគវាតិ ការវាធិវ-

ចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភគវាតិ ។

ព្រូហិ មេ តន្តិ ព្រូហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញបេ-

ហិ បដ្ឋបេហិ វិវាហិ វិកជាហិ ឧត្តាជីករោហិ បកា-

សេហីតិ បុច្ឆាមិ តំ ភគវា ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហ

សោ ព្រាហ្មណោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា អ្នកនិរទុក្ខ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យថា អ្នកនិរទុក្ខ
នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតខ្លាច ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិរទុក្ខ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តើបានធ្វើជាតិ
និងជរាដែរឬ ។

[២៩៣] ពាក្យថា ខ្ញុំសូមសួរព្រះអង្គ របស់បទថា បពិត្រព្រះមាន
ព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តី
នោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមសួរព្រះអង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ សូមអារាធនាព្រះអង្គ សូមជ្រះថ្លានឹង
ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យទាន ហេតុនោះ
(លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះ
ភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះ
ភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់
សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្តិ
តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់
ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

នន្ទមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ

(ឥច្ចាយស្មា នន្ទោ)

ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

សីលពូតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ

កក្ខិស្សុ តេ (ភក្កវា) តត្ថ យតា ចរន្តា

អតារុ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស

បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តន្តិ ។

[២៩៤] យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ

(នន្ទាតិ ភក្កវា)

ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

សីលពូតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ

កិញ្ចាបិ តេ តត្ថ យតា ចរន្តិ

នាតវីសុ ជាតិជវន្តិ ព្រមិ ។

[២៩៥] យេកេចីតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ

អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ យេកេចីតិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

(នន្ទៈមានអាយុ ទូលស្គរដូច្នោះថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះសីលនឹងវត្តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ (បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ) អ្នកនិទុក្ខ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តក្នុងវត្តនោះ តើបានធ្វើជាតិ និងជរាខ្លះដែរឬ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរ ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[២៩២] (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់នន្ទៈ) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះសីលនឹងវត្តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តក្នុងសភាវៈនោះ ក៏ពិតមែនហើយ (ប៉ុន្តែ) តថាគតពោលថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ធ្វើជាតិ និងជរា មិនបានទេ ។

[២៩៥] ពាក្យថា ណាមួយ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នេះ ពាក្យប្រមូល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សមណាតិ យេកេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បព្វជ្ជបកតា
 បរិព្វាជសមាបដ្ឋា ។ ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ កោវាទិ-
 កាតិ យេកេចិមេ សមណព្រាហ្មណាសេ ។ នន្ទាតិ
 ភកវាតិ នន្ទាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ ជាមេន អាល-
 បតិ ។ ភកវាតិ ការវាទិវចនមេតំ ។ មេ ។ សច្ចិកា
 បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ នន្ទាតិ ភកវា ។

[២៩៦] ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេន្ទិ សុទ្ធិន្ទិ ទិដ្ឋេនបិ

សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេន្ទិ
 កថេន្ទិ ភណ្ឌេន្ទិ ទិបយន្ទិ វោហារេន្ទិ សុតេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេន្ទិ កថេន្ទិ
 ភណ្ឌេន្ទិ ទិបយន្ទិ វោហារេន្ទិ ទិដ្ឋសុតេនបិ សុទ្ធិ វិ-
 សុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេន្ទិ កថេន្ទិ
 ភណ្ឌេន្ទិ ទិបយន្ទិ វោហារេន្ទិតិ ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេន្ទិ
 សុទ្ធិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា សមណៈ គឺបុគ្គល ណាមួយ ចូលកាន់បព្វជ្ជា ខាងក្រៅអំពី សាសនានេះ បួសជាបរិព្វាជក ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលណាមួយ ជាភោវាទី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ នេះ ។ ពាក្យថា នន្ទៈ របស់បទថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់នន្ទៈ គឺព្រះមានព្រះភាគហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ។ ពាក្យ ថាព្រះមានព្រះភាគ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់នន្ទៈ ។

[២៩៦] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ គឺពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួច ស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮក្តី ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញឬឮក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែល ស្តាប់ឮខ្លះ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[២៩៧] សីលពូតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ សីលេនបិ
 សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ
 កាថេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ វត្តេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ
 ភណ្ឌន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ សីលពូតេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ
 ភណ្ឌន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិតិ សីលពូតេនាបិ វេទន្តិ
 សុទ្ធិ ។

[២៩៨] អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ អនេកវិជ-
 វត្តកុត្វហាលមជ្ឈលេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ
 វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ ភណ្ឌន្តិ ទិបយន្តិ
 វោហារន្តិតិ អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ ។

[២៩៩] កិញ្ចាបិ តេ តត្ថ យតា ចរន្តិតិ កិញ្ចាបីតិ
 បទសន្តិ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ អក្ករសមវាយោ
 ព្យញ្ញានសិលិដ្ឋតា បទានុប្បព្វកមេតំ កិញ្ចាបីតិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២៩៧] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្ថុ
 ខ្លះ គឺពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាត
 វិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលក្តី
 ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស
 បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្ថុក្តី ពោល សម្តែង
 ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច
 រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលនិងវត្ថុក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្ថុខ្លះ ។

[២៩៨] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាង
 ខ្លះ គឺពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាត
 វិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្ថុនិងមង្គល
 ភ្នាក់ផ្អើលមានប្រការផ្សេងៗ ជាអនេក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ ។

[២៩៩] ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួមប្រព្រឹត្តក្នុង
 សភាវៈនោះ ក៏ពិតមែនហើយ ត្រង់ពាក្យថា ក៏ពិតមែនហើយ គឺជាពាក្យតំ-
 ណាបទ ជាពាក្យទាក់ទងដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាពាក្យប្រជុំអក្ខរៈ
 ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ក៏ពិតមែនហើយ នេះជាលំដាប់បទ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តេតិ ទិដ្ឋិតតិកា ។ តត្តាតិ សកាយ ទិដ្ឋិយា
 សកាយ ទន្តិយា សកាយ រុចិយា សកាយ
 លទ្ធិយា ។ យតាតិ យតា បដិយតា កោមិតា
 រក្ខិតា សំរុតា ។ ចរន្តិតិ ចរន្តិ វិចរន្តិ ឥរិយន្តិ
 វត្តន្តិ ចាលេន្តិ យបេន្តិ យាបេន្តិតិ កិញ្ចាមិ តេ
 តត្ត យតា ចរន្តិ ។

[៣០០] នាតវីសុ ជាតិជរន្តិ ព្រមីតិ ជាតិជរាមរ-
 ណំ ន តវីសុ ន ខត្តវីសុ ន បតវីសុ ន សមតិក្ក្ត-
 មីសុ ន វីតិវត្តិសុ ជាតិជរាមរណា អនិក្ខន្តា អនិ-
 ស្សដ្ឋា អនតិក្កន្តា^(១) អវីតិវត្តា អន្តោជាតិជរាមរ-
 ណោ បរិវត្តន្តិ អន្តោសំសារបថេ បរិវត្តន្តិ ជាតិយា
 អនុកតា ជរាយ អនុសជា ព្យាដិដា អភិក្ខតា
 មរណោន អញ្ញាហតា អតាលា អលេណា អស-
 រណា អសរណីក្ខតាតិ ព្រមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ
 បញ្ញបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ខត្តាជីក-
 រោមិ បកាសេមីតិ នាតវីសុ ជាតិជរន្តិ ព្រមិ ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ អសមតិក្កន្តាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានដល់បុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ ។
 ពាក្យថា ក្នុងសភាវៈនោះ គឺក្នុងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ក្នុងសេចក្តីគួររបស់ខ្លួន
 ក្នុងសេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន ក្នុងលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកសង្រួម
 គឺជាអ្នកសង្រួម សង្រួមចំពោះ គ្រប់គ្រង រក្សា រវាំង ។ ពាក្យថា
 ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តផ្សេងៗ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា
 ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ
 ជាអ្នកសង្រួម ប្រព្រឹត្តក្នុងសភាវៈនោះ ក៏ពិតមែនហើយ ។

[៣០០] ពាក្យថា ប៉ុន្តែតថាគតពោលថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង
 នោះ ធ្វើជាតិនិងជរាមិនបានទេ គឺតថាគត ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត
 តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 ធ្វើមិនបាន ធ្វើឡើងមិនបាន ធ្វើកាត់មិនបាន កន្លងមិនបាន ប្រព្រឹត្ត
 កន្លងមិនបាន នូវជាតិជរានិងមរណៈ គឺថា ជាអ្នកមិនឃ្នាតចេញ មិន
 រលាស់ចេញ មិនកន្លង មិនប្រព្រឹត្តកន្លង ចាកជាតិ ជរានិងមរណៈ តែង
 នៅវិលវល់ ក្នុងខាងក្នុងនៃជាតិជរានិងមរណៈ តែងវិលវល់ក្នុងខាងក្នុង
 នៃគន្លងសង្សារ ត្រូវជាតិជាប់តាមហើយ ត្រូវជរាវិញតាមហើយ ត្រូវព្យាធិ
 សង្កត់សង្កិនហើយ ត្រូវមរណៈកម្ចាត់ហើយ ឥតមានទីជ្រក ឥតមានទីពឹង
 ឥតមានទីរព្យា ឥតមានបុគ្គលជាទីរព្យា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថា-
 គតពោលថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ធ្វើជាតិនិងជរាមិនបានទេ ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

តេជាហ ភក្កវា

យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ

(នន្ទាតិ ភក្កវា)

ទិដ្ឋសុតេជាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

សីលពូតេជាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ

កិញ្ចាបិ តេ តត្ថ យតា ចរន្តិ

នាតវីសុ ជាតិជវន្តិ ព្រមីតិ ។

[៣០១] យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ

(ឥច្ឆាយស្នា នន្ទោ)

ទិដ្ឋសុតេជាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

សីលពូតេជាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ

តេ ចេ មុនី ព្រុសិ អនោយតិណ្ណោ

អថ កោ ចរហិ នេវមនុស្សលោកេ

អតារិ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស

បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តំ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលនន្ទៈ) សមណព្រាហ្មណ៍
ទាំងឡាយ ណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះ
អារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តី
បរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធី
ច្រើនយ៉ាងខ្លះ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកសង្រួម
ប្រព្រឹត្តក្នុងសភាវៈនោះ ក៏ពិតមែនហើយ (ប៉ុន្តែ) តថាគត
ពោលថាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ធ្លុងជាតិនិងជរាមិនបានទេ ។

[៣០១] (នន្ទៈមានអាយុពោលដូច្នោះថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង-
ឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍
ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ
ព្រោះសីលនិងវត្តខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើន
យ៉ាងខ្លះ បពិត្រព្រះមុនី បើព្រះអង្គត្រាស់ថា សមណព្រាហ្មណ៍
ទាំងនោះ ធ្លុងឱយៈមិនបានទេ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ កាល
បើដូច្នោះ តើនរណាក្នុងទេវលោក និងមនុស្សលោក ទើបធ្លុង
ជាតិនិងជរាបាន បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរ
ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣០២] យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេតិ
 យេកេចីតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ
 និស្សេសំ បរិយាទាយវេទនមេតំ យេកេចីតិ ។
 សមណាតិ យេកេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បព្វជ្ជុបកតា
 បរិព្វាជសមាបន្នា ។ ព្រាហ្មណាតិ យេកេចិ កោវាទិ-
 កាតិ យេកេចិមេ សមណាព្រាហ្មណាសេ ។ ឥច្ចា-
 យស្មា នន្ទោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ អាយស្មាតិ
 បិយវេទនំ ។ នន្ទោតិ តស្ស ព្រាហ្មណាស្ស ជាមំ
 ។ បេ ។ អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា នន្ទោ ។

[៣០៣] ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ ទិដ្ឋេនបិ
 សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កថេន្តិ
 ភណាន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ សុតេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ
 បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កថេន្តិ ភណាន្តិ ទិ-
 បយន្តិ វោហារន្តិ ទិដ្ឋសុតេនបិ សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ
 មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កថេន្តិ ភណាន្តិ ទិបយន្តិ
 វោហារន្តិតិ ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣០២] ពាក្យថា ណាមួយ របស់បទថា សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងឡាយ ណាមួយនេះ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនសល់ ឥតសល់ ពាក្យថា ណាមួយ នេះជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា សមណៈ គឺបុគ្គលណាមួយ ចូលកាន់ផ្លូវខាងក្រៅ អំពីសាសនា នេះ បួសជាបរិព្វាជក ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺបុគ្គលណាមួយ ជាភោវាទី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ណាមួយនេះ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ របស់បទថា នន្ទៈមានអាយុពោល ដូច្នោះ គឺជាតំណបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា នន្ទៈ ជាឈ្មោះនៃព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍ នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) នន្ទៈមានអាយុពោលដូច្នោះ ។

[៣០៣] ពាក្យថា ពោលថា សេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ គឺពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួច ស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញក្តី ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួច ស្រឡះ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញឬឮក្តី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[៣០៤] សីលពូតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ សីលេនបិ
 សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ
 កាថេន្តិ ភណ្ឌេន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ វត្តេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ
 ភណ្ឌេន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិ សីលពូតេនបិ សុទ្ធិ
 វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ
 ភណ្ឌេន្តិ ទិបយន្តិ វោហារន្តិតិ សីលពូតេនាបិ វេទន្តិ
 សុទ្ធិ ។

[៣០៥] អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិន្តិ អនេកវិជ-
 វត្តកុត្វហលមជ្ឈលេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ
 វិមុត្តិ បរិមុត្តិ វេទន្តិ កាថេន្តិ ភណ្ឌេន្តិ ទិបយន្តិ
 វោហារន្តិតិ អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ ។

[៣០៦] តេ ចេ មុនិ ព្រូសិ អនោយតិណ្ណតិ
 តេ ចេតិ ទិដ្ឋិកតិកេ ។ មុនិតិ មោនំ វុច្ឆតិ ញាណំ
 ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣០៤] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្ថុ
 ខ្លះ គឺ ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស
 បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះសីលក្តី ពោល សម្តែង
 ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច
 រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្ថុក្តី ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង
 នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ
 ព្រោះសីលនិងវត្ថុក្តី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថាសេចក្តី
 បរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្ថុខ្លះ ។

[៣០៥] ពាក្យថា ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ
 គឺ ពោល សម្តែង ពណ៌នា បំភ្លឺ ថ្លែង នូវការស្អាត ស្អាតវិសេស
 បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ ព្រោះវត្ថុនិងមង្គលភ្នាក់ផ្អើល
 មានប្រការផ្សេងៗ ជាអនេក ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ពោលថា
 សេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធីច្រើនយ៉ាងខ្លះ ។

[៣០៦] ពាក្យថា បពិត្រព្រះមុនិ បើព្រះអង្គត្រាស់ថាសមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ ឆ្ងល់ឱ្យមិនបានទេ ត្រង់ពាក្យថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 គឺពួកបុគ្គលអ្នកលុះក្នុងទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោក
 ហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ បានកន្លងនូវបណ្តាញគឺការជាប់ចំពាក់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ព្រុសិ អនោយតិណ្ណោតិ កាមោយំ ភរោយំ ទិដ្ឋោយំ
 អវិដ្ឋោយំ អតិណ្ណោ អនុត្តិណ្ណោ អនិត្តិណ្ណោ អនតិក្កន្តេ
 អសមតិក្កន្តេ អវីតិវត្តេ អន្តោជាតិជរាមរណោ បរិវត្តន្តេ
 អន្តោសំសារបថេ បរិវត្តន្តេ ជាតិយា អនុតតេ ជរា-
 យ អនុសដេ ព្យាធិនា អភិក្ខតេ មរណោន អញ្ញា-
 ហតេ អតារណោ អលេណោ អសរណោ អសរណី-
 ក្ខតេ ។ ព្រុសីតិ ព្រុសិ អាចិក្ខុសិ ទេសេសិ បញ្ញា-
 បេសិ បដ្ឋបេសិ វិរេសិ វិភជសិ ឧត្តានីករោសិ បកា-
 សេសីតិ តេ ចេ មុនី ព្រុសិ អនោយតិណ្ណោ ។

[៣០៧] អថ កោ ចរហិ ទេវមនុស្សលោកេ
 អតារិ ជាតិញ្ច ជរញ្ច មារិសាតិ អថ កោ ឯសោ
 សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្ស-
 មណាព្រាហ្មណិយា បដាយ សទេវមនុស្សាយ ជាតិ-
 ជរាមរណំ អតារិ ឧត្តារិ បតិ សមតិក្កមិ វីតិវត្តយិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា បើព្រះអង្គត្រាស់ថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឆ្លងឱយៈ
 មិនបានទេ គឺឆ្លងមិនបាន ឆ្លងឡើងមិនបាន ឆ្លងចេញមិនបាន ឆ្លង
 រំលងមិនបាន កន្លងមិនបាន ប្រព្រឹត្តកន្លងមិនបាន នូវឱយៈគឺកាម
 ឱយៈគឺភព ឱយៈគឺទិដ្ឋិ ឱយៈគឺអវិជ្ជា គឺរិលវល់នៅ ក្នុងខាងក្នុងនៃ
 ជាតិជរានិងមរណៈ រិលវល់នៅ ក្នុងខាងក្នុងគន្លងសង្សារ ត្រូវជាតិជាប់
 តាមហើយ ត្រូវជរាវិញ្ញាណហើយ ត្រូវព្យាធិសង្កត់សង្កិនហើយ ត្រូវមរណៈ
 កម្ចាត់ហើយ ជាអ្នកឥតមានទីជ្រក ឥតមានទីពឹង ឥតមានទីពឹង ឥតមាន
 បុគ្គលជាទីពឹង ។ ពាក្យថា ត្រាស់ គឺ ពោល ប្រាប់ សម្តែង
 បញ្ញត្តិ តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ
 (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះមុនី បើព្រះអង្គត្រាស់ថា សមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ ឆ្លងឱយៈមិនបានទេ ។

[៣០៧] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ កាលបើដូច្នោះ តើ
 នរណាក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក ទើបឆ្លងជាតិនិងជរាបាន គឺកាល
 បើដូច្នោះ តើនរណា ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក
 ព្រហ្មលោក ក្នុងពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ក្នុងពួក
 មនុស្ស ជាសម្មតិទេព និងមនុស្សសាមញ្ញ ឆ្លង ឆ្លងឡើង
 ឆ្លងកាត់ កន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវជាតិជរានិងមរណៈបាន ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

មារិសាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាធិ-
វចនមេតំ មារិសាតិ អថ កោ ចរហិ ទេវមនុស្ស-
លោកេ អតារិ ជាតិញ្ច ជវញ្ច មារិស ។

[៣០៨] បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា ព្រូហិ មេ តន្តិ
បុច្ឆាមិ តន្តិ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អន្លេសាមិ
តំ បសាទេមិ តំ កថយស្ស មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។
ភក្កវាតិ ការវាធិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
យទិទំ ភក្កវាតិ ។ ព្រូហិ មេ តន្តិ ព្រូហិ អាចិក្ខា-
ហិ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ បដ្ឋបេហិ វិវាហិ វិកជា-
ហិ ឧត្តានីករោហិ បកាសេហិតិ បុច្ឆាមិ តំ ភក្កវា
ព្រូហិ មេ តំ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យជាទី
គោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព
កោតខ្លាច ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់និរទុក្ខ កាលបើ
ដូច្នោះ តើនរណា ក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក ធ្វើជាតិ និងជរាបាន ។

[៣០៨] ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ
សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមទូលសួរព្រះអង្គ គឺខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរព្រះអង្គ សូមអង្វរព្រះអង្គ សូម
អារាធនាព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ហេតុ
នោះ (លោកសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា បពិត្រ
ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា
ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ។ ពាក្យថា សូមប្រាប់
សេចក្តីនោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមទ្រង់ប្រាប់ បង្ហាញ សម្តែង បញ្ញត្តិ
តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់
ប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យេកេចិមេ សមណព្រាហ្មណាសេ

(ឥច្ឆាយស្នា នន្ទោ)

ទិដ្ឋសុតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

សីលព្វតេនាបិ វេទន្តិ សុទ្ធិ

អនេករូបេន វេទន្តិ សុទ្ធិ

តេ ចេ មុនី ព្រុសិ អនោយតិល្លោ

អថ កោ ចរហិ នេវមនុស្សលោកេ

អតារិ ជាតិញ ជវញ មារិស

បុច្ឆាមិ តំ ភកវា ព្រុហិ មេ តន្តិ ។

[៣០៩] នាហំ សព្វេ សមណព្រាហ្មណាសេ

(នន្ទាតិ ភកវា)

ជាតិជរាយ និរុត្តាតិ ព្រុមិ

យេសីធន ទិដ្ឋវ សុតំ មុតំ វា

សីលព្វតំ វាបិ បហាយ សព្វំ

អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វំ

តណ្ហា បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ

តេ វេ នវា ឱយតិល្លាតិ ព្រុមិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(នន្ទៈមានអាយុ ពោលដូច្នោះថា) សមណព្រាហ្មណ៍ទាំង-
 ឡាយណាមួយនេះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធផ ព្រោះអារម្មណ៍
 ដែលឃើញខ្លះ ដែលស្តាប់ឮខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ
 ព្រោះសីលនិងវត្ថុខ្លះ ពោលថាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវិធី
 ច្រើនយ៉ាងខ្លះ បពិត្រព្រះមុនិ បើព្រះអង្គត្រាស់ថាសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ធ្វើឱ្យមិនបានទេ បពិត្រព្រះអង្គ
 ទ្រង់និរទុក្ខ កាលបើដូច្នោះ តើនរណា ក្នុងទេវលោកនឹង
 មនុស្សលោក ទើបធ្វើជាតិនិងជរាបាន បពិត្រព្រះមានព្រះ
 ភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមទូលសួរព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់
 សេចក្តីនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៣០៧] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់នន្ទៈ) តថាគតមិនបាន
 ពោលថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិនិងជរា
 បិទបាំងទេ តថាគតពោលថា ជនទាំងឡាយណា ក្នុងលោក
 នេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី
 ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនិងវត្ថុក្តី លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការ
 ទាំងអស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នក
 មិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើផុតឱ្យបាន ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣១០] នាហំ សព្វេ សមណព្រាហ្មណាសេ
 (នន្ទាតិ ភក្កវា) ជាតិជរាយ និរុត្តាតិ ព្រឹមិតិ នាហំ
 នន្ទ សព្វេ សមណព្រាហ្មណា ជាតិជរាយ អារុតា
 និរុត្តា ឱដុជា បិហិតា បដិច្ចដ្ឋា បកុដ្ឋិតាតិ វេនាមិ
 អត្ថិ តេ សមណព្រាហ្មណា យេសំ ជាតិ ច ជរាមរ-
 ណាញ បហីនា ឧច្ឆិទ្ទមូលា តាលាវត្តកតា អនការដ្ឋ-
 តា អាយតីអនុប្បាទធម្មាតិ ព្រឹមិ អាចិក្ខាមិ នេសេមិ
 បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ឧត្តានិករោមិតិ
 នាហំ សព្វេ សមណព្រាហ្មណាសេ (នន្ទាតិ ភក្កវា)
 ជាតិជរាយ និរុត្តាតិ ព្រឹមិ ។

[៣១១] យេសីធន ទិដ្ឋវ សុតំ មុតំ វា សី-
 លព្វតំ វាបិ បហាយ សព្វន្តិ យេ សព្វា ទិដ្ឋ-
 សុទ្ធិយោ បហាយ បដហិត្វា វិណោទេត្វា ព្យន្តិក-
 វិត្វា អនការដ្ឋមេត្វា យេ សព្វា សុតសុទ្ធិយោ

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣១០] ពាក្យថា (ព្រះមានព្រះភាគ ពោលថា ម្ចាស់នន្ទៈ) តថាគតមិនបានពោលថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិនិង ជរាបិទបាំងទេ សេចក្តីថា ម្ចាស់នន្ទៈ តថាគតមិនបានពោលថា សមណ- ព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិជរា ខ្ពប់ រាំង ហ៊ុមភ្លិត បិទ បង្រួម ផ្តាប់ ហើយ តថាគត ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ថា ជាតិក្តី ជរានិងមរណៈក្តី ដែលសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងឡាយណា លះបង់ហើយ ផ្តាច់ឫសគល់ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទី កើតដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែង កើតតទៅទៀត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះគង់មាន ហេតុនោះ (មាន ពាក្យថា) (ព្រះមានព្រះភាគពោលថា ម្ចាស់នន្ទៈ) តថាគតមិនបាន ពោលថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិនិងជរាបិទបាំងទេ ។

[៣១១] ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណាក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ ទាំងអស់ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនិងវត្ថុក្តី សេច- ក្តីថា ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាសដល់នូវ ការមិនកើតមាន នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញទាំងអស់ ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិន ឲ្យកើតមានបែបភាព នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឮទាំងអស់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យេ សព្វា ទិដ្ឋសុតសុទ្ធិយោ យេ សព្វា មុតសុទ្ធិយោ
យេ សព្វា សីលសុទ្ធិយោ យេ សព្វា វត្តសុទ្ធិយោ
យេ សព្វា សីលព្វតសុទ្ធិយោ បហាយ បជហិត្វា វិនោ-
ទេត្វា ព្យង្គិកវិត្វា អនការង្គមេត្វាតិ យេសីធ ទិដ្ឋុវ-
សុតំ មុតំ វា សីលព្វតំ វាបិ បហាយ សព្វំ ។

[៣១២] អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វង្គិ អនេក-
វិធវត្តកុត្វហាលមង្គលេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ
វិមុត្តិ បរិមុត្តិ បហាយ បជហិត្វា វិនោទេត្វា ព្យ-
ង្គិកវិត្វា អនការង្គមេត្វាតិ អនេករូបម្បិ បហាយ
សព្វំ ។

[៣១៣] តណ្ហា បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ តេ
វេ នវា ឱយតិណ្ហាតិ ព្រមីតិ តណ្ហានិ រូបតណ្ហា
សទ្ធិតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា
ធម្មតណ្ហា ។ បរិញ្ញាយាតិ តណ្ហា តីហិ បរិញ្ញាហិ
បរិជាទិត្វា ញាតបរិញ្ញាយ តិរណាបរិញ្ញាយ បហាន-
បរិញ្ញាយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ ដែលឃើញដែលឮទាំងអស់ នូវ
សេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះអារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ
ព្រោះសីលទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវត្តទាំងអស់ នូវសេចក្តី
បរិសុទ្ធ ព្រោះសីលនិងវត្តទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជន
ទាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែល
ឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនិងវត្តក្តី ។

[៣១២] ពាក្យថា លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី គឺលះបង់
ផ្តាច់បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាពនូវការស្អាត
ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះដោយវត្តនិងមង្គល
ភ្នាក់ផ្អើលមានប្រការផ្សេងៗ ជាអនេក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លះបង់
នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ។

[៣១៣] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា... ឬជនទាំង-
ឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង
ឈ្មោះថាឆ្លងផុតឱយៈបាន ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ រូបតណ្ហា
សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។
ពាក្យថា កំណត់ដឹង គឺកំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ដោយបរិញ្ញា ៣ គឺ
ញាតបរិញ្ញា ១ តិរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។

នន្ទមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ តណ្ហា បជាណតិ អយំ
រូបតណ្ហា អយំ សទ្ធិតណ្ហា អយំ កន្ធិតណ្ហា អយំ
រសតណ្ហា អយំ ដោដ្ឋព្វតណ្ហា អយំ ធម្មតណ្ហាតិ
បជាណតិ បស្សតិ អយំ ញាតបរិញ្ញា ។

កតមា តិរលាបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា
តណ្ហា តិរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ កណ្ហតោ
។ មេ ។ អនិស្សរណតោ តិរេតិ អយំ តិរលាបរិញ្ញា ។

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឯវំ តិរេត្វា តណ្ហា
បដហតិ វិណោទេតិ ព្យង្គិករោតិ អនការដ្ឋមេតិ ។
វុត្តំ ហេតំ ភកវតា យោ ភិក្ខុវេ តណ្ហាយ ធន្ទ-
រាកោ តំ បដហថ ឯវំ សា តណ្ហា បហីនា
ភវិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធម្មលា តាលាវត្តកតា អនការដ្ឋតា
អាយតីអនុប្បាទធម្មាតិ អយំ បហានបរិញ្ញា ។ តណ្ហា
ឥមាហិ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជានិត្វាតិ តណ្ហា
បរិញ្ញាយ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវតណ្ហា គឺដឹង
ច្បាស់ ឃើញច្បាស់ថា នេះរូបតណ្ហា នេះសទ្ធិតណ្ហា នេះគន្ធិតណ្ហា
នេះរសតណ្ហា នេះផោដ្ឋព្វតណ្ហា នេះធម្មតណ្ហាដូច្នោះ នេះញាតបរិញ្ញា ។

តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើការដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រិះ
រិះនូវតណ្ហា ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ ជារោគ ជាបូស ។ បេ ។ ត្រិះរិះ
នូវតណ្ហាថា មិនមែនជាគ្រឿងរលាស់ចេញដូច្នោះ នេះតិរណបរិញ្ញា ។

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលត្រិះរិះយ៉ាងនេះហើយ លះ
បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវតណ្ហា ។
សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ឆន្ទរាគៈក្នុងតណ្ហាណា អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ឆន្ទរាគៈនោះចេញ
កាលបើធ្វើបានយ៉ាងនេះ តណ្ហានោះ ឈ្មោះថា ជាធម្មជាតិដែលអ្នក
លះបង់ហើយ ផ្តាច់ឫសចោលហើយ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាទីកើត
នៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត
ដូច្នោះ នេះបហានបរិញ្ញា ។ បុគ្គលកំណត់ដឹងតណ្ហា ដោយបរិញ្ញា
ទាំង ៣ នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អនាសវាតិ ចត្តាហោ អាសវា កាមាសវោ ភវា-
 សវោ ទិដ្ឋាសវោ អវិដ្ឋាសវោ យេសំ ឥមេ អា-
 សវា បហីនា ឧច្ឆិទ្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា អនកា-
 វដ្តតា អាយតីអនុប្បាទធម្មា តេ វុច្ឆន្តិ អនាសវា ។
 យេតិ អរហន្តោ ទីណាសវា ។

តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ តេ វេ នវា
 ឱយតិណ្ហាតិ ព្រមីតិ យេ តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនា-
 សវា តេ កាមោយំ តិណ្ហា ភវោយំ តិណ្ហា ទិដ្ឋោយំ
 តិណ្ហា អវិដ្ឋោយំ តិណ្ហា សព្វំ សំសារបទំ តិណ្ហា
 ឧត្តិណ្ហា ជិត្តិណ្ហា អតិក្កន្តា សមតិក្កន្តា វីតិវត្តាតិ
 ព្រមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិវាមិ
 វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ តណ្ហំ បរិញ្ញាយ
 អនាសវា យេ តេ វេ នវា ឱយតិណ្ហាតិ ព្រមិ ។
 តេនាហា ភកវា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា មិនមានអាសវៈ សេចក្តីថា អាសវៈ ៤ គឺ កាមាសវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ អាសវៈទាំងនេះ បុគ្គលទាំងឡាយណា បានលះបង់ ផ្តាច់ឫសចោល ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើម ឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត បុគ្គល ទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានអាសវៈ ។ ពាក្យថា បុគ្គលទាំង- ឡាយណា គឺ ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។

ពាក្យថា តថាគតពោលថា... ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងឡាយនោះឯង ឈ្មោះថា ធ្វើផុតឱ្យបាន បានន័យថា តថាគតពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសថា ជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះ ធ្វើឱ្យគឺកាម ធ្វើឱ្យគឺភព ធ្វើឱ្យគឺទិដ្ឋិ ធ្វើឱ្យគឺអវិជ្ជា ធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើ ចេញ កន្លង កន្លងព្រម ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវគន្លងសង្សារទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា...ឬជនទាំងឡាយ ណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើផុតឱ្យបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

នាហំ សព្វេ សមណព្រាហ្មណាសេ

(នន្ទាតិ ភគវា)

ជាតិជរាយ និរុត្តាតិ ព្រមិ

យេសីធន ទិដ្ឋវ សុតំ មុតំ វា

សីលព្វតំ វាបិ បហាយ សព្វំ

អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វំ

តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ

តេ វេ នវា ឱយតិណ្ណាតិ ព្រមិ ។

[៣១៤] ឯតាកិនន្ទាមិ វាចោ មហោសិដោ

សុកិត្តិតំ កោតម នូបដីកំ

យេសីធន ទិដ្ឋវ សុតំ មុតំ វា

សីលព្វតំ វាបិ បហាយ សព្វំ

អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វំ

តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ

អហាម្បិ តេ ឱយតិណ្ណាតិ ព្រមិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់នន្ទៈ) តថាគតមិនបាន
 ពោលថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់ ត្រូវជាតិនិងជរាបិទ
 បាំងទេ តថាគតពោលថាជនទាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ
 លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែល
 ប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនិងវត្ថុក្តី លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំង
 អស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិន
 មានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើផុតឱយៈបាន ។

[៣១២] ខ្ញុំព្រះអង្គ រីករាយចំពោះពាក្យនុ៎ះ របស់ព្រះអង្គ
 ទ្រង់ស្វែរកគុណដ៏ធំ បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានមិន
 មានឧបធិ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកល្អហើយថា តថាគតពោលថា
 ជនទាំងឡាយណាក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំង
 អស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនិង
 វត្ថុក្តី លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយ
 ណា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំង
 នោះឯង ឈ្មោះថាធ្វើផុតឱយៈបាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣១៥] ឯតាកិនន្ទាមិ វេចា មហោសិណោតិ ឯតន្តិ
តុយ្ហំ វេចនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសន្តិ នន្ទាមិ អ-
ភិនន្ទាមិ មោទាមិ អនុមោទាមិ ឥន្ទាមិ សាទិយាមិ
បត្តយាមិ បិហិយាមិ អភិជប្បាមិ ។ មហោសិណោតិ
មហោសី ភក្កវា ។ មហាន្តំ សីលក្ខន្ធាន្តំ ឯសិ កវេសិ
បរិយេសីតិ មហោសី ។ បេ ។ កហំ ទេវទេវោ ក-
ហំ នរាសកោតិ មហោសីតិ ឯតាកិនន្ទាមិ វេចា
មហោសិណោ ។

[៣១៦] សុកិត្តិតំ កោតម ទូបដីកន្តិ សុកិត្តិ-
តន្តិ សុអាចិក្ខិតំ សុទេសិតំ សុបញ្ញបិតំ សុបដ្ឋ-
បិតំ សុវិវិតំ សុវិកត្តំ សុឧត្តានីកតំ សុបកាសិ-
តំ ។ កោតម ទូបដីកន្តិ ឧបទិ វុច្ឆន្តិ កិលេសា
ច ខន្ធា ច អភិសន្ធារា ច ។ ឧបទិបហានំ ឧ-
បទិវ្យុបសមោ ឧបទិបទិជិស្សក្តោ ឧបទិបទិប្បស្សន្តិ^(១)
អមតំ និព្វានន្តិ សុកិត្តិតំ កោតម ទូបទិកំ ។

១ ម. ឧបទិវ្យុបសមំ ឧបទិបទិជិស្សក្តំ ឧបទិបទិប្បស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣១៥] អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គ រីករាយ ចំពោះពាក្យនុ៎ះ របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ត្រង់ពាក្យថា នុ៎ះ គឺខ្ញុំព្រះអង្គត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ចង់បាន ជ្រះថ្លា ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្តចំពោះពាក្យ ចំពោះកិរិយាពោល ចំពោះទេសនា ចំពោះអនុសន្និ របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះទ្រង់រក ស្វែង សូន្យស្វែង នូវសីលក្នុងដ៏ធំ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ព្រោះត្រូវគេ ស្វែងរកថា ។ បេ ។ ព្រះពុទ្ធជាទេវតា ធំជាងទេវតា (គង់) ក្នុងទីណា ព្រះពុទ្ធជានរះដ៏អង្គអាច (គង់) ក្នុងទីណា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គរីករាយចំពោះពាក្យនុ៎ះ របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ។

[៣១៦] អធិប្បាយថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានមិនមានឧបធិ ព្រះអង្គត្រាស់ទុកល្អហើយ ត្រង់ពាក្យថា ត្រាស់ល្អហើយ គឺព្រះ អង្គ ប្រាប់ល្អ សម្តែងល្អ បញ្ញត្តល្អ តាំងទុកល្អ បើកល្អ ចែកល្អ ធ្វើឲ្យរាក់ល្អ ប្រកាសល្អហើយ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វាន មិនមានឧបធិ សេចក្តីថា កិលេសផង ខន្ធផង អភិសង្ខារផង លោក ហៅថា ឧបធិ ។ គឺការលះបង់ឧបធិ ការរម្ងាប់ឧបធិ ការរលាស់ចោល ឧបធិ ការស្ងប់ឧបធិ អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រ ព្រះគោតម ព្រះនិព្វានមិនមានឧបធិ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ល្អហើយ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣១៧] យេសីធន ទិដ្ឋវ សុតំ មុតំ វា សីលព្វតំ
 វាបិ បហាយ សព្វន្តិ យេ សព្វា ទិដ្ឋសុទ្ធិយោ
 បហាយ បដហិត្វា វិណោទេត្វា ព្យន្តិកវិត្វា អនកា-
 វន្តិមេត្វា យេ សព្វា សុតសុទ្ធិយោ យេ សព្វា
 ទិដ្ឋសុតសុទ្ធិយោ យេ សព្វា មុតសុទ្ធិយោ យេ
 សព្វា សីលសុទ្ធិយោ យេ សព្វា វត្តសុទ្ធិយោ យេ
 សព្វា សីលព្វតសុទ្ធិយោ បហាយ បដហិត្វា វិណោ-
 ទេត្វា ព្យន្តិកវិត្វា អនការវន្តិមេត្វាតិ យេសីធន ទិដ្ឋវ
 សុតំ មុតំ វា សីលព្វតំ វាបិ បហាយ សព្វំ ។

[៣១៨] អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វន្តិ អនេកវិធី-
 វត្តកុត្វហាលមដ្ឋលេន សុទ្ធិ វិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ មុត្តិ វិមុត្តិ បរិ-
 មុត្តិ បហាយ បដហិត្វា វិណោទេត្វា ព្យន្តិកវិត្វា អន-
 ការវន្តិមេត្វាតិ អនេករូបម្បិ បហាយ សព្វំ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣១៧] ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា ក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវ
 អារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីល
 និងវត្ថុក្តី សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់ បន្ទាបបង់
 ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះ
 អារម្មណ៍ដែលឃើញទាំងអស់ ជនទាំងឡាយណា លះបង់ ផ្តាច់បង់
 បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ
 ព្រោះអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឬឮទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះ
 អារម្មណ៍ដែលប៉ះពាល់ទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីលទាំងអស់
 នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះវត្ថុទាំងអស់ នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសីល
 និងវត្ថុទាំងអស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជនទាំងឡាយណា
 ក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលឃើញក្តី ដែលឮក្តី
 ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនិងវត្ថុក្តី ។

[៣១៨] ពាក្យថា លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី គឺលះបង់
 ផ្តាច់បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវការ
 ស្អាត ស្អាតវិសេស បរិសុទ្ធិ ការរួច រួចវិសេស រួចស្រឡះ
 ព្រោះវត្ថុនិងមង្គលភ្នាក់ផ្អើលមានប្រការផ្សេងៗ ជាអនេក ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) លះបង់នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ។

[៣០៩] តណ្ហា បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ អហម្មិ តេ
 ឱបតិណ្ហាតិ ព្រមីតិ តណ្ហានិ រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា
 កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហា
 បរិញ្ញាយាតិ តណ្ហា តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិជាតិត្វា^(១)
 ញាតបរិញ្ញាយ តិរណបរិញ្ញាយ បហានបរិញ្ញាយ ។

កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ តណ្ហា បដាណតិ អយំ
 រូបតណ្ហា អយំ សទ្ធិតណ្ហា អយំ កន្ធិតណ្ហា អយំ
 រសតណ្ហា អយំ ដោដ្ឋព្វតណ្ហា អយំ ធម្មតណ្ហាតិ
 បដាណតិ បស្សតិ អយំ ញាតបរិញ្ញា ។

កតមា តិរណបរិញ្ញា ។ ឯវំ ញាតំ កត្វា
 តណ្ហា តិរេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ កណ្ហតោ
 សល្លតោ អយតោ អាពាធតោ បរតោ បលោក-
 តោ ឡតិតោ ឧបទ្ធករតោ ភយតោ ឧបសក្កតោ
 ចលតោ បកដ្តតោ អទ្ធករតោ អតានាតោ អលេ-
 ណាតោ អសរណាតោ អសរណីភូតតោ វិត្តតោ តុច្ឆតោ
 សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាជីនរតោ វិបរិណាមធម្មតោ
 អសារកតោ អយម្មលកតោ វេជកតោ សាសវតោ

១ ម. បរិជានេយ្យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣១៧] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតពោលថា... ឬជន
 ទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំង-
 ឡាយនោះឯង ឈ្មោះថាច្រើនផុតឱយៈបាន ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បាន
 ដល់រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ។
 ពាក្យថា កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា គឺកំណត់ដឹងនូវតណ្ហាដោយបរិញ្ញា ៣
 គឺញាតបរិញ្ញា ១ តិរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។

ញាតបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវតណ្ហា គឺដឹងច្បាស់
 ឃើញច្បាស់ថា នេះរូបតណ្ហា នេះសទ្ធិតណ្ហា នេះគន្ធិតណ្ហា នេះរស-
 តណ្ហា នេះផោដ្ឋព្វតណ្ហា នេះធម្មតណ្ហា ដូច្នោះ នេះញាតបរិញ្ញា ។

តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើ នូវការដឹង យ៉ាង
 នេះ ហើយត្រិះរិះ នូវតណ្ហា គឺត្រិះរិះថា មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាភោគ
 ជាបូស ជាសរ ជាសេចក្តីតានតឹង ជាអាពាធ ជារបស់បុគ្គល
 ដទៃ ជារបស់សាបសូន្យ ជាចង្រៃ ជាឧបទ្រព ជាក័យ ជាឧប-
 សគ្គ ជារបស់ប្រែប្រួល ជារបស់ពុករលួយ ជារបស់មិនបិតថេរ
 ឥតទីពឹង ឥតទីជ្រក ឥតទីព្យក ឥតបុគ្គលជាទីព្យក គ្មាន ទទេ
 សោះសូន្យ មិនមែនខ្លួន ជាទោស ជារបស់ប្រែប្រួលជាធម្មតា ឥតខ្ចីម
 ជាទីតាំង នៃសេចក្តីតានតឹង ជាអ្នកសម្លាប់ ប្រកបដោយអាសវៈ

នន្ទមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សង្ខតតោ មារាមិសតោ ជាតិធម្មតោ ជរាធម្មតោ
 ព្យាធិធម្មតោ មរណាធម្មតោ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-
 មនស្សុចាយាសធម្មតោ^(១) សមុទយតោ អត្តដ្ឋមតោ
 អនស្សាទតោ អាទីនវតោ អនិស្សរណាតោ តិរេតិ
 អយំ តិរណាបរិញ្ញា ។

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឯវំ តិរេត្វា តណ្ហំ
 បជហតិ វិទោទេតិ ព្យន្តិករោតិ អនការដ្ឋមេតិ
 អយំ បហានបរិញ្ញា ។ តំ តណ្ហំ ឥមាហិ តីហិ
 បរិញ្ញាហិ បរិជាទិត្វាតិ តណ្ហំ បរិញ្ញាយ ។

អនាសវាតិ ចត្តារោ អាសវា កាមាសវោ ភវា-
 សវោ ទិដ្ឋាសវោ អវិដ្ឋាសវោ ។ យេសំ ឥមេ អា-
 សវា បហីនា ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវត្ថុកតា អនកា-
 វុទ្ធតា អាយតីអនុប្បាទធម្មា តេ វុច្ឆន្តិ អនាសវា ។
 យេតិ អរហន្តោ ទីណាសវា ។

តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ អហម្សិ តេ
 ឱយតិណ្ហាតិ ព្រមីតិ យេ តណ្ហំ បរិញ្ញាយ អនាសវា

១ ម. ឯត្ថន្តរេ សង្ខិលេសធម្មតោតិ ទិស្សតិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ជារបស់មានបច្ច័យតាក់តែង ជាអាមិសនៃមារ មានជាតិជាធម្មតា មាន
ជរាជាធម្មតា មានព្យាធិជាធម្មតា មានសេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា មាន
ការសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស ចង្អៀតចង្អល់ជាធម្មតា ជា
ហេតុឲ្យកើត ជារបស់វិនាស ជារបស់ឥតសង្ឃឹម ជាទោស មិន
ជាទីរលាស់ចេញ នេះ តិរណបរិញ្ញា ។

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលត្រិះរិះយ៉ាងនេះហើយ លះ
បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវតណ្ហា
នេះបហានបរិញ្ញា ។ បុគ្គលកំណត់ដឹង នូវតណ្ហា ដោយបរិញ្ញា ៣ នេះ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) កំណត់ដឹងនូវតណ្ហា ។

ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ សេចក្តីថា អាសវៈ ៤ គឺ កាមា-
សវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។ អាសវៈទាំងនេះ បុគ្គល
ទាំងឡាយណា បានលះបង់ ផ្តាច់ឫសចោល ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅដូចជា
ទីនៅនៃដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើត
តទៅទៀត ជនទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានអាសវៈ ។
ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា បានដល់ ពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។

ពាក្យថា តថាគតពោលថា... ឬជនទាំងឡាយណាកំណត់ដឹងនូវ
តណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាឆ្នុងផុតឱយៈ
បានសេចក្តីថា ជនទាំងឡាយណា កំណត់ដឹងតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អហម្យំ តេ កាមោយំ តិណ្ណា ភរោយំ តិណ្ណា
 ទិដ្ឋោយំ តិណ្ណា អវិដ្ឋោយំ តិណ្ណា សព្វំ សំសារបចំ
 តិណ្ណា ឧត្តិណ្ណា និត្តិណ្ណា អតិក្កន្តា សមតិក្កន្តា
 វិតិវត្តាតិ ព្រឹមិ វេទមីតិ តណ្ហា បរិញ្ញាយ អនាសវា
 យេ អហម្យំ តេ ឱយតិណ្ណាតិ ព្រឹមិ ។ តេនាហា សោ
 ព្រាហ្មណោ

ឯតាកិន្ធជាមិ វេហោ មហោសិណោ
 សុកិត្តិតំ កោតម ទូបដីកំ
 យេសីធន ទិដ្ឋិវ សុតំ មុតំ វា
 សីលព្វតំ វាបិ បហាយ សព្វំ
 អនេករូបម្យំ បហាយ សព្វំ
 តណ្ហា បរិញ្ញាយ អនាសវា យេ
 អហម្យំ តេ ឱយតិណ្ណាតិ ព្រឹមិ ។

សហ កាថាបរិយោសាណា ។ បេ ។ សត្តា មេ ភន្តេ
 ភក្កវា សារកោហាមស្មីតិ ។

នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ សត្តមោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

តថាគតពោល និយាយថា ជនទាំងនោះ បានឆ្ងង់ឱយៈ គឺកាម
 ឆ្ងង់ឱយៈគឺភព ឆ្ងង់ឱយៈគឺទិដ្ឋិ ឆ្ងង់ឱយៈគឺអវិជ្ជា ឆ្ងង់ឡើង ឆ្ងង់ចេញ
 កន្លង់ រំលង់ ប្រព្រឹត្តកន្លង់ នូវគន្លង់នៃសង្សារទាំងអស់ ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) តថាគតពោលថា... ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់
 ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះថាឆ្ងង់
 ផុតឱយៈបាន ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

ខ្ញុំព្រះអង្គរីករាយចំពោះពាក្យនុ៎ះ របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ស្វែង
 រកគុណដ៏ធំ បពិត្រព្រះគោតម ព្រះនិព្វានមិនមានឧបធិ
 ព្រះអង្គត្រាស់ទុកល្អហើយថា តថាគតពោលថា ជនទាំង-
 ឡាយណាក្នុងលោកនេះ លះបង់នូវអារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែល
 ឃើញក្តី ដែលឮក្តី ដែលប៉ះពាល់ក្តី នូវសីលនិងវត្ថុក្តី លះបង់
 នូវវិធីច្រើនប្រការទាំងអស់ក្តី ឬជនទាំងឡាយណា កំណត់
 ដឹងនូវតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានអាសវៈ ជនទាំងនោះឯង ឈ្មោះ
 ថា ឆ្ងង់ផុតឱយៈបាន ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ នន្ទៈពោលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះ
 មានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ៧ ។

ហោមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣២០] យេមេ បុព្វេ វិយាកំសុ

(ឥច្ចាយស្មា ហោមកោ)

ហរំ កោតមសាសនា

ឥច្ចាសិ ឥតិ ភវិស្សតិ

សព្វន្តំ ឥតិហិតិហំ

សព្វន្តំ តក្កវឌ្ឍនំ

នាហំ តត្ថ អភិរមី ។

[៣២១] យេមេ បុព្វេ វិយាកំស្វតិ យេតិ យោ ច

ពារី ព្រាហ្មណោ យេ ចញ្ញេ តស្ស អាចរិយា តេ

សកំ ទិដ្ឋំ សកំ ខន្តិ សកំ រុចិ សកំ លទ្ធិ សកំ

អជ្ឈាសយំ សកំ អធិប្បាយំ ព្យាករិសុ អាចិក្ខិសុ

ទេសយីសុ បញ្ញបីសុ បដ្ឋបីសុ វិរិសុ វិភជីសុ ឧត្តា-

និមកំសុ បកាសេសុន្តិ យេមេ បុព្វេ វិយាកំសុ ។

ឥច្ចាយស្មា ហោមកោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្តិ ។ បេ ។

បទានុប្បកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ

ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាជិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

ហេមកិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣២០] (ហេមកៈមានអាយុទូលស្នូរដូច្នោះថា) ក្នុងកាលមុន
អំពីសាសនាព្រះគោតម ជនទាំងឡាយណា ព្យាករ
ថា ហេតុធ្លាប់មានហើយដូច្នោះ នឹងមានដូច្នោះ ពាក្យ
ទាំងអស់នោះ ជាពាក្យជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ ពាក្យ
ទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឲ្យចម្រើន ខ្ញុំ
ព្រះអង្គមិនត្រេកអរ ក្នុងពាក្យនោះឡើយ ។

[៣២១] អធិប្បាយពាក្យថា ជនទាំងឡាយណាព្យាករ ត្រង់ពាក្យ
ថា ជនទាំងឡាយណា គឺពារវីព្រាហ្មណ៍ណាផង ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ
ដទៃណា ជាអាចារ្យរបស់ពារវីព្រាហ្មណ៍នោះផង ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
ព្យាករ ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្តិ តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រ-
កាសហើយ នូវទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន សេចក្តីគួររបស់ខ្លួន សេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់
ខ្លួន លទ្ធិរបស់ខ្លួន អធិស្ឋយរបស់ខ្លួន សេចក្តីប៉ុនប៉ងរបស់ខ្លួន
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជនទាំងឡាយណា ព្យាករ ។ ពាក្យ
ថា ដូច្នោះ របស់បទថា ហេមកៈមានអាយុទូលស្នូរដូច្នោះ ជាពាក្យ
តំណាងបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ នេះ ជាលំដាប់លំដោយ
នៃបទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព
ពាក្យថា មានអាយុ នេះជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតខ្លាច ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ហោមកោតិ ឆាមំ ។ បេ ។ អភិសាចោតិ ឥច្ចាយស្មា

ហោមកោ ។

[៣២២] ហុំ កោតមសាសនាតិ ហុំ កោតមសា-
សនា បំ កោតមសាសនា បុរេ កោតមសាសនា
បឋមតំ កោតមសាសនា ពុទ្ធសាសនា ធិនសាសនា
តថាគតសាសនា^(១) អរហន្តសាសនាតិ ហុំ កោតម-
សាសនា ។

[៣២៣] ឥច្ចាសិ ឥតិ ភវិស្សតីតិ ឯវំ កិរ អសិ
ឯវំ កិរ ភវិស្សតីតិ ឥច្ចាសិ ឥតិ ភវិស្សតិ ។

[៣២៤] សព្វន្តំ ឥតិហីតិហន្តិ សព្វន្តំ ឥតិហីតិហំ
ឥតិកិរាយ បរម្យរាយ បិដកសម្មទាយ តក្កហេតុ
នយហេតុ អាការបរិវិតក្កេន ទិដ្ឋិទិដ្ឋានក្ខន្ធិយា ន
សាមំ សយមភិញ្ញាតំ ន អត្ថបច្ចុក្ខំ ធម្មំ កថយីស្វតិ
សព្វន្តំ ឥតិហីតិហំ ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ ទេវសាសនាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ហេមកៈ គឺជាឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ហេមកៈមានអាយុទូលស្គរដូច្នោះ ។

[៣២២] ពាក្យថា ក្នុងកាលមុនអំពីសាសនាព្រះគោតម គឺមុន អំពីសាសនានៃព្រះគោតម ខាងនាយអំពីសាសនារបស់ព្រះគោតម ខាង ដើមអំពីសាសនារបស់ព្រះគោតម ដំបូងបង្អស់អំពីសាសនារបស់ព្រះ គោតម អំពីសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ អំពីសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី អំពី សាសនារបស់ព្រះតថាគត អំពីសាសនារបស់ព្រះអរហន្ត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងកាលមុនអំពីសាសនាព្រះគោតម ។

[៣២៣] ពាក្យថា ហេតុធ្លាប់មានហើយដូច្នោះ នឹងមានដូច្នោះ គឺ ឮថា ហេតុយ៉ាងនេះមានមកហើយ ឮថា ហេតុយ៉ាងនេះនឹងមាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ហេតុធ្លាប់មានហើយដូច្នោះ នឹងមានដូច្នោះ ។

[៣២៤] ពាក្យថា ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ គឺពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ សេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍ ទាំងឡាយសម្តែងធម៌ ដោយឮថាដូច្នោះៗ ដោយឮតៗ គ្នា ដោយការផ្សែ ផ្សំនឹងក្បួន ដោយហេតុនៃការត្រិះរិះ ដោយហេតុនៃការគ្រេកគ្រាន់ ដោយ ការជញ្ជឹងនូវអាការៈ ដោយហេតុដែលខ្លួនយល់ ខ្លួនពិនិត្យ ខ្លួនចូលចិត្ត មិនមែនត្រាស់ដឹងចំពោះខ្លួនឯង មិនមែនជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ ។

ហោមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣២៥] សព្វន្តំ តក្កវឌ្ឍនន្តិ សព្វន្តំ តក្កវឌ្ឍនំ
 វិតក្កវឌ្ឍនំ សង្កប្បវឌ្ឍនំ កាមវិតក្កវឌ្ឍនំ ព្យាចាន-
 វិតក្កវឌ្ឍនំ វិហឹសាវិតក្កវឌ្ឍនំ ញាតិវិតក្កវឌ្ឍនំ ជនប-
 ទវិតក្កវឌ្ឍនំ អមវិតក្កវឌ្ឍនំ បរាណុទ្ទយតាបដិសំ-
 យុត្តវិតក្កវឌ្ឍនំ លាភសក្ការសិលោកប្បដិសំយុត្តវិ-
 តក្កវឌ្ឍនំ អនវញ្ញត្តិប្បដិសំយុត្តវិតក្កវឌ្ឍនន្តិ សព្វន្តំ
 តក្កវឌ្ឍនំ ។

[៣២៦] នាហំ តត្ថ អភិរមិន្តិ ន វិជ្ជិ នាទិកច្ឆិ ន
 បដិលភិន្តិ នាហំ តត្ថ អភិរមី ។ តេនាហា សោ
 ព្រាហ្មណោ

យេមេ បុព្វេ វិយាកំសុ
 (ឥច្ចាយស្មា ហោមកោ)
 ហុរំ កោតមសាសនា
 ឥច្ចាសិ ឥតិ ភវិស្សតិ
 សព្វន្តំ ឥតិហិតិហំ
 សព្វន្តំ តក្កវឌ្ឍនំ
 នាហំ តត្ថ អភិរមិន្តិ ។

ហេមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣២៥] ពាក្យថា ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះ ឲ្យចម្រើន គឺ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះផ្សេងៗ ឲ្យចម្រើន ធ្វើតម្រិះឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងកាម ឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងព្យាបាទឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការ បៀតបៀនឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះញាតិឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះជន- បទឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះការមិនស្លាប់ឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះដែល ប្រកបដោយសេចក្តីអាណិត ចំពោះបុគ្គលដទៃឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលប្រកបដោយលាភៈ សក្ការៈ និងសេចក្តីសរសើរឲ្យចម្រើន ធ្វើសេចក្តី ត្រិះរិះ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីមិនមើលងាយឲ្យចម្រើន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីត្រិះរិះឲ្យចម្រើន ។

[៣២៦] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរក្នុងពាក្យនោះឡើយ គឺ ខ្ញុំព្រះ អង្គ មិនបាន មិនលុះ មិនបានចំពោះហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះ អង្គមិនត្រេកអរក្នុងពាក្យនោះឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា (ហេមកៈមានអាយុ ទូលស្អរដូច្នោះថា) ក្នុងកាលមុនអំពីសាសនា ព្រះគោតម ជនទាំងឡាយណា ព្យាករថា ហេតុធ្លាប់មាន ហើយដូច្នោះ នឹងមានដូច្នោះ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យជឿ ស្តាប់បុគ្គលដទៃ ពាក្យទាំងអស់នោះ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តី ត្រិះរិះឲ្យចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរ ក្នុងពាក្យនោះឡើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣២៧] តូញ មេ ធម្មមក្ខាហិ តណ្ហានិក្យាតនំ មុនិ
យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តេ លោកេ វិសត្តិកំ ។

[៣២៨] តូញ មេ ធម្មមក្ខាហីតិ តូន្តិ ភកវន្តំ ភ-
ណាតិ ។ ធម្មមក្ខាហីតិ ធម្មន្តិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេ-
កល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្តំ សព្វញ្ញនំ
កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធី ព្រហ្មចរិយំ ចត្តាហេ សតិប្ប-
ដ្ឋានេ ចត្តាហេ សម្មប្បធានេ ចត្តាហេ ឥទ្ធិទានេ
បញ្ចិន្ទិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ អរិយំ
អដ្ឋង្គិកំ មត្តំ និព្វានញ្ច និព្វានកាមិនិព្វា បដិបទំ
អក្ខាហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេ-
ហិ វិរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីកហេហិ បកាសេហីតិ
តូញ មេ ធម្មមក្ខាហិ ។

[៣២៩] តណ្ហានិក្យាតនំ មុនីតិ តណ្ហាតិ រូបត-
ណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វត-
ណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ តណ្ហានិក្យាតនន្តិ តណ្ហានិក្យា-
តនំ តណ្ហាបហានំ តណ្ហារូបសមំ តណ្ហាបដិ-
និស្សត្តំ តណ្ហាបដិប្បស្សន្តិ អមតំ និព្វានំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣២៧] បពិត្រព្រះមុនី សូមព្រះអង្គ សម្តែងធម៌ សម្រាប់ដក
ចេញនូវតណ្ហា ជាធម៌ដែលនាំឲ្យបុគ្គលដឹងច្បាស់ មានសតិ
ប្រព្រឹត្តិផ្ទៃនូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៣២៨] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គ សម្តែងធម៌ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់
ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺ ព្រាហ្មណ៍ពោល ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។
ពាក្យថា ធម៌ របស់បទថា សូមសម្តែងធម៌ គឺ សូមព្រះអង្គ ពោល
ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស
នូវធម៌ មានពីរោះបទខាងដើម មានពីរោះបទកណ្តាល មានពីរោះបទ
ខាងចុង នូវព្រហ្មចរិយៈ ព្រមទាំងអត្ត ព្រមទាំងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធ
បរិបូណ៌ សព្វគ្រប់ នូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤
ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ
ព្រះនិព្វាន និងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ហេតុនោះ (លោក
ពោលថា) សូមព្រះអង្គ សម្តែងធម៌ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៣២៩] ពាក្យថា បពិត្រព្រះមុនី...សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា ត្រង់
ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា
ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា គឺជា
គ្រឿងធ្វើតណ្ហាឲ្យវិនាស ជាគ្រឿងលះបង់តណ្ហា ជាគ្រឿងរម្ងាប់តណ្ហា
ជាគ្រឿងរលាស់ចោលតណ្ហា ជាគ្រឿងស្ងប់រម្ងាប់តណ្ហា អមតនិព្វាន ។

ហេមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

មុជិតិ មោនំ វុច្ចតិ ញ្ញាណំ ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច
សោ មុជិតិ តណ្ហានិក្ខាតនំ មុជិ ។

[៣៣០] យំ វិទិត្វា សតោ ចរន្តិ យំ វិទិតំ
កត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា
សព្វេ សដ្ឋារា អនិច្ចាតិ វិទិតំ កត្វា តុលយិត្វា
តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សដ្ឋារា
ទុក្ខាតិ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។ យដ្ឋិត្វា ស-
មុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ វិទិតំ កត្វា តុល-
យិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ សតោតិ
ចត្វហាការេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនា-
សតិប្បដ្ឋានំ ភារេន្តោ សតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ ស-
តោ ។ ចរន្តិ ចរន្តោ វិចរន្តោ ឥរិយន្តោ វត្តេន្តោ ចា-
លេន្តោ យមេន្តោ យាមេន្តោតិ យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ ។

[៣៣១] តេ លោកេ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា វុច្ចតិ តណ្ហា
យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អក្ក-
សលម្មលំ ។ វិសត្តិកាតិ កេនត្តេន វិសត្តិកា ។ បេ ។

ហេមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ បានកន្លងនូវបណ្តាញ គឺការជាប់ចំពាក់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមុនិ...សម្រាប់ដកចេញនូវតណ្ហា ។

[៣៣០] ពាក្យថា ដែលនាំឲ្យបុគ្គលដឹងច្បាស់ មានសតិ ប្រព្រឹត្ត គឺធ្វើឲ្យដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ នូវធម៌ណា គឺធ្វើឲ្យដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង ថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងពួង ជាអនត្តា ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា របស់ណា មួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺ មានសតិ ដោយអាការ ៤ គឺ បុគ្គលកំពុងចម្រើនកាយេកាយានុបស្សានសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា អ្នកមាន សតិ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះ ហៅថា អ្នកមានសតិ ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្ត គឺប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តផ្សេងៗ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុ នោះ (លោកពោលថា) ដែលនាំឲ្យបុគ្គលដឹងច្បាស់ មានសតិ ប្រព្រឹត្ត ។

[៣៣១] ពាក្យថា ធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហាក្នុងលោក សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានខាង តម្រេក តម្រេកដ៏ មានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ សំណួរត្រង់ ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះវិសត្តិកា ដោយអត្តដូចម្តេច ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

វិសជា វិត្តតាតិ វិសត្តិកា ។ លោកេតិ អចាយលោ-
 កេ មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ជាតុ-
 លោកេ អាយតនលោកេ ។ តវ លោកេ វិសត្តិ-
 កន្តិ យា សា លោកេ វិសត្តិកា លោកេ តំ
 វិសត្តិកំ សតោ តវយ្យ ឧត្តវយ្យ បតវយ្យ សម-
 តិក្កមេយ្យ វីតិវត្តេយ្យាតិ តវ លោកេ វិសត្តិកំ ។

តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

តូញា មេ ធម្មមក្ខាហិ តណ្ហានិក្ខ្យាតនំ មុនិ
 យំ វិទិត្វា សតោ ចរំ តវ លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

[៣៣២] ឥធិ ទិដ្ឋ សុតមុតំ (វិញ្ញាតេសុ) បិយរូបេសុ

ហោមក ឆន្ទរាគវិណោទនំ និព្វានបទមច្ចុតំ ។

[៣៣៣] ឥធិ ទិដ្ឋសុតមុតំ វិញ្ញាតេសូតិ ទិដ្ឋន្តិ
 ចក្កុនា ទិដ្ឋំ ។ សុតន្តិ សោតេន សុតំ ។ មុតន្តិ មុតំ
 យានេន យាយិតំ ជិវ្ហាយ សាយិតំ កាយេន ធុដ្ឋំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះហេតុជាធម្មជាតិលាត ផ្សាយទៅ ។ ពាក្យថា ក្នុង
 លោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ជាតុ-
 លោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ធ្វើវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក
 បានសេចក្តីថា តណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា ក្នុងលោក បុគ្គលមានសតិ
 គប្បីធ្វើ ធ្វើឡើង ធ្វើកាត់ កន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវធម្មជាតិឈ្មោះ
 វិសត្តិកា ក្នុងលោក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ធ្វើនូវវិសត្តិកា-
 តណ្ហា ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

បពិត្រព្រះមុនី សូមព្រះអង្គសម្តែងធម៌ សម្រាប់ដកចេញ
 នូវតណ្ហា ជាធម៌ដែលនាំឲ្យបុគ្គលដឹងច្បាស់ មានសតិ
 ប្រព្រឹត្តធ្វើនូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៣៣២] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់ហេមកៈ និព្វានបទ
 ជាធម្មជាតិមិនឃ្លៀងឃ្លាត ជាគ្រឿងបន្ទោបង់ឆន្ទរាគ ក្នុង
 អារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ដែល
 ឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ (ឬដឹងច្បាស់) ក្នុងលោកនេះ ។

[៣៣៣] ពាក្យថា ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ឬដឹងច្បាស់ ក្នុង
 លោកនេះ ត្រង់ពាក្យថា ដែលឃើញ គឺដែលឃើញដោយភ្នែក ។
 ពាក្យថា ឮ គឺឮដោយត្រចៀក ។ ពាក្យថា ប៉ះពាល់ គឺ ប៉ះពាល់
 គឺ ជុំក្លិនដោយច្រមុះ លិទ្ធក្លិក្សដោយអណ្តាត ប៉ះពាល់ដោយកាយ ។

ហោមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

វិញ្ញាតន្តិ មនសា ញាតន្តិ ឥធិ ទិដ្ឋសុតមុតំ វិញ្ញា-
តេសុ ។

[៣៣៤] បិយរូបេសុ ហោមកាតិ កិញ្ច លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ ។ ចក្កំ លោកេ បិយរូបំ សា-
តរូបំ សោតំ យានំ ដិវ្ហា កាយោ មនោ លោ-
កេ បិយរូបំ សាតរូបំ រូបំ លោកេ បិយរូបំ សា-
តរូបំ សន្ធា កន្ធា រសា ដោដ្ឋញ្ច ធម្មា លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ ចក្កវិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ
សាតរូបំ សោតវិញ្ញាណំ យានវិញ្ញាណំ ដិវ្ហាវិញ្ញាណំ
កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ លោកេ បិយ-
រូបំ សាតរូបំ ចក្កុសម្មស្សោ លោកេ បិយរូបំ
សាតរូបំ សោតសម្មស្សោ យានសម្មស្សោ ដិវ្ហាសម្ម-
ស្សោ កាយសម្មស្សោ មនោសម្មស្សោ លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ ចក្កុសម្មស្សុជា វេទនា លោកេ

ហេមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ដឹងច្បាស់ គឺដឹងដោយចិត្តត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹងច្បាស់ ក្នុងលោកនេះ ។

[៣៣២] អធិប្បាយពាក្យថា ម្ចាស់ហេមកៈ... ក្នុងអារម្មណ៍
ទាំងឡាយ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ សំណួរថា អារម្មណ៍ដូចម្តេច
មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ។
ចក្ខុ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក
សោតៈ ឃានៈ ជិវ្ហា កាយ ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មាន
សភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក រូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មាន
សភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សទ្ធាៈ គន្ធាៈ រសៈ ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មា-
រម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក
ចក្ខុវិញ្ញាណ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុង
លោក សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ
មនោវិញ្ញាណ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ
ក្នុងលោក ចក្ខុសម្មស្ស មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាព
ជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សោតសម្មស្ស ឃានសម្មស្ស ជិវ្ហា-
សម្មស្ស កាយសម្មស្ស មនោសម្មស្ស មានសភាពជាទីស្រឡាញ់
មានសភាព ជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក វេទនា កើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បិយ្យបំ សាត្យបំ សោតសម្មស្សជា វេទនា ឃាន-
 សម្មស្សជា វេទនា ជីវ្ហាសម្មស្សជា វេទនា កាយ-
 សម្មស្សជា វេទនា មនោសម្មស្សជា វេទនា
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ សទ្ធិសញ្ញា កន្ធិសញ្ញា
 រសសញ្ញា ដោដ្ឋព្វសញ្ញា ធម្មសញ្ញា លោកេ
 បិយ្យបំ សាត្យបំ រូបសញ្ជេតនា លោកេ បិយ្យបំ
 សាត្យបំ សទ្ធិសញ្ជេតនា កន្ធិសញ្ជេតនា រសស-
 ញ្ជេតនា ដោដ្ឋព្វសញ្ជេតនា ធម្មសញ្ជេតនា លោកេ
 បិយ្យបំ សាត្យបំ រូបតណ្ហា លោកេ បិយ្យបំ សា-
 ត្យបំ សទ្ធិតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វ-
 តណ្ហា ធម្មតណ្ហា លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ រូប-
 វិតក្កោ លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ សទ្ធិវិតក្កោ
 កន្ធិវិតក្កោ រសវិតក្កោ ដោដ្ឋព្វវិតក្កោ ធម្មវិតក្កោ
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ រូបវិចារោ លោកេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក វេទនា
 កើតអំពីសោតសម្មស្ស វេទនាកើតអំពីឃានសម្មស្ស វេទនាកើតអំពី
 ជីវាសម្មស្ស វេទនាកើតអំពីកាយសម្មស្ស វេទនាកើតអំពីមនោសម្មស្ស
 មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តី
 សម្គាល់ក្នុងរូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ
 ក្នុងលោក សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងសំឡេង សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងក្លិន សេចក្តី
 សម្គាល់ក្នុងរស សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងផ្សព្វ សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍
 មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ការ
 គិតរូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក
 ការគិតសំឡេង ការគិតក្លិន ការគិតរស ការគិតផ្សព្វ ការគិតធម្មារម្មណ៍
 មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តី
 ប្រាថ្នារូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុង
 លោក សេចក្តីប្រាថ្នាសំឡេង សេចក្តីប្រាថ្នាក្លិន សេចក្តីប្រាថ្នារស សេច-
 ក្តីប្រាថ្នាផ្សព្វ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងធម្មារម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់
 មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តីត្រិះរិះរូប មានសភាពជាទី
 ស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក សេចក្តីត្រិះរិះសំឡេង
 សេចក្តីត្រិះរិះក្លិន សេចក្តីត្រិះរិះរស សេចក្តីត្រិះរិះផ្សព្វ សេចក្តីត្រិះរិះធម្មា-
 រម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក

ហេមកមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

បិយរូបំ សាតរូបំ សន្ទវិចារោ កន្ទវិចារោ រសវិចារោ
ដោដ្ឋព្វវិចារោ ធម្មវិចារោ លោកេ បិយរូបំ សាត-
រូបន្តិ បិយរូបេសុ ។ ហេមកាតិ ភកវា តំ
ព្រាហ្មណំ ឆាមេន អាលបតិ ។

[៣៣៥] ឆន្ទរាតវិជោទនន្តិ ឆន្ទរាកោតិ យោ
កាមេសុ កាមច្ចដ្ឋោ កាមរាកោ កាមនន្តិ កា-
មតិល្អា កាមស្សិទេហោ កាមបរិឡាហោ កាម-
មុត្តា កាមជ្ឈោសានំ កាមោយោ កាមយោកោ
កាមុចាទានំ កាមច្ចន្តដីវរណំ ។ ឆន្ទរាតវិជោទនន្តិ
ឆន្ទរាតប្បហានំ ឆន្ទរាតរូបសមំ ឆន្ទរាតប្បជិទិស្សក្កំ
ឆន្ទរាតប្បជិប្បស្សន្តិ អមតំ ជិញ្ចនន្តិ ឆន្ទរាត-
វិជោទនំ ។

[៣៣៦] ជិញ្ចនបទមច្ចុតន្តិ ជិញ្ចនបទំ តាលា-
បទំ លេណាបទំ បរាយនបទំ^(១) អភយបទំ ។

១ ម. សរណបទំ ។

ហេមកមណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ការពិចារណារូប មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ការពិចារណាសំឡេង ការពិចារណាក្លិន ការពិចារណារស ការពិចារណាផ្សព្វ ការពិចារណាធម្មារម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ មានសភាពជាទីត្រេកអរ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក្នុងអារម្មណ៍ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ម្នាលហេមកៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ តាមឈ្មោះ ។

[៣៣៥] ពាក្យថា ជាគ្រឿងបន្លាបង់ឆន្ទរាគ ត្រង់ពាក្យថា ឆន្ទរាគ បានខាងកាមច្នន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ តម្រេកក្នុងកាម សេចក្តីរីករាយក្នុងកាម សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម សេចក្តីស្នេហាក្នុងកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយក្នុងកាម ការជ្រប់ចុះក្នុងកាម ការងល់ងប់ក្នុងកាម អន្ទង់គឺកាមធម៌ជាគ្រឿងប្រកបគឺកាម សេចក្តីប្រកាន់គឺកាម នីវរណៈគឺកាមច្នន្ទ ។ ពាក្យថា ជាគ្រឿងបន្លាបង់ឆន្ទរាគ បានន័យថា គ្រឿងលះបង់ឆន្ទរាគ រម្ងាប់ឆន្ទរាគ រលាស់ចោលឆន្ទរាគ គ្របសង្កត់ឆន្ទរាគ អមតនិព្វានហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាគ្រឿងបន្លាបង់ឆន្ទរាគ ។

[៣៣៦] ពាក្យថា និព្វានបទ ជាធម្មជាតិ មិនឃ្លៀងឃ្លាត សេចក្តីថា បទ គឺ និព្វាន បទ គឺ ទីពឹង បទ គឺ ទីជ្រក បទ គឺ ធម៌ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ បទ គឺ ទីមិនមានភ័យ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អច្ចុតន្តិ និច្ចំ ធុរំ សស្សតំ អរិយវិណាមធម្មន្តិ និព្វា-
នបទមច្ចុតំ ។ តេនាហា ភក្កវា

ឥធម្មំ ទិដ្ឋសុតមុតំ (វិញ្ញាតេសុ) បិយ្យបេសុ ហោមក

ឆន្ទាភវិណោទនំ និព្វានបទមច្ចុតន្តិ ។

[៣៣៧] ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ទិដ្ឋធម្មាភិទិព្វតា

ឧបសន្តា ច តេ សទា តិល្លា លោកេ វិសត្តិកំ ។

[៣៣៨] ឯតទញ្ញាយ យេ សតាតិ ឯតន្តិ អមតំ

និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វបដិប្បដិ-

និស្សត្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាតោ និរោធា និព្វានំ ។

អញ្ញាយាតិ អញ្ញាយ ជានិព្វា តុលយិព្វា តិរយិព្វា វិកា-

រយិព្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ អញ្ញាយ

ជានិព្វា តុលយិព្វា តិរយិព្វា វិការយិព្វា វិភូតំ កត្វា

សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា មិនឃ្លៀងឃ្លាត គឺទៀងទាត់ បិតថេរ ខ្ជាប់ខ្ជួន មិនប្រែ-
ប្រួលជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) និព្វានបទ ជាធម្មជាតិ មិន
ឃ្លៀងឃ្លាត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលហេមកៈ និព្វានបទ ជាធម្មជាតិ មិនឃ្លៀងឃ្លាត ជា
គ្រឿងបន្ទោបង់ឆន្ទរាគ ក្នុងអារម្មណ៍ មានសភាពគួរស្រឡាញ់
ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ (ឬដឹងច្បាស់) ក្នុងលោកនេះ ។

[៣៣៧] ជនទាំងឡាយ ណា ដឹងនិព្វាននុ៎ះ ជាអ្នកមានសតិ
មានធម៌ឃើញហើយ រលត់កិលេសហើយ ជនទាំងនោះ
ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ សព្វកាល ឈ្មោះថាច្រង រូរវិសត្តិកា-
តណ្ហា ក្នុងលោកបាន ។

[៣៣៨] អធិប្បាយពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា ដឹងនិព្វាននុ៎ះ ជា
អ្នកមានសតិ ត្រង់ពាក្យថា និព្វាននុ៎ះ គឺអមតនិព្វាន បានខាងការ
រម្ងាប់សង្ខារ ទាំងពួង ការរលាស់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់
តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរំលត់ទុក្ខ និព្វាន ។ ពាក្យថា
ដឹង គឺ ដឹង យល់ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ
គឺ ដឹង យល់ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា
សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង ដឹង យល់ ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យច្បាស់
ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា ។ បេ ។

ហេមកមាណវកប្បញ្ញាណិទ្ទេសោ

យដ្ឋិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធងម្មន្តិ អញ្ញាយ
ជាជិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ
កត្វា ។ យេតិ អរហន្តោ ទីណាសវា ។

សតាតិ ចត្វហិ ការណេហិ សតា កាយេ កា-
យានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតា ។ បេ ។
តេ វុច្ចន្តិ សតាតិ ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ។

[៣៣៩] ទិដ្ឋធម្មាភិជិត្វតាតិ ទិដ្ឋធម្មា ញាតធម្មា
តុលិតធម្មា តិរិតធម្មា វិការិតធម្មា វិភូតធម្មា សព្វ
សង្ខារា អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យដ្ឋិញ្ចិ សមុទយធម្មំ

សព្វន្តំ និរោធងម្មន្តិ ទិដ្ឋធម្មា ញាតធម្មា តុលិតធម្មា
តិរិតធម្មា វិការិតធម្មា វិភូតធម្មា ។ អភិជិត្វតាតិ វា-
កស្ស និព្វាបិតត្តា អភិជិត្វតា ទោសស្ស និព្វាបិតត្តា

អភិជិត្វតា មោហាស្ស និព្វាបិតត្តា អភិជិត្វតា កោ-
ធស្ស ឧបដាហាស្ស ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិ-
សង្ខារានំ និព្វាបិតត្តា អភិជិត្វតាតិ ទិដ្ឋធម្មាភិ-

ជិត្វតា ។

ហេមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ថារបស់ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅជាធម្មតា ។ ពាក្យថា ជនទាំងឡាយណា បានដល់ ពួកព្រះអរហន្តខ្លីណាស្រេច ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានសតិ គឺមាន សតិ ដោយហេតុ ៤ គឺ បុគ្គលកំពុងចម្រើនកាយាយានុបស្សនាសតិប្ប- ដ្ឋាន ឈ្មោះថា អ្នកមានសតិ ។ បេ ។ បុគ្គលទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកមានសតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយណា ដឹងនិព្វាន នុ៎ះ ជាអ្នកមានសតិ ។

[៣៣៧] ពាក្យថា មានធម៌ឃើញហើយ រំលត់កិលេសហើយ គឺមានធម៌ឃើញហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ថ្លឹងហើយ មាន ធម៌ត្រិះរិះហើយ មានធម៌ជាក់ច្បាស់ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយ ថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ មានធម៌ឃើញហើយ មានធម៌ដឹង ហើយ មានធម៌ថ្លឹងហើយ មានធម៌ត្រិះរិះហើយ មានធម៌ជាក់ច្បាស់ ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយថា របស់ណាមួយ មានការកើតឡើង ជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ទៅជាធម្មតា ។ ពាក្យថា រលត់ហើយ គឺឈ្មោះថារលត់ហើយ ព្រោះរំលត់រាគៈ រលត់ហើយ ព្រោះរំលត់ទោសៈ រលត់ហើយ ព្រោះរំលត់មោហៈ កោធនៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។ រលត់ហើយ ព្រោះរលត់អកុសលាកិសង្ខារទាំងអស់ ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានធម៌ឃើញហើយ រលត់កិលេសហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៤០] ឧបសន្តា ច តេ សនាតិ ឧបសន្តាតិ
 រាគស្ស សន្តត្តា^(១) ឧបសន្តា ទោសស្ស សន្តត្តា
 ឧបសន្តា មោហាស្ស សន្តត្តា ឧបសន្តា កោធស្ស
 ឧបនាហស្ស ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារំ
 សន្តត្តា សមិតត្តា វិជ្ជាតត្តា^(២) ជិព្ពតត្តា វិតតត្តា
 បដិប្បស្សន្តត្តា សន្តា ឧបសន្តា រូបសន្តា ជិព្ពតា
 បដិប្បស្សន្តាតិ ឧបសន្តា ។ តេតិ អរហន្តោ ទី-
 លាសវា ។ សនាតិ សនា សព្វនា សព្វកាលំ
 ជិច្ចកាលំ ធុរកាលំ សតតំ សមិតំ អញ្ចោកិណ្ណំ
 ចោខានុចោទំ ឧទកុម្មិជាតំ^(៣) អរិចិ សន្តតិ ស-
 ហិតំ ធុសិតំ បុរេកត្តំ បច្ឆាកត្តំ បុរិមយាមេ មជ្ឈិ-
 មយាមេ បច្ឆិមយាមេ កាឡេ ជុល្លោ វស្សេ ហេ-
 មន្តេ កិម្ពេ បុរិមេ វយោខន្ទេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ទេ
 បច្ឆិមេ វយោខន្ទេតិ ឧបសន្តា ច តេ សនា ។

១ ម. ឧបសមិតត្តា និព្វាបិតត្តា។ ២ ម. រូបសមិតត្តា និជ្ជាតត្តា ។ ៣ ម. ឧទកុម្មិកជាតំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៤០] ពាក្យថា ជនទាំងនោះ ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ សព្វកាល
ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ គឺស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះស្ងប់រាគៈ ស្ងប់រម្ងាប់
ព្រោះស្ងប់ទោសៈ ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះស្ងប់មោហៈ កោធនៈ ឧបនាហៈ
។ លេ ។ ជាអ្នកស្ងប់ រម្ងាប់ ចូលទៅរម្ងាប់ រំលត់ ស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះស្ងប់
រម្ងាប់ ដុត រលត់ ទៅប្រាស គ្របសង្កត់ នូវអកុសលភិសដ្ឋារ
ទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ។ ពាក្យថា
ជនទាំងនោះ បានដល់ពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា សព្វ
កាល គឺសព្វកាល គ្រប់កាល អស់កាលទាំងពួង អស់កាលជានិច្ច
អស់កាលដ៏ទៀងទាត់ អស់កាលមិនដាច់ អស់កាលរឿយៗ មិន
ច្រឡូកច្រឡំ ថែមហើយថែមទៀត ជាប់តគ្នា មិនមានចន្លោះដូច
រលកទឹក បន្តគ្នា ប៉ះពាល់គ្នា អស់បុរេភត្ត បច្ឆាកត្ត បឋមយាម
មជ្ឈិមយាម បច្ចិមយាម កាឡបក្ខិ សុក្កបក្ខិ វស្សានរដូវ ហេមន្តរដូវ
គិម្ហរដូវ ចំណែកបឋមវ័យ ចំណែកមជ្ឈិមវ័យ ចំណែកបច្ចិមវ័យ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនទាំងឡាយនោះ ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ សព្វកាល ។

ហេមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៤១] តិណ្ណា លោកេ វិសត្តិកន្តិ វិសត្តិកា
 វុច្ចតិ តណ្ណា យោ វាកោ សារាកោ ។ បេ ។
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ វិសត្តិកាតិ
 កេនត្ថេន វិសត្តិកា ។ បេ ។ វិសជា វិត្តតាតិ
 វិសត្តិកា ។ លោកេតិ អបាយលោកេ ។ បេ ។
 អាយតនលោកេ ។ តិណ្ណា លោកេ វិសត្តិកន្តិ
 យា សា លោកេ វិសត្តិកា លោកេ តំ វិស-
 ត្តិកំ តិណ្ណា ឧត្តិណ្ណា និត្តិណ្ណា អតិក្កន្តា សម-
 តិក្កន្តា វិវិត្តាតិ តិណ្ណា លោកេ វិសត្តិកំ ។ តេនា-
 ហ ភក្កវា

ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ទិដ្ឋធម្មាភិទិព្វតា

ឧបសន្តា ច តេ សទា តិណ្ណា លោកេ វិសត្តិកន្តិ ។

សហ កាថាបរិយោសាណា ។ បេ ។ សត្តា មេ ភន្តេ

ភក្កវា សារកោហាមស្មីតិ ។

ហេមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ អដ្ឋមោ ។

ហេមកមណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣២១] ពាក្យថា ឈ្មោះថាឆ្នង់ នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក
 សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វិសត្តិកា បានខាង តម្រេក
 តម្រេកដ៏មានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។
 សំណួរត្រង់ពាក្យថា វិសត្តិកា ចុះវិសត្តិកា ដោយអត្តដូចម្តេច ។ បេ ។
 ឈ្មោះវិសត្តិកា ព្រោះហេតុជាធម្មជាតិលាត ផ្សាយទៅ ។ ពាក្យថាក្នុង
 លោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ អាយតនលោក ។ ពាក្យថា ឈ្មោះ
 ថាឆ្នង់ នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក គឺតណ្ហាណា ឈ្មោះវិសត្តិកា
 ក្នុងលោក ជនទាំងឡាយ បានឆ្នង់ ឆ្នង់ឡើង ឆ្នង់ចេញ កន្លង់ រំលង់
 ប្រព្រឹត្តកន្លង់ នូវតណ្ហាឈ្មោះវិសត្តិកានោះ ក្នុងលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) ឆ្នង់នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

ជនទាំងឡាយណា ដឹងនិព្វាននុ៎ះ ជាអ្នកមានសតិ មានធម៌
 ឃើញហើយ រលត់កិលេសហើយ ជនទាំងនោះ ជាអ្នក
 ស្ងប់រម្ងាប់ សព្វកាល ឈ្មោះថា ឆ្នង់នូវវិសត្តិកាតណ្ហា ក្នុង
 លោកបាន ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ (ហេមកមណាពប្រកាសខ្លួនថា) បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ ហេមកមណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ៨ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៤២] យស្មី កាមា ន វសន្តិ
(ឥច្ចាយស្មា តោទេយ្យោ)

តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ
កថង្គ័ថា ច យោ តិណ្ហោ
វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោ ។

[៣៤៣] យស្មី កាមា ន វសន្តិ យស្មី
កាមា ន វសន្តិ ន សំវសន្តិ ន អារវសន្តិ^(១) ។ ឥច្ចា-
យស្មា តោទេយ្យាតិ ឥច្ចាតិ បទសន្តិ ។ បេ ។
បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ
ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាទិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។
តោទេយ្យាតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ទាមំ ។ បេ ។
អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា តោទេយ្យោ ។

[៣៤៤] តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ តណ្ហា យស្ស
នត្ថិ^(២) ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតិ បហីនា រូបសន្តា
បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា^(៣) ញាណត្តិទា ទន្សាតិ
តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ ន បរិវសន្តិតិ យស្មី កាមា ន វសន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ឯត្តន្តរេ ន សន្តិ ទិស្សតិ ។ ៣ បហីនា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកាតិ ន ទិស្សន្តិ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៤២] (តោទេយ្យ មានអាយុ ទូលស្ករដូច្នោះថា) កាមទាំង
ឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហារបស់បុគ្គលណា
មិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យបាន
ហើយ វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេចទៅ ។

[៣៤៣] ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា
គឺកាមទាំងឡាយ មិនមាននៅ មិននៅព្រម មិននៅទូទៅក្នុងបុគ្គល
ណា ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ របស់បទថា តោទេយ្យ មានអាយុ ពោល
ដូច្នោះ ជាតំណបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ នេះ ជាលំដាប់បទ ។
ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យថា ជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា
មានអាយុ នេះជាពាក្យពោល ដោយសេចក្តីគោរព កោតខ្លាច ។
ពាក្យថា តោទេយ្យ ជាឈ្មោះរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យ
សម្រាប់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) តោទេយ្យ
មានអាយុ ទូលស្ករដូច្នោះ ។

[៣៤៤] ពាក្យថា តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន គឺតណ្ហា នៃ
បុគ្គលណា មិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលណា លះបង់
រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណ
ហើយ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) តណ្ហារបស់បុគ្គលណា មិនមាន ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៤៥] កថដ្ឋថា ច យោ តិល្លោតិ កថដ្ឋថា
ច យោ តិល្លោ ឧត្តិល្លោ និត្តិល្លោ អតិក្កន្តោ ស-
មតិក្កន្តោ វិទិត្តោតិ កថដ្ឋថា ច យោ តិល្លោ ។

[៣៤៦] វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោតិ វិមោក្ខោ
តស្ស កីទិសោ កីសណ្ឌិតោ កីបកាហោ កីបទិកា-
កោ ឥច្ឆិតព្វោតិ វិមោក្ខំ បុច្ឆតិ វិមោក្ខោ តស្ស
កីទិសោ ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

យស្មី កាមា ន វសន្តិ
(ឥច្ឆាយស្មា តោទេយ្យោ)
តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ
កថដ្ឋថា ច យោ តិល្លោ
វិមោក្ខោ តស្ស កីទិសោតិ ។

[៣៤៧] យស្មី កាមា ន វសន្តិ
(តោទេយ្យោតិ ភគវា)

តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ
កថដ្ឋថា ច យោ តិល្លោ
វិមោក្ខោ តស្ស ជាបហោ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៤៥] ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យបាន គឺ មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់ ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់ចេញ កន្លង រំលង ប្រព្រឹត្តកន្លង សេចក្តីសង្ស័យបាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យបានហើយ ។

[៣៤៦] ពាក្យថា វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេច គឺ តោទេយ្យមាណាពស្សវិមោក្ខធម៌ថា វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ ដូចម្តេច ទៅ តាំងនៅដូចម្តេច មានប្រការដូចម្តេច មានចំណែកប្រៀបដូច ម្តេច ដែលបុគ្គលគប្បីប្រាថ្នា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេចទៅ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

(តោទេយ្យ មានអាយុ ទូលស្សរដូច្នោះថា) កាមទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហារបស់បុគ្គលណា មិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យ បានហើយ វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ តើដូចម្តេចទៅ ។

[៣៤៧] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់តោទេយ្យ) កាម ទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហារបស់បុគ្គល ណាមិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណាធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យបាន ហើយ វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ មិនមែនទៅជាដទៃទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៤៨] យស្មី កាមា ន វសន្តិតិ យស្មិន្តិ អ-
 រហន្តេ ទីណាសវេ ។ កាមាតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ
 កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។
 ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេ-
 សកាមា ។ ន វសន្តិតិ យស្មី កាមា ន វសន្តិ
 ន សំវសន្តិ ន អារវសន្តិតិ យស្មី កាមា ន វ-
 សន្តិ ។ តោទេយ្យាតិ ភកវាតិ តោទេយ្យាតិ ភកវា
 តំ ព្រាហ្មណំ ធាមេន អាលបតិ ។ ភកវាតិ កា-
 រាជីវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
 ភកវាតិ តោទេយ្យាតិ ភកវា ។

[៣៤៩] តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតីតិ តណ្ហាតិ
 រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា កទ្ធិតណ្ហា វសតណ្ហា ដោ-
 ជ្ជពូតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ យស្សាតិ អរហតោ ទី-
 ណាសវស្ស ។ តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតីតិ តណ្ហា
 យស្ស នត្តិ ន សំវិជ្ជតិ នុបលព្ពតិ បហីនា រូប-
 សន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណក្ខិណ
 ទឡាតិ តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣២៨] ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងបុគ្គលណា គឺក្នុងព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ តាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ កិលេសកាម ។ ពាក្យថា មិនមាននៅ គឺកាមទាំងឡាយ មិននៅ មិននៅព្រម មិននៅទូទៅ ក្នុងបុគ្គលណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាមទាំងឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា ។ ពាក្យថា តោទេយ្យ របស់បទថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់តោទេយ្យ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ តាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការត្រាស់ដឹង ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់តោទេយ្យ ។

[៣២៩] ពាក្យថា តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន ត្រង់ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ធិតណ្ហា គន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋព្វ-តណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថា របស់បុគ្គលណា គឺរបស់ព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ ពាក្យថា តណ្ហា របស់បុគ្គលណាមិនមាន គឺតណ្ហា នៃបុគ្គលណាមិនមាន មិនមានព្រម មិនកើតមាន គឺបុគ្គលណា លះបង់ រម្ងាប់ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៥០] កថដ្ឋង្គថា ច យោ តិល្លោតិ កថដ្ឋង្គ-
 ថា វុច្ចតិ វិចិកិច្ចា ទុក្ខេ កដ្ឋង្គា ។ បេ ។ ធម្មិតត្ថំ
 ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ។ យោតិ យោ សោ ទិ-
 ណាសវោ ។ កថដ្ឋង្គថា ច យោ តិល្លោតិ កថដ្ឋង្គថា
 ច យោ តិល្លោ ឧត្តិល្លោ ជិត្តិល្លោ អតិក្កន្តោ ស-
 មតិក្កន្តោ វីតិវត្តោតិ កថដ្ឋង្គថា ច យោ តិល្លោ ។

[៣៥១] វិមោក្ខោ តស្ស នាបរោតិ នត្តិ តស្ស
 អបរោ វិមោក្ខោ យេន វិមោក្ខេន វិមុច្ចេយ្យ^(១) កថំ
 តស្ស វិមោក្ខេន ករណីយន្តិ វិមោក្ខោ តស្ស នា-
 បរោ ។ តេនាហ ភកវា

យស្មី កាមា ន វសន្តិ (តោទេយ្យាតិ ភកវា)

តណ្ហា យស្ស ន វិជ្ជតិ

កថដ្ឋង្គថា ច យោ តិល្លោ

វិមោក្ខោ តស្ស នាបរោតិ ។

១ ម. ឯត្ថន្តរេ វិមុត្តោ សោតិ ទិស្សតិ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៥០] ពាក្យថា មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យ បាន សេចក្តីថា វិចិត្រា លោកហៅថា សេចក្តីសង្ស័យ គឺសេចក្តី ងឿងធ្ងល់ ក្នុងទុក្ខ ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តញាប់ញ័រ ការស្វាកស្វាមនៃ ចិត្ត ។ ពាក្យថា ណា គឺព្រះខ័ណ្ឌស្រពណា ។ ពាក្យថា មួយ ទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យបាន បានន័យថា មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់ ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់ចេញ កន្លង រំលង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវសេចក្តីសង្ស័យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យបាន ។

[៣៥១] ពាក្យថា វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ មិនមែនទៅជា ដទៃទេ គឺវិមោក្ខធម៌ដទៃ របស់បុគ្គលនោះ មិនមាន បុគ្គលគប្បីរួច ដោយវិមោក្ខណា កិច្ចដែលបុគ្គលនោះ គប្បីធ្វើដោយវិមោក្ខនោះ ដូច ម្តេចកើត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) វិមោក្ខធម៌របស់បុគ្គលនោះ មិន មែនទៅជាដទៃទេ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់តោទេយ្យ) កាមទាំង ឡាយ មិនមាននៅក្នុងបុគ្គលណា តណ្ហា របស់បុគ្គលណា មិនមាន មួយទៀត បុគ្គលណា ធ្ងន់សេចក្តីសង្ស័យបាន វិមោក្ខធម៌ របស់បុគ្គលនោះ មិនមែនទៅជាដទៃទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៥២] និរាសសោ សោ ឧទ អាសសាដោ

បញ្ញាណាវា សោ ឧទ បញ្ញកប្បី

មុនី អហំ សក្ក យថា វិជញ្ញ

តម្មេ វិយាចិត្ត សមន្តចក្ក ។

[៣៥៣] និរាសសោ សោ ឧទ អាសសាដោតិ

និត្តល្ខោ សោ ឧទាហុ សតល្ខោ រូបំ អាសីស-

តិ សន្នេ កន្នេ រសេ ដោដ្ឋព្វេ កុលំ កណំ អា-

វាសំ លាភំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរិបិណ្ណាចាត-

សេនាសនតិលានប្បច្ច យភេសជ្ជបរិក្ការំ កាមធាតុំ

រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមករំ រូបករំ អរូបករំ ស-

ញ្ញាករំ អសញ្ញាករំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាករំ ឯកវោ-

ការករំ ចតុវោការករំ បញ្ចវោការករំ អតីតំ អនាគតំ

បច្ចុប្បន្នំ^(១) ទិដ្ឋសុតមុតិវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ អាសីសតិ

ឥច្ចតិ សាទិយតិ បត្តេតិ បិហេតិ អភិជប្បតីតិ

និរាសសោ សោ ឧទ អាសសាដោ ។

១ ម. កុលេ គណេ ។ បេ ។ អតីតេ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៥២] (តោទេយ្យព្រាហ្មណ៍ទូលសួរថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិន
 មានសេចក្តីប្រាថ្នាទេ ឬនៅមាន សេចក្តីប្រាថ្នា បុគ្គលនោះ
 មានបញ្ញា ឬមានការកំណត់ដោយបញ្ញា បពិត្រព្រះសក្កៈ
 ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីស្គាល់នូវមុនិណា បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ
 សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់មុនិនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៣៥៣] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាទេ
 ឬនៅមានសេចក្តីប្រាថ្នា គឺបុគ្គលនោះ មិនមានតណ្ហាទេ ឬប្រកបដោយ
 តណ្ហា គឺប៉ងនូវរូប នីកប៉ង ចង់បាន ត្រេកអរ ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់
 ជាប់ចិត្ត នូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ
 យស សេចក្តីសរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និង
 គិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព
 រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព
 ឯកវេការភព ចតុវេការភព បញ្ចវេការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 អារម្មណ៍ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹងច្បាស់ ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
 បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាទេ ឬនៅមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៥៤] បញ្ញាណវា សោ ឧទ បញ្ញកប្បីតិ
 បញ្ញាណវា សោតិ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញា-
 ណី វិការី មេធាវី ។ ឧទ បញ្ញកប្បីតិ ឧទាហុ
 អដ្ឋសមាបត្តិញ្ញាណោន វា បញ្ញាភិញ្ញាញាណោន វា
 មិច្ឆាញាណោន វា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា
 កប្បេតិ ជនេតិ សញ្ញនេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេ-
 តិ បញ្ញាណវា សោ ឧទ បញ្ញកប្បី ។

[៣៥៥] មុនី អហំ សក្កិ យថា វិជញ្ញន្តិ ស-
 ក្កាតិ សក្កោ ។ អថវា សក្យកុលា បព្វជិតោ-
 តិមិ សក្កោ ។ អថវា អន្ទោ មហាន្ទនោ ជន-
 វាតិមិ សក្កោ ។ តស្សីមាណិ ជនាណិ សេយ្យ-
 ដីនំ សទ្ធាជនំ សីលជនំ ហិរិជនំ ឱត្តប្បជនំ
 សុតជនំ ចាកជនំ បញ្ញាជនំ សតិប្បដ្ឋានជនំ
 សម្មប្បដ្ឋានជនំ ឥទ្ធិចាទជនំ ឥន្ទ្រិយជនំ ពល-
 ជនំ ពោជ្ឈដ្ឋជនំ មក្កជនំ ផលជនំ និព្វានជនំ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៥៤] ពាក្យថា បុគ្គលនោះមានបញ្ញា ឬមានការកំណត់ ដឹងដោយបញ្ញា ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះមានបញ្ញា គឺបុគ្គលនោះ ជា បណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង មានញាណ មាន ប្រាជ្ញាក្នុងច្បាប់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្ងាយកិលេស ។ ពាក្យថា ឬមាន ការកំណត់ ដោយបញ្ញា គឺ កំណត់ បង្កើត បង្កើតព្រម បង្កើត បង្កើតចំពោះ នូវតណ្ហាកប្បៈ ឬទិដ្ឋិកប្បៈ ដោយញាណដែលប្រកប ដោយសមាបត្តិ ៨ ក្តី ដោយញាណ ដែលប្រកបដោយអភិញ្ញា ៥ ក្តី ដោយមិច្ឆាញាណក្តី ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បុគ្គលនោះ មាន បញ្ញា ឬមានការកំណត់ដោយបញ្ញា ។

[៣៥៥] ពាក្យថា បពិត្រព្រះសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីស្គាល់នូវមុនិ ណា ត្រង់ពាក្យថា ព្រះសក្កៈ បានដល់ព្រះមានព្រះភាគជាសក្កៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនាមថា សក្កៈ ព្រោះហេតុទ្រង់ចេញចាកសាក្យត្រកូល មកបួស ក៏បាន ។ ឬថា ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មាន ទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យ ក៏បាន ។ ទ្រព្យទាំងនេះ របស់ព្រះមានព្រះ ភាគនោះគឺ ទ្រព្យគឺសទ្ធា ទ្រព្យគឺសីល ទ្រព្យគឺហិរិ ទ្រព្យគឺឱត្តប្បៈ ទ្រព្យគឺសុតៈ ទ្រព្យគឺចាតៈ ទ្រព្យគឺបញ្ញា ទ្រព្យគឺសតិប្បដ្ឋាន ទ្រព្យគឺសម្មប្បធាន ទ្រព្យគឺតទ្ធិបាទ ទ្រព្យគឺតន្ត្រិយ ទ្រព្យគឺពលៈ ទ្រព្យគឺពោជ្ឈង្គ ទ្រព្យគឺមគ្គ ទ្រព្យគឺផល ទ្រព្យគឺនិព្វាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តេហិ អនេកវិធមហិ ធនរតនេហិ អន្ទោ មហាន្ទនោ
 ធនវាតិមិ សក្កោ ។ អថវា បហុ វិសវី អល-
 មត្តោ សូរោ វីរោ វិក្កន្តោ អភិរុ អច្ឆម្ពី អនុត្រាសី
 អបលាយិ បហីនកយកេរវោ វិតតលោមហំសោតិមិ
 សក្កោ ។ មុនី អហំ សក្ក យថា វិជញ្ញន្តិ យំ
 សក្ក មុនី ជានេយ្យំ វិជានេយ្យំ បដិវិជានេយ្យំ
 បដិវិជ្ឈេយ្យន្តិ មុនី អហំ សក្ក យថា វិជញ្ញំ ។

[៣៥៦] តម្មេ វិយាចិត្ត វិយាចិត្ត វិយាចិត្ត វិយាចិត្ត វិយាចិត្ត យំ
 បុត្តាមិ យំ យាចាមិ យំ អដ្ឋេសាមិ យំ បសា-
 ទេមិ ។ វិយាចិត្តាតិ អាចិត្ត ទេសេសិ បញ្ញបេហិ
 បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកា-
 សេហិ ។ សមន្តចក្ខុតិ សមន្តចក្ខុ រុច្ឆតិ សព្វញ្ញុ-
 តញ្ញាណំ ។ បេ ។ តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខុតិ
 តម្មេ វិយាចិត្ត សមន្តចក្ខុ ។ តេនាហ សោ
 ព្រាហ្មណោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះនាមថាសក្កៈ ព្រោះហេតុទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានទ្រព្យ
 ដោយរតនៈ ទ្រព្យទាំងនោះ មានប្រការជាអនេក ក៏បាន ។ ឬថា ព្រះ
 នាមថាសក្កៈ ព្រោះហេតុមានព្យាយាមច្រើន មានចិត្តអង្វរអាច ក្លៀវក្លា
 ប្រកបដោយព្យាយាម មានព្យាយាមមោះមុត មិនខ្ជាប់ មិនព្រឺរោម មិន
 តក់ស្លុត មិនរត់ មានភ័យគួរខ្ជាប់ លះបង់ហើយ ប្រាសចាកការ
 ព្រឺរោម ក៏បាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បី
 ដឹងនូវមុនិណា គឺបពិត្រព្រះអង្គជាសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីដឹង គប្បីដឹង
 ច្បាស់ គប្បីដឹងចំពោះ គប្បីចាក់ធ្លុះនូវមុនិណា ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
 បពិត្រព្រះសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីស្គាល់ នូវមុនិណា ។

[៣៥៦] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គ
 ត្រាស់ប្រាប់នូវមុនិនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា មុនិនោះ គឺខ្ញុំ
 សួរនូវមុនិណា អង្វរមុនិណា អាវាធនាមុនិណា ដណ្តឹងនូវមុនិណា ។
 ពាក្យថា សូមត្រាស់ប្រាប់ គឺសូមប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក
 បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ។ ពាក្យថា សមន្តចក្ខុ សេចក្តីថា
 សព្វញ្ញត្តញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ បេ ។ ព្រះតថាគត
 ទ្រង់ព្រះនាមសមន្តចក្ខុ ដោយហេតុនោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា)
 បពិត្រព្រះអង្គជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវមុនិនោះ ដល់ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ទូលសួរថា

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

និរាសសោ សោ ឧទ អាសសាដោ

បញ្ញាណាវា សោ ឧទ បញ្ញកប្បី

មុនី អហំ សក្ក យថា វិជញ្ញំ

តម្មេ វិយាចិត្ត សមន្តចក្ខុតិ ។

[៣៥៧] និរាសសោ សោ ន ច អាសសាដោ^(១)

បញ្ញាណាវា សោ ន ច^(២) បញ្ញកប្បី

ឯវម្បី តោទេយ្យ មុនី វិជាន

អតិញ្ចុនំ កាមភវេ អសត្តំ ។

[៣៥៨] និរាសសោ សោ ន ច អាសសាដោតិ

និត្តល្ខោណា សោ ន សតល្ខោណា រូបំ ជាសីសតិ សន្ទ

កន្ទ ។ បេ ។ ទិដ្ឋសុតមុតិវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ជាសីស-

តិ ន ឥច្ឆតិ ន សាទិយតិ ន បត្តេតិ ន បិហេតិ

នាភិជប្បតីតិ និរាសសោ សោ ន ច អាសសាដោ ។

១ ម. និរាសសោ ន សោ អាសសាដោ ។ ២ ម. សោ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាទេ ឬនៅមានសេចក្តី
ប្រាថ្នា បុគ្គលនោះ មានបញ្ញា ឬមានការកំណត់ដោយ
បញ្ញា បពិត្រព្រះសក្កៈ ខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីស្គាល់នូវមុនិណា
បពិត្រព្រះអង្គ ជាសមន្តចក្ខុ សូមព្រះអង្គ ត្រាស់ប្រាប់នូវមុនិ
នោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៣៥៧] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមាន
សេចក្តីប្រាថ្នា ទាំងមិនប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នាទេ បុគ្គល
នោះ ជាអ្នកមានបញ្ញា ទាំងមិនមានការកំណត់ដោយបញ្ញាទេ
ម្នាលតោទេយ្យ អ្នកចូរស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ ជាអ្នក
មិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅក្នុងកាមនិងភព យ៉ាងនេះចុះ ។

[៣៥៨] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា
ទាំងមិនប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នាទេ គឺ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមាន
តណ្ហា មិនប្រកបដោយតណ្ហា គឺមិនប៉ងចំពោះនូវរូប សទ្ធៈ គន្ធាៈ
។ រេ ។ មិនប៉ង មិនចង់បាន មិនត្រេកអរ មិនប្រាថ្នា មិន
ស្រឡាញ់ មិនជាប់ចិត្ត នូវអារម្មណ៍ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬដឹង
ច្បាស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះជាអ្នកមិនមានសេចក្តី
ប្រាថ្នា ទាំងមិនប្រកបដោយសេចក្តីប្រាថ្នាទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៥៩] បញ្ញាណវា សោ ន ច បញ្ញកប្បីតិ
 បញ្ញាណវា សោតិ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណំ
 វិជារី មេជារី ។ ន ច បញ្ញកប្បីតិ អដ្ឋសមាបត្តិ-
 ញាណោន វា បញ្ចកិញ្ញាញាណោន វា មិច្ឆាញា-
 ណោន វា តណ្ហាកប្បំ វា ទិដ្ឋិកប្បំ វា ន កប្បេតិ
 ន ជនេតិ ន សញ្ញនេតិ ន និព្វត្តេតិ នាភិនិព្វត្តេតិ
 បញ្ញាណវា សោ ន ច បញ្ញកប្បី ។

[៣៦០] ឯវម្បិ តោទេយ្យ មុនី វិជានាតិ មុនិន្ទិ
 មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ
 មុនិ ។ ឯវម្បិ តោទេយ្យ មុនី វិជានាតិ តោទេយ្យ
 ឯវំ មុនី ជាន វិជាន បដិវិជានាតិ^(១) ឯវម្បិ តោទេ-
 យ្យ មុនី វិជាន ។

១ ម. បដិជាន ។ បដិវិជាន បដិវិជ្ជាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៥៧] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបញ្ញា ទាំងមិន
 មានការកំណត់ដោយបញ្ញា ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គលនោះជាអ្នកមានបញ្ញា
 គឺជាបណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង មានញាណ
 មានប្រាជ្ញាក្លីច្បាស់ មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងទម្លាយបង់នូវកិលេស ។ ពាក្យ
 ថា ទាំងមិនមានការកំណត់ ដោយបញ្ញា គឺ មិនកំណត់ មិនបង្កើត
 មិនបង្កើតព្រម មិនបង្កើត មិនបង្កើតចំពោះ នូវតណ្ហាកប្បៈ ឬទិដ្ឋិកប្បៈ
 ដោយញាណប្រកបដោយសមាបត្តិ ៨ ក្តី ដោយញាណគឺអភិញ្ញា ៥ ក្តី
 ដោយមិច្ឆាញាណក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ ជាអ្នក
 មានបញ្ញា ទាំងមិនមានការកំណត់ដោយបញ្ញា ។

[៣៦០] ពាក្យថា មុនិ របស់បទថា ម្នាលតោទេយ្យ អ្នកចូរ
 ស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ ត្រង់ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា
 ញាណ លោកហៅថា មោនៈ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្លងហើយនូវ
 បណ្តាញ គឺកិលេសជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ម្នាលតោទេយ្យ
 អ្នកចូរស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ បានសេចក្តីថា ម្នាល
 តោទេយ្យ អ្នកចូរដឹង ចូរដឹងច្បាស់ ចូរដឹងចំពោះ នូវបុគ្គលនោះថា
 ជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលតោទេយ្យ អ្នក
 ចូរស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ យ៉ាងនេះចុះ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៦១] អភិញ្ចនំ កាមភវេ អសត្តន្តិ អភិញ្ចនន្តិ
 រាគភិញ្ចនំ ទោសភិញ្ចនំ មោហភិញ្ចនំ មាណភិញ្ចនំ
 ទិដ្ឋិភិញ្ចនំ កិលេសភិញ្ចនំ ទុច្ចរិតភិញ្ចនំ យស្ស្យតេ
 ភិញ្ចនា បហីនា សមុច្ឆិន្ទា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភ-
 ពុប្បត្តិកា ញ្ញាណត្តិនា ទន្ធា សោ វុច្ចតិ អភិញ្ចនោ ។
 កាមភវេតិ កាមាតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា
 ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា
 ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ ភវាតិ ទ្វេ
 ភវា កម្មភវា ច បដិសន្ធិកោ ច បុណព្ពវោ ។ បេ ។
 អយំ បដិសន្ធិកោ បុណព្ពវោ ។ អភិញ្ចនំ កាមភវេ
 អសត្តន្តិ អភិញ្ចនំ^(១) កាមេ ច ភវេ ច អសត្តំ
 អលត្តំ អលត្តិតំ អបលិពុទ្ធនំ ទិក្ខុនំ ទិស្សន្តំ វិប្បមុត្តំ
 វិសំយុត្តំ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារន្តន្តិ អភិញ្ចនំ
 កាមភវេ អសត្តំ ។ តេនាហ ភក្កវា

១ ម. ឯត្តន្តរេ បុគ្គលន្តិ ទិស្សតិ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៦១] អធិប្បាយពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានកង្វល់ មិនជាប់នៅ
ក្នុងកាមនិងភព ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានកង្វល់ សេចក្តីថា
កង្វល់គឺរាគៈ កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានៈ
កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត កង្វល់ទាំងនុ៎ះ បុគ្គលណា
បានលះបង់ ផ្តាច់បង់ រម្ងាប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន
ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមាន
កង្វល់ ។ ពាក្យថា កាមទាំងឡាយ របស់បទថា ក្នុងកាមនិងភព
តាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំង
នេះ លោកហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេស-
កាម ។ ពាក្យថា ភព បានដល់ភព ២ គឺកម្មភព ១ បុនព្ពព គឺបដិសន្ធិ ១
។ បេ ។ នេះ បុនព្ពព គឺបដិសន្ធិ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនមានកង្វល់
មិនជាប់នៅ ក្នុងកាមនិងភព បានសេចក្តីថាមិនមានកង្វល់ មិនជាប់ មិន
ចំពាក់ មិនជាប់ចំពាក់ មិនខ្វល់នៅ គឺជាអ្នកចេញទៅ រលាស់ចោល
រួចស្រឡះ មិនប្រកប ក្នុងកាមផង ក្នុងភពផង នៅដោយចិត្តដែលប្រាស
ចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនមានកង្វល់ មិន
ជាប់នៅ ក្នុងកាមនិងភព ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

និរាសសោ សោ ន ច អាសសាដោ

បញ្ញាណាវា សោ ន ច បញ្ញកប្បី

ឯវម្បី តោទេយ្យ មុនី វិជាន

អតិញ្ចនំ កាមភវេ អសត្តន្តិ ។

សហ តាថាបរិយោសាដា ។ បេ ។ សត្តា មេ ភន្តេ

ភតវា សាវកោហមស្មីតិ ។

តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ នវមោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ទាំងមិនប្រកប
 ដោយសេចក្តីប្រាថ្នាទេ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបញ្ញា ទាំង
 មិនមានការកំណត់ដោយបញ្ញាទេ ម្នាលតោទេយ្យ អ្នកចូរ
 ស្គាល់នូវបុគ្គលនោះថាជាមុនិ ជាអ្នកមិនមានកង្វល់ មិន
 ជាប់នៅ ក្នុងកាមនិងភព យ៉ាងនេះចុះ ។

លុះចប់គាថាហើយ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ
 ជាសាស្តា របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ៩ ។

កិប្បមាណវកិប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៦២] មជ្ឈេ សរស្មី^(១) តិដ្ឋតំ (ឥច្ចាយស្មា កាប្បោ)
ឱយេ ជាតេ មហាព្ពយេ
ជរាមច្ចុបរេតានំ
ទីបំ បព្រូហិ មារិស
តូញ មេ ទីបមក្ខាហិ
យថាយិទំ ធាបរំ សិយា ។

[៣៦៣] មជ្ឈេ សរស្មី តិដ្ឋតន្តិ សរោ វុច្ចតិ សំ-
សារោ អាកមនំ កមនំ កមនាកមនំ កាលំ កតិ កវា-
កវោ ចុតិ ច ឧបបត្តិ ច និព្វត្តិ ច កេនោ ច ជាតិ ច
ជរា ច មរណាញ ។ សំសារស្ស បុរិមាមិ កោទិ ន
បញ្ញាយតិ បច្ឆិមាមិ កោទិ ន បញ្ញាយតិ ។ មជ្ឈេ ច
សំសារេ សត្តា បិតា បតិដ្ឋិតា អស្មីនា ឧបកតា អជ្ឈោ-
សិតា អទិមុត្តា កចំ សំសារស្ស បុរិមា កោទិ ន បញ្ញា-
យតិ ។ ឯត្តកា ជាតិយោ វដ្ឋំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ^(២)
ហោរំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោទិ ន បញ្ញាយ-
តិ ។ ឯត្តកានិ ជាតិសតានិ វដ្ឋំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ
ហោរំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោទិ ន បញ្ញាយតិ ។

១ ម. បរស្មី ។ ២ ម. ន វត្តតីតិ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៦២] (កប្បមាណាពមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះ
 អង្គនិរទុក្ខ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវទីពឹង របស់ពួកសត្វ
 អ្នកបិតនៅក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ ដែលត្រូវជរានិងមច្ចុគ្រប
 សង្កត់ ព្រោះឱយៈជាក៏យធំកើតឡើងហើយ ចុះសេចក្តីទុក្ខ
 (ក្នុងស្រះ) នេះ មិនគប្បីមានតទៅទៀត ដោយប្រការណា
 សូមព្រះអង្គប្រាប់ នូវទីពឹងដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយប្រការនោះ ។

[៣៦៣] ពាក្យថា អ្នកបិតនៅក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ អធិប្បាយថា
 សង្សារ លោកហៅថា ស្រះ បានដល់ដំណើរមក ដំណើរទៅ
 ដំណើរទៅនិងមក កាលៈ គតិ ភពតូចធំ ការចុតិផង ការចាប់
 កំណើតផង ការកើតផង ការបែកធ្លាយផង ជាតិផង ជរាផង
 មរណៈផង ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ ទាំងទីបំផុត
 ខាងចុង ក៏មិនប្រាកដ ។ ពួកសត្វដែលបិតនៅ តាំងនៅ ជាប់ស្អិត
 នៅកុះករ ជ្រុលជ្រប់ ចុះស៊ប់ក្នុងសង្សារ តែត្រង់កណ្តាល ។ ទីបំផុត
 ខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ
 អស់ជាតិទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ
 មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឯត្តកានិ ជាតិសហស្សានិ វន្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេវំ
 នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។
 ឯត្តកានិ ជាតិសតសហស្សានិ វន្តំ វត្តិ តតោ បរំ
 ន វត្តតិ ហេវំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ
 ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានិ ជាតិកោដិយោ វន្តំ វត្តិ
 តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេវំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុ-
 រិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានិ ជាតិកោ-
 ដិសតានិ វន្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេវំ នត្តិ
 ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។
 ឯត្តកានិ ជាតិកោដិសហស្សានិ វន្តំ វត្តិ តតោ បរំ
 ន វត្តតិ ហេវំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ
 ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានិ ជាតិកោដិសតសហស្សា-
 និ វន្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេវំ នត្តិ ឯវម្បិ សំ-
 សារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានិ
 វស្សានិ វន្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេវំ នត្តិ ឯវម្បិ
 សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកា-
 និ វស្សសតានិ វន្តំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេវំ
 នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់រយនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ
 ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ
 យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់នៃជាតិប៉ុណ្ណោះ នឹងមិន
 វិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃ
 សង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែនកោដិនៃ
 ជាតិប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ
 ទីបំផុត ខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅ
 ហើយ អស់រយកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការ
 ដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាង
 នេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់រយកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិល
 ហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ
 មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែនកោដិនៃជាតិ
 ប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុត
 ខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ
 អស់ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ
 ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅ
 ហើយ អស់រយនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាង
 នេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឯត្តកាណិ វស្សសហស្សានិ វង្គំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្ត-
 តិ ហេរំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន
 បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកាណិ វស្សសតសហស្សានិ វង្គំ វត្តិ
 តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេរំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា
 កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកា វស្សកោដិយោ វង្គំ
 វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេរំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា
 កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកាណិ វស្សកោដិសតានិ
 វង្គំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេរំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសា-
 រស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកាណិ វស្ស-
 កោដិសហស្សានិ វង្គំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេរំ
 នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញា-
 យតិ ។ ឯត្តកាណិ វស្សកោដិសតសហស្សានិ វង្គំ
 វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេរំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសា-
 រស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកាណិ
 កប្បានិ វង្គំ វត្តិ តតោ បរំ ន វត្តតិ ហេរំ នត្តិ
 ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ
 ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ
 យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែន នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹង
 មិនវិលហួស អំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុត
 ខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ
 អស់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ
 មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់រយកោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ
 ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ
 យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹង
 មិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃ
 សង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែនកោដិ
 នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ
 ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅ
 ហើយ អស់កប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ
 មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឯត្ថកានិ កប្បសតានិ វដ្ឋំ វត្ថិ តតោ បរំ ន វត្ថតិ
 ហេរំ នត្ថិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញា-
 យតិ ។ ឯត្ថកានិ កប្បសហស្សានិ វដ្ឋំ វត្ថិ តតោ
 បរំ ន វត្ថតិ ហេរំ នត្ថិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ
 ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្ថកានិ កប្បសតសហស្សានិ វដ្ឋំ
 វត្ថិ តតោ បរំ ន វត្ថតិ ហេរំ នត្ថិ ឯវម្បិ សំសារស្ស
 បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្ថកា កប្បកោ-
 ដិយោ វដ្ឋំ វត្ថិ តតោ បរំ ន វត្ថតិ ហេរំ នត្ថិ
 ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។
 ឯត្ថកានិ កប្បកោដិសតានិ វដ្ឋំ វត្ថិ តតោ បរំ ន
 វត្ថតិ ហេរំ នត្ថិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន
 បញ្ញាយតិ ។ ឯត្ថកានិ កប្បកោដិសហស្សានិ វដ្ឋំ
 វត្ថិ តតោ បរំ ន វត្ថតិ ហេរំ នត្ថិ ឯវម្បិ សំសារស្ស
 បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្ថកានិ កប្បកោ-
 ដិសតសហស្សានិ វដ្ឋំ វត្ថិ តតោ បរំ ន វត្ថតិ
 ហេរំ នត្ថិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន
 បញ្ញាយតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់រយនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់នៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែននៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់កោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់រយកោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់ពាន់កោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈវិលទៅហើយ អស់សែនកោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិលហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

វត្ថុ ហេតុ ភកវតា អនមតត្តាយំ ភិក្ខុវេ សំ-
 សារស្ស បុព្វកោដិ^(១) ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជាដីរណា-
 ជំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញោជនានំ សន្ធាវតំ សំសារតំ
 ឯវំ ធិយវត្ថុ ខោ ភិក្ខុវេ ទុក្ខំ បច្ចុនុក្ខតំ តិព្វំ ព្យសនំ
 កជសីវវឌ្ឍិតំ^(២) យាវព្វំនំ ភិក្ខុវេ អលមេវ សព្វ-
 សង្ខារេសុ និព្វិន្ទិតំ អលំ វិវឌ្ឍិតុំ អលំ មុច្ឆិតុន្តិ^(៣) ។

ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។

កងំ សំសារស្ស បច្ចិមា កោដិ ន បញ្ញាយ-
 តិ ។ ឯត្តកា ជាតិយោ វដ្ឋំ វត្តិស្សតិ តតោ បរំ
 ន វត្តិស្សតិ ហេវំ នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បច្ចិមា
 កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ ឯត្តកានិ ជាតិសតានិ
 ឯត្តកានិ ជាតិសហស្សានិ ឯត្តកានិ ជាតិសតស-
 ហស្សានិ ។ បេ ។ ឯត្តកា ជាតិកោដិយោ ឯត្ត-
 កានិ ជាតិកោដិសតានិ ឯត្តកានិ ជាតិកោដិស-
 ហស្សានិ ឯត្តកានិ ជាតិកោដិសតសហស្សានិ

១ អនមតត្តាយំ ភិក្ខុវេ សំសារោ បុព្វា កោដិ ។ ២ ម. បច្ចុនុក្ខតំ តិព្វំ
 បច្ចុនុក្ខតំ ព្យសនំ បច្ចុនុក្ខតំ កជសីវវឌ្ឍិតានិ ។ ៣ ម. វិមុច្ឆិតុន្តិ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ សង្សារនេះ មានទីបំផុតដឹងមិនបាន ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ
 មិនប្រាកដទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលត្រូវអវិជ្ជាជាគ្រឿងរារាំង
 មានតណ្ហា ជាគ្រឿងប្រកបទុក រង្គាត់ទៅ អន្ទោលទៅ ទទួលទុក្ខ
 យ៉ាងខ្លាំងជាគ្រឿងវិនាស ញ៉ាំងព្រៃស្នូសានឲ្យចម្រើន អស់កាលយូរយារ
 យ៉ាងនេះឯង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ គួរ
 តែនឿយណាយ គួរតែប្រាស គួរតែគេចចេញ ចាកសង្សារទាំងពួង ។
 ទីបំផុតខាងដើម នៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ វដ្តៈនឹង
 វិលទៅអស់ជាតិប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិល ហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ
 មិនមានទេ ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ វដ្តៈនឹង
 វិលទៅ អស់រយនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់នៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់សែន
 នៃជាតិប៉ុណ្ណោះ ។ បេ ។ អស់កោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់រយកោដិនៃជាតិ
 ប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់កោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ អស់សែនកោដិនៃជាតិប៉ុណ្ណោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឯត្តកាណិ វស្សាណិ ឯត្តកាណិ វស្សសតានិ ឯត្តកា-
 ណិ វស្សសហស្សាណិ ឯត្តកាណិ វស្សសតសហស្សា-
 ណិ ឯត្តកា វស្សកោដិយោ ឯត្តកាណិ វស្សកោដិស-
 តានិ ឯត្តកាណិ វស្សកោដិសហស្សាណិ ឯត្តកាណិ
 វស្សកោដិសតសហស្សាណិ ឯត្តកាណិ កហ្សាណិ ឯត្ត-
 កាណិ កហ្សសតសហស្សាណិ ឯត្តកាណិ កហ្សកោដិ-
 យោ ឯត្តកាណិ កហ្សកោដិសតានិ ឯត្តកាណិ កហ្ស-
 កោដិសហស្សាណិ ឯត្តកាណិ កហ្សកោដិសតសហ-
 ស្សាណិ កហ្សសតសហស្សាណិ ឯត្តកា កហ្សកោដិស-
 ហស្សាណិ វង្គំ វត្តិស្សតិ តតោ បរំ ន វត្តិស្សតិ ហេរំ
 នត្តិ ឯវម្បិ សំសារស្ស បច្ឆិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។
 ឯវំ សំសារស្ស បុរិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ បច្ឆិ-
 មាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ មជ្ឈេវ សំសារេ សត្តា
 បិតា បតិដ្ឋិតា អល្លីណា ឧបកតា អជ្ឈោសិតា អធិមុត្តាតិ
 មជ្ឈេ សរស្មី តិដ្ឋតំ ។ ឥច្ចាយស្មា កហ្សាតិ ឥច្ចាតិ
 បទសន្ធិ ។ បេ ។ បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

អស់ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់រយនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់សែន
នៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់រយកោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់
ពាន់កោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់សែនកោដិនៃឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អស់កប្បប៉ុណ្ណោះ
អស់រយនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់ពាន់នៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់សែននៃកប្ប
ប៉ុណ្ណោះ អស់កោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់រយកោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់
ពាន់កោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ អស់សែនកោដិនៃកប្បប៉ុណ្ណោះ នឹងមិនវិល
ហួសអំពីនោះ ការដឹងយ៉ាងនេះ មិនមានទេ ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ
មិនប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ ក៏មិនប្រាកដ
ទាំងទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ ក៏មិនប្រាកដយ៉ាងនេះឯង ។ ពួកសត្វអ្នក
បិតនៅ តាំងនៅ ជាប់ស្អិត ចូលទៅ នៅ កុះករ ជ្រុលជ្រប់ ចុះស៊ប់
ហើយ ក្នុងសង្សារតែត្រង់កណ្តាល ហេតុនោះ(លោកសួរថា) អ្នកនៅក្នុង
កណ្តាលនៃស្រះ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ របស់បទថា កប្បមាណាពមានអាយុ
ទូលសួរដូច្នោះ ជាពាក្យតបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះនុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញនិទ្ទេសោ

អាយស្មាតិ បិយវចនំ ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សា-
 ធិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។ កក្កេយ្យតិ តស្ស ព្រាហ្ម-
 ណស្ស ឆាមំ ។ បេ ។ អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា
 កក្កេយ្យ ។

[៣៦៤] ឱយេ ជាតេ មហាព្ពយេតិ កាមោយេ
 ភរោយេ ទិដ្ឋោយេ អវិដ្ឋោយេ ជាតេ សញ្ញាតេ
 និព្វត្តេ អភិនិព្វត្តេ ចាតុភូតេ មហាព្ពយេតិ ជាតិក-
 យេ ជរាភយេ ព្យាធិកយេ មរណភយេតិ ឱយេ
 ជាតេ មហាព្ពយេ ។

[៣៦៥] ជរាមច្ចុបវេតានន្តិ ជរាយ ធុដ្ឋានំ បរេ-
 តានំ សមោហិតានំ សមន្នាកតានំ មច្ចុដ្ឋានំ ធុដ្ឋានំ
 បរេតានំ សមោហិតានំ សមន្នាកតានំ ជាតិយា
 អនុភតានំ ជរាយ អនុសដានំ ព្យាធិដ្ឋានំ អភិភូតា-
 នំ មរណោ អព្ពហិតានំ អត្តាលានំ អលេណានំ
 អសរណានំ អសរណីភូតានន្តិ ជរាមច្ចុបវេតានំ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរពកោតក្រែង ។ ពាក្យថា កប្បៈ ជាឈ្មោះរបស់ព្រាហ្មណ៍ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) កប្បមាណវមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះ ។

[៣៦៤] ពាក្យថា ព្រោះឱយៈជាក៏យធំកើតឡើងហើយ គឺ ព្រោះកាមោយៈ ភវោយៈ ទិដ្ឋោយៈ អវិជ្ជោយៈ កើត កើតព្រម កកើត កើតចំពោះ កើតប្រាកដ ។ ពាក្យថា ក៏យធំ បានដល់ ក៏យអំពីជាតិ ក៏យអំពីជរា ក៏យអំពីព្យាធិ ក៏យអំពីមរណៈ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ព្រោះឱយៈជាក៏យធំ កើតឡើងហើយ ។

[៣៦៥] ពាក្យថា ដែលត្រូវជរានិងមច្ចុ គ្របសង្កត់ គឺត្រូវជរា ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ រូបរិត ទ្រនាន ត្រូវមច្ចុប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ រូបរិត ទ្រនាន ត្រូវជាតិជាប់តាម ត្រូវជរាជ្រួតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិ គ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈកម្ចាត់ មិនមានទីការពារ មិនមានទីជ្រក មិនមានទីពឹង មិនមានបុគ្គលជាទីពឹងនាក់ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ដែលត្រូវជរានិងមច្ចុ គ្របសង្កត់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៦៦] ធីបំ បព្រ័ហិ មារិសាតិ ធីបំ តាលំ
 លេលំ សរលំ តតិបរាយនំ ព្រ័ហិ អាចិក្ខាហិ
 ទេសេហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជាហិ
 ឧត្តានីករោហិ បកាសេហិ ។ មារិសាតិ បិយវចនំ
 ករុវចនំ សការវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ មារិសាតិ
 ធីបំ ព្រ័ហិ មារិស ។

[៣៦៧] តូព្វា មេ ធីបមក្ខាហិតិ តូន្តិ ភកវន្តំ
 ភណាតិ ។ ធីបមក្ខាហិតិ ធីបំ តាលំ លេលំ
 សរលំ តតិបរាយនំ អក្ខាហិ អាចិក្ខាហិ ទេសេ-
 ហិ បញ្ញាបេហិ បដ្ឋបេហិ វិរាហិ វិកជាហិ ឧត្តានី-
 ករោហិ បកាសេហិតិ តូព្វា មេ ធីបមក្ខាហិ ។

[៣៦៨] យថាយិទំ ធាបរំ សិយាតិ យថា ឥទំ
 ទុក្ខំ ឥធរេ ជិរុដ្ឋេយ្យ រូបសមេយ្យ អត្ថំ កច្ឆេយ្យ
 បដិប្បស្សម្តេយ្យ បុន បដិសន្ធិកំ ទុក្ខំ ន និព្វត្តេ-
 យ្យ កាមធាតុយា វា រូបធាតុយា វា អរូបធាតុ-
 យា វា កាមភវេ វា រូបភវេ វា អរូបភវេ វា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៦៦] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវទីពឹង គឺ សូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវទីពឹង ទីការពារ ទីជ្រក ទីពំនាក់ ទីពឹង ការប្រព្រឹត្តនៃដំណើរ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ គឺពាក្យ ជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គនិរទុក្ខ នេះជា ពាក្យពោលដោយគោរព កោតក្រែង ហេតុនោះ (លោកសួរថា) បពិត្រ ព្រះអង្គនិរទុក្ខ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ នូវទីពឹង ។

[៣៦៧] ពាក្យថា ព្រះអង្គ របស់បទថា សូមព្រះអង្គប្រាប់នូវ ទីពឹង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺកប្បមាណពពោល ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា សូមត្រាស់ប្រាប់នូវទីពឹង គឺ សូមព្រះអង្គពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវទីពឹង នូវទី ការពារ នូវទីជ្រក នូវទីពំនាក់ នូវការប្រព្រឹត្តទៅនៃគតិ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) សូមព្រះអង្គប្រាប់ នូវទីពឹង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[៣៦៨] ពាក្យថា ចុះសេចក្តីទុក្ខ (ក្នុងស្រះ) នេះ មិនគប្បីមានតទៅ ទៀត ដោយប្រការណា សេចក្តីថា ទុក្ខនេះ គប្បីរលត់ រម្ងាប់ ដល់នូវ ការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងស្រះនេះឯង គឺសេចក្តីទុក្ខដែលកើតអំពីបដិសន្ធិ ទៀតមិនគប្បីកើតបាន គឺថាមិនគប្បីកើត មិនគប្បីកើតព្រម មិនគប្បីកើត ក្នុងកាមធាតុក្តី រូបធាតុក្តី អរូបធាតុក្តី កាមភពក្តី រូបភពក្តី អរូបភពក្តី

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

សញ្ញាកវេ វា អសញ្ញាកវេ វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាកវេ
 វា ឯកវេការកវេ វា ចតុវេការកវេ វា បញ្ចវេការកវេ
 វា បុន កតិយា វា បុន ឧបបត្តិយា វា បុន បដិសន្ធិ-
 យា វា កវេ វា សំសារេ វា វង្កេ វា ន ជនេយ្យ ន
 សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ^(១) ឥដេវ និរុដ្ឋេយ្យ រូបស-
 មេយ្យ អត្ថំ កច្ឆេយ្យ បដិប្បស្សម្ពេយ្យាតិ យថាយិទំ
 នាបរំ សិយា ។ តេនាហ សោ ព្រាហ្មណោ

មជ្ឈេ សរស្មី តិដ្ឋតំ (ឥច្ចាយស្មា កប្បោ)
 ឱយេ ជាតេ មហាព្ពយេ
 ជរាមច្ចុបវេតានំ
 ដីបំ បព្រូហិ មារិស
 តូញ មេ ដីបមក្ខាហិ
 យថាយិទំ នាបរំ សិយាតិ ។

[៣៦៩] មជ្ឈេ សរស្មី តិដ្ឋតំ (កប្បាតិ ភកវា)
 ឱយេ ជាតេ មហាព្ពយេ
 ជរាមច្ចុបវេតានំ
 ដីបំ បព្រូមិ កប្ប តេ ។

១ ម. ឯត្ថន្តវេ នាភិនិព្វត្តេយ្យាតិ ទិស្សតិ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

សញ្ញាកតក្កិ អសញ្ញាកតក្កិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាកតក្កិ ឯកវោការភពក្កិ
ចតុវោការភពក្កិ បញ្ចវោការភពក្កិ គតិទៀតក្កិ ឧបបត្តិទៀតក្កិ បដិសន្ធិ
ទៀតក្កិ ភពក្កិ សង្សារក្កិ វដ្តៈក្កិ គឺថា សេចក្តីទុក្ខនេះ គប្បីរលត់
រម្ងាប់ ដល់នូវការវិនាស ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងស្រះនេះឯង ដោយប្រការណា
ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ចុះសេចក្តីទុក្ខ (ក្នុងស្រះ) នេះ មិនគប្បីមាន
តទៅទៀត ដោយប្រការណា ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា

(កប្បមាណវមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះអង្គ
និរទុក្ខ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់នូវទីពឹង របស់ពួកសត្វអ្នកបិត
នៅក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ ដែលត្រូវជរានិងមច្ចុគ្របសង្កត់ ព្រោះ
ឱយៈ ជាក៏យធំកើតឡើងហើយ ចុះសេចក្តីទុក្ខ (ក្នុងស្រះ)
នេះ មិនគប្បីមានតទៅទៀត ដោយប្រការណា សូមព្រះអង្គ
ត្រាស់ប្រាប់នូវទីពឹង ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយប្រការនោះ ។

[៣៦៧] (ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់កប្បៈ) តថាគត
នឹងប្រាប់អ្នកនូវទីពឹង របស់ពួកសត្វ អ្នកបិតនៅក្នុងកណ្តាល
នៃស្រះ ដែលត្រូវជរានិងមច្ចុគ្របសង្កត់ ព្រោះឱយៈជាក៏យ
ធំកើតឡើងហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៧០] មជ្ឈេ សរស្មី តិដ្ឋតន្តិ សរោ វុច្ចតិ
 សំសារោ អាភមនំ ភមនំ ភមនាភមនំ កាលំ
 ភតិ ភវាភោ ចុតិ ច ឧបបត្តិ ច និព្វត្តិ ច
 ភេនោ ច ជាតិ ច ជរា ច មរណាញា ។ សំ-
 សារស្ស បុរិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ បច្ឆិមាបិ
 កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ បេ ។ មជ្ឈេ ច សំសារេ
 សត្តា បិតា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបកតា អន្លោសិតា
 អធិមុត្តា ។ កថំ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ ន
 បញ្ញាយតិ ។ បេ ។ ឯវម្បិ សំសារស្ស បុរិមា កោដិ
 ន បញ្ញាយតិ ។ កថំ សំសារស្ស បច្ឆិមា កោដិ ន
 បញ្ញាយតិ ។ បេ ។ ឯវម្បិ សំសារស្ស បច្ឆិមា កោដិ
 ន បញ្ញាយតិ ។ ឯវំ សំសារស្ស បុរិមាបិ កោដិ ន
 បញ្ញាយតិ បច្ឆិមាបិ កោដិ ន បញ្ញាយតិ ។ មជ្ឈេ
 សំសារេ សត្តា បិតា បតិដ្ឋិតា អល្លីនា ឧបកតា អ-
 ន្លោសិតា អធិមុត្តាតិ មជ្ឈេ សរស្មី តិដ្ឋតំ ។ កប្បា-
 តិ ភកវាតិ កប្បាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ នាមេន
 អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ បេ ។
 សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ កប្បាតិ ភកវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៧០] ពាក្យថា អ្នកបិតនៅក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ អធិប្បាយថា សង្សារ លោកហៅថា ស្រះ បានដល់ដំណើរមក ដំណើរទៅ ដំណើរទៅ និងមក មរណកាល គតិ ភពតូច ភពធំ ការច្យុតផង ការចាប់កំណើតផង ការកើតផង ការបែកធ្លាយផង ជាតិផង ជរាផង មរណៈផង ។ ទីបំផុត ខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ ទាំងទីបំផុតខាងចុង ក៏មិនប្រាកដ ។ បេ ។ ពួកសត្វបិតនៅ តាំងនៅ ជាប់ស្អិត នៅកុះករ ជ្រុលជ្រប់ ចុះស៊ប់ហើយ ក្នុងសង្សារ តែត្រង់កណ្តាល ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្សារ មិនប្រាកដ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ទីបំផុតខាងចុង នៃសង្សារ មិនប្រាកដយ៉ាងនេះខ្លះ ។ ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្សារ ក៏មិន ប្រាកដ ទាំងទីបំផុតខាងចុង ក៏មិនប្រាកដយ៉ាងនេះ ។ ពួកសត្វបិតនៅ តាំងនៅ ជាប់ស្អិតនៅ កុះករ ជ្រុលជ្រប់ ចុះស៊ប់ហើយក្នុងសង្សារ តែត្រង់ កណ្តាល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកបិតនៅក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ ។ ពាក្យថា ម្នាលកប្បៈ របស់បទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលកប្បៈ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលកប្បៈ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៧១] ឱយេ ជាតេ មហាព្ពយេតិ កាមោយេ
 ភរោយេ ទិដ្ឋោយេ អវិដ្ឋោយេ ជាតេ សញ្ញាតេ
 និព្វត្តេ អភិនិព្វត្តេ ចាតុក្ខតេ ។ មហាព្ពយេតិ ជាតិ-
 កយេ ជរាភយេ ព្យាធិកយេ មរណភយេតិ ឱយេ
 ជាតេ មហាព្ពយេ ។

[៣៧២] ជរាមច្ចុបវេតានន្តិ ជរាយ ធុដ្ឋានំ បវេ-
 តានំ សមោហិតានំ សមន្នាគតានំ មច្ចុណ ធុដ្ឋានំ
 បវេតានំ សមោហិតានំ សមន្នាគតានំ ជាតិយា
 អនុគតានំ ជរាយ អនុសដានំ ព្យាធិណ អភិក្ខតានំ
 មរណោន អញ្ញាហតានំ អត្តាលានំ អលេណានំ
 អសរណានំ អសរណីក្ខតានន្តិ ជរាមច្ចុបវេតានំ ។

[៣៧៣] ទីបំ បព្រឹមិ កប្ប តេតិ ទីបំ តាលំ
 លេណំ សរណំ ភតិបរាយនំ ព្រឹមិ អាចិក្ខាមិ ទេ-
 សេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ឧត្តានិ-
 ករោមីតិ ទីបំ បព្រឹមិ ។ កប្ប តេតិ កប្បាតិ
 ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ នាមេន អាលបតីតិ ទីបំ
 បព្រឹមិ កប្ប តេ ។ តេនាហ ភកវា

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៧១] ពាក្យថា ព្រោះឱយៈជាក៏យធំ កើតឡើងហើយ គឺ ព្រោះកាមោយៈ ភវោយៈ ទិដ្ឋោយៈ អវិដ្ឋោយៈ កើត កើតព្រម កកើត ដុះដាល កើតប្រាកដ ។ ពាក្យថា ជាក៏យធំ គឺជាក៏យអំពីជាតិ ក៏យអំពីជរា ក៏យអំពីព្យាធិ ក៏យអំពីមរណៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះឱយៈជាក៏យធំកើតឡើងហើយ ។

[៣៧២] ពាក្យថា ដែលត្រូវជរានិងមច្ចុ គ្របសង្កត់ គឺត្រូវជរា ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ទន្ទ្រាន ត្រូវមច្ចុប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ទន្ទ្រាន ត្រូវជាតិជាប់តាម ត្រូវជរាជ្រួតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិ គ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈកម្ចាត់ មិនមានទីការពារ មិនមានទីជ្រក មិន មានទីពឹង មិនមានបុគ្គលជាទីសង្ឃឹម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែល ត្រូវជរានិងមច្ចុគ្របសង្កត់ ។

[៣៧៣] ពាក្យថា ម្នាលកប្បៈ តថាគតនឹងប្រាប់អ្នក នូវ ទីពឹង គឺ តថាគតនឹងពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ នូវទីពឹង ទីការពារ ទីជ្រក ទីពំនាក់ ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតនឹងប្រាប់នូវទីពឹង ។ ពាក្យថា ម្នាល កប្បៈ របស់បទថា ម្នាលកប្បៈ... ដល់អ្នក គឺព្រះមានព្រះភាគ ហៅ ព្រាហ្មណ៍នោះតាមឈ្មោះ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលកប្បៈ តថា- គត នឹងប្រាប់អ្នក នូវទីពឹង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

មជ្ឈេ សរស្មី តិដ្ឋតំ (កហ្មាតិ ភក្កវា)

ឱយេ ជាតេ មហាព្ពយេ

ជរាមច្ចុបវេតានំ

ធិបំ បព្រូមិ កហ្ម តេតិ ។

[៣៧៤] អតិញ្ចានំ អនាទានំ ឯតំ ធិបំ អនាបរំ

និញ្ចានំ ឥតិ នំ ព្រូមិ ជរាមច្ចុបរិក្ខយំ ។

[៣៧៥] អតិញ្ចានំ អនាទានន្តិ អតិញ្ចានន្តិ រាគ-

កិញ្ចានំ ទោសកិញ្ចានំ មោហកិញ្ចានំ មាណកិញ្ចានំ

ទិដ្ឋិកិញ្ចានំ កិលេសកិញ្ចានំ ទុច្ចរិតកិញ្ចានំ កិញ្ចាន-

ប្បហានំ កិញ្ចានរូបសមោ^(១) កិញ្ចានប្បដិទិស្សត្តោ

កិញ្ចានប្បដិប្បស្សន្តិ អមតំ និញ្ចានន្តិ អតិញ្ចានំ ។

អនាទានន្តិ អាទានំ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ

សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ

អាទានប្បហានំ អាទានរូបសមោ អាទានប្បដិទិស្ស-

ត្តោ អាទានប្បដិប្បស្សន្តិ អមតំ និញ្ចានន្តិ អតិញ្ច-

នំ អនាទានំ ។

១ ម. កិញ្ចានរូបសមំ កិញ្ចានប្បដិទិស្សត្តំ ។ ល ។ អាទានប្បដិប្បស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់កប្បៈ តថាគតនឹងប្រាប់អ្នក
នូវទីពឹង របស់ពួកសត្វ អ្នកបិតនៅ ក្នុងកណ្តាលនៃស្រះ
ដែលត្រូវជរានិងមច្ចុគ្របសង្កត់ ព្រោះឱ្យជាភ័យធំ កើត
ឡើងហើយ ។

[៣៧២] ការមិនកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ នុ៎ះឯងជាទីពឹង ឯ
ទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ តថាគតហៅនូវទីពឹងនោះ ថា
និព្វាន ជាទីអស់ជរានិងមច្ចុ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

[៣៧៥] ពាក្យថា ការមិនកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ ត្រង់ពាក្យថា
ការមិនកង្វល់ សេចក្តីថា កង្វល់គឺរាគៈ កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ
កង្វល់គឺមានៈ កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត ការលះបង់
កង្វល់ ការរម្ងាប់កង្វល់ ការរលាស់កង្វល់ ការស្ងប់កង្វល់ អមតនិព្វាន
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការមិនកង្វល់ ។ ពាក្យថា ការមិន
ប្រកាន់មាំ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា ការប្រកាន់មាំ បាន
ដល់រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល
ការលះបង់ សេចក្តីប្រកាន់មាំ ការរម្ងាប់ សេចក្តីប្រកាន់ ការរលាស់
ចោល សេចក្តីប្រកាន់មាំ ការស្ងប់ សេចក្តីប្រកាន់មាំ អមតនិព្វាន
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការមិនកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៧៦] ឯតំ ធិបំ អនាបរន្តិ ឯតំ ធិបំ តាលំ
 លេលំ សរលំ កតិបរាយំ ។ អនាបរន្តិ តម្កា^(១)
 បរោ អញ្ញោ ធិចោ នត្តិ អថខោ សោយេវ ធិចោ
 អក្កោ ច សេដ្ឋោ ច វិសេដ្ឋោ ច ចាមោក្ខោ
 ច ឧត្តមោ ច បរោ ចាតិ ឯតំ ធិបំ អនាបរំ ។

[៣៧៧] និព្វានំ ឥតិ នំ ព្រឹមីតិ វានំ រុច្ចតិ
 តណ្ហា យោ វាកោ សារាកោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ វានប្បហានំ វានរូបសមោ
 វានប្បដិទិស្សក្កោ វានប្បដិប្បស្សន្តិ អមតំ និព្វានំ ។
 ឥតីតិ បទសន្តិ ។ បេ ។ បទានុបុព្វកមេតំ ឥតីតិ ។
 ព្រឹមីតិ ព្រឹមិ អាចិក្កាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋ-
 បេមិ វិវាមិ វិភជាមិ ឧត្តានីករោមិ បកាសេមីតិ
 និព្វានំ ឥតិ នំ ព្រឹមិ ។

[៣៧៨] ជរាមច្ចុបរិក្ខយន្តិ ជរាមរណាស្ស បហានំ
 រូបសមោ បដិទិស្សក្កោ បដិប្បស្សន្តិ អមតំ និព្វានន្តិ
 ជរាមច្ចុបរិក្ខយំ ។ តេនាហា ភកវា

១ ម. តេន ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៧៦] ពាក្យថា នុ៎ះឯងជាទីពឹង ឯទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ គឺ នុ៎ះជាទីពឹង ជាទីការពារ ជាទីជ្រក ជាទីពំនាក់ ជាដំណើរប្រព្រឹត្ត ទៅនៃគតិ ។ ពាក្យថា ឯទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ គឺទីពឹងដទៃ ឯទៀត អំពីទីពឹងនោះ មិនមាន មានតែទីពឹងនោះឯង ជាគុណដ៏ លើសផង ប្រសើរផុតផង វិសេសផង ជាប្រធានផង ខ្ពង់ខ្ពស់ផង ថ្លៃថ្លាផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឯទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ ។

[៣៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតហៅ នូវទីពឹងនោះថា និព្វាន ដោយប្រការដូច្នោះ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា វានៈ បានដល់ រាគៈ រាគៈដ៏មានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ការលះបង់វានៈ រម្ងាប់វានៈ រលាស់ចោលវានៈ ស្ងប់វានៈ អមត- និព្វាន ។ ពាក្យថា ដោយប្រការដូច្នោះ ជាពាក្យភ្ជាប់បទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដោយប្រការដូច្នោះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា តថាគតហៅ គឺ តថាគត ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតហៅ នូវ ទីពឹងនោះ ថានិព្វាន ដោយប្រការដូច្នោះ ។

[៣៧៨] ពាក្យថា ជាទីអស់ជរានិងមច្ចុ គឺការលះបង់ ការរម្ងាប់ ការ រលាស់ ការស្ងប់រម្ងាប់ នូវជរានិងមរណៈ អមតនិព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) ជាទីអស់ជរានិងមច្ចុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

អភិញ្ចានំ អនាទានំ ឯតំ ទីបំ អនាបរំ

និញ្ចានំ ឥតិ នំ ព្រមិ ជរាមច្ចុបរិក្ខយន្តិ ។

[៣៧៩] ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ទិដ្ឋធម្មាភិទិព្វតា

ន តេ មារសានុកា ន តេ មារស្ស បដ្ឋក្ខ ។

[៣៨០] ឯតទញ្ញាយ យេ សតាតិ ឯតន្តិ អម-

តំ និញ្ចានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វ-

បដិប្បទិទិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា

និញ្ចានំ ។ អញ្ញាយាតិ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា

តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា

អនិច្ចាតិ ។ បេ ។ យន្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ

និរោធធម្មន្តិ អញ្ញាយ ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា

វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា ។ យេតិ អរហន្តោ ទីណា-

សវា ។ សតាតិ ចត្វាហិ ការណេហិ សតា កាយេ

កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តា សតា ។ បេ ។

តេន វុច្ចន្តិ សតាតិ ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ការមិនមានកង្វល់ ការមិនប្រកាន់មាំ នុ៎ះឯងជាទីពឹង ឯ
ទីពឹងក្រៅពីនេះ ពុំមានទេ តថាគតហៅ នូវទីពឹងនោះ
ថានិព្វាន ជាទីអស់ជរានិងមច្ចុ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

[៣៧៩] ពួកជនណា ជាអ្នកមានសតិ ដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ មាន
ធម៌ឃើញហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ ពួកជននោះ ជាអ្នក
មិនលុះអំណាចមារ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនដល់ នូវភាព
ជាអ្នកបម្រើមារ ។

[៣៨០] ពាក្យថា ពួកជនណា ជាអ្នកមានសតិ ដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ
ត្រង់ពាក្យថា ទីពឹងនុ៎ះ គឺអមតនិព្វាន បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង
ការលះឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់
និព្វាន ។ ពាក្យថា ដឹង គឺដឹងច្បាស់ ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា យល់ច្បាស់
ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ ថ្លឹង
ពិចារណា យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា វត្ថុណាមួយ មានកិរិយាកើត
ឡើងជាធម្មតា វត្ថុទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់វិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា
ពួកជនណា បានដល់ពួកព្រះអរហន្តខីណាស្រេត ។ ពាក្យថា មានសតិ
គឺមានសតិដោយហេតុ ៤ គឺ កំពុងចម្រើន កាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន
ឈ្មោះថាមានសតិ ។ បេ ។ ហេតុនោះ ពួកនោះលោកហៅថា អ្នកមាន
សតិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជនណា មានសតិដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[៣៨១] ទិដ្ឋធម្មាភិទិព្ភតាតិ ទិដ្ឋធម្មា^(១) ញាតធម្មា
តុលិតធម្មា តិរិតធម្មា វិការិតធម្មា វិភូតធម្មា ។ អភិ-
ទិព្ភតាតិ រាគស្ស ទិព្ភាបិតត្តា ទិព្ភតា ទោសស្ស
ទិព្ភាបិតត្តា ទិព្ភតា មោហស្ស ទិព្ភាបិតត្តា ទិព្ភតា
កោធស្ស ឧបនាហស្ស ។ បេ ។ សព្វាកុសលាកិស-
ដ្ឋារាជំ ទិព្ភាបិតត្តា ទិព្ភតា បដិប្បស្សន្ធាតិ ទិដ្ឋ-
ធម្មាភិទិព្ភតា ។

[៣៨២] ន តេ មារវសានុកាតិ មារាតិ យោ
សោ មារោ កល្លោកា អធិបតិ អន្តកូ នមុចិ ប-
មត្តពន្ធុ ។ ន តេ មារវសានុកាតិ ន តេ មារស្ស
វសេ វត្តេន្តិ នបិ មារោ តេសុ វសំ វត្តេតិ តេ
មារញ្ច មារបក្ខញ្ច មារចាសញ្ច មារពឡិសញ្ច
មារាមិសញ្ច មារិសយញ្ច មារនិវាសញ្ច មារកោច-
រញ្ច មារពន្ធនញ្ច អភិកុយ្យ អភិភវិត្វា អជ្ឈោត្ត-
វិត្វា បរិយាទយិត្វា មទ្ធិត្វា វិហារន្តិ ឥរិយន្តិ វត្តេន្តិ
ចាលេន្តិ យេន្តិ យាយេន្តិតិ ន តេ មារវសានុកា ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៨១] ពាក្យថា មានធម៌ឃើញហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ គឺមាន
 ធម៌ឃើញហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ដឹងហើយ មានធម៌ពិចារណា
 ហើយ មានធម៌យល់ច្បាស់ហើយ មានធម៌ប្រាកដហើយ ។ ពាក្យថា
 ជាអ្នករំលត់ គឺ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់ភាគៈ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់
 ទោសៈ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់មោហៈ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់កោធនៈ
 ឧបនាហៈ ។ បេ ។ ជាអ្នករំលត់ ព្រោះរំលត់អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា មានធម៌ឃើញហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ ។

[៣៨២] ពាក្យថា ពួកជននោះជាអ្នកមិនលុះក្នុងអំណាចមារ ត្រង់
 ពាក្យថា មារ បានដល់ អ្នកសម្លាប់ អ្នកមានធម៌ខ្មៅ អ្នកជាអធិបតី អ្នក
 ដល់នូវទីបំផុត (អកុសលកម្ម) អ្នកមិនលែង អ្នកជាដៅពង្ស នៃបុគ្គល
 ធ្វេសប្រហែស ។ ពាក្យថា ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះ អំណាចមារ
 បានសេចក្តីថា ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះក្នុងអំណាចមារ ទាំងមារក៏មិន
 ញ៉ាំងអំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងពួកជននោះបាន ពួកជននោះ គ្របសង្កត់
 ញ៉ាំង រូបវិត រាវាំង ជិះជាន់ នូវមារផង ពួកមារផង អន្ទាក់មារផង
 សន្ទូចមារផង នុយមារផង វិស័យមារផង លំនៅមារផង គោចរមារផង
 ចំណងមារផង ហើយនៅ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះក្នុងអំណាចមារ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៨៣] ន តេ មារស្ស បដ្ឋក្ខតិ ន តេ មា-
 រស្ស បដ្ឋា បដ្ឋចរា បរិចារិកា បេសិយា^(១) តេ
 ពុទ្ធស្ស ភកវតោ បដ្ឋា បដ្ឋចរា បរិចារិកា បេសិ-
 យាតិ^(២) ន តេ មារស្ស បដ្ឋក្ខ ។ តេនាហា ភកវា

ឯតទញ្ញាយ យេ សតា ទិដ្ឋជម្មាភិទិព្ភតា

ន តេ មារសានុកា ន តេ មារស្ស បដ្ឋក្ខតិ ។

សហ កាថាបរិយោសាណ ។ បេ ។ សត្តា មេ ភន្តេ
 ភកវា សារកោហាមស្មីតិ ។

កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ ទសមោ ។

១ ម. សិយាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៨៣] ពាក្យថា ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនដល់នូវភាពជាអ្នក
 បម្រើមារ គឺពួកជននោះ មិនមែនជាអ្នកប្រើប្រាស់ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តក្នុងការ
 ប្រើប្រាស់ ជាអ្នកបម្រើបម្រាស់ ជាអ្នកបម្រើ របស់មារទេ ពួកជននោះ
 ជាអ្នកប្រើប្រាស់ ប្រព្រឹត្តក្នុងការប្រើប្រាស់ ជាអ្នកបម្រើបម្រាស់ ជាអ្នក
 បម្រើ របស់ព្រះពុទ្ធមានជោគ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជននោះជាអ្នក
 មិនដល់នូវភាពជាអ្នកបម្រើមារ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
 ពួកជនណា ជាអ្នកមានសតិ ដឹងនូវទីពឹងនុ៎ះ មានធម៌ឃើញ
 ហើយ ជាអ្នករំលត់ហើយ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនលុះអំណាច
 មារ ពួកជននោះ ជាអ្នកមិនដល់នូវភាពជាអ្នកបម្រើមារ ។
 ដំណាលគ្នានឹងកាលជាទីចប់ នៃគាថា ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសារីក ។

ចប់ កប្បមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ១០ ។

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៨៤] សុត្វានហំ វីរ អកាមកាមី

(ឥច្ឆាយស្មា ជតុកណ្ណិ)

ឱយាតិកំ បុដ្ឋមកាមមាតមំ

សន្តិបទំ ព្រហ្មិ សហាជនេត្ត

យថាតច្ចំ ភកវា ព្រហ្មិ មេ តំ ។

[៣៨៥] សុត្វានហំ វីរ អកាមកាមិន្តិ សុត្វា

សុណិត្វា ឧត្តហេត្វា ឧបទាវេត្វា ឧបលក្ខយិត្វា

ឥតិបិ សោ ភកវា អរហំ ។ មេ ។ ពុទ្ធា ភកវាតិ

សុត្វានហំ ។ វីរាតិ វីរោ ។ ភកវា វិរិយវាតិ វីរោ ។

បហូតិ វីរោ ។ វិសវីតិ វីរោ ។ អលមត្តោតិ

វីរោ ។ សូរោ^(១) វិក្កុញ្ញោ អភិរុ អច្ឆមី អនុត្រាសី

អបលាយី បហីនកយកេរវោ វិតតលោមហំសោតិ

វីរោ ។

១ ម. សូរោតិ វីរោ ។

ជតុកណ្ណិមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៨២] (ជតុកណ្ណិមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ ទើបមក ដើម្បីទូល សួរព្រះអង្គ ទ្រង់មិនមានប្រាថ្នាក្នុងកាម ទ្រង់ធ្ងន់ឱ្យ: ទ្រង់មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះនេត្រកើត ព្រមគ្នា សូមព្រះអង្គសម្តែងនូវសន្តិបទ បពិត្រព្រះមានព្រះ ភាគ សូមព្រះអង្គ សម្តែងនូវសន្តិបទនោះ ដែលជាធម៌ពិត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យទាន ។

[៣៨៥] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ...ទ្រង់ មិនមានប្រាថ្នាក្នុងកាម អធិប្បាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គឮ ស្តាប់ រៀន ចាំទុក កំណត់ទុក ថា ព្រះមានព្រះភាគព្រះអង្គនោះ ជាព្រះអរហន្តព្រោះហេតុដូច្នោះខ្លះ ។ បេ ។ ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងហើយ ព្រះអង្គមានចំណែកធម៌ ហេតុនោះ (លោកពោល ថា)ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស គឺព្រះពុទ្ធជា វីរជន ។ ព្រះមានព្រះភាគជាវីរបុរស ព្រោះទ្រង់មានសេចក្តីព្យាយាម ។ ជាវីរបុរស ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកសម្បូណ៍ដោយគុណ ។ ជាវីរបុរស ព្រោះ ព្រះអង្គញ៉ាំងសេចក្តីព្យាយាមឲ្យកើត (ក្នុងសន្តានរបស់អ្នកដទៃ) ។ ជាវីរ- បុរស ព្រោះព្រះអង្គមានព្រះហ្មឺយអង្គអាច ។ ជាវីរបុរស ព្រោះព្រះអង្គ ជាបុគ្គលក្លៀវក្លា មោះមុត មិនខ្ជាប់ មិនរន្ធត់ មិនស្ងួន មិនរត់ បានលះ បង់នូវសេចក្តីខ្ជាប់និងសេចក្តីញ័រចំប្រប់ ប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រួចរោម ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

វិរតោ ឥធិ សព្វចាបកេហិ

និរយទុក្ខមតិច្ច វិរិយវាសោ

សោ វិរិយវា បដានវា

វិរោ តាទិ បរុច្ចតេ តថត្តាតិ ។

សុត្តានបំ វិរិ ។ អកាមកាមិទ្ធិ កាមាតិ ឧទ្ធា-
នតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច
។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ
កិលេសកាមា ។ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ វត្ថុកាមា
បរិញ្ញាតា កិលេសកាមា បហីនា វត្ថុកាមាធំ
បរិញ្ញាតត្តា កិលេសកាមាធំ បហីនត្តា ភកវា ន
កាមេ កាមេតិ កាមា សេដ្ឋាតិ ន កាមេ បមោទតិ
ន កាមេ អភិជប្បតិ តស្មា ពុទ្ធា អកាមោ និក្កា-
មោ ចត្តកាមោ វន្តកាមោ មុត្តកាមោ បហីនកា-
មោ បដិទិស្សដ្ឋកាមោ វិតរាតោ វិតតរាតោ ចត្តរា-
តោ វន្តរាតោ មុត្តរាតោ បហីនរាតោ បដិទិស្សដ្ឋរាតោ
និច្ឆាតោ និព្វតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី ព្រហ្ម-
ភូតេន អត្តនា វិហរតីតិ សុត្តានបំ វិរិ អកាមកាមី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ព្រះខីណាស្រព រៀរហើយចាកបាបទាំងពួង ក្នុងលោកនេះ
មានកិរិយាអប់រំ ដោយសេចក្តីព្យាយាម កន្លងនិរយទុក្ខ
លោកមានព្យាយាម មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង មិនញាប់ញ័រ
មានសភាពដូច្នោះ ទើបលោកហៅថា វីរបុរស ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮ
ហើយ ។ ពាក្យថា កាម របស់បទថា ទ្រង់មិនមានប្រាថ្នាក្នុងកាម បើតាម
ឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ
លោកហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។
វត្ថុកាម ព្រះពុទ្ធមានជោគ ទ្រង់កំណត់ដឹងហើយ កិលេសកាម ព្រះអង្គ
លះបង់ហើយ ព្រោះទ្រង់កំណត់ដឹងវត្ថុកាម ព្រោះលះបង់កិលេសកាម
ព្រះមានព្រះភាគ ទើបមិនត្រូវការនឹងកាមទាំងឡាយ មិនរីករាយរកកាម
ទាំងឡាយ មិនប្រាថ្នាកាមទាំងឡាយថា កាមទាំងឡាយប្រសើរបំផុត
ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មិនប្រាថ្នាកាម ចេញចាកកាម លះចោល
កាម ខ្នាក់ចោលកាម លែងកាម លះកាម រលាស់ចោលកាម ប្រាស
ចាករាគៈ ឃ្នាតចាករាគៈ លះចោលរាគៈ ខ្នាក់ចោលរាគៈ លែងរាគៈ
លះរាគៈ រលាស់ចោលរាគៈ មិនមានប្រាថ្នា រលត់ទុក្ខ ត្រជាក់ សោយ
សុខ មានព្រះទ័យប្រសើរ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ
ជាវីរបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ... ទ្រង់មិនមានប្រាថ្នាក្នុងកាម ។

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឥច្ចាយស្មា ជតុកណ្ណិភិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។

បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយ-

វចនំ សការវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

ជតុកណ្ណិភិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស កោត្តំ ។ បេ ។

វេហាវោតិ ឥច្ចាយស្មា ជតុកណ្ណិ ។

[៣៨៦] ឱយាតិកំ បុដ្ឋមកាមមាតមន្តិ ឱយាតិ-
 កន្តិ ឱយាតិកំ ឱយំ អតិក្កន្តំ សមតិក្កន្តំ វីតិវត្តន្តិ
 ឱយាតិកំ ។ បុដ្ឋនិ បុដ្ឋំ បុច្ឆិតំ យាចិតំ អន្លេសិតំ
 បសានេតំ ។ អកាមមាតមន្តិ អកាមំ បុដ្ឋំ និក្កាមំ
 ចត្តកាមំ វន្តកាមំ មុត្តកាមំ បហីនកាមំ បដិទិស្ស-
 ដ្ឋកាមំ វីតរាតំ ចត្តរាតំ វន្តរាតំ មុត្តរាតំ បហីនរាតំ
 បដិទិស្សដ្ឋរាតំ អាកម្ហា អាកតម្ហា ឧបាកតម្ហា ស-
 ម្បត្តម្ហា តយា សន្ធិ សមាតតម្ហាតិ ឱយាតិកំ បុដ្ឋ-
 មកាមមាតមំ ។

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ដូច្នោះ របស់បទថា ជតុកណ្ណិមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះ គឺ ជាពាក្យតបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ពាក្យថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យ ពោលដោយគោរព កោតក្រែង ។ ពាក្យថា ជតុកណ្ណិ គឺជាគោត្រ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ជតុកណ្ណិ មានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះ ។

[៣៨៦] អធិប្បាយពាក្យថា ទើបមក ដើម្បីទូលសួរព្រះអង្គ ទ្រង់ឆ្ងង់ឱយៈ ទ្រង់មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ត្រង់ពាក្យថា ទ្រង់ឆ្ងង់ ឱយៈ គឺទ្រង់កន្លង់ឱយៈ ឈានកន្លង់ រំលង់ផុត ប្រព្រឹត្តកន្លង់ឱយៈ ហេតុ នោះ (លោកពោលថា) ទ្រង់ឆ្ងង់ឱយៈ ។ ពាក្យថា ដើម្បីទូលសួរ គឺដើម្បី សាកសួរ ដើម្បីដណ្តឹង ដើម្បីសូម ដើម្បីអារាធនា ដើម្បីឲ្យជ្រះថ្លា ។ ពាក្យថា ទើបមក...ទ្រង់មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា គឺយើងខ្ញុំមកហើយ ជា អ្នកមកហើយ ចូលមកហើយ សំដៅមកហើយ គឺជាអ្នកមកជួបនឹងព្រះអង្គ ដើម្បីទូលសួរព្រះអង្គ ទ្រង់មិនមានប្រាថ្នា ទ្រង់ចេញចាកកាម ទ្រង់ចោល កាម ទ្រង់ខ្ចាក់កាម ទ្រង់លែងកាម ទ្រង់លះកាម ទ្រង់រលាស់កាម ទ្រង់ប្រាសចាករាគៈ ទ្រង់ចោលរាគៈ ទ្រង់ខ្ចាក់រាគៈ ទ្រង់លែងរាគៈ ទ្រង់ លះរាគៈ ទ្រង់រលាស់ចោលរាគៈហេតុនោះ(លោកទូលសួរថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ ទើបមកដើម្បីទូលសួរព្រះអង្គទ្រង់ឆ្ងង់ឱយៈ ទ្រង់មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៨៧] សន្តិបទំ ព្រហ្មិ សហាជនេត្តាតិ សន្តិតិ
 ឯកេន អាការេន សន្តិបិ សន្តិបទំបិ តញ្ញេវ អមតំ
 និព្វានំ^(១) យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វបទិប្ប-
 ទិនិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា និព្វានំ ។
 វុត្តញ្ញតំ ភកវតា សន្តមេតំ បទំ បណ្ឌិតមេតំ បទំ
 យទិទំ សព្វសង្ខារសមថោ សព្វបទិប្បទិនិស្សក្តោ
 តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា និព្វានន្តិ ។ អថាប-
 រោណាការេន យេ ធម្មា សន្តាធិកមាយ សន្តិដុសនាយ
 សច្ចិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ សេយ្យថីទំ ចត្តារោ សតិប្ប-
 ដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា ចត្តារោ ឥទ្ធិចានា បញ្ចិ-
 ទ្ធិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្តពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
 កោ មក្តោ ឥមេ វុច្ចន្តិ សន្តិបទា ។ សន្តិបទំ តា-
 ណាបទំ លេណាបទំ សរណាបទំ អភយបទំ អច្ចុតបទំ
 អមតបទំ និព្វានបទំ ព្រហ្មិ អាចិក្ខាហិ នេសេហិ បញ្ញ-
 យេហិ បដ្ឋយេហិ វិរាហិ វិភជាហិ ឧត្តានីករោហិ បកា-
 សេហិ ។ សហាជនេត្តាតិ នេត្តំ វុច្ចតិ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ ។

១ ម. សន្តិបទន្តិ តំយេវ អមតំយេវ អមតំ និព្វានំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះនេត្រកើតព្រមគ្នា សូមព្រះអង្គសម្តែងនូវសន្តិបទ ត្រង់ពាក្យថា សន្តិ សេចក្តីថា សន្តិក្តី សន្តិបទក្តី ដោយអាការតែមួយ គឺអមតនិព្វាននោះឯង បានដល់ការ រម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ។ សមដូចពាក្យនេះដែល ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា នុ៎ះ ជាចំណែកដ៏ស្ងប់ នុ៎ះជាចំណែកដ៏ឧត្តម គឺការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការ ប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ ព្រះនិព្វាន ។ មួយទៀត បើដោយអាការ ដទៃ ពួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកិរិយាបានសេចក្តីស្ងប់ ដើម្បីការ ពាល់ត្រូវសេចក្តីស្ងប់ ដើម្បីការធ្វើឲ្យជាក់លាក់ គឺ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បដ្ឋាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ពួកធម៌នេះ លោកហៅថា សន្តិបទ ។ សូមព្រះអង្គ ពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវសន្តិបទ ឧបាយជាគ្រឿងការពារ ឧបាយជាគ្រឿងជ្រក ឧបាយជាគ្រឿងពឹង ឧបាយមិនមានភ័យ ឧបាយមិនច្យុត ឧបាយមិន មានស្លាប់ ឧបាយគឺព្រះនិព្វាន ។ ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់មាន ព្រះនេត្រកើតព្រមគ្នា គឺសព្វញ្ញតញ្ញាណ លោកហៅថា ព្រះនេត្រ ។

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ពុទ្ធស្ស ភកវតោ នេតញ្ច ជិនភារោ ច ពោធិយា

មូលេ អបុព្វំ អចរិមំ ឯកស្មី ខណោ ឧប្បន្នោ

តស្មា ពុទ្ធា សហាជនេត្តោតិ សន្តិបទំ ព្រហ្មិ

សហាជនេត្ត ។

[៣៨៨] យថាតច្ចំ ភកវា ព្រហ្មិ មេ តន្តិ យថា-

តច្ចំ វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសដ្ឋា-

រសមថោ សព្វបដិប្បដិនិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ

និរោធា និព្វានំ ។ ភកវាតិ ការវាទិវចនមេតំ ។ បេ ។

សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ ។ ព្រហ្មិ មេ តន្តិ

ព្រហ្មិ អាចិក្ខាហិ ។ បេ ។ បកាសេហីតិ យថា-

តច្ចំ ភកវា ព្រហ្មិ មេ តំ ។ តេនាហា សោ

ព្រាហ្មណោ

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មានព្រះនេត្រ និងភាពនៃព្រះជិនសិរី (អ្នកឈ្នះ កិលេស) កើតឡើងមិនមុនមិនក្រោយ គឺក្នុងខណៈតែមួយ ទៀបគល់នៃ ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា មានព្រះនេត្រកើតដំណាល គ្នា ហេតុនោះ (លោកទូលសួរថា) បពិត្រព្រះអង្គ មានព្រះនេត្រកើត ព្រមគ្នា សូមព្រះអង្គ សម្តែងនូវសន្តិបទ ។

[៣៨៨] ពាក្យថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សូមព្រះអង្គសម្តែង នូវសន្តិបទនោះ ដែលជាធម៌ពិត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ សេចក្តីថា អមតនិព្វាន លោកហៅថា ធម៌ពិត បានខាង ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការលះបង់ ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់ និព្វាន ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែង នូវសន្តិបទនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺសូមព្រះ អង្គ សម្តែង ប្រាប់ ។ បេ ។ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សូមព្រះអង្គសម្តែង នូវសន្តិបទនោះ ដែល ជាធម៌ពិត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

សុត្តានហំ វីរេ អកាមកាមី

(ឥច្ឆាយស្មា ជតុកណ្ណី)

ឱយាតិកំ បុជ្ឈមកាមមាតមំ

សន្តិបទំ ព្រហ្មិ សហាជនេត្ត

យថាតច្ចំ ភក្កវា ព្រហ្មិ មេ តន្តិ ។

[៣៨៩] ភក្កវា ហិ កាមេ អភិកុយ្យ ឥរិយតិ

(អាទិច្ឆោវ បបរី តេជី តេជសា)

បរិត្តបញ្ញស្ស មេ ភូរិបញ្ញោ

អាចិត្តុ ធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ

ជាតិជ្ជរាយ ឥធិ វិប្បហានំ ។

[៣៩០] ភក្កវា ហិ កាមេ អភិកុយ្យ ឥរិយតីតិ ភក្កវាតិ

ការវាធិវចនមេតំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ

ភក្កវាតិ ។ កាមេតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា វត្ថុកា-

មា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ

វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(ជតុកណ្ណិមានអាយុ ទូលសួរដូច្នោះថា) បពិត្រព្រះអង្គជាវិបុរស ខ្ញុំព្រះអង្គបានឮហើយ ទើបមក ដើម្បីទូលសួរព្រះអង្គ ទ្រង់ មិនមានប្រាជ្ញាក្នុងកាម ទ្រង់ឆ្ងល់ឱ្យ: ទ្រង់មិនមានសេចក្តី ប្រាជ្ញា បពិត្រព្រះអង្គ មានព្រះនេត្រកើតព្រមគ្នា សូមព្រះអង្គ សម្តែងនូវសន្តិបទ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ សូមព្រះអង្គ សម្តែងនូវសន្តិបទនោះ ដែលជាធម៌ពិត ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យទាន ។

[៣៨៩] ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តគ្របសង្កត់នូវកាម ដូចព្រះអាទិត្យ មានតេជះ គ្របសង្កត់ នូវប្រិចពីមណ្ឌល ដោយតេជះ សូមព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី ត្រាស់ ប្រាប់ធម៌ ដែលល្មមខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន ជាគ្រឿងលះបង់ ស្រឡះនូវជាតិនិងជរា ក្នុងលោកនេះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គជាអ្នក មានប្រាជ្ញាស្តួចស្តើង ឲ្យទាន ។

[៣៩០] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្ត គ្របសង្កត់ នូវកាម ត្រង់ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ គឺជាពាក្យ ពោលដោយសេចក្តីគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ពាក្យថា កាម បើតាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោក ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ ទាំងនេះ លោកហៅថា កិលេសកាម ។

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ភក្កា វត្ថុកាមេ បរិជាតិត្វា កិលេសកាមេ បហាយ
អភិកុយ្យ អភិភវិត្វា អដ្ឋោត្តវិត្វា បរិយាទយិត្វា មទ្ធិ-
ត្វា ចរតិ ឥរិយតិ វត្តេតិ ចាលេតិ យបេតិ យាបេតីតិ
ភក្កា ហិ កាមេ អភិកុយ្យ ឥរិយតិ ។

[៣៩០] អាទិច្ឆោវ បបរី តេជី តេជសាតិ អាទិ-
ច្ឆោ វុច្ចតិ សុរិយោ ។ បបរី វុច្ចតិ ខរា^(១) ។ យថា
សុរិយោ តេជី តេជសា តេជេន សមដ្ឋាកតោ បបរី
អភិកុយ្យ អភិភវិត្វា អដ្ឋោត្តវិត្វា បរិយាទយិត្វា ស-
ដ្ឋាបយិត្វា សព្វំ អាគាសគតំ^(២) អភិវិហច្ច អន្ធការំ
វិធមិត្វា អាលោកំ ទស្សត្វា^(៣) អាគាសេ អន្ធលិក្ខេ
តមនបថេ^(៤) កច្ចតិ ឯវមេវ ភក្កា ញាណតេជី
ញាណតេជេន សមដ្ឋាកតោ សព្វំ អភិសម្ព័រសមុទយំ
។ បេ ។ កិលេសតមំ អវិជ្ជន្ធការំ វិធមិត្វា ញាណា-
លោកំ ទស្សត្វា វត្ថុកាមេ បរិជាតិត្វា កិលេស-
កាមេ បហាយ អភិកុយ្យ អភិភវិត្វា អដ្ឋោត្តវិត្វា
បរិយាទយិត្វា មទ្ធិត្វា ចរតិ ឥរិយតិ វត្តេតិ ចាលេតិ
យបេតិ យាបេតីតិ អាទិច្ឆោវ បបរី តេជី តេជសា ។

១ ម. ជតតិ ។ ២ ម. ឯត្ថន្តរេ តមគតន្តិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. ទស្សយិត្វា ។ ៤ ម. វេគេន បថេ ។

ធម្មកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញាសិទ្ធិស

ព្រះមានព្រះភាគ កំណត់ដឹងវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់ គ្របសង្កត់
បៀតបៀន រូបវិត ឈ្នួចឈ្នី ញាំញី នូវកិលេសកាមទាំងឡាយហើយ
ត្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ លោក
ពោលថា ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តគ្របសង្កត់ នូវកាម ។

[៣៩១] ពាក្យថា ដូចព្រះអាទិត្យ មានតេជះ គ្របសង្កត់នូវប្រិចពី-
មណ្ឌល ដោយតេជះ សេចក្តីថា សុរិយទេវបុត្រ លោកហៅថា ព្រះ
អាទិត្យ ។ ដែនដី លោកហៅថា ប្រិចពី ។ សុរិយទេវបុត្រមានតេជះ
ដោយតេជះ ប្រកបដោយតេជះ គ្របសង្កត់ បៀតបៀន រូបវិត ឈ្នួចឈ្នី
កម្ដៅ នូវប្រិចពី ញាំងវត្ថុដែលតាំងនៅក្នុងអាកាសទាំងអស់ ឲ្យវិនាស
កម្ទាត់បង់ងងឹត ធ្លុះនូវពន្លឺ ហើយចរទៅ ក្នុងផ្លូវជាទីចរទៅគឺអាកាសទទេ
យ៉ាងណាមិញ ព្រះមានព្រះភាគមានតេជះគឺញាណ ប្រកបដោយតេជះ
គឺញាណ កម្ទាត់បង់នូវកិរិយាកើតឡើង នៃអភិសង្ខារទាំងពួង ។ បេ ។
នូវងងឹតគឺកិលេស នូវងងឹតគឺអវិជ្ជា សម្តែងនូវពន្លឺគឺញាណ កំណត់
ដឹងវត្ថុកាមទាំងឡាយ លះបង់ គ្របសង្កត់ ឃាត់បង់ រូបវិត ឈ្នួច
ឈ្នី ញាំញី នូវកិលេសកាមទាំងឡាយ ហើយត្រាច់ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ
រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដូច
ព្រះអាទិត្យ មានតេជះ គ្របសង្កត់នូវប្រិចពីមណ្ឌល ដោយតេជះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៣៩២] បរិត្តបញ្ញាស្ស មេ ភ្ជិបញ្ញោតិ អហាម-
 ស្មិ បរិត្តប្បញ្ញោ ឱមកប្បញ្ញោ ជតុកប្បញ្ញោ ត្ថំបិ
 មហាបញ្ញោ បុថុប្បញ្ញោ ហាសប្បញ្ញោ ជវនប្បញ្ញោ
 តិក្ខុប្បញ្ញោ និព្វេដិកប្បញ្ញោ ភ្ជិ រុច្ចតិ បបរី តាយ
 បបរីសមាយ បញ្ញាយ វិបុលាយ វិត្តតាយ សម-
 ដ្ឋាគតោតិ បរិត្តបញ្ញាស្ស មេ ភ្ជិបញ្ញោ ។

[៣៩៣] អាចិត្ត ធម្មំ យមហំ វិជញ្ញន្តិ អាចិត្ត
 ធម្មន្តិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសា-
 នកល្យាណំ សាត្តំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ
 បរិសុទ្ធី ព្រហ្មចរិយំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានេ ។ មេ ។
 និព្វានញ ជិព្វានកាមិនិញ បដិបទំ អាចិត្តាហិ
 ទេសេហិ បញ្ញមេហិ បដ្ឋមេហិ វិរាហិ វិកជាហិ
 ឧត្តានីករោហិ បកាសេហិតិ អាចិត្ត ធម្មំ ។
 យមហំ វិជញ្ញន្តិ យមហំ ជានេយ្យំ វិជានេយ្យំ
 បដិវិជានេយ្យំ បដិវិជ្ជេយ្យំ អទិកច្ឆេយ្យំ ធុសេយ្យំ
 សច្ចិកវេយ្យន្តិ អាចិត្ត ធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[៣៩២] ពាក្យថា ព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី...ដល់ ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាស្អប់ស្អើង គឺខ្ញុំព្រះអង្គជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាតិច មានប្រាជ្ញាឱនថយ មានប្រាជ្ញាជ្រោកជ្រាក ចំណែកខាងព្រះអង្គមាន ប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាក្រាស់ មានប្រាជ្ញារីករាយ មានប្រាជ្ញាល្បឿន មានប្រាជ្ញាមុត មានប្រាជ្ញាធ្លុះធ្លាយ ប្រើបតី ហៅថា ផែនដី ព្រះអង្គ ប្រកបដោយប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដីនោះ ជាបញ្ញាដ៏ទូលាយ ជ្រាល ជ្រៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយ ផែនដី... ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាស្អប់ស្អើង ។

[៣៩៣] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌ ដែលល្មមខ្ញុំព្រះអង្គ យល់បាន ត្រង់ពាក្យថា សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌ គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវព្រហ្មចរិយៈ មានលម្អក្នុងខាងដើម មានលម្អក្នុងកណ្តាល មានលម្អក្នុងទីបំផុត ប្រកប ដោយអត្ត ប្រកបដោយព្យញ្ជនៈ បរិបូណ៌ទាំងអស់ ដ៏បរិសុទ្ធ នូវសតិ- ប្បដ្ឋាន ៤ ។ បេ ។ នូវព្រះនិព្វានផង នូវបដិបទា ជាដំណើរទៅ កាន់ព្រះ និព្វានផង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ ធម៌ ។ ពាក្យថា ដែលល្មមខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន គឺដែលល្មមខ្ញុំព្រះអង្គដឹង យល់ ច្បាស់ ចាក់ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បាន ហេតុនោះ (លោក ពោលថា) សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ធម៌ ដែលល្មមខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន ។

ជតុកណ្ណីមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៣៩៤] ជាតិជ្ជរាយ ឥធិ វិប្បហានន្តិ ឥដេវ
 ជាតិយា ជរាមរណាស្ស បហានំ រូបសមោ បដិទិ-
 ស្សត្តោ បដិប្បស្សន្តិ អមតំ និព្វានន្តិ ជាតិជ្ជរាយ
 ឥធិ វិប្បហានំ ។ តេជាហ សោ ព្រាហ្មណោ

ភកវា ហិ កាមេ អភិកុយ្យ ឥរិយតិ

អាទិច្ឆោវ បថវី តេជី តេជសា

បរិត្តបញ្ញាស្ស មេ ភូរិបញ្ញោ

អាចិត្តុ ធម្មំ យមហំ វិជញ្ញំ

ជាតិជ្ជរាយ ឥធិ វិប្បហានន្តិ ។

[៣៩៥] កាមេសុ វិធយ កេធំ (ជតុកណ្ណីតិ ភកវា)

នេក្ខម្មំ ទដ្ឋុ ខេមតោ

ឧត្តហិតំ និរត្តំ វា

មា តេ វិជ្ជិត្ត កិញ្ចំ

[៣៩៦] កាមេសុ វិធយ កេជន្តិ កាមេសុតិ ឧទ្ធា-

នតោ ទ្វេ កាមា វត្តកាមា ច កិលេសកាមា

ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្តកាមា ។ បេ ។

ជតុកណ្ណិមាលរកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៣៩៤] ពាក្យថា ជាគ្រឿងលះបង់ស្រឡះ នូវជាតិ និងជរា ក្នុងលោកនេះ គឺជាគ្រឿងលះបង់ រម្ងាប់ រលាស់ចេញ ស្ងប់រម្ងាប់ នូវជាតិ ជរា និងមរណៈ ក្នុងលោកនេះឯង គឺអមតនិព្វាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ជាគ្រឿងលះបង់ស្រឡះ នូវជាតិ និងជរា ក្នុងលោក នេះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តគ្របសង្កត់នូវកាម ដូច ព្រះអាទិត្យ មានតេជះ គ្របសង្កត់ប្រិចពីមណ្ឌល ដោយ តេជះ សូមព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាស្មើដោយផែនដី ត្រាស់ប្រាប់ ធម៌ ដែលល្មមខ្ញុំព្រះអង្គយល់បាន ជាគ្រឿងលះបង់ស្រឡះ នូវជាតិនិងជរា ក្នុងលោកនេះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមាន ប្រាជ្ញាស្ងួចស្មើ ឲ្យទាន ។

[៣៩៥] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ជតុកណ្ណិ) អ្នកចូរឃើញ នូវនេក្ខម្មៈ ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយកម្ចាត់បង់នូវសេចក្តី ប្រាជ្ញា ក្នុងកាមទាំងឡាយចេញ ការប្រកាន់ក្តី ការ ត្រូវរលាស់ចេញក្តី កង្វល់ក្តី កុំមានដល់អ្នកឡើយ ។

[៣៩៦] អធិប្បាយពាក្យថា កម្ចាត់បង់នូវសេចក្តីប្រាជ្ញា ក្នុងកាមទាំង ឡាយចេញ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងកាមទាំងឡាយ គឺតាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺវត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។ កេធន្តិ កេដោ
 វុច្ចន្តិ តណ្ហា យោ វាកោ សារាកោ ។ មេ ។
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ កាមេសុ វិនយ-
 កេធន្តិ វិនយ បដិវិនយ បដហា វិនោទេហិ ព្យន្តិ-
 កហេហិ អនការដ្ឋមេហីតិ កាមេសុ វិនយ កេធំ ។
 ជតុកណ្ណីតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ កោត្តេន អាល-
 បតិ ។ ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ ។ មេ ។ សច្ចិកា
 បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ ជតុកណ្ណីតិ ភកវា ។

[៣៩៧] នេក្ខម្មំ ទដ្ឋុ ខេមតោតិ នេក្ខម្មន្តិ ស-
 ម្មាបដិបទំ អនុលោមប្បដិបទំ អបច្ចដិកប្បដិបទំ អន្ទ-
 ត្ថប្បដិបទំ ធម្មានុធម្មប្បដិបទំ សីលេសុ បរិបូរិការិ-
 តំ ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តទ្វារតំ កោជនេ មត្តញ្ញតំ ជាករិ-
 យានុយោកំ សតិសម្បជញ្ញំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានេ
 ចត្តារោ សម្មប្បដ្ឋានេ ចត្តារោ ឥទ្ធិហានេ បញ្ចិន្ទ្រិ-
 យានិ បញ្ចា ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈន្តេ អរិយំ
 អដ្ឋង្គិកំ មក្កំ និព្វានព្វា និព្វានកាមិនិព្វា បដិបទំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ទាំងនេះហៅថា កិលេសកាម ។ ពាក្យថា សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីថា តណ្ហា
 លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោភៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា កម្ចាត់នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាមទាំង
 ឡាយចេញ គឺកម្ចាត់ កម្ចាត់បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កម្ចាត់បង់នូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយ
 ចេញ។ ពាក្យថា ម្នាលជតុកណ្ណិ គឺព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍
 នោះ តាមគោត្រ ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយ
 គោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគនេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ ហេតុនោះ(មានពាក្យថា)ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលជតុកណ្ណិ ។

[៣៩៧]ពាក្យថា នេក្ខម្មៈ របស់បទថា អ្នកចូរឃើញនូវនេក្ខម្មៈ ថា
 ជាសេចក្តីក្សេម គឺអ្នកចូរឃើញ យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្ងុនយល់ ធ្វើឲ្យ
 ប្រាកដ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏សមគួរ សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិជាសីកសត្រូវ សេចក្តីប្រតិបត្តិសមគួរដល់ប្រយោជន៍ សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិធម៌សមគួរដល់ធម៌ ការធ្វើឲ្យពេញលេញក្នុងសីលទាំងឡាយ
 ការគ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន
 ការប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭក សតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤
 សម្មប្បដ្ឋាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ អរិយមគ្គ
 ប្រកបដោយអង្គ ៨ ព្រះនិព្វាន និងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន

ជតុកណ្ណីមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ខេមតោ តាណាតោ លេណាតោ សរណាតោ សរណ៍-
ភូតតោ អភយតោ អច្ចុតតោ អមតតោ និព្វានតោ
ទង្គំ បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ
កត្វាតិ នេក្ខម្មំ ទង្គំ ខេមតោ ។

[៣៩៨] ឧត្តហិតំ និរត្តំ វាតិ ឧត្តហិតន្តិ តណ្ហា-
វសេន ទិដ្ឋិវសេន កហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិទិវិដ្ឋំ អ-
ន្ន្យោសិតំ អធិមុត្តំ ។ និរត្តំ វាតិ និរត្តំ វា មុញ្ញា-
តព្វំ បដហិតព្វំ វិដោទេតព្វំ ព្យន្តីកាតព្វំ អនការដ្ឋ-
មេតព្វន្តិ ឧត្តហិតំ និរត្តំ វា ។

[៣៩៩] មា តេ វិជ្ជិត្ត កិញ្ចានន្តិ វាតកិញ្ចានំ
នោសកិញ្ចានំ មោហកិញ្ចានំ មាណកិញ្ចានំ ទិដ្ឋិកិ-
ញ្ចានំ កិលេសកិញ្ចានំ ទុច្ចរិតកិញ្ចានំ ឥទំ កិញ្ចានំ^(១)
តុយ្ហំ មា វិជ្ជិត្ត មា បវិជ្ជិត្ត មា សំវិជ្ជិត្ត បដហ
វិដោទេហិ ព្យន្តីករោហិ អនការដ្ឋមេហិតិ មា តេ
វិជ្ជិត្ត កិញ្ចានំ ។ តេនាហ ភកវា

១ ម. ឥមេ កិញ្ចានា ។

ធម្មកណ្តិមាណវកប្បញ្ញាសិទ្ធកថ

ថាជាសេចក្តីក្សេម ថាជាទីការពារ ថាជាទីជ្រក ថាជាទីពឹង ថាជាទី
តំនាក់ ថាជាទីមិនមានភ័យ ថាជាទីមិនច្យុត ថាជាទីមិនមានសេចក្តី
ស្លាប់ ថាជាទីចេញចាកវានៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកចូរ
ឃើញនូវនេត្តិម្មៈ ថាជាសេចក្តីក្សេម ។

[៣៩៨] ពាក្យថា ការប្រកាន់ របស់បទថា ការប្រកាន់ក្តី
ការត្រូវរលាស់ចេញក្តី គឺ ការប្រកាន់ ការស្តាប់អង្រែល ការជាប់ចំពាក់
ការជ្រុលជ្រប់ ការចុះស៊ប់ ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ។
ពាក្យថា ការត្រូវរលាស់ចេញ គឺ ការត្រូវលះលែង ការត្រូវដកចេញ
ការត្រូវលះបង់ ការត្រូវធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការប្រកាន់ក្តី ការត្រូវរលាស់ចេញក្តី ។

[៣៩៩] ពាក្យថា កង្វល់ក្តី កុំមានដល់អ្នកឡើយ សេចក្តីថា
កង្វល់គឺរាគៈ កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានៈ កង្វល់
គឺទិដ្ឋិ កង្វល់គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត កង្វល់នេះ កុំមាន កុំដិតដល់
កុំមានប្រាកដដល់អ្នក គឺថា អ្នកចូរលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិន
ឲ្យកើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កង្វល់ក្តី កុំមានដល់អ្នកឡើយ ។
ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

កាមេសុ វិនយ ភេទំ

(ជតុកណ្ណីតិ ភគវា)

នេក្ខម្ភំ ទដ្ឋ ខេមតោ

ឧត្តហិតំ និរត្តំ វា

មា តេ វិជ្ជិត្ត កិញ្ចនន្តិ ។

[៤០០] យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនំ

មជ្ឈេ ចេ នោ កហោស្សសិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសិ ។

[៤០១] យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិតិ អតីតេ សដ្ឋា-

វេ អារព្ព យេ កិលេសា ឧប្បន្នេយ្យំ តេ កិលេសេ

សោសេហិ វិសោសេហិ សុត្តាបេហិ វិសុត្តាបេហិ

អរិដំ កកោហិ បជហា វិនោទេហិ ព្យន្តិកកោហិ

អនការដ្ឋមេហិតិ វាម្យិ យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ ។

អថវា យេ អតីតា កម្មាភិសដ្ឋាវា វិបក្កវិចាកា

តេ កម្មាភិសដ្ឋាវេ សោសេហិ វិសោសេហិ

សុត្តាបេហិ វិសុត្តាបេហិ អរិដំ កកោហិ

បជហា វិនោទេហិ ព្យន្តិកកោហិ អនការដ្ឋមេហិតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ជតុកណ្ឌិ) អ្នកចូរឃើញ
នូវនេក្ខម្មៈ ថាជាសេចក្តីក្សេម ហើយកម្ចាត់បង់នូវសេចក្តី
ប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយចេញ មួយទៀត ការប្រកាន់ក្តី
ការត្រូវរលាស់ចេញក្តី កង្វល់ក្តី កុំមានដល់អ្នកឡើយ ។

[២០០] កិលេសជាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរ
ញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរឹងស្អួតទៅ កង្វល់ខាងក្រោយ
កុំមានដល់អ្នកឡើយ បើអ្នកនឹងមិនកាន់យកខន្ធជាកណ្តាល
ទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។

[២០១] ពាក្យថា កិលេសជាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាល
មុន អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរឹងស្អួតទៅ គឺពួកកិលេសណា
គប្បីកើត ព្រោះប្រារព្ធសង្ខារទាំងឡាយជាអតីត អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសទាំង
នោះ ឲ្យរឹង ឲ្យស្អួត ឲ្យខ្លះ ឲ្យហួតហែង ចូរធ្វើកុំឲ្យមានពូជ ចូរលះបង់
បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
ថា) កិលេសជាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញ៉ាំង
កិលេសជាតនោះ ឲ្យរឹងស្អួតទៅ យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត
ពួកកម្មាភិសង្ខារ ណា ជាអតីត មានវិបាកចាស់ក្លាហើយ អ្នកចូរញ៉ាំង
កម្មាភិសង្ខារទាំងនោះ ឲ្យរឹង ឲ្យស្អួត ឲ្យខ្លះ ឲ្យហួតហែង ចូរធ្វើ
កុំឲ្យមានពូជ ចូរលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន

ជតុកណ្ណីមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ ។

[៤០២] បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចុនត្តិ បច្ឆា វុច្ឆតិ
អនាគតំ កិញ្ចុនំ អនាគតេ សង្ខារេ អារត្ត រាគ-
កិញ្ចុនំ ទោសកិញ្ចុនំ មោហកិញ្ចុនំ មាណកិញ្ចុនំ
ទិដ្ឋិកិញ្ចុនំ កិលេសកិញ្ចុនំ ទុច្ចរិតកិញ្ចុនំ ឥនំ
កិញ្ចុនំ តុយ្ហំ មា អាហុ មា អហោហិ មា ជនេហិ មា
សញ្ញនេហិ មា និព្វត្តេហិ បដហា វិនោទេហិ ព្យង្គី-
ករេហិ អនការដ្ឋកមេហីតិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចុនំ ។

[៤០៣] មជ្ឈេ ចេ ឆោ កហោស្សសីតិ មជ្ឈេ
វុច្ឆតិ បច្ចុប្បន្នំ រូបំ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ
បច្ចុប្បន្នេ សង្ខារេ តណ្ហារសេន ទិដ្ឋិវសេន ឆោ
កហោស្សសិ ន កណ្ហិស្សសិ ន បរាមសិស្សសិ ន
នទ្ធិស្សសិ ន អដ្ឋោសិស្សសិ អភិនទ្ធនំ^(១) អដ្ឋោ-
សានំ កាហំ បរាមាសំ អភិនិវេសំ បដហិស្សសិ
វិនោទេស្សសិ ព្យង្គីករិស្សសិ អនការដ្ឋកមេស្សសីតិ
មជ្ឈេ ចេ ឆោ កហោស្សសិ ។

១ ម. ឯត្ថន្តវេ អតិវទនត្តិ ទិស្សតិ ។

ធម្មកណ្តិមាណវកប្បញ្ញាសិទ្ធកថ

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាល
មុន អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរឹងស្អួតទៅ យ៉ាងនេះក៏មាន ។

[២០២] ពាក្យថា កង្វល់ខាងក្រោយកុំមានដល់អ្នកឡើយ សេចក្តី
ថា កង្វល់ជាអនាគត ហៅថា កង្វល់ខាងក្រោយ បានដល់កង្វល់គឺរាគៈ
កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានៈ កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់
គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត ព្រោះប្រារព្ធសង្ខារទាំងឡាយជាអនាគត
កង្វល់នេះ កុំមាន កុំឲ្យកើតមាន ដល់អ្នក អ្នកចូរកុំញ៉ាំងកង្វល់ឲ្យកើត
កុំបង្ក កុំឲ្យលូតលាស់ឡើង ចូរលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យ
កើតមាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កង្វល់ខាងក្រោយកុំមានដល់
អ្នកឡើយ ។

[២០៣] ពាក្យថា បើអ្នកនឹងមិនកាន់យក ខន្ធជាកណ្តាលទេ
សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន
លោកហៅថា ខន្ធជាកណ្តាល អ្នកនឹងមិនកាន់យក មិនចាប់ មិន
ស្ទាបអង្កែល មិនរីករាយ មិនជ្រុលជ្រប់ ចំពោះសង្ខារទាំងឡាយ ជា
បច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ គឺថាបើអ្នកនឹងលះបង់
បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសេចក្តីរីករាយ ការជ្រុលជ្រប់
ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្កែល ការជាប់ចំពាក់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
បើអ្នកនឹងមិនកាន់យកខន្ធជាកណ្តាលទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៤០៤] ឧបសន្តោ ចរិស្សសីតិ រាគស្ស សន្តត្តា
 ឧបសន្តោ ទោសស្ស សន្តត្តា ឧបសន្តោ មោហស្ស
 សន្តត្តា ឧបសន្តោ កោធស្ស ឧបនាហស្ស ។ មេ ។
 សព្វាកុសលាភិសង្ការំ សន្តត្តា សមិតត្តា រូបស-
 មិតត្តា វិជ្ជាតត្តា និព្វាបិតត្តា វិភតត្តា បដិប្បស្ស-
 ទ្ធត្តា សន្តោ ឧបសន្តោ រូបសន្តោ និព្វតោ បដិប្ប-
 ស្សន្តោ ចរិស្សសិ វិចរិស្សសិ វត្តិស្សសិ ចាលេស្សសិ
 យេស្សសិ យាយេស្សសីតិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសិ ។

តេនាហ ភក្កវា

យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចំ
 មជ្ឈេ ចេ នោ កហស្សសិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសីតិ ។

[៤០៥] សព្វសោ នាមរូបស្មី វីតកេធស្ស ព្រាហ្មណ
 អាសវស្ស ន វិជ្ជន្តិ យេហិ មច្ឆុវសំ វេជ ។

[៤០៦] សព្វសោ នាមរូបស្មី វីតកេធស្ស ព្រាហ្មណាតិ ស-
 ព្វសោតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២០៤] ពាក្យថា អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ត្រាច់ទៅ គឺឈ្មោះថាអ្នកស្ងប់
 ព្រោះស្ងប់រាគៈ ឈ្មោះថាអ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់ទោសៈ ឈ្មោះថាអ្នកស្ងប់
 ព្រោះស្ងប់មោហៈ ឈ្មោះថាអ្នកស្ងប់ ស្ងប់រម្ងាប់ រម្ងាប់សូន្យ រលត់
 រសាយ រលាយ ព្រោះស្ងប់ រម្ងាប់ រម្ងាប់សូន្យ ផុតរំលត់ ទៅប្រាស
 រសាយ រលាយ នូវកោធនៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។ អភិសង្ខារជាអកុសលទាំង
 ពួង ហើយនឹងត្រាច់ទៅ ត្រាច់ទៅផ្សេងៗ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា យា-
 ត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ត្រាច់ទៅ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

កិលេសជាតណា (ធ្លាប់មានហើយ) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរ
 ញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរឹងស្អិតទៅ កង្វល់ខាងក្រោយ
 កុំមានដល់អ្នកឡើយ បើអ្នកនឹងមិនកាន់យកខន្ធជាកណ្តាល
 ទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។

[២០៥] ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលតែងលុះអំណាចមច្ចុ ដោយអាសវៈ
 ទាំងឡាយណា អាសវៈ (ទាំងនោះ) របស់បុគ្គលដែលប្រាស
 ចាកតម្រេកក្នុងនាមរូបដោយប្រការទាំងពួងនោះ មិនមានទេ ។

[២០៦] អធិប្បាយពាក្យថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍...ដែលប្រាសចាកតម្រេក
 ក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង ត្រង់ពាក្យថា ដោយប្រការទាំង
 ពួង គឺ គ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនមានសល់ ឥតសេសសល់

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

បរិយាទាយវចនមេតំ សព្វសោតិ ។ នាមន្តិ ចត្តារោ
អរូបិណោ ខន្ធ ។ រូបន្តិ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា
ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ ភេណោ វុច្ចតិ
តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ
អកុសលមូលំ ។ សព្វសោ នាមរូបស្មី វិតកេធស្ស
ព្រាហ្មណាតិ សព្វសោ នាមរូបស្មី វិតកេធស្ស
វិតកេធស្ស ចត្តកេធស្ស វន្តកេធស្ស មុត្តកេធស្ស
បហីនកេធស្ស បដិទិស្សដ្ឋកេធស្ស វិតរាគស្ស វិត-
តរាគស្ស ចត្តរាគស្ស វន្តរាគស្ស មុត្តរាគស្ស
បហីនរាគស្ស បដិទិស្សដ្ឋរាគស្សាតិ សព្វសោ នាម-
រូបស្មី វិតកេធស្ស ព្រាហ្មណ ។

[៤០៧] អាសវស្ស ន វិជ្ជន្តិ អាសវាតិ ចត្តារោ
អាសវា កាមាសវោ ភវាសវោ ទិដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាស-
វោ ។ អស្សាតិ អរហតោ ទីណាសវស្ស ។ ន វិជ្ជ-
ន្តិ ឥមេ អាសវា តស្ស នត្តិ ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ
នុបលព្ពន្តិ បហីនា សមុច្ឆិណា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា
អកព្វប្បត្តិកា ញាណត្តិណា ទឡាតិ អាសវស្ស ន វិជ្ជន្តិ ។

ធម្មកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា ដោយប្រការទាំងពួងនុ៎ះ ជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា នាម
 បានដល់អរូបក្ខន្ធរូប ៤ ។ ពាក្យថា រូប បានដល់មហាក្ខតរូប ៤ និងឧបាទាយ-
 រូបរបស់មហាក្ខតរូប ៤ ។ តណ្ហាលោកហៅថា តម្រេក បានដល់រាគៈ
 រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា
 ម្នាលព្រាហ្មណ៍... ដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំង
 ពួង បានសេចក្តីថា ប្រាសចាកប្រាថ្នា ឃ្នាតចាកប្រាថ្នា ចោលប្រាថ្នា
 ខ្នាក់ប្រាថ្នា លែងប្រាថ្នា លះប្រាថ្នា រលាស់ប្រាថ្នា គឺជាអ្នកប្រាសចាក
 រាគៈ ឃ្នាតចាករាគៈ ចោលរាគៈ ខ្នាក់រាគៈ លែងរាគៈ លះរាគៈ រលាស់
 រាគៈ ក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាល
 ព្រាហ្មណ៍... ដែលប្រាសចាកតម្រេក ក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង ។

[៤០៧] អធិប្បាយពាក្យថា អាសវៈទាំងឡាយ របស់បុគ្គល
 នោះ មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា អាសវៈ បានដល់ អាសវៈ ៤ គឺ
 កាមាសវៈ ភវាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។ ពាក្យថា របស់បុគ្គល
 នោះ គឺរបស់ព្រះអរហន្តខីណាស្រេត ។ ពាក្យថា មិនមាន គឺអាសវៈ
 ទាំងនេះ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមាន ឥតមាន លែងមាន គឺលោក
 មិនបាន លោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ធ្វើឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរ
 ឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់
 ត្រាស់ថា) អាសវៈទាំងឡាយ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

[៤០៨] យេហិ មច្ចុវសំ វជេតិ យេហិ អាសវេហិ
មច្ចុនោ វា វសំ កច្ឆេយ្យ មរណាស្ស វា វសំ កច្ឆេយ្យ
មារបក្ខុស្ស វា វសំ កច្ឆេយ្យ តេ អាសវា អស្ស នត្តិ
ន សន្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ពន្តិ បហីនា សមុច្ឆិទ្ធា
រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណត្តិណ
ទឡាតិ យេហិ មច្ចុវសំ វជេ ។ តេនាហ ភក្កវា
សព្វសោ នាមរូបស្មី វីតកេធស្ស ព្រាហ្មណ
អាសវស្ស ន វិជ្ជន្តិ យេហិ មច្ចុវសំ វជេតិ ។
សហ កាថាបរិយោសាណ ។ បេ ។ សត្តា មេ ភន្តេ
ភក្កវា សាវកោហមស្មីតិ ។

ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ ឯកាទសមោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

[២០៨] ពាក្យថា បុគ្គលតែងលុះអំណាចមច្ចុ ដោយអាសវៈទាំងឡាយណា សេចក្តីថា បុគ្គលតែងលុះអំណាចមច្ចុក្តី លុះអំណាចមរណៈក្តី លុះអំណាចមារក្តី ដោយអាសវៈទាំងឡាយណា អាសវៈទាំងនោះ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមាន ឥតមាន លែងមាន គឺលោកមិនបាន លោកលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលតែងលុះអំណាចមច្ចុ ដោយអាសវៈទាំងឡាយ ណា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលតែងលុះអំណាចមច្ចុ ដោយអាសវៈ ទាំងឡាយណា អាសវៈ (ទាំងនោះ) របស់បុគ្គល ដែល ប្រាសចាកតម្រេក ក្នុងនាមរូប ដោយប្រការទាំងពួង នោះ មិនមានទេ ។

ដំណាលគ្នានឹងកាលជាទីចប់នៃគាថា ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គជាសាវ័ក ។

ចប់ ជតុកណ្ណិមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ១១ ។

ភ្នំព្រៃវត្តមានារកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

[៤០៩] ឱកញ្ចហំ តណ្ហាច្ឆិទំ អនេជំ

(ឥច្ឆាយស្មា ភក្រ្តារុដោ)

នច្ឆិញ្ចហំ ឱយតិណ្ណំ វិមុត្តំ

កប្បញ្ចហំ អភិយាចេ សុមេដំ

សុត្វាន ជាកស្ស អបនមិស្សន្តិ ឥតោ ។

[៤១០] ឱកញ្ចហំ តណ្ហាច្ឆិទំ អនេជន្តិ ឱកញ្ចហន្តិ

រូបនាតុយា យោ ឆន្ទោ យោ វាកោ យា នច្ឆិ យា

តណ្ហា យេ ឧបាយុបាទាទា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិ-

និវេសានុសយា តេ ពុទ្ធស្ស ភក្រវតោ បហីនា

ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវត្តកតា អនការជ្ជតា អាយតីអនុ-

ប្បាទធម្មា តស្មា ពុទ្ធា ឱកញ្ចហោ ។ វេទនាជាតុ-

យា សញ្ញាជាតុយា សដ្ឋាវជាតុយា វិញ្ញាណជាតុយា

ភក្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២០៩] (ភក្រាវុធមានអាយុ ពោលដូច្នោះថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអារាធនា
ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គលះបង់ ទីលំនៅ កាត់បង់តណ្ហា
មិនមានការញាប់ញ័រ លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ឆ្លងអន្ទង់
មានព្រះទ័យរួចស្រឡះ លះបង់គ្រឿងកំណត់ មាន
បញ្ញាល្អ ពួកជនបានស្តាប់ (ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គ
ជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ នឹងចៀសចេញអំពីទីនេះ ។

[២១០] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គលះបង់ទីលំនៅ កាត់បង់តណ្ហា
មិនមានការញាប់ញ័រ ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គលះបង់ទីលំនៅ សេចក្តីថា
ឆន្ទៈណា រាគៈណា នន្ទិណា តណ្ហាណា ការចូលទៅជិតប្រកាន់ជាគ្រឿង
តាំងស៊ប់របស់ចិត្ត ជាទីមកដេកត្រាំជាប់ណា ក្នុងរូបធាតុ កិលេសទាំងនោះ
ព្រះពុទ្ធមានជោគលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទី
កើតនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យកើតឡើងជាធម្មតាទៅ
ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាលះបង់ទីលំនៅ ។ ឆន្ទៈណា រាគៈណា នន្ទិ
ណា តណ្ហាណា ការចូលទៅជិតប្រកាន់ ជាគ្រឿងតាំងស៊ប់របស់ចិត្ត ជាទី
មកដេកត្រាំជាប់ណា ក្នុងវេទនាធាតុ សញ្ញាធាតុ សង្ខារធាតុ វិញ្ញាណធាតុ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យោ នន្ទោ យោ រាតោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ
 ឧបាយុបាទាណា ចេតសោ អទិដ្ឋាណភិទិវេសានុសយា
 តេ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ បហីណា ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលា-
 វត្តកតា អនការដ្ឋិតា អាយតីអនុប្បាទធម្មា តស្មា
 ពុទ្ធា ឱកញ្ចហោ ។ តណ្ហាច្ឆិទន្តិ តណ្ហាតិ រូបតណ្ហា
 សទ្ធិតណ្ហា កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោជ្ជពូតណ្ហា
 ធម្មតណ្ហា សា តណ្ហា ពុទ្ធស្ស ភកវតោ និដ្ឋា ឧច្ឆិ-
 ដ្ឋា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភពុប្បត្តិកា
 ញ្ញាណក្តីនា ទន្សា តស្មា ពុទ្ធា តណ្ហាច្ឆិទោ ។
 អនេជន្តិ ឯជា វុច្ឆតិ តណ្ហា យោ រាតោ សារាតោ
 ។ បេ ។ អភិដ្ឋា លោភោ អកុសលមូលំ ។ សា
 ឯជា តណ្ហា ពុទ្ធស្ស ភកវតោ បហីណា ឧច្ឆិទ្ធមូលា
 តាលាវត្តកតា អនការដ្ឋិតា អាយតីអនុប្បាទធម្មា តស្មា
 ពុទ្ធា អនេដោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេដោ ។ ភកវា
 លាកេមិ ន ឥញ្ញតិ អលាកេមិ ន ឥញ្ញតិ យសេមិ ន
 ឥញ្ញតិ អយសេមិ ន ឥញ្ញតិ បសំសាយ ន ឥញ្ញតិ និ-
 ដ្ឋាយមិ ន ឥញ្ញតិ សុខេមិ ន ឥញ្ញតិ ទុក្ខេមិ ន ឥញ្ញតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

កិលេសទាំងនោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យ
មានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យកើត
ឡើងជាធម្មតាតទៅ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាលះបង់ទីលំនៅ ។
ពាក្យថាតណ្ហា របស់បទថា កាត់បង់តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា សទ្ធតណ្ហា
គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា តណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមាន
ព្រះភាគកាត់បង់ ផ្តាច់បង់ ផ្តិលផ្តាច់ រម្ងាប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត
ឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថា
កាត់បង់តណ្ហា ។ ពាក្យថា មិនមានការញាប់ញ័រ សេចក្តីថា តណ្ហា ហៅ
ថា ការញាប់ញ័រ បានដល់រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ
អកុសលមូល ។ ការញាប់ញ័រ គឺតណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមានជោគ លះបង់
ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត ដល់នូវការ
មិនមានបែបភាព មិនឲ្យកើតឡើងជាធម្មតាតទៅ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ
ឈ្មោះថា មិនមានការញាប់ញ័រ ។ ព្រះពុទ្ធឈ្មោះថាមិនមានការញាប់ញ័រ
ព្រោះទ្រង់លះបង់ការញាប់ញ័រហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគមិនរំភើប ក្នុង
លាភផង មិនរំភើបក្នុងអលាភផង មិនរំភើបក្នុងយសផង មិនរំភើបក្នុងអយស
ផង មិនរំភើបក្នុងបសំសាផង មិនរំភើបក្នុងនិន្ទាផង មិនរំភើបក្នុងសុខផង
មិនរំភើប មិនកម្រើក មិនញាប់ញ័រ មិនរញ្ជួយ មិនកក្រើក ក្នុងទុក្ខផង

កម្រាវធមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

ន ចលតិ ន វេជតិ ន បវេជតិ ន សម្បវេជតិ តស្មា
 ពុទ្ធា អនេដោតិ ឱកញ្ចហំ តណ្ហាច្ឆិទំ អនេជំ ។
 ឥច្ចាយស្មា កន្រ្តារុដោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ ។ បេ ។
 បទានុបុព្វកមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវចនំ
 កវុវចនំ សការវសប្បតិស្សាធិវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។
 កន្រ្តារុដោតិ តស្ស ព្រាហ្មណស្ស ធាមំ ។ បេ ។
 អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា កន្រ្តារុដោ ។

[៤០០] នន្ទិញ្ចហំ ឱយតិណ្ណំ វិមុត្តន្តិ នន្ទិ វុច្ចតិ
 តណ្ហា យោ វាកោ សាវាកោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ ។ សា នន្ទិ តណ្ហា
 ពុទ្ធស្ស កកវតោ បហីនា ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវ-
 តុកតា អនការដ្ឋតា អាយតីអនុប្បាទធម្មា តស្មា
 ពុទ្ធា នន្ទិញ្ចហោ ។ ឱយតិណ្ណន្តិ កកវា កាមោ-
 យំ តិណ្ណា កវោយំ តិណ្ណា ទិដ្ឋោយំ តិណ្ណា
 អវិដ្ឋោយំ តិណ្ណា សព្វំ សំសារបទំ តិណ្ណា ឧត្តិ-
 ណ្ណា ជិត្តិណ្ណា អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ វីតិវត្តោ
 សោ វុដ្ឋវាសោ ចិន្តាចរណោ ។ បេ ។

ភទ្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថា មិនមានការញាប់ញ័រ ហេតុនោះ (លោក
 ពោលថា) ព្រះអង្គលះបង់លំនៅ កាត់បង់តណ្ហា មិនមានការញាប់
 ញ័រ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ របស់បទថា ភទ្រាវុធមានអាយុ ពោលដូច្នោះ
 ជាពាក្យតបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា
 មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យថា មាន
 អាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព កោតក្រែង ។ ពាក្យថា
 ភទ្រាវុធជាឈ្មោះ ។ បេ ។ ជាពាក្យហៅព្រាហ្មណ៍នោះ ហេតុនោះ
 (មានពាក្យថា) ភទ្រាវុធមានអាយុ ពោលដូច្នោះ ។

[៤១១] ពាក្យថា លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ធ្ងន់អន្ទង់ មានព្រះ
 ទ័យរួចស្រឡះ អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីត្រេកអរ
 បានដល់រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសល-
 មូល ។ សេចក្តីត្រេកអរ គឺតណ្ហានោះ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់
 ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត ធ្វើមិន
 ឲ្យមានបែបភាព មិនឲ្យកើតតទៅជាធម្មតា ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធច្រើប
 ឈ្មោះថា លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ។ ពាក្យថា ធ្ងន់អន្ទង់ គឺព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ធ្ងន់កាមោយៈ ធ្ងន់ករោយៈ ធ្ងន់ទិដ្ឋោយៈ ធ្ងន់អវិជ្ជោយៈ ធ្ងន់
 ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់កាត់ កន្ទង់ ឈានរំលង ផ្ទោះរំលង នូវផ្លូវគឺសង្សារទាំង
 អស់ ព្រះអង្គមានការអប់រំនៅហើយ មានចរណៈប្រព្រឹត្តហើយ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ជាតិជរាមរណាសំសារោ នត្តិ តស្ស បុនព្ពរោតិ នន្ទិ-
 ញ្ចហំ ឱយតិណ្ណំ ។ វិមុត្តន្តិ ភកវតោ រាតា ចិត្តំ
 មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ទោសា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ
 មោហា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ កោធា ឧបនាហា
 ។ បេ ។ សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារហិ ចិត្តំ មុត្តំ
 វិមុត្តំ សុវិមុត្តន្តិ នន្ទិញ្ចហំ ឱយតិណ្ណំ វិមុត្តំ ។

[៤១២] កប្បញ្ចហំ អភិយាចេ សុមេធន្តិ កប្បាតិ ទ្វេ
 កប្បា តណ្ហាកប្បោ ច ទិដ្ឋិកប្បោ ច ។ បេ ។
 អយំ តណ្ហាកប្បោ ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិកប្បោ ។
 ពុទ្ធស្ស ភកវតោ តណ្ហាកប្បោ បហីនោ ទិដ្ឋិកប្បោ ។
 បដិទិស្សដ្ឋោ តណ្ហាកប្បស្ស បហីនត្តា ទិដ្ឋិកប្ប-
 ស្ស បដិទិស្សដ្ឋត្តា ពុទ្ធា កប្បញ្ចហោ ។ អភិយា-
 ចេតិ យាចាមិ អភិយាចាមិ អន្សេសាមិ សាទិយាមិ
 បត្តយាមិ បិហេមិ អភិជប្បាមិ ។ សុមេធន្តិ មេ-
 ធា វុច្ចតិ បញ្ញា យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ភពប្តី គឺជាតិ ជរា មរណៈ និងសង្សារ នៃព្រះអង្គ មិនមានឡើយ
 ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ទ្រង់លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ធ្ងន់អន្ទង់ ។
 ពាក្យថា មានព្រះទ័យរួចស្រឡះ គឺព្រះហឫទ័យ របស់ព្រះមានព្រះ-
 ភាគ ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកភាគៈ ព្រះហឫទ័យ
 ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកទោសៈ ព្រះហឫទ័យ
 ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកមោហៈ ព្រះហឫទ័យ
 ផុត រួចស្រឡះ រួចស្រឡះដោយប្រពៃ ចាកកោធនៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។
 អកុសលាភិសង្ខារ ទាំងអស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) លះបង់
 សេចក្តីត្រេកអរ ធ្ងន់អន្ទង់ មានព្រះហឫទ័យរួចស្រឡះ ។

[២១២] ពាក្យថា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអារាធនាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 លះបង់គ្រឿងកំណត់ មានបញ្ញាល្អ ត្រង់ពាក្យថា គ្រឿងកំណត់ បានដល់
 កប្បៈ (គ្រឿងកំណត់) ២ គឺតណ្ហាកប្បៈ ១ ទិដ្ឋិកប្បៈ ១ ។ បេ ។ នេះ
 តណ្ហាកប្បៈ ។ បេ ។ នេះ ទិដ្ឋិកប្បៈ ។ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់
 តណ្ហាកប្បៈ រលាស់ចោលទិដ្ឋិកប្បៈ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថា លះបង់កប្បៈ
 ព្រោះលះបង់តណ្ហាកប្បៈ ព្រោះរលាស់ចោលទិដ្ឋិកប្បៈ ។ ពាក្យថា
 សូមអារាធនា គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមអង្វរ អារាធនា និមន្ត ត្រេកអរ
 ប្រាជ្ញា ស្រឡាញ់ ប៉ុនប៉ង ។ ពាក្យថា មានបញ្ញាល្អ សេចក្តីថា
 ប្រាជ្ញា ហៅថា បញ្ញា បានដល់ ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។

កម្រាវធមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ភក្កវា ឥមាយ
 មេធាយ បញ្ញាយ ឧបេតោ សមុបេតោ ឧចាកតោ
 សមុចាកតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាកតោ
 តស្មា ពុទ្ធា សុមេធាតិ កប្បញ្ញហំ អភិយាចេ
 សុមេដំ ។

[៤០៣] សុត្វាន ឆាកស្ស អបនមិស្សន្តិ ឥតោតិ
 ឆាកស្សតិ ឆាកោ ។ ភក្កវា អាកុំ ន កកោតីតិ
 ឆាកោ ។ ន កច្ចតីតិ ឆាកោ ។ ន អាកច្ចតីតិ ឆាកោ
 ។ បេ ។ ឃី ភក្កវា ន អាកច្ចតីតិ ឆាកោ ។
 សុត្វាន ឆាកស្ស អបនមិស្សន្តិ ឥតោតិ តុយ្ហំ
 វេនំ ព្យបថំ ទេសនំ អនុសន្តិ សុត្វា សុណិត្វា
 ឧត្តហេត្វា ឧបដារយិត្វា ឧបលក្ខយិត្វា ឥតោ
 អបនមិស្សន្តិ វេទិស្សន្តិ ទិសារិទិសំ កមិស្សន្តិតិ^(១)
 សុត្វាន ឆាកស្ស អបនមិស្សន្តិ ឥតោ ។ តេនាហ
 សោ ព្រាហ្មណោ

១ ម. បក្កមិស្សន្តិ ទិសំ កមិស្សន្តិតិ ។

ភទ្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិនិត្យធម៌ ឃើញត្រូវ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ប្រកប
ប្រកបព្រម ចូលទៅប្រកប ចូលទៅប្រកបព្រម ចូលដល់ ចូលដល់ព្រម
មកដល់ព្រម ដោយបញ្ញាជាគ្រឿងកម្ចាត់នេះឯង ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ
ទើបឈ្មោះថា មានបញ្ញាដ៏ល្អ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមអារាធនាព្រះអង្គ ទ្រង់លះបង់គ្រឿងកំណត់ មានបញ្ញាល្អ ។

[២១៣] ពាក្យថា ពួកជនស្តាប់ (ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គ
ជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ នឹងចៀសចេញអំពីទីនេះ ត្រង់ពាក្យថា នាគ គឺ
(ព្រះពុទ្ធ) ទ្រង់ព្រះនាមថា ព្រះនាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាម
ថា នាគ ព្រោះមិនធ្វើអំពើអាក្រក់ ។ ទ្រង់ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះមិនលុះ
(អគតិ) ។ ទ្រង់ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះមិនមក ។ បេ ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ព្រះនាមថា នាគ ព្រោះមិនមក យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យថា
ពួកជនស្តាប់(ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ នឹងចៀស
ចេញអំពីទីនេះ គឺ ពួកជនស្តាប់ ឮ ក្នុងកាន់ ចាំទុក កំណត់ទុក
នូវព្រះតម្រាស់ គន្លងនៃវាចា ទេសនា អនុសន្និ របស់ព្រះអង្គហើយ
នឹងចៀសចេញ នឹងគេចចេញ អំពីទីនេះ ទៅកាន់ទិសផ្សេង ។
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពួកជនស្តាប់ (ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គ
ជាព្រះពុទ្ធនាគហើយ នឹងចៀសចេញអំពីទីនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍
នោះ ពោលថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

ឱកញ្ចហំ តណ្ហាច្ឆិទំ អនេជំ

(ឥច្ឆាយស្មា ភិទ្រាវុទោ)

នច្ឆិញ្ចហំ ឱយតិណ្ហំ វិមុត្តំ

កប្បញ្ចហំ អភិយាចេ សុមេជំ

សុត្វាន នាភស្ស អបនមិស្សន្តិ ឥតោតិ ។

[៤០៤] ឆាឆាជឆា ជនបទេហិ សង្កតា

តវ វី វាក្យំ អភិកង្ខមាឆា

តេសំ តុំ សាធុ វិយាកោហិ

តថា ហិ តេ វិទិតោ វស ធម្មោ ។

[៤០៥] ឆាឆាជឆា ជនបទេហិ សង្កតាតិ ឆាឆា-

ជឆាតិ ខត្តិយា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ធា ច

កហដ្ឋា ច បព្វជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ ជនប-

ទេហិ សង្កតាតិ អដ្ឋា ច មកឆា ច កាសិយា ច

កោសលា ច វជ្ជិយា ច មល្លា ច ចេតិយម្ហា ច

សាភវម្ហា ច បញ្ចាលា ច អវន្តិយា ច យោឆា ច

កម្ពោជា ច ។ សង្កតាតិ សង្កតា សមាភតា សមោ-

ហិតា សន្និបតិកាតិ ឆាឆាជឆា ជនបទេហិ សង្កតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

(ភទ្រាវុធមានអាយុ ពោលដូច្នោះថា) ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអារាធនា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គលះលំនៅ កាត់បង់តណ្ហា មិន មានការញាប់ញ័រ លះបង់សេចក្តីត្រេកអរ ធ្ងន់អន្ទង់ មាន ព្រះហឫទ័យរួចស្រឡះ លះបង់គ្រឿងកំណាត់ មានបញ្ញាល្អ ពួកជនបានស្តាប់ (ព្រះតម្រាស់) របស់ព្រះអង្គ ជាព្រះពុទ្ធនាគ ហើយ នឹងចៀសចេញ អំពីទីនេះ ។

[២១២] បពិត្រព្រះអង្គជាវិរបុរស ពួកជនផ្សេងៗ ចេញអំពីជន- បទទាំងឡាយ មកប្រជុំគ្នា ត្រូវការព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែងដោះប្រស្នា ដើម្បីជនទាំងនោះ ព្រោះថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ដោយពិត ។

[២១២] អធិប្បាយពាក្យថា ពួកជនផ្សេងៗ ចេញអំពីជនបទទាំងឡាយ មកប្រជុំគ្នា ត្រង់ពាក្យថា ពួកជនផ្សេងៗ បានដល់ ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និងមនុស្ស ។ ពាក្យថា ចេញ អំពីជនបទទាំងឡាយ មកប្រជុំគ្នា គឺចេញអំពីជនបទ ឈ្មោះអង្គៈផង មគធៈផង កាសិផង កោសលៈផង វជ្ជិផង មល្លៈផង ចេតិយៈផង សាគរៈផង បញ្ចាលៈផង អវន្តិផង យោនៈផង កម្ពោជៈផង ។ ពាក្យថា មកប្រជុំគ្នា គឺមកផ្គុំ មកព្រមគ្នា មកស្រុះគ្នា មកជួបជុំគ្នា ហេតុនោះ(លោក ពោលថា) ពួកជនផ្សេងៗ ចេញអំពីជនបទទាំងឡាយ មកប្រជុំគ្នា ។

ភទ្រាវុធមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[៤១៦] តវ វីរ វាក្យំ អភិកង្ខុមាណាតិ វីរាតិ
វីរោ ។ ភក្កវា វីរិយវាតិ វីរោ ។ បហូតិ វីរោ ។
វីសវីតិ វីរោ ។ អលមត្តោតិ វីរោ ។ មេ ។ វិតតលោ-
មហំសោតិ វីរោ ។

វីរតោ ឥធិ សព្វចាបកេហិ

និរយទុក្ខមតិច្ច វីរិយវាសោ

សោ វីរិយវា បដានវា

វីរោ តាទិ បរុច្ចតេ តថត្តាតិ ។

តវ វីរ ។ វាក្យំ អភិកង្ខុមាណាតិ តុយ្ហំ រថនំ
ព្យបទំ ទេសនំ អនុសន្និ ។ អភិកង្ខុមាណាតិ កង្ខុ-
មាណា អភិកង្ខុមាណា ឥច្ចមាណា សាទិយមាណា បត្ត-
មាណា បិហាយមាណា អភិជប្បមាណាតិ តវ វីរ វាក្យំ
អភិកង្ខុមាណា ។

[៤១៧] តេសំ តុរំ សាធុ វិយាករោហីតិ

តេសន្និ តេសំ ខត្តិយានំ ព្រាហ្មណានំ វេស្សានំ

សុទ្ធានំ កហដ្ឋានំ បព្វជីតានំ ទេវានំ មនុស្សានំ ។

ភទ្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[៤១៦] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស (ពួកជន) ត្រូវការព្រះតម្រាស់
របស់ព្រះអង្គ ត្រង់ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស គឺព្រះពុទ្ធជាវីរបុរស ។
ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះនាមថា វីរបុរស ព្រោះទ្រង់មានព្យាយាម ។ ព្រះ
នាមថា វីរបុរស ព្រោះទ្រង់សម្បូរដោយគុណ ។ ព្រះនាមថា វីរបុរស
ព្រោះទ្រង់ជាអ្នកបណ្តុះសេចក្តីព្យាយាម ។ ព្រះនាមថាវីរបុរស ព្រោះទ្រង់
អង្គអាច ។ បេ ។ ព្រះនាមថា វីរបុរស ព្រោះទ្រង់ប្រោសចាកការព្រឹរោម ។

បុគ្គលណារៀរហើយ ចាកបាបទាំងពួង ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
មានព្យាយាមជាលំនៅ កន្លងនិរយទុក្ខ បុគ្គលនោះ ជាអ្នក
មានព្យាយាម មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង មានសភាពដូច្នោះ
លោកហៅថា វីរបុរស ជាបុគ្គលមិនកម្រើក ។

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បពិត្រព្រះអង្គ ជាវីរបុរស... របស់
ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ត្រូវការព្រះតម្រាស់ គឺព្រះតម្រាស់ គន្លងនៃវាចា
ទេសនា អនុសន្និ របស់ព្រះអង្គ ។ ពាក្យថា ត្រូវការ គឺប៉ុនប៉ង ត្រូវការ
ប្រាថ្នា ត្រេកអរ ចង់បាន ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត ហេតុនោះ (លោកពោល
ថា) បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ពួកជនត្រូវការព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គ ។

[៤១៧] ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែងដោះប្រស្នា ដើម្បីជនទាំងនោះ
ត្រង់ពាក្យថា ដើម្បីជនទាំងនោះ គឺដើម្បីជនទាំងនោះ បានដល់ក្សត្រិយ៍
ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និងមនុស្ស ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តុវន្តិ ភកវន្តំ ភណាតិ ។ សាធុ វិយាករោហិតិ សាធុ អា-
ចិត្តាហិ ទេសេហិ បញ្ញាមេហិ បដ្ឋមេហិ វិរាហិ វិភជាហិ
ឧត្តានីករោហិ បកាសេហិតិ^(១) សាធុ វិយាករោហិ ។

[៤១៨] តថាហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោតិ តថាហិ
តេ វិទិតោ ញាតោ តុលិតោ តិរិតោ វិភាវិតោ
វិភូតោ ឯស ធម្មោតិ តថាហិ តេ វិទិតោ ឯស
ធម្មោ ។ តេនាហា សោ ព្រាហ្មណោ

នាណជនា ជនបទេហិ សង្កតា
តវ វីរ វាក្យំ អភិកដ្ឋមាណ
តេសំ តុវំ សាធុ វិយាករោហិ
តថាហិ តេ វិទិតោ ឯស ធម្មោតិ ។

[៤១៩] អាណាតតណ្ហំ វិនយេថ សព្វំ (ភព្រាវុណាតិ ភកវា)
ឧទ្ធុំ អនោ តិរិយំ វាបិ មជ្ឈេ
យំ យំ ហិ លោកស្មី ឧទាទិយន្តិ
តេនេវ មារោ អន្ទេតិ ជន្តំ ។

[៤២០] អាណាតតណ្ហំ វិនយេថ សព្វន្តិ អាណាតតណ្ហា
វុច្ចតិ រូបតណ្ហា ។ កីការណោ អាណាតតណ្ហា វុច្ចតិ

១ ម. ឯត្តន្តវេ តេសំ តុវំ សាធុ វិយាករោហិតិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ពាក្យថា ព្រះអង្គ គឺកទ្រាវុធនិយាយចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ពាក្យថា សូមព្រះអង្គសម្តែង គឺសូមព្រះអង្គប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត ផ្តើម បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) សូមព្រះអង្គសម្តែង ។

[៤១៨] ពាក្យថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ដោយពិត គឺធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាប ដឹង ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្នួលយល់ ប្រាកដ ដោយពិត ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយដោយពិត ។ ហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលថា

បពិត្រព្រះអង្គជាវីរបុរស ពួកជនផ្សេងៗ ចេញអំពីជនបទ ទាំងឡាយ មកប្រជុំគ្នា ត្រូវការព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គសម្តែង ដោះប្រស្នា ដើម្បីជនទាំងនោះ ព្រោះថា ធម៌នុ៎ះ ព្រះអង្គជ្រាបហើយ ដោយពិត ។

[៤១៩] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់កទ្រាវុធច) បុគ្គលគប្បី កម្ចាត់អាទានតណ្ហា (តណ្ហាជាគ្រឿងប្រកាន់) ទាំងអស់ ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ទាំងទទឹងគឺកណ្តាល ព្រោះថា ពួកសត្វប្រកាន់ នូវខន្ធបញ្ចកៈ ណាៗ ក្នុងលោក មានតែង ជាប់តាម នូវសត្វ ដោយអភិសង្ខារ គឺកម្មនោះឯង ។

[៤២០] ពាក្យថា បុគ្គលត្រូវកម្ចាត់អាទានតណ្ហាទាំងអស់ គឺ រូបតណ្ហា ហៅថា អាទានតណ្ហា ។ ព្រោះហេតុអ្វី រូបតណ្ហា ហៅថា អាទានតណ្ហា ។

កម្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

រូបតណ្ហា ។ តាយ រូបំ អាទិយន្តិ ឧទាទិយន្តិ កណ្ហានិ
 បរាមសន្តិ អភិទិវិសន្តិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ
 ភតី ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ កវំ សំសារំ វដ្តំ អាទិយន្តិ
 ឧទាទិយន្តិ កណ្ហានិ បរាមសន្តិ អភិទិវិសន្តិ
 តំការណា អាទានតណ្ហា វុច្ចតិ រូបតណ្ហា ។
 អាទានតណ្ហា វិនយេថ សព្វន្តិ សព្វំ អាទានតណ្ហា
 វិនយេថ វិនយ្យ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ អនការដ្ត-
 មេយ្យាតិ អាទានតណ្ហា វិនយេថ សព្វំ ។ កត្រាវុធា-
 តិ ភកវាតិ កត្រាវុធាតិ ភកវា តំ ព្រាហ្មណំ
 ជាមេន អាលបតិ ។ ភកវាតិ ការវាជិវចនមេតំ
 ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភកវាតិ កត្រា-
 វុធាតិ ភកវា ។

[៤២០] ឧទ្ធី អនោ តិវិយំ វាបិ មជ្ឈេតិ ឧទ្ធី វុច្ចតិ
 អនាភតំ ។ អនោតិ អតីតំ ។ តិវិយំ វាបិ មជ្ឈេតិ
 បច្ចុប្បន្នំ ។ ឧទ្ធី កុសលា ធម្មា ។ អនោតិ អកុស-
 លា ធម្មា ។ តិវិយំ វាបិ មជ្ឈេតិ អព្យាកតា ធម្មា ។
 ឧទ្ធី ទេវលោកោ ។ អនោតិ អចាយលោកោ ។

ភទ្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពួកសត្វមែងកាន់ ប្រកាន់ ក្នុងកាន់ ស្នាបអង្កែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះ
 រូប ដោយតណ្ហានោះ កាន់ ប្រកាន់ ក្នុងកាន់ ស្នាបអង្កែល ជាប់ចំពាក់
 ចំពោះវេទនា សញ្ញា ពួកសង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព
 សង្សារ វដ្តៈ ហេតុនោះ រូបតណ្ហា ហៅថា អាទានតណ្ហា ។ ពាក្យថា
 បុគ្គលត្រូវកម្ចាត់អាទានតណ្ហាទាំងអស់ គឺបុគ្គល ត្រូវកម្ចាត់ បណ្តេញ
 លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវអាទានតណ្ហា
 ទាំងអស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលត្រូវកម្ចាត់អាទានតណ្ហា
 ទាំងអស់ ។ ពាក្យថា ភទ្រាវុធ របស់បទថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
 ម្នាលភទ្រាវុធ គឺព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅព្រាហ្មណ៍នោះ តាមឈ្មោះ ។
 ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ នុ៎ះ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។
 ការបញ្ញត្តថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហេតុនោះ (មានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភទ្រាវុធ ។

[២២១] ពាក្យថា ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ទាំងទទឹង
 គឺកណ្តាល សេចក្តីថា អនាគត ហៅថា ខាងលើ ។ អតីត
 ហៅថា ខាងក្រោម ។ បច្ចុប្បន្ន ហៅថា ទទឹង គឺកណ្តាល ។
 ពួកកុសលធម៌ ហៅថា ខាងលើ ។ ពួកអកុសលធម៌ ហៅថា ខាង
 ក្រោម ។ ពួកអព្យាកតធម៌ ហៅថា ទទឹង គឺកណ្តាល ។ ទេវ-
 លោក ហៅថា ខាងលើ ។ អបាយលោក ហៅថា ខាងក្រោម ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

តិរិយំ វាបិ មជ្ឈេតិ មនុស្សលោកោ ។ ឧទ្ធច្ឆិ
 សុខា វេទនា ។ អនោតិ ទុក្ខា វេទនា ។
 តិរិយំ វាបិ មជ្ឈេតិ អនុក្ខមសុខា វេទនា ។
 ឧទ្ធច្ឆិ អរូបធាតុ ។ អនោតិ កាមធាតុ ។ តិរិយំ
 វាបិ មជ្ឈេតិ រូបធាតុ ឧទ្ធច្ឆិ ឧទ្ធុំ ចាទតលា ។
 អនោតិ អនោ កេសមត្តកា ។ តិរិយំ វាបិ មជ្ឈេតិ
 វេមជ្ឈេតិ ឧទ្ធុំ អនោ តិរិយំ វាបិ មជ្ឈេ ។

[៤២២] យំ យំ ហិ លោកស្មី ឧចាទិយន្តិតិ
 យំ យំ ហិ រូបកតំ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ សដ្ឋា-
 កតំ វិញ្ញាណកតំ អាទិយន្តិ ឧចាទិយន្តិ កណ្ណាន្តិ
 បរាមសន្តិ អភិទិវិសន្តិ ។ លោកស្មីន្តិ អចាយលោកេ
 ។ បេ ។ អាយតនលោកេតិ យំ យំ ហិ លោកស្មី
 ឧចាទិយន្តិ ។

[៤២៣] តេនេវ មារោ អន្ទេតិ ជន្តន្តិ តេនេវ
 កម្មាភិសដ្ឋារវសេន បដិសន្ធិកោ ខន្ធមារោ ធាតុ-
 មារោ អាយតនមារោ កតិមារោ ឧបបត្តិមារោ
 បដិសន្ធិមារោ កវមារោ សំសារមារោ វដ្ឋមារោ
 អន្ទេតិ អនុកច្ឆតិ អន្ទាយិកោ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

មនុស្សលោក ហៅថា ទទឹង គឺកណ្តាល ។ សុខវេទនា ហៅថា ខាងលើ ។ ទុក្ខវេទនា ហៅថា ខាងក្រោម ។ អទុក្ខមសុខវេទនា ហៅថា ទទឹង គឺកណ្តាល ។ អរូបធាតុ ហៅថា ខាងលើ ។ កាមធាតុ ហៅថា ខាងក្រោម ។ រូបធាតុ ហៅថា ទទឹង គឺកណ្តាល ។ សរីរៈខាងលើ អំពីបាតជើងឡើងទៅ ហៅថា ខាងលើ ។ សរីរៈខាងក្រោម អំពីចុងសក់ចុះមក ហៅថា ខាងក្រោម ។ សរីរៈ ត្រង់ពាក់កណ្តាល ហៅថា ទទឹង គឺកណ្តាល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ទាំងទទឹងគឺកណ្តាល ។

[៤២២] ពាក្យថា ព្រោះពួកសត្វប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈណាៗ ក្នុងលោក គឺព្រោះពួកសត្វកាន់ ក្លចកាន់ ប្រកាន់ ស្នាបអង្កែល ជាប់ចំពាក់ចំពោះរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណណាៗ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។ ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកសត្វប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈណាៗ ក្នុងលោក ។

[៤២៣] ពាក្យថា មានតែងជាប់តាមនូវសត្វ ដោយអភិសង្ខារ គឺកម្មនោះឯង បានដល់ មានគឺខន្ធ មានគឺធាតុ មានគឺអាយតនៈ មានគឺគតិ មានគឺឧបបត្តិ មានគឺបដិសន្ធិ មានគឺភព មានគឺសង្សារ មានគឺវដ្តៈ ដែលប្រកបដោយបដិសន្ធិ តែងជាប់តាម ទៅតាមប្រព្រឹត្តតាម ដោយអំណាច នៃអភិសង្ខារ គឺកម្មនោះឯង ។

កម្រាវធមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

ជន្តន្តិ សត្តំ នវំ មាណវំ ចោសំ បុគ្គលំ ដីវំ ជាតុំ^(១)
ជន្តុំ ឥន្ទកុំ មនុជន្តិ តេនេវ មារោ អន្ទេតិ ជន្តុំ ។

តេនាហា ភក្កវា

អាទានតណ្ហំ វិនយេថ សព្វំ (កម្រាវធមាណវក ភក្កវា)

ឧន្តំ អនោ តិវិយំ វាបិ មជ្ឈេ

យំ យំ ហិ លោកស្មី ឧចាទិយន្តិ

តេនេវ មារោ អន្ទេតិ ជន្តន្តិ ។

[៤២៤] តស្មា បដានំ ន ឧចាទិយេថ

ភិក្ខុ សតោ កិញ្ចំ សព្វលោកេ

អាទានសត្តេ ឥតិ បេក្ខមាណោ

បដំ ឥមំ មច្ចុយេយ្យ វិសត្តំ ។

[៤២៥] តស្មា បដានំ ន ឧចាទិយេថាតិ តស្មា តំកា-

រណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ឯតំ អាទីនវំ

សម្បស្សមាណោ អាទានតណ្ហាយាតិ តស្មា ។ បដានន្តិ

ដានន្តោ បដានន្តោ អាដានន្តោ វិដានន្តោ បដិវិដាន-

ន្តោ បដិវិជ្ឈន្តោ សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ។ បេ ។

១ ម. ជន្តុំ ។

ភទ្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ពាក្យថា សត្វ គឺសត្វ នរៈ មាណាព បុរស បុគ្គល ជីវៈ សត្វមានជាតិ មានជរា សត្វទៅដោយឥន្ទ្រិយ សត្វកើតអំពីមនុស្ស ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) មានតែងជាប់តាមនូវសត្វ ដោយអភិសង្ខារគឺកម្មនោះឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភទ្រាវុធច) បុគ្គលត្រូវកម្ចាត់ អាទានតណ្ហាទាំងអស់ ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ទាំងទទឹង គឺកណ្តាល ព្រោះថា ពួកសត្វប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈណាៗក្នុង លោក មានតែងជាប់តាមសត្វ ដោយអភិសង្ខារគឺកម្មនោះឯង ។

[៤២៤] ព្រោះហេតុដូច្នោះ ភិក្ខុដឹងច្បាស់ នឹករលឹកឃើញ កាល សម្លឹងឃើញ នូវពួកសត្វដែលជាប់ ក្នុងអារម្មណ៍ជាគ្រឿងប្រកាន់ នូវប្រជាជននេះ ដែលជាប់ចំពាក់ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមន្ទៈ ដូច្នោះ មិនគប្បីប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈនីមួយ ក្នុងលោកទាំងពួង ។

[៤២៥] ពាក្យថា ព្រោះហេតុដូច្នោះ... ដឹងច្បាស់... មិនគប្បី ប្រកាន់ គឺ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រោះដំណើរនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ឃើញច្បាស់នូវទោសនុ៎ះ ក្នុងអាទាន- តណ្ហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ដឹងច្បាស់ គឺ ដឹង ដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ ដឹងវិសេស យល់ ធ្លុះធ្លាយ ត្រាស់ដឹងថា សង្ខារទាំងឡាយ ទាំងពួង មិនទៀង ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យន្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធងម្មន្តិ ជានន្តោ
 បជានន្តោ អាជានន្តោ វិជានន្តោ បដិវិជានន្តោ បដិ-
 វិជ្ជន្តោ ។ ន ឧទាទិយេថាតិ រូបំ នាទិយេយ្យ ន
 ឧទាទិយេយ្យ ន កល្លោយ្យ ន បរាមសេយ្យ នាភិ-
 និវិសេយ្យ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាលំ កតិ
 ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ កវំ សំសារំ វន្តំ នាទិយេយ្យ ន
 ឧទាទិយេយ្យ ន កល្លោយ្យ ន បរាមសេយ្យ នាភិនិវិ-
 សេយ្យាតិ តស្មា បដានំ ន ឧទាទិយេថ ។

[៤២៦] ភិក្ខុ សតោ កិញ្ចនំ សព្វលោកេតិ ភិក្ខុតិ
 កល្យាណបុថុជ្ជនោ វា ភិក្ខុ សេក្ខោ វា ភិក្ខុតិ
 ភិក្ខុ ។ សតោតិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ
 កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ ។ បេ ។
 សោ វុច្ចតិ សតោតិ ភិក្ខុ សតោ ។ កិញ្ចនន្តិ កិញ្ចិ
 រូបកតំ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណក-
 តំ ។ សព្វលោកេតិ សព្វអចាយលោកេ សព្វទេវ-
 លោកេ សព្វមនុស្សលោកេ សព្វក្ខន្ធលោកេ សព្វ-
 អាយតនលោកេ សព្វធាតុលោកេតិ ភិក្ខុ សតោ
 កិញ្ចនំ សព្វលោកេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

ដឹង ដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ ដឹងវិសេស យល់ធ្លុះធ្លាយ ត្រាស់ដឹងថា
 ធម្មជាតិណានីមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ
 មានកិរិយាលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មិនគប្បីប្រកាន់ គឺមិនត្រូវក្លិច
 កាន់ មិនត្រូវកាន់យក មិនត្រូវស្ថាបអង្កែល មិនត្រូវជាប់ចំពាក់ចំពោះរូប
 មិនត្រូវប្រកាន់ មិនត្រូវក្លិចកាន់ មិនត្រូវកាន់យក មិនត្រូវស្ថាបអង្កែល
 មិនត្រូវចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា ពួកសង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ
 បដិសន្ធិ ភព សង្សារ វដ្តៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុដូច្នោះ
 ដឹងច្បាស់ មិនគប្បីប្រកាន់ ។

[៤២៦] ពាក្យថា ភិក្ខុនីករលឹកឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈនីមួយ ក្នុងលោកទាំង
 ពួង ត្រង់ពាក្យថាភិក្ខុ គឺភិក្ខុជាកល្យាណបុប្ផជន ឬភិក្ខុជាសេក្ខៈ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុ ។ ពាក្យថា នីករលឹកឃើញ គឺនីករលឹកដោយហេតុ ៤
 គឺកំពុងចម្រើន កាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថានីករលឹកឃើញ
 ។ បេ ។ ភិក្ខុនោះលោកហៅថាអ្នករលឹកឃើញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុ
 នីករលឹកឃើញ ។ ពាក្យថា ខន្ធបញ្ចកៈនីមួយ គឺ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ
 វិញ្ញាណ ណានីមួយ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោកទាំងពួង គឺក្នុងអបាយលោក
 ទាំងមូល ក្នុងទេវលោកទាំងមូល ក្នុងមនុស្សលោកទាំងមូល ក្នុងខន្ធលោក
 ទាំងមូល ក្នុងអាយតនលោកទាំងមូល ក្នុងធាតុលោកទាំងមូល ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនីករលឹកឃើញខន្ធបញ្ចកៈនីមួយ ក្នុងលោកទាំងពួង ។

កម្រាវុធមាណវកប្បញ្ញាតិទ្វេសោ

[៤២៧] អាទានសត្ត ឥតិ បេក្ខមាណាតិ អាទាន-
 សត្តា វុច្ចន្តិ យេ រូបំ អាទិយន្តិ ឧបាទិយន្តិ កណ្ណា-
 ន្តិ បរាមសន្តិ អភិទិវិសន្តិ វេទនំ សញ្ញំ សដ្ឋិវេ
 វិញ្ញាណំ កតិ ឧបបត្តិ បទិសន្តិ កវំ សំសារំ វដ្ឋំ
 អាទិយន្តិ ឧបាទិយន្តិ កណ្ណាន្តិ បរាមសន្តិ អភិទិវិស-
 ន្តិ ។ ឥតិ បទិសន្តិ ។ បេ ។ បទានុបុព្វកមេតំ ឥ-
 តិ ។ បេក្ខមាណាតិ ទក្ខមាណោ ទិស្សមាណោ
 បស្សមាណោ ឱលោកយមាណោ និដ្ឋាយមាណោ
 ឧបបរិក្ខមាណាតិ អាទានសត្ត ឥតិ បេក្ខមាណោ ។

[៤២៨] បទិ ឥមំ មច្ចុដេយ្យេ វិសត្តន្តិ ប-
 ទន្តិ សត្តាទិវចនំ ។ មច្ចុដេយ្យេតិ មច្ចុដេយ្យា
 វុច្ចន្តិ កិលេសា ច ខន្ធា ច អភិសដ្ឋិវា
 ច ។ បទា មច្ចុដេយ្យេ មារដេយ្យេ មរណាដេយ្យេ
 វិសត្តា អាសត្តា លក្កា លក្កិតា បលិពុទ្ធា ។

កម្រាវធម៌ណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

[២២៧] ពាក្យថា កាលសម្លឹងឃើញនូវពួកសត្វដែលជាប់ក្នុង
 អារម្មណ៍ជាគ្រឿងប្រកាន់ដូច្នោះ គឺពួកសត្វណា កាន់ ក្លចកាន់ ប្រកាន់
 ស្លាប អង្កែល ជាប់ចំពាក់ ចំពោះរូប កាន់ ក្លចកាន់ ប្រកាន់ ស្លាបអង្កែល
 ជាប់ចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា ពួកសង្ខារ វិញ្ញាណ កតិ ឧបបត្តិ បដិ-
 សន្ធិ ភព សង្សារ វដ្តៈ សត្វទាំងនោះ លោកហៅថា អ្នកជាប់ក្នុងអារម្មណ៍
 ជាគ្រឿងប្រកាន់ ។ ពាក្យថា ដូច្នោះ គឺជាពាក្យតបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា
 ដូច្នោះ នុ៎ះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា កាលសម្លឹងឃើញ គឺកាលឃើញ
 មើលឃើញ យល់ឃើញ រមិលមើល គន់មើល ពិចារណាមើល ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលសម្លឹងឃើញនូវពួកសត្វដែលជាប់ក្នុងអារម្មណ៍
 ជាគ្រឿងប្រកាន់ ដូច្នោះ ។

[២២៨] ពាក្យថា ប្រជាជននេះ ដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុង
 ហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ ត្រង់ពាក្យថា ប្រជាជន គឺជាឈ្មោះ នៃ
 សត្វ ។ ពាក្យថា ហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ គឺ ពួកកិលេសក្តី ខន្ធក្តី
 អភិសង្ខារក្តី លោកហៅថា ហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ ។ ប្រជា-
 ជន ជាប់ ជាប់ទូទៅ ថ្នក់ ទាក់ ជាប់ចំពាក់ ក្នុងហេតុជាទី
 តាំងនៃមច្ចុ ហេតុជាទីតាំងនៃមារ ហេតុជាទីតាំងនៃមរណៈ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

យថា ភិក្ខុទិលេ វា នាគទន្តេ វា ភណ្ឌំ វិសត្តំ អាសត្តំ
 លត្តំ លត្តិតំ បលិតុទ្ធី ឯវមេវ បជា មច្ចុដយេយ្យ
 មារដយេយ្យ មរណាដយេយ្យ វិសត្តា អាសត្តា លត្តា
 លត្តិតា បលិតុទ្ធាតិ បដំ ឥមំ មច្ចុដយេយ្យ វិសត្តំ ។
 តេនាហ ភកវា

តស្មា បដានំ ន ឧបាទិយេថ
 ភិក្ខុ សតោ កិញ្ចំ សព្វលោកេ
 អាទានសត្តេ ឥតិ បេក្ខមាណោ
 បដំ ឥមំ មច្ចុដយេយ្យ វិសត្តន្តិ ។

សហ កាថាបរិយោសាណា ។ បេ ។ សត្តា មេ ភន្តេ
 ភកវា សាវកោហមស្មិតិ ។

ភព្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ ទ្វាទសមោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស

វត្ថុដែលជាប់ ជាប់ទូទៅ ឬក៏ ទាក់ ជាប់ចំពាក់ ត្រង់ចម្រើនជញ្ជាំង ឬដៃ-
កែវ យ៉ាងណា ពួកសត្វជាប់ ជាប់ទូទៅ ឬក៏ ទាក់ ជាប់ចំពាក់ក្នុងហេតុ
ជាទីតាំងនៃមច្ចុ ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមារ ក្នុងហេតុជាទីតាំងនៃមរណៈ ក៏
យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ប្រជាជននេះ ដែលជាប់ក្នុង
ហេតុជាទីតាំងនៃមច្ចុ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ព្រោះហេតុដូច្នោះ ភិក្ខុដឹងច្បាស់ នឹករឭកឃើញ កាល
សម្លឹងឃើញ នូវពួកសត្វដែលជាប់ ក្នុងអារម្មណ៍ជាគ្រឿង
ប្រកាន់ នូវប្រជាជននេះ ដែលជាប់ចំពាក់ ក្នុងហេតុជាទី
តាំងនៃមច្ចុ ដូច្នោះ មិនគប្បីប្រកាន់នូវខន្ធបញ្ចកៈនីមួយ
ក្នុងលោកទាំងពួង ។

ដំណាលគ្នានឹងកាលជាទីចប់នៃគាថា ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ព្រះមានព្រះភាគ ជាសាស្តារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាសាវ័ក ។

ចប់ ភក្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ទី ១២ ។

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេសោ

បឋមោ ភាគោ

មាតិកា

អង្កេ

ចូឡនិទ្ទេសេ	វត្ថុតាថា	១
ពារវី	សសិស្សោ	"
អជិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ.....		១១
និរយាទយោ	លោកា.....	"
អវិជ្ជាយ	និរុត្តោ លោកោ.....	១៣
វេរិច្ឆា	នប្បកាសតិ លោកា.....	១៧
ជប្បា	លោកស្ស អភិលេបនំ	១៨
ទុក្ខំ	លោកស្ស មហាព្ពយំ.....	២០
តណ្ហាទីនិ	លោកស្មី សោតានិ.....	២៥
សតិ	សោតានំ និវារណំ.....	"
សោតានិ	បញ្ញាយ បច្ចិជ្ជន្តិ.....	២៦
បញ្ញាទីនិ	វិញ្ញាណនិពោធនេ និរុដ្ឋន្តិ.....	៣៣
អធិសីលសិក្ខា.....		៣៧

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ចូឡនិទ្ទេស

បឋមភាគ

មាតិកា	ទំព័រ
ចូឡនិទ្ទេស វត្ថុតាថា.....	១
ពារវិព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងសិស្ស.....	"
អធិតមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស	១១
លោកមាននរកជាដើម.....	"
លោកគឺអវិជ្ជាបិទបាំងហើយ.....	១៣
លោកមិនភ្នំស្វាង ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេងៗ.....	១៧
តណ្ហាជាគ្រឿងជាប់នៃលោក	១៨
ទុក្ខ ជាមហាក៏យនៃលោក.....	២០
តណ្ហាជាដើម ជាខ្សែក្នុងលោក.....	២៥
សតិជាគ្រឿងបិទខ្សែគឺតណ្ហាជាដើម	"
ខ្សែ(មានតណ្ហាជាដើម)ជាប់សូន្យដោយបញ្ញា	២៦
បញ្ញាជាដើមរលត់ព្រោះរលត់វិញ្ញាណ	៣៣
អធិសីលសិក្ខា.....	៣៧

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

ចូឡនិទ្ទេសេ អធិតមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសេ

អធិចិត្តសិក្ខា	៣៧
អធិប្បញ្ញាសិក្ខា	៣៨
កាមេសុ នាភិគិដ្ឋេយ្យ.....	៤១
ទ្វេ កាមា.....	"
មនសានាវិលោ សិយា.....	៤៣
សព្វធម្មានំ កុសលោ សិយា.....	៤៤
សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេ.....	៤៦
តិស្សមេត្តេយ្យមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសេ.....	៥០
កាមេសុ ព្រហ្មចរិយវា ភិក្ខុ.....	"
អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ព្រហ្មចរិយំ.....	"
វិតតណ្ហោ សទា សតោ.....	៥៥
ចត្តហិ ការណេហិ សតោ.....	៥៦
សង្ខាយ និព្វតោ ភិក្ខុ.....	"
អរហតោ ឥញ្ញតំ នត្ថិ.....	៥៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ចូឡនិទ្ទេស អធិតមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស

អធិចិត្តសិក្ខា ៣៧

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ៣៨

មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ក្នុងកាម..... ៤១

កាម ២ យ៉ាង..... "

មិនគប្បីធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់..... ៤៣

គប្បីឈ្លាសវៃក្នុងធម៌ទាំងពួង..... ៤៤

គប្បីមានសតិជាកិក្ខុប្រព្រឹត្តទៅ..... ៤៦

តិស្សមេត្តេយ្យមាលារកប្បញ្ញានិទ្ទេស..... ៥០

កិក្ខុមានព្រហ្មចរិយៈក្នុងកាមទាំងឡាយ..... "

មគ្គមានអង្គ៨ជាព្រហ្មចរិយៈ..... "

អ្នកប្រាសចាកតណ្ហាមានស្មារតីគ្រប់កាល..... ៥៥

អ្នកមានស្មារតីដោយហេតុ៤យ៉ាង..... ៥៦

កិក្ខុរលត់ទុក្ខព្រោះពិចារណា..... "

ព្រះអរហន្តមិនមានការញាប់ញ័រ..... ៥៧

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

ចូឡនិទ្ទេសេ តិស្សមេត្តេយ្យមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ

ទេ លេបា.....	៥៨
វិមុត្តចិត្តោ មហាបុរិសោ.....	៦១
បហិនតណ្ហោ សិព្វនិមច្ចតា.....	៦២

បុណ្ណកមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ ៦៤

តីណិ អកុសលមូលានិ.....	៦៥
តីណិ និទានានិ.....	៦៥
ភគវា មូលទស្សារី.....	៦៦
តិស្សោ បុច្ឆា.....	៧៣
អបរាបិ តិស្សោ បុច្ឆា.....	៧៤
ជំរំ សិតា យញ្ញមកប្បយីសុ.....	៨២
យញ្ញផលទក្ខិណោយ្យថោមនា.....	៨៩
ទសហាការេហិ កោដោ ជាយតិ.....	១០១

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ចូឡនិទ្ទេស តិស្សមេត្តេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស

ត្រៀងជាប់ ២ យ៉ាង.....	៥៨
អ្នកមានចិត្តផុតស្រឡះ ឈ្មោះថាមហាបុរស.....	៦១
អ្នកលះតណ្ហា បានកន្លងត្រៀងចាក់ស្រែះ.....	៦២

បុណ្ណកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស .. ៦៤

មូលនៃអកុសល ៣ យ៉ាង.....	៦៥
និទាន (ហេតុ) ៣ យ៉ាង.....	"
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឃើញនូវមូល.....	៦៦
ការសួរ ៣ យ៉ាង.....	៧៣
ការសួរ ៣ យ៉ាងដទៃទៀត.....	៧៤
អាស្រ័យជរា ទើបបានតាក់តែងយញ្ញ.....	៨២
ការសរសើរផលយញ្ញនិងទក្ខិណោយ្យបុគ្គល.....	៨៩
ក្រោធកើតដោយអាការៈ ១០ យ៉ាង.....	១០១

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា		អង្កេត
ចូឡនិទ្ទេសេ	មេត្តកូមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ	១០៦
	តិស្សោ បុត្រា.....	"
	អបរាបិ តិស្សោ បុត្រា.....	១០៧
	ភគវា វេទគូ.....	១១០
	ចតុសុ មគ្គេសុ ញាណំ វេទោ.....	"
	ភគវា ភាវិតកាយោ.....	១១២
	ភគវា សុវិមុត្តចិត្តោ.....	១១៦
	ជាតិទុក្ខាទីនិ.....	១១៧
	ឧបជិនិទានា បកវន្តិ ទុក្ខា.....	១២៥
	ទេស ឧបជី.....	"
	អវិទ្ធា ឧបជី ករោតិ.....	១២៧
	បុនប្បុនំ ទុក្ខមុបេតិ មន្វោ.....	"
	ឧបជី ន កយិរា.....	១២៨
	តីណិ មោនេយ្យានិ.....	១៣៤
	វិសត្តិកា តណ្ហា.....	១៤១

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ចូឡនិទ្ទេស មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស .. ១០៦

 ការសួរ ៣ យ៉ាង..... " "

 ការសួរ ៣ យ៉ាងដទៃទៀត..... ១០៧

 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដល់នូវវេទ ១១០

 ញាណក្នុងមគ្គ ៤ ហៅថាវេទ..... " "

 ព្រះមានព្រះភាគមានកាយចម្រើនហើយ..... ១១២

 ព្រះមានព្រះភាគមានព្រះទ័យផុតស្រឡះ..... ១១៦

 ទុក្ខមានជាតិទុក្ខជាដើម ១១៩

 ទុក្ខកើតព្រោះឧបទិជាហេតុ..... ១២៥

 ឧបទិ ១០ យ៉ាង..... " "

 ជនមិនដឹង រមែងសាងឧបទិ..... ១២៧

 ជនល្ងង់ រមែងចូលទៅកាន់ទុក្ខរឿយៗ..... " "

 មិនគប្បីសាងឧបទិ..... ១២៨

 មោនេយ្យៈ ៣ យ៉ាង ១៣៤

 តណ្ហា ជាវិសត្តិកា (ផ្សាយទៅ) ១៤១

មាតិកាបន្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

ចូឡនិទ្ទេសេ មេត្តកូមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសេ

តណ្ហា អកុសលមូលំ.....	១៤១
កេនត្ថេន មហេសី.....	១៤៣
ទ្វេ និវេសនា.....	១៤៧
ទ្វេ ភវា.....	"
ទ្វេ មមត្តា.....	១៥៣
បដហេយ្យ ទុក្ខំ.....	១៥៥
អាគូ អកុសលា ធម្មា.....	១៦០
កេនត្ថេន នាគោ.....	"
កេនត្ថេន ព្រាហ្មណេ.....	១៦៣
រាគាទីនិ កិញ្ចាននិ.....	១៦៤
បារំ អមតំ និញ្ចានំ.....	១៦៨
រាគាទយោ ខិលា.....	"
ទុក្ខេ កិដ្ឋាទិកា.....	១៦៧
សត្តិ សង្ការំ.....	១៧១
តណ្ហា អាសា.....	១៧៣

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ចូឡនិទ្ទេស	មេត្តគូមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស	
តណ្ហា ជាអកុសលមូល.....		១៤១
ព្រះនាមថា ព្រះមហេសី ដោយអត្តដូចម្តេច		១៤៣
ការប្រកាន់ ២ យ៉ាង		១៤៧
ភព ២ យ៉ាង		"
សេចក្តីប្រកាន់ ២ យ៉ាង		១៥៣
គប្បីលះទុក្ខ		១៥៥
អកុសលធម៌ ឈ្មោះថាអាត្ម (អំពើអាក្រក់)		១៦០
ព្រះនាមថានាគៈដោយអត្តដូចម្តេច		"
ឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ដោយអត្តដូចម្តេច		១៦៣
គ្រឿងកង្វល់មានរាគៈជាដើម		១៦៤
អមតនិព្វាន ឈ្មោះថាត្រឺយ		១៦៨
កិលេសមានរាគៈជាដើមឈ្មោះខិលៈ		"
ការសង្ស័យក្នុងទុក្ខជាដើម		១៦៩
កិលេសជាគ្រឿងជាប់		១៧១
តណ្ហា ឈ្មោះថាអាសា		១៧៣

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

ចូឡនិទ្ទេសេ	ធាតកមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសេ	១៧៥
តិស្សោ បុត្រា.....		"
តិស្សោ សិក្ខា.....		១៧៧
សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ.....		១៨០
តយោ ទេវា.....		១៨២
កេនត្ថេន សក្កោ.....		១៨៥
សទ្ធាធនាទីនិ.....		"
កបង្ក័ថា វិចិកិច្ចា.....		១៨៦
វិវេកធម្មោ អមតំ និព្វានំ.....		១៩២
ទ្វេ និស្សយា.....		១៩៤
តវ លោកេ វិសត្តិកំ.....		២០១
	ឧបសីវមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសេ	២០៦
ទ្វេ កាមា.....		២១២
កិលេសាទយោ វាទបថា.....		២៣០

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ចូឡនិទ្ទេស ធោតកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ១៧៥

 ការសួរ ៣ យ៉ាង "

 សិក្ខា ៣ យ៉ាង ១៧៧

 គប្បីសិក្សានូវនិព្វាននៃខ្លួន ១៨០

 ទេវតា ៣ យ៉ាង ១៨២

 ព្រះនាមថាសក្កៈដោយហេតុដូចម្តេច ១៨៥

 ទ្រព្យគឺសទ្ធាជាដើម "

 សេចក្តីសង្ស័យ ឈ្មោះថាកថង្គ័ថា ១៨៦

 អមតនិព្វានជាវិវេកធម៌ ១៩២

 និស្ស័យ ២ យ៉ាង ១៩៤

 គប្បីធ្វើតណ្ហាជាវិសត្តិកា ២០១

ឧបស័វមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ២០៦

 កាម ២ យ៉ាង ២១២

 កិលេសជាដើម ឈ្មោះថាវាទបថ ២៣០

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
ចូឡនិទ្ទេសេ នន្ទមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ	២៣២
ខត្តិយាទយោ.....	"
ខន្ទកុសលាទយោ.....	២៣៥
កាយទុច្ចរិតាទិកា មារសេនា.....	២៣៦
រូបតណ្ហាទយោ.....	២៥៤
តិស្សោ បរិញ្ញា.....	"
ចត្តារោ អាសវា.....	២៥៦
កិលេសាទយោ ឧបដី.....	២៥៨
ហោមកមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ	២៦៣
កិញ្ច លោកេ បិយរូបំ សាត្រូបំ.....	២៦៩
ឆន្ទរាគវិនោទនំ.....	២៧១
តោទេយ្យមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ	២៧៦
ទ្វេ កាមា.....	២៧៨
សទ្ធាធនាទីនិ.....	២៨១
សមន្តចក្កំ ភគវា.....	២៨២
រាគាទីនិ កិញ្ចនានិ.....	២៨៥

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ចូឡនិទ្ទេស នន្ទមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស	២៣២
ជនមានក្សត្រជាដើម.....	"
អ្នកឈ្លាសក្នុងខន្ធជាដើម	២៣៥
មារសេនាមានកាយទុច្ចរិតជាដើម	២៣៦
រូបតណ្ហាជាដើម	២៥៤
បរិញ្ញា ៣ យ៉ាង.....	"
អាសវៈ ៤ យ៉ាង.....	២៥៦
កិលេសជាដើម ឈ្មោះថាឧបធំ	២៥៨
ហោមកមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស	២៦៣
អ្វីជាបិយរូប សាតរូប ក្នុងលោក	២៦៩
ការបន្ទោបង់នូវឆន្ទរាគ.....	២៧១
តោទេយ្យមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស	២៧៦
កាម ២ យ៉ាង.....	២៧៨
ទ្រព្យគឺសទ្ធាជាដើម	២៨១
ព្រះមានព្រះភាគមានចក្ខុជុំវិញ.....	២៨២
គ្រឿងកង្វល់មានរាគៈជាដើម.....	២៨៥

មាតិកាបត្តានិ

	មាតិកា	អង្កេត
ចូឡនិទ្ទេសេ	កប្បមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ	២៨៧
សំសារោ	សោ.....	"
សំសារស្ស	បុរិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ.....	"
សំសារស្ស	បច្ឆិមា កោដិ ន បញ្ញាយតិ.....	២៩១
តណ្ហា	អាទានំ.....	២៩៨
	ចតុកក្ក្យមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ	៣០៣
ទ្វេ	កាមា.....	៣០៤
ធម្មា	សន្តិបទា.....	៣០៦
ភគវា	ញាណតេជី.....	៣០៩
វាគកិញ្ចនាទីនិ	៣១៥
តណ្ហា	គេជោ.....	៣១៧
ចត្តារោ	អាសវា.....	"

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ចូឡនិទ្ទេស កប្បុរសធម៌កប្បញ្ញានិទ្ទេស ២៨៧

សង្ខារ ឈ្មោះថាស្រះ..... "

ទីបំផុតខាងដើមនៃសង្ខារមិនប្រាកដ..... "

ទីបំផុតខាងចុងនៃសង្ខារមិនប្រាកដ ២៩១

តណ្ហាជាអាទានៈ(គ្រឿងប្រកាន់មាំ)..... ២៩៨

ចតុកណ្ណិមណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ៣០៣

កាម ២ យ៉ាង..... ៣០២

ធម៌ ជាសន្តិបទ..... ៣០៦

ព្រះមានព្រះភាគមានតែដៈគឺញាណ..... ៣០៩

គ្រឿងកង្វល់គឺរាគៈជាដើម..... ៣១៥

តណ្ហា ជាគេធៈ (គ្រឿងតម្រេក)..... ៣១៧

អាសវៈ ២..... "

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា		អង្កេត
ចូឡនិទ្ទេសេ	កត្រាវុធមាលាវកប្បញ្ញានិទ្ទេសោ	៣១៩
ពុទ្ធា	ឱកញ្ចហោ.....	"
រូបតណ្ហាទិកា	តណ្ហា.....	៣២០
ពុទ្ធា	តណ្ហាប្វិទោ.....	"
ពុទ្ធា	អនេដោ.....	"
ទ្វេ	កប្បា.....	៣២២
ពុទ្ធា	កប្បញ្ញហោ.....	"
ខន្ធមារាទយោ	៣២៨

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ចូទ្បនិទ្ទេស ភក្រាវុធមាណវកប្បញ្ញានិទ្ទេស ៣១៩

ព្រះពុទ្ធទ្រង់លះបង់ទីលំនៅ..... "

តណ្ហាមានរូបតណ្ហាជាដើម ៣២០

ព្រះពុទ្ធទ្រង់កាត់បង់តណ្ហា "

ព្រះពុទ្ធទ្រង់មិនញាប់ញ័រ..... "

គ្រឿងកំណត់ ២ យ៉ាង ៣២២

ព្រះពុទ្ធទ្រង់លះបង់កប្បៈ(គ្រឿងកំណត់) "

មារគឺខន្ធជាដើម..... ៣២៨

